CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul Everac ■ René Goscinny ■ Daniil
■ Darie Magheru ■ Yukio Mishima ■ Alberto Moravia ■ Örkény Ist
Muriel Spark ■ Vasili Şukşin ■ James Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■
io Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Paul
■ Lazar Laghin ■ Stephen Leacock ■ Darie Magheru ■ Yukio Mishima ■
ionescu ■ Dumitru Solomon ■ Muriel Spark ■ Vasili Şuşkin ■ James
on Băieşu ■ Vasile Băran ■ Mario Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Bu
ne K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■ Lazar Laghin ■ Stephen Leacock ■
alentin Silvestru ■ Mircea Horia Simionescu ■ Dumitru Solomon ■ Mu
■ Jerzy Wittlin ■ Woody Allen ■ Ion Băieşu ■ Vasile Băran ■ Mario
né Goscinny ■ Daniil Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

CĂRĂMIDA CU MÎNER

proză satirică

Selecția și notele:
VIORICA MIRCEA

Prefața:
VALENTIN SILVESTRU

ASTRA
1986

SCRISOARE ÎNTREDESCHISĂ CĂTRE CITITORUL EVENTUAL

Stimate și prețuite cititor, cartea de față îți favorizează o întîlnire cu douăzeci și opt de scriitori spirituali. Nu sînt puțini și aș cuteza să zic că nu e nici puțin lucru. E o culegere de umor universal modern, căci toți autorii sînt ai secolului nostru. Mi se pare îndreptățit procedeul celor ce au întocmit antologia, adică reunirea autorilor români și străini. Căci în timp ce noi îi considerăm pe alții „universali" ei ne consideră astfel pe noi; cuvîntul ne adună sub aceeași streașină terminologică.

Unii din scriitorii prezenți aici sînt umoriști de vocație — și nu se sfiesc a-și zice ei înșiși astfel, fie că e vorba de canadianul Stephen Leacock sau de francezul Pierre Daninos. Alții apar în istorii literare, dicționare, enciclopedii, ca romancieri ori (și) comediografi; vest-germanul Heinrich Böll, italianul Alberto Moravia, românii Ion Băieșu, Mircea Horia Simionescu, Dumitru Solomon sînt pomeniți tocmai astfel cînd vine vorba despre el. Iar vreo cîțiva au statut de gazetari, înregistrați fiind în circumscripția pamfletului — ca americanul Art Buchwald. Toți se găsesc însă laolaltă în paginile de față fiindcă îi unește inefabilul simț al umorului și pentru că, într-un fel sau altul, majoritatea au o lucire proprie în constelația comicului. Vei întîlni deci, citind volumul, o populație stelară, despre care astronomia zice că e o categorie de obiecte cerești galactice ce se aseamănă între ele în privința anumitor caracteristici, cum ar fi vîrsta, poziția în cosmos și viteza de parcurgere a spațiilor interplanetare.

Sînt deosebiţi prin factura veseliei pe care o practică. Unii se arată blajini, alţii sarcastici, vreo doi-trei trăzniţi (adică simulînd trăzneala), vreo patru-cinci folosesc zeflemeua sprintenă, vreo şase-şapte hohotesc, vreo nouă-zece doar surîd din colţul gurii, cu maliţie; sînt şi persoane care se dedau doar la deriderea cu grimasă. Cei mai buni nutresc o simpatie evidentă faţă de semeni fiind, ca toţi umoriştii, plini de omenie — cum a remarcat, cîndva, cu perspicacitate, Engels. Ei ştiu că rîsul e o terapeutică şi că, după spusa unui antecesor din Renaştere, cine are inima bucuroasă trăieşte mult, iar tristeţea usucă oasele. Au, îndeobşte, înţelegere nu numai pentru consimili, ci şi pentru alte animale, ca şi pentru obiecte, cărora le presupun suflete, într-un fel de hilozoism voios şi şiret care împrumută gînd şi simţire tuturor lucrurilor din natură. Vei sesiza atitudinea aceasta chiar din titluri. Un confrate bucureştean zice, de pildă, că „Şi vrăbiile visează uneori" (desigur, la mălai); sovieticul Lazar Laghin analizează „Pasiunea unui iepure", americanul James Thurber are o istorie cu un corb şi o privighetoare, englezul Saki urmăreşte, cu mult haz, tribulaţiile unui bou pătruns într-un atelier de pictor. Îmi amintesc că şi eu am scris, la viaţa mea, despre „Suferinţele unui cal" şi am publicat chiar un „Interviu cu o vacă". Urmăm, probabil, cu vrere ori fără, exemple strălucite — din străvechime pînă în secolul imediat anterior — cum ar fi convorbirea dintre un şarpe şi o femeie în Paradis (dintr-o carte vestită a unui autor necunoscut), întîmplările măgarului de aur relatate de Apuleius din Madaura, dialogul purtat de doi cîini iberici, noaptea, în poarta spitalului din Valladolid, auzit de Cervantes — care pretinde că amîndoi patrupezii se plîngeau de ingratitudinea umană, deoarece, deşi se ştie că dulăul e cel mai bun prieten al omului, din punctul de vedere canin reciproca nu e valabilă — sau modul înţelept de a privi lumea al armăsarilor din Yahoo, despre care vorbeşte pe larg Swift prin gura lui Gulliver al său. Ca să nu-i mai evoc pe corăbierii homericului Ulise, care s-au preschimbat, la un moment dat, în porci, noi neputînd şti dacă n-au avut cumva urmaşi în linie directă ca să mai mişune şi azi printre noi.

Dar, cu toate că umoriştii conspectează cu atîta comprehensiune fiinţele din jur, e cert că ei socotesc veselia o forţă tonică, dînd adică omului încredere în superioritatea sa asupra necuvîntătoarelor. Fireşte, această opinie nu e unanim împărtăşită. Nu ştiu nici cînd anume s-a ajuns la concluzia că omul îşi poate îndrepta semenul satirizîndu-i fabulistic ori direct metehnele. Avem veşti doar despre unele consecinţe ale faptului — consecinţe trase, evident, de purtătorii credinţei de mai sus.

Teoretic vorbind, literatura și arta satirică aduc omului un imens spor de conștiință de sine. Sînt înclinat să cred mai puțin în valoarea eradicatoare, de efect imediat și controlabil, a scrierilor vesele, dar nutresc convingerea că umorul caustic are capacitatea de a crea stări de spirit refractare la orice inautenticitate, deliberată sau candidă. De altminteri, nici nu-i putem cere satirei altceva decît să dezvăluie anomaliile și să le sancționeze în numele unui ideal, rămînînd consecventă cu sine, adică ceea ce a fost în toate epocile: un excepțional ferment de opinie publică, ostilă constrîngerilor, limitărilor drepturilor cetățenești, amoralismului.

Totodată, avem a observa că umorul determină și o detentă spirituală, dînd satisfacție omului obișnuit cînd acesta vede anormalitatea denunțată și devalorizată public. Aristotel ne învață că rîsul produce o dispoziție fericită în sufletele noastre, avînd o forță esențialmente pozitivă și generînd o bunăvoință specială a omului față de aproape. Prin urmare, volumul pe care ți-l prezentăm, prețuite cititor, ar tinde să-ți creeze o climă interioară benefică. Dacă fără ironie am fi mai puțin înarmați față de răufăcătorii ce atentează la integritatea cugetelor noastre, apoi fără rîs am fi chiar dezarmați. Rîsul e vitamina principală a organismului nostru spiritual. Cu ea ne întreținem voioșia naturală și agerimea minții, care devine astfel mai rodnică. Limba română a găsit sinonime geniale pentru omul de duh — pe care-l denumește, printre altele, deștept, adică inteligent și în același timp treaz, permanent sensibil la fenomenele înconjurătoare — în timp ce pe prost îl califică drept nerod, adică fără rod, steril, incapabil să producă și și să creeze.

Avînd deci în vedere că prin umor și satiră ne hrănim „duhul", cum atît de fericit zice poporul — ce-i iubește pe duhlii — putem risca ipoteza că această culegere ar fi și nutritivă din unghiul bunei întrețineri a alcătuirii noastre omenești, dînd o doză stenică de confiență în viitor. Căci ce pretinde unul din înțelepții creați de demiurgul Shakespeare, un ghiduș foarte serios în adîncul lui? „Cine are-un pic de duh / Nu se plînge, nu se teme / Nici de soartă, nici de vreme..."

Primește, deci, rogu-te, cu bunăvoință, cititorule, filele legate la acest cotor prin osîrdia revistei de cultură „Astra" și a colaboratorilor săi; pentru desfătarea dumitale au fost astfel orînduite. Iar dacă la capătul lecturii vei socoti rîndurile cu care te întîmpinăm justificate în raport cu ceea ce ai găsit după ele, te voi ruga să primești și mulțumirile recunoscătoare ale lui

VALENTIN SILVESTRU

WOODY ALLEN
(S.U.A.)

S-a născut la New York, în 1935. Debutează ca actor în filmul „Ce este nou, Pisicuţo" (1964). Scenarist, regizor, producător şi actor în filmele: „Ia banii şi fugi" (1969), „Bananele" (1971), „Ce se întîmplă, Tiger Lily ?" (1966), „Tot ce doreai să ştii despre sex dar îţi era teamă să întrebi" (1972), „Adormitul" (1973), „Dragoste şi moarte" (1975), „Paravanul" (1976), „Manhattan" (1979 — Premiul Academiei Britanice, Premiul criticii cinematografice din New York), „Annie Hall" (Premiul criticii cinematografice din New York pentru scenariu). Scenarist şi regizor în „Interioare" (1978). Regizor în „Trandafirul purpuriu de la Cairo" .Premiul criticii internaţionale — FIPRESCI (Cannes 1985). Autorul pieselor: **„Nu bea apa"** (1966), **„Cîntă din nou, Sam"** (1969), **„Becul plutitor"** (1981), şi al volumelor: **„La egalitate"** (1971), **„Fără pene"** (1975), **„Efecte secundare"** (1980). Colaborator permanent la „The New Yorker" şi la alte numeroase reviste. Este distins cu Premiul Sylvania (1957).

În literatură, actorul devine iluzionistul ce jonglează degajat cu concepte şi categorii filosofice, personalităţi artistice, eroi de romane, creînd situaţii aberante, la marginea absurdului, desfiinţînd orice bariere ale timpului şi spaţiului. Ştiinţele se amestecă între ele, se nasc combinaţii şi permutări dintre cele mai neaşteptate. Un caleidoscop al umorului rafinat intelectual, ce captează cititorul uluindu-l pînă la sfîrşitul „reprezentaţiei".

MISTER BIG

Mă aşezasem comod la birou, îmi curăţam pistolul şi mă întrebam care va fi următorul caz de rezolvat. Îmi place să fiu detectiv particular; deşi mi s-au turtit gingiile cu levière de automobil, mirosul ispititor al bancnotelor verzi mă consolează. Ca să nu mai spun de dame, pentru mine o preocupare minoră, doar cu puţin mai importantă decît respiraţia. De aceea am început să salivez din plin cînd s-a deschis uşa şi a intrat o blondă cu plete, pretinzînd că se numeşte Heather Butkiss. Mi-a spus că e cover-girl şi are nevoie de ajutorul meu. Purta mini-joupe, un pulover mulat, iar trupul ei descria o serie de parabole care ar fi putut provoca un infarct de miocard unui bivol tibetan.

— Te pomeneşti că vrei să te ajut, frumoaso ?

— Dacă eşti dibaci precum se zice, vreau să-mi găseşti pe cineva.

— Dispariţie ?

— Aşa ceva, domnule Lupowitz.

— Cu poliţia ai încercat ?

— Nu încă. Toată lumea-l laudă pe Lupowitz.
— Zi-mi Kaiser, frumoaso. Care-i poanta?
— Dumnezeu.
— Dumnezeu ?
— Întocmai. Dumnezeu. Creatorul. Prima cauză a tuturor lucrurilor. Principiul inerent. Atotcuprinzătorul. Găsește-mi-l !
Au mai trecut smintite prin biroul meu, dar cînd au un fuselaj ca acesta, le asculți cu urechile ciulite.
— De ce tocmai pe el ?
— Afacerea mea, Kaiser. Tu găsește-l !
— Regret, frumoaso. Nu m-ai nimerit.
— Dar de ce ?
— Ori îmi spui totul, ori . . .
— O.K., zise, mușcîndu-și buzele. Își aranjă provocator dunga de la ciorapi, însă fără mare spor.
— Și care-i problema, frumoaso ?
— Adevărul e că... nu sînt cover-girl.
— Nu ?
— Nu. Nici nu mă cheamă Heather Butkiss. Sînt Claire Rosenzweig, studentă la colegiul Vassar. Filosofie. Istoria gîndirii occidentale și alte chestii de astea. Am o comunicare, la iarnă, despre religia în Occident. Toți puștii din anul meu fac lucrări speculative. Eu vreau să știu, vreau să aflu. Profesorul Grebanier ne-a zis că, dacă cineva are o certitudine, chiar și o singură certitudine, se poate considera promovat. Și tata mi-a promis un Mercedes dacă icu nota zece.
Povestea ei începea să mă intereseze. Jună răsfățată, inteligentă și cu trup pe care aș fi vrut să-l cunosc mai îndeaproape.
— Cum arată Dumnezeu ?
— În viața mea nu i-am văzut chipul.
— Atunci de unde știi că există ?
— Tu trebuie să afli și să mi-l găsești.
— Bravo ! Deci nu știi cum arată ! Sau măcar pe unde să-l caut, de unde să-i iau urma ?
— Nu. Nu prea. Deși presupun că El e pretutindeni. În atmosferă, în flori, în oameni, în tine și în mine și în scaunul ăsta.
— Aha.

Panteistă, evident. Am reţinut ideea şi i-am promis că voi încerca pentru o sută de dolari pe zi, decont de cheltuieli curente şi o invitaţie urgentă la cină. A surîs şi a acceptat. Am coborît împreună cu liftul. Se înnopta. Poate că Dumnezeu există, poate că nu, dar eram sigur că mulţi tipi din oraşul acesta or să mă împiedice să-i dau de rost.

Cele dintîi indicii le-am primit de la Rabbi Itzhak Wiseman, un cleric local care mi-era obligat fiindcă aflasem cine i-a uns pălăria cu slănină. Mi-am dat seama că e ceva suspect cînd am discutat, fiindcă era foarte speriat.

— Există desigur, un „ştim noi cine", dar nici măcar nu am curajul să-i pronunţ numele. Deşi n-o să înţeleg niciodată de unde atîta susceptibilitate apropo de numele său.

— L-ai văzut vreodată ?

— Eu ? Să-l văd? Ai înnebunit? Abia apuc să-mi văd nepoţii.

— Atunci de unde ştii că există?

— Cum de unde ştiu? Ce întrebare e asta? Aş mai fi reuşit să-mi fac un costum ca ăsta, cu numai paisprezece dolari, dacă nu era **cineva** acolo sus? Pune mîna, pipăie! Gabardină de cea mai bună calitate. Te mai îndoieşti?

— Alte argumente, mai cunoşti?

— Dar Vechiul Testament ce e? Paté de ficat? Cum crezi că i-a scos Moise pe israeliţi din Egipt? În paşi de dans? Să fim serioşi, domnule, nu despici Marea Roşie cu obiecte de la raionul de menaj. E nevoie de o forţă.

— E un dur tipul.

— Da. Foarte dur. Deşi succesele ar fi trebuit să-l mai îmbuneze.

— Cum se face că ştii atîtea ?

— Ştiu, fiindcă noi sîntem poporul ales. Dintre toţi fiii Lui, pe noi ne iubeşte cel mai mult, chestie pe care aş vrea s-o discut cu El într-o bună zi.

— Cît îi daţi ca să fiţi aleşi?

— Nu mă întreba.

Deci aşa. Erau rău încurcaţi cu Dumnezeu. Clasicul şantaj. Te ocupi de ei contra unei sume. Dacă ar fi să-l cred pe Rabbi Wiseman, îi cam jecmănea pe „cei aleşi". M-am

zvîrlit într-un taxi şi m-am dus la sala de biliard de pe Tenth Avenue. Patronul era un tip bondoc, unsuros şi antipatic.

— E aici Chicago Phil?

— Cine întreabă?

L-am înhăţat de revere şi l-am pocnit.

— Cum ai zis, derbedeule? J

— In sala din fund, mi-a şoptit, schimbînd brusc macazul.

Chicago Phil. Spărgător, falsificator, bătăuş şi ateu convins.

— Tipul n-a existat niciodată, Kaiser. Asta e chestia. Reclamă mare. Mister Big nu există. E un sindicat. O bandă. Aproape toţi sînt sicilieni. Afacere internaţională. Nu au un şef adevărat. Poate Papa.

— Vreau să mă văd cu Papa.

— O.K., Kaiser, mi-a replicat, făcîndu-mi cu ochiul, se poate aranja.

— Îţi spune ceva numele Claire Rosenzweig ?

— Rosenzweig ? Nu.

— Heather Butkiss ?

— Ia stai. Bineînţeles. Blondă oxigenată, pieptoasă, de la colegiul Radcliffe.

— Radcliffe ? Mie mi-a spus că e la Vassar.

— Tromboane. Predă la Radcliffe. A fost încurcată o vreme cu un filosof.

— Panteist, pare-se.

— Nu, empiric, din cîte-mi amintesc. Un dur. Il nega pe Hegel, ca şi orice metodologie dialectică.

— Unul din ăia...

— Da. A fost baterist într-o formaţie de jazz. S-a agăţat de pozitivismul logic. Cînd n-a mai ţinut, a încercat cu pragmatismul. Ultima oară cînd s-a vorbit de el, furase o groază de bani ca să se înscrie la cursul Schopenhauer de la Columbia. Banda ar vrea să-l găsească sau cel puţin să-i ia manualele şi să le vîndă la anticariat.

— Mulţumesc, Phil.

— Ascultă-mă pe mine, Kaiser. Acolo sus nu e nimeni. E neant. N-aş putea să plasez atîtea cecuri fără acoperire sau să-mi bat joc de lume în halul ăsta nici măcar o clipă, dacă aş avea sentimentul autentic al prezenţei divine. In-

treg universul este strict fenomenologic. Determinat. Totul e lipsit de orice noimă.

— Cine a cîştigat derby-ul la Aqueduct ?

— Santa Baby.

Am ras o bere la O'Rourke's şi mi-am zdrobit creierii să înţeleg cîte ceva. Dar lucrurile nu se potriveau deloc. Socrate s-a sinucis — cel puţin aşa se zice. Cristos a fost asasinat. Nietzsche şi-a pierdut minţile. Dacă există cineva acolo, sus, acela nu vrea deloc să se ştie asta. Şi de ce m-a dus de nas Claire Rosenzweig în legătură cu colegiul Vassar? Să fi avut dreptate cartesienii? Să fie Universul nostru dualistic? Sau poate că Immanuel Kant a ştiut ceva atunci cînd a postulat existenţa lui Dumnezeu pe criterii morale ?

Seara am cinat cu Claire. La zece minute după ce am achitat nota, eram în scutece şi, dragii mei, ocupaţi-vă voi de gîndirea occidentală. Gimnastica ei ar fi cucerit medalia de aur la olimpiada de la Tia Juana. Mai apoi, se răsfăţa pe pernă, lîngă mine, cu pletele ei blonde ciufulite. Trupurile noastre goale încă, erau apropiate. Fumam şi priveam în bagdadie.

— Claire, şi dacă Kierkegaard are dreptate?

— Adică ?

— Dacă totuşi, nu poţi şti niciodată. Trebuie doar să crezi.

— Vax-! Asta e cu desăvîrşire exclus.

— Nu fi în halul ăsta de raţională.

— Nu sînt in nici un caz raţională, Kaiser. (Îşi aprinse o ţigară). Doar să nu devii ontologic. N-aş suporta să fii ontologic cu mine ! Mai ales acum.

Era supărată. M-am aplecat să o sărut. A sunat telefonul. A răspuns ea.

— Pe tine te caută.

Vocea de la celălalt capăt al firului era a sergentului Reed de la criminalistică.

— Îl mai cauţi pe Dumnezeu ?

— Da.

— Fiinţa atotputernică, Marea Unitate, Creatorul Universului ? Prima cauză a tuturor lucrurilor ?

— Exact.

— Cineva care corespunde acestei descrieri a ajuns la morgă. Ar fi cazul să alergi imediat încoace.

Era El, indubitabil, şi după cum arăta, fusese victima unui profesionist.

— Era mort cînd L-au adus.

— Unde L-aţi găsit ?

— Un depozit de pe strada Delancey.

— Indicii ?

— E mîna unui existenţialist. Absolut sigur.

— De unde deduci ?

— Modul nesistematic de acţiune. Fără plan. Impuls.

— Crimă pasională ?

— Exact. Vreau să te avertizez că eşti suspect, Kaiser.

— De ce tocmai eu ?

— Toată lumea din comisariat îţi ştie opiniile despre Jaspers.

— Asta nu înseamnă că sînt un ucigaş.

— Încă nu, dar te putem bănui.

Coborînd în stradă, am tras aer în piept şi am încercat să-mi limpezesc mintea. Am luat un taxi spre Newark, am cotit-o spre restaurantul italian Giordino's. La o masă, în fund, era Sanctitatea Sa. Era chiar Papa. Stătea la masă cu doi tipi pe care îi văzusem de cîteva ori aduşi la secţia de poliţie.

— Stai jos, mi-a spus ridicîndu-şi privirea din farfuria cu fettucine. Mi-a întins inelul. I-am rînjit cu toţi dinţii, dar nu i l-am sărutat. Asta l-a indispus şi mi-a făcut plăcere. Punct pentru mine.

— Vreţi nişte fettucine ?

— Nu, Sanctitatea Voastră. Mîncaţi liniştit. Poftă bună !

— Chiar nimic ? Nici măcar o salată á la Rivolli ?

— Abia am mîncat.

— Cum vrei, dar să ştii că sosul de Roquefort e grozav aici. Nu ca la Vatican, unde nu poţi mînca nimic ca lumea.

— Voi fi franc, Sanctitatea Voastră. Îl caut pe Dumnezeu.

— Ai venit la omul potrivit.

— Deci există !

Asta le-a sunat foarte amuzant şi au rîs. Golanul de lîngă mine a rînjit.

— Nostimă chestie. Deşteptul ăsta vrea să ştie dacă există !

Mi-am mutat scaunul ca să-mi fie mai comod şi i l-am aşezat pe bătătura de la piciorul stîng.

— Pardon.

Asta l-a înfuriat.

— Bineînţeles că există, Lupowitz, dar numai cu mine comunică. Vorbeşte numai prin semne.

— De ce tocmai cu tine, amice ?

— Fiindcă eu port costumul roşu.

— Aha ! Ţoala asta ?

— Nu te lega de ea. Mă scol dimineaţa, îmbrac costumul roşu şi, dintr-o dată, devin mare. Costumul e totul. Vreau să-ţi spun că dacă aş umbla în sacou şi pantaloni, ce mai tura-vura, n-aş face nici măcar doi bani din punct de vedere religios.

— Deci totul e reclamă. Dumnezeu nu există.

— Habar n-am. Ce importanţă are ? Ies bani frumuşei !

— Nu ţi-e teamă de o întîrziere a curăţătoriei ? Într-o zi nu-ţi vine costumul la timp şi o să arăţi ca toată lumea.

— Folosesc serviciul special de urgenţă. Face să dai cîţiva marafeţi în plus, şi scapi de grijă.

— Numele Claire Rosenzweig îţi sugerează ceva?

— Desigur. E la catedra de ştiinţă de la colegiul Bryn Mawr.

— Ştiinţă ai spus ? Mulţumesc.

— Pentru ce ?

— Pentru răspuns, Sanctitatea Ta.

Am zburat cu un taxi peste podul George Washington. Am năvălit în birou şi am făcut o verificare rapidă. În drum spre locuinţa lui Claire, am revăzut informaţiile şi am constatat, pentru prima dată, că se potrivesc. Cînd am ajuns, fetiţa purta un peignoir diafan şi părea frămîntată de ceva.

— Dumnezeu e mort. Te caută poliţia. Sînt convinşi că numai un existenţialist îi putea veni de hac.

— Nu, frumoaso ! Tu l-ai ucis.

— Aiurea ! Lasă-te de poante, Kaiser.

— Tu ai făcut-o, tu !

— Ce tot îndrugi ?

— Tu, frumuşico. Nu Heather Burkiss sau Claire Rosenzweig, ci Doctor Ellen Shepherd.

— De unde-mi ştii numele ?

— Eşti profesoară de fizică la Universitatea Bryn Mawr. Cea mai tînără şefă de catedră din istoria colegiului. In vacanţa de iarnă, la un bal, te-ai încurcat cu un muzicant de jazz, foarte tare băgat în filosofie. Insurat, dar nu-ţi păsa. Cîteva nopţi împreună şi ai crezut că e marea iubire. N-a ţinut, pentru că cineva şi-a vîrît coada între voi: Dumnezeu I. Vezi, frumoaso, el credea sau voia să creadă, dar tu, cu mintea ta drăgălaşă şi ştiinţific organizată, pretindeai o certitudine absolută.

— Nu, Kaiser, îţi jur.

— Ai lansat zvonul că studiezi filosofia. Era un pretext ca să poţi scăpa de unele obstacole. Te-ai descurcat destul de uşor cu Socrate, dar s-a băgat Descartes, aşa că l-ai folosit pe Spinoza ca să te descotoroseşti şi de Descartes şi, fiindcă nici Kant nu se lăsa manevrat de tine, l-ai eliminat şi pe el.

— Vorbeşti tîmpenii, Kaiser !

— L-ai făcut praf pe Leibnitz, dar nu te-ai potolit, fiindcă ştiai că, dacă mizează cineva pe Pascal eşti pierdută, aşa că erai nevoită să scapi şi de ăsta. Aici însă, frumuşico, ai făcut marea eroare încrezîndu-te în Martin Buber. Numai că, drăgălaşa mea, ăsta era un tip delicat. Credea în Dumnezeu, aşa că a trebuit să scapi şi de Dumnezeu.

— Kaiser, eşti de-a dreptul nebun !

— Nu, păpuşica. Ai simulat panteismul ca să ajungi la El, — dacă ar fi existat, şi există. Te-a însoţit la serata lui Shelby, ai profitat de o clipă de neatenţie a lui Jason şi L-ai lichidat.

— Cine dracu sînt Shelby şi Jason ?

— Parcă mai contează ceva ? Viaţa, oricum, e absurdă.

— Kaiser, spuse ea, începînd să tremure, nu cumva ai de gînd să mă torni ?

— Ba da, păpuşă mică şi gingaşă. Cînd Fiinţa Supremă e ucisă, cineva trebuie s-o încurce.

— Kaiser, hai să fugim împreună. Numai noi doi. Ne lăsăm de filosofie. Ne dăm la fund şi poate ne apucăm de semantică.

— I'm sorry, baby. Nu ţine.

Plîngea. A început să-şi desfacă nasturii şi bretelele şi m-am pomenit cu o Veneră goală-puşcă, al cărei trup părea să-mi spună: ia-mă, sînt a ta. O Veneră care, cu mîna dreaptă mă ciufulea, în timp ce cu stînga îşi luase revolverul pe care mi-l înfipsese în coastă. Am împuşcat-o înainte de a apuca ea să apese pe trăgaci. Arma i-a scăpat din mînă şi s-a prăbuşit uluită.

— Cum ai putut să faci asta Kaiser ?

Era pe ducă, dar am izbutit să-i spun ce aveam pe suflet:

— Manifestarea sistemică a Universului ca idee complexă şi reintegrată în sine, în opoziţie cu existenţa înăuntrul sau în afara adevăratei Fiinţe proprii, este un inerent neant conceptual sau Neantul în relaţie dialectică cu orice formă abstractă de existenţă, de moment sau de viitor perpetuu, care nu se supune legilor fizicii sau mişcării sau ideilor legate de non-materie ori de lipsa unei Fiinţe obiective sau subiectiv perceptibilă.

E, desigur, un concept dificil, însă cred că l-a înţeles înainte de a muri.

În româneşte de:
ALEXANDRU SAVIN

NEMAIPOMENITA INTUIŢIE A INSPECTORULUI FORD

O GHICITOARE CIUDATĂ

Aparent, Walker se sinucisese. Doză uriaşă de somnifere. Şi totuşi, inspectorul Ford simţea ceva ciudat. Probabil poziţia cadavrului. Înfundat în televizor, cu capul bălăngănind afară. Pe podea, un bileţel ambiguu. „Dragă Edna, costumul de lînă mă înţepa îngrozitor. M-am hotărît să mă sinucid. Ai grijă ca fiul nostru să termine şcoala cu bine. Îţi las întreaga mea avere, cu excepţia pateului cu carne pe care l-am donat deja la planetariu. Te rog, nu fii supărată pe mine, căci îmi place mai mult să fiu mort decît să plătesc chiria. Rămîi cu bine, Henry. P.S. Ştiu că nu-i momentul acum, dar vreau să te previn că fratele tău e încurcat cu o gîscă din Cornwall".

Edna își mușca nervoasă buza de jos.
— Ce ziceți, inspectore?
Inspectorul Ford privi la flaconul de somnifere de pe noptieră.
— De cînd are insomnii soțul dumneavoastră?
— De ani de zile. Dezechilibru psihic. Îi era teamă că în timpul somnului municipalitatea o să-l însemneze cu o cruce galbenă.
— Aha, înțeleg. Avea dușmani?
— Nu prea. Doar niște țigani, proprietarii unei ceainării de la marginea orașului. I-a insultat odată, de sărbătoarea lor, cînd și-a băgat vată-n urechi și-a început să se scălămbăie la ei.
Inspectorul Ford observă pe masă un pahar cu lapte pe jumătate plin. Era cald încă.
— D-nă Walker, fiul dumneavoastră este la colegiu?
— Nu. A fost exmatriculat săptămîna trecută pentru purtare imorală. O surpriză neașteptată. L-au prins pe cînd îneca un pitic în sos tartar. Așa ceva nu se tolerează la Ivy League.
— Și nici eu nu tolerez crima. Fiul dumneavoastră este în stare de arest.
Cum și-a dat seama inspectorul Ford că fiul l-a ucis pe Walker ?
Foarte simplu. D-l Walker avea bani în buzunar și nici o chitanță. Orice american înainte să se sinucidă își face o asigurare pe viață !

FURTUL SAFIRULUI

Vitrina era spartă, iar Safirul Bellini lipsea. Singurele urme vizibile în muzeu erau un fir de păr blond și vreo douăzeci de amprente, toate roz. Gardianul povestea cum un individ îmbrăcat în negru s-a furișat pe la spatele lui și i-a tras una-n cap cu o dare de seamă foarte voluminoasă. Înainte de a-și pierde cunoștința i se păru c-a auzit o voce de bărbat spunînd: „Jerry, cheam-o pe mama", dar nu era sigur. Se presupune că hoțul a intrat prin luminator și-a coborît pe perete cu pantofi adezivi, ca o muscă. Gardienii au întotdeauna la îndemînă un plici enorm, pentru astfel de ocazii, dar de data aceasta au fost duși de nas.

— Şi cine să vrea Safirul Bellini? se întreba custodele muzeului. Nu ştiau că-i blestemat?

— Despre ce este vorba? se interesă imediat inspectorul Ford.

— Safirul a fost la început proprietatea unui sultan, care a murit în împrejurări misterioase; îşi sorbea liniştit supa, cînd o mînă a ieşit din castron şi l-a sugrumat. Proprietarul următor a fost un lord englez pe care nevastă-sa l-a găsit într-o zi plantat într-o jardinieră cu capul în jos. Un timp nu s-a mai auzit nimic de safir; ani mai tîrziu a apărut în posesia unui milionar din Texas, care, cînd a început să se frece pe dinţi, a luat foc. Noi am achiziţionat safirul cu o lună în urmă, dar se pare că blestemul mai persistă; la scurt timp după ce l-am obţinut, întregul personal administrativ s-a prins în şir indian, şi, în pas de conga, şi-a dat drumul de pe o stîncă.

— Ei, spuse inspectorul Ford, o fi ea o piatră blestemată, dar e valoroasă, şi dacă o vreţi înapoi, mergeţi la magazinul de delicatese Handleman şi arestaţi-l pe proprietar. O să găsiţi safirul în buzunarul lui.

Cum a ştiut inspectorul Ford cine era hoţul?

Chestiune de perspicacitate.

În ziua precedentă, Leonard Handleman a spus poliţiştilor în gura mare: „Mîine fur Safirul Bellini şi mă las de delicatese!".

ACCIDENTUL MACABRU

— Doamne, mi-am împuşcat bărbatul! plîngea Cynthia Freem prăvălită peste cadavrul din zăpadă.

— Cum s-a-ntîmplat? întrebă inspectorul Ford, trecind direct la subiect.

— Vînam. Quincy adoră vînătoarea, ca şi mine. Hăţişul era foarte des. Am crezut că văd o ciocănitoare. Am tras şi m-am apropiat de tufiş. Prea tîrziu. Cînd am dat crengile la o parte, era peruca soţului meu.

— Hm, mormăi inspectorul Ford, privind urmele din zăpadă. Sînteţi o ţintaşă foarte bună. L-aţi nimerit direct între sprîncene.

— A fost un noroc. Nu sînt o profesionistă.

— Înţeleg. Inspectorul Ford examină efectele victimei. În buzunar găsi bucăţi de sfoară, un măr din 1904 şi nişte instrucţiuni de cum să procedezi cînd te trezeşti pe neaşteptate lîngă un armean.

— D-nă Freem, acesta este primul accident de vînătoare al soţului dumneavoastră ?

— Da, mortal, primul. Căci s-a mai întîmplat odată, în Canadienii Stîncoşi, ca un vultur obraznic să-i fure certificatul de naştere.

— Soţul dumneavoastră purta întotdeauna perucă?

— Nu tocmai. O punea de obicei cînd se certa cu cineva.

— Sună foarte bizar.

— Aşa şi era.

— De-aceea l-aţi omorît?

Cum a ştiut inspectorul Ford că nu era un accident?

O singură privire şi a fost de-ajuns. Un vînător experimentat ca Quincy Freem n-ar fi ieşit niciodată la vînătoare de cerbi în indispensabili. De fapt, d-na Freem îl pisă pînă muri, în timp ce el spăla vasele. Apoi înscenă un accident, trăgîndu-l afară, în pădure şi lăsînd asupra lui un exemplar din „Almanahul vînătorului". În graba ei, a uitat să-l îmbrace. De ce însă d-l Quincy Freem spăla vasele în indispensabili, rămîne un mister.

DACĂ IMPRESIONIŞTII AR FI FOST DENTIŞTI

(Sau Transfer de Temperamente)

Dragă Theo,

Oare viaţa nu mă va cruţa niciodată? Simt că mă înăbuş! Că-mi pierd capul şi-mi zvîcnesc tîmplele de disperare! D-na Sol Schwimmer m-a dat în judecată pentru că i-am făcut un pod aşa cum am simţit eu şi nu unul care să i se potrivească în gură! Foarte adevărat! Dar nici nu mă pot supune canoanelor obişnuite! Doar nu sînt un simplu executant lipsit de inspiraţie! Am conceput un

pod imens, ondulat, cu dinţi ţişnind sălbatic în toate direcţiile ca flăcările! Iar ea se agită că nu i se potriveşte în gură! Şi ce gură schimonosită! E-atît de burgheză femeia asta şi de insipidă, că-mi vine să-i pocesc mutra! Am încercat să-l mai îndrept, dar nu se lasă — ce vrei? — e-o lucrare solidă. Il găsesc atît de minunat! Şi ea care se plînge că nu poate să mestece! Ce-mi pasă mie dacă ea poate să mestece sau nu?! Theo dragă, nu mai pot continua în felul acesta! L-am întrebat pe Cézanne dacă ar vrea să lucreze cu mine, dar este atît de bătrîn şi de infirm că ar trebui să-şi lege instrumentele de încheietura miinilor. Iţi dai seama cît ar pierde din precizie şi că odată aflat în gură mai mult ar nenoroci dinţii decît i-ar salva? Ce-i de făcut?

Vincent

Dragă Theo,

Am făcut săptămîna aceasta nişte radiografii pe care le credeam foarte reuşite. Degas însă le-a văzut şi le-a criticat. Compoziţia, pretinde el, este foarte proastă. Cică prea sînt toate cavităţile în colţul din stînga jos. I-am explicat că aşa arată maxilarul d-nei Slotkin, dar nici n-a vrut s-audă! Mi-a spus că detestă chenarele şi contrastul este prea puternic. După ce-a plecat el le-am făcut ferfeniţă! Dar cum nici o nenorocire nu vine de una singură, să vezi ce-am mai păţit. I-am început d-nei Wilma Zardis o intervenţie dentară pe canal de rădăcină, dar pe la jumătatea lucrării m-a copleşit deznădejdea. Mi-am dat seama dintr-o dată, că nu asta era ceea ce doream să fac. Am simţit cum îmi năvăleşte sîngele în cap şi mă cuprinde ameţeala. Am dat buzna afară din cabinet să respir aer curat! Am zăcut fără cunoştinţă preţ de cîteva zile şi cînd mi-am venit în fire, mă aflam pe malul mării. Cînd m-am întors, ea se mai găsea încă pe scaun. Probabil că de frică leşinase şi ea. I-am terminat lucrarea doar din obligaţie, dar nu m-am putut hotărî s-o semnez.

Vincent

Dragă Theo,

Iarăşi sînt în criză de fonduri. Imi dau seama ce povară îţi sînt pe cap, dar cui să mă adresez? Am nevoie de bani pentru materiale! Lucrez acum aproape în exclusivitate cu

fibră dentară improvizînd la fața locului și rezultatele sînt extraordinare. N-ai să mă crezi probabil, dar nu mai am nici un bănuț pentru novocaină. Astăzi am extras un dinte și a trebuit să anesteziez pacientul citindu-i cîteva pagini din Dreiser. Ajutor!

Vincent

Dragă Theo,

Am hotărît să împart cabinetul cu Gauguin. E un bun profesionist, specializat în punți dentare și se pare că mă place. A avut numai cuvinte de laudă despre lucrarea ce i-am executat-o d-lui Greenglass. Dacă-ți mai aduci aminte, i-am plombat al șaptelea de jos, apoi nu mi-a plăcut plomba și-am vrut s-o înlocuiesc. Greenglass însă s-a opus cu încăpățînare, invocînd dreptul de proprietar, așa că ne-am dus la tribunal. S-a pus problema dreptului legal de posesiune și la sfatul înțelept al avocatului meu, l-am dat în judecată pentru întregul dinte. S-a recurs la o reconstituire, instanța mi-a dat mie dreptate și d-l Jay Greenglass a rămas știrb!

Vincent

Dragă Theo,

Cred c-am făcut o greșeală împărțind cabinetul cu Gauguin. Este un tip foarte turbulent. Bea alcool în cantități uriașe. Cînd i-am atras atenția, s-a înfuriat atît de tare încît mi-a smuls diploma de pe perete. Într-un moment de calm, l-am convins să plombăm dinții în aer liber, așa că ne-am apucat să lucrăm într-o pajiște, numai verde și galben. El o avea ca pacientă pe o oarecare d-ră Angela Tonnato, iar eu executam o plombă provizorie d-lui Luis Kaufman. Ce plăcut era să lucrăm împreună în aer liber! Șiruri de dinți albi sclipind orbitor în razele soarelui! Așa era, cînd pe neașteptate se iscă un vînt ce-i zbură peruca d-lui Kaufman într-un tufiș. El se repezi după ea și răsturnă pe jos instrumentele lui Gauguin. Gauguin mă învinui pe mine și încercă să-mi dea una, dar din greșeală îl izbi pe d-l Kaufman, făcîndu-l să se prăbușească peste freza dentară ce funcționa cu turație maximă. Bietul domn Kaufman sări în sus ca ars, învîrtindu-se pe lîngă mine ca un titirez și trăgînd-o după sine și pe d-ra Tonnato. Însă lovitura cea mare, dragă Theo, este că Rifkin, Rifkin,

Rifkin & Meltzer mi-au pus poprire pe toate veniturile. Trimite-mi tot ce-ți prisosește!

Vincent

Dragă Theo,

Toulouse-Lautrec este cel mai trist om din lume. Tînjește mai mult ca orice să devină un mare dentist, și are într-adevăr talent, dar este prea scund ca să ajungă la gura pacienților și prea orgolios ca să se urce pe ceva. Cu brațele ridicate deasupra capului, bîjbîie orbește în jurul buzelor, iar ieri în loc să plombeze dintele d-nei Fitelson, i-a plombat bărbia. În ultima vreme, vechiul meu prieten Monet acceptă doar pacienți cu gura foarte, foarte mare, iar Seurat, care se află într-un moment de depresiune, a perfecționat o metodă de regenerare a cavității bucale, prin extragerea cîte unui dinte la intervale fixe de timp. Nu că n-ar fi interesantă metoda, dar atunci ce rost ar mai avea dentiștii?

Vincent

Dragă Theo,

M-am îndrăgostit! Claire Memling a venit la mine săptămîna trecută pentru un control preventiv. (I-am trimis deja o carte poștală spunîndu-i că au trecut 6 luni de la ultimul examen, deși nu trecuseră decît patru zile!). Theo, ființa asta mă scoate din minți! Mă pîrjolește dorul de ea. Să-i privești numai mușcătura! Niciodată n-am mai întîlnit așa ceva! Dinții ei se îmbină perfect! Nu ca ai d-nei Itkins, ai cărei dinți de jos sînt ieșiți în afară ca ai unui pricolici. Nu, dinții Clairei Memling se întîlnesc și se închid admirabil! Cînd se întîmplă așa ceva, simți în jurul tău prezența divinității. Da, Theo, eu am simțit-o! Și ce extaz! Și totuși, dantura lui Claire nu este atît de desăvîrșită încît să devină neinteresantă. Are pe maxilarul inferior un spațiu liber între dintele al noulea și al unsprezecelea. Al zecelea l-a pierdut în adolescență. I-a căzut brusc, din senin, în timp ce vorbea și n-a mai fost înlocuit niciodată. „Nimic nu-l poate înlocui", mi-a mărturisit ea. „A însemnat pentru mine mai mult decît un dinte, a reprezentat însăși esența vieții". Cîți nu mor pe neașteptate? Puțini au norocul să întîlnească o fată atît de sensibilă! Rareori vorbește despre acest dinte, dar a simțit nevoia să

mi se confeseze căci i-am cîştigat increderea. O, Theo, cît de mult o iubesc! Mă uitam astăzi în gura ei, şi m-am simţit din nou ca un student emoţionat ce scapă din mînă instrumentele. Mai tîrziu m-am trezit cu braţele în jurul ei, explicîndu-i cum să-şi perie corect dinţii. Micuţa inocentă obişnuia să ţină peria fix şi să-şi mişte capul dintr-o parte într-alta. Joia următoare îi dau să bea ceva şi o cer de nevastă.

Vincent

Dragă Theo,

Gauguin şi cu mine ne-am certat din nou, iar el a plecat în Tahiti! Se lupta cu o extracţie, avea genunchiul proptit în pieptul d-lui Feldman şi cleştele în jurul molarului din dreapta sus, cînd am avut nefericita inspiraţie să intru şi să-l întreb dacă mi-a văzut pălăria. Distras, Gauguin a slăbit strînsoarea şi Feldman a profitat de neatenţia lui ca să ţişnească din scaun şi s-o zbughească afară. Pe Gauguin l-au apucat toate năbădăile! Mi-a ţinut capul sub aparatul de raze-X zece minute în şir şi acum nu mai pot clipi simultan cu amîndoi ochii! Mă simt tare singuratic.

Vincent

Dragă Theo,

Da, este adevărat! Urechea de vînzare la „Magazinul Curiozităţilor" este a mea. Presupun c-am făcut o prostie, dar ţineam foarte mult să-i trimit Clairei un cadou de ziua ei şi fiind duminică toate magazinele erau închise. Probabil că nasul i-ar fi plăcut mai mult. O, Theo dragă, de cîte ori nu mă gîndesc că mai bine ascultam de tata şi mă făceam pictor. N-ar fi fost atît de captivant, desigur, dar, oricum, duceam o viaţă mult mai ordonată.

Vincent

In româneşte de:
VIORICA MIRCEA

ION BĂIEŞU
(România)

S-a născut, la Aldeni (Buzău), în 1933. Şcoala de literatură „M. Eminescu“ şi studii de filologie la Bucureşti. Redactor la „Scînteia tineretului“ şi redactor-şef la „Amfiteatru“ (1965—1968). Debutează cu versuri în „Viaţa românească“ in 1951. Scrie foiletoane: **„Necazuri şi bucurii“** (1956), **„Cei din urmă“** (1959); povestiri şi schiţe: **„Noaptea de dragoste“** (1962), **„Oameni cu simţul umorului“** (1964), **„Sufereau împreună“** (1966), **„Iubirea e un lucru foarte mare“** (1967), **„Fotbalul, joc de bărbaţi“** (1971), **„La iarbă albastră“** (1973), **„Pompierul şi opera“** (1976), **„Dragoste bolnavă“** (1980), **„Umorul la domiciliu“** (1981); teatru: **„Iertarea“** (1968), (Premiul Uniunii Scriitorilor), **„Preşul“** (1970). În 1970 apar selecţiile retrospective **„Umor“** şi **„Teatru“**. În 1984, romanul **„Balanţa“**.

Într-un gen in care au încercat mulţi, Ion Băieşu — spune Eugen Simion — „are toate însuşirile necesare pentru a reuşi: fantezie comică, pasiune de moralist, capacitate de a trăi pe mai multe registre afective, simţ al realităţii şi, mai ales, acea uşurinţă de a inventa subiecte simple din observarea vieţii comune.“

CURA DE VULGARITATE

Domiţian Ciceu, tînăr doctorand în ştiinţe, persoană cu desăvîrşire intelectuală, cu o comportare morală ireproşabilă, lipsea pentru a doua noapte de acasă şi pentru a doua oară se întorcea beat. Domiţian beat? Familia era stupefiată şi oripilată. Adică atît soţia, ea însăşi o intelectuală fină, cît şi părinţii lui, ambii doctori în aceeaşi ştiinţă. Ce s-a întîmplat cu Domiţian? A suferit vreun eşec pe linie profesională? Nu. Pe plan sentimental? Nu. Îşi iubea soţia, ea îl iubea, se înţelegeau excelent. E vorba cumva de o criză filosofică? I-a întrebat tatăl, între patru ochi. Cunoscuse o prăbuşire, o răsturnare, o bulversare, un seism sufletesc? Dacă da, să i se confeseze lui, care-i era tată şi care putea să-l vindece, mai ales că şi el trecuse prin aşa ceva în tinereţe.

Domiţian şedea ascuns sub plapumă, cu un prosop ud legat la cap, şi gemea de durere. Îi era rău, băutura îi dăduse organismul peste cap. Dar a doua zi, după ce se vindeca, se îmbăta din nou şi venea acasă într-un hal fără hal. Familia făcu un consiliu şi hotărî să-l pună sub urmărire, adică să descopere cauzele acestei crize şi, mai ales, cu cine se îmbată.

Într-adevăr, tatăl își mască înfățișarea și se puse pe urmele fiului. Urmele îl duseră într-un bufet de la marginea orașului, bufetul „Dihorul", cam mizerabil și cam ordinar. Aici, fiul, doctorand în științe, se întîlnea cu un tip destul de murdar, neras, cu nasul roșu și ochii injectați, care ținea tot timpul un bici în mînă, de unde tatăl deduse că e vorba de un căruțaș. Cum se văzură, cei doi se îmbrățișară și cerură două porții mari de drojdie. Văzîndu-și fiul bînd cot la cot cu un căruțaș o băutură de ultimă speță, într-un local sordid, tatăl simți că se prăbușește.

— Dragul meu, suspină el pe umărul fiului, aici să te găsesc, aici?

Fiul mai trase un gît de drojdie și-i spuse:

— Tată, te rog fă cunoștință cu prietenul meu Gogu. Un om minunat, alături de care mă simt excelent. Din punct de vedere filosofic, tipul e pur și simplu fantastic.

Tatăl luă și el o drojdie și rămase în compania fiului și a căruțașului, curios să afle filosofia lui Gogu. Dacă pînă la a doua sută de drojdie acesta din urmă emise doar cugetări de genul „ce mi-e-n gușă și-n căpușă", „dacă bei mori, dacă nu bei tot mori", „ce-am avut și ce-am pierdut, azi aici mîine-n Sascut", de la a treia în sus lăsă să se reverse din el o cantitate nemăsurată de vulgarități dintre cele mai grețoase. Ce era uimitor pentru bătrînul doctor în științe? Că fiul său, un intelectual atît de rafinat, un pudic și un snob, gusta vulgaritățile și obscenitățile ca pe niște alese delicii ale spiritului, rîdea de se prăpădea, îl bătea pe umăr și-l pupa pe căruțaș după fiecare panseu.

— Tată, nu-i așa că e genial tipul?

După ce bău încă o sută de drojdie, bătrînul căzu de acord cu fiul, astfel că la închiderea localului, genialul Gogu îi conduse pe amîndoi acasă cu căruța lui, cu care căra de obicei cărbuni și lemne de foc. În acest răstimp, fiul îi mărturisi tatălui voluptatea pe care o resimte cufundîndu-se în stările morale cele mai joase, în viciu, mizerie și jeg.

— Tată — urla el, ca să acopere tropotul cailor — noi, oamenii de excepție trebuie să cunoaștem din cînd în cînd voluptatea decăderii, o astfel de cură e obligatorie

pentru călirea spiritului. In evul mediu, învăţaţii cei mai aleşi — un Galiani, un Gracian —, cînd se plictiseau de filosofie, ieşeau în stradă în zdrenţe şi cerşeau. O, ce sublim mă simt de cîte ori ignor săpunul şi pasta de dinţi, de cîte ori mă simt murdar şi mă scarpin. Tată, iartă-mă, dar vreau să devin un ratat, un om de nimic, un beţiv, o ruşine a familiei, vreau să mi se plîngă de milă, să fiu compătimit, vreau să mă înalţ prin suferinţă şi decădere. Ce zici? Poţi să mă înţelegi?

Tatăl îşi puse capul pe umărul fiului şi scoase un oftat din adîncuri: ei bine, şi pe el îl mistuia un dor de evaziune din convenţionalism, dorul de a părăsi snobismul greţos al familiei, curăţenia aseptică a casei, masa la ore fixe, cu caloriile cîntărite şi punctele numărate, discuţiile docte şi bîrfelile elegante la ora de ceai etc. Da, era plictisit pînă peste măsură şi visa adesea să se îmbete ca un porc, să devină un mizerabil...

Cînd pătrunseră în apartamentul cu confort sporit al familiei Ciceu, beţi şi murdari, cei trei produseră femeilor stupoare şi mînie. Mai ales căruţaşul, care nu se ştersese pe picioare, care arunca scrumul ţigării pe covoare şi tuşea fără să pună mîna la gură. Dar cei doi bărbaţi ai lor? Cum ajunseseră ei în asemenea hal, cum îndrăzniseră să vină cu o fiinţă de o asemenea speţă în casă? Oare şi cel bătrîn, tatăl trimis să-şi supravegheze fiul, şi el o luase pe calea pierzaniei?

— Draga mea, încercă să se explice soţiei Ciceu-senior, nu e ce crezi tu. Bărbatul acesta, care e un simplu căruţaş, mi s-a relevat ca un monument natural de filosofie şi înţelepciune vulgară. Ceva foarte şic şi sublim. Nea Gogule, te rog zi ceva pentru dînsele.

Nea Gogu nu se lăsă prea mult rugat şi trînti prima vulgaritate care-i veni în minte: „Aoleu, pupa-ţi-aş ceafa şi mînca-ţi-aş toată leafa!", la care cele două femei sughiţară de oroare, aşa ceva nu se pronunţase încă sub acoperişul lor, vai! Noroc că bărbaţii le turnară cu forţa pe gît cîte o înghiţitură de whisky, ca să-şi revină. După ce le trecu mînia, femeile gustară încă o porţie de scoci, apoi încă una şi, ciudat, starea lor de spirit dădu semne de schimbare. Adică, la un moment dat, prezenţa lui Gogu

începu să li se pară oarecum nostimă, iată o idee șoching, ce-ar fi să-l cheme la ei de revelion, ca invitat de onoare, oare ce mutră ar face academicianul X văzîndu-l în capul mesei cu biciul la picior, ha, ha!

Din una în alta, cheful se încinse pe nesimțite, cu veselie, pupături, cîntece de lume și glume deocheate, situația răsturnîndu-se radical. Adică, de unde la început Gogu făcu o bună impresie cu ultima baladă de mahala „Du-te, fă, și ia servici la capu' lu' treișcinci", curînd, el, monumentul natural de vulgaritate, fu lăsat în umbră de cîntecele și vorbele buruienoase pe care le lansau gazdele sale și mai ales femeile care, răscolind prin memoria lor diabolică, descoperiră ceva inédit, ceva care-l făcu pe căruțaș să roșească și chiar să se indigneze: „Dom'le, nici chiar așa!" Adică el știa că chestiile mai deocheate le zice omul la crîșmă, iar dacă le zice și acasă, le zice el, bărbatul, nu femeia. Păi ce era cu tipii ăștia cu carte care-l aduceau la ei în casă pentru distracție și ce era cu aceste femei care mai înainte strîmbau din nas la vederea lui, pentru ca acum să le audă zicînd vorbe atîta de fără de rușine în fața propriilor lor bărbați și a lui, om străin?

Drept pentru care, nedumerit și scîrbit de maniera în care familia Ciceu își făcea cura de vulgaritate, Gogu se ridică și plecă fără să salute. Se urcă în căruță, dădu bice cailor și, începînd de a doua zi, nu-și mai bău drojdia la bufetul „Dihorul". O bău vizavi la „Verița".

MANOLE

Meșterul ședea călare pe o scîndură, sus, în vîrful schelei, bălăbănindu-și picioarele ca două pendule care se mișcă în sensuri opuse. Avea privirea obosită și mîinile murdare de mortar. De aceea, vrînd să prindă cu mîna un țînțar, își lăsă pe obraz o pată vizibilă.

In jur era o liniște sinistră, ca după cutremur. Calfele dormeau la umbra unui salcîm, nepăsătoare, după ce mai înainte jucaseră o aprigă copcică. Manole îi blestemă în gînd și își aprinse luleaua, risipind mișcări leneșe și curbe. Starea lui sufletească era nesatisfăcătoare și neagră.

Noaptea, la ora zero şi un minut, construcţia se dărîmase pentru a treia oară. O capră care păştea imprudentă pe lîngă ziduri se salvase în ultima instanţă, ca prin minune, cu o spaimă groaznică în suflet.

Văzînd a treia ediţie a dezastrului, legendarul meşter se manifestase calm, păstrîndu-şi neştirbit prestigiul.

Pînă la prînz umblase printre ruine şi singura lui reacţie notabilă fu un scuipat aruncat cu toată scîrba peste marmura prefăcută în ţăndări. Aşadar, palatul nu putea fi gata la timp, iar împăratul îi promisese că-i va aplica, în acest caz, douăzeci şi cinci la spate cu sceptrul lui bătut în cuie de aur şi nestemate.

Adevărul e că primele două dezastre, oricît ar părea de necrezut, fuseseră pur şi simplu o mîntuire pentru Manole. Astfel, după primul accident, procedînd la analiza cauzelor, constatase că, de fapt, uitase să facă ferestre la camerele de la parter, iar după al doilea şi-a adus aminte, printr-un reflex înnăscut, că două dintre încăperi nu aveau altă ieşire decît hornul. Acum, după al treilea dezastru, obişnuit cu surprizele şi cu autocritica din mers, meşterul descoperise lipsa totală a conductelor de apă. Îşi notă deci ca, după terminarea construcţiei, să găurească temelia, pereţii şi platformele pentru introducerea ţevilor.

Totuşi cauza prăbuşirilor sistematice rămînea misterioasă. Pătrunzînd curajos în autobiografia lui de constructor profesionist, meşterul descoperi, ce-i drept, cîteva fapte similare: că numai cu un an în urmă un beneficiar îl sculase din somn în miez de noapte şi-l dusese să-l vîre cu capul printr-o crăpătură apărută spontan într-un perete; că altă dată refăcuse total o clădire cu o sută cinci etaje, deoarece o concepuse atît de original încît hornurile corespundeau în subsol; că balconul unui alt palat s-a prăbuşit cu o domniţă, strivind sub el un îndrăgostit cu chitară cu tot.

De data aceasta, situaţia era cu mult mai gravă, ca să nu fie îngrijorat peste măsură.

Şi, ca întotdeauna cînd trebuia să rezolve o problemă de creaţie care îl solicita profund, meşterul începu să gîndească, ceea ce îl făcu pur şi simplu să adoarmă.

Ce s-a petrecut în mintea lui neefervescentă în timpul somnului e greu de stabilit. Fapt este că, după ce s-a

trezit şi a căscat a scos condeiul şi a scris următoarea misivă nevestei: „Dragă, pregăteşte-te de sacrificiu, ia-ţi împărtăşania, pupă copilul şi vino pînă la mine să te fac beton armat". Semnat: Manole.

După ce supse puţin vîrful unui deget, Manole hotărî să fie mai prudent şi şterse cuvintele „să te fac beton armat", pentru a nu-i trezi cine ştie ce bănuială bizară.

Expedie scrisoarea şi, mişcat de gîndul că nevastă-sa ar putea să-l refuze, se duse şi trezi calfele, spunîndu-le următoarea minciună gogonată:

— Băieţi, adormind, am avut un vis. Se făcea că s-a pogorît dinaintea mea o persoană obscură şi supranaturală, care mi-a zis:

„Meştere, meştere,
răul e în creştere,
duhurile rele
îţi fac doar belele.
Palatele tale,
— superbe binale —
mereu se dărîmă,
porcii ţi le rîmă".

Atunci, Manole se opri cu improvizaţia, deoarece nu găsea o rimă corespunzătoare pentru versul care trebuia să urmeze după „geaba faci eforturi" şi continuă în proză cinstită:

„Bunul Dumnezeu, zicea acel cineva, văzîndu-ţi durerea, îţi transmite confidenţial sfatul următor: palatul nu va putea fi ridicat în condiţii optime dacă nu zideşti o fiinţă scumpă în el". Acuma să ne gîndim, dragii mei, împreună. Alte fiinţe mai scumpe pe lume decît nevestele nu avem. Cred că nici una dintre ele nu va avea nimic împotrivă să fie zidită de vie, deoarece menirea lor în căsnicie este să se sacrifice în folosul bărbatului şi să nu zică nici cîr. Acuma, chestiunea e: pe care o punem?

După minutul regulamentar de gîndire, calfele au luat cuvîntul pe rînd.

Prima calfă:

— Aş da-o eu pe-a mea, dar nu cred că încape, e prea grasă. Zice că suferă de glande...

A doua calfă:

— Aş da-o şi pe-a mea, dar e prea nervoasă, n-o să stea liniştită.

A treia calfă:

— Dac-aş fi sigur că palatul se dărîmă şi a patra oară, eu aş da-o...

Restul calfelor au spus fie da, fie nu, aşa că meşterul făcu propunerea:

— Dragi colegi, părerea mea e să procedăm în felul următor : scriem fiecare nevestelor să vină de urgenţă pînă aici. Care vine prima, p-aia o zidim. Eu am şi anunţat-o pe-a mea.

Calfele au fost de acord. Au scris fiecare nevestelor şi s-au pus pe aşteptat.

După o oră şi trei sferturi, pe un deal din depărtare se văzu silueta nevestei lui Manole. Inima meşterului se făcu ca un purice sub unghia care ameninţă să-l strivească. Amintiri dintre cele mai diverse şi duioase il copleşiră brusc şi ar fi vrut să facă ceva ca s-o împiedice să nu vină ea cea dintîi. Rugă de aceea vîntul să sufle cu putere şi s-o oprească.

Vîntul se prefăcu în uragan, se întunecară zările, copacii fură răsturnaţi, apele scoase din matca lor, dar nevasta meşterului continua să vină ca o vijelie.

Rugă apoi soarele s-o oprească.

Soarele îşi revărsă lava pe pămînt, arse toate ierburile, înfierbîntă apele şi prăji toţi peştii, provocă insolaţii, dar apriga nevastă tot nu se lăsa.

Meşterul rugă atunci un piţigoi aflat prin apropiere să dea o fugă în întîmpinarea ei şi să-i pună în vedere să nu călătorească cu atita sîrg, deoarece consecinţele ii vor dăuna.

Păsărica se intoarse peste cinci minute şi-i comunică:

— A zis că vine, fie ce-o fi, ca să te întrebe personal de ce nu ai trimis simbria acasă, deşi a trecut de trei zile sorocul, şi prin ce cîrciumi ai băut-o şi cu cine.

Auzind asta, Manole se resemnă. Ştia acum că nici vîntul, nici soarele şi nici chiar un baraj de beton n-o mai puteau opri. Făcu, deci, semn calfelor să fie gata cu mistriile şi cărămizile şi, cînd sosi nevasta, o luă cu binişorul.

— Banii — îi zise Manole — i-am ascuns în zid, căci pe-aici s-au furat cam multe. Vino să ţi-i dau.

Şi cînd ea se urcă pe zid, nouă meşteri mari, calfe şi zidari, o făcură intr-o clipă să dispară între cărămizi.

Meşterul, şi o dată cu el şi calfele, răsuflară uşuraţi. Buna dispoziţie le reveni ca prin minune, cîntecele lor răsunau pe toată valea.

La un moment dat, meşterul auzi dintre ziduri glasul iubitei:

— *Manole, mă strînge!*

Cu inima zdrobită de durere, el îi răspunse în versuri:

— *Iubito, nu plînge!*
Fă tu sacrificiul
Pentru beneficiul
Al meu şi al soartei
Pe altarul artei.

Şi continuă să zidească, neobosit. Nevasta îl striga din ce în ce mai slab, pînă cînd adormi în scorbura dintre ziduri. Meşterul nu se odihnea noaptea, nu se odihnea nici ziua, lucra cu o viteză nebună, disperat, la marea improvizaţie, in var punea pietriş in loc de nisip, cărămizile le punea cînd pe cant, cînd pe lat — vorba ceea, treaba să meargă. Calfele căzuseră de pe schele, obosite, numai el lucra pe nerăsuflate.

Intr-o zi, ajungînd în vîrful acoperişului, Manole constată cu duioşie că terminase. Construcţia era gata. Acum aştepta, cu o emoţie specifică omului de artă, recepţia.

Veni, în sfîrşit, împăratul beneficiar cu suita sa şi cercetă palatul cu de-amănuntul. Construcţia era mizerabilă. Totul pocnea şi pîrîia, la fiecare pas îl aşteptau surprize dintre cele mai hazoase. Astfel, în timp ce pipăia un zid pentru a vedea cauza unor crăpături, împăratul auzi un rîset înfundat şi se înfioră. Pasă-mi-te, o gîdilase la talpă pe iubita lui Manole. Furios, acesta ieşi repede afară şi ridică sceptrul ca pe o ghioagă.

— Unde-i Manole? întrebă el, furios peste măsură.

— E pe acoperiş — i se spuse.

— Luaţi-i schelele şi daţi-i hrana în bani! ordonă pe loc suveranul clocotind de mînie.

— Păi cum o să mai coboare?

— De ce să coboare? Ca să facă şi altele?

Manole privea consternat cum i se iau schelele de sub picioare. Se plimba de colo-colo pe acoperiş ca un leu in cuşcă.

Ah — îşi smulgea el părul de necaz — dacă n-aş fi uitat să pun jgheaburile, aş fi putut să cobor la noapte pe furiş...

La miezul nopţii, cînd greierii cîntau un vals prelung şi trist, Manole, ajungînd la disperare, se aruncă în văzduh, cu două scînduri în braţe.

Unde căzu el, se făcu o gaură în pămînt.

LEGUMICULTORII

Amintirii lui Cezar Grigoriu

Două mici grădiniţe (nu mai mult de trei metri pe patru), foarte bine îngrijite şi frumos împrejmuite, într-un cartier orăşenesc. Doi bărbaţi în vîrstă, intelectuali, elegant îmbrăcaţi şi înarmaţi cu cîte o sapă, lucrează asupra pămîntului.

— Bună dimineaţa, vecine.

— Bună dimineaţa.

— Ai ieşit la praşilă? A cîta e?

— A patruzeci şi doua.

— Dar ce plantă ai pus acolo?

— Fasole. Ce plantă minunată, nu-i aşa? Cu frunze cărnoase... Îmi place cum se caţără... Parcă e un copil care se agaţă de gîtul unei mame... Şi dumneata iubeşti plantele?

— Le ador. Scuză-mă că-ţi fac această confesiune, dar pentru mine, care nu sînt decît un legumicultor amator, ca orice orăşean, şi care fac această lucrare din pură pasiune, o plantă înseamnă, uneori, mai mult decît un om, decît un prieten. Uite, am cultivat acum cîţiva ani, tot aici, nişte dovleci. Simpli dovleci. O plantă pe care, uneori, sîntem dispuşi să o asociem cu un cap tîmpit. „Are un cap ca un dovleac", se zice. Ei bine, nici nu-ţi imaginezi ce sensibilă şi ce inteligentă e această plantă!

— Inteligentă?

— Da, inteligentă. Într-o dimineață, mă scol pe la șase fără un sfert, ies în grădiniță, îi pun dovleacului la rădăcină cîteva kilograme de prafuri biostimulatoare, pe urmă îl stropesc cu apă distilată... adică fără microbi... Ei bine, în clipele acelea îl simt deodată cum se uită spre mine cu toate frunzele, vrînd parcă să mă îmbrățișeze și să mă pupe, recunoscător. Pe cuvîntul meu dacă nu mi-au dat lacrimile. Pur și simplu vibra de emoție și de recunoștință.

— Presa a scris, de altfel, despre faptul că plantele și florile sînt sensibile la muzică.

— Eu am verificat anul trecut pe un cuib de cartof, unul de roșii și altul de mazăre. La unul i-am pus o instalație cu muzică rock, la altul o instalație cu muzică folk. La mazăre i-am pus romanțe.

— Și la care i-a mers mai bine?

— La mazăre. Uite-așa avea bobul: cît nuca.

— Oricum, v-a costat ceva instalația muzicală.

— Două mii. Era stereo. Dar a meritat. Am scos aproape trei chile de mazăre, unu de roșii și zece de cartofi.

— Eu anul trecut am cultivat salată. Două rînduri a cîte zece bucăți. În total douăzeci.

— Le-am văzut, erau splendide. Tot cu biostimulatori?

— Injectabili. De import. Zece lei fiola. Se injecta direct în rădăcină. A costat, dar a meritat. Salatele erau cît varza. Din păcate, le-au invadat melcii.

— Într-adevăr, melcii sînt dușmanii de moarte ai salatei. Ați încercat cu insecticide?

— Cincizeci de chile. M-a costat cinci sute... Ei bine, melcii se ascundeau în cochiliile lor și n-aveau nici pe dracu.

— S-au adaptat.

— În schimb, s-a otrăvit cîinele vecinului de la etajul doi. A trebuit să i-l plătesc. Era caniche.

— Cel puțin salata era gustoasă?

— Un deliciu. Din păcate m-am intoxicat din cauza insecticidelor. A trebuit să stau zece zile în spital.

— Oricum, e de preferat să te intoxici cu salata ta decît cu salata altuia.

— Asta am zis şi eu. Dumneata ce cultivi anul acesta?

— Un pepene.

— Un pepene?!

— Da, un pepene, de ce te miri? Există un fruct mai divin şi mai gustos decit pepenele?

— Nu, nu există. Oricum, e un act foarte curajos.

— Intr-adevăr, foarte curajos. L-am semănat încă din luna martie.

— N-a fost prea devreme?

— Ba da, dar i-am făcut o instalaţie de încălzire specială. Un fel de reşou subteran. Cu termostat. Mi l-a făcut un specialist de pe strada vecină. Patru mii... Vi-l recomand.

— Mersi. Şi? I-a mers bine?

— Excelent. Are casă, maşină...

— Vorbeam de pepene...

— Excelent, excelent. Intr-o lună era de patru chile. In două de opt chile. L-am fotografiat, l-am filmat. Obiect de muzeu... Pe cinci mai s-a pîrguit deja. Pe zece era copt.

— Şi? A fost gustos?

— De unde vrei să ştiu?

— Păi nu l-ai mîncat?

— Cum să-l mănînc dacă mi l-a furat? Zi şi noapte l-am păzit cu puşca de vînătoare. In seara aia am aţipit... Ş mi l-a luat... avea opt chile şi două sute optzeci de grame. M-a costat peste şase mii. Dar bănuiesc cine l-a furat. Tipul de la doi. Ăla care cultivă napi. Din invidie... L-am dat în judecată. Avocatul mi-a spus că procesul nu poate să mă coste mai mult de două mii.

— Merită. Şi acum ce cultivi?

— Căpşuni. Deja sînt cît o nucă. O minunăţie.

— Şi nu ţi le fură?

— Exclus ! Fiecare căpşună e conectată la un sistem de alarmă. Instalaţie simplă. Cinci mii cinci sute. Chilipir. Nu vrei una? Să nu-ţi fure fasolea!

— Nu, mulţumesc. M-am lămurit cu tehnica. Am angajat un paznic. O mie jumate, masă, casă, pensie de bătrîneţe, sîmbăta şi duminica liber.

— Ce soi e?
— Jucără.
— Atunci merită.
— Merită, pentru că o cultiv din pasiune. Pură pasiune.
— Şi eu la fel. Praşilă plăcută, vecine!
— Mulţumesc, asemenea.

ŞI VRĂBIILE VISEAZĂ, UNEORI...

— Moţule, şopti Suzi, somnoroasă, afundată în perne, te rog pregăteşte-mi piscina. Vreau să zac două ore şi un sfert în spumă imaculată şi în miros de brad.

Moţul sforăie alături pe ambele nări. Suzi îl scutură de umărul drept, gras şi păros, ca pe un pom încărcat cu fructe. Nimic.

— Moţule, scoală-te te rog, e aproape douăşpe. Fă-mi cafeaua.

Moţul nu este un moţ, adică ceea ce se cheamă un locuitor din Ţara Moţilor, el este născut la Buhuşi şi arată ca atare, adică destul de prăpădit şi decrepit, chel, buhăit, cu faţa împînzită de vinişoare roşii, semne nefaste ale alcoolului şi tutunului. Suzi îi spune aşa pentru că, pe vremuri, cînd era tînăr şi avea păr, purta un moţ în vîrful capului, ceea ce îl făcea cît de cît simpatic.

Moţul continuă să doarmă buştean, ceea ce o obligă pe Suzi să se dea jos din pat, să-şi pună nişte papuci jerpeliţi în picioare şi să se ducă în bucătărie pentru a-şi pregăti singură cafeaua. În bucătărie e o mizerie fără margini: grămezi de gunoi şi resturi de mîncare, farfurii, furculiţe şi cuţite nespălate, gîndaci negri şi roiuri de muşte agresive. Suzi calcă printre gunoaie şi gîndaci indiferentă, cu ochii pe jumătate închişi, îşi pune cafeaua la fiert şi aşteaptă să dea în clocot.

— Nepreţuit-o, urlă Moţul din dormitor, dacă tot eşti în picioare, fă-mi şi mie una!

Nepreţuita nu răspunde, dar mai pune o ceaşcă de apă la fiert, plus o linguriţă de cafea. Între timp, Moţul s-a sculat şi a intrat în baie. Şi aici mizeria e aproape desăvîrşită. Cada e spartă şi inutilizabilă, oglinda la fel,

pereţii afumaţi şi coşcoviţi. Piscina de care vorbea Suzi nu e, de fapt, decît o albie de tablă zincată în care se spală turnîndu-şi unul altuia apă caldă dintr-un cofer. De altfel, întregul apartament aşteaptă să fie zugrăvit de cınşpe ani, parchetul e negru, lustrele sparte.

Suzi aduce cafelele în dormitor. Se întinde pe pat şi soarbe din ceaşcă cu voluptate. Doamne, ce s-ar fi făcut ea dacă nu ar fi existat cafeaua pe lume, cum s-ar fi pus pe picioare în fiecare dimineaţă? Moţul vine şi el din baie oarecum înviorat, şi-a dat cu puţină apă pe faţă, şi-a pus halatul.

— Mi-ai răcit cafeaua? întrebă el.

— Da. Poţi s-o bei.

Moţul se duce la fereastră ca să-şi clătească privirea cu peisajul străzii.

— Uite, zice el, fără reproş, madam Maria, de vizavi, s-a întors cu două sacoşe pline cu gogoşari.

— Dacă te-ai fi dus şi tu la piaţă de la ora şase, ai fi adus gogoşari şi gogonele. Dar ţie îţi place să dormi pînă la prînz.

— Şi ţie la fel.

— Da, şi mie la fel.

Suzi e cooperatoare la domiciliu, adică are contract cu o cooperativă care produce nasturi şi agrafe de plastic. Primeşte materia primă, lucrează acasă respectivele produse, le predă şi primeşte suma ce i se cuvine. Cit lucrează, atît cîştigă. Din păcate, lucrează destul de puţin şi primeşte destul de puţin.

Moţul este ghid la O.N.T. în anotimpurile turistice, adică vara şi iarna. Primăvara şi toamna nu lucrează. Cıştigul lui, deci, este şi el destul de limitat. Ar putea să lucreze tot anul, dar nu se simte capabil. Se mulţumeşte cu strictul necesar: o pîine, două sticle cu lapte, două sute de parizer şi cafea. În majoritatea timpului, el ascultă posturi de radio străine, iar ea citeşte romane poliţiste franţuzeşti. Uneori, stau de vorbă ceasuri întregi despre te miri ce, folosind aproape întotdeauna un ton melancolic. Copii nu au pentru că nu pot suporta copiii. Cînd copiii vecinilor fac gălăgie în curtea interioară, Moţul urlă la ei pînă răguşeşte: „Derbedeilor, sceleraţilor, ţiganilor, mitocanilor, împuţiţilor!". I-ar strînge de gît, i-ar ucide fără

milă, odată l-a bătut crîncen pe unul dintre ei, dar apoi a fost nevoit să stea închis în casă aproape o lună de frica părinţilor victimei, care erau hotărîţi să-l cotonogească.

— Te duci să iei lapte şi pîine, iubitule? întreabă ea.

— Nu, iubito. Azi te duci tu, eu am fost ieri.

— Nu mă duc.

— Foarte bine, nu te duce. O să răbdăm de foame.

Nu e prima oară cînd nici unul dintre ei nu vrea să se ducă după cumpărături, fiind apoi nevoiţi să rabde de foame. Voluptatea mizeriei le-a intrat în obişnuinţă. Sigur că nu e plăcut să trăieşti cu o cafea şi o bucată de pîine uscată, dar dulceaţa lenevirii în pat nu se poate asemăna cu nimic altceva, nici măcar cu mierea de albine. Ea a fost obişnuită de mică să primească mîncarea la pat, iar el a fost crescut de două mătuşi care l-au rîzgîiat pînă la 30 de ani dîndu-i totul de-a gata.

— Dragul meu, spuse Suzi, sorbind ultima gură de cafea, azi-noapte am visat că primisem din partea ta cadou o mobilă „Louis Quinze" splendidă. Absolut splendidă.

— Trebuia să duci visul pînă la capăt, adică să mă visezi şi pe mine Louis Quinze.

— Altă dată m-am visat trăind pe vremea faraonilor. Se făcea că eram Nefertiti şi că mă căsătorisem cu ginerele meu, cu fostul soţ al fiicei mele. Pe-atunci incestul nu era condamnat. Cleopatra făcea baie în lapte de iapă, de-aceea arăta atît de splendid, încît se dădeau în vînt împăraţii după ea. Dacă m-aş fi născut cu cîteva mii de ani în urmă... Sau măcar cu cîteva sute de ani... Mi-ar fi plăcut să fiu amanta unui artist celebru: Liszt, Mozart, Paganini, Rembrandt, Villon sau chiar Balzac, care era mai gras şi mai dizgraţios decît tine, dar care era atît de tandru în dragoste, Doamne! ce scrisori dumnezeieşti i-a scris acelei contese poloneze sau rusoaice! Mi-a fost dat să mă nasc în secolul douăzeci, ca să te întîlnesc pe tine şi să trăim în mizerie, scuză-mă că ţi-o spun, nu-ţi fac nici un reproş, nici ţie nu-ţi place să munceşti, nici mie. Dar mi-ar fi plăcut să trăiesc în lux, să mă fi dus în fiecare vară pe Coasta de Azur, să mă scald în cea mai

albastră apă din lume, să joc la ruleta din Monte-Carlo, din Montreux sau Cannes.

— Montreux e în Elveţia, nu pe Coasta de Azur.

— Ştiu. Tu mă duci în fiecare an zece zile în comuna 2 Mai la un ţăran turc, cu casa plină de muşte şi un closet în fundul curţii. La teatru de cînd n-am mai fost? Oho, din tinereţe! În schimb, mă trimiţi la coadă la lapte, la ouă şi la spanac. Cu cultura şi cu sensibilitatea mea, am ajuns să fac cumpărături. Mi-ar fi plăcut să am pe mînă un rege bătrîn şi libidinos, să-l înşel cu un prinţ tînăr şi gelos, să vînd secrete de stat vecinilor duşmani şi să fiu arsă pe rug. Ce subiect de roman şi de seriale aş fi ajuns! De ce nu ai şi tu un pic de vocaţie literară ca să scrii măcar cîteva pagini despre trista mea viaţă, fără trecut şi fără perspectivă?

Moţul fumează o ţigară şi se gîndeşte aiurea, îl interesează pe el ce spune nevastă-sa cît negrul sub unghie. Totuşi, nu trebuie să-i dea impresia că o ignoră, ea trebuie să creadă că el o ia în serios, cine ştie, poate pînă la urmă se duce să cumpere pîine şi lapte.

— Da' ce crezi, că eu nu m-am visat adeseori rege, împărat, şah sau faraon? Mi-ar fi plăcut să fiu stăpîn al unei ţări şi să fiu propulsat de o femeie superbă şi ambiţioasă. Tu de ce nu mi-ai dat un imbold în viaţă? De ce nu m-ai împins pe scara socială, ca să fac carieră? Dacă erai o Vidră sau o Josefină, nu mă lăsai să dorm pînă la zece şi jumătate, mă sculai la şase dimineaţa şi mă trimiteai să-mi termin studiile, să muncesc, să mă zbat, să capăt o funcţie. Inteligent şi cult sînt — te-ai convins, sper —, puteam să ajung ministru. Cunosc două limbi la perfecţie, pot recita din Goethe ore întregi, dar cui foloseşte? M-am produs odată la casa de cultură a sectorului. Nu mă ascultau decît două babe şi tu, restul erau în aşteptarea filmului. Ce film era?

— Cavalerul Pardaillan.

— E posibil să fim lăsaţi în mizerie şi umilinţă două persoane intelectuale care ar putea fi atît de utile societăţii?

— Dar nu societatea ne lasă în mizerie. Societatea a fost destul de drăguţă cu noi. Magazinele sînt chiar la

parterul blocului. Acolo avem pîinea, laptele, mezelurile. Fără să muncim aproape deloc, avem strictul necesar.

Moţul se enervează cu adevărat.

— Dar asta îmi trebuie mie? Strictul necesar?! Strictul necesar îl au animalele, care trăiesc de azi pe mîine. Eu vreau să trăiesc fără să am grija strictului necesar, vreau un valet care să mă servească la pat, un bucătar şi un portar.

— Avem portar la bloc.

— Vreau portarul meu personal! Să-mi aducă ziarul la pat şi să mă anunţe cînd mă caută cineva.

— N-avea nici o grijă, vei fi anunţat chiar azi că a sosit tipul cu lumina. Ai cu ce plăti lumina?!

— De ce să plătesc eu lumina? Toate angaralele ar trebui să mi le plătească administratorul meu personal. Aş avea dreptul şi la un frizer, iar tu ai putea avea o coafeză şi o cameristă.

— Dragul meu, ca să am o cameristă trebuie, mai întîi, să am o cameră a mea. Te rog nu mă enerva, nu spune lucruri nerealiste!

— Draga mea, nu te enerva, pentru că eu nu mă enervez. Cînd spun că meriţi o cameristă, înseamnă că mă refer, implicit, şi la o cameră a ta. Aşa cum cred că aş avea şi eu dreptul la un birou al meu, o cameră spaţioasă, luminoasă, împodobită cu multe plante ornamentale, unde să meditez şi să-mi însemnez anumite gînduri mai mult sau mai puţin disparate. Îmi trebuie, de asemenea, o curte spaţioasă, cu alei bine îngrijite, pe care să-mi fac cele trei plimbări zilnice, ascultînd cîntecul privighetorilor.

Suzi începe să plîngă, brusc, cu sughiţuri.

— Dar eu n-aş avea dreptul la o seră?! Ştii cît iubesc florile, cum îmi ud muşcata din fereastră aproape zilnic şi cît îmi doresc nişte trandafiri japonezi şi nişte cactuşi. Şi ştii ce-aş mai vrea? Să-mi dai voie să mă plimb prin grădina ta călare pe un ponei. Fireşte, nu la orele cînd îţi faci tu plimbările. Îmi dai voie?

— Bineînţeles, răspunde Moţul, îngîndurat. Ştii la ce mă gîndesc? Mă gîndesc că un pic de călărie nu mi-ar strica nici mie, mai ales la sciatică, m-ar obliga să-mi ţin şira spinării dreaptă. Dar mă întreb unde am putea construi grajdurile.

— In fundul grădinii.
— Asta presupune, draga mea, ca grădina să fie destul de mare pentru a nu simţi mirosul. In plus, ne trebuie un grăjdar.
— Da, o să angajăm un grăjdar. Dar şi un grădinar.
— Grăjdarul ar putea face şi treburile grădinăritului.
— Cum poţi să spui o asemenea prostie? Grăjdăritul şi Grădinăritul sînt profesii cu totul şi cu totul diferite.
— Dar crezi că am putea avea o piscină în aer liber? Inotul m-ar întineri cu zece ani.
— Da, avem nevoie neapărat de o piscină. O piscină din marmură albastră. Am citit într-o revistă despre ultimul răcnet în materie la americani: o instalaţie japoneză numită geakuzi, care încălzeşte apa şi face valuri care te masează. Actriţele de la Hollywood n-au pic de burtă. Fă şi tu rost de o instalaţie geakuzi.
— Acum, zău, că eşti absurdă! De unde vrei să fac rost de geakuzi?
— Te priveşte! Vreau geakuzi! urlă Suzi, isterică. Vreau geakuzi!
In aceeaşi clipă, cineva sună la uşă. Moţul merge în vîrful picioarelor şi se uită pe vizor, după care se întoarce tot în vîrful picioarelor.
— Mai încet, dragă, nu ţipa! A venit administratorul după întreţinere.
Suzi îşi bagă singură pumnul în gură şi geme, înfundat:
— Vreau geakuzi!

VASILE BĂRAN
(România)

S-a născut la Pojogeni (Gorj) în 1931. Urmează cursurile de ziaristică ale Școlii de partid „Ștefan Gheorghiu". Redactor la „Agerpres", „Scînteia tineretului", „Scînteia", „România literară". Debutează în revista „Luceafărul" (1960).

Publică: romane — **„Duminica lucrurilor"** (1968), **„Ancheta"** (1972), **„Cascada"** (1974), **„Diamantul viu"** (1978), **„Cavalerii de pe coastă"** (1982), **„Pluta meduzei"** (1982), **„Limpezimea fîntînii"** (1984), **„Ranița grea a iubirii"** (1985); proză scurtă — **„Uimitoarea dispariție a unui cap liniștit"** (1965), **„O raită prin pădurea de întîmplări"** (1966), **„Întîmplări din primul vis"** (1968), **„Numărați pînă la unu"** (1969), **„Microsioane satirice"** (1971), **„Călcîiul lui Ahile"** (1973), **„Cartea proverbelor"** (1973), **„I.M.N. Impresii, microsioane, notații"** (1981), **„Sub cerul umbrelei mele"** (1984).

„Microsioanele" lui V. Băran, așa cum spune Alex. Ștefănescu, „aparțin unui moralist modern, care se exprimă indirect, prin instantanee din viața de zi cu zi, cu valoare de parabolă, și care își tempereazǎ sarcasmul prin spirit ludic, printr-un sentiment al relativității normelor de existență".

MICROSIOANE ȘI MICROSCHIȚE

Țel

N-avea decît o singură cămașă și o mulțime de dorințe. Acum are o mulțime de cămăși și o singură dorință: să aibă cît mai multe cămăși.

Cronică dramatică

El juca rolul lui Romeo, ea pe-al Julietei.
În cele din urmă s-au căsătorit și, deci, s-au sinucis.

Dedicație

Cînd am compus această melodie, mărturisi maestrul, m-am gîndit cu toată dragostea la surdo-muți.

Descoperire

Pe insulă erau 6. Nu se poate ști cu ce s-au ocupat și ce-au făcut, în afară de unul care trebuie să fi fost un mare matematician de vreme ce ne-a lăsat numărul lor.

Hîrbul

— Nu te mai duci pe la fiică-ta?
— Nu, nu mă mai duc.

— De ce?
— M-a înlocuit.
— Pe tine? Ca mamă? Nu se poate! Cu ce?
— Cu o maşină de spălat.

Imprudenţă

A făcut din ţînţar armăsar exact într-o vreme cînd n-avea nici măcar un sac cu ovăz.

Vîscul

— Cum de a ajuns în vîrf?
— A ştiut să aleagă copacul.

Recunoaştere

Treizeci de zile, luna a strălucit pe cer cum n-o făcuse niciodată.

Dar abia cînd a intrat în eclipsă totală lumea s-a uitat la ea.

Diagnostic

— Am un cui.
— Un cui ?
— Un cui în cap.
— În cap?
— Mi-a intrat un cui în cap. Am alergat, m-am izbit de pragul de sus şi mi-a intrat un cui în cap. Uitaţi-l!
— Formidabil, ai dreptate.
— Mai pot spera, doctore?
— Desigur. Fiecare avem în cap cîte un cui.

Prevenire

— Cum, tu n-ai rîs niciodată de tine?
— Nu.
— Niciodată?
— Niciodată.
Dar poţi să mori!
— Ştiu.
— Fără să rîzi o dată, o singură dată de tine?
— Fără.
— Dar vor rîde atîţia în urma ta! N-ar fi atunci mai bine să rîzi tu însuţi ceva mai înainte?

— Nu. Am moara mea. Nu le dau lor apa.
Eu nu rîd,
mă macin

Origine

Erau acolo tot felul de cuiburi și, născîndu-se, puii își lungiseră gîturile ieșind în iarbă, prieteni.

Nu învățaseră încă să zboare și își dădeau unii altora poveţe: uite cum o să facem!

Mai apoi, cînd au venit părinții, s-au înfricoșat și s-a dus fiecare la cuibul său, fiindcă abia atunci și-au dat seama:

unii erau de mierlă, iar alții de uliu.

Scară

Dacă greierele ar vedea privighetoarea și i-ar auzi și cîntecul ar numi-o, desigur, geniu. Cum însă ochii și urechile sale nu pot cuprinde gingașa enormitate, scriindu-și impresiile, nu s-ar putea, desigur, avînta să onoreze cu acest epitet decît tot pe unul dintre semenii săi. Știm acest procedeu din experiența oamenilor.

Corectură

Abia tîrziu am observat că o parte a corpului meu poate fi tăiată fără să doară:

părul și unghiile.

Și tot așa se întîmplă și cu paginile cărții înainte de a fi dată la tipar.

Postfața

Vreme de trei săptămîni în ziare, la televiziune, la radio, prin viu grai, de la om la om se făcuse reclamă noului spectacol și aproape toți locuitorii orașului și-au cumpărat bilete de intrare.

Pînă și agentul de circulație și-a aranjat în așa fel lucrurile să poată vedea această piesă fantastică în care personajul central nu scotea o vorbă pînă la ultimul act, cînd se justifica:

— N-am ce să vă spun. Știți cu toții mai bine decît mine.

Destin

Intîlnindu-se cu Julieta în plină stradă, Romeo vru să-i propună să meargă împreună la un spectacol — a apărut unul Shakespeare care scrie piese despre hanuri şi regi! — dar Julieta dispăru în mulţime şi abia tîrziu, spre seară, cînd o zări plimbîndu-se singură prin parc şi îi aţinu calea şi reuşi s-o facă să stea o clipă locului, mărturisindu-i că o iubeşte cum n-a iubit pe nimeni niciodată, Julieta, speriată — pe o alee trecea Shakespeare! — înfiorată şi îndurerată şi, în cele din urmă, de-a dreptul îngrozită, îi spuse să plece, s-o lase în pace, să găsească pe cine-o vrea el, numai s-o lase pe ea în pace, ea vrea să trăiască.

Dar Shakespeare auzise totul.

Interpretare

Indiferent cum va fi, tu faci o cronică pozitivă.

Dacă îşi joacă bine rolul
vei scrie că e totuna cu personajul.

Dacă nu izbuteşte, dacă e un cabotin, dacă nu are nici un pic de talent vei scrie că îşi păstrează personalitatea.

Teama

In avion s-au servit mere şi Adam a întors capul să nu le vadă.

Eva l-a întrebat:

— De ce refuzi? Intră în preţul biletului.

Adam i-a spus cutremurat de-atîta neghiobie:

— Vrei să fim iar azvîrliţi pe Pămînt?

Intîlnire în deşert

L-am întrebat pe struţ:

— Tu eşti cel care îţi vîri capul în nisip?

— Eu? s-a mirat el jignit. Eu sînt cămilă.

Atunci am încercat să-i pun încărcăturile în spinare. Dar el a fugit sărind şi ţopăind:

— Eşti orb? nu vezi că sînt pasăre?

Interviu

Aterizînd, realizatorul emisiunii pentru televiziune rămase dezamăgit: celebrul pilot, ajuns în pragul pensiei şi,

împlinind în acel minut milioane de kilometri de zbor, era chel! Ei, cum? Nu se poate! Nici chiar așa! O fi el erou, dar nici eu nu vreau să fiu întrebat: „Unde-i este părul?"

Şi-l rugă să se lase, pentru o clipă, înlocuit, în fața aparatului de filmat, cu un chelner de la restaurantul aeroportului, foarte interesant din acest punct de vedere, adică avînd părul vîlvoi.

Înțelepciune

— Cîţi ani are?

— A, e destul de bătrîn ca să nu se încreadă în puterea vîrstei.

*Omul de gips**

Omul de gips era aşezat pe cel de-al doilea raft. Dar el voia să stea pe primul şi ar fi făcut totul să ajungă acolo, chiar dacă ar fi trebuit să se fi transformat, de pildă, şi într-un papagal, deşi auzise mereu, în jurul său, spunîndu-se:

— N-avem nevoie de papagali!

El însă a luat fraza drept o ironie oarecare şi nu s-a speriat. Ţintea mereu spre primul raft, acolo unde era locul rîvnit încă din clipa în care fusese aşezat pe cel de al doilea: „Trebuie să ajung pe primul raft" — şi-a spus.

Şi a ajuns.

Nimeni nu ştie cum a putut un om de gips să se deplaseze, în sus, pe primul raft, şi nici el n-ar fi putut răspunde: cine are timp de amintiri?

Şi abia după ce a căzut, a putut povesti cum se înălţase.

*Masca**

Prima dată masca mi-a dat o senzaţie ciudată, aproape că m-a speriat. Îl ştiam, îl văzusem pe stradă, avea un chip plăcut, atrăgător şi-mi părea rău că şi-l pocea cu masca aceea. Dar pe măsură ce intra în rol, făcînd lumea să rîdă cu hohote, Romino îmi devenea din ce în ce mai apropiat. Nu era seară să nu mă fi dus la

*) Lucrări distinse cu Marele Premiu la Festivalul internaţional al umorului din Gabrovo — Bulgaria.

circ. Se poate ca şi el să mă fi observat, fiindcă-mi alegeam locul foarte aproape de arenă şi-l aplaudam cînd nimeni nu s-ar fi aşteptat. Masca devenea tot mai veselă şi mai apropiată firii mele. Îmi plăcea să-l văd mereu cu ea pe faţă, dar acasă, fireşte, nu putea să nu şi-o fi scos. Astfel că după ce ne-am căsătorit — povesti ea — şi l-am cunoscut în viaţa de toate zilele fără mască, m-am speriat cu adevărat.

Rezolvare

— Ce faci?
— Despic un fir. În patru.
— N-ai putea în cinci?
— De ce?
— Să-mi dai şi mie unul?
— Nu pot.
— De ce să nu poţi?
— Fiindcă aşa se despică un fir: în patru.
— Şi dacă-l despici în cinci? Te rog!
— Nu, nu, insişti degeaba. Uite, mai bine sparg o căruţă cu lemne şi repar, dacă vrei, şi căruţa c-o văd cam pe-o rînă, dar ca să despic un fir în cinci, nici pomeneală. Te rog nu te supăra, dar nu pot să-mi bat eu joc de zicală. Cere-mi orice, dar asta nu pot s-o fac.
— Şi dacă-ţi dau eu o sută de lei. Nu te vede nimeni. Ţi-o pun într-un plic şi ţi-o vîr în buzunar.
— Păi, de ce nu spui aşa, fratele meu? Cu o sută de lei ţi-l despic şi-n şase, şi-n opt. Ei, fir-ar ea a dracului de zicală! De-o zicală ne împiedicăm noi acum?

Roman poliţist

M-am retras în camera mea şi am desfăcut plicul. Pe o hîrtie albastră scria: „Vino la ora 6 în locul pe care-l ştii".

M-am dus. Banditul era acolo. Stătea pe un scaun cu picioarele desfăcute şi ochii umflaţi, aşa cum stau, de obicei, banditii. M-am aşezat alături şi-am luat împreună două sticle cu vin negru.

— Ei, ce zici? şi-a arătat el şişul.
— Ce să zic?

— Nu ţi-e teamă?
— Nu.
— Bine, mi-a spus el, şi mi-a înfipt şişul în inimă. Apoi am comandat încă două sticle cu vin şi am rîs împreună pînă la ora 12 noaptea, cînd am fost invitaţi să părăsim localul, fiind ora închiderii.

Lapsuş

Într-o săptămînă pomii au devenit stîlpi, crengile căzuseră ca şi cum ar fi fost retezate cu un fierăstrău.

Era o boală ciudată, un fel de tuberculoză a vegetalelor, cu un virus ce-ar fi putut fi învins în cîteva clipe, dar inginerul, care fusese un student eminent, care-şi tocise ani de zile coatele în biblioteca institutului, care se pregătea acum pentru obţinerea titlului de doctor în pomicultură, nu-şi amintea, pur şi simplu, numele acestei boli şi nici soluţia cu care livada ar fi putut fi salvată.

Şi astfel, în cea de-a doua săptămînă, el a obţinut cea mai înaltă notă la tema:

„Cum se poate usca o livadă".

Diagnostic

— Ar trebui să-mi plătiţi maşina.
— Eu?
— Dumneavoastră. Nu mi-aţi spus dumneavoastră că dacă sparg dimineaţa un ou şi-l sorb crud dintr-un pahar pe nerăsuflate o să am o voce precum, pe vremuri, Carusso?
— Am spus, mi-amintesc. Aveţi dreptate.
— Şi pe urmă, nu dumneavoastră m-aţi sfătuit să beau trei, iar apoi patru, iar apoi cinci ouă crude în fiecare dimineaţă ?
— Ba da. Mi-amintesc. Aveţi dreptate.
— Iar, mai apoi, nu dumneavoastră mi-aţi dat ideea să fac rost de-un ou de struţ?
— Aveţi dreptate. Mi-amintesc.
— Ei bine, aşa am procedat. M-a costat o avere. Adică, aş fi putut să-mi cumpăr cu banii pe care i-am dat pe oul de struţ o maşină. L-am spart, l-am băut, zadarnic!

— Cum, zadarnic?

— Adică, nici un fel de voce. Nu vorbesc de Carusso. Nici măcar ca a lui... Dar ce să mai vorbim! Mă înțelegeți? Arunc banii pe fereastră!

— Vă înțeleg, dar n-aveți dreptate. N-a fost nimic în zadar. N-ați aruncat nici un ban pe fereastră. Dimpotrivă: i-ați folosit așa cum trebuia. Aș spune chiar că ați cîștigat. Ba, ați făcut cea mai mare afacere!

— Eu? Ce fel de afacere? Ce-am cîștigat?

— Adevărul: n-aveți voce.

Zbor

Zorile se aprindeau cu fiecare clipă, roșul de pe creștetul trestiilor își schimba neîncetat nuanțele, o ceață ondulată plutea împreună cu rîul, frunzele sălciilor străluceau și, încă de mult, în stufăriș și mai departe, în luncă și împrejurimi, se tot auzea un strigăt și o bătaie de aripi. Era cocoșul de curte al morarului care, odată cu prima adiere de vînt ce mișcase crîngul se trezise și începuse să țipe întinzîndu-și gîtul ca o trompetă teribilă: „Exist! Exist! M-auziți? Eu sînt, cocoșul!"

Astfel își petrece el diminețile, anunțînd lumea, prin puternice bătăi din aripi că s-a trezit, aripi cu care nu s-a ridicat niciodată, aripi de lînă.

În vreme ce undeva, în munți, vulturul își ia zborul pe tăcute.

Lansare

Fii atent. La 200 de metri deasupra pămîntului deschizi parașuta. Jos, lîngă păpuriș o să te aștepte o mașină vișinie. Va fi a dumitale. Uite și actele de proprietate. Dar ce-i cu dumneata?

— Am o întrebare.

— Pune-o. Dar repede. Avionul are o viteză de o mie de kilometri pe oră!

— Cum deschid parașuta?

— Apeși pe primul buton.

— Și dacă nu se deschide?

— Apeși pe cel de-al doilea.

— Și dacă nu se deschide?

— Apeşi pe cel de-al treilea.
— Şi dacă nu se deschide?
— Imposibil. Asta e butonul de siguranţă.
— Şi dacă nu se deschide?
— Se deschide, domnule, nu înţelegi?

Indoiala a fost justificată. Paraşuta nu s-a deschis nici la primul, nici la cel de al doilea, nici la cel de al treilea buton. Singurul gînd care i-a mai fulgerat prin minte în acele ultime secunde era dacă măcar acolo, în păpuriş, îl aştepta, aşa cum i se promisese, maşina aceea vişinie.

Conlucrarea

Nici acum nu-mi pot explica în ce chip se petreceau lucrurile, îmi amintesc numai că, vara, plecam cu boii în iarba dintre pruni, dar îi lăsam să secere cu lacoma lor limbă şi-n grîul de alături fiindcă atunci tot scopul meu era să-i văd cu burţile umflate şi să-l aud pe tata: „Bravo, i-ai săturat!"

In drum spre casă treceam printr-o poiană verde unde era fîntîna cu jgheab de adăpat şi-i îndemnam din urmă cu biciuşca. Scoteam şase găleţi şi mă dădeam deoparte, şi-n clipele acelea avea loc întîmplarea care mă fascina: stingîndu-şi setea, boii păreau să gîndească!

Ce larmă de imagini o fi în capul lor, mă întrebam uitîndu-mă în ochii mari, adînci; ce cred ei despre apă; dar despre rîndunici; ştiu ei ce e copacul?

Dar n-aveam cum să aflu ceva din gura lor şi îi duceam acasă şi rămîneam cu mine.

Şi-astfel venea amiaza cînd trebuia să plec din nou cu ei la iarbă; şi-astfel trecea şi vara fiindcă, atunci, tot scopul meu era să satur boii.

Şi-abia mai tîrziu aveam să înţeleg că scopul ăsta-l urmăreau şi ei.

Eşecul

La un gestionar se prezentă un inspector.
— Nu te supăra, îl întrebă, ce faci aici?
— Vînd, răspunse gestionarul.

— De furat, nu furi?

— Ba da.

Inspectorul se întristă. Ceru un pahar cu vin și își aprinse o țigară.

— De ce? pufăi el.

— Nu sînt obligat să răspund. Dumneata ai datoria să mă controlezi! îi explică gestionarul.

Inspectorul mai bău un pahar cu vin, apoi îl preveni:

— Dacă te controlez, te prind.

Gestionarul rîse.

— Și ai să faci închisoare! Și va fi vai de capul dumitale!

— Nu-mi purta grija, se înveseli și mai tare gestionarul, turnîndu-i inspectorului vin în pahar. Fă-ți datoria! Prinde-mă!

Gestionarul ocoli un stîlp, apoi sări peste tejghea, mai ocoli un stîlp și sări înapoi peste tejghea și strigă și bătu din palme:

— Prinde-mă!

Dar inspectorul, ceva mai greoi și cam amețit, începu să gîfîie și, în cele din urmă, renunță la joc.

Modestie

Am să-ți îndeplinesc trei dorințe — îi spuse el tînărului subaltern într-o stare de exaltare — bineînțeles, ținînd seama de condiții și posibilități, dumneata știi ce pot eu...

(La birou stătea un bărbat între două vîrste, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cu revere înguste, cumva demodate parcă, cu fața plină, cu ochelari albaștri și tuns foarte scurt.

Tînărul îl asculta și obrajii săi, pînă atunci îmbujorați, se acoperiră, deodată, de o paloare neobișnuită, buzele începuseră să-i tremure, ochii clipiră și îi trebuiră mari sforțări să-și poată stăpîni ciudatul sentiment ce-l cuprinsese, dintr-o dată, gata să-l facă să sară ca un manechin împins de un resort.)

... dar subalternul nu-i ceru nimic, lucrul pe care l-ar fi dorit ar fi fost să-i ia locul. Şi cum dorinţa asta rămînea să şi-o rezolve singur, răspunse cu un aer de timiditate.

— Vă mulţumesc mult... Nu-mi doresc nimic... decît să vă pot fi de folos.

Ocrotire

In casă s-au făcut toate pregătirile pentru aducerea lui: au fost mutate lucrurile şi holul măturat, şi-l urcară pe la balcon, scările fiind strîmte şi lumea se mira: „O, ce frumos trebuie să cînte!" şi pianul fu instalat lîngă peretele din stînga, sub un cuier cu ramuri.

— Ei, spuse bărbatul, în sfîrşit!

— In sfîrşit, spuse şi femeia.

Pianul ocupa aproape un sfert din spaţiul holului, dar el părea acum ghemuit, şi parcă privea cu teamă celelalte lucruri: o masă cu patru scaune, un dulap, o ladă cu sifoane, un frigider, o maşină de spălat rufe, o alta de curăţat cartofi, două butelii de aragaz, o ramă pentru un tablou şi cinci sticle goale. Şi mai era acolo cuierul acela bizar, cu o mulţime de braţe din fier vopsit, în care puteai pune toate lucrurile astea, plus cizme şi mănuşi, dacă voiai.

— Acum ne mai trebuie o husă, spuse bărbatul.

— Da, o husă, spuse şi femeia.

— O husă mare!

— Mare, fiindcă şi el e mare, spuse femeia.

Şi se duseră la un atelier de huse şi cumpărară o husă mare, din foaie de cort, şi-l înveliră, şi-i strînseră picioarele cu sfori.

Şi niciodată pianul nu mai ieşi de acolo.

Sfat

— Am auzit că sînteţi inginer. Cînd se pun trandafirii: toamna sau primăvara?

— Şi toamna şi primăvara.

— Şi cei care nu se prind îi arunc?

— Îi aruncaţi, desigur.

— Şi pe cei sălbatici, îi altoiesc?

— Îi altoiţi, desigur.
— Şi pe urmă din flori, pot face dulceaţă?
— Puteţi face dulceaţă, desigur.
— Sau, mai bine, o cumpăr de la magazin?
— Mai bine de la magazin, desigur.

Zeul căzut

Vrînd să-şi ducă jertfa pîn' la capăt, oamenii îl întrebară pe zeu cum i s-au părut cei doi viţei trimişi de ei duminica trecută, gata fripţi.

— Destul de buni, le spuse Zeul. Nu uitaţi că de sărbătorile olimpice e ruga celor zece miei.

Oamenii jertfiră şi mieii şi-l întrebară iarăşi:

— O, Zeule puternic, cum au fost?

— Buni. Acum stropiţi cerul şi c-un butoi de vin.

Şi tot aşa oamenii comunicau cu Zeul ori de cîte ori erau nevoiţi s-apeleze la puterea lui, fiindcă — uitasem să vă spun — multe lucruri prin locurile acelea ar fi rămas baltă fără ajutorul său. Era un zeu sociabil (deşi nu se prea cuvenea, el bătea pe umăr pe oricine, şi fără mofturi: „Îmi dai şi tu ce ai!")

Şi poate-ar fi şi astăzi printre ei, dacă n-ar fi fost zvîrlit de pe munte şi dus la galere pentru mită.

MARIO BENEDETTI
(Uruguay)

S-a născut în Paso de los Toros, în 1920. Dotat cu multiple posibilități, Benedetti abordează mai multe genuri, printre care: poezie — **„Poemele altora"** (1964), **„Casa și cărămida"** (1977), **„Cotidienele"** (1979); roman — **„Armistițiul"** (1960), **„Mulțumesc pentru foc"** (1965), **„Aniversarea lui Juan Angel"** (1971); eseu — **„Scrisori de pe continentul metis"** (1967), **„Scriitorul latino-american și revoluția posibilă"** (1974); teatru — **„Pedro și căpitanul"** (1979); proză satirică — **„Toate povestirile lui Mario Benedetti"** (1980). De asemenea, s-a ocupat de alcătuirea unei antologii de proză românească (1965).

Caracteristică pentru scrierile lui Benedetti este tema mediului ambiant din Montevideo, în elementul său cel mai reprezentativ — clasa mijlocie, pe care autorul o prezintă cu luciditate, purtîndu-ne prin diferite stări sufletești, care variază de la euforia nesfîrșită, pînă la cea mai profundă meditație asupra realității înconjurătoare.

CEȘCUȚELE

Erau șase ceșcuțe: două roșii, două negre, două verzi și pe deasupra importate, incasabile, moderne. Le primiseră cadou de la Enriqueta la ultima aniversare a Marianei și de atunci discuția a fost că se poate combina ceașca de o culoare cu farfurioara de altă culoare. Negru cu roșu merge grozav, fusese sfatul estetic al Enriquetei. Dar Mariana, printr-un gest de o discretă independență, hotărîse ca fiecare ceșcuță să fie folosită cu farfurioara de aceeași culoare.

„Cafeaua este gata. S-o aduc?" întrebă Mariana. Se adresase soțului, dar ochii erau îndreptați spre cumnat. Acesta clipi și nu spuse nimic, dar Jose Claudio răspunse: „Încă nu. Mai așteaptă o clipă. Înainte vreau să fumez o țigară." Acum, da, ea îl privi pe Jose Claudio și se gîndi pentru a mia oară că ochii aceia nu păreau ai unui orb.

Mîna lui Jose Claudio începu să se miște pipăind canapeaua. „Ce cauți?" întrebă ea. „Bricheta." „La dreapta ta." Mîna își corectă traseul și întîlni bricheta. Cu același tremur pe care l-a imprimat gestul căutării, degetul mare încercă de cîteva ori să aprindă bricheta, dar flacăra nu apăru. La o distanță deja calculată, mîna stîngă încercă fără rezultat să simtă apariția căldurii. Atunci Alberto aprinse un chibrit și-i veni în ajutor. „De ce n-o arunci?"

spuse cu un surîs care, ca toate surîsurile adresate orbilor îşi pune amprenta şi pe modulaţiile vocii. „N-o arunc pentru că este o amintire sentimentală. E cadou de la Mariana." Ea deschise gura şi-şi atinse buza de jos cu vîrful limbii. Un fel ca oricare altul de a începe să-şi aducă aminte. Era în martie 1953, cînd el împlinise 35 de ani şi încă mai vedea. Prînziseră în casa părinţilor lui Jose Claudio, la Punta Gorda, mîncaseră orez cu midii şi după aceea se plimbaseră pe plajă. El îi trecuse un braţ după umăr şi ea se simţise protejată, probabil fericită sau ceva asemănător. Se întorseseră în apartament şi el o sărutase încet, cum săruta înainte. Inauguraseră bricheta cu o ţigară pe care o fumaseră împreună.

Acum bricheta se stricase. Ea nu credea în conglomeratele simbolice şi, după toate cele întîmplate, ce mai rămăsese din acea perioadă?

— Nici luna asta n-ai fost la doctor, spuse Alberto.

— Nu.

— Vrei să fiu sincer?

— Desigur.

— Mi se pare o tîmpenie din partea ta.

— Şi de ce să mă duc? Ca să aud că am o sănătate de fier, că ficatul meu funcţionează admirabil, că inima bate perfect, că intestinele mele sînt minunate? De asta să mă duc? Sînt sătul de sănătatea mea grozavă fără ochi.

Epoca dinaintea orbirii. Jose Claudio niciodată nu fusese un specialist în exteriorizarea emoţiilor, dar Mariana nu uitase cum era această faţă înainte de a dobîndi această tensiune, acest presentiment. Căsătoria lor avusese momente bune, asta nu putea, nici nu dorea s-o ascundă. Dar cînd izbucni nenorocirea el refuzase să aprecieze ajutorul ei, să se încreadă în ea. Tot orgoliul său se concentra într-o linişte teribilă, încăpăţînată, o tăcere care continua aşa, chiar cînd se înconjura de cuvinte. Jose Claudio nu mai vorbea de el.

— Oricum, va trebui să te duci, adăugă Mariana. Aminteşte-ţi ce spunea mereu Menendez.

— Cum să nu-mi aduc aminte. Pentru Dumneata Nu Este Totul Pierdut. Ah şi altă frază faimoasă: Ştiinţa Nu Crede În Minuni. Nici eu nu cred în minuni.

— Şi de ce să nu ai o speranţă? E uman.

— Intr-adevăr? Vorbi cu ţigara în colţul gurii. Se închisese în el. Dar Mariana nu era făcută să asiste, pur şi simplu să asiste un resemnat. Mariana dorea altceva. O femeiuşcă care să fie aleasă cu mult tact, asta era. Şi totuşi, existau destule portiţe la această exigenţă; era maleabilă. O realitate pe care el n-o sesizase, dar asta nu era cea mai mare nenorocire. Cea mai mare nenorocire era că fusese dispus să evite prin toate mijloacele pe care le avea la dispoziţie ajutorul Marianei. El subestima protecţia ei. Şi Mariana dorise sincer, afectuos să-l protejeze.

Bine, asta era înainte, acum nu. Schimbarea se produsese treptat. La început a fost o diminuare a tandreţei. Grija, atenţia, ajutorul care de la început fuseseră încununate de un aer continuu de afecţiune, acum deveniseră gesturi mecanice. Ea continuase să-l îngrijească, de asta nu te puteai îndoi, dar nu se mai bucura ca înainte. Apoi urmase o groază teribilă în faţa oricărei eventuale discuţii. El era agresiv, gata întotdeauna să rănească, să fie dur, să instaureze un regim de teroare fără putinţă de ameliorare. Era de necrezut cum găsea adesea chiar în ocazii mai puţin potrivite jignirea rafinat ţintită, cuvîntul care mergea direct la punctul nevralgic, comentariul care marca explozia, şi mereu de departe, din spatele orbirii sale, ca şi cum aceasta reprezenta un zid protector faţă de incomoda stupoare a celorlalţi.

Alberto se ridică de pe canapea şi se apropie de geam.

— Ce toamnă urîtă, spuse. Aţi văzut? Întrebarea i se adresase ei.

— Nu, răspunse Jose Claudio. Vedeţi voi şi pentru mine.

Alberto o privi. În timpul tăcerii îşi surîseseră, fără doar şi poate în legătură cu el. Dintr-o dată, Mariana ştiu că devenise frumoasă. De cîte ori îl privea pe Alberto se făcea frumoasă. El i-o spusese pentru prima dată în seara de 23 aprilie a anului trecut de la care trecuse exact un an şi opt zile; într-o seară în care Jose Claudio îi adresase cuvinte foarte urîte, şi ea plînsese, descurajată, tristă, ore în şir, adică pînă întîlnise umărul lui Alberto şi s-a simţit înţeleasă şi sigură. De unde îşi lua Alberto ca-

pacitatea aceasta de a înțelege oamenii? Ea vorbea cu ei și doar privindu-l știa imediat că o va scoate din încurcătură. „Mulțumesc, spusese atunci. Și acum cuvîntul îi ajungea pe buze direct din inimă, fără vreun alt interes. Dragostea ei pentru Alberto fusese la început un sentiment de mulțumire, dar aceasta (pe care ea o vedea cu toată sinceritatea) nu-i alterase iubirea. Pentru ea a iubi însemnase mereu puțin a mulțumi și puțin a capta recunoștință. Lui Jose Claudio, în vremurile bune, îi mulțumise căci el, atît de strălucitor, atît de lucid, atît de isteț, o alesese pe ea, atît de ștearsă. Dăduse greș în captarea recunoștinței sale și dăduse greș atît de repede în cea mai favorabilă ocazie cînd se părea că are cel mai mult nevoie de ea.

Lui Alberto în schimb îi plăcuse impulsul inițial, generozitatea acestui prim ajutor, pentru că o salvase din propriul haos și mai ales o ajutase să fie puternică. În ceea ce o privește, ea îi stîrnise desigur mărinimia. Pentru că Alberto era un suflet liniștit, cu respect pentru fratele lui, un fanatic al echilibrului, dar în același timp un singuratic. Ani și ani ea și Alberto au menținut relații puțin afectuoase și numai în anumite ocazii lăsau să se întrevadă o solidaritate ceva mai profundă. Poate Alberto invidia puțin aparenta fericire a fratelui său, norocul de a întîlni o femeie pe care el o găsea încîntătoare. În realitate, nu cu mult timp înainte, Mariana obținuse confesiunea că burlăcia imperturbabilă a lui Alberto se datora faptului că fiecare posibilă candidată era supusă unei dezavantajoase imaginare comparații.

— Și ieri a fost Trelles, spuse Jose Cludio, să-mi facă clasica vizită de adulare, pe care personalul fabricii mi-o consacră o dată pe trimestru. Cred că trag la sorți și cel care pierde vine să mă vadă.

— Dar poate că te și apreciază, spuse Alberto și păstrează o amintire frumoasă din timpul cînd îi conduceai, că efectiv sînt îngrijorați de sănătatea ta. Nu mereu oamenii sînt atît de mizerabili cum ți se pare ție în ultimul timp.

— Prea bine. În fiecare zi învățăm ceva nou. Surisul era însoțit de un hohot scurt, destinat să se înscrie la alt nivel al ironiei.

Cînd Mariana recursese la Alberto, căutîndu-i protecţia, sfatul, mîngîierea, avusese imediat certitudinea că la rîndul ei proteja pe protectorul ei, că el avea atîta nevoie de ajutorul ei ca şi ea, încă plină de scrupule şi poate de pudoare, avea o rezonabilă disperare de care ea începea să se simtă responsabilă. Tocmai de asta îi captase recunoştinţa, să lase ca el s-o învăluie în tandreţea sa acumulată de atîta timp, pentru a-i permite să îndrepte realitatea imprevizibilă, acele imagini ale ei pe care le parcursese, fără a-şi face iluzii, prin defileul melancolicelor insomnii. Dar recunoştinţa se revărsase repede. Ca şi cum totul fusese dispus pentru o revelaţie mutuală, ca şi cum rămăsese numai să se privească în ochi pentru a confrunta şi a compensa strădaniile lor, la puţine zile, ce-i mai important fusese spus şi întîlnirile pe furiş se îndesiră. Mariana simţi dintr-odată că inima i se umple şi că în lume erau numai Alberto şi ea.

— Acum poţi să încălzeşti cafeaua, spuse Jose Claudio şi Mariana se aplecă peste măsuţă pentru a aprinde spirtiera. Pentru o clipă se distră contemplînd ceştile. Adusese doar trei, una din fiecare culoare. Îi plăcea să le vadă aşa, în formă de triunghi.

După aceea se aşeză pe canapea şi ceafa ei întîlni ceea ce spera: mîna caldă a lui Alberto făcută căuş ca s-o primească. Ce deliciu, doamne! Mîna începu să se mişte încet şi degetele lungi, subţiri se strecurară în păr. Prima dată cînd Alberto se purtase astfel, Mariana se simţise neliniştită, cu muşchii contractaţi dureros, ceea ce o împiedicase să se bucure de mîngîiere. Acum nu.

Acum era liniştită şi se putea bucura în voie. I se părea că orbirea lui Jose Claudio era un fel de protecţie divină.

Aşezat în faţa lor, Jose Claudio respira normal, aproape fericit. Cu timpul, mîngîierea lui Alberto se transformase într-un fel de rit, Mariana fiind în situaţia de a aştepta mişcarea următoare şi prevăzută. Ca în fiecare seară mîna mîngîie gîtul, abia atinse urechea dreaptă, trecu uşor peste obraz şi bărbie. În sfîrşit, se opri pe buzele întredeschise. Atunci ea, ca în fiecare seară, sărută în tăcere acea palmă şi închise pentru o clipă ochii. Cînd îi deschise, faţa lui Jose Claudio era aceeaşi. Străină, re-

zervată, distantă. Pentru ea, fără îndoială, acest moment cuprindea întotdeauna şi puţină teamă. O teamă nejustificată căci în cursul acestei mîngîieri pudice, riscante, amîndoi ajunseseră la o tehnică pe cît de perfectă, pe atît de silenţioasă.

— N-o lăsa să fiarbă, spuse Jose Claudio.

Mîna lui Alberto se retrase şi Mariana se aplecă iar deasupra măsuţei. Trase fitilul, stinse flacăra cu capacul de sticlă, umplu ceşcuţele direct din cafetieră. In fiecare zi schimba distribuirea culorilor. Azi Jose Claudio va bea din cea verde, Alberto din cea neagră şi ea din cea roşie. Lua ceşcuţa verde ca să i-o întindă soţului, dar înainte să i-o dea se izbi de surîsul ciudat şi forţat al acestuia. Se izbi de asemenea şi de următoarele cuvinte care sunară mai mult sau mai puţin astfel: „Nu, dragă. Azi vreau să beau din ceaşca roşie."

TRANSPERANTELE

Marcelo ajunse singur, ca în fiecare seară, în apartamentul său. Incet îşi goli buzunarele: pe măsuţă îşi lăsă cheile, stiloul, ochelarii, portofelul, cutia cu „fluturaşi" (mereu avea unul, pentru orice eventualitate, cu toate că, în general, ori se rupea, ori se şifona de atîta stat în buzunarul de la spate al pantalonului), portvizitul, pieptănul, ceasul, scobitoarea de plastic, pilulele de pepsină şi pancreatină, batista, buletinul cu mutra lui respingătoare.

In cameră era o atmosferă sufocantă, aşa încît deschise aparatul de aer condiţionat nu la maximum (de cîte ori îl punea, răcea), ci la moderat şi în surdină. Işi scoase sacoul şi cravata, îşi suflecă mînecile cămăşii. Deschise geamul. De afară venea un aer călduţ. Privi blocul de vizavi. Aproape toate ferestrele erau închise, cu transperantele trase. Munci din greu să le tragă. „Va trebui să schimb şnurul !" In total cele două blocuri aveau 64 de apartamente. Totuşi el avea foarte puţine relaţii cu ceilalţi locatari. Cîteodată, cînd participa la adunările de bloc, discuta cinci minute cu unul şi cu

altul, suficient ca să ofere sau să primească o ţigară sau să se plîngă de conductele de apă care funcţionează prost.

Ştia (aflase din întîmplare) că în apartamentul celuilalt bloc, mai exact în cel care se afla la acelaşi nivel cu al său, locuia o femeie singură, matură, dar încă foarte prezentabilă. La adunările de bloc o numeau doamna Galvan. Niciodată nu se întîlniseră în lift, pentru că fiecare bloc avea lift propriu, dar în ocazii rare se zăriseră în timp ce deschideau sau închideau ferestrele şi transperantele şi se salutaseră cu o mişcare discretă a capetelor: pe jumătate chel, al lui, roşcat, al ei.

Marcelo deschise televizorul şi începu să schimbe canalele. Pe primul, o pereche blondă, aproape eterică, alerga graţios într-o pădurice primăvăratecă pentru a termina la sfîrşitul celor 30 de secunde de rigoare cu oferta unui şampon, fără nici o îndoială,- minunat. (Cu o seară înainte, într-o reclamă de ghete şi ghetuţe, aceeaşi pădure, iarna). Alt canal: Pantera roz. Schimbă imediat. Acum, un domn grăsuţ cu voce piţigăiată intervievează impulsiv un industriaş care manevrează ca un grangur monosilabele. E clar, grăsanul este deranjat de acest laconism care nu făcea parte din planurile sale. În disperarea lui formulează întrebări din ce în ce mai lungi şi mai complicate, dar industriaşul continuă să răspundă în monosilabe, care, deşi seamănă cu nişte împuşcături, sînt din ce în ce mai scurte.

Un prim-plan arată faţa grăsunului (cum spun cronicarii de box ?) a, da, „perlată de transpiraţie". Marcelo ar fi dorit să-i fie milă, dar nu poate şi se grăbeşte, plin de speranţe, să dea pe alt canal. În sfîrşit, teatru. Alege conştient propunerea. Niciodată nu a putut evita fascinaţia acestor eforturi sentimentale, care de care mai siropoase. Învăţase deja secretul. Din martie pînă în octombrie toate iubirile sînt nefericite, dar la începutul lui noiembrie majoritatea dintre ele încep să fie perfecte. Şi e logic, pentru că serialul trebuie să se termine înainte de Crăciun cu un deznodămînt edificator. Marcelo face o probă, care, în alte seri, îl amuzase mult. Întrerupe sonorul televizorului şi începe să-şi imagineze dialogurile. Scena

cu actorul nu prea solid, rezemat de un perete al decorului şi expresia actriţei care stă la un metru şi jumătate depărtare este de mare exaltare. Cuvintele pe care Marcelo, distrîndu-se, le pune în gura actorului, nu sînt de cuceritor persuasiv. Cele pe care le pune în gura actriţei sînt de un respect dureros şi progresiv. Ce pasiune, drace! Fata se apropie promiţătoare de bărbatul care, şmecher, nu mişcă, nici degetul cel mic, doar priveşte. Gata, gîndeşte Marcelo, acum se îmbrăţişează. Dar nu. Lovitura a fost atît de puternică încît, chiar fără sonor, lui Marcelo i s-a părut că a simţit-o. „Un lucru cel puţin e clar, eu n-aş fi bun deloc de scenarist la televiziune".

Ca tratament homeopatic de alienare este suficient. Aşa că închise televizorul. Fără încărcătura sfintei furii pe care o răspîndeşte micul ecran, atmosfera pare şi mai proaspătă. Marcelo se dezbracă, face un duş în tăcere. Se întoarce aşa, dezbrăcat, în ambianţa singuratică, ştergîndu-se cu prosopul pe şolduri.

Se aşează în faţa oglinzii de perete şi, ca de obicei, imaginea propriei sale burţi îl descurajează. Nu poate să se lase de mîncare şi băutură; renunţase la pîine, la băuturile gazoase, la paste făinoase, la dulciuri, la sare. Degeaba. Talia i se micşorase doar cu trei centimetri în cinci luni. Cinci luni care au fost, în ceea ce priveşte alimentaţia, cele mai groaznice din cei 39 de ani ai lui. În acest moment deosebit a hotărît că sacrificiul nu merită osteneala şi pentru a doua zi şi-a promis un prînz cu paste făinoase, vin roşu şi îngheţată. Recunoaşte că hotărîrea este laşă, dar şi stimulatoare.

Se priveşte iar în oglindă şi i se pare că zăreşte o umflătură sub buric. Se apropie mai mult dar nu reuşi să observe despre ce este vorba pentru că acea zonă era acoperită de păr. Atunci îşi puse ochelarii şi continuă să se examineze; a, e ceva asemănător unui furuncul, dar încă în stare incipientă. Se linişti.

În faţa ferestrei închise face exerciţii respiratorii timp de cinci minute. Imediat se opreşte pentru că nu vrea să transpire. Face gestul de a-şi pune pijamaua, dar renunţă. Cu căldura asta mai bine ar dormi dezbrăcat. Deschide tranzistorul şi în încăpere răsună vechiul şi îndrăgitul

tango de Troilo. Ca şi cum şi-ar bate joc de el face cîţiva paşi de tango, cu figuri cu tot (Ce groaznic!) aşa cum era, singur şi gol. Dar melodia lasă locul buletinului de ştiri, dar încă ştirile nu sînt dansante. Poate cînd o să moară Franco! Dar o să moară? Atunci se culcă, citeşte puţin, dar cartea nu este foarte distractivă. Întoarce deşteptătorul, închide tranzistorul şi încearcă să doarmă. Atunci îl apucă obişnuitul cîrcel la piciorul stîng. Degetele se chircesc ca şi cum ar dori să ciupească cearşaful. Nu are alt remediu decît să aprindă lumina, să se scoale, să sară într-un picior, absolut ridicol, masîndu-şi mai mult timp zona cu cîrcel pînă cînd cele cinci cioturi vor fi iar degete.

Se culcă din nou, acum va adormi imediat ca să-i joace o festă cîrcelului următor. Coşmarul nu este prea înfiorător: merge pe un pod, care nu este peste un rîu ci pe pămînt şi jos, lîngă un arbust roşietic, stă Mabel, vechea lui logodnică de la ţară; vrea s-o strige, s-o cheme, dar cu toate că încă mai mişcă buzele nu-i iese nici un sunet; ea priveşte încăpăţînată în altă parte, ca şi cînd ar căuta sau ar aştepta pe cineva care, desigur, nu era el.

Nu îl trezeşte ceasul deşteptător, ci lumina noii zile. În prima clipă crezu că se sculase după o lungă siestă, dar imediat îşi dădu seama de greşeală şi sări cînd înţelese care este cauza luminii atît de intense: transperantele erau ridicate, sau mai bine spus se ridicaseră după ce el le trăsese (transperante de rahat!) Trebuie spus (şi aici e poanta) că zbănţuiala lui din ajun sau căutarea „furunculului", paşii de tango, exerciţiile respiratorii, săriturile cînd avusese cîrcelul, toate acestea au putut fi văzute de vecina de vizavi. Şi-o imaginează deja pe doamna Galvan telefonînd la prînz prietenelor ei: Poţi crede că aseară era un tip în pielea goală în apartamentul din faţa mea? Nici nu-ţi închipui tot ce-a făcut! A dansat, a sărit... înţelegi? Şi prietena zicînd: N-o fi vreun exhibiţionist? Şi doamna Galvan: spunînd că nu, că ea îl cunoaşte (numai din vedere, desigur) şi este un tip serios, în toată puterea. Şi prietena că ăştia sînt cei mai periculoşi. Aha! Şi dacă doamna Galvan zice că nu se gîndise la asta şi poate, efectiv, este un exhibiţionist, cu

ce faţă o va privi el de aici înainte? Să te dezbraci şi să dezbraci o femeie frumoasă cu transperantele ridicate e o barbarie, dar ca un asemenea despuiat să ofere un show stupid, asta i se părea pur şi simplu o porcărie.

Se îmbracă repede, se spală pe faţă şi pe dinţi. Vara îi place întotdeauna să facă baie seara. Pe lîngă asta vrea să iasă cît mai devreme posibil ca să nu se întîlnească în holul blocului cu doamna Galvan. Inainte de a ieşi închide aproape de tot transperantele. De ce? Prea tîrziu.

Coboară cu celălalt lift, dar cînd deschide uşa la parter o vede pe doamna Galvan. Evident, întîlnirea pentru ea reprezintă un şoc. In ceea ce îl priveşte pe Marcelo, acesta nu se poate uita în ochii ei. Se scuză şi zăboveşte cîteva minute la intrarea blocului aşteptînd pe nimeni. Femeia rămîne o clipă lîngă uşa liftului. Il priveşte, dar cînd i se pare că a ghicit că Marcelo o va privi şi el, atunci îşi întoarce capul. In cele din urmă Marcelo îşi dă seama că ea se va apropia. E pe punctul s-o ia la fugă îngrozit, dar preferă să clarifice situaţia. Trebuie tăiat răul de la rădăcină.

Doamna Galvan se opreşte lîngă el. „Domnule, vreau să vă spun că înţeleg perfect că sînteţi uluit şi asta pentru că nu mă priviţi şi abia mă salutaţi". „Eu?" se bîlbîi Marcelo. „Da, dumneavoastră. Dar nu vreau să gîndiţi ceva rău despre mine. Sînt distrată, asta da, dar nimic mai mult, ştiţi? Nutream speranţa secretă că nu v-aţi dat seama. Dar atitudinea dumneavoastră este foarte elocventă, domnule. Şi chiar dacă aveţi tot dreptul să credeţi că sînt o neruşinată şi o mincinoasă, vă asigur că aseară am fost convinsă că trăsesem transperantele."

BUGETUL

In instituţia noastră era în vigoare acelaşi buget încă din anul 192 şi nu ştiu cît, sau dintr-o epocă în care majoritatea dintre noi luptau cu geografia şi cu fracţiile. Fără îndoială, Şeful îşi amintea de întîmplare şi, cîteodată, cînd nu aveam de lucru prea mult, se aşeza familiar pe unul dintre

birouri şi aşa, cu picioarele bălăbănindu-se, care lăsau să se vadă din pantaloni o pereche de şosete imaculate, ne povestea cu vechea lui emoţie şi cu cele şapte mii cinci sute paisprezece cuvinte de rigoare, îndepărtata şi minunata zi în care şeful lui — el era atunci funcţionar de gradul I — îl bătuse pe umăr şi îi spusese: Băiete, ni s-a mărit bugetul, cu surîsul amplu şi satisfăcut al celui care deja a calculat cîte cămăşi se pot cumpăra cu diferenţa cu care crescuse salariul.

Un buget nou este ambiţia maximă a unei instituţii publice. Noi ştiam că alte instituţii, cu un personal mai numeros decît al nostru, obţinuseră măriri de buget la fiecare doi sau trei ani. Şi îi priveam din mica noastră insulă administrativă cu aceeaşi disperată resemnare cu care Robinson privea defilînd bărcile la orizont, ştiind că era atît de inutil să-ţi arăţi invidia. Invidia noastră n-a folosit la nimic pentru că nici în cele mai bune vremuri nu treceam de nouă salariaţi şi era logic că nimeni nu se preocupa de o instituţie atît de redusă.

Cum ştiam că nimeni şi nimic nu va îmbunătăţi lefuriie, ne-am limitat speranţa la o progresivă reducere a cheltuielilor zilnice şi în baza unei cooperări elementare am reuşit în mare parte. Eu, de exemplu, cumpăram menta; Auxiliarul de gradul I — ceaiul de după amiaza; Auxiliarul de gradul II — zahărul; biscuiţii — Funcţionarul de gradul I şi funcţionarul de gradul II — untul. Cele două dactilografe şi portarul erau scutiţi, iar Şeful, care cîştiga puţin mai mult, plătea ziarul pe care îl citeam toţi.

Distracţiile noastre particulare s-au redus la minimum. Mergeam la cinematograf o dată pe lună, avînd grijă să vedem toţi filme diferite, aşa încît povestindu-le apoi la servici să avem impresia că le-am văzut toţi pe toate. Jucam dame şi şah — care costau puţin — de la cinci la şase, cînd era deja imposibil să mai sosească noi dosare, odată ce avizul de la ghişeu avertiza că după cinci nu se mai primesc cereri. De atîtea ori l-am citit, încît în final nu ştiam cine îl inventase, nici măcar ce concept corespundea exact cuvîntului „reclamaţie". Cîteodată cineva venea şi întreba numărul cererii sale. Noi îi dădeam numărul de dosar şi era satisfăcut. Ca şi cum o „problemă" ar putea

fi, de exemplu, un dosar. In realitate viaţa pe care o duceam acolo nu era rea. Din cînd în cînd Şeful se credea obligat să arate avantajele administraţiei publice şi cîţiva dintre noi ne gîndeam că era deja prea tîrziu ca să avem o altă părere. Unul dintre argumentele sale era siguranţa. Siguranţa că nu vom fi concediaţi. Pentru ca aceasta să se poată întîmpla, trebuia să se întrunească senatorii, şi noi ştiam că senatorii se reuneau numai dacă trebuia să interpeleze un ministru. Astfel încît, în cazul acesta, Şeful avea dreptate. Siguranţa exista. Sigur că, de asemenea, exista şi altă siguranţă, aceea că niciodată nu vom avea o mărire care să ne permită să cumpărăm un palton cu banii jos. Dar Şeful, care nici el nu şi-l putea cumpăra, considera că nu era momentul să criticăm funcţia lui, şi nici pe ale noastre. Şi, ca de obicei, avea dreptate.

Această pace aproape definitivă, care domnea în instituţia noastră, făcîndu-ne să ne resemnăm cu meschinul nostru destin, se văzu într-o zi destrămată datorită veştii pe care o aduse Funcţionarul de gradul II. Era un nepot al unui funcţionar de gradul I din Minister şi reieşea că acest unchi aflase că acolo se vorbea de un nou buget pentru instituţia noastră. Cum în prima clipă nu ştiuse cine era sau erau cei care vorbiseră despre bugetul nostru, am surîs cu ironia de zile mari, pe care o rezervasem pentru cîteva ocazii, ca şi cum Funcţionarul de gradul II era puţin nebun sau ca şi cum noi credeam că ei ne ia puţin de proşti. Dar cînd adăugă că, conform celor spuse de unchiul său, cel care vorbise despre asta era chiar Secretarul, sau cum am spune sufletul Ministerului, am simţit dintr-o dată că în vieţile noastre de 70 de pesos se schimba ceva, ca şi cum cineva aruncase, în sfîrşit, o găleată de apă peste trupurile noastre amorţite, ca şi cum o mînă invizibilă ne scuturase de tot conformismul şi de toată resemnarea.

In cazul meu particular, ceea ce-mi veni prima dată în minte şi pe buze a fost: stilou. Pînă în acel moment nu ştiusem că voiam să cumpăr un stilou, dar în timp ce Funcţionarul de gradul II anunţa cu vestea sa acest viitor luminos, această posibilitate, care, oricît de mică ar fi fost, scoase imediat din nu ştiu care ungher al dorinţelor

mele un stilou negru cu capac de argint și cu numele meu gravat pe el. Dumnezeu știe de cît timp se înrădăcinase în mine.

Am văzut și am auzit pe deasupra cum Auxiliarul de gradul I vorbea de o bicicletă și Șeful contempla distrat tocurile neflecuite de la pantofi și una dintre dactilografe privea cu dispreț poșeta de acum cinci ani. Am văzut și am mai auzit cum noi toți am început să ne împărtășim planurile, fără să ne intereseze ce spunea celălalt, avînd nevoie să găsim o supapă pentru atîtea iluzii reprimate și ignorate. Am văzut și am auzit cum toți ne-am hotărît să sărbătorim vestea cea bună plătind cu micile economii o excelentă seară cu biscuiți.

Aceștia — biscuiții — au reprezentat primul pas.

A urmat apoi perechea de pantofi pe care și-a cumpărat-o Șeful. Pantofilor șefului i-a urmat stiloul meu pe care ar fi trebuit să-l plătesc în zece rate. Stiloului i-au urmat paltonul Funcționarului de gradul II, poșeta dactilografei, bicicleta Auxiliarului de gradul I. După o lună și jumătate toți eram cuprinși de nerăbdare și neliniște.

Funcționarul de gradul I a adus noi vești. În primul rînd că bugetul se afla la Secretariatul ministerului. Apoi că nu. Nu era la Secretariat. Era la Contabilitate. Dar șeful Contabilității era bolnav și era nevoie să i se ceară părerea. Toți ne interesam de sănătatea acestui șef despre care știam numai că îl cheamă Eugenio și că avea în studiu bugetul nostru. Doream chiar să obținem un buletin zilnic al sănătății acestuia. Dar aveam parte numai de știrile proaste ale unchiului Funcționarului nostru de gradul II. Șeful Contabilității se simțea mai rău. Am încercat o atît de mare tristețe datorită bolii acestui funcționar, încît în ziua morții sale am simțit, ca debitorii unui bolnav grav de astm, un fel de ușurare că nu trebuia să ne mai ocupăm de el. În realitate ne-am umplut de o veselie egoistă pentru că aceasta însemna posibilitatea numirii unui alt șef, care să studieze, în sfîrșit, bugetul nostru.

La patru luni de la moartea lui don Eugenio, au numit alt șef la Contabilitate. În după-amiaza aceea am suspendat partida de șah, ceaiul și activitățile administrative. Șeful începu să fredoneze o arie din „Aida" și noi am de-

venit atît de nervoşi încît a trebuit să ieşim o clipă să privim vitrinele. La întoarcere ne aştepta o surpriză. Unchiul ne informase că bugetul nostru nu fusese niciodată în studiu la Contabilitate. Fusese o greşeală. În realitate nu ieşise de la Secretariat. Asta însemna o considerabilă întunecare a viitorului nostru. Dacă bugetul ar fi ajuns în studiu la Contabilitate nu ne-am fi alarmat, căci noi ştiam că nu se putea studia datorită bolii şefului. Dar dacă fusese cu adevărat la Secretariat, acolo unde Secretarul — şeful lui suprem — se bucura de o sănătate perfectă, întîrzierea nu se datora nici unui motiv şi se putea transforma într-o întîrziere fără sfîrşit.

Atunci începu etapa critică a desperării. La prima oră ne-am privit cu toţii cu întrebătoarea deznădejde obişnuită. La început încă ne întrebam: Ştiţi ceva? Apoi am optat pentru a spune Şi? şi am terminat, în sfîrşit, prin a întreba ridicînd sprîncenele. Nimeni nu ştia nimic. Dacă cineva ştia ceva, era că încă bugetul e în studiu la Secretariat.

La opt luni de la prima veste, trecuseră deja două de cînd stiloul nu-mi funcţiona. Auxiliarul de gradul I îşi rupsese o coastă cu bicicleta, un evreu era actualul proprietar al cărţilor pe care le cumpărase Auxiliarul de gradul II, ceasul Funcţionarului de gradul I rămînea în urmă un sfert de oră pe zi, pantofii şefului aveau deja pingele (una cusută, iar cealaltă prinsă în cuie) şi paltonul Funcţionarului de gradul II avea reverele roase şi ridicate ca două aripioare în derivă.

Pe urmă am aflat că Ministrul întrebase de bugetul nostru. La o săptămînă informă Secretariatul. Noi doream să ştim ce cuprindea informarea, dar unchiul n-a putut s-o verifice pentru că era „strict confidenţială". Ne-am gîndit că asta era pur şi simplu o prostie, pentru că noi, pe toate acele dosare care aveau în colţul de sus menţiuni ca „f. urgent", „cu prioritate", „strict secret", le tratam la fel ca pe celelalte. Dar la Minister nu era acelaşi lucru.

Altă dată am aflat că Ministrul vorbise despre buget cu Secretarul. Cum discuţiilor nu li se punea nici o menţiune specială, unchiul a putut afla şi ne-a informat şi pe noi că Ministrul era de acord. Cu ce şi cu cine era de

acord? Cînd unchiul dori să afle, Ministrul deja nu mai era de acord. Atunci, fără altă explicaţie, am înţeles că înainte fusese de acord cu noi. Altă dată am aflat că bugetul fusese reformat. Problema se va discuta în sesiunea din vinerea următoare, dar în cele 14 vineri care au urmat acelei „următoare" bugetul nu a fost discutat. Atunci am început să urmărim datele viitoarelor sesiuni şi în fiecare sîmbătă ne spuneam: „E în regulă. Va avea loc vineri. O să vedem ce se va întîmpla". Sosea vinerea şi nu se întîmpla nimic. Şi sîmbăta ne spuneam: „E-n regulă. Va avea loc vineri. O să vedem ce se va întîmpla." Şi nu se întîmpla nimic. Şi nu se întîmpla niciodată nimic.

Eu eram deja prea implicat pentru a rămîne impasibil, pentru că stiloul îmi dereglase ritmul economic şi de atunci nu mi-am putut recăpăta echilibrul. Acesta a fost motivul care ne-a determinat să-l vizităm pe Ministru.

În multe după-amieze am repetat cum va decurge audienţa. Funcţionarul de gradul I făcea pe Ministru şi Şeful, care fusese desemnat cu aclamaţii pentru a vorbi în numele tuturor, îi prezenta oful nostru. Cînd repetiţia a decurs bine, am cerut audienţă la Minister şi ne-a programat pentru joi. Joi am lăsat-o pe una din dactilografe şi pe portar şi ne-am dus să discutăm cu Ministrul. A discuta cu Ministrul nu este acelaşi lucru cu a discuta cu o persoană oarecare. Pentru a discuta cu Ministrul trebuie să aştepţi două ore şi jumătate şi cîteodată se mai întîmplă, cum am păţit şi noi, că nici după acest interval să nu se poată vorbi cu Ministrul. Am ajuns doar pînă la Secretar. Acesta şi-a notat doleanţele Şefului, mult mai prost formulate decît la repetiţie unde nimeni nu se bîlbîia, şi se întoarse cu răspunsul Ministrului cum că bugetul nostru se va discuta în sesiunea de a doua zi.

Cînd — relativ mulţumiţi — am ieşit din Minister, am văzut că o maşină s-a oprit la poartă şi că din ea a coborît Ministrul.

Ni s-a părut puţin neobişnuit că Secretarul ne adusese răspunsul personal al Ministrului fără ca acesta să fie prezent. Dar în realitate ne convenea să avem puţină încredere şi toţi am consimţit cu satisfacţie şi uşurare cînd Şeful a fost de părere că desigur Secretarul îl consultase pe Ministru la telefon.

A doua zi, pe la cinci după-amiaza, eram destul de nervoşi. Ora cinci era ora pe care ne-o fixase ca să dăm un telefon. Lucraserăm foarte puţin, eram destul de neliniştiţi gîndindu-ne că lucrurile nu vor ieşi bine. Nimeni nu zicea nimic. Şeful nici măcar nu-şi mai fredona aria. Am lăsat să treacă şase minute din strictă prudenţă. Apoi Şeful formă numărul pe care toţi îl ştiam pe dinafară şi-l ceru pe Secretar. Convorbirea dură foarte puţin. Între diverşi „Da, Ah, Da, Ah, Bun," ai Şefului, se auzea sforăitul nedesluşit al celuilalt. Cînd Şeful puse receptorul în furcă toţi ştiam răspunsul. Numai pentru a ni se confirma am fost atenţi: „Se pare că azi n-au avut timp. Dar, zice Ministrul că bugetul va fi studiat, fără îndoială, în sesiunea de vinerea viitoare".

În româneşte de:
DOINA LINCU

HEINRICH BÖLL
(R. F. Germania)

S-a născut la Köln, în 1917. Se consacră literaturii, afirmîndu-se în 1951, cînd clubul literar „Grupul celor 47" îi conferă premiul său anual pentru povestirea **„Oile negre"**. În 1971 devine președintele PEN-Club-ului internațional. Scrie pe rînd **„Podul din Perczaba"** (1952), **„Nu numai de Crăciun"** (1952), **„Și nu spuse nici un cuvînt"** (1953), **„Casa văduvelor"** (1954), **„Jurnal irlandez"** (1957), **„Partida de biliard de la ora nouă și jumătate"** (1959 — tradusă în românește), **„Oameni pe Rin"** (1960), **„O îmbucătură de pămînt"** (1962), **„Concert pentru patru voci"** (1962), **„Opiniile unui clovn"** (1963 — traduse în românește), **„Sfîrșitul unei călătorii în interes de serviciu"** (1966), **„Portret de grup cu damă"** (1971), **„Onoarea pierdută a Katherinei Blum"** (1974 — tradusă în românește) ș.a. Este distins în 1972 cu Premiul Nobel pentru literatură. Decedează la Düsseldorf, în 1984.

Creația sa, puternic marcată de teroarea războiului, se păstrează într-un registru grav, în care rîsul — așa cum îl definește **„Rîzătorul"** — este un rîs de factură aparte, neobservat la prima vedere, ce se lasă ghicit abia în final, în urma unei meditații adînci și a deslușirii unor sensuri profunde.

RÎZĂTORUL

Mi-e penibil cînd sînt întrebat ce meserie am. Mă-nroșesc, mă bîlbîi, eu care sînt cunoscut ca un om stăpîn pe sine. Îi invidiez pe cei care pot să spună: sînt zidar. Pe frizeri, contabili și scriitori îi invidiez pentru simplitatea răspunsurilor lor, căci toate aceste meserii se definesc singure și nu mai cer explicații suplimentare. Eu însă sînt nevoit să răspund la astfel de întrebări: „Eu sînt rîzător". O astfel de mărturisire atrage și altele în urma sa, deoarece și la a doua întrebare „Trăiți din asta?", trebuie să răspund sincer cu „Da". Intr-adevăr trăiesc de pe urma rîsului meu și trăiesc bine, deoarece rîsul meu este foarte căutat — exprimat așa, în termeni comerciali. Sînt un rîzător bun, un rîzător profesionist, nici un altul nu rîde ca mine, nici un altul nu stăpînește ca mine toate nuanțele artei mele. Mult timp m-am dat drept actor — pentru a evita explicațiile penibile — însă aptitudinile mele de mimică și dicție sînt atît de mediocre încît această denumire nu mi s-a părut corectă; eu iubesc adevărul și adevărul este: eu sînt rîzător. Nu sînt nici clown, nici comic, eu nu-i înveselesc pe oameni, ci reprezint veselia: eu rîd ca un impe-

rator roman sau ca un adolescent sensibil, rîsul secolului 17 mi-e la fel de familiar ca cel din secolul 19 și dacă este nevoie eu rîd prin toate secolele, toate clasele sociale și toate vîrstele: eu asta am învățat așa cum se învață pingelitul pantofilor. Rîsul Americii este în pieptul meu, rîsul Africii, rîsul alb, roșu și galben — și pentru un onorariu corespunzător îl fac să răsune exact cum o cere regia.

Am devenit indispensabil, eu rîd pe discuri, rîd pe bandă și regizorii teatrelor radiofonice se poartă foarte grijuliu cu mine. Eu rîd melancolic, moderat, isteric — rîd ca un conductor de tramvai sau ca un ucenic; rîd rîsul de dimineață, rîsul de seară, rîsul de noapte și rîsul de amurg, pe scurt: oriunde și oricum e nevoie de rîs, eu o fac.

Sper să mă credeți cînd vă spun că o astfel de meserie este obositoare, mai ales că stăpînesc și rîsul molipsitor — asta este specialitatea mea. Așa am devenit indispensabil și pentru comicii de categoria a treia și a patra cărora pe bună dreptate le este teamă că poantele lor nu țin, și aproape în fiecare seară mă găsiți prin varieteuri ca un fel de claquer mai subtil, ca să-mi rîd rîsul molipsitor în punctele mai slabe ale programului; trebuie să fac lucru de calitate: rîsul meu cu poftă n-are voie să apară nici prea repede și nici prea tîrziu, trebuie să apară la momentul potrivit — apoi încep să rîd exact după plan, și toți spectatorii rîd în hohote cu mine, și poanta e salvată.

Eu însă, după aceea, merg obosit la garderobă și-mi iau paltonul, mulțumit că în sfîrșit mi-am terminat serviciul. Ajuns acasă, de obicei găsesc telegrame ca: „Necesit de urgență rîsul d-voastră — înregistrare marți", și cîteva ore mai tîrziu mă aflu într-un tren supraîncălzit și-mi deplîng soarta. Oricine va înțelege că în timpul meu liber sau în concediu nu prea am poftă de rîs.

Mulgătorul se bucură cînd poate uita vaca și zidarul e bucuros cînd poate uita mortarul, și tîmplarul, de obicei, are acasă uși care nu funcționează sau sertare înțepenite. Cofetarul preferă murăturile, măcelarul dulciurile și brutarului îi place mai mult salamul decît pîinea; toreadorul iubește porumbeii, boxerul pălește cînd copilului său îi

singerează nasul: eu îi înţeleg pe toţi foarte bine, că nici eu în timpul meu liber nu rîd niciodată. Eu sînt foarte sobru şi lumea crede — poate pe bună dreptate — că sînt un pesimist.

În primii ani de căsnicie soţia adesea m-a rugat „Hai, rîzi şi tu o dată" dar între timp şi-a dat seama că nu pot să-i îndeplinesc această dorinţă. Eu sînt fericit cînd pot să-mi destind muşchii faciali şi sufletul suprasolicitat, într-o seriozitate profundă. Da, chiar şi rîsul altora mă enervează, pentru că prea mult îmi aduce aminte de meseria mea. Aşa că noi ducem o căsnicie liniştită şi paşnică, deoarece şi soţia mea a uitat să rîdă; ici colo o mai surprind cu un zîmbet, şi atunci zîmbesc şi eu. Noi doi vorbim în şoaptă, căci urăsc gălăgia varieteurilor, urăsc zgomotul din studiourile de înregistrări. Oamenii care nu mă cunosc, cred că sînt un încuiat. Poate şi sînt, că de prea multe ori trebuie să deschid gura pentru un rîs. Cu o faţă neclintită trec prin propria mea viaţă, îmi permit doar din cînd în cînd un zîmbet blînd, şi de multe ori mă gîndesc dacă am rîs vreodată. Eu cred că nu. Fraţii mei vă pot confirma că mereu am fost un băiat serios. Astfel că eu pot rîde în multe feluri, dar propriul meu rîs nu mi-l cunosc.

În româneşte de:
HANNELORE WAGNER

ÎN CĂUTAREA CITITORULUI

Prietenul meu are o profesiune originală: fără sfială el s-a hotărît să se numească scriitor doar pe baza faptului că a reuşit să achiziţioneze unele deprinderi privind ordinea semnelor de punctuaţie, să-şi însuşească — deşi nu prea grozav — cîteva reguli sintactice şi acum, zile întregi bate la maşină, umplînd foaie după foaie cu propoziţii literare, iar cînd snopul de foi devine suficient de mărişor, el îl denumeşte, cu multă importanţă, manuscris.

Cu iarba asta pipernicită, crescută în holda culturii, el s-a hrănit multă vreme, pînă ce s-a găsit, în fine, un editor care să-i tipărească o carte. După asta, lexicul

prietenului meu s-a îmbogăţit cu noi cuvinte: şpalturi, licenţă, corectură, onorariu şi alte cîteva; el le pronunţa cu o periculoasă însufleţire, îi umpleau pînă la refuz toate gîndurile, şi aşa aflate într-o stare de tensiune, întrucît nevastă-sa tocmai aştepta primul copil.

La puţin timp după apariţia cărţii sale l-am găsit într-o profundă stare depresivă şi, ceea ce mi-a povestit, era într-adevăr foarte trist: într-o jumătate de an, editura expediase un număr de 350 de exemplare gratuite pentru recenzare, reuşind să obţină cîteva însemnări binevoitoare; 13 exemplare fuseseră vîndute, operaţiuni în urma cărora la activul prietenului meu figurau în total cinci mărci şi patruzeci şi şase de pfennigi. Într-un asemenea tempo de vînzare a cărţilor era uşor de calculat faptul că avansul de 800 de mărci primit de la editură va putea fi amortizat în decursul următorilor 150 de ani.

L-am sfătuit să scrie o a doua carte; la apariţie, aceasta a fost întîmpinată cu căldură de specialişti, mai mult de 400 de exemplare au fost expediate spre recenzare, iar într-o jumătate de an s-au vîndut 29. Propunerea mea de a scrie o a treia carte, prietenul meu a luat-o ca pe o ironie şi, supărîndu-se, a refuzat.

Intre timp a intrat în istoria literaturii, iar cartea care a fost scrisă despre el s-a vîndut mult mai repede decît propriile-i creaţii.

Nu ne-am întîlnit vreo jumătate de an, după care, la prima reîntîlnire, mi-a mărturisit că lucrează la cea de-a treia carte. L-am sfătuit s-o multiplice la heliograf, într-un tiraj de 30—50 de exemplare şi să le şi expedieze în librării. Dar aroma cernelii tipografice îi sucise minţile şi, pe lîngă asta el apucase deja să încaseze avansul de la editură, iar al doilea copil era pe drum. În plus, amicul meu mi-a destăinuit că nu-şi poate asuma riscul şomajului în rîndurile tipografilor, zeţarilor şi legătorilor (el manifesta un interes deosebit pentru marile probleme de ordin social).

In acelaşi timp, creaţia sa literară intrase în atenţia a mai bine de o sută de critici, ca urmare a faptului că se vînduseră peste nouăzeci de exemplare din primele sale două cărţi. Contrar corespondenţei din ce în ce mai ample cu critici, editori şi renumiţi literaţi, lipseau cu de-

săvîrşire scrisorile de la cititori, şi amicul meu mi-a mărturisit la un moment dat că tînjeşte după glasul publicului. Împreună cu editorul am luat iniţiativa, denumită de ei „În căutarea cititorului". Tuturor librarilor li s-au trimis scrisori conţinînd invariabil rugămintea insistentă de a fi luat în strictă evidenţă fiecare cetăţean care ar fi cumpărat cartea prietenului meu şi să fie înştiinţată despre aceasta editura, pentru ca autorul să poată, în sfîrşit, stabili un contact personal cu cititorii.

Succesul acestei iniţiative nu se lăsă mult aşteptat. La patru săptămîni de la începutul campaniei, în nordul ţării a fost depistat un cetăţean care cumpărase de la librărie cartea prietenului meu. Patronul librăriei telegrafie neîntîrziat la editură: „A apărut un cumpărător, ce facem?" Pînă la primirea răspunsului el se strădui să-l reţină pe client, înfiripă cu el o discuţie, nu ezită să-l trateze cu cafea şi ţigări; cumpărătorul era din cale-afară de uimit, dar se supuse fără nici o împotrivire. Între timp veni şi răspunsul „fulger" de la editură: „Trimiteţi-l pe cumpărător încoace, suport toate cheltuielile". Din fericire, era exact în perioada vacanţei şcolare şi cumpărătorul, ce părea a fi profesor, nu avu nimic împotriva unei călătorii gratuite în Sudul Germaniei. Se aşternu imediat drumului, în aceeaşi zi ajunse la Essen, trase la cel mai bun hotel, în următoarea dimineaţă îşi comandă un mic dejun copios, după care-şi reluă călătoria în lungul minunatului Rhin, traversînd Köln-ul, Bonn-ul şi Koblenz-ul, pînă la Mainz. Profund impresionat de minunatul mediu natural, se îndrăgosti pur şi simplu de Mainz, rămase acolo peste noapte şi, abia a doua zi pe la amiază, fericit şi reconfortat, porni mai departe. O impresie cu totul deosebită exercitară asupră-i munţii, pe care-i vedea pentru prima oară deşi, după cum îi mărturisise el amicului meu ceva mai tîrziu, aceştia îi trezeau un sentiment de agitaţie şi teamă. Pe la ora patru după amiază ajunse, în sfîrşit, la destinaţie, luă din gară un taxi şi plecă la editură unde, dinaintea unei cafele cu fursecuri, îşi petrecu vremea în mod foarte plăcut într-o discuţie însufleţită cu încîntătoarea soţie a editorului. Apoi îl burduşiră cu o importantă sumă de bani, îl conduseră la gară unde, într-un

confortabil vagon de clasă, luă calea liniştitului orăşel în care prietenul meu se deda slujirii muzelor.

Acestuia deja de multă vreme i se născuse cel de-al doilea copil. Soţia amicului meu era plecată în seara aceea la film — o distracţie pe care, şi în condiţiile unor limitate posibilităţi, o soţie de scriitor şi-o poate permite din cînd în cînd — şi cumpărătorul îl găsi pe scriitor chiar în minutele cînd încălzea copiilor laptele pentru cină, mormăindu-le un cîntecel liniştitor în versurile căruia se repeta destul de des neobişnuit de originalul cuvinţel „prăpădiţilor". Prietenul meu îşi salută oaspetele cu entuziasm, îi puse în mînă o rîşniţă de cafea şi termină urgent cu obligaţiile de familie. Clocotise apa pentru cafea şi putea deci să înceapă taifasul. Dar amîndoi erau din cale-afară de timizi şi multă vreme se priviră unul pe celălalt, într-o mută uimire pînă cînd, în sfîrşit, prietenul meu exclamă:

— Sînteţi un geniu! Un geniu veritabil!

— Ei, asta-i, — răspunse celălalt moale, — eu cred că geniul sînteţi dumneavoastră!

— Greşiţi, — zise amicul meu turnînd cafeaua. — Un semn distinctiv al genialităţii este o raritate, iar dumneavoastră înşivă sînteţi o raritate printre ceilalţi oameni.

Musafirul vru să nege din nou, dar întîlni o împotrivire hotărîtă.

— Da, da — spuse prietenul meu — nu-i cine ştie ce mare lucru să scrii o carte, judecînd după cum o fac unii; e un fleac să găseşti un editor, dar să cumperi o carte iată, după opinia mea, un gest de profundă genialitate! Vă rog să vă serviţi, cu lapte şi zahăr.

Oaspetele-şi puse zahăr în cafea, turnă lapte, după care scoase din fundul buzunarului paltonului cartea, cumpărată din nordul Germaniei şi ceru un autograf.

— Cu o singură condiţie, — spuse cu tărie prietenul meu, — numai cu condiţia ca dumneavoastră să-mi acordaţi un autograf pe una din filele manuscrisului meu. Luă din raft o mapă groasă, scoase din ea un vraf de hîrtii scrise, le depuse dinaintea vizitatorului, spunînd cu o voce rugătoare:

— Faceţi-mi, vă rog, această bucurie!

Fîstîcit, oaspetele își scoase stiloul și, cu o mînă tremurătoare, scrise pe ultima pagină: „Cu multă prețuire — Günther Schlegel".

Dar, după vreo jumătate de minut, răstimp în care amicul meu uscă cerneala în fața căminului încins, musafirul scoase, de data asta din celălalt buzunar al paltonului, un manuscris gros, rugîndu-l să recomande editurii romanul ce-l scrisese, care lui personal i se părea a fi un viitor mare succes al literaturii beletristice contemporane. Ulterior, amicul mi-a povestit că a fost foarte tulburat de întîmplare, cîteva clipe rămăsese mut și, cu un sentiment de adîncă amărăciune, îl studie pe omul dinaintea lui. Multă vreme cei doi se scrutară în tăcere, după care prietenul meu spuse șoptit:

— Vă rog foarte mult să nu faceți una ca asta, altminteri vă veți pierde această minunată originalitate.

Oaspetele tăcea cu încăpățînare, strîngînd cu înfrigurare manuscrisul la piept, cu amîndouă mîinile.

— Gîndiți-vă doar — continuă prietenul meu — nimeni n-o să vă mai dea de-acum încolo bani pentru drum, nu vă va oferi nimeni asemenea fursecuri care se topesc în gură. Soția editorului o să vă întîmpine cu o mutră acră. Dacă țineți la interesele dumneavoastră, vă conjur să abandonați gîndurile acestea!

Dar musafirul dădea îndărătnic din cap, iar amicul meu, însuflețit de o fierbinte dorință de salvare a omului, hotărî ca ultim argument să-i pună în față toate cheltuielile editoriale, la care Schlegel rămase la fel de insensibil, fără a manifesta nici cel mai mic interes.

Cu acest episod, prietenul meu își încheie povestirea. Am certitudinea că ei s-au certat zdravăn întrucît în acest loc amicul tăcu, strîngîndu-și mohorît pumnii, mormăind sub nas ceva ininteligibil. Am mai reușit să aflu doar că Schlegel își luase la revedere în grabă și plecase, lăsîndu-și manuscrisul pe măsuța la care-și băuse cafeaua.

Romanul lui Schlegel „Vai ție, Penelopa!" a stîrnit interesul specialiștilor. Schlegel abandonă truda pedagogică, despărțindu-se de această profesiune, dedicîndu-se alteia despre care eu nici pînă azi nu știu ce să mai cred.

În românește de:
ANATOL GHERMANSCHI

FIGURA MEA CEA TRISTĂ

Stăteam în port şi priveam pescăruşii, cînd figura mea cea tristă i-a atras atenţia poliţistului care-şi avea aici sectorul. Eram cu totul adîncit în reflexiile mele obişnuite şi urmăream cu privirea păsările care se înălţau şi se azvîrleau din nou în apă în căutare de hrană. Portul era pustiu, marea sclipea verzui, acoperită de un strat gros de ulei industrial plin de murdărie. Nici un vapor nicăieri, doar docurile goale şi hambarele părăsite. Nici măcar şobolani: părăsiseră şi ei cheiul lipsit de viaţă. Erau ani buni de cînd portul nu mai funcţiona.

Ochii mi se fixaseră pe un pescăruş, la întîmplare. Zbura ca o rîndunică, la suprafaţa apei şi doar arareori se ridica în văzduh ca să reia legătura cu tovarăşii lui. Dacă ar fi fost să-mi aleg vreo dorinţă, aş fi vrut să am o bucată de pîine, să o fărîmiţez mărunt şi să i-o arunc. Mi-era şi mie foame, eram obosit, dar, deşi o mîhnire nedefinită ar fi trebuit să mă stăpînească, eram bucuros că puteam sta aşa, fără rost, cu mîinile adîncite în buzunare şi să privesc zborul pescăruşilor.

Deodată o mînă oficială mi se lăsă pe umăr şi o voce oficială îmi spuse: „Urmaţi-mă!" Mîna încerca să mă facă să mă întorc şi să mă conducă nu ştiu unde. Am scuturat-o şi am spus liniştit: „Ai înnebunit?"

— Camarade, auzii o voce necunoscută, îţi atrag atenţia...

— Domnule, am răspuns.

— Ce domn, s-a terminat cu domnii, strigă glasul mînios, toţi sîntem camarazi.

Acum s-a apropiat de mine, m-a privit dintr-o parte şi m-a obligat să-mi îndrept la rîndul meu privirea spre el: era serios ca un bivol, care, de secole nu-şi făcuse decît datoria.

— Pe ce motiv..., am vrut să încep.

— Destule motive, spuse. Mutra ta tristă...

Am rîs.

— Ce rîzi? Ce mai, poseda o mîhnire veritabilă. M-am gîndit la început că se plictiseşte: nici o tîrfă neautorizată

în tot sectorul, nici un marinar ameţit, nici un hoţ de arestat şi, uite, a dat peste mine şi vrea să mă înşface.

— Vii cu mine!...

— Da? De ce?

Şi pînă să-mi dau seama îmi prinse mîna stîngă cu o cătuşă subţire. Eram pierdut, ştiam. M-am întors pentru o ultimă dată spre pescăruşii risipiţi deasupra mării, cu invidie, da, cu invidie că pot zbura şi se pot îneca în marea aceasta murdară, fără să stea la cheremul vreunui sergent major anonim. Poliţistul mă trase puternic spre el, obligîndu-mă să-l urmez.

— Dar, de ce?, am mai încercat o dată.

— Avem o lege care dispune ca toţi cetăţenii să posede o figură veselă.

— Dar eu sînt vesel! am strigat.

— Cu mutra asta tristă..., spuse, clătinînd din cap.

— E o lege nouă, eu n-am auzit de ea, am spus.

— Aiurea, a fost adoptată de treizeci şi şase de ore şi toată lumea ştie că o lege intră în vigoare la douăzeci şi patru de ore de la adoptare.

— Dar, eu n-o cunosc.

— Asta nu te exonerează de pedeapsă. S-a dat publicităţii ieri, s-a difuzat prin presă şi radio, iar acei care, şi mă privi bănuitor, acei care nu au acces la tipărituri şi radio, au luat-o la cunoştinţă prin intermediul foilor volante care au fost împrăştiate de avioane pe toate străzile Reichului. Aş putea să te întreb, camarade, unde ai petrecut ultimele treizeci şi şase de ore?

M-a tîrît aşadar după el. Abia acum mi-am dat seama cît este de frig, că nu am palton, abia acum am simţit cît mi-e de foame, cît sînt de murdar şi de nebărbierit, de zdrenţăros şi mi-am amintit că există legi care impun ca toţi camarazii să umble îmbrăcaţi curat, bărbieriţi, fericiţi şi sătui. M-a împins înaintea sa. Străzile erau goale, calea pînă la secţie era scurtă, iar inima mi-era grea, ştiind că iar vor găsi un motiv să mă aresteze. Numai cerul era cel dinainte şi aerul semăna cu cel din anii tinereţii mele, cînd inima plină de vise...

Oamenii pe care îi întîlneam arareori dădeau brusc semne de grabă, un ciudat fluid de singurătate îi înconjura de îndată ce dădeau cu ochii de poliţist, toţi

grăbeau pasul şi arborau mine pline de preocupare, iar femeile care apăreau din vreun magazin îşi confecţionau pe dată figuri vesele, aşa cum prescria legea, dar nu prea vesele ca să se poată crede că şi-ar fi uitat de înaltele lor îndatoriri de gospodine şi mame, de soţii iubitoare care-şi întîmpină seara soţii salariaţi cu o cină reconfortantă şi bogată în calorii.

Dar toţi oamenii aceştia se fereau de noi în aşa fel încît nici unul nu ne tăia calea: unde se zăreau semne de viaţă, semnele se îndepărtau grijulii la douăzeci de paşi de noi, se pierdeau într-un magazin sau dădeau grăbite colţul, unii intrau în case necunoscute şi aşteptau temători după uşi pînă cînd paşii noştri se îndepărtau suficient.

O singură dată, cînd traversam o intersecţie, am întîlnit un bătrînel pe care l-am recunoscut: era fostul meu învăţător. Nu ne-a putut evita şi şi-a dat osteneala, bineînţeles după ce l-a salutat regulamentar pe poliţist (cu trei ridicări succesive ale mîinii la frunte) şi-a dat aşadar osteneala să-şi îndeplinească îndatorirea obştească de a mă scuipa şi de a-mi adresa insulta obligatorie de „porcdeciine". Ţintise bine, dar fusese o zi călduroasă, iar gîtlejul îi era uscat aşa că nu m-au atins decît cîţiva stropi nenorociţi, fără substanţă, pe care, contrar reglementărilor în vigoare, am încercat să-i îndepărtez cu mîneca hainei. La care poliţistul m-a pocnit cu pumnul în spate, adăugînd cu voce calmă: „Treapta I", ceea cea însemna că-mi administrează cea mai uşoară sancţiune poliţienească.

Învăţătorul-a şters-o repede. Celorlalţi le-a reuşit să ne ocolească; în afară de o femeie care ieşea dintr-un stabiliment ca să ia o gură de aer curat înainte de bucuriile vesperale, o blondă palidă şi durdulie, care a cutezat să-mi transmită un sărut din vîrful buzelor şi să-mi zîmbească, în vreme ce poliţistul îşi dădea osteneala să se prefacă a nu fi observat nimic. O asemenea femeie putea să-şi permită libertăţi neîngăduite camarazilor de rînd, doctrina oficială permitea o asemenea excepţie pentru femeile însărcinate cu ridicarea hărniciei obşteşti prin mijloace specifice (a se vedea în acest sens opiniile filosofului de stat dr dr. dr. Bleigoeth cuprinse în articolele sus-

numitului în revista pentru filosofie de stat referitor la liberalizarea vieţii publice).

Spre norocul nostru, chiar atunci am ajuns la secţie, căci tocmai în acel moment au răsunat sirenele şi asta însemna că imediat străzile se vor fi umplut de mii de oameni cu fericirea pe chipuri, o fericire cumpătată (căci dispoziţia era ca la terminarea lucrului, camarazii să nu arate o fericire exagerată, ceea ce ar fi putut însemna pentru răuvoitori că s-ar bucura că au scăpat de o muncă împovărătoare; o veselie nestăvilită se prescria numai pentru începerea muncii: veselie debordantă şi cîntece), toţi aceşti oameni ar fi trebuit să mă scuipe. În această zi de sfîrşit de săptămînă, sirenele sunau cu zece minute mai devreme ca în alte zile, cele zece minute fiind consacrate prin lege unei băi generale şi temeinice, aşa cum o spusese şi şeful statului: „Fericire şi săpun".

Poarta secţiei de poliţie din cartier, de fapt o clădire simplă din beton, era păzită de doi portari. Ambii m-au lovit cu paturile armelor, ceea ce reprezenta, de altfel, şi o obligaţie profesională, cuprinsă în preambulul Legii nr. 1: „Toţi poliţiştii sînt obligaţi să vegheze cu stricteţe ca toţi camarazii să ia parte la fericirea obştească, folosind în acest sens toate mijloacele, inclusiv măsuri corporale". De altfel, tot Legea nr. 1 mai prevede că „Orice poliţist poate sancţiona pe oricine şi este obligat să sancţioneze orice persoană care încalcă legea. Nici un camarad nu trebuie să fie sancţionat, dar poate fi sancţionat".

Am străbătut un coridor lung şi rece, prevăzut cu o sumedenie de ferestre mari; o uşă s-a deschis automat în faţa noastră, căci poliţiştii de la poartă ne anunţaseră deja venirea şi, în acele zile cînd în jurul nostru totul era fericire, cinste şi ordine şi cînd fiecare se străduia să consume zilnic raţia corespunzătoare de săpun, în acele zile, sosirea unui arestat însemna un adevărat eveniment.

Am pătruns într-o încăpere aproape goală, cuprinzînd numai un birou cu un telefon pe el şi două scaune, m-am oprit în mijlocul camerei, iar poliţistul şi-a scos cascheta şi s-a aşezat.

Un timp a fost linişte şi nu s-a întîmplat nimic; aşa se procedează mereu, e cumplit; simţeam cum mi se alun-

geşte faţa, eram din ce în ce mai obosit şi mai înfometat, mai lipsit de orice speranţă. După cîteva secunde intră un bărbat înalt şi palid, într-o uniformă cenuşie. S-a aşezat în tăcere şi m-a privit.

— Ocupaţia?

— Camarad de rînd.

— Data naşterii?

— Unu a'ntîia, am spus.

Ultima ocupaţie?

— Deţinut.

S-au privit unul pe celălalt.

— Data şi locul externării?

— Ieri, bloc 12, celula 13.

— Unde mergeţi?

— Spre capitală.

— Adeverinţa.

Am scos din buzunar adeverinţa de externare şi i-am întins-o. A anexat-o la fişa verde pe care începuse să-mi scrie datele personale.

— Delictul anterior ?

— Infracţiunea de figură fericită.

S-au privit unul pe celălalt.

— Explică.

— Data trecută am fost depistat de un poliţist avînd o figură fericită în ziua în care se decretase mîhnire generală. Erau ziua în care decedase conducătorul.

— Durata pedepsei?

— Cinci.

— Comportament?

— Rău.

— Motivul?

— Lipsă de participare la muncă.

— Lămurit.

S-a ridicat, s-a apropiat de mine şi mi-a scos cei trei dinţi din faţă: semn că aveau de-a face cu un recidivist — măsură pe care nu o prevăzusem. Pe urmă a părăsit încăperea şi a intrat un flăcău în uniformă cenuşiu închis: anchetatorul.

M-au bătut toţi, anchetatorul, anchetatorul şef, anchetatorul general, judecătorul de instrucţie, judecătorul, iar

polițistul îmi administră toate măsurile corporale prevăzute de lege. M-au condamnat la zece ani pentru figura mea tristă, așa cum, cu cinci ani în urmă mă condamnaseră la cinci ani pentru figura mea veselă.

Așa că trebuie să mă străduiesc ca, de acum înainte să nu mai am nici un fel de figură, dacă vreau ca, peste zece ani, să pot aspira și eu la fericire și săpun...

În românește de
MARIUS PETRAȘCU

ART BUCHWALD
(S.U.A.)

S-a născut la Mt. Vernon, New York, în 1925. Gazetar de prestigiu internaţional, publică în numeroase ziare din întreaga lume. Autor al mai multor lucrări, printre care: **„Parisul după întunecare"** (1950), **„Parisul lui Art Buchwald"** (1954), **„Laşul cel brav"** (1957), **„Mai mult caviar"** (1958), **„Un cadou pentru patron"** (Premiul Bonne Humeur, 1958), **„Nu uita să scrii"** (1960), **„Cît face asta în dolari?"** (1961), **„E bine să bei apa?"** (1962), **„Am ales pedeapsa Capitoliului"** (1963), **„Şi apoi i-am spus Preşedintelui"** (1965), **„Fiu al marii societăţi"** (1966), **„Te-am minţit vreodată"** (1968) **„Numărind oi"** (1970), **„Să fii promovat la Washington"** (1969), **„Am dansat la Casa Albă"** (1973), **„Nu sînt un ticălos"** (1974), **„În jos pe Sena şi în sus pe Potomac"** (1977 — din care am selecţionat schiţele), **„Buchwald se opreşte aici"** (1978). I se acordă premiul Pulitzer pentru publicistică în 1982.

Ochiul pătrunzător de ziarist observă detaliile cu minuţiozitate şi nu iartă nimic. Cotidianul din viaţa politică, economică, culturală, relaţiile umane cele mai diverse oferă tot atîtea prilejuri de analiză satirică directă şi succintă. Rîsul se degajă spontan, ţintind cu precizie, persiflant şi revelator.

AERUL PROASPĂT TE UCIDE

Smog-ul, care era odată atracţia inedită a Los Angeles-ului, se întinde acum în toată ţara, de la Butte, Montana şi pînă la New York City, iar oamenii s-au obişnuit atît de tare cu aerul poluat, încît le vine foarte greu să mai respire altceva.

Recent am ţinut o serie de conferinţe prin ţară şi una din opriri a fost Flagstaff, Arizona, la 7.000 de mile deasupra nivelului mării.

De îndată ce-am ieşit din avion, am simţit ceva ciudat.

— A ce miroase? l-am întrebat pe domnul care m-a întîmpinat la aeroport.

— Nu simt nimic, răspunse el.

— E un parfum foarte specific cu care nu sînt familiarizat.

— A, trebuie că vă referiţi la aerul proaspăt! Cei ce vin aici n-au mai mirosit niciodată aşa ceva.

— Şi ce efecte are? l-am întrebat bănuitor.

— Se spune că face bine la plămîni. Respiraţi-l ca pe orice fel de aer. Nimic special.

— Am mai auzit povestea asta. Dar cum explicaţi, dacă-i aer, că nu-mi lăcrimează ochii?

— Ochii nu lăcrimează la aer curat. Asta-i avantajul. Economisiţi batistele de hîrtie.

Am privit în jur şi totul era limpede ca cristalul. Aveam o senzaţie ciudată şi nu mă simţeam în largul meu..

Gazda mea, sesizînd acest lucru, încercă să mă liniştească.

— Vă rog, nu vă îngrijoraţi. Experienţele au dovedit că puteţi să respiraţi aer curat zi şi noapte, fără ca organismul să sufere.

— Spuneţi asta pentru că nu vreţi să plec. Nici un om care a trăit într-o metropolă nu poate suporta aerul curat un timp prea îndelungat. Nu este călit pentru aşa ceva.

— Ei bine, dacă aerul proaspăt vă face rău, acoperiţi-vă nasul cu o batistă şi respiraţi pe gură.

— Perfect; o să-ncerc. Dacă ştiam însă că vin într-un loc unde nu există altceva decît aer curat, m-aş fi înarmat cu o mască de gaze.

Un timp am mers în tăcere. După un sfert de oră m-a întrebat.

— Cum vă simţiţi acum?

— Mai bine cred, dar mi-e dor să strănut.

— Noi nu prea strănutăm aici, admise interlocutorul. Se strănută mult la dumneavoastră?

— Tot timpul. Sînt zile cînd numai asta facem.

— Şi vă place?

— Nu neapărat. Dar dacă nu strănuţi, mori. Să vă mai întreb ceva. Cum se-ntîmplă că aici nu-i aer poluat?

— Flagstaff nu-i prielnic pentru industrie. Cred că am rămas în afara timpului. Singurul fum pe care-l avem, îl fac indienii cînd semnalizează. Dar vîntul îl spulberă repede.

Aerul proaspăt mă făcea să ameţesc.

— Nu există pe aici vreun autobuz Diesel, să respir puţin gaz, cîteva ore?

— Nu în momentul acesta. Dar aş putea să vă găsesc un camion.

Am găsit un camionagiu, i-am strecurat o hîrtie de cinci dolari şi m-a lăsat timp de o jumătate de oră să-mi

țin nasul în țeava de eșapament. Mi-am revenit imediat și-am putut să țin conferința.

Nimeni n-a părăsit Flagstaff-ul atît de fericit ca mine. Nu m-am mai oprit decît la Los Angeles. Cînd am coborît din avion, am luat o gură zdravănă de smog, ochii au pornit să lăcrimeze, am început să strănut și m-am simțit iarăși ca un nou născut!

SECRETARELE CONDUC STATELE UNITE

De cîte ori mă duc în Statele Unite pentru o scurtă vizită, mă izbește ceva nou în peisajul american, ceva ce nu observasem pînă atunci.

De data aceasta am fost șocat cît de puternic au pătruns secretarele în modul de viață american.

N-am realizat acest lucru decît în momentul în care am încercat să fixez o întîlnire cu un om de afaceri, fost coleg de facultate, foarte prosper, ce scotea anual de pe urma firmei un beneficiu de aproximativ 40.000 de dolari. Numele lui însă va rămîne necunoscut, căci altminteri secretara nu l-ar ierta în veci că mi-a vorbit despre ea.

După mai multe încercări, am reușit în cele din urmă să obțin o întîlnire în timpul prînzului și el și-a cerut mii de scuze pentru dificultatea pe care am întîmpinat-o.

— Nu poți înțelege ce se-ntîmplă în Statele Unite, mi-a spus el, uitîndu-se în jur ca să se asigure că nu ne asculta nimeni. Secretarele conduc totul. Nimeni nu poate să ajungă la mine, dacă secretara mea nu vrea. Ea îmi fixează toate întîlnirile, hotărește cînd să-mi iau concediu, dacă-i bine pentru mine să țin o cuvîntare într-un alt oraș și așa mai departe. Mă urmărește permanent și jur că-mi este o frică prostească de ea.

— De ce n-o concediezi? l-am întrebat.

Mă privi nedumerit.

— Ce, ești nebun? Nu poți să-ți concediezi secretara. Cunoaște toate dedesubturile. Știe tot ce se petrece în companie. Fără informațiile primite de la celelalte secretare aș fi un om mort. Și-apoi, recunosc cinstit, ea știe mai bine decît mine ce am de făcut.

— Încep să te-nţeleg, i-am spus, privindu-l cum îşi savura al treilea martini.

Contemplă paharul gol.

— Un singur lucru mi-aş dori eu. Să n-o mai urască pe nevastă-mea.

— O urăşte pe nevastă-ta?

— Toate secretarele le urăsc pe nevestele şefilor. Şi nu din gelozie, ci pentru că le consideră pe soţii extrem de inutile. Secretara mea consideră că aş fi mult mai cîştigat dacă nu m-aş duce acasă să iau masa cu nevastă-mea. Pentru ea, week-end-urile cu familia sînt o totală pierdere de timp. Nu pricepe cum pot trăi cu o femeie care nu înţelege treburile companiei. De asemenea, întrucît secretara achită toate notele de plată, o consideră pe nevastă-mea o risipitoare fără pereche. Ca să fiu cinstit, sînt atît de copleşit de secretară în timpul zilei, că de-abia aştept seara să mă întorc la soţioara mea. Mă uit la ea ca la o zeiţă, singura care mă înţelege.

— Ce gîndeşte soţia despre secretara ta?

— I-e frică de ea. Trebuie să se poarte foarte frumos, căci altfel n-o lasă să vorbească cu mine. Şi chiar şi aşa nu-i permite decît foarte puţin. Treburile companiei nu suferă amînare.

— Nu mi-am dat seama că secretarele sînt atît de puternice.

— Şi nu ştii încă totul. Dacă, de pildă, secretara răceşte şi lipseşte două zile, pot să-mi pun capăt zilelor. Dar dacă nevasta face pneumonie, tot ce ai de făcut este să mergi la birou, şi să-i spui secretarei să anunţe spitalul.

SĂ MAI FACI CADOURI ?

Plăcutul obicei de a oferi şi primi cadouri cu prilejul sărbătorilor poate cîteodată să pricinuiască numeroase necazuri. Nu ştiu cum se întîmplă unora, dar mie îmi dă multă bătaie de cap. Fac schimb de cadouri nu numai cu rude şi prieteni din copilărie, dar chiar şi cu persoane pe care nu le cunosc. N-am nici cea mai mică idee cum

de-am ajuns în situația aceasta, dar sînt sigur că s-ar putea întîmpla oricui.

Ca să vă dau un exemplu, vă voi relata următoarea istorioară:

Acum șapte ani am întîlnit pe vapor un cuplu, d-l și d-na Irving Hoffman. În preajma sărbătorilor de iarnă, soția mea le-a trimis o felicitare cu cele mai bune urări de Anul Nou.

Ca răspuns, ne-au trimis de la St. Moritz un souvenir — un coupe papier — ceea ce în aparență părea un gest prietenesc.

Anul următor, de sărbători, soția mea — care ținea evidența tuturor obligațiilor — mi-a zis: Ar trebui să le trimitem Hoffmanilor un cadou. Ții minte că anul trecut ne-au trimis un coupe papier.

Am protestat, zicînd că nu era necesar și că o altă felicitare, poate ceva mai sofisticată, ar fi fost de ajuns. Ea rămase însă neînduplecată, așa că le cumpără un prespapier, pe care îl expedie imediat cu urările de rigoare.

În ajunul Revelionului însă, ne sosi un pachet, special ambalat, ce conținea patru sticle de whisky. Era prea tîrziu pentru a mai face ceva, iar soția și-a stricat tot cheful. O frămînta gîndul că Hoffmanii ne credeau probabil meschini trimițîndu-le prăpăditul ăla de prespapier.

Anul următor ne-am asigurat din timp, cumpărîndu-le un album cu simfoniile lui Beethoven. Eu am pierdut cincizeci de dolari, în schimb soția și-a recîștigat mîndria.

Hoffmanii, care pesemne că aveau o vagă bănuială de ce le pregăteam, ne-au trimis un televizor. Alte sărbători ratate.

Spre norocul nostru, n-a trebuit să așteptăm Anul Nou ca să ne revanșăm. Am fost invitați la căsătoria uneia dintre fiicele lor, așa că le-am trimis niște tacîmuri de argint Cartier.

Ne-am simțit foarte bine timp de cîteva luni, dar de ziua mea, în octombrie, am primit Enciclopedia Americană — toate volumele — legată în piele.

Jucau tare Hoffmanii ăștia!

Cînd sosi Anul Nou, le-am cumpărat pentru o mie de dolari o mică gravură Van Gogh, și am răsuflat ușurați.

Dar nu pentru multă vreme. Am primit de la ei o garnitură de scaune Ludovic al XIV-lea.

Eram gata să închei un armistițiu, dar soția a insistat să nu mă dau bătut, chiar dacă suprimam cadourile copiilor. „Ziua lui Hoffman e în februarie", spuse ea, „şi a ta vine de-abia în octombrie. O să avem şase luni de linişte".

I-am cumpărat de ziua lui o motocicletă şi i-am trimis-o, urîndu-i în gînd să-şi frîngă gîtul.

A fost o lovitură sub centură, dar şi-a revenit imediat. A reuşit să afle de la soţia mea că fiul nostru făcea patru ani în aprilie. Şi i-a dăruit zece acţiuni la firma American Tel & Tel.

Schimbul de cadouri s-a mai prelungit cîţiva ani fără să ajungă la un rezultat concludent.

Iarna aceasta însă m-am hotărît să-l pun la punct pe Hoffman, o dată pentru totdeauna. Tocmai eram pe cale să-i cumpăr un Cadillac. Dar cînd mă aflam la furnizor, preocupat cu alegerea maşinii, mi-a telefonat soţia.

— Opreşte-te! ţipă ea în telefon. Tot ce am primit de la Hoffmani anul acesta este o felicitare.

— E o simplă diversiune, i-am zis eu. Or să ne-atace cu siguranţă de Revelion.

— Nu cred. E o felicitare foarte ieftină şi nici o adresă pe ea.

— Chiar crezi c-au renunţat?

— Sînt absolut sigură.

— Infumuratul! am chicotit eu. L-au lăsat nervii. In schimb eu am nervii destul de tari ca să-i trimit Cadillac-ul.

— O, nu, te rog, nu! mă imploră soţia. Şi-aşa probabil că suferă destul, săracu', şi e Anul Nou.

— Foarte bine, am capitulat eu. Il iert de data aceasta, dar să nu înceapă iar, că . . .

LOUVRE-UL ÎN ŞASE MINUTE

Orice turist care se respectă îţi va spune că singurele lucruri pe care merită să le vezi în Louvre sînt trei: „Victoria de la Samothrace", „Venus din Milo" şi „Mona Lisa".

Celelalte exponate sînt doar decor şi nu merită să pierzi timpul cu ele, cînd există atît de multe altele de văzut în Paris.

De cînd Louvre-ul a achiziţionat aceste opere de artă, amatori din toată lumea încearcă să reducă la maximum timpul necesar pentru vizitarea lor. Înainte de război, recordul mondial a fost obţinut de trei scandinavi, care au reuşit să facă turul muzeului în şapte minute şi treizeci de secunde. Acest record a durat pînă în 1935, cînd, un britanic, Morgan Thaller Waisleywillow, urmat de soţia sa, a realizat o nouă performanţă — şapte minute fix. La prima sa încercare — şase minute şi patruzeci şi nouă de secunde — Waisleywillow a fost descalificat, pentru că uitase să execute turul complet al lui Venus din Milo.

Recordul a rezistat pînă în anul 1938, cînd un cetăţean din Stockholm, supranumit „Suedezul zburător", a introdus tenişii, obţinînd un nou record mondial — şase minute şi douăzeci şi cinci de secunde.

Acest nou record a deţinut supremaţia în toţi anii de război şi doar în 1947 a existat o tentativă de a-l bate pe „Suedezul zburător". De data aceasta, datorită restricţiilor de călătorie în Europa, americanii s-au putut desfăşura în voie. Primul care a dus Centura Albastră în America, a fost Tex Monston, din Oklahoma, care a scos cu două secunde mai puţin. În 1949, un campion la alergări de la Universitatea Miami (Ohio) a obţinut o nouă performanţă mondială — şase minute şi paisprezece secunde. Doi ani mai tîrziu, în 1951, australienii i-au bătut pe americani cu şase minute şi douăsprezece secunde. La data respectivă toată lumea vorbea despre posibilitatea unui Louvre în şase minute.

Oamenii de ştiinţă susţineau că în condiţii perfecte — podea lustruită, vizibilitate maximă şi nici un curent de aer — visul putea deveni o realitate. Şi totuşi, timp de patru ani, nimeni nu a fost în stare să-i bată pe australieni.

Pînă într-o duminică, zi memorabilă în istoria civilizaţiei, cînd un turist american a declarat că va încerca un nou record mondial. Numele lui era Peter Stone, personalitate cunoscută, care avea deja la activ mai multe încercări. D-l Stone era deseori citat în paginile revistelor şi

ziarelor pentru replicile sale uluitoare. După ce a studiat îndelung „Victoria de la Samothrace" (o oră), a declarat: „Nu va zbura niciodată". Altă dată, în fața unui grup de turiști care priveau Mona Lisa, a spus cu voce tare: „Cunosc individul care are originalul".

Stone a sosit la muzeu însoțit de antrenorul său. Purta încălțăminte specială și-și golise toate buzunarele, ca nimic să nu-i micșoreze viteza. A ales dimineața de duminică din motive întemeiate. Un prim motiv era că duminica nu se cer bilete de intrare și astfel nu pierdea secunde prețioase în fața controlului.

De asemenea, duminica dimineața Louvre-ul este aproape gol și deci pista era liberă. Respectînd un plan riguros întocmit, Stone urma să iasă dintr-un taxi și să-i spună șoferului să aștepte. Intra apoi în muzeu cu toată viteza, își făcea turul și se arunca înapoi în taxi. Arbitrii de la „American Express", „Thomas Cook & Son" și Biroul Francez de Turism așteptau gata pregătiți.

Inainte de-a lua startul, antrenorul i-a dat ultima instrucțiune: „Ferește-te de „Răpirea Sabinelor", altfel ești pierdut".

Stone și-a dat pantofii cu sacîz și apoi a intrat în taxi. S-a auzit o împușcătură și el a sărit din mașină și s-a repezit în muzeu. Regulamentul interzicea alergarea; trebuia să mergi. Cu ochii țintă înainte, Stone a trecut vîjîind prin Sala Denon. A aruncat o privire la „Victoria de la Samothrace", s-a întors la stînga și s-a repezit pe scări în jos, spre „Venus din Milo". A făcut o rotație completă în jurul statuii și a pornit-o înapoi spre „Victoria de la Samothrace", tăind-o prin sălile de antichitate greacă și romană. A realizat un timp record de un minut și patruzeci și opt de secunde în jurul lui Venus.

Apoi, urcînd cîte două trepte s-a oprit două secunde în fața „Victoriei de la Samothrace" și s-a repezit spre Marea Galerie unde aștepta Mona Lisa. In treizeci de secunde a fost în fața tabloului. Regulamentul cerea concurentului să facă unele observații asupra picturii.

Stone a spus „Nu văd ce-i așa grozav de capul ei" și a țîșnit-o mai departe, luînd-o prin Sala celor Șapte Metri. S-a repezit apoi pe scări în jos, fără să mai privească la „Victoria de la Samothrace", trecînd în goană

pînă în Sala Denon. A fost iarăşi în stradă şi în taxi, înainte de-a putea zice „Leonardo da Vinci". Cînd taxiul s-a pus în mişcare, s-a auzit o nouă împuşcătură, şi timpul lui Stone a fost cronometrat la cinci minute şi cincizeci şi şase de secunde, un răsunător record mondial turistic. Centura Albastră a revenit din nou americanilor.

Refuzînd cu modestie ofertele revistelor şi agenţiilor de turism care doreau să-l angajeze pentru reclame, Stone atribuia parte din succes îndrumării competente a antrenorului său.

„Am de gînd ca următorul record să-l obţin cu „Sfîntul Petru" din Roma, a declarat el într-un interviu special. Şi apoi cine ştie, poate am să încerc Turnul Londrei. Se spune că nu-l poţi face în mai puţin de patru minute. Da' o să mai vedem!"

Campionul şi-a aruncat braţele de gîtul mamei sale şi a zîmbit triumfător spre aparatele de fotografiat.

CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII BOLNAV DE FICAT

Recent, pe cînd mă aflam la Paris, am aflat ce înseamnă să fii bolnav de ficat. Nici un american (nici măcar soţia) nu s-ar nelinişti auzind că te doare ficatul, în schimb francezii se dau în vînt după aşa ceva. Nimic pe lume nu le stîrneşte mai multă simpatie. Este un semn de onoare şi o boală de care nu trebuie să te ruşinezi. Un ficat bolnav înseamnă pentru francezi ceea ce astenia nervoasă înseamnă pentru americani. Fiecare are aşa ceva şi fiecare vrea să-ţi vorbească despre asta.

Totul a început cu o gripă şi temperatură 40°. Nici bucătăreasa, nici femeia de servici, nici portăreasa nu au fost impresionate. Bucătăreasa era chiar enervată că trebuia să-mi aducă mîncarea la pat. Cînd gripa a cedat, s-a strecurat în bucătărie zvonul că aş avea necazuri cu ficatul. Imediat, atitudinea bucătăresei s-a schimbat vizibil. Era o boală cu care putea colabora. M-a sfătuit insistent, ca, pe măsură ce mă îngălbeneam, să beau suc de lămîie. Era cea mai bună cură pentru bolile hepatice.

Femeia de servici, care auzise vestea de la bucătăreasă, a pîndit momentul cînd eram singur şi s-a furişat în camera mea:

— Monsieur, nu trebuie să mîncaţi fasole.

Eu, care îmi scriam testamentul, m-am oprit brusc:

— Nici măcar verde?

— Ferească Dumnezeu! Fasolea este cel mai mare duşman al ficatului.

Portăreasa, la o oră după ce s-a stabilit diagnosticul, s-a înfiinţat în camera mea.

— Bietul bărbatu-meu — mi-aduc aminte cînd era bolnav de ficat. Imediat după război. Era galben ca ceara — exact aşa ca dumneavoastră, da' cît era de fericit! Nimeni nu-i mai dăduse atîta atenţie. Doctorul l-a pus la regim. Nu tu friptură, nu tu slănină, nu tu vinişor. Nu prea-i păsa lui de prăjeli, da' după vin, tot mai ofta din cînd în cînd. S-a abţinut însă cu străşnicie. N-a pus picătură-n gură şi a murit de infarct.

Spălătoreasa, băcanul şi electricianul au fost şi ei informaţi despre boala mea. Fiecare a găsit un pretext oarecare să pătrundă în cameră şi să discute cu mine.

— Odihna, spuse băcanul, trezindu-mă dintr-un somn adînc, o să vă pună sigur pe picioare. Şi să dormiţi numai pe partea stîngă, să nu vă striviţi ficatul.

A fost chemat şi electricianul, ca să-şi spună părerea. El recomanda un cu totul alt tratament:

— Mişcarea face cel mai bine la ficat. Trebuie să respiraţi adînc, în faţa ferestrei deschise, de douăzeci de ori pe zi. Ficatul are nevoie de oxigen.

Spălătoreasa era cea mai pesimistă dintre ei:

— Odată ce te supără ficatul, nu mai eşti acelaşi.

Telefonista de la birou, cum a aflat ştirea, m-a sunat imediat:

— „Reader's Digest" de luna aceasta spune că trebuie să aveţi grijă ca ficatul să-şi primească toate vitaminele. „Vitamina C, vitamina B şi vitamina B_{12} — foarte bună în diluarea grăsimilor — se recomandă pacientului în cantităţi uriaşe". „Regimul preventiv", spune în continuare, „asigură o vitalitate maximă".

Soţia mea, de cîte ori se întorcea din oraş, venea cu o reţetă nouă. Fata care i-a vîndut revistele la hotelul

„George V" susţinea că extractul hepatic este cel mai bun, iar croitoreasa zicea că singurul leac pentru bolile de ficat erau injecţiile intramusculare, administrate în doze mari.

Din curiozitate, am întrebat-o pe soţia mea: „S-a gîndit cineva să cheme doctorul?"

Nu i-a trecut nimănui prin minte.

In cele din urmă a sosit şi doctorul, care mi-a recomandat să mă internez cîteva zile în Spitalul American. Am luat un taxi. Şoferul, în formă excelentă, rula cu 100 km pe oră.

— Soţia mea este însărcinată, i-am spus eu, crezînd că va încetini imediat. Dar parcă vorbisem cu pereţii.

— Soţul meu e bolnav de ficat, a încercat timid soţia.

Ca prin farmec, şoferul a redus viteza şi a rulat la pas tot restul drumului.

Un lucru nostim mi s-a întîmplat de cînd cu boala mea de ficat. Bucătăreasa, femeia de servici, spălătoreasa, băcanul, electricianul şi portăreasa, mi-au devenit dintr-o dată prieteni. De parcă, în sfîrşit, eram membru al unui club — „Clubul Hepaticilor", sau ceva asemănător. Am descoperit că de îndată ce ai boala, eşti acceptat de francezi ca fiind unul de-ai lor.

Dacă Statele Unite intenţionează să perfecţioneze relaţiile franco—americane, cel mai bun lucru de făcut este să trimită diplomaţi bolnavi de ficat. Vor fi uimiţi de ce primire entuziastă li se va face!

SFIDAREA

Trebuie să vă fac o mărturisire. Dar să nu ne-audă nimeni. *Nu conduc maşina!*

Americanii au vederi foarte largi. Tolerează orice. Acceptă să fii beţiv, să te droghezi, să-ţi baţi nevasta, să fii chiar ziarist, dar ca să nu conduci maşina, nu pot admite. Precis este ceva suspect cu tine.

Ani de-a rîndul m-am simţit stînjenit să recunosc asta în faţa oamenilor. Chiar şi cei mai buni amici mă priveau cu neîncredere şi dispreţ.

Dar am dat cu adevărat de necaz, în ziua cînd am vrut să semnez un cec.

Incidentul s-a petrecut săptămîna trecută, într-un mare centru comercial din Maryland. Doream să cumpăr o mașină de scris portabilă. Vînzătorul era foarte îndatoritor și-mi prezenta tot felul de modele.

Mă hotărîsem asupra unuia și l-am întrebat:

— Pot să plătesc în cecuri?

— Bineînțeles, a răspuns el politicos. Aveți vreun act de identitate?

— Desigur. Și i-am arătat legitimația de ziarist la „American Express", permisul pentru Diners'Club, abonamentul de telefon și permisul de acces la Casa Albă.

Omul le-a cercetat pe toate, apoi m-a întrebat:

— Unde este permisul de conducere?

— Nu am.

— L-ați pierdut?

— Nu, nu l-am pierdut. Nu conduc mașina.

A apăsat pe un buton de sub registrul de încasări și imediat a apărut șeful de raion.

Vînzătorul devenise deja suspicios:

— Acest individ vrea să semneze un cec și n-are permis de conducere. Să chem sectoristul?

— Așteaptă puțin. Vorbesc eu cu el. V-ați pierdut permisul de conducere pentru o contravenție?

— Nu, n-am condus niciodată. Nu-mi place să conduc.

— Asta nu-i o scuză, țipă el. Cum vrei să semnezi un cec (îmi vorbea deja la per tu) dacă n-ai permis de conducere?

— Credeam că toate celelalte legitimații sînt suficient de bune. Am fost verificat și de Serviciul Secret pentru a obține liberă trecere la Casa Albă, am răspuns încrezător.

Șeful de raion s-a uitat cu dispreț la toate actele mele:

— Oricine poate fi verificat de Serviciul Secret. Și cum ai ajuns aici dacă nu conduci mașina?

— Am luat un taxi.

— Asta să i-o spui lui mutu'.

În timpul acesta, în jurul nostru se adunase deja lumea.

— Ce s-a-ntîmplat?

— N-are permis de conducere.
— Zice că nu conduce. N-a condus niciodată.
— Linşaţi-l !
— Daţi-l cu smoală şi umpleţi-l cu fulgi!
— O adevărată sfidare la adresa americanilor!
— O ruşine că se numeşte american!

Mulţimea devenea tot mai ameninţătoare, aşa că m-am hotărît să renunţ la maşina de scris:

— Nu vă neliniştiţi, caut în altă parte.

Tocmai în acel moment a sosit şi patronul. Din fericire m-a recunoscut şi mi-a acceptat cecul. Era foarte stînjenit de felul în care fusesem tratat. Ca s-o dreagă, mi-a propus:

— Veniţi, vă rog, la mine în birou. Vă ofer un păhărel.
— Vă mulţumesc, dar nu beau niciodată.

Asta a pus capac la toate. Era prea mult, chiar şi pentru el. M-a îmbrîncit spre uşă şi a zbierat în gura mare:

— Ieşi afară! Şi să nu te mai prind pe-aici că-ţi rup picioarele!

În româneşte de:
VIORICA MIRCEA

PIERRE DANINOS
(Franța)

S-a născut la Paris, în 1913. La Rio de Janeiro scoate prima sa carte — **„Sîngele oamenilor"**. În timpul ocupației se întoarce în Franța, iar după Eliberare va continua să colaboreze la „Paris-Soir", „Match", „Figaro". Opera lui cuprinde peste douăzeci și cinci de titluri, dintre care cele mai reprezentative: **„Sonia, ceilalți și eu"** (premiul Courteline — 1952), **„Cum să trăiești cu (sau fără) Sonia"** (1953), **„Snobissimo"** (1964), **„Carnetele maiorului Thompson"** (1956), **„Un oarecare domn Blot"** (1960), **„Turistocrații"** (1970) — ultimele trei traduse în românește, **„Carnetele bunului Dumnezeu"** (premiul Interallié — 1974).

Este un fin observator al societății contemporane, colecționînd, clasificînd și inventariindu-i tarele, restituindu-le semenilor ca într-un joc de oglinzi grotești în care toți îi recunosc pe ceilalți și nimeni nu se recunoaște pe sine. Prin intermediul umorului satirizează o lume de snobism, prejudecăți și clișee, o lume superficială și fără orizonturi, în mijlocul căreia autorul evoluează cu multă siguranță, dar cu și mai multă tristețe. Lumea în care a nu fi membru al Yachting Clubului britanic este o catastrofă tot atît de mare ca și bomba de la Hiroshima, nu este, după Daninos, cea mai bună dintre lumile posibile.

CONVERSAȚIA

Englezii au două produse de neîntrecută valoare: postavurile și tăcerile. Grosimea moale a primelor se poate compara cu notabila consistență a celor din urmă, și sînt gata să pariez pe zece sticle de scotch cu orice explorator care ar găsi în lume o calitate de tăcere comparabilă cu aceea pe care o țes într-un club din St. Jame's Street vreo cincisprezece gentlemeni afundați în somnolenta lectură a ziarului Times: s-ar fi auzit operînd pînă și regele hoților de buzunare. Francezii, tot afirmînd voioși că tăcerea e de aur, ar trebui deci să admită fără acreală că Anglia este o țară bogată.

Mai ales în timpul conversației tăcerile noastre sînt ieșite din comun. Iată de ce străinilor le este atît de greu să ne înțeleagă.

Cum dracu fac englezii să tacă în timp ce vorbesc?

Cu acel *and eûh...*

Acel *and eûh*, intriga principală a conversației silențioase, este una din cele mai vechi și respectabile tradiții britanice. Din cînd în cînd într-un salon un englez vorbește. Se poate întîmpla, nimic nu e exclus, să fie vorba

de un palavragiu. În acest caz, se oprește, constată că nimeni nu-i răspunde decît cu niște grohăituri cărora el le dă replica adecvată. Cu un asemenea individ ce-și taie în două monologul, un străin poate avea impresia că ia parte la un dialog. Dar un englez educat se oprește subit. Face o pauză. Apoi, din fundul gîtlejului, îi gîlgîie cavernosul *and eûh*...

La alte popoare, acest *eûh*... lasă să se înțeleagă o urmare. Din partea unui englez acest pericol nu există. Urmarea poate veni, dar de obicei nu vine. La drept vorbind nu se știe exact ce este. Un lucru e sigur: urmarea nu vine. Din prudență sau absolută discreție.

Dorim cumva să afirmăm că englezii nu vorbesc? Nu, o fac și ei dar atît de diferit de francezi! În Franța unde conversația e la ea acasă, un om care tace se sinucide din punct de vedere social. În Anglia unde arta conversației constă în a ști să taci, individul strălucește prin calitățile sale mai puțin fățișe.

Luați de pildă, timpul.

Francezii sînt poate maeștri în arta conversației, dar sînt niște copii cînd e vorba de a conversa despre timp. Este o specialitate în care englezii sînt suverani imbatabili. Trebuie dealtfel să dăm dreptate francezilor care în acest domeniu nu caută în nici un fel să facă concurență vecinilor lor. În Franța, a vorbi despre ploaie sau cer senin, echivalează cu a mărturisi că nu ești în stare să vorbești despre altceva. În Anglia însă este o sacră datorie și semnul unei educații serioase. Pentru a fi un englez într-adevăr autentic, trebuie să știi să vorbești despre timp, despre timpul ce este, despre timpul ce-a fost, despre timpul ce-ar putea fi... E un cuvînt ce revine mai mult decît oricare altul în discuții, un cuvînt cheie, un cuvînt princiar: timp, timp umed... timp noros... timp oribil... timp înspăimîntător... timp incredibil! Probabil că la întemeierea lumii, timpul a fost creat în parte și pentru a permite englezilor să aibă ce discuta. Fapt e că nu există țară în care să se discute atît de mult despre el. Poate fiindcă e mereu atît de urît. Impresionanta risipă de vocabular meteorologic ce are loc în fiecare zi în Anglia duce sigur la dereglarea atmosferei.

Dar aceasta e departe de a fi singura diferenţă ce-i desparte pe englezi de francezi în conversaţie.

În Franţa se exagerează cel mai mic incident. În Anglia se minimalizează cea mai înspăimîntătoare catastrofă. Dacă un francez soseşte la un prînz cu o întîrziere de-o oră fiindcă a greşit ziua, va vorbi toată seara de incredibila sa aventură. Dacă un englez soseşte cu cîteva minute mai tîrziu fiindcă i s-a prăbuşit acoperişul, o să spună că a fost reţinut de un mic incident.

În Anglia nu e permis ca adevărul să fie dat în vileag, gol-goluţ, într-un salon (de altfel acesta nu e decît unul din multele aspecte ale ipocriziei noastre). În Franţa, cu cît eşti mai necruţător în exprimare, cu atît eşti mai demn de crezare. În Anglia se evită sistematic orice aluzie la viaţa particulară a celorlalţi: nici un fel de familiarisme. În Franţa însă lumea se repede cu sălbăticie în intimitatea propriului vecin.

Ştiu bine că nici noi nu sîntem suavi. Ştiu că cruzimea noastră tradiţională ne-a făcut să comitem mai ales la al 16-lea grad latitudine sudică lucruri destul de urîte. Ştiu şi că în Anglia, ca pretutindeni, lumea e bîrfitoare şi că de obicei două femei nu se înţeleg dacă nu o vorbesc de rău pe a treia.

Şi totuşi nu cunosc cruzime mai mare decît cea a unui salon francez, cu excepţia obiceiurilor unor naţii ale ţinuturilor încă barbare.

Ca dovadă voi cita doar ciudata poveste a contelui Renaud de la Chasselière.

Fusesem invitat la prînz de familia Pochet. Erau vreo zece persoane ce la început au atacat diverse, adică tot ce le trecea prin cap. La supă se vorbi de cinema. S-au servit apoi păstrăvi existenţialişti, o salată à la cele Patru Puteri, şi un fel ce evoca farfuriile zburătoare. La francezi conversaţia decurge cu o iuţeală ameţitoare. Se sare de la bomba H la baletele lui Roland Petit cu o asemenea dezinvoltură încît chiar unui maior din armata Indiilor i-ar fi mai greu să-i urmărească pe ei decît un tigru din jungla Bengalului. Şi ce trăgători, doamne dumnezeule! Chiar cu Winchester 375 Magnum-ul său, prietenul meu colonelul Basil Cranborne, considerat cea mai bună carabină

din Assan, n-ar obţine aceleaşi rezultate. Odată sub focul lor, nu mai există nici o speranţă.

Ca să precizăm în ce fază ne aflăm, sau mai degrabă ne aflam, asediul contelui Renaud de la Chasselière începu în salon la orele 22,30. În acel moment, contele, absent cel puţin pentru privirile mele, exista de fapt. Despre el se ştia că avea o funcţie foarte importantă la Quai d'Orsay şi că se comportase strălucit în timpul războiului.

La 22,35 o primă canonadă din partea lui Pochet: „E ăsta conte cum sînt eu şerpaş" făcu să-i sară contelui coroana cît colo. La 22,40 nu se mai numea de la Chasselière, nume ce părea că-l luase cu împrumut fără să-l mai restituie de la o proprietate vecină cu moşia sa din Sologne, ci pur şi simplu Renaud...

— Şi pe deasupra nu cu d, preciză unul din trăgători, ci cu lt.

— Ca automobilele?, întrebă cineva.

— Exact !

— E lată ! rînji indiscutabilul baron de Leaumes.

Contele era zdravăn ciugulit cînd la 22,50 un domn bine informat dezvălui că în fond acela stă la Quai d'Orsay printr-un truc, fiindcă nici măcar concursul la Externe nu-l luase.

La 22,55 o doamnă concentră focul în alt punct, susurînd că aşa-zisa contesă era „cît se poate de oarecare!"

Acest precaut bobîrnac fu imediat urmat de focul intens al unui oaspete ce încă nu apăsase pe trăgaci şi care-l ţinti pe conte, dacă mă pot exprima aşa, pe la spate, dezvăluind că acest tată a patru copii avea totuşi anume apucături... într-un cuvînt, mă-nţelegeţi...

Nu ştiu ce mă împinse atunci... poate o veche manie englezească de a oferi mereu o şansă celui aflat la ananghie în luptă... Pentru a compensa handicapul contelui, eu, ştiindu-i comportarea vitejească din război, mi-am permis să arunc un colac:

— Dar în război... Nu s-a distins el oare în război?...

— În război? Ca toţi ceilalţi, spuse cineva, şi ce-i cu asta? Englezii nu mi-ar fi iertat niciodată această iniţiativă stîngace de a da apă la moara conversaţiei, aşa încît

n-am făcut decît să regret de a-mi fi trădat limba maternă: tăcerea.

La orele 23, contele Renaud de la Chasselière se prăbușea nimicit.

Tristă poveste, nu?

Nu atît de tristă însă dacă ne gîndim că la aceeași oră, la o depărtare de o mie de metri, contele Renaud de la Chasselière și alți eminenți profesioniști, în cursul unei identice ședințe de vivisecție salonardă, îi amputau de cele mai bune titluri pe baronul de Leaumes, de Pochet și compania, așa încît la miezul nopții, praful și pulberea se alesese din ei.

În românește de:
GEO VASILE

GALERA

— Un yacht... un yacht. Numai la asta-ți stă gîndul! Dar măcar știi ce-nseamnă? Un yacht este ca un pur sînge; trebuie să te pricepi, nu glumă. Mai crezi încă în Moș Crăciun, zău așa! Te și vezi primit cu brațele deschise de Clubul Regal de Yachting! O să-ți spun eu ce-nseamnă un yacht. Văd că vrei cu tot dinadinsul să plutești... În primul an, cumperi. Bun. Domnul își pune cascheta de amiral, studiază și scotocește adîncurile... și normal, încotro se îndreaptă? Capri, Sicilia, insulele grecești. Foarte bine, pe hîrtie. Cînd o să iei în piept o gură bună de mistral și în loc de Portofino o să te trezești la Genova, scos din minți, certat la cuțite cu acel cuplu pe care voiai să-l dai gata și după o noapte fermecătoare petrecută lîngă fochistul care bagă întruna cărbuni pînă la șase dimineața, o să-nțelegi în sfîrșit. Bun. Al doilea an n-ai să mai cazi în plasă, ai să te limitezi la Corsica, oricum nici nu-i prea rău, tot trebuia să ajungi și pe-acolo și să te-ngrețoșezi în așa hal încît să nu știi cum să te-ntorci mai repede la Porquerolles. Al treilea an vei rămîne la Saint-Trop', capul Camarat și împrejurimi. Și, în al patrulea, o să-ți cumperi un apartament unde ai să-ți cărăbănești compasele și sextantele și de unde o să contempli

mîndreţele tale de catarge..." Haideţi să luăm un păhărel la bord, desearăl...", asta-i tot ce-ţi va mai rămîne de spus! Pînă cînd o să te retragi la o fermă la cinci *kilometri de Saint-Trop'*, dar asta nu-i de tine. Tu prea eşti cineva!

Miliardarul, făcut harcea-parcea, sugeră cu timiditate:

— Atunci poate un Baglietto?

— Un Baglietto, un Baglietto! Şaizeci sau optzeci de milioane maximum maximorum, 2200 cai putere, ... o jerpelitură. Nu că te-ai ţicnit de tot!

Tipul nostru era făcut pilaf. Yachtsmanul îl lăsă puţin să răsufle, apoi:

— O să-ţi spun eu ce-ţi trebuie. In sfîrşit, dacă nu vrei să fii şi tu un oarecare... dacă vrei şi tu ceva cu totul nou...

—...

— O galeră.

— Ce zici?

— O GALERĂ! O să spui că nu poţi suporta zgomotul motoarelor, că pînzele mai sînt ceva, dar cînd nu bate vîntul te plictiseşti de moarte... Atunci îţi construieşti o galeră. Dar nu aşa oricum. Tipul fenician sută la sută.

— Dar echipajul, cum să zic... vîslaşii?

— Păi normal! Dacă vrei un yacht adevărat cu trei catarge, aşa cum e „Creola", ţi-ar trebui oricum treizeci de oameni, nu? Iei patruzeci, instalezi maşini electrice... aşa că n-o să cîrtească nici unul şi cu un Diesel-Rolls n-o să se audă mai nimic... de afară n-or să se vadă decît vîslele; ia stai, ai putea spune chiar că nimic nu-ţi place mai mult decît plescăitul regulat al ramelor cînd seceră marea... ritmul cadenţat... Îţi dai seama? La dracu, toţi ceilalţi, cu toate maşinăriile lor!... Nu, îţi spun, bătrîne, poţi face CARIERA în Mediterană. Două sezoane în orice caz. Şi oricum, ii dai gata pe greci!

In româneşte de:
CRISTINA ONOSE

PAUL EVERAC
(România)

S-a născut la Oradea, în 1924. Licențiat în drept și filosofie. Autorul pieselor: **„Poarta“** (1958), **„Explozie întîrziată“** (1958), **„Ștafeta nevăzută“** (1959), **„Ferestre deschise“** (1959), **„Ochiul albastru“** (1961), **„Costache și viața interioară“** (1962), **„Omul de lîngă tine“** (1963), **„Himera“** (1963), **„Simple coincidențe“** (1964), **„Patimi“** (1967), **„Cine ești tu ?“** (1970), **„Camera de dincolo“** (1970), **„Viața e ca un vagon“** (1973), **„Un fluture pe lampă“** (1974) și al volumelor de teatru: **„A cincea lebădă“** (1982 — Bulevardul 9, Ana, Cîteva pahare false, Zestrea, Ape și oglinzi, Acord, Cititorul de contor, A cincea lebădă, Un pahar cu sifon) și **„Viața lumii“** (1982 — „Bețiа sfîntă“, Constandineștii, Drumuri și răscruci, Golul).

Scrie: eseuri — **„Martor cu păreri proprii“** (1984) ; schițe satirice — **„Ședința balerinelor“** (1978).

Umorul „schițelor și tabletelor“ este, așa cum afirmă Șerban Cioculescu, „de natură intelectuală și nu declanșează rîsul, iar uneori nici măcar surîsul, dar îți dă, oricum de gîndit. „Ședința balerinelor“ are o filosofie, aceea a lui Horațiu **nud admirari** (să nu ne mirăm de nimic). Să acceptăm așadar logica vieții cu înțelepciune ! Aceasta este lecția talentatului autor, umorist impasibil în miezul micului său univers caleidoscopic“.

ȘEDINȚA BALERINELOR

La ședința balerinelor a asistat și un tovarăș de la sector, de curînd numit în muncă și care lucrase înainte în cooperație. Cînd a luat cuvîntul, după raport, el a spus:

— Tovarăși, am ascultat cu atenție raportul și mi se pare în cea mai mare parte just. Alături de succesele din celelalte sectoare se constată și la tovarășele balerine și la tovarășii balerini o creștere a nivelului profesional și de conștiință, o lichidare sistematică meritorie a unor rămîneri în urmă ce au grevat multă vreme asupra acestei instituții. Publicul nostru dă o bună apreciere progresului realizat, măiestriei cu care artiștii noștri au întruchipat personajele planificate. Dar există loc și de mai bine, ca peste tot. Și eu cred — și în privința asta raportul nu este complet — că tovarășele noastre balerine nu sînt încă destul de suave, adică de poetice. Vreau să spun că după constatarea și a altor tovarăși, a unei părți din public, tovarăși, ele nu și-au însușit încă acea simțire efervescentă, acea grație făcută din convingere interioară, din trăire, din cunoașterea aprofundată a vieții, fără de care baletul nu poate progresa în țara noastră. Lor li se

cere mai multă suavitate, mai multă delicateţe, un afect mai bogat, tovarăşi. Statul nostru a făcut sacrificii cu instruirea lor, le-a creat condiţii, de-aceea se cuvine ca şi ele să înţeleagă şi să caute să-şi ridice suavitatea pe o treaptă superioară. Eu atît am avut de spus, mulţumesc pentru atenţie.

Au fost cîteva aplauze, venind în special de la balerini. Fetele au clipit din pleoapele lor ca nişte fluturi exotici şi Rita Vanzetti era să se ridice, îmbujorată la faţă de afect cam suspect, dar colegele mai în vîrstă au reţinut-o...

— Lasă tu, au zis ele, că e bine, şi o să fie şi mai bine...

Mona Dorian, o blondă înaltă şi delicată, s-a bîlbîit şi a spus:

— Tovarăşi... eu nu înţeleg de ce...

— Dacă nu înţelegi stai jos, i-a şoptit cineva din apropiere, iar de la Prezidiu, tovarăşul Şiclovan i-a făcut un semn discret să tacă. Barem Lisette Negri, după ce şi-a umplut ochii mari de lacrimi, şi-a scos batista şi a ieşit afară, pe poante, tremurîndu-şi muşchii prelungi.

De la masa prezidiului, tovarăşul Straton, care totdeauna a fost cumsecade, a intervenit:

— Eu cred că ceea ce a spus tovarăşul inspector trebuie să ne facă să medităm. Dînsul a ridicat o problemă, să n-o minimalizăm, şi, împreună cu elementele cele mai ridicate, să luăm măsurile ce se impun pentru ca şcoala noastră de balet să progreseze şi în oraşul nostru pe măsura eforturilor ce se fac. Cine vrea să ia cuvîntul, să spargă gheaţa? Tovarăşa Ulieru!

— Noi, a zis tovarăşa Ulieru, ne-am străduit, tovarăşi, să ne ridicăm calificarea şi profesionalitatea, lucru care se reflectă şi în succesele obţinute. Totuşi, desigur, pot să mai existe şi unele greşeli, cum foarte just a arătat tovarăşul... Nu toate colegele noastre sînt suave. Unele, cînd le-am chemat la simpozionul de poezie mi-au întors spatele într-un mod foarte puţin graţios... Nu au nici lectură, nu se străduiesc să-şi insuşească pe poeţi...

— Este o lipsă şi în materie de stimulare, a spus tovarăşa Vandache, cabinieră. Tovarăşul contabil a suprimat fondurile pentru costume din materiale fine şi pentru flori, se aduc numai din acelea urîte, de butaforie...

— Eu cred că nu trebuie să vorbim de rău pe tovarășii de la ateliere, a sărit maestrul Ciocan, care era și el la masa prezidiului. Să nu deviem problema, nu-s-a pus în discuție munca atelierelor. Tovarășul a pus în discuție o problemă foarte concretă și foarte ascuțită. Și eu am constatat o scădere a... cum a zis dînsul, a suavității poetice — din care rezultă și o scădere a încasărilor, care are urmări asupra salariului din toate compartimentele productive. De-aceea eu cred că tovarășele noastre ar trebui să-și însușească critica, să devină mult mai suave, să nu ne dea peste cap planul, de unde și sporurile. Cine nu se bucură la sporuri, tovarăși? Chiar tovarășele se bucură la sporuri! Atunci de ce să nu facă acest efort poetic? E vorba de soarta instituției, nu? de gestiunea ei!... așa se pune problema!

După această intervenție, tovarășa Rita Vanzetti a sărit din nou în picioare și a strigat:

— Dar cum vă închipuiți dumneavoastră că noi...!? și a leșinat. Doi colegi au scos-o să-i dea palme, ca să-și revină. Asistența a început să murmure și inspectorul de la sector s-a interesat cine e tovarășa și ce a vrut să spună.

— E una din cele mai bune balerine ale noastre, a îndrăznit tovarășa Pricăjan, responsabila culturală a grupei sindicale. E la curent cu acțiunile...

— Poate nu citește destul, și-a dat cu părerea tovarășul Ghimpați, nu are...

— Ba tocmai că citește, a întărit tovarășa Pricăjan, cotizează, participă la întîlniri...

— Atunci nu înțeleg ce a vrut să spună și de ce i-a venit rău.

— A vrut probabil să spună: Cum vă închipuiți dumneavoastră că ele... nu sînt conștiente de această rămînere în urmă și că nu fac tot ce omenește e posibil s-o lichideze. Dar fiind o tovarășă mai emotivă...

Alte voci s-au ridicat s-o apere pe Rita, de aceea tovarășul Șiclovan a putut să spună în concluzie:

— Putem considera incidentul închis. Așa cum s-a văzut, toți cei de față au primit cu interes sugestiile făcute în vederea îmbunătățirii activității noastre. Noi ne vom preocupa serios de această problemă. Vom căuta care

sînt cele mai bune metode prin care să putem îmbunătăţi atît factorul volitiv-emoţional, cît mai ales condiţia poetică a tovarăşelor noastre. Vom iniţia şi organiza în cel mai scurt timp cursuri metodologice, cu folosirea experienţei altor colective din Capitală şi provincie. Vom populariza pe acele tovarăşe care au un coeficient mai ridicat de suavitate, ca să fie exemplu de urmat pentru celelalte, în aşa fel ca în scurtă vreme în instituţia noastră să bată un vînt nou, să se petreacă o adevărată cotitură. Avem tot ce ne trebuie, avem cadre de specialitate, medicul instituţiei plătit de noi; vom completa standul de cărţi. Poate şi critica atelierelor de butaforie să fi fost justă, vă asigur că ne vom preocupa să îmbunătăţim calitatea florilor, să semene cît mai mult cu cele naturale. Aşa încît, tovarăşi, eu îmi iau angajamentul să fac tot ce depinde de mine ca sugestia tovarăşului inspector să devină realitate şi ca creşterea suavităţii şi poeziei în această instituţie să aibă o curbă ascendentă; bineînţeles cu ajutorul dumneavoastră. Nu pot încheia înainte de a mulţumi tovarăşului inspector şi de a-l ruga să asigure pe tovarăşii de la sector şi de la minister...

În următoarele săptămîni tovarăşa Rita Vanzetti a fost înlocuită din rolul „Odille" din cauză de boală (astenie) şi în locul ei a intrat tovarăşa Ulieru, cu corset special.

Fie din cauză că planul de casă n-a fost îndeplinit, fie din alte cauze, tovarăşul inspector a fost şi el înlocuit de la Sectorul Artă şi trimis înapoi în Cooperaţie, de unde a venit.

Bineînţeles, sugestia lui preţioasă a rămas şi face parte din programul balerinelor.

UN PENSIONAR NĂSTRUŞNIC

Deşi mai avea vreo doi ani pînă la împlinirea vîrstei legale, tovarăşul Mocoşilă fu pensionat, cu toate drepturile, la o reorganizare administrativă, cu o motivare medicală oarecare, ceea ce, fireşte, nu-l bucură din cale afară. Tovarăşul Mocoşilă muncise în Ministerul Finanţelor (de cînd se evidenţiase, cu douăzeci de ani în urmă) în do-

meniul controlului remunerării muncii. Fusese un funcționar conștiincios, din cale afară de conștiincios, pusese totdeauna în prima linie patrimoniul public, urmărise banul Statului pînă la centimă. În ultima vreme, înțelegînd și mai bine spiritul epocii, fusese necruțător, intratabil cu orice neglijență. De-aceea se mira foarte mult de ce se dispensaseră de serviciile lui, pentru care primise numai laude, și de ce în minister rămăseseră oameni mult mai puțin capabili decît dînsul, pentru a nu spune mai mult. Nu era economic să-l pensioneze, în plină putere de muncă, aceasta tovarășul Mocoșilă o simțea bine. El putea face și mai mult decît făcuse pînă acum. El avea resurse de control financiar pentru orice activitate din prezent și din viitor, ba chiar și pentru cele din trecut.

Îi era greu tovarășului Mocoșilă, după aproape trei decenii de muncă, să stea acasă și să piardă vremea. Mintea lui, activă, nu ostenea să calculeze și să pună totul în scheme financiare, ceea ce desigur era în familie un mare avans logic, dar perturba destul de mult viața de fiecare zi. Soția nu mai putea să facă o cumpărătură în piață, băiatul nu mai putea să ia ceva de la librărie că tovarășul Mocoșilă intervenea cu drumul critic, cu rentabilitatea optimală, cu perspectiva pentru viitorii cinci ani, totul însoțit cu nesfîrșite citate de legi și hașcemeuri. La cofetărie el calcula imediat prețul de cost la frișcă și aplica beneficiul legal, criticînd orice neconcordanță. Cînd era în vizită el norma foarte rațional cafeaua ce i se servea și gîndea implicațiile unui surplus de import de cafea asupra balanței noastre comerciale. Ieșea de la film spunînd care e numărul de spectatori care, înmulțit cu prețul biletelor, pot amortiza costul producției și în timp ce toată lumea lăcrima de soarta eroinei, dispărută tragic după un acces sfîșietor de pasiune, tovarășul Mocoșilă făcea din cap socoteala zilelor de filmare, carburanții, lubrifianții pe tona/km, aplica impozitele, cifra de regie și venea acasă edificat. De multe ori își făcea notări urmărind curba celei mai bune exploatări a filmului, grupînd cinematografele prioritare și ținînd seama de vîrfurile de sezon. În carnețelul său aceste evidențe erau ținute foarte strict, în vederea celei mai apropiate ședințe, fiindcă tovarășul Mocoșilă, care în general nu uita nimic și putea

să ţină minte munţi de cifre, uita mereu că nu mai e la Ministerul de Finanţe, că e pensionar.

Uneori uitarea mergea atît de departe, incît el prepara lucrări, le îndosaria, le numerota, şi ideea că nu mai avea ce face cu ele se lupta în sufletul lui cu speranţa că, într-o zi, graţie unuia din aceste dosare perfecte, va fi rechemat la post şi i se vor recunoaşte reparaţiile necesare.

Intr-o zi, cînd epuizase toate chestiunile mai stringente şi cînd familia, exasperată de atîta punctualitate contabilă, plecase de acasă, ochii tovarăşului Mocoşilă se opriră din întîmplare pe un volum de Eminescu. La început poetul îi sună puţin cam străin, cam dintr-o altă lume, rămasă cine ştie unde în urmă, dar, încetul cu încetul, tovarăşul Mocoşilă, parcurgînd zbuciumata biografie a Luceafărului, descoperi puncte unde putea să se amestece şi el, să-şi spună cuvîntul de specialist.

Primul lucru care-l izbi era că junele poet prestase în comuna sa foarte puţine ore de muncă. Nu era înregistrat nicăieri să fi dus vreo activitate constructivă, să fi pus mîna la o acţiune. Lemne nu tăiase, de săpat nu se vedea nicăieri, de o irigare nu se învrednicise. Nu-l văzuse nimeni la şanţuri, la podeţe, la infrumuseţări. Mai mult, poetul însuşi recunoaşte că era cam vagabond: „Băiet fiind, păduri cutreieram". Le cutreiera fără nici o treabă şi fără nici un folos. Randamentul lui era cît se poate de coborît.

Nici la gimnaziu, la Cernăuţi, tovarăşul Mocoşilă nu găsi probe mai bune. Calculînd cît îi trimitea căminarul Eminovici şi cît ar fi trebuit să-i întoarcă feciorul în rentă rezulta că amortizarea era iluzorie, că investiţia era pagubă curată.

Eminescu fusese trimis la şcoli înalte în străinătate, dar nu prestase apoi o muncă temeinică corespunzătoare. Dacă i s-ar calcula sumele expediate acolo în funcţie de valoarea serviciilor sociale ulterioare, prejudiciul s-ar urca simţitor. Oare nu s-ar putea — gîndea Mocoşilă — recupera acest prejudiciu de la urmaşi, care luaseră atîtea drepturi de autor? Chestiunea merita să fie studiată, trebuiau găsite documentele de bază în arhivă, văzut ce sume au fost date şi aplicate anuităţile legale.

Şi mai bucuros a fost tovarăşul Mocoşilă cînd a descoperit în activitatea de revizor şcolar a lui Eminescu breşe financiare serioase. Aici era evident că se putea redeschide chestiunea, şi, pe baza unui referat al său, bine documentat, Ministerul de Finanţe putea să ia măsurile necesare. Exista, e adevărat, o prescripţie, — dar... cine împiedica Ministerul să majoreze termenul de prescripţie şi să ia lucrurile şi mai din urmă decît le luase pînă acum?

Pasionat de problemă, tovarăşul Mocoşilă alcătui un dosar mare din care nu uită nimic esenţial. Avansurile de la „Timpul" fură cercetate unul cîte unul şi vreo două erau cel puţin dubioase. Unele împrumuturi din vremea cînd Eminescu fusese sufleur nu aveau chitanţă de descărcare.

Apoi proaspătul pensionar edifică şi un tablou al eventualităţilor financiare. El calculă, de pildă, cît ar fi produs Eminescu dacă ar fi lucrat într-un G.A.C., la I.F.E.T., sau în transporturi, cu cît ar fi fost productivitatea lui mai mare în 1975 faţă de 1875, an în care nu terminase încă hoinăreala. El calculă, de asemenea, valoarea comercială a poeziilor şi basmelor sale în 1875 faţă de cea de astăzi, fiscalizarea ei defectuoasă în trecut.

Intr-un capitol special el făcu diagrama eminescologilor şi propuse la sfîrşitul paragrafului să se suprime cel puţin 80% din ei. Studie, de asemenea, cîţi lei s-ar putea cîştiga taxînd pe cei ce îi admiră statuile. Extinse debitele asupra întregii familii a Căminarului, în mod solidar. Implică pe Titu Maiorescu şi succesorii în acţiunea de fraudare a fiscului. Scrută cheltuielile ocazionate de reuniunile „Junimii" şi de bătutul cu perne. Adună valoarea biletelor de tren ale turneelor trupei lui Pascaly şi văzu că depăşeşte prevederile legale în raport cu venitul scontat. Făcu o comparaţie între sarcinile trupei lui Pascaly şi sarcinile Teatrului de Stat din Piteşti, în frunte cu Dolănescu, şi constată că la aceştia din urmă rentabilitatea e mult mai mare. Calculă hîrtia irosită inutil de Eminescu pentru compunerea diverselor sale variante, de om nehotărît, şi propuse imputarea a tot ce n-a intrat în ediţia definitivă. Trecu la Credit suma pe care Eminescu ar fi trebuit s-o ia ca academician din momentul numirii sale post-mortem pînă la expirarea indemnizaţiei.

Cu acest dosar complet, tovarăşul Mocoşilă se prezentă la Ministerul Finanţelor, unde depuse în acelaşi timp un memoriu cerînd reintegrarea sa, ca unul ce e capabil să aducă încă mari servicii.

Pînă la ora aceasta nu se cunoaşte rezoluţia.

UN ORGANIZATOR EXEMPLAR

Rar organizator mai activ decît tovarăşul M! Il cunosc de mult şi nu ştiu de unde scoate atîta energie în acţiunile pe care le duce. E în stare să mobilizeze sute şi mii de oameni pentru cîte un plan cultural, pentru cîte o serbare, e priceput să-şi aleagă colaboratorii, după capacităţi, să-i strunească, să-i schimbe cînd e nevoie, să-i reducă atunci cînd o cer organizarea şi necesităţile ştiinţifice ale dezvoltării culturale, să prindă în rapoarte atît rezultatele pozitive, cît şi „unele lipsuri care mai subzistă în faza aceasta", în fine să se corecteze din mers şi să se angajeze la noi depăşiri pentru a atinge şi în sectorul său, cu o jumătate de an mai devreme, parametrii proiectaţi. Este ferm convins, ca noi toţi, că printr-o asiduă acţiune culturală se asigură creşterea conştiinţei cu un coeficient care variază după calitatea acţiunii, şi că lucrul acesta se repercutează în cele din urmă în creşterea capacităţilor de producţie şi implicit în creşterea nivelului de trai, atît material cît şi spiritual. Ceea ce evident asigură un nou avînt culturii care, la rîndul ei, prin ridicarea maselor, contribuie la ridicarea nivelului de trai şi a veniturilor populaţiei, calculate în dolari pe cap de locuitor, şi astfel la ajungerea din urmă, sau măcar la micşorarea decalajului cu ţările mai dezvoltate. E conştient că pentru ridicarea conştiinţei la o fază înaintată se cere multă operativitate, o mare exigenţă atît în selectarea materialului cu caracter mobilizator, cît şi în ducerea cu fermitate la bun sfîrşit a acţiunilor proiectate. De asemenea, el prefigurează în mod prioritar, în condiţiile sporirii neîncetate a setei de cultură a tuturor oamenilor din ţara noastră... dar să nu mă pierd în prea multă teorie, să spun mai bine ce-mi place la omul nostru şi face din el un organizator exemplar.

Totdeauna sălile lui sînt pline sau aproape pline. Tot aşa şi deunăzi în orăşelul C., unde greu puteam să-mi imaginez atîta sete de cultură. Fiind în termeni buni cu tovarăşul care mă preţuieşte şi pe mine ca literator şi publicist, am stat la o parolă, la bufet, în timp ce programul se desfăşura în sală şi l-am întrebat care e secretul energiei sale inepuizabile şi a rezultatelor bune cu care noi ne-apropiem din urmă de alte ţări.

— Dom'le, mie îmi place munca culturală, mi-a spus omul nostru, golindu-şi ţoiul. Asta e tot secretul, să-ţi placă munca pe care o faci, să lucrezi din pasiune. Bunăoară eu, cînd mă duc dimineaţa la birou şi văd că am acţiuni în faţă, că trebuie să organizez, să mobilizez, să pun la punct, sînt foarte fericit. Eu nu sufăr să n-am ceva de organizat într-o zi, să nu duc două, trei, patru acţiuni organizatorice la bun sfîrşit.

— Bine, dar cum le cuprinzi pe toate?

— Se pot cuprinde, n-ai nici o grijă. Dacă ai energie şi bunăvoinţă şi ştii ce să cei de la oameni şi cînd să le cei, totul merge pe roate. De asemenea contează şi concepţia pe care te situezi. Gheorghidiu, adjunctul meu, de-o pildă, ducea o muncă nesistematică, anarhică. I-am spus: — Gheorghidiule, poţi să-mi umpli o sală de tolomaci la Pucheni? — Nu cred că pot, tovarăşe... — Dar ce-ţi lipseşte? Sănătos văz că eşti, rumen eşti, leafă slavă Domnului ai, plus indemnizaţiile, — atunci? ia vezi! — Nu vor să vie, spun că-i programul slab. — Vezi-ţi de treabă! Tu ce păzeşti acolo, explică-le, dezbate problema, — iar pe care au zis aşa să-i aduci să discutăm cu ei de la om la om, să bage în cap că noi n-am venit de florile mărului, că este o necesitate socială şi istorică să se deştepte. Întemeiază-te pe cei mai înaintaţi... — Păi tocmai că ei nu vor . . . — Uite, Gheorghidiule, mie să nu-mi umbli cu fiţe. Necesitate istorică ie? Conştiinţă ie? Salariu ie? Atunci să-i scoţi de unde ştii, şi să-i vîri cu botul în acţiune că te ia mama dracului! Nu m-a ascultat, de aceea acum lucrează în altă muncă, la administrarea cimitirelor, acolo n-are probleme. De-aia zic: dacă nu ştii să lucrezi cu oamenii, nu te băga în cultură.

— Dar dumneata, zic, cum ai umplut sala asta mare?

— Il am pe ăsta noul: spirt. N-am treabă. A fost maior, cum a venit s-a dus la garnizoană. Soldații aveau zi de baie; aiurea, au făcut un duş repede, e mai răcoritor, şi au venit în trap. Le-a spus comandantul de serviciu: băieţi, la cultură înainte...marş! Apoi mi-a adus căminul de ucenici. Unii nu vreau să vie, — dar s-a orientat: le-a zis că vine şi şcoala de surori medicale. Asta e o figură brevetată de mine. La alea le-a spus că vin ofiţerii, la ofiţeri că vin profesoarele şi, vorba aia, dar din dar se face raiul.

— Şi au venit toţi?

— De la surori au venit că le-a trombonit că e dans la urmă. Dacă le spuneam că e conferinţă şi poezii nu veneau. Chiar şi aşa au vrut să plece unele cînd au văzut numai soldaţi, dar am adus un iluzionist să le facă cîteva numere, să le ţie... Bineînţeles că le şi explică la urmă cum le face, ca să nu cădem în mistică. Il cunoşteam demult, m-am orientat rapid. Am în sală un judecător: a adus grefa, cartea funduară, pe cumnată-sa care a venit în concediu... plus că şi unii care au treabă pe la Tribunal au venit să mai discute-n pauză cu el. Sînt prieten cu şeful secţiei de neurologie de la spitalul unificat: i-a adus pe toţi cei nepericuloşi, e şi pentru ei o destindere, să vadă poeţii, recitatorii noştri... Poate e chiar un tratament favorabil, căci cultura întăreşte sufletul şi oţeleşte mintea.

— Dar pe poeţi cum i-ai „mobilizat"?

— Ei vin, dom'le. Mai întîi că nu-s cine ştie ce grozavi, dar eu i-am dat pe toţi mari, că adică scrie prin gazete şi la radio. Ceea ce se poate întîmpla oricînd, nu se poate? Iar lor le-am spus că organizează Primăria un banchet la I.A.S.: aiurea, am vorbit cu unul care e la un MAT, care a fost tot la mine, ştie lecţia, ne scapă el o vadră de vin, pe şest, şi mai e altul care a zis că dă mezelicul dacă-l publicăm la ziar şi pe el cu asistenţa, am vorbit cu ziaristul să-i trimită materialul unde figurează şi el, chit că pe urmă nu-l mai publică, zicem că l-a cenzurat, din lipsă de spaţiu, şi-i dăm numai o fotografie. C-am vorbit şi cu fotograful care mai vine din cînd în cînd la noi la Centru de mai se-nfige la cîte-o artistă de-a noastră populară... De-aia, zic, aici trebuie să ai cap organizatoric, să nu stai un moment, că altfel batem pasul

pe loc şi cînd îi mai ajungem p-äia? Noi ne ridicăm, datorită eforturilor care se fac, zi de zi, în cultură şi civilizaţie, dar nici gagiii ăilalţi nu stau, fir-ar mama lor a dracului!...

Şi tovarăşul M. mai trase un ţoi, de urîtul concurenţei.

— Şi programul cine-l alcătuieşte? întreb.

— Programul e aprobat de Centru, dar şi eu fac propuneri. Ei îmi dă conferenţiarul care citeşte ceva 20—25 minute, noi în schimb le dăm sprijin folcloric cînd au ei acţiuni. Fără colaborare nu se poate. Adevărat că ce citeşte conferenţiarul ăla pot să citesc şi eu, şi putea să citească şi publicul acasă înainte, cînd nu era penurie. Dar au şi ei plan. Că asta le spun la dobitocii ăştia ai mei: bă, ăia au plan, noi avem plan, ăştia care vin în sală au şi ei plan de culturalizare; niţel să daţi din mîini, sau din gură, niţel să fiţi conştienţi, — şi sfirîie! Şi pică şi prima! Din care mai plătim, mă rog, „cheltuielile ocazionale", că uneori mai dăm şi de la noi, numai să vie omul să se ridice! Astuja care behăie acù i-am promis un coniac Milcov, din mangoţii mei! Dar e bun că aduce fufe, mor după el, mama lui de scapet!

Am dat să intru să prind şi eu punctul tare. Dar tovarăşul M. m-a oprit:

— Mai stai, dom'le, să-ţi mai spun, poate ne faci niţică reclamă. Dă-l încolo, că-l auzi deseară la local după ce se chirchileşte. Ei îşi face treaba lor şi noi p-a noastră, — ăsta-i principiul. Eu nu-i ascult niciodată, că nu stau de snoave. Barem pe beşniţa aia de conferenţiar să nu-l aud, n-am treabă cu el. Mie dacă îmi iese acţiunea înseamnă că am mai făcut un pas pe drumul bun. Şi slavă domnului de acţiuni nu duc lipsă! Alţii se mai vaită, că-i planul mare, că nu pridideśc, dar eu sînt foarte mulţumit, mă ţine tot timpul în priză. Mă întrebai de unde am energia: păi d-aici, neică, de la munca culturală. Mi-am format şi ajutoare pe măsură. In cîţiva ani vor fi toţi la fel. Important e să te angajezi cu convingere şi abnegaţie, să lucrezi temeinic, să nu rămînă nimic neorganizat.

Şi cum eu mă depărtam gînditor spre sală: — Lasă, dom'le, stai aici să mai luăm un ţoi, că tot te punem la gazetă că ţi-a plăcut, n-ai nici o grijă! E aranjată acţiunea!

RENÉ GOSCINNY
(Franța)

S-a născut la Paris, în 1926. A fost, rînd pe rînd, director artistic al unei edituri pentru tineret la New York (1949), redactor desenator la o agenție de presă franco-belgiană (1951), secretar de redacție la săptămînalul TV „Familia" New York (1953). Publică **„Micuțul Nicolas", „Ciorbologia, „Ciorbița e servită", „Interludii"**. Este creatorul personajului „Astérix, galul" (1959) și autorul scenariilor pentru filmele de desene animate „Astérix", „Lucky Luke", „Isnogoud". Membru al Academiei umorului și laureat al premiului Alphonse Allais (1964). Moare la Paris în 1977.

Povestirile care urmează fac parte din volumul „Micuțul Nicolas", publicat la Paris în 1960. Prin limbajul specific, ele ne introduc în universul particular al copilăriei, în care lucrurile și faptele sînt judecate după criterii valorice proprii, mult diferite de cele ale adulților. De aici și hazul involuntar, cuceritor și irezistibil stîrnit de candoarea copilului, pus să-și istorisească plin de seriozitate întîmplările.

A VENIT INSPECTORUL

Învățătoarea noastră a intrat în clasă foarte nervoasă: „Dragii mei, azi este o zi deosebită pentru noi toți! Domnul inspector a venit la noi în școală, ne-a spus ea, și contez pe voi să fiți cuminți și să faceți o impresie bună". Noi am promis imediat că o să iasă bine, de altfel, învățătoarea n-are dreptate să se neliniștească, sîntem aproape totdeauna cuminți.

„Vă atrag atenția, ne-a mai spus învățătoarea, că avem un inspector nou. Cel dinainte, care se obișnuise cu noi, s-a pensionat"... Și pe urmă ne-a dat o grămadă de sfaturi, ne-a interzis să vorbim neîntrebați, ne-a cerut să nu mai rîdem fără permisiune, să nu mai aruncăm cu bile pe jos prin clasă, cum am făcut data trecută la inspecție, i-a cerut lui Alceste să înceteze cu mîncatul cînd va veni inspectorul și i-a spus lui Clotaire, care este codașul clasei, să nu se mai facă remarcat. Uneori mă întreb dacă nu cumva învățătoarea ne ia drept niște caraghioși. Dar fiindcă ținem la ea, i-am promis tot ce-a vrut.

Învățătoarea s-a uitat pe urmă să vadă dacă și clasa și noi eram curați și ne-a zis că sala de clasă e mai curată decît mulți dintre noi. Pe urmă, i-a cerut lui Agnan, care era premiantul clasei și răsfățatul învățătoarei să

pună cerneală în călimări, asta pentru cazul în care inspectorul o să ne dea vreo dictare. Agnan a luat sticla de cerneală și tocmai începea să toarne în călimările din prima bancă, acolo unde stau Cyrille și Joachim, cînd cineva a strigat: „Inspectorul!". Agnan s-a speriat așa de tare c-a vărsat cerneala pe toată banca. Bineînțeles că era o glumă, inspectorul nu apăruse, dar învățătoarea s-a supărat foc. „Te-am văzut, Clotaire, a zis ea. Tu ai făcut gluma asta proastă. Treci la colț!" Clotaire a început să plîngă și să spună că dacă rămîne la colț, inspectorul o să-l remarce și-o să-l întrebe, și el, pentru că nu știe nimic, o să plîngă și nici nu era o glumă, că el l-a văzut pe inspector cum trecea prin curte cu directorul și fiindcă asta era adevărat, învățătoarea a zis că bine, de data asta treacă-meargă. Necazul era că prima bancă se murdărise toată cu cerneală și atunci învățătoarea a zis că trebuie s-o mutăm în spate fiindcă acolo n-o să se vadă.

Ne-am pus pe treabă și ne plăcea mult de tot pentru că trebuia să mișcăm toate băncile și ne distram grozav și atunci a intrat inspectorul cu directorul.

N-a fost nevoie să ne sculăm din bănci pentru că oricum eram toți în picioare. Și toată lumea a părut surprinsă.

„Aceștia sînt cei mici... sînt... sînt puțin cam împrăștiați" a spus directorul. „Văd, a zis inspectorul, stați jos, copii". Ne-am așezat toți, dar pentru că apucasem deja să întoarcem prima bancă s-o ducem în fundul clasei, Cyrille și Joachim stăteau cu spatele la tablă. Inspectorul s-a uitat la învățătoare și a întrebat-o dacă cei doi elevi stăteau totdeauna așa în clasă. Învățătoarea a făcut o mutră de parcă ar fi fost Clotaire cînd îi punea cineva o întrebare, numai că ea nu s-a pus pe plîns. „Un mic incident..." a zis ea. Inspectorul nu prea părea încîntat, avea niște sprîncene groase, trase pe ochi. „Trebuie să aveți puțină autoritate, a zis el. Haideți, copii, să punem banca la loc". Ne-am repezit cu toții în picioare și inspectorul a început să strige: „Nu toți, numai voi doi!" Cyrille și Joachim și-au întors banca și s-au așezat. Inspectorul ne-a zîmbit și și-a sprijinit mîinile de bancă. „Bun, a zis el, ce făceați voi înainte de a veni eu?". „Mutam banca de aici", a răspuns Cyrille. „Să nu mai vorbim despre

bancă! a strigat inspectorul care părea tot mai nervos şi la urma-urmei de ce s-o mutaţi de aici?" „Fiindcă e plină de cerneală" a zis Joachim. „Cerneală?" a întrebat inspectorul şi şi-a privit mîinile care erau albastre. Inspectorul a oftat, şi şi-a şters mîinile cu batista.

Noi am văzut imediat că nici inspectorul, nici învăţătoarea şi nici directorul n-aveau chef de glumă. Am hotărît să fim foarte cuminţi. „După cum văd, aveţi ceva probleme cu disciplina, i-a spus inspectorul învăţătoarei, trebuie să folosiţi puţină psihologie elementară" şi pe urmă s-a întors spre noi, ne-a zîmbit, şi şi-a ridicat sprîncenele de pe ochi. „Copii, vreau să fiu pentru voi un prieten. Nu trebuie să vă temeţi de mine, ştiu că vă place să vă amuzaţi şi mie-mi place mult să rîd. Ia să vedem, ştiţi gluma cu cei doi surzi: un surd spune altuia „Mergi la peşcuit?" şi celălalt spune „Nu, merg la pescuit". Atunci primul zice: „Mă rog, credeam că mergi la pescuit". Ce păcat că învăţătoarea nu ne-a dat voie să rîdem, pentru că abia ne mai puteam ţine de rîs. O să-i spun deseară lui tata poanta şi-o să rîdă, sînt sigur că pe asta n-o ştie. Inspectorul care putea rîde cînd avea el chef, a rîs tare mult, dar fiindcă a văzut că nimeni nu zicea nimic în clasă şi-a tras sprîncenele pe ochi, a tuşit şi-a zis: „Gata, am rîs destul, la treabă acum". „Tocmai studiam fabulele, a spus învăţătoarea, „Corbul şi vulpea". „Perfect, perfect, a spus inspectorul, ei bine, continuaţi". Învăţătoarea s-a făcut că se uită prin clasă, să aleagă la întîmplare un elev şi l-a arătat pe Agnan cu degetul. „Agnan, recită-ne fabula". Dar inspectorul a ridicat mîna. „Îmi permiteţi, i-a spus învăţătoarei, şi pe urmă l-a arătat pe Clotaire. Tu, de-acolo, din spate, recită-mi această fabulă". Clotaire a deschis gura şi-a început să plîngă. „Ce mai are?" a întrebat inspectorul. Învăţătoarea a zis că trebuie să-l scuze pe Clotaire, fiindcă este timid şi atunci l-a întrebat pe Rufus. Rufus este un prieten de-al nostru, şi tăticul lui este poliţist.

Rufus a zis că nu ştie fabula pe de rost, dar că ştie el cam despre ce este vorba şi a început să explice că era povestea unui corb care ţinea în plisc o bucată de Roquefort. „Un Roquefort?" a întrebat inspectorul, care părea tot mai surprins. „Ba nu, a zis Alceste, era o bucată de

Camembert". „Aiurea, Camembert, a zis Rufus, corbul nici nu putea să-l ţină în cioc, fiindcă e moale şi curge şi nici nu miroase frumos". „N-o fi mirosind frumos, dar e foarte bun la gust, a răspuns Alceste. Şi ce vrei să spui cu asta, ce, săpunul nu miroase frumos, dar are gust rău, eu ştiu, c-am încercat odată". „Ha, a zis Rufus, eşti un prost şi am să-i spun lui tăticu să-i trîntească nişte amenzi lui taică-tău". Şi-au început să se bată.

Noi ne-am sculat toţi în picioare, şi-am început să strigăm, afară de Clotaire care mai plîngea încă în colţul lui şi de Agnan care ieşise la tablă şi recita „Corbul şi vulpea". Învăţătoarea, inspectorul şi directorul strigau : „Destul!" Ne-am distrat toţi pe cinste.

Cînd totul s-a potolit şi ne-am aşezat la loc, inspectorul şi-a scos batista, s-a şters pe faţă şi s-a mîzgălit tot cu cerneală şi păcat că n-am avut voie să rîdem, fiindcă trebuia să ne ţinem pînă se sună şi nu mai puteam.

Inspectorul s-a apropiat de învăţătoare şi i-a strîns mîna. „Domnişoară, vă bucuraţi de toată simpatia mea. Niciodată, ca azi, nu mi-am dat seama în ce măsură meseria noastră este un martiraj. Continuaţi! Curaj! Bravo!" şi a plecat foarte repede, cu directorul.

Noi ţinem mult la învăţătoarea noastră, dar uneori ea e nedreaptă cu noi. Mulţumită nouă a primit felicitări, dar ea ne-a pedepsit şi ne-a încuiat în şcoală.

DEGEŢEL

Învăţătoarea ne-a explicat că directorul şcolii noastre o să plece de la noi pentru că se pensionează. Pentru a sărbători asta, se pregătesc nişte lucruri grozave la şcoală, o să facem ca la serbarea de sfîrşit de an: tăticii şi mămicile vor veni, se vor pune scaune în sala cea mare, fotolii pentru director şi profesori, ghirlande şi o scenă pentru a da o reprezentaţie. Actorii, ca de obicei, vom fi noi, elevii.

Fiecare clasă pregăteşte cîte ceva. Cei mari vor face gimnastică, o să se caţere unul în spinarea altuia şi cel care va fi în vîrf va flutura un drapel şi toată lumea va aplauda. Au mai făcut asta şi anul trecut cînd s-au îm-

părţit premiile şi a fost foarte frumos, chiar dacă au ratat treaba cu drapelul, pentru că au căzut înainte să-l fluture. Clasa de deasupra noastră o să danseze. Vor fi îmbrăcaţi în costume populare, cu saboţi. Vor face o horă, vor bate în scenă cu saboţii, dar în loc să fluture un drapel, vor flutura batiste strigînd „iup-la"! Şi ei au mai făcut asta anul trecut, dar n-a fost aşa frumos ca la gimnastică, deşi ei n-au căzut. Mai este o clasă care va cînta „Frère Jacques" şi un fost elev care va recita o poezie şi o să ne spună că urmînd sfaturile bune date de directorul nostru a devenit el un om adevărat şi un bun funcţionar.

Noi o să facem ceva formidabil. Învăţătoarea ne-a zis că o să jucăm într-o piesă ! O piesă ca la teatru şi ca la televizorul lui Clotaire, fiindcă tata nu vrea încă să ne cumpere şi nouă unul. Piesa se cheamă „Degeţel şi Motanul Încălţat" şi acum, în clasă facem prima repetiţie. Învăţătoarea trebuie să ne spună ce roluri o să jucăm. Geoffray, pentru orice eventualitate, a venit îmbrăcat în cow-boy, tatăl lui este foarte bogat şi-i cumpără o grămadă de lucruri, dar învăţătoarei nu-i plac deghizările lui Geoffray.

„Te-am prevenit, Geoffray, i-a spus învăţătoarea, că nu-mi place să vii la şcoală deghizat. De altfel în piesă nu este nici un cow-boy" „Nici un cow-boy? a întrebat Geoffray şi numiţi asta piesă? O să fie ceva urît!" şi învăţătoarea l-a pus la colţ.

Povestea piesei este foarte complicată şi n-am prea înţeles-o bine cînd ne-a povestit-o învăţătoarea. Ştiu că este în ea Degeţel care-şi caută fraţii şi se întîlneşte cu Motanul Încălţat şi mai este şi marchizul de Carabas şi un căpcăun care vrea să-i mănînce pe fraţii lui Degeţel şi Motanul Încălţat îl ajută pe Degeţel şi căpcăunul este înfrînt şi el se face bun şi eu cred că pînă la urmă nu-i mai mănîncă pe fraţii lui Degeţel şi toată lumea este mulţumită şi mănîncă fiecare altceva.

„Să vedem, a zis învăţătoarea, cine va juca rolul lui Degeţel!" „Eu, domnişoară, a zis Agnan. Este rolul principal şi eu sînt premiantul clasei!" Este adevărat că el este premiantul clasei şi mai este şi alintatul învăţătoarei, dar este un coleg rău care plînge tot timpul şi poartă ochelari şi nu poţi din cauza lor să-l plezneşti.

„Ai o mutră de Degețel, ca eu de croșetat dantelă!" a zis Eudes, un prieten, și Agnan s-a pus pe plîns și învățătoarea l-a pus pe Eudes la colț, alături de Geoffray.

„Am nevoie de un căpcăun acum, a zis învățătoarea, un căpcăun care să aibă chef să-l mănînce pe Degețel".

Eu l-am propus pe Alceste pentru că e foarte gras și mănîncă tot timpul. Dar Alceste nu era de acord, s-a uitat la Agnan și a zis: „Eu așa ceva nu mănînc!"

Era prima dată cînd l-am văzut pe Alceste strîmbîndu-se la mîncare, da este adevărat că nu-ți lăsa gura apă la gîndul că-l mănînci pe Agnan. Agnan s-a supărat că nu vrea să-l mănînce. „Dacă nu-ți retragi cuvintele, a strigat Agnan, o să mă plîng părinților mei și-o să te dea afară din școală!" „Liniște!" a strigat învățătoarea. Alceste, tu vei reprezenta mulțimea de săteni și-o să mai fii și sufleur, ca să-ți ajuți colegii în timpul reprezentației". Ideea că o să le sufle colegilor, ca atunci cînd ieșeau la tablă, l-a amuzat pe Alcesta, a luat un biscuit din buzunar, l-a băgat în gură și a zis: „O.K." „Așa se vorbește, a strigat învățătoarea, nu vrei să vorbești corect?" „O.K. domnișoară" s-a corectat Alceste și învățătoarea a oftat; îmi pare cam obosită zilele astea.

In privința Motanului Incălțat l-a ales mai intii pe Maixent. l-a spus că o să aibă un costum frumos, o sabie, mustață și o coadă. Maixent era de acord cu costumul, cu mustața și mai ales cu sabia, dar nici nu voia să știe de coadă. „O să fiu ca o maimuță" a zis el. Și ce, a zis Joachim, abia ești mai natural!" și Maixent i-a tras un picior, Joachim i-a dat o palmă, învățătoarea i-a pus pe amîndoi la colț, și mi-a spus că o să fiu Motanul Încălțat că-mi plăcea ori ba, fiindcă ea începuse să se sature de banda asta de obrăznicături și-i deplînge pe părinții noștri care se chinuie să ne crească și că dacă vom continua tot așa vom ajunge la închisoare și că-i e milă de gardieni.

După ce Rufus a fost ales căpcăun și Clotaire marchiz de Carabas, învățătoarea ne-a dat niște foi scrise la mașină, unde era ceea ce trebuia să zicem noi. Învățătoarea a văzut că eram o grămadă de actori la colț, atunci i-a chemat la loc să-l ajute pe Alceste să reprezinte mulțimea sătenilor. Alceste s-a supărat, el voia să fie singur mul-

ţimea de săteni, dar învăţătoarea i-a spus să tacă. „Bine, a zis învăţătoarea, o să incepem, citiţi bine rolurile. Agnan, uite ce-o să faci: soseşti aici, eşti disperat, eşti în pădure, îţi cauţi fraţii şi te trezeşti în faţa lui Nicolas, Motanul Încălţat. Voi ceilalţi, mulţimea, spuneţi toţi împreună: dar acesta este Degeţel împreună cu Motanul Încălţat! Să-i dăm drumul, haideţi!"

Ne-am aşezat în faţa tablei. Eu aveam la briu o linie în loc de sabie şi Agnan a început să-şi citească rolul. „Fraţii mei, a spus el, unde sînt bieţii mei fraţi?" „Fraţii mei, a strigat Alceste, unde sînt bieţii mei fraţi?" „Alceste, ce faci? a întrebat învăţătoarea. „Cum ce, a răspuns Alceste, sînt sufleur, deci suflu!" „D-ră, a zis Agnan, cînd Alceste suflă, mă împroaşcă cu bucăţele de biscuiţi pe ochelari şi nu mai văd nimic! O să mă plîng părinţilor mei!" Şi Agnan şi-a scos ochelarii să-i şteargă, atunci Alceste a profitat iute şi i-a ars o palmă. „Peste nas" a strigat Eudes, „trage-i peste nas". Agnan a început să ţipe şi să plîngă. A spus că e nefericit, că toţi voiau să-l omoare şi a început să se tăvălească pe jos. Maixent, Joachim şi Geoffray făceau pe mulţimea: „Iată-l pe Degeţel, ziceau ei şi pe Motanul Încălţat!" Eu mă băteam cu Rufus. Eu aveam linia şi el un penar. Repetiţia înainta binişor, cînd deodată învăţătoarea a strigat: „Destul! La locurile voastre! N-o să mai jucaţi această piesă la serbare. Nu vreau ca d-l director să vadă aşa ceva!" Am rămas toţi cu gura căscată.

Era prima dată cînd o auzeam pe învăţătoarea pedepsindu-l pe director!

LA FOTBAL

Alceste a invitat cîţiva colegi de clasă, în după-masa asta, pe terenul viran, nu departe de casă. Alceste este prietenul meu, este gras, îi place tare mult să mănînce şi dacă ne-a dat întîlnire, asta e fiindcă tăticul lui i-a făcut cadou o minge nouă de fotbal şi-o să facem toţi o partidă grozavă. E un tip fain Alceste.

Ne-am întîlnit toţi pe teren la ora 3 după-masa, eram 18. A trebuit să ne hotărîm cum să facem echipele ca să fim egali de ambele părţi.

Cu arbitrul a fost uşor. L-am ales pe Agnan. Agnan este premiantul clasei, nu ne prea place de el, dar fiindcă poartă ochelari şi nu poţi să-l pocneşti se potriveşte numai bine ca arbitru. Pe deasupra nici o echipă nu-l dorea pe Agnan fiindcă nu este bun la sport şi plînge prea uşor.

Ne-am certat numai cînd Agnan a cerut să-i dăm un fluier. Singurul care avea era Rufus, fiindcă tatăl lui este agent de poliţie.

— Nu pot să-ţi împrumut fluierul, a zis Rufus, este o amintire de familie. Nu era nimic de făcut. Pînă la urmă am hotărît ca Agnan să-l anunţe pe Rufus (cînd era cazul) şi Rufus să fluiere în locul lui Agnan.

— Ce facem? Jucăm sau ce aşteptăm? Mie mi-e foame ! a strigat Alceste.

Cum pe Agnan l-am ales arbitru, totul s-a complicat fiindcă nu mai eram decît 17 jucători, cam mulţi pentru o împărţire exactă. Atunci am găsit soluţia: unul va fi arbitru de tuşă şi-o să fluture un fanion micuţ de cîte ori mingea va ieşi din teren. L-am ales pe Maixent. Un singur arbitru de tuşă este cam puţin pentru tot terenul, dar Maixent aleargă foarte repede, are picioare foarte lungi şi foarte subţiri şi genunchi mari şi murdari. Maixent nici n-a vrut să audă, voia să joace în echipă şi ne-a spus că nici nu avea fanion. A acceptat totuşi să fie arbitru de tuşă pentru prima repriză. Cît despre fanion îşi va flutura batista care nu era curată, dar, bineînţeles, nu ştia cînd a plecat de acasă că batista lui o să fie fanion.

— Bine, începem? a strigat Alceste.

Pe urmă a fost uşor, nu mai eram decît 16 jucători. Ne trebuia un căpitan pentru fiecare echipă. Dar toată lumea voia să fie căpitan. Toată lumea, în afară de Alceste, care voia să fie portar, fiindcă nu-i place să alerge. Noi am fost de acord, ca portar Alceste este bun; este gras şi astupă toată poarta. Oricum ne mai rămîneau 15 căpitani ceea ce era cam mult.

— Eu sînt cel mai tare, striga Eudes, eu trebuie să fiu căpitan şi-o să-i dau una în nas ăluia care nu este de acord!

— Ba, eu sînt căpitan, pentru că sînt cel mai bine echipat! a strigat Geoffray și Eudes i-a și tras un pumn în nas. Era adevărat că Geoffray era cel mai bine echipat, fiindcă tatăl lui care este bogat i-a cumpărat un echipament complet de jucător de fotbal, cu un tricou alb și albastru.

„Dacă nu mă alegeți pe mine căpitan, a țipat Rufus, îl chem pe tata și-o să vă bage pe toți la închisoare!"

Mie mi-a venit ideea să dăm cu banul. Cu doi bani, fiindcă pe primul l-am pierdut în iarbă și nu l-am mai găsit. Banul ni-l dăduse Joachim și s-a supărat că l-am pierdut; a început să-l caute totuși, deși Geoffray i-a promis că tăticul lui o să-i trimită un cec să-l despăgubească. In sfîrșit i-am ales pe cei doi căpitani: Geoffray și cu mine.

— N-am chef să pierd gustarea, a strigat Alceste. Jucăm sau nu?

Pe urmă, a trebuit să formăm echipele. A mers bine pînă la Eudes. Și Geoffray și eu îl voiam pe Eudes, pentru că atunci cînd aleargă cu mingea nu-l mai oprește nimeni.

Nu joacă bine, da' la toți le e frică de el. Joachim era foarte fericit fiindcă-și găsise banul și atunci i l-am cerut să-l tragem pe Eudes la sorți, dar iar l-am pierdut în iarbă. Joachim a început să și-l caute iar, de data asta supărat foc și l-am tras pe Eudes la sorți. L-a cîștigat Geoffray. Geoffray l-a făcut portar, și și-a spus că nimeni n-o să îndrăznească să se apropie de poarta lui, și cu atît mai puțin să bage mingea în plasă.

Eudes se supără foarte ușor. Alceste mînca biscuiți, așezat între pietrele cu care făcusem poarta. Nu părea prea mulțumit. „Ce facem, începem?", striga el.

Ne-am așezat pe teren. Fiindcă erau 7 de fiecare parte în afară de portari, n-a fost ușor. In fiecare echipă au început discuțiile. O grămadă voiau să fie înaintași. Joachim voia să fie aripă dreapta, din cauza banului pe care-l pierduse pe partea aceea și pe care voia să-l caute în timp ce juca

In echipa lui Geoffray totul a mers strună, pentru că Eudes a început să împartă pumni și jucătorii s-au așezat la locurile lor frecîndu-și nasurile. Are, Eudes, o mînă grea!

În echipa mea n-am reuşit să ne punem de acord pînă cînd Eudes ne-a zis c-o să vină la noi şi-o să ne tragă cîteva peste nas şi nouă: atunci ne-am aşezat repede. Agnan i-a spus lui Rufus: „Fluieră!" şi Rufus care juca în echipa mea a fluierat lovitura de începere. Dar Geoffray nu era mulţumit. A zis: „Nu-i cinstit! Noi jucăm cu soarele în ochi! De ce trebuie echipa mea să joace pe partea mai rea a terenului?"

Eu i-am răspuns că dacă-l deranjează soarele n-avea decît să închidă ochii, poate aşa joacă mai bine. Atunci ne-am luat amîndoi la bătaie. Rufus a început să sufle în fluier.

— Nu ţi-am dat ordin să fluieri, a strigat Agnan, eu sînt arbitrul. Asta nu i-a mai plăcut lui Rufus care a zis că el n-are nevoie de permisiunea lui Agnan ca să fluiere, că fluieră cînd are el chef la urma-urmei. Şi a început să fluiere ca un nebun. „Eşti un afurisit, asta eşti!" a strigat Agnan care a început să plîngă.

— Hei, băieţi! a zis Alceste din poartă.

Dar nimeni nu-l asculta. Eu mă băteam cu Geoffray, îi rupsesem briciul lui frumos cu roşu, alb, albastru şi el a zis: „Eh, nu-i nimic! Tăticu o să-mi cumpere o grămadă!" Şi îmi trăgea cu picioarele în gleznă.

Rufus alerga după Agnan care striga: „Am ochelari, nu da! Am ochelari!" Joachim nu se ocupa de nimeni, îşi căuta banul pe care nu-l mai găsea. Eudes, care stătuse cuminte în poartă, se săturase şi acum împărţea pumni în nas celor din jurul lui, adică celor din echipa sa. Toată lumea ţipa şi alerga. Ne distram extraordinar, era formidabil!

— Opriţi-vă, băieţi! a ţipat la noi Alceste.

Atunci chiar că Eudes s-a supărat. „Parcă erai grăbit să joci, i-a spus lui Alceste, ei uite, ne jucăm. Dacă ai ceva de zis, aşteaptă după prima jumătate a meciului!"

— Jumătatea cui? a întrebat Alceste. Adineauri mi-am dat seama că n-avem minge, am uitat-o acasă!

M-AM ÎMBOLNĂVIT

Ieri m-am simţit foarte bine, dovadă că am mîncat o grămadă de caramele, bomboane, prăjituri, cartofi prăjiţi plus îngheţată şi peste noapte, habar n-am de ce, m-am îmbolnăvit.

De dimineaţă a venit pe la noi doctorul. Cînd l-am văzut intrînd în camera mea am început să plîng, da' mai mult din obişnuinţă decît de frică, pentru că îl cunosc foarte bine şi, de fapt, este chiar foarte simpatic. Îmi place grozav de mult cînd îşi lipeşte capul de pieptul meu pentru că este chel şi văd cum îi sclipeşte chelia chiar sub nasul meu. Doctorul a stat la noi numai puţin, mi-a tras uşurel o palmă peste obraz şi i-a spus mamei: „Puneţi-l la regim şi să stea culcat, neapărat, să se odihnească". Şi-a plecat.

Mama mi-a spus: „Ai auzit ce-a spus doctorul. Sper că vei fi foarte cuminte şi ascultător". Eu i-am spus că poate fi liniştită. E foarte adevărat c-o iubesc mult pe mama şi-o ascult totdeauna. De fapt este mai bine, altfel iese o poveste...

Am luat o carte şi-am început să citesc, era bună, avea poze peste tot şi era vorba de un ursuleţ care se pierdea într-o pădure unde erau nişte vînători. Mie îmi plac poveştile cu cow-boys, dar mătuşa Pulheria îmi aduce de ziua mea numai cărţi cu ursuleţi, iepuraşi, pisicuţe şi alte animăluţe. Trebuie că-i plac ei tare mult!

Tocmai citeam eu acolo unde lupul cel rău voia să-l mănînce pe ursuleţ, cînd a intrat în cameră mama împreună cu Alceste. Alceste e prietenul meu, unul gras care mănîncă tot timpul. „Ia uite, Nicolas, mi-a spus mama, bunul tău prieten Alceste a venit să te vadă; nu-i aşa că este foarte drăguţ?"

„Bună, Alceste, i-am zis eu, e fain c-ai venit!" Mama a început să-mi spună că nu trebuia să tot zic „fain" la fiecare pas, cînd a văzut deodată cutia pe care Alceste o ţinea sub braţ. „Ce ai acolo, Alceste?" a întrebat ea. „Nişte ciocolată", a răspuns Alceste. Mama, atunci, i-a zis lui Alceste că era foarte drăguţ din partea lui, dar că nu este de acord să-mi dea ciocolată, pentru că ţineam regim.

Alceste i-a spus că nici prin cap nu-i trecea să-mi dea ciocolată și că a adus-o ca s-o mănînce el singur și că dacă doream ciocolată n-aveam decît să mă duc să-mi cumpăr, la urma-urmei, nu? Mama l-a privit pe Alceste, puțin mirată, a oftat și-a ieșit spunîndu-ne să fim cuminți. Alceste s-a așezat lîngă patul meu și se uita la mine fără să scoată o vorbă, în timp ce-și mînca ciocolata. Îmi făcea o poftă nebună. „Alceste, am zis, nu-mi dai și mie niște ciocolată?". „Da' ce, nu mai ești bolnav?" mi-a răspuns Alceste. „Alceste, nu ești un tip fain" i-am zis. Alceste mi-a zis că nu trebuia să tot zic „fain", și-a mai băgat două bucăți de ciocolată în gură și atunci ne-am luat la bătaie.

Mama a sosit în fugă și nu era prea mulțumită. Ne-a despărțit, ne-a certat și pe urmă i-a zis lui Alceste să plece acasă. Mi-a părut rău că Alceste pleacă, ne distram bine împreună, da' am văzut imediat că mai bine să nu discut, pentru că mama n-avea chef de glumă.

Alceste mi-a dat mîna, mi-a spus pe curînd și a plecat. Tare-mi place de Alceste, e un adevărat prieten.

Cînd s-a uitat mama la pat a început să strige. Trebuie să spun că în timp ce ne-am bătut, Alceste și cu mine, am strivit cîteva bucăți de ciocolată pe așternut, cîteva pe pijama și altele în păr. Mama mi-a zis că sînt insuportabil, a schimbat așternutul și m-a dus la baie unde m-a frecat cu buretele, m-a stropit cu apă de Cologne și mi-a dat o pijama curată, cea albastră cu dungi. Pe urmă, mama m-a așezat în pat și mi-a spus să n-o mai deranjez. Am rămas iar singur și-am început să citesc din cartea aia cu ursulețul. Lupul cel rău n-a putut să-l mănînce pe ursuleț fiindcă un vînător l-a bătut pe lup, dar acum un leu voia să-l mănînce pe ursuleț, și ursulețul nu-l vedea pentru că mînca niște miere. Toate astea, una peste alta, îmi făceau poftă de mîncare. M-am gîndit eu s-o chem pe mama, da' n-am vrut să mă mai certe, că doar mi-a zis să n-o mai deranjez, așa că m-am sculat și m-am dus să văd dacă nu găsesc ceva bun în frigider. Erau acolo o grămadă de bunătăți. La noi se mănîncă tare bine. Am luat un copan de pui, este foarte bun rece, niște prăjitură cu frișcă și o sticlă de lapte. „Nicolas!" am auzit eu un strigăt în spatele meu. M-am speriat și toate mi-au

scăpat din mînă. Era mama care intrase în bucătărie şi bineînţeles că nu se aştepta să mă vadă acolo. Am început, pentru orice eventualitate, să plîng, fiindcă era clar că mama era supărată foc. Atunci mama n-a mai zis nimic, m-a dus la baie, m-a frecat cu buretele şi m-a dat cu apă de Cologne şi mi-a schimbat şi pijamaua, fiindcă cea pe care o purtasem era plină de pete de la prăjitură şi de la lapte. Mama mi-a dat pijamaua roşie în carouri, m-a trimis urgent în pat, fiindcă ea trebuia să spele bucătăria.

Cînd m-am întors în pat, n-am mai vrut să citesc cartea cu ursuleţul pe care toată lumea voia să-l mănînce. Mă săturasem de soiul ăsta de urs care mă îndemna la rele. Da nici să stau aşa, degeaba, nu-mi plăcea, şi m-am hotărît să desenez. M-am dus să-mi iau tot ce-mi trebuia de la tata din birou. N-am vrut să iau foile albe şi frumoase cu numele lui tipărit cu litere strălucitoare în colţ, fiindcă m-ar fi certat, am preferat să iau nişte hîrtii pe care erau deja scrise nişte lucruri şi care cu siguranţă nu mai erau de folos. Am luat şi stiloul lui vechi fiindcă aşa nu riscam nimic.

Fuga, fuga, m-am întors în cameră şi m-am aşezat în pat. Am început să desenez nişte chestii formidabile: nişte crucişătoare care trăgeau cu tunul în nişte avioane care explodau în aer, nişte fortăreţe cu o grămadă de oameni care atacau şi o altă grămadă care le aruncau în cap tot felul de lucruri ca să-i împiedice s-o atace. Cum de cîtva timp nu mai făceam gălăgie, mama a venit să vadă ce se întîmplă. Şi iar a început să strige. Trebuia să spun că stiloul lui tata pierde puţină cerneală şi de fapt de asta nici tata nu-l mai foloseşte. E foarte practic cînd vrei să desenezi explozii, numai că s-a împrăştiat cerneală şi pe mine, şi pe aşternut, şi pe cuvertură. Mama s-a supărat şi nici hîrtiile pe care desenam nu i-au plăcut, fiindcă ceea ce era scris pe dos părea să fie ceva important pentru tata.

Mama m-a sculat, a schimbat aşternutul, m-a dus la baie, m-a frecat cu piatra ponce, cu buretele, m-a dat cu cele cîteva picături care mai rămăseseră pe fundul sticlei de apă de Cologne şi mi-a pus o cămaşă veche de-a tatei în loc de pijama, pentru că nu mai aveam pijamale curate.

Seara a venit doctorul să-şi pună capul pe pieptul meu, i-am arătat limba, mi-a dat uşurel cu palma pe obraz şi mi-a spus că m-am vindecat şi că mă pot scula din pat.

Azi însă a fost o zi cu ghinion, pentru noi, cu boala, Doctorul a zis că mama nu arată prea bine şi i-a recomandat să se aşeze în pat şi să ţină regim.

UN BUCHET PE CINSTE

Este ziua mamei şi m-am hotărît să-i cumpăr un cadou ca în fiecare an, începînd de anul trecut, fiindcă înainte eram prea mic.

Am luat banii pe care-i aveam în puşculiţă şi erau destul de mulţi, pentru că, întîmplător, mama mi-a dat ieri bani. Ştiam deja ce cadou o să-i fac: nişte flori pe care să le pună în vaza cea mare albastră din salon, un buchet grozav, nemaipomenit de mare.

La şcoală, abia aşteptam să se termine orele ca să mă duc să iau florile. Ca să nu-mi pierd banii, am ţinut mîna în buzunar, tot timpul, chiar şi în recreaţie cînd am jucat fotbal, dar cum tot nu joc portar, nu avea nici o importanţă. Portar era Alceste, un prieten de-al meu foarte gras, la care-i place să mănînce mereu. „Ce te-a apucat de alergi cu o singură mînă?" m-a întrebat el. Cînd i-am spus că din cauză că mă duceam să cumpăr flori pentru mama mi-a spus că el ar fi preferat ceva de mîncare, o prăjitură, bomboane, dar cum cadoul nu era pentru el, nici nu l-am băgat în seamă şi i-am tras un gol. Am cîştigat cu 44 la 32.

Cînd am ieşit de la şcoală, Alceste a venit cu mine la florărie, mîncînd jumătate din bucata de ciocolată care i-a rămas din timpul orei de gramatică. Am intrat în magazin, am pus toţi banii pe tejghea şi i-am spus vînzătoarei că doream un buchet mare de flori pentru mama, dar nu din begonii, pentru că din astea avea o grămadă în grădină şi nu merita să merg la florărie ca să le cumpăr de acolo. „Am vrea ceva frumos" a spus Alceste şi s-a dus să-şi bage nasul în florile care erau în vitrină, să vadă dacă miros frumos. Vînzătoarea mi-a numărat banii şi

mi-a spus că nu-mi poate da multe, multe flori. Fiindcă păream foarte necăjit, doamna m-a privit, s-a gîndit un pic, mi-a spus că sînt un băiețel foarte drăguț, m-a mîngîiat pe creștet și mi-a zis că se va aranja.

Ea a ales niște flori, le-a pus unele pe dreapta, altele pe stînga și a mai pus și niște frunze verzi și asta i-a plăcut lui Alceste, pentru că zicea că frunzele seamănă cu legumele care se pun în ciorbă. Buchetul era foarte frumos și foarte gros, doamna l-a învelit într-un celofan care fîșîia, și mi-a zis să fiu atent cum le duc.

Fiindcă buchetul era gata și Alceste terminase de mirosit florile, am spus mulțumesc doamnei și am ieșit.

Eram foarte mulțumit de buchet, cînd m-am întîlnit cu Geoffray, Clotaire și Rufus, trei colegi de școală. „Ia uitați-vă la Nicolas, a zis Geoffray, ce mutră de nătărău are cu florile alea!" „Ai noroc că țin buchetul, i-am zis eu, altfel ți-aș fi tras vreo două!". „Dă-mi-le mie, florile, mi-a spus Alceste, le țin eu pînă îl pleznești pe Geoffray". Atunci eu i-am dat buchetul lui Alceste și Geoffray mi-a dat o palmă. Ne-am bătut și pe urmă am zis că e tîrziu și atunci ne-am oprit. Dar am mai rămas un pic, pentru că Clotaire a zis: „Ia uitați-vă la Alceste, acum el are o mutră de nătărău cu florile alea!". Atunci Alceste i-a tras una în cap cu buchetul. „Florile mele!" am strigat eu. O să le rupeți!" Era foarte adevărat. Alceste îi trăgea peste cap cu buchetul și florile zburau în toate părțile pentru că celofanul se rupsese și Clotaire striga: „Nu mă doare, nu mă doare!"

Cînd Alceste s-a oprit, Clotaire era plin pe cap de frunze verzi și părea numai bun de pus la ciorbă. Eu am început să adun florile de pe jos și să le spun prietenilor mei că sînt niște răi.

„Așa e, a zis Rufus, nu-i frumos ce-ați făcut cu florile lui Nicolas!" „Tu ce te bagi?" a zis Geoffray și s-au luat la bătaie. Alceste a plecat în drumul lui fiindcă mutra lui Clotaire îi amintea de mîncare și nu voia să întîrzie la cină.

Eu am plecat cu florile. Lipseau multe deja, nu mai erau nici frunze, nici hîrtie, dar buchetul era încă frumos, și pe urmă, mai încolo l-am întîlnit pe Eudes.

„Nu jucăm nişte bile?" m-a întrebat Eudes. „Nu pot", i-am răspuns, „trebuie să ajung acasă să-i dau mamei florile astea". Dar Eudes a zis că încă-i devreme şi la urma-urmei mie-mi place să joc bile, fiindcă joc bine, ochesc şi bing!, aproape mereu cîştig. Atunci, am aranjat florile pe trotuar şi am început să joc cu Eudes şi-i bine să joci cu el pentru că pierde uşor. Dar cînd pierde se supără şi mi-a zis că trişez şi eu i-am zis că-i un mincinos şi atunci m-a împins şi am căzut în fund pe buchet şi numai bine nu le-a făcut florilor.

„O să-i spun mamei ce-ai făcut cu florile ei", i-am zis lui Eudes şi Eudes s-a necăjit, atunci m-a ajutat să aleg florile mai puţin strivite. Îmi place de Eudes, e un prieten bun.

Am plecat spre casă, buchetul nu mai era gros, dar florile care mai rămăseseră mergeau încă; una era puţin strivită dar celelalte două erau încă bune. Şi atunci l-am văzut pe Joachim cu bicicleta. Joachim este un coleg de-al meu care are bicicletă.

Atunci m-am hotărît să nu mă mai bat, pentru că dacă o luam de la capăt şi mă băteam cu toţi prietenii pe care-i întîlneam pe stradă, rămîneam fără flori. Şi apoi ce-i priveşte pe ei dacă eu vreau să-i dau mamei flori, e dreptul meu şi pe urmă, cred că ei sînt pur şi simplu geloşi, fiindcă mama de mulţumire o să-mi dea o prăjitură şi-o să-mi spună că sînt drăguţ şi ce tot au toţi să rîdă de mine?

„Salut Nicolas!" mi-a zis Joachim. „Da' ce are buchetul meu?" am strigat la el. Nătărău eşti tu! Joachim a oprit bicicleta, s-a uitat la mine cu nişte ochi mari şi m-a întrebat: „Care buchet?" „Ăsta" i-am răspuns şi i-am tras cu el în cap. Cred că Joachim nu se aştepta să se trezească cu florile în cap, în orice caz, nu i-a prea plăcut. A aruncat florile în stradă şi ele au căzut pe o maşină care trecea şi care le-a dus cu ea.

„Florile! am strigat eu. Florile pentru mama!". „Las' că le aduc eu cu bicicleta, nu te necăji!" mi-a zis Joachim. E foarte drăguţ Joachim, dar nu prea pedalează repede, mai ales la urcuş, şi totuşi se antrenează pentru Turul Franţei cînd o să fie mare.

Joachim s-a întors şi mi-a spus că n-a putut prinde maşina, fiindcă a pierdut-o la o curbă. Dar îmi aducea o

floare care căzuse de pe capotă. Culmea ghinionului, era cea strivită.

Joachim a plecat foarte repede, spre casă drumul este la vale, şi eu m-am întors acasă, cu floarea strivită. Aveam un nod mare în gît. Ca atunci cînd aduc acasă carnetul de note plin cu zero.

Am deschis uşa şi i-am zis mamei: „La mulţi ani, mamă!" şi-am început să plîng. Mama s-a uitat la floare, părea mirată şi pe urmă m-a luat în braţe, m-a sărutat de mai multe ori, mi-a spus că niciodată n-a primit un buchet atît de frumos şi a pus floarea în vaza cea mare, albastră din salon.

Puteţi spune orice, dar mama mea este nemaipomenită!

În româneşte de:
LILIANA URSUŢIU

DANIIL HARMS
(U.R.S.S.)

Daniil Ivanovici Iuvaciov (preferînd dintre mai multe pseudonime pe cel de Harms) s-a născut la Petersburg, în 1905. După terminarea unei școli în limba germană studiază doi ani matematica la Facultatea de Științe. Face parte dintr-un grup de avangardă, OBERIU, situat între futurismul rus și noua orientare proletară. Debutează în 1925 cu poezie.
Scrie culegerea de versuri **„Administrarea bunurilor; Versuri greu de înțeles“** (rămasă în manuscris), piesa **„Elisabeta Bam“**, seriile de scurte povestiri **„Fapte diverse“** și **„Din carnetul de însemnări“** (ultimele două apărute în limba română în 1982 în volumul **„Un spectacol ratat“**). Moare în februarie 1942. Puțin cunoscut în timpul vieții, este redescoperit în anii '60.
Proza lui Harms se constituie ca un protest împotriva mediocrității de orice fel care încerca să copleșească domeniile vieții spirituale. Personajele sale se comportă de cele mai multe ori ca niște automate, care acționează în mod stereotip. Umorul sec, realizat anecdotic — prin care absurdul banalului cotidian, acumularea și repetarea obsesivă de nume, obiecte și situații duc la un deznodămînt neașteptat — trezește cititorului, pe lîngă un sentiment de tristețe, o involuntară poftă de rîs.

MICROSCHIȚE

CAIETUL ALBASTRU

A fost odată un roșcovan care nu avea ochi și urechi.
El nu avea păr, așa că numai de formă i se spunea roșcovan.
De vorbit nu vorbea, pentru că nu avea gură. Nici nas n-avea.
El nu avea nici măcar mîini și picioare. Nici stomac nu avea, șira spinării n-o avea și nici un fel de intestine. N-avea nimic. Așa că nu prea-i clar despre cine este vorba.
De aceea mai bine să nici nu vorbim despre el.

FAPT DIVERS

Într-o zi, Orlov a făcut indigestie de la o mîncare de mazăre, și a murit. Krîlov, auzind una ca asta, a murit și el. Spiridonov însă a murit de la sine. Iar nevasta lui Spiridonov a căzut de pe bufet și de asemenea a murit. Iar copiii lui Spiridonov s-au înecat într-un heleșteu. Iar

bunica lui Spiridonov s-a dedat beţiei şi s-a apucat să bată drumurile. Iar Mihailov a încetat să se mai pieptene şi l-a năpădit mătreaţa. Iar Kruglov a desenat o doamnă care ţine în mînă un cnut şi a înnebunit. Iar Perehrestov a primit telegrafic patru sute de ruble şi a început să-şi dea aşa nişte aere, că l-au dat afară de la slujbă.

Oameni de treabă, şi nu ştiu să-şi găsească o poziţie solidă.

A CĂZUT O BĂBUŢĂ

O băbuţă prea curioasă din fire s-a aplecat pe fereastră, a căzut şi s-a zdrobit de pămînt.

O altă băbuţă s-a aplecat pe fereastră ca să se uite după cea care tocmai cădea şi, fiind prea curioasă, a alunecat şi ea, a căzut şi s-a zdrobit de pămînt.

Apoi a căzut pe fereastră o a treia băbuţă, apoi o a patra, apoi o a cincea.

După ce a căzut şi a şasea băbuţă m-am săturat să le tot văd cum cad şi am plecat la piaţa Malţev, unde, cică, un orb a primit în dar un fular tricotat.

ILUZIE OPTICĂ

Semion Semionovici, punîndu-şi ochelarii, se uită spre pin şi vede: în pin şade un ţăran şi-i arată pumnul.

Semion Semionovici îşi scoate ochelarii, se uită şi vede că în pin nu şade nimeni.

Semion Semionovici îşi pune ochelarii, se uită şi vede din nou că în pin şade un ţăran care-i arată pumnul.

Semion Semionovici îşi scoate ochelarii şi din nou vede că în pin nu şade nimeni.

Semion Semionovici îşi pune iarăşi ochelarii, se uită şi vede din nou că în pin şade un ţăran care îi arată pumnul.

Semion Semionovici refuză să creadă în această apariţie şi socoteşte că apariţia este o iluzie optică.

PUŞKIN ŞI GOGOL

Gogol (cade din culise pe scenă şi rămîne culcat).

Puşkin (intră, se împiedică de Gogol şi cade): Iaca dracu! Ăsta-i cu siguranţă Gogol.

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! Nici să-ţi tragi sufletul nu te lasă! (Porneşte, se împiedică de Puşkin şi cade): Poftim! Iarăşi mă împiedic de Puşkin!

Puşkin (ridicîndu-se): Nici o clipă de linişte! (Porneşte, se împiedică de Gogol şi cade): Iaca dracu! Asta-i cu siguranţă tot Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Peste tot obstacole! (Porneşte, se împiedică de Puşkin şi cade): Uite pacostea! Iarăşi Puşkin!

Puşkin (ridicîndu-se): Bădărănie! Totală bădărănie. (Porneşte, se împiedică de Gogol şi cade): Iaca dracu! Iarăşi Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Asta-i totală bătaie de joc. (Porneşte, se împiedică de Puşkin, apoi cade): Iarăşi Puşkin!

Puşkin (ridicîndu-se): Iaca dracu. Dracu-adevărat! (Porneşte, se împiedică de Gogol şi cade în culise): De Gogol!

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! (Porneşte, se împiedică de Puşkin şi cade). De Puşkin!

Puşkin (ridicîndu-se): Iaca dracu! (Porneşte se împiedică de Gogol şi cade după culise). De Gogol.

Gogol (ridicîndu-se): Pacostea naibii! (Se retrage în culise). Se aude vocea lui Gogol: „De Puşkin!"

VISUL

Kalughin a adormit şi a visat — cică şade el într-o tufă, iar pe lîngă tufă trece miliţianul.

Kalughin s-a trezit, s-a şters la gură şi a adormit din nou, şi a visat din nou, cică trece el pe lîngă tufă, iar în tufă s-a ascuns şi stă miliţianul.

Kalughin s-a trezit, şi-a aşternut sub cap un ziar, ca să nu-i curgă mucii direct pe pernă, şi iarăşi a visat cum, cică, şade el într-o tufă, iar pe lîngă tufă trece miliţianul.

Kalughin s-a trezit, a schimbat ziarele, s-a culcat şi a adormit din nou. A adormit şi a visat iarăşi cum, cică, trece el pe lîngă tufă, iar în tufă şade miliţianul.

De data asta Kalughin s-a trezit şi a hotărît să nu mai doarmă, dar a adormit pe loc şi a visat cum, cică, stă el ascuns după miliţian, iar pe lîngă ei trece o tufă.

Kalughin a început să urle şi să se zvîrcolească prin pat, dar de trezit nu s-a mai putut trezi.

Kalughin a dormit patru zile şi patru nopţi, iar în a cincea zi s-a trezit aşa de jigărit încît cizmele trebuia să şi le lege de picior cu sfori, ca să nu-i tot cadă pe glezne.

La brutăria unde Kalughin cumpăra de obicei pîine de grîu, nu l-au recunoscut şi i-au strecurat o pîine de secară.

Inspecţia sanitară care controla locuinţele l-a luat la ochi pe Kalughin, a găsit că-i insalubru şi de nimic, aşa că a dispus asociaţiei locatarilor să-l înlăture odată cu gunoiul.

Pe Kalughin l-au îndoit în două, l-au împachetat şi l-au aruncat odată cu gunoiul.

LEGEA LUI LYNCH

Petrov se urcă pe cal şi, adresîndu-se mulţimii, rosteşte un discurs despre ceea ce va fi cînd, pe locul unde se află acum Parcul public, se va construi un zgîrie-nor americănesc. Mulţimea ascultă şi este întru totul de acord. Petrov îşi notează ceva în carneţel. Din mulţime se desprinde un om mijlociu de stat şi-l întreabă pe Petrov ce anume şi-a notat în carneţel. Petrov răspunde că asta îl priveşte numai pe el. Omul mijlociu de stat insistă. Discuţia se înăspreşte. Izbucneşte cearta. Mulţimea este de partea omului mijlociu de stat şi Petrov, salvîndu-şi viaţa, dă pinteni calului şi se ascunde după cotitură. Mulţimea se frămîntă şi, pentru că nu are altă pradă la îndemînă, îl înşfacă pe omul mijlociu de stat şi-i smulge capul. Capul smuls se rostogoleşte pe caldarîm şi se opreşte la gura canalului de scurgere. Mulţimea, după ce şi-a potolit patimile, se risipeşte.

SPECTACOL RATAT

Petrakov-Gorbunov iese pe scenă şi vrea să spună cîteva cuvinte, dar îl apucă sughiţul. I se face greaţă. Părăseşte scena.

Intră Pritikin.

PRITIKIN: Tovarăşul Petrakov-Gorbunov trebuia să vă anun. . . (I se face greaţă şi iese în fugă).

Intră Makarov.

MAKAROV: Egor... (Lui Makarov i-e greață. Iese în fugă).
Intră Serpuhov.
SERPUHOV: Ca să nu... (I se face greață, iese în fugă).
Intră Kurova.
KUROVA: Aş fi vrut... (I se face greață, iese în fugă).
Intră o fetiță.
FETIŢA: Tata m-a rugat să vă transmit că teatrul se închide. Întregul colectiv e cuprins de greață.

CE SE VINDE ÎN PREZENT LA MAGAZINE

Koratîghin a sosit la Tikakeev, dar nu l-a găsit acasă. În acest timp Tikakeev a fost la magazin, unde a cumpărat zahăr, carne şi castraveți.

Koratîghin s-a foit un timp pe la poarta lui Tikakeev și tocmai se pregătea să lase un bilețel cînd, deodată văzu că sosește însuși Tikakeev, cu o sacoşă de muşama în mînă.

— A trecut ora de cînd stau şi te aştept — îi strigă Koratîghin.

— Nu-i adevărat — răspunse Tikakeev — nu e nici un sfert de ceas de cînd am plecat de acasă.

— Asta rămîne de văzut — zise Koratîghin. — În orice caz, eu sînt aici de o oră.

— Să nu minți! — zise Tikakeev. E ruşinos să minți.

— Prea milostive domn! — spuse Koratîghin. Vă rog să binevoiți a vă exprima cu mai multă grijă.

— Consider că... a început Tikakeev, dar Koratîghin l-a întrerupt imediat:

— Dacă dumneata consideri... a zis el. Dar după asta Tikakeev l-a întrerupt la rîndul său:

— Las că n-ai de ce să te ții aşa măreț!

Aceste cuvinte l-au înfuriat aşa de tare pe Koratîghin, încît imediat şi-a astupat cu degetul o nară, iar pe cealaltă a golit-o drept în Tikakeev.

La care Tikakeev a scos din sacoşă ditamai castravetele, cu care l-a lovit pe Koratîghin în cap.

Koratîghin şi-a dus mîinile la cap, a căzut şi a murit.

Iată ce castraveți uriaşi se vînd în prezent la magazine.

MAŞKIN L-A OMORÎT PE KOŞKIN

Tovarăşul Koşkin dansa în jurul tovarăşului Maşkin.
Tovarăşul Maşkin îl urmărea din ochi pe tovarăşul Koşkin.
Tovarăşul Koşkin îşi fîlfîia mîinile într-un fel jignitor şi îşi strîmba picioarele într-un chip respingător.
Tovarăşul Maşkin s-a încruntat.
Tovarăşul Koşkin a executat cîteva mişcări din abdomen şi a lovit în pămînt cu piciorul stîng.
Tovarăşul Maşkin a scos un ţipăt şi s-a aruncat la tovarăşul Koşkin.
Tovarăşul Koşkin a încercat să fugă, dar s-a impiedicat şi a fost ajuns de tovarăşul Maşkin.
Tovarăşul Maşkin i-a tras un pumn în cap tovarăşului Koşkin.
Tovarăşul Koşkin a scos un ţipăt şi a căzut în patru labe.
Tovarăşul Maşkin i-a dat tovarăşului Koşkin un picior în burtă şi apoi încă un pumn la ceafă.
Tovarăşul Koşkin s-a întins la pămînt şi a murit.
Maşkin l-a omorît pe Koşkin.

VÎNĂTORII

La vînătoare au plecat şase oameni, dar s-au întorş numai patru.
Doi dintre ei nu s-au întors.
Oknov, Kozlov, Striucikov şi Motîlkov s-au întors cu bine acasă, iar Sirokov şi Kablukov au murit la vînătoare.
După aceea Oknov a umblat toată ziua agitat şi n-a vrut să vorbească cu nimeni. Kozlov l-a urmărit pas cu pas pe Oknov şi l-a bătut la cap cu tot felul de întrebări, ceea ce l-a adus pe Oknov în culmea enervării.
KOZLOV: Vrei să-ţi aprinzi o ţigară?
OKNOV: Nu.
KOZLOV: Vrei să-ţi aduc, uite, asta şi asta?
OKNOV: Nu.
KOZLOV: Poate ai vrea să-ţi povestesc ceva hazliu?
OKNOV: Nu.
KOZLOV: Vrei să bei? Am aici ceai cu coniac.

OKNOV: Nu-ţi ajunge că tocmai te-am lovit la ceafă cu pietroiul ăsta, pîn-la urmă am să-ţi mai smulg şi-un picior.

STRIUCIKOV şi MOTILKOV: Ce faceţi acolo? Ce faceţi acolo?

KOZLOV: Ridicaţi-mă de la pămînt.

MOTILKOV: Nu te pierde cu firea, rana se va închide la loc.

KOZLOV: Dar Oknov unde-i?

OKNOV (smulgîndu-i un picior lui Kozlov): Sînt aici, pe-aproape!

KOZLOV: Oh! Măiculiţă! Săriţi!

STRIUCIKOV şi MOTILKOV: Ia te uită, într-adevăr i-a smuls şi-un picior!

OKNOV: I l-am smuls şi l-am aruncat acolo!

STRIUCIKOV: Asta-i barbarie!

OKNOV: Ceee faceee?

STRIUCIKOV: ... rie...

OKNOV: Cu-u-u-m?

STRIUCIKOV: Ni... ni... nicidecum.

KOZLOV: Cum am să mai ajung eu acasă?

MOTILKOV: Nu-ţi face griji, o să-ţi proptim o proteză.

STRIUCIKOV: Poţi să stai într-un picior?

KOZLOV: Pot, dar nu cine ştie ce.

STRIUCIKOV: Las' că te ajutăm noi.

OKNOV: Lăsaţi-mă la el!

STRIUCIKOV: Aoleu, nu! Mai bine să pleci!

OKNOV: Haide, lăsaţi-mă! ... Lăsaţi-mă! ... Lăsaţi... Uite ce-am vrut să fac.

STRIUCIKOV şi MOTILKOV: Înfiorător!

OKNOV: Ha-ha-ha!

MOTILKOV: Dar Kozlov unde-i?

STRIUCIKOV: S-a tîrît pînă-n tufiş!

MOTILKOV: Kozlov, eşti aici?

KOZLOV: Pssst!

MOTILKOV: Ia te uită la el, a ajuns pînă aici.

STRIUCIKOV: Ce facem cu el?

MOTILKOV: Cu ăsta nu mai ai ce face. După părerea mea, ar trebui pur şi simplu sugrumat. Kozlov! Hei, Kozlov! Mă mai auzi?

KOZLOV: Aoleu, te aud, dar foarte greu.

MOTILKOV: Lasă frate, nu te mai văicări. O să te sugrumăm acuşica. Stai puţin! Aşa... aşa... aşa.
STRIUCIKOV: Uite-aşa, încoace, aşa, încă puţin! Aşa, aşa, aşa! Haide, încă puţin... Ei, acum e gata!
MOTILKOV: Acum e gata!
OKNOV: Doamne-ajută!

ÎNCEPE O MINUNATĂ ZI DE VARĂ

Simfonie

Cum a cîntat cocoşul, Timofei s-a şi căţărat prin lucarnă pe acoperiş, băgîndu-i în sperieţi pe toţi trecătorii. Ţăranul Hariton s-a oprit în loc, a apucat un pietroi şi l-a aruncat după Timofei. Timofei a dispărut nu se ştie unde. „Tiii! Ce sprinten!" a vuit turma de oameni, iar alde Zubov s-a repezit cu toată puterea şi s-a izbit cu capul în zid. „Eh!" — a ţipat o femeie cu fălcile umflate. Însă Komarov a împroşcat-o de sus cu un şuvoi şi femeia s-a ascuns urlînd sub o poartă. Tocmai trecea pe acolo Feteliuşin, care a rînjit a zîmbi. Komarov s-a apropiat de el şi i-a strecurat: „Bă grasule!" pocnindu-l apoi între coaste. Feteliuşin s-a rezemat de un zid şi a început să sughiţă. Romaşkin scuipa din fereastră, încercînd să-l nimerească pe Feteliuşin. Ceva mai încolo o femeie năsoasă îşi mardea copilul cu un hîrdău. Iar o mămică tînără şi durdulie zdrelea de zid obrazul drăgălaşei sale fetiţe. Un căţeluş care-şi frînsese lăbuţa subţire se tăvălea pe trotuar. Un ţînc înfuleca scîrnăvie din scuipătoare. La băcănie se formase o coadă lungă la zahăr. Femeile se certau în gura mare, înghiontindu-se cu coşurile. Ţăranul Hariton, îmbibat cu spirt denaturat, stătea în dreptul lor cu prohabul deschis şi striga cuvinte spurcate.
În acest fel a început o minunată zi de vară.

Simfonia a II-a

Anton Mihailovici a scuipat, a spus „eh", a mai scuipat o dată, a mai spus o dată „eh", a mai scuipat încă o dată, a mai spus încă o dată „eh" şi a plecat. Ducă-se! Mai bine am să povestesc despre Ilia Pavlovici.

Ilia Pavlovici s-a născut în anul 1893 la Tarigrad. Încă de mic copil a fost adus la Petrograd, iar aici a absolvit şcoala nemţească de pe strada Kirocinaia. Apoi a fost vînzător la un magazin, apoi a mai lucrat undeva, iar la începutul Revoluţiei a emigrat în străinătate. Ducă-se! Mai bine am să povestesc despre Ana Ignatievna.

Dar a povesti despre Ana Ignatievna nu-i aşa de uşor. În primul rînd, eu nu ştiu despre ea aproape nimic, iar în al doilea rînd, tocmai am căzut de pe scaun şi am uitat despre ce anume voiam să povestesc. Mai bine am să povestesc despre mine însumi.

Eu sînt înalt de stat, sînt deştept, mă îmbrac cu eleganţă şi cu bun gust, nu beau, nu umblu la cursele de cai, dar mă atrag femeile. Nici ele nu mă evită. Ba chiar le face plăcere să mă plimb cu ele. Serafima Izmailovna m-a invitat la ea de multe ori, iar Zinaida Iakovlevna, de asemenea, spunea că întotdeauna îi face plăcere să mă vadă. Dar iată, cu Marina Petrovna mi s-a întîmplat ceva hazliu, despre care aş vrea să povestesc. Un caz foarte obişnuit, dar cu toate astea distractiv, pentru că mulţumită mie Marina Petrovna a devenit complet cheală, ca-n palmă. Asta s-a întîmplat aşa: am venit odată la Marina Petrovna, iar ea — hop! — şi-a chelit. Şi, asta-i tot.

SCRISOARE

Dragă
Nikandr Andreevici,

Am primit scrisoarea ta şi imediat am priceput că ea-i de la tine. La început mi s-a părut dintr-o dată că nu-i de la tine, dar, cum am desfăcut-o, am priceput pe loc că-i de la tine, şi cînd te gîndeşti că eram gata-gata să-mi închipui că nu-i de la tine. Mă bucur că te-ai căsătorit de atîta vreme, pentru că, dacă omul se căsătoreşte cu aceea cu care şi voia să se căsătorească, asta înseamnă că el a găsit ceea ce a căutat. Şi iată că sînt foarte bucuros că te-ai căsătorit, pentru că dacă omul se căsătoreşte cu aceea cu care a vrut, asta înseamnă că el a găsit ceea ce-a căutat. Am primit scrisoarea ta ieri şi îndată m-am gîndit că scrisoarea asta-i de la tine, dar

apoi m-am gîndit că, parcă, se pare că nu-i de la tine, dar, o desfac şi văd — e chiar de la tine. Tare bine ai făcut că mi-ai scris. La început nu mi-ai scris, apoi dintr-o dată mi-ai scris, dar încă şi înainte, pînă atunci, mai întîi nu mi-ai scris o vreme, apoi iar mi-ai scris. Eu, imediat după ce-am primit scrisoarea ta, imediat am zis că-i de la tine, şi-apoi mă bucur foarte mult că te-ai căsătorit deja, pentru că, dacă i-a venit omului pofta să se căsătorească, atunci el trebuie neapărat să se şi căsătorească. Uite de ce sînt eu foarte bucuros, că în sfîrşit te-ai căsătorit, şi tocmai cu aceea cu care ai şi vrut să te căsătoreşti. Şi, foarte bine ai făcut că mi-ai scris. În clipa în care am văzut scrisoarea ta m-am bucurat foarte mult şi imediat m-am şi gîndit că ea-i de la tine. E adevărat, în timp ce-o desfăceam, m-a trecut aşa, un gînd, cum că n-ar fi de la tine, dar apoi, cu toate astea, mi-am zis că-i de la tine. Şi, îţi mulţumesc că mi-ai scris. Îţi sînt recunoscător pentru asta şi mă bucur foarte mult, pentru tine. Tu poate că nu ghiceşti de ce mă bucur eu atîta pentru tine, dar am să-ţi spun eu imediat, că de-aia mă bucur eu pentru tine, de-aia că te-ai căsătorit, şi tocmai cu aceea cu care ai şi vrut să te căsătoreşti. Iar asta, ştii, este foarte bine, să te căsătoreşti tocmai cu aceea cu care şi voiai să te căsătoreşti, pentru că tocmai atunci şi obţii ceea ce-ai căutat. Iată, tocmai din cauza asta mă bucur eu atît de mult pentru tine. Şi de asemenea mai mă bucur şi de-aia că mi-ai scris o scrisoare. Eu încă de departe am zis că scrisoarea-i de la tine, însă cînd am luat-o în mînă m-am gîndit aşa: te pomeneşti că n-o fi de la tine? Iar după asta mă gîndesc: da' de unde, se înţelege că-i de la tine. Desfac eu aşa scrisoarea şi în acelaşi timp mă gîndesc: e de la tine sau nu-i de la tine? E de la tine, sau nu-i de la tine? Ei, şi imediat cum am desfăcut-o, văd imediat că-i de la tine. M-am bucurat foarte mult şi am hotărît să-ţi scriu şi eu ţie o scrisoare. Despre multe cele ar trebui să povestesc, numai că, vezi bine, nu am vreme. Ce-am reuşit, ţi-am scris în scrisoarea asta, iar ce-a mai rămas o să-ţi scriu după aia, pentru acuma n-am nicidecum vreme. Bine că măcar mi-ai scris tu mie o scrisoare. Acum ştiu că tu te-ai căsătorit deja de mult. Eu şi din scrisorile dinainte am ştiut că te-ai căsătorit,

iar acum văd, iarăşi — este perfect adevărat, te-ai căsătorit. Şi eu mă bucur foarte mult că te-ai căsătorit şi mi-ai scris o scrisoare. Că eu imediat, cum am văzut scrisoarea ta, aşa am şi gîndit, că tu iarăşi te-ai căsătorit. Ei, mă gîndesc eu, asta-i bine, că tu iarăşi te-ai căsătorit şi că mi-ai scris o scrisoare despre asta. Acum, să-mi scrii tu mie cine-i noua ta nevastă şi cum s-au petrecut toate astea. Să-i transmiţi noii tale neveste salutări.

LEGĂTURA

Filosoafe !

1. Vă scriu ca răspuns la scrisoarea Dumneavoastră, pe care Vă pregătiţi să mi-o scrieţi ca răspuns la scrisoarea mea, pe care v-am scris-o eu Dumneavoastră.
2. Un violonist şi-a cumpărat un magnet şi a pornit cu el spre casă. Pe drum, asupra violonistului au năvălit nişte huligani şi i-au smuls şapca din cap. Vîntul a luat şapca şi a purtat-o pe stradă.
3. Violonistul a pus magnetul pe pămînt şi a dat fuga după şapcă. Şapca a nimerit într-o băltoacă de acid azotic şi acolo a putrezit.
4. Iar între timp huliganii au inhăţat magnetul şi s-au ascuns.
5. Violonistul s-a întors acasă fără palton şi fără şapcă, pentru că şapca i-a putrezit în acidul azotic, iar violonistul, mîhnit din cauză că i-a putrezit şapca, şi-a uitat paltonul în tramvai.
6. Conductorul acelui tramvai a dus paltonul la vechituri şi acolo l-a schimbat pe smîntînă, crupe şi roşii.
7. Socrul conductorului s-a îmbuibat cu roşii şi a murit. Trupul socrului conductorului l-au depus la morgă, dar apoi l-au încurcat şi în locul socrului conductorului au înmormîntat o bătrînică.
8. Pe mormîntul bătrînei au aşezat o coloană pe care au trecut inscripţia „Anton Sergheevici Kondraţiev".
9. După unsprezece ani, viermii au ros coloana şi ea s-a prăbuşit. Iar paznicul cimitirului a tăiat această coloană în patru bucăţi şi a ars-o in cuptorul său. Iar soţia paznicului cimitirului a fiert pe acest foc o ciorbă de conopidă.

10. Dar, tocmai cînd ciorba era gata fiartă, de pe perete a căzut o muscă drept în blidul cu această ciorbă. Ciorba au dat-o cerşetorului Timofei.
11. Cerşetorul Timofei a mîncat ciorba şi a povestit cerşetorului Nikolai despre mărinimia paznicului de cimitir.
12. A doua zi cerşetorul Nikolai a venit la paznicul cimitirului şi s-a apucat să-i ceară de pomană. Dar paznicul cimitirului nu i-a dat nimic cerşetorului Nikolai şi l-a gonit.
13. Cerşetorul Nikolai s-a mîniat foarte tare şi a pus foc casei paznicului de cimitir.
14. Incendiul a trecut de la casă la biserică şi biserica a ars şi ea.
15. A fost pornită o anchetă îndelungată, dar cauza incendiului nu a putut fi stabilită.
16. Pe locul unde a fost biserica au construit un club, iar în ziua inaugurării clubului a fost organizat un concert la care a luat parte violonistul care în urmă cu patrusprezece ani şi-a prăpădit paltonul.
17. Iar printre ascultători se afla fiul unuia dintre huliganii aceia care, în urmă cu patrusprezece ani, i-au smuls de pe cap şapca acestui violonist.
18. După concert ei au plecat acasă cu acelaşi tramvai. Dar, în tramvaiul care mergea în urma lor, era vatman tocmai acel conductor care vînduse cîndva paltonul violonistului la vechituri.
19. Şi iată, umblă ei noaptea tîrziu prin oraş: înainte — violonistul, iar în urma lui — vatmanul, fostul conductor.
20. Umblă ei şi habar n-au ce legături îi leagă şi [illegible] nu vor afla asta cît timp vor mai trăi.

DIN CARNETUL DE ÎNSEMNĂRI

Bătrînul se scărpina cu ambele mîini. Acolo unde nu putea să ajungă cu amîndouă mîinile, bătrînul se scărpina cu una singură, dar de aceea repede-repede. În acelaşi timp, clipea iute din ochi.

Hvilişcevski mînca răchiţele, străduindu-se să nu se schimonosească la faţă. El se aştepta ca toată lumea să spună: ce putere de voinţă! Dar nimeni n-a spus nimic.

...Din cutie au ieşit un fel de băşicuţe. Hvilişcevski s-a strecurat pe vîrfuri din cameră şi, încet-încet, a închis uşa în urma lui. „Lua-o-ar dracu! — şi-a spus Hvilişcevski —. Nu mă interesează ce-i în ea. Chiar aşa! Lua-o-ar dracu!".

CASIERIŢA

Maşa a găsit o ciupercă, a cules-o şi a dus-o la piaţă. La piaţă Maşa a încasat una după ceafă, ba i-au mai promis să-i dea şi cîteva peste picioare. Maşa s-a speriat şi a fugit de-acolo.

A dat fuga la cooperativa de consum şi a încercat să se ascundă după casierie. Responsabilul a observat-o însă imediat şi a întrebat-o: „Ce ai acolo?" Maşa i-a răspuns: „O ciupercă". Responsabilul: „Ia te uită ce dezgheţată-i! Vrei să te aranjez pe loc?" Maşa: „N-ai să mă aranjezi!". Responsabilul: „Ba chiar am să te aranjez!" Şi a aranjat-o pe Maşa să învîrtă manivela la casierie.

Maşa a tot învîrtit la manivelă şi tot învîrtind la ea, a murit pe neaşteptate. A sosit miliţia, a întocmit actul de deces şi i-a aplicat responsabilului o amendă de 15 ruble.

„De ce amendă, mă rog frumos?" — a întrebat responsabilul. Iar miliţia: „Pentru crimă". Responsabilul s-a speriat, a achitat repede amenda şi a spus: „Dar pe casiera asta moartă s-o scoateţi de aici cît mai repede!"

Însă vînzătorul de la sectorul de legume zice: „Nu, aşa nu e drept, ea nu era casieriţă, ci doar învîrtea la manivela de la casierie. Casieriţa, uite-o, şade colo". Iar miliţia: „Asta nu ne interesează. Ni s-a spus să scoatem casieriţa, scoatem casieriţa!"

Miliţia a început să se apropie de casierie. Casieriţa s-a întins peste tejgheaua de la casierie şi zice: „Nu mă duc!" Iar miliţia: „De ce nu vrei să vii, toanto?" Casieriţa: „O să mă îngropaţi de vie!"

Miliţia s-a apucat să tragă de casieriţă, tot încearcă să o desprindă de tejghea, dar nu reuşeşte s-o ridice, deoarece casieriţa este foarte durdulie.

„Apucaţi-o de picioare", — zice vînzătorul de la sectorul de legume.

„Nu — zice responsabilul — casierița asta ține locul nevesti-mii. Avînd în vedere aceasta, vă rog să nu-i dezgoliți părțile rușinoase".

Casierița: „Ați auzit? Să nu îndrăzniți să-mi dezgoliți părțile rușinoase!"

Miliția a luat-o în brațe pe casieriță și a tîrît-o afară din cooperativă.

Responsabilul le-a dat dispoziție vînzătorilor să facă ordine în magazin și să înceapă din nou vînzarea.

„Dar ce ne facem cu moarta aia?" — arătă spre Mașa vînzătorul de la sectorul de legume.

„Fraților! — exclamă responsabilul, — le-am încurcat pe toate. Intr-adevăr: ce ne facem cu moarta?"

„Și cine o să stea la casierie?" — întrebă vînzătorul.

Responsabilul și-a luat capul în mîini. A răsturnat cu genunchiul merele pe tejghea și zice: „Cîtă dezordine!"

„Cîtă dezordine!" — spun vînzătorii în cor.

Deodată responsabilul și-a netezit mustața și a exclamat: „He-he! Nu mă las eu încolțit cu una cu două! S-o așezăm pe moartă la casierie, poate că publicul n-o să observe cine stă acolo".

Au așezat-o deci pe defunctă la casierie, în gură i-au potrivit o țigară, ca să pară că-i vie, iar pentru mai multă autenticitate i-au pus în mînă ciuperca.

Șade moarta la casierie ca și cum ar fi vie, numai culoarea obrazului e tare verde și un ochi îi este deschis, iar celălalt complet închis.

„Nu-i nimic, o să meargă", — zice responsabilul.

Iar clienții deja bat la ușă, se agită: de ce-i închis? Mai ales o gospodină, în capot de mătase, s-a apucat să vocifereze, își tot agită coșulețul și lovește cu tocul în clanța de la ușă. Iar lîngă gospodina în capot de mătase o băbuță, cu un fel de pungă pe cap, strigă, înjură, și afirmă că responsabilul cooperativei este un hoț.

Responsabilul a deschis ușa și i-a lăsat pe clienți să intre.

Clienții s-au risipit imediat spre sectorul de carne și apoi la raionul de zahăr și piper. Iar bătrînica aceea cu punga pe cap a pornit imediat spre sectorul de pește, însă pe drum a dat cu ochii de casieriță și a rămas pe loc:

„Doamne Dumnezeule mare" — zice.

Gospodina în capot de mătase a colindat între timp toate sectoarele şi pluteşte spre casierie. Dar abia a aruncat o privire spre casierie, că s-a oprit, — stă mută şi se uită.

Vînzătorii tac de asemenea şi se uită la responsabil. Responsabilul se uită de după tejghea şi aşteaptă să vadă ce-o să se mai întîmple.

Gospodina cu capot de mătase s-a întors spre vînzători şi întreabă:

„Pe cine aveţi la casierie?"

Iar vînzătorii tac, pentru că nu ştiu ce să răspundă.

Responsabilul tace de asemenea.

Între timp, din toate părţile a început să se adune mulţimea.

În stradă e forfotă. Au început să roiască portarii. Se fac auzite ţignale. Într-un cuvînt — adevărat scandal.

Mulţimea era dispusă să rămînă pe lîngă cooperativă pînă seara, dar cineva a anunţat că pe strada cu felinare este gata să cadă pe fereastră o babă. Atunci mulţimea de la cooperativă s-a mai rărit, întrucît multă lume s-a mutat în strada cu felinare.

In româneşte de:
IOAN RADIN-PEIANOV

JEROME K. JEROME
(Anglia)

Jerome Klapka Jerome s-a născut la Walsall, Staffordshire, în 1859. Este rînd pe rînd funcționar, profesor, stenograf, actor, gazetar, scriitor. Debutează în 1889 prin două volume de schițe: **„Reveriile unui pierde-vară"** și **„Trei oameni într-o barcă"** (ambele traduse în românește). Urmează o bogată carieră literară cuprinzînd genuri diferite: piese de teatru — **„Barbara"**, **„Chiriașul de la etajul al treilea"**; romane — **„Trei pe două biciclete"** (tradus în românește), **„Toate drumurile duc spre Calvar"**; schițe — **„Fii și tu bărbat"** (traduse în românește), **„Schițe viorii, albastre și verzi"** (traduse în românește), **„Conversația în jurul mesei de ceai și cugetările lui Henry"**, **„Alte gînduri ale unui pierde-vară"**, **„În vacanță cu copiii mei"** (traduse în românește). Moare la Northampton, în 1927.

Povestirea **„Partenerul de dans"** ocupă un loc aparte în opera lui, oferind o imagine inedită asupra scriitorului. Construită pe motivul artistului distrus de produsul creației sale, povestirea este o satiră necruțătoare la adresa disprețuirii banalului, a vanității și a falselor pretenții de perfecțiune, îmbinată totodată cu elemente specifice poveștilor fantastice și poveștilor de groază.

PARTENERUL DE DANS

„Povestea ce urmează să v-o istorisesc", începu Mac Shangnassy, „se petrecu în Furtwangen, un orășel micuț din Pădurea Neagră. Trăia acolo un bătrîn onorabil și foarte simpatic pe nume Nicholaus Geibel. Se îndeletnicea cu jucăriile mecanice, meșteșug ce-i cîștigase deja o faimă aproape europeană. Confecționa o groază de minunății: iepurași care țîșneau din inima unei verze, dădeau din urechi, își netezeau mustățile și dispăreau la loc; pisicuțe care se spălau pe bot și mieunau atît de natural, că păcăleau pînă și cîinii; păpuși care își scoteau pălăria și spuneau „Bună dimineața, ce mai faceți?" și unele care puteau chiar să și cînte.

Dar el era mai mult decît un simplu mecanic, era un adevărat artist. Își făcea munca cu pasiune, cu dăruire totală. Magazinul lui era plin de tot soiul de lucruri neobișnuite, pe care n-ar fi putut — și de altfel nici nu intenționa — să le vîndă vreodată; lucruri pe care le făcea din propria lui plăcere. Concepuse un măgăruș mecanic care, printr-o baterie electrică putea să meargă două ore fără oprire și — ce era și mai grozav — chiar

mai repede decît unul adevărat, fără nici o intervenție din partea călărețului; o pasăre care se înălța ca o săgeată, făcea cîteva cercuri în aer și ateriza exact în locul de unde pornise; un schelet susținut de o bară de fier, ce executa la perfecție un spectaculos dans marinăresc; o păpușă în mărime naturală ce putea să cînte la vioară; și un domn respectabil, gol pe dinăuntru, ce putea să fumeze pipă și să bea mai multă bere decît toți studenții germani la un loc, ceea ce, trebuie să recunoașteți, era ceva!

Și așa se răspîndise în orășel convingerea că bătrînul Geibel era în stare să facă orice și-ar fi dorit cineva. Într-o zi, vestitul păpușar se întrecu pe sine și astfel numele lui se întipări pentru totdeauna în memoria localnicilor. Totul se petrecu în felul următor:

Tînărul doctor Follen avea un copilaș, iar copilașul urma să-și sărbătorească ziua de naștere. Prima aniversare adusese casa într-o stare de nespusă agitație, însă acum, la împlinirea celor doi anișori, doctorul Follen intenționa să dea un bal în cinstea evenimentului. Bătrînul Geibel și Olga, fiica lui, se numărau printre invitați.

A doua zi după bal, cîteva dintre prietenele Olgăi trecură pe la ea ca să schimbe impresii asupra petrecerii. Bineînțeles că au ajuns să discute și despre bărbați, subiect la care toate s-au dovedit pretențioase și necruțătoare. Criticară în unanimitate modul lor de a dansa. Bătrînul Geibel, prezent în cameră, se prefăcu foarte absorbit de cele ce citea în ziar, așa că fetele nu-l băgară în seamă.

— Pare să existe foarte puțini bărbați care să știe într-adevăr să danseze, spuse una dintre fete.

— Și chiar și cei mai împleticiți își dau aere, adăugă alta; lasă impresia că-ți fac o deosebită favoare cînd te invită la dans.

— Și ce stupizenii vorbesc, adăugă a treia. Întotdeauna îți spun aceleași lucruri: „Ce încîntătoare arătați astă-seară". „Călătoriți des la Viena? Vai, ar trebui, este minunată". „Ce rochie splendidă aveți". „Ce zi caldă a fost astăzi". „Vă place Wagner?". Aș dori să mai aud și alte lucruri.

— Mie puţin îmi pasă de ce vorbesc ei, interveni a patra. Dacă un bărbat ştie să danseze bine, din partea mea să fie cît de prost pofteşte.

— În general toţi sînt săraci cu duhul, o întrerupse o fată zveltă şi arogantă.

— Eu mă duc la bal ca să dansez, continuă prima vorbitoare fără să ia în seamă intervenţia. Tot ce doresc eu de la un partener este să mă ţină strîns, să mă învîrtă fără să se poticnească şi să nu obosească înaintea mea.

— O marionetă de ceasornic, cred că ţi-ar trebui ţie, interveni iarăşi în discuţie fata cea zveltă.

— Bravo! strigară toate fetele bătînd din palme; ce idee straşnică!

— O marionetă de ceasornic, sau, şi mai bine, una acţionată electric, care să nu se oprească niciodată.

Fetele îmbrăţişară ideea cu mult entuziasm.

— O, ce partener grozav ar fi, nu te-ar lovi şi nu te-ar călca niciodată pe picioare.

— Sau să-ţi rupă rochia.

— Sau să piardă ritmul.

— Sau să ameţească şi să se lase pe tine.

— Şi nu şi-ar şterge niciodată faţa cu batista. Grozav mă calcă pe nervi să văd bărbaţii făcînd asta după fiecare dans.

— Şi nici nu şi-ar petrece toată seara la bufet.

— Cu un gramofon în interior, care să emită toate replicile înregistrate, nici nu l-ai putea deosebi de un om adevărat, spuse fata care avusese prima ideea.

— Ei, ba bine că nu, rosti domnişoara cea zveltă, ar fi mult mai agreabil!

Bătrînul Geibel îşi lăsase ziarul şi asculta cu urechile ciulite.

După ce plecară fetele, intră în atelierul lui, unde Olga îl auzi plimbîndu-se de colo-colo şi rîzînd pe înfundate; şi în noaptea aceea avu cu ea o lungă discuţie despre dans şi despre dansatori — o întrebă ce spuneau şi ce făceau ei de obicei, ce dansuri erau mai îndrăgite, ce ritmuri erau la modă şi multe alte întrebări legate de acest subiect.

Apoi, timp de două săptămîni nu mai părăsi atelierul, mereu îngîndurat şi preocupat, deşi cîteodată izbucnea pe

neaşteptate într-un rîs scurt, de parcă savura o glumă neştiută de nimeni.

O lună mai tîrziu, un alt bal răsunător se pregătea în Furtwangen. De data aceasta, era organizat de bătrînul domn Wenzel, un bogat negustor de cherestea, pentru a sărbători logodna nepoatei sale. Geibel şi fiica sa erau din nou printre invitaţi.

Cînd sosi ora plecării, Olga îşi căuta tatăl. Negăsindu-l în casă, bătu la uşa atelierului. El apăru în cămaşă, încins dar radios.

— Nu mă aştepta, spuse el, du-te tu înainte şi eu am să vin după aceea. Mai am ceva de pus la punct.

Cînd Olga dădu să plece, o opri:

— Spune-le că voi veni însoţit de un tînăr — foarte manierat şi un excelent dansator. Toate fetele or să-l îndrăgească. Apoi rîse mulţumit şi închise uşa.

În general, tatăl ei nu divulga nimănui ce lucra în atelier, însă fata avea o fină bănuială asupra celor ce plănuia el de cîtăva vreme, aşa că, într-o anumită măsură, fu în stare să prevină oaspeţii de ceea ce urma să se petreacă. Nerăbdarea atinsese paroxismul şi sosirea renumitului păpuşar era aşteptată cu sufletul la gură.

În cele din urmă, afară se auzi huruit de roţi şi mare agitaţie pe coridor. Bătrînul Wenzel în persoană, cu faţa roşie de emoţie, şi de rîs înăbuşit, năvăli în cameră anunţînd cu voce sacadată:

— D-l Geibel — şi un prieten.

D-l Geibel şi „prietenul" său îşi făcură apariţia salutaţi cu strigăte şi aplauze, şi înaintară spre mijlocul camerei.

— Permiteţi-mi, doamnelor şi domnilor, spuse d-l Geibel, să vi-l prezint pe prietenul meu, locotenentul Fritz. Fritz, dragul meu, înclină-te politicos spre onorata asistenţă.

Geibel îl bătu încurajator pe umăr, şi locotenentul făcu o plecăciune adîncă şi în acel moment din piept se auzi un hîrşîit sumbru, ca o prevestire a morţii, însă acest mic amănunt trecu foarte repede neobservat.

— Păşeşte niţel cam ţeapăn (bătrînul Geibel îl luă de braţ şi execută cu el cîţiva paşi. Într-adevăr păşea cam rigid), dar, oricum, nu mersul este partea lui forte. E conceput ca dansator şi în privinţa aceasta este desă-

vîrşit. Pînă acum n-am reuşit să-l învăţ decît valsul, însă îl execută la perfecţie, nu-l întrece nimeni. Poftiţi, doamnelor şi domnişoarelor, cine se încumetă să-l ia ca partener? Ţine ritmul perfect; niciodată nu oboseşte, nu vă loveşte şi nu vă calcă pe rochie; vă ţine cît de strîns doriţi dumneavoastră şi se învîrteşte cît de repede sau cît de încet vă place; nu cunoaşte oboseala şi are o conversaţie foarte agreabilă. Hai băiete, arată-le ce poţi!

Bătrînul Geibel răsuci un buton la spatele marionetei şi imediat Fritz deschise gura şi cu o voce de tenor ce părea să vină de undeva din spatele capului, rosti răspicat: „Îmi acordaţi un dans?"

Nu exista nici o îndoială că locotenentul Fritz făcuse o impresie foarte puternică asupra invitaţilor; cu toate acestea, nici una dintre fete nu părea dornică să danseze cu el. Se uitau neîncrezătoare la faţa lui de ceară, cu privirea fixă şi zîmbetul împietrit şi le treceau fiorii. În cele din urmă Geibel se apropie de fata care avusese ideea:

— Este propria dumneavoastră sugestie, domnişoară, realizată întocmai — un dansator electric. Îi datoraţi măcar o încercare.

Era o fată micuţă de statură, foarte apetisantă şi plină de nerv. Însoţitorii ei încurajară îndemnurile păpuşarului şi ea acceptă.

Bătrînul Geibel îi potrivi marioneta. Braţul drept înconjura talia fetei, ţinînd-o strîns; palma stîngă prinsă într-o articulaţie delicată se fixă pe mîna ei dreaptă. Geibel îi arătă apoi cum să regleze viteza, cum să oprească şi cum să se desprindă de dansatorul electric.

— Vă va învîrti într-un cerc perfect, explică el. Fiţi atentă să nu vă atingă nimeni, să nu-i modifice traiectoria.

Cîteva clipe mai tîrziu se auziră nişte acorduri muzicale. Bătrînul Geibel declanşă curentul şi Annette cu ciudatul ei partener începură să danseze.

Un timp toată lumea stătu să-i privească. Marioneta îşi desfăşura programul admirabil. Menţinînd pasul perfect şi susţinîndu-şi micuţa parteneră într-o îmbrăţişare fermă, dansatorul se învîrtea continuu, emiţînd la intervale constante de timp fraze amabile, întrerupte de scurte pauze de tăcere respectuoasă.

„Ce fermecătoare arătaţi astă-seară", rosti dansatorul cu glasul său slab, venit parcă de departe. „Ce zi frumoasă a fost astăzi. Vă place să dansaţi? Ce bine ne potrivim. Îmi mai acordaţi un dans, nu-i aşa? O, nu fiţi aşa de crudă. Ce rochie minunată aveţi. Nu-i aşa că valsul este încîntător? Aş putea dansa toată viaţa cu dumneavoastră. Aţi gustat din bunătăţile gazdei?"

Pe măsură ce se familiariza cu creatura ciudată, nervozitatea fetei dispărea şi jocul o amuza tot mai tare.

— O, e pur şi simplu minunat, strigă ea rîzînd, aş putea dansa cu el la nesfîrşit.

Perechile li se alăturară una cîte una şi curînd, toţi dansatorii din cameră se învîrteau în jurul lor. Nicholaus Geibel îi privea radios, savurîndu-şi succesul cu o bucurie copilărească.

Bătrînul Wenzel se apropie de el şi îi şopti ceva la ureche. Geibel chicoti încuviinţînd din cap şi amîndoi îşi croiră drum spre ieşire.

— Să-i lăsăm pe tineri să petreacă în voie. E dreptul lor astăzi, spuse Wenzel de îndată ce se aflau afară: dumneata şi cu mine să fumăm în tihnă o pipă şi să bem un pahar de vin alb, în biroul contabilităţii, cîţiva paşi numai, pe partea cealaltă a curţii.

Între timp, dansul se încinse tot mai tare. Micuţa Annette slăbise butonul ce controla viteza şi dansatorul se învîrtea din ce în ce mai repede. Tot mai multe perechi abandonau epuizate, dar ei continuau în acelaşi ritm ameţitor, pînă, în cele din urmă, rămaseră singurii dansatori din salon.

Valsul se accelera întruna. Muzica rămăsese în urmă: instrumentiştii, neputînd să ţină pasul, încetară şi priveau uluiţi. Tinerii aplaudau, însă cei mai în vîrstă începură să se îngrijoreze.

— Nu crezi c-ar fi mai bine să te opreşti, draga mea? spuse una dintre doamne. O să ameţeşti.

Dar Annette nu răspunse.

— Cred c-a leşinat, strigă o fată care apucase, o secundă, să-i zărească faţa.

Unul din bărbaţi se repezi la dansator şi-l apucă de braţ, însă şocul ciocnirii fu atît de puternic că-l aruncă la podea, iar piciorul de oţel al păpuşii îi izbi obrazul.

Creatura n-ar fi renunţat cu nici un preţ (devenise clar pentru oricine) la preţioasa-i pradă.

Dacă cei prezenţi şi-ar fi păstrat calmul, cu siguranţă că ar fi găsit un mijloc de a opri marioneta. Doi sau trei bărbaţi acţionînd împreună ar fi putut-o desprinde de podea sau ar fi blocat-o într-un colţ. Însă puţini sînt cei care-şi păstrează sîngele rece în momente de panică.

De obicei cei care n-au fost prezenţi îi judecă pe ceilalţi, cu multă uşurinţă, etichetîndu-i drept incapabili. Cei care au fost prezenţi, reconstituind faptele, găsesc soluţii dintre cele mai simple şi se miră cum de n-au fost în stare să acţioneze aşa la momentul respectiv.

Femeile deveniseră isterice. Bărbaţii îşi strigau unii altora ordine contradictorii. Doi domni, ţinîndu-se strîns unul de altul, se aruncară asupra marionetei, însă intervenţia lor avu un rezultat nefast. Marioneta ieşi de pe orbita ei şi se zdrobi de pereţi şi de mobilă. O dîră de sînge se prelingea de sub rochia albă a fetei însemnînd podeaua în urma ei. Totul se transformase într-un coşmar. Femeile năvăliră afară din cameră ţipînd înfricoşate. Bărbaţii făcură acelaşi lucru.

Un singur invitat spuse ceva de bun simţ: „Găsiţi-l pe Geibel — aduceţi-l pe Geibel".

Nimeni nu-l observase părăsind salonul şi nimeni nu ştia pe unde se afla. Un grup porni în căutarea lui. Ceilalţi, prea înspăimîntaţi ca să mai intre înapoi în cameră, se îngrămădeau afară la uşă şi ascultau. Dinăuntru se auzea zumzetul neîntrerupt al rotilelor pe podeaua lustruită, în timp ce marioneta se învîrtea fără încetare; din cînd în cînd o bufnitură surdă cînd dansatorul, cu prada încleştată, se izbea de cîte un obiect şi ricoşa într-o altă direcţie.

Şi tot timpul vorbea cu glasul acela palid, fantomatic repetînd întruna aceeaşi formulă: „Ce fermecătoare arătaţi astă-seară. Ce zi minunată a fost astăzi. O, nu fiţi atît de crudă. Aş putea dansa toată viaţa cu dumneavoastră. Aţi gustat din bunătăţile gazdei?"

Îl căutară pe Geibel peste tot; în toate încăperile din casă, apoi alergară cu toţii la locuinţa lui şi irosiră momente preţioase ca să-l trezească pe servitorul lui bătrîn şi surd. Tîrziu de tot cineva îşi dădu seama că şi Wenzel

lipsea şi atunci înţeleseră că se găseau amîndoi vizavi, în biroul contabilităţii.

Aflînd despre cele întîmplate, Geibel se ridică palid şi ţeapăn şi-i urmă fără să articuleze nici un cuvînt. Bătrînul Wenzel îl însoţi fără şovăire. Amîndoi îşi făcură loc prin mulţimea de invitaţi îngrămădiţi în faţa uşii şi pătrunseră în salon zăvorînd uşa în urma lor.

Cei de afară auzeau voci înăbuşite şi paşi repezi însoţiţi de zgomotul confuz al unei încăierări foarte strînse, apoi linişte şi din nou voci înăbuşite.

După cîtva timp, uşa se deschise, şi cei din faţă se îmbulziră să intre, însă Wenzel, cu structura lui impozantă le aţinu calea.

— Veniţi, vă rog, dumneavoastră şi dumneavoastră, se adresă el unor domni mai în vîrstă. Vocea îi era calmă, însă faţa purta o paloare cadaverică. Ceilalţi, vă rog să plecaţi — luaţi femeile de aici, cît mai repede.

Din ziua aceea, Geibel îşi uită complet meşteşugul şi cu greu îşi mai putea aduce aminte că el fusese acela ce confecţionase cîndva iepuraşi mecanici şi pisicuţe care mieunau şi se spălau pe bot şi măgăruşi năzdrăvani şi cîte şi mai cîte ciudăţenii.

În româneşte de:
VIORICA MIRCEA

EPHRAIM KISHON
(Israel)

Ephraim Kishon (n. 1924), remarcabil scriitor israelian, ce se bucură de o largă popularitate internaţională, se autoprezintă: „Un cetăţean model. Cu prea multe datorii, însă. Căsătorit. Trei copii. Şase piese de teatru. Douăzeci de cărţi traduse în şaisprezece limbi. Scriu de obicei glose satirice care s-ar putea grupa sub titlul „Mieluşelul" sub care, de altfel şi apar în ziarul „Ma-ariv". Conduc un mic studio dramatic „Varza verde". Scriu piese de teatru radiofonic. Îmi place să bricolez, să joc şah şi să citesc traduceri din povestirile mele în orice altă limbă. Trăiesc ca scriitor independent la Tel Aviv".

Dintre numeroasele sale volume, menţionăm: **„Vino înapoi, doamnă Lot!", „Balena care suferă de rău de mare sau un israelian în călătorie", „Vulpea în coteţul găinilor", „Mai încet în faţa oraşului Jerichon", „Sentinţa lui Solomon — a doua instanţă", „Fără aplauze pentru Podmanitzki", „Cît de nedrept, David!", „Pardon, am cîştigat", „Actori, ageamii şi sufleori", „Familia mea — bună sau rea", „În căutarea paşilor pierduţi"** (cuprinzînd o selecţie din mai multe volume) — ultimele trei fiind traduse în limba română.

Satira devine sub condeiul lui Kishon o virulentă armă politică şi socială, demascînd şi ridiculizînd fără menajamente. Stilul direct, dialogul viu, captivant, asigură o lectură antrenantă, plină de umor contagios.

ADULTERUL MERGE PÎNĂ DEPARTE

Anul acesta am decis să ne petrecem vacanţa într-o plăcută pensiune de familie. Am ales un loc sigur, liniştit, din Galileea Inferioară, departe de lumea dezlănţuită, de bîrfă, şi aşa mai departe. Am telefonat din vreme şi am rezervat un apartament.

— Da, domnule, mi-a spus recepţionerul. Un apartament. Veniţi împreună, vă rog?

— Fireşte, am spus eu, cum altfel?

Iată-ne deci ajunşi la mica pensiune: ne prezentăm la recepţie, semnăm în registru, iar recepţionerul ne înmînează două chei, spunînd:

— V-am dat camera numărul 17, domnule. Doamna stă la 203.

— Ce naiba! — exclam eu. V-am cerut o cameră dublă şi nu două garsoniere.

— Vreţi să spuneţi că doriţi să staţi împreună într-o cameră?

— Fireşte că da. Sîntem căsătoriţi. Aceasta este nevasta mea.

Recepţionerul ocoleşte uşor recepţia şi vine să se uite la etichetele de pe bagaje. Dumnezeule! Deodată îmi aduc aminte că mititica a împrumutat o valiză de la maică-sa, iar pe etichetă stă scris „Erna Spitz". Recepţionerul ridică capul şi ne aruncă o privire sarcastică:

— Foarte bine, spune el. Un apartament. Iată cheia dumneavoastră, doamnă Kishon!

— Ascultă îi spun eu stingherit. Doreşti cumva să vezi buletinele noastre?

— Nu, răspunde recepţionerul pe un ton plictisit. E-n regulă. Nu sînt de la brigada de moravuri . . .

Aşa cum nu sînt, se pare, nici celelalte persoane aflate în holul hotelului. Ochii tuturor ne urmăresc cu atenţie, figurile lor etalînd rînjete ironice, dar aprobatoare. Abia atunci observ că mititica a venit îmbrăcată în rochia ei roşu aprins şi că pantofii ei au tocuri mult prea înalte. La naiba! Tipul ăla înalt şi chel — vreun exportator bogat şi nesuferit — ridică din sprîncene şi îi şopteşte ceva blondei răpitoare de lîngă el. Of! O fetiţă atît de dulce alături de un desfrînat bătrîn ca el, cînd ţara este plină de tineri chipeşi ca mine. Ce ruşine!

— Ephraim!

Mă întorc. Este Buckteeth Jr. Stă într-un colţ, făcîndu-mi cu ochiul şi gesticulînd ceva ce ar însemna: „O! Ce bucăţică!" Idiotul. Vreau să spun că nevastă-mea arată destul de bine, dar chiar o bucăţică?! Idiotul. Ce-or fi păţit?

Lucrurile se înrăutăţesc la dejun. In timp ce ne îndreptăm rezervaţi spre masa noastră, prindem frînturi de conversaţie ce ne sună în urechi: „Îşi lasă nevasta acasă cu copilul şi el o şterge cu ...", „Cam plinuţă, nu-i aşa, dar aud că aşa-i plac lui"... Să ia un apartament, ce tupeu"...; „O cunosc pe nevastă-sa. O femeie admirabilă, iar el vine aici cu duduia. Ah, bărbaţii ăştia...".

Buckteeth Jr., după cum se pare, n-a venit nici el singur. Este însoţit de o păpuşică sulemenită care poartă destul de ostentativ o verighetă pe deget. Ne-o prezintă drept sora sa. Soră pe naiba! I-o prezint pe nevastă-mea. Buckteeth îi sărută mîna galant şi îi zîmbeşte seducător.

După cină mă trage deoparte. „Totu-n regulă acasă?", mă întreabă şoptit ca de la bărbat la bărbat. „Ce face nevastă-ta?"

— Ar trebui să ştii. Ce dumnezeu, tocmai i-ai sărutat mîna.

— Ho-ho, zice Buckteeth şi îmi oferă o vodcă la bar. Îmi spune că nu trebuie să mă prefac faţă de el, că nu-i copil, ho-ho şi că, oricum, nu crede că-i sînt într-adevăr necredincios nevesti-mii. Este sigur că e doar o aventură, foarte sănătoasă pentru o căsnicie care durează de mult, de fapt, oricine face acest lucru, ho-ho, nu-i nimic extraordinar. El ar fi gata să parieze că nevastă-mea m-ar ierta dacă ar afla adevărul.

— Dar ea este nevastă-mea, nătărăule!

— Las-o baltă!

Şi mă părăseşte dezgustat. Mă întorc la nevastă-mea, iar el la „sora" lui. Roiul de bărbaţi care îi făcuseră curte mititicii între timp se împrăştie cu părere de rău, lăsînd-o radioasă. Îmi spune că unul dintre ei — destul de chipeş, în maniera lui Robert Redford — a sfătuit-o să-l „lase pe individul acela cu figură de prostovan" şi să se ducă cu el.

— L-am refuzat, desigur, chicoteşte ea. Este, într-adevăr, drăguţ, dar sîsîie.

— Şi ăsta-i singurul motiv? Faptul că sînt soţul tău nu contează?

— Oh, ba da, îşi aminteşte ea. Aşa-i. Totul este atît de confuz... Tipul cel chel se îndreaptă timid spre noi şi o prezintă pe blonda trăznet.

— Îmi permiteţi, spune el. Fiica mea.

Bătrîn mincinos. „Fiica mea"! Nici măcar nu seamănă cu el. În primul rînd, ea are păr.

— Prietena mea, o prezint pe mititica la rîndul meu. Domnişoara Erna Spitz.

Nu i-a luat mult timp nevesti-mii ca să se adapteze noului ei statut de amantă. Ori de cîte ori încercam să o îmbrăţişez în public mă îndepărta, spunîndu-mi să ţin cont de reputaţia ei. O dată, după cină am ciupit-o de obraz şi mi-a dat peste mînă înfuriată:

— Nu mai face atîta paradă, mi-a spus ea tăios. Se bîrfeşte şi aşa destul de mult despre noi!

Aici avea dreptate. De exemplu, circula zvonul că într-o noapte ne-am scăldat fără nimic pe noi. Am auzit, de asemenea, spunîndu-se că încerc să o obişnuiesc cu drogurile. „Sora" lui Buckteeth Jr. ne-a întrebat dacă este adevărat că soţul mititicii a simţit ceva, ne-a urmărit pînă la Tiberias şi că am scăpat ca prin urechile acului ajungînd în cele din urmă aici.

— Ei, am spus eu. Nu-i chiar aşa. E adevărat că soţul ei a fost la Tiberias, dar cu slujnica. Iar apoi, prietenul ei s-a dus după ei şi a luat-o pe fată înapoi, aşa că bărbatul s-a hotărît să se răzbune pe noi şi de atunci e o urmărire veselă...

„Surioara" a jurat că nu ne va deconspira şi a plecat să răspîndească noutăţile. După un sfert de oră, recepţionerul ne-a chemat şi ne-a întrebat nervos dacă n-ar fi mai bine să ne mutăm în camere separate măcar pentru a salva aparenţele.

— Nu, am spus eu. Vom înfrunta pericolul împreună!

Între timp, mititica era din ce în ce mai greu de stăpînit. A început să comande mîncărurile cele mai scumpe şi nu mai voia să bea decît şampanie. Apoi a început să dorească „bijuterii" şi un „vizon mititel".

— Priveşte numai, spunea ea bosumflată. Uite ce-i dă Chelu' fiicei sale!

Într-o zi însă grupului nostru i s-a adăugat un reporter de la un ziar de mare tiraj care cunoaşte pe toată lumea din ţara asta.

— Ce loc trist, s-a plîns el după ce a făcut o scurtă recunoaştere a locurilor. E o plictiseală de nedescris. Buckteeth este venit cu sora lui, dumneata cu nevasta, iar judecătorul acela chel, cu fiică-sa. Sînteţi de-a dreptul un grup de sfinţi. Sînt surprins că ai rezistat atîta vreme, bătrîne.

— Ha-ha! am făcut noi. Ho-ho!

În scurt timp spiritele au început să se potolească. Femeile s-au transformat toate în gospodine obişnuite, bărbaţii în soţi. Curînd am plecat acasă. Şi acum, ca să pună capac la toate, nevastă-mea susţine sus şi tare că i-am fost necredincios.

CA ÎNTRE VECINI

Intr-o seară stăteam confortabil acasă cu un vraf de reviste în față, cînd cineva a sunat la ușă. Mititica s-a uitat la mine, apoi din nou la revista ei, așa că m-am sculat să văd cine era. Era o pereche plăcută la înfățișare, în jur de patruzeci și ceva de ani, în papuci. S-au prezentat drept Dov și Lucy Gross de peste drum, s-au scuzat pentru ora tîrzie și au întrebat dacă pot să intre pentru o clipă.

Le-am deschis ușa să intre și s-au dus drept în sufragerie, au dat ocol pianului și s-au oprit în fața căruciorului pentru ceai.

— Uite! — a strigat Lucy triumfătoare către soțul ei. Nu au mașină de cusut!

— Perfect! — i-a răspuns Dov. Perfect, tu ai cîștigat. Dar data trecută eu am avut dreptate: nu au „Britannica".

— Ticălosule! — i-a replicat Lucy. N-am spus niciodată „Britannica" — ci numai că au o enciclopedie și că arată ca niște snobi.

— Pe naiba ! Ar fi trebuit să te înregistrez, asta-i!

— Păcat că n-ai făcut-o!

M-am gîndit că ar fi mai bine să intervin înainte de a se lua la bătaie și le-am propus să luăm cu toții loc și să discutăm calm ca niște persoane adulte. Dov și-a scos pardesiul și a rămas într-o pijama de bumbac albastră cu dungi.

— Locuim exact vizavi de dumneavoastră, a explicat el, indicînd blocul de peste drum. Acolo, vedeți? La etajul doi. Ei, noi avem un binoclu fantastic — l-am cumpărat anul trecut în Hong Kong.

— Aha! — am spus eu. Japonezii sînt foarte pricepuți la chestii de-astea.

— Tipul acesta de aparat mărește de douăzeci de ori, ne-a adus la cunoștință Lucy, aranjîndu-și o buclă rebelă. Putem vedea cu el totul, pînă la cel mai mic detaliu din casa dumneavoastră. Așa că ieri, Dov a susținut că forma aceasta întunecată din spatele pianului este o mașină de cusut și eu am fost gata să pariez că nu este, căci altfel n-ați pune o vază de flori pe ea. Drept care,

în cele din urmă, i-am spus: Ştii ce, hai să mergem acolo şi să vedem cine are dreptate.

— Absolut, am încuviinţat eu. E singurul mod de a pune capăt unei astfel de dispute. Şi asta-i tot?

— Nu, a oftat Dov. Mai sînt şi draperiile acelea înflorate pe care le aveţi la ferestrele dormitorului. Cînd le trageţi nu putem vedea nimic.

— Îmi pare rău, am spus eu. Le tragem numai ca să nu intre soarele dimineaţa...

— Ei, nu vă învinovăţesc, spuse Dov. Vreau să spun că nu trebuie să ţineţi seama de noi. Sînteţi în casa dumneavoastră, la urma-urmelor.

Relaţiile fuseseră definitiv stabilite. Mititica a adus ceai şi biscuiţi.

— Mă întreb dacă guma de mestecat este încă acolo, a spus Dov, băgîndu-se sub masă şi pipăind partea de dedesubt cu degetele. Era gumă roz.

— Galbenă!

— Roz!

— Începuseră din nou. O pereche atît de drăguţă, de civilizată şi nu puteau discuta cinci minute fără să se certe. S-a dovedit, pînă la urmă, că guma era verde. Deci, de fapt nu erau atît de infailibili.

— Tipul acela care v-a vizitat aseară, a explicat Dov, a pus-o aici. O persoană înaltă, distinsă, dar cînd aţi părăsit camera pentru un minut a scos guma din gură şi a lipit-o sub masă.

— Ce grozav! a chicotit mititica. Chiar că vedeţi tot.

— Noi nu avem televizor, a explicat Dov. Aşa că n-avem la ce ne uita seara. Nu vă deranjează, sperăm?

— Nu, de ce ne-ar deranja?

Mititica a adus fructe şi îngheţată.

— Fiţi cu ochii pe tipul care vă spală geamurile, ne-a sfătuit Dov. Vă foloseşte after-shave-ul.

— Vreţi să spuneţi că puteţi vedea şi în baie?

— Nu în toată! Numai suportul pentru prosoape şi o parte a duşului.

Ne-au atras atenţia şi asupra noii noastre dădace.

— Aşează copiii în pat, ne-a spus Lucy, şi după zece minute este şi ea în pat cu prietenul ei.

— Țțț ! — am făcut eu. Se vede așa de bine în dormitorul nostru?

— Da, doar draperiile ne cam deranjează, cum v-am spus.

— Știu, știu, a spus Dov, cu o urmă de nerăbdare în voce. Constituie o neplăcere, dacă îmi permiteți să mă exprim așa.

— Dov ! — a exclamat Lucy. Fii atent la maniere !

— Mda, a spus Dov, ridicîndu-se. Ei, ne-a făcut plăcere să vă cunoaștem în carne și oase. Deși sînteți puțin mai gras decît credeam, a adăugat el, întorcîndu-se spre mine. Aveți o ditamai burtă, știți! V-aș recomanda să țineți regim.

— Mulțumesc !

— Pentru puțin. Sîntem doar vecini !

Am promis să menținem legătura și au plecat. Un minut mai tîrziu s-a aprins lumina în apartamentul lor, apoi figura lui Dov a apărut la fereastră cu binoclul la ochi. I-am făcut cu mîna și el mi-a răspuns cu un gest ce însemna „nu mă băgați în seamă, simțiți-vă ca acasă".

— Ce oameni fermecători, a spus nevastă-mea. Și atît de familiari.

— Da, am zis eu. Sînt ca niște vechi prieteni. Am senzația că ne cunosc de ani de zile.

PENTRU CINE BUBUIE LĂZILE

Cînd doarme omul cel mai bine?

Conform cercetărilor științifice, pînă la 5,25 dimineața. Pînă la acea oră omul obișnuit este în pat și doarme buștean, dar de la 5,25 se trezește urlînd la zgomotul unui cutremur. Dacă ascultă atent, totuși, își dă seama că zgomotul este, de fapt, o combinație de mai multe elemente, cum ar fi: un raid aerian, o năvală de bivoli, un bubuit de tunet și huruitul a zece tancuri, plus urletul unui Tarzan rănit, avîntîndu-se în ajutorul fiului său.

Ora 5,25 dimineața.

Fiecare om care doarme reacţionează în felul său: Unii îşi îngroapă capul adînc sub pernă şi se roagă încet. Alţii sar din pat şi încep să bată camera în lung şi în lat. In ce mă priveşte, o atac pe nevastă-mea şi mă lupt cu ea pînă cînd reuşeşte să aprindă lumina şi să mă convingă că nu am un coşmar...

Totul durează numai 90 de secunde. Apoi o voce masculină tunătoare emite ceva asemănător cu un răget şi coşmarul se mută în josul străzii.

— Nu pricep cum atît de puţini oameni pot reuşi să facă atîta gălăgie, mi-a spus vecinul meu, Felix Selig, de la fereastra sa, într-o dimineaţă la ora 5,25.

Priveam la mica dar unica echipă de jos, formată din şoferul camionului de gunoi, un tip cocoţat pe grămada de gunoi şi încă doi care cărau lăzile din curte. Doar patru lucrători de la salubritate văzîndu-şi de treabă, ai spune, dar tehnica lor de producere a gălăgiei este extrem de sofisticată şi pusă la punct pînă la ultimul detaliu. Omul de la volan conduce exclusiv în priză directă, lăzile sînt trase cu zgomot pe pavajul curţii, iar cei ce le trag se ceartă atît de strident şi furios, încît simţi că în orice moment lasă totul baltă şi se iau la bătaie.

Dar nu, dacă asculţi cu atenţie, îţi dai seama că ei au doar o discuţie amicală, chiar dacă, după o regulă nescrisă a jocului, nimeni nu poate începe să vorbească înainte ca cei doi care cară lăzile să fi ajuns în interiorul curţii, la circa 30 de paşi de camion. Numai atunci se pot întoarce şi zbiera către şofer:

— IUHU ! — încep ei. CE-AI FĂCUT ASEARĂ, HA ?

Şoferul îşi scoate capul afară şi mugeşte în zorii purpurii ai dimineţii:

— IUHU ! AM STAT ACASĂ ŞI NE-AM UITAT LA TELEVIZOR. DA' TU ?

— AM VĂZUT UN FILM CU ÎMPUŞCĂTURI ! PLIN DĂ ACŢIUNE ! UN FILM DUR DĂ TOT !

Vecinii noştri, ale căror ferestre dau spre curtea interioară, susţin că cei doi cărători discută ocazional chestiuni profesionale între ei:

— OH, OH, OH! — urlă unul dintre ei către colegul său aflat la distanţa de jumătate de metru. LĂDOIUL ĂSTA AFURISIT CÎNTĂREŞTE O TONĂ AZI, HA ?

— TE CRED, FIRTATE! ĂŞTIA HALESC BINE PĂ STRADA ASTA !

Doamna Kalanyot, care locuieşte chiar deasupra locului de depozitare a lăzilor de gunoi şi care este, ca urmare, destul de nervoasă, a deschis fereastra într-o dimineaţă şi a strigat către scandalagii:

— Linişte, pentru Dumnezeu! Linişte ! De ce faceţi un asemenea tărăboi în fiecare noapte?

— LA NAIBA, MADAM, a urlat politicos un cărător. ASTA-I NOAPTE ? E CINCI DIMINEAŢA, SĂ ŞTIŢI !

— Voi suna la poliţie! — a intervenit Felix Selig, la care cei patru gunoieri aproape că s-au prăpădit de rîs:

— SIGUR CĂ DA!, i-au strigat lui Felix. ŞI UNDE CREDEŢI CĂ GĂSIŢI UN CURCAN LA CINCI JUMĂTATE DIMINEAŢA, HA ?

Sînt tipi veseli, aceşti patru gentlemeni municipali, cetăţeni hotărîţi, care îşi apără principiile şi nu acceptă ordine de la nimeni. De pildă, într-o zi am luat contact cu Direcţia salubrităţii pentru a le cere să facă ceva în legătură cu aceste cutremure de la ivirea zorilor.

— Vă înţeleg, mi-a spus şeful direcţiei cu compătimire. Aşa-i şi la mine acasă în fiecare dimineaţă. Îngrozitor, nu?

Apoi am trimis o petiţie către autorităţi, semnată de fiecare familie din cartier, cerîndu-le să-i roage frumos pe cei patru scandalagii din zori să nu dea drumul lăzilor de gunoi de la mai mult de doi metri. Nu am primit nici un răspuns. Femeia de serviciu a soţilor Ziegler, o fată cu numele de Ethroga, ne-a spus că ne pierdem timpul de pomană; era vecină cu unul din cei patru, cel ce face pe grozavul pe grămada de gunoi, şi ştia precis că doi miniştri încercaseră să întreprindă ceva, dar că, în final, fuseseră forţaţi să demisioneze şi să se întoarcă în kibbutzurile lor.

Pe deasupra, medicii ne avertizează — pe noi ! — asupra consecinţelor grave ale zgomotului. Vătămarea structurii creierului uman, afirmă ei, va fi ireparabilă şi se va putea transmite urmaşilor...

Ne putem imagina urmaşii: surzi, muţi şi lipsiţi de creier pînă la ultimul strănepot, aruncîndu-ne o privire plină de reproş şi dispărînd în păduri. Nu, am decis noi, ceva trebuie făcut! Bine, dar ce?

Dacă nu-i poţi învinge, afirmă Ziegler, alătură-te lor, şi aici el are dreptate, pentru că, deşi nu ne-am gîndit niciodată să ne alăturăm lor, ne simţeam puţin vinovaţi. Vreau să spun că cei patru bravi muncesc ca nişte robi, în timp ce noi, burghezi răsfăţaţi, dormităm în paturile noastre pînă la 5,25 dimineaţa. Am decis de aceea să încercăm o abordare psihologică...

Două zile mai tîrziu, am auzit următorul dialog:

— IUHU! aceasta venea de la şeful grămezii de gunoi — E TOT MAI RECE DIMINEAŢA, HA ?

— IUHU ! — din curte — PUNE UN PULOVĂR BĂTRÎNE !

— UN PULOVĂR ! UN PULOVĂR, AUZI! DE UNDE SĂ IAU UN PULOVĂR, HA ?

Asta era pontul care ne trebuia. Am acţionat pentru binele nostru, al strănepoţilor noştri, pentru pace. Am făcut o chetă şi doamna Kalanyot a mers şi a cumpărat un splendid pulover de lînă, măsura cea mai mare pe care o aveau, iar Felix Selig, condus de Ethroga, l-a dus la adresa şefului grămezii. Delegaţia i l-a oferit în mod solemn din partea tuturor vecinilor, împreună cu urările de bine şi pace pe pămînt dimineaţa; şeful a fost mişcat, i-a mulţumit lui Felix de mai multe ori şi a spus că abia aşteaptă să le spună colegilor săi . . .

În dimineaţa următoare am sărit din pat înfricoşaţi.

— IUHU ! l-am auzit pe şef tunînd din vîrful grămezii de gunoi. AICEA STAU ĂIA CARE MI-AU CUMPĂRAT PULOVĂRUL ! AICEA STAU!

— FRUMOS DIN PARTEA LOR! — i-a strigat şoferul. FOARTE FRUMOS, DOMNUL SĂ-I ŢINĂ SĂNĂTOŞI!

Apoi a urmat bubuitura finală. Cu inima plină de mîndrie sub puloverul său nou, şeful a aruncat lada de sus într-o explozie de bucurie. În cădere, aceasta a lovit o altă ladă aşezată pe marginea gardului şi amîndouă au răsunat pe caldarîm ca două ghiulele de tun. De atunci, am rămas surd de urechea stîngă şi, ca urmare, dorm acum destul de bine pe partea cealaltă.

În româneşte de:
VALENTIN NEGOIŢĂ

ZILE DE VIZITĂ

Una dintre cele mai importante bogăţii naţionale ale Israelului este disciplina: o disciplină fără fisură şi atotcuprinzătoare. Doar că, disciplina evreiască are particularităţile ei. De pildă, dacă un evreu vede plăcuţa cu inscripţia „Defect" pe uşa unei cabine telefonice, sigur îi va veni ideea să dea un telefon exact din această cabină. O inscripţie de genul „Număraţi restul la ghişeu, reclamaţii ulterioare nu se iau în considerare", ne va determina desigur să părăsim de îndată ghişeul cu pricina şi să revenim furioşi, peste cinci minute, urlînd de zor că am fost jefuiţi. Dacă pe o uşă citim anunţul „Intrarea interzisă", cu siguranţă că vom intra, ca să vedem ce se poate ascunde de fapt după o uşă pe care scrie „Intrarea interzisă". Sau din orice alt motiv.

Introducerea aceasta îmi serveşte ca să ajung la întîmplarea cu mătuşa mea Ilka, o bătrînică realmente adorabilă, care a suferit o fractură de menisc, sau ceva asemănător, acum cîţiva ani, în timp ce spăla pe jos, motiv pentru care a fost transportată la spital şi internată în salonul cu numărul 14.

Nici nu s-a instalat bine aici, că mătuşa Ilka i-a şi ordonat sorei şefe să ne informeze pe toţi de accident şi să ne amintească de asemenea tuturor că spitalul nu dispune de plăcintă cu brînză, mîncarea sa preferată şi că, în consecinţă, să-i aducem de îndată.

Consiliul de familie a considerat că cel mai indicat să rezolve problema aş fi eu, aşa că mi s-a înmînat pachetul cu plăcinta proaspătă şi, în cîteva minute m-am şi înfiinţat la poarta spitalului.

Poarta era închisă. După ce am bătut zdravăn o bună bucată de vreme, un portar arab a catadicsit să-şi facă apariţia şi să-mi spună sec: „Zile de vizită, sînt numai luni şi joi, orele paisprezece patruzeci şi cincisprezece treizeci".

— Mulţumesc, am spus, dar eu sînt aici, aşa că te rog.

— Dragă, domnule, răspunse portarul, aceste restricţii sînt în interesul pacienţilor. Vizitele îi obosesc şi îm-

piedică procesul de însănătoșire. Ia imaginați-vă ce s-ar întîmpla dacă am permite accesul vizitatorilor la orice oră...

— Fără îndoială că ai dreptate, am spus. Cred că ar fi îngrozitor. Dar acum, dă-mi voie să intru.

— Nici vorbă, făcu el. Dispozițiile sînt foarte severe. Nu veți intra decît peste cadavrul meu.

— Așa ceva nu-mi stă în intenție. Eu vreau numai să merg la mătușa Ilka.

— Nu vă pot ajuta. Dar, la ora paisprezece ies din schimb. Încercați cu colegul meu, poate aveți mai mult noroc.

Individul nu era numai încăpățînat, dar era și mîndru de încăpățînarea lui. Am plecat cu ciudă în inimă și cu înjurături pe buze „lovi-te-ar toate bolile din spitalul ăsta, maniac scîrbos!" îi spusei în gînd. „Ai să vezi că tot intru la tanti Ilka".

Scurt timp după aceea am ciocănit din nou la poarta spitalului, dar față de noul portar am avut grijă să nu mai comit greșeala dinainte.

— Sînt de la „Jerusalem Post", am spus; vreau să scriu un articol despre spital.

— Un moment, sări portarul II. Il sun pe domnul doctor Gebenehmer.

Doctorul Gebenehmer mă întîmpină cu toată amabilitatea și se oferi să-mi prezinte personal institutul.

— Mulțumesc, doctore, am spus. Mă descurc și singur. Știți, aceasta este noua noastră metodă de documentare: să ne culegem singuri impresiile. Vă rog, nu vă deranjați.

— O, dar nu e nici un deranj, îmi face chiar plăcere, și mă luă prietenos de braț. De altfel, precis veți avea nevoie și de explicații de specialitate. Să mergem.

M-a tîrît astfel prin saloanele 11, 12 și 13, turuindu-mi neîncetat despre rolul presei în informarea maselor largi asupra medicinei în general și asupra așezămintelor spitalicești în special. Am urmărit considerațiile sale, dînd periodic din cap și scriind din cînd în cînd în carnețel, însemnări de genul „Află, dragă frățioare, mă-ta este-o vrăjitoare", sau altele asemănătoare, majoritatea în versuri.

Ordinea exemplară care domnea în toate saloanele nu era tulburată decît de marele număr de vizitatori. În medie, la fiecare pat se înghesuiau aproximativ cîte două familii complete.

— Nu-mi pot imagina cum au pătruns toţi în spital, se miră doctorul Gebenehmer. După cum ştiţi, azi nu e zi de vizită.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, l-am liniştit eu.

Deodată, din unul din paturi, îmi răsună în urechi vocea bătrînei mele mătuşi:

— Bună, Feri! Mi-ai adus plăcinta aia?

Situaţia era penibilă. Domnul Gebenehmer mă fixase cu o privire care numai binevoitoare nu părea să fie.

— Salom, tanti Ilka, ce coincidenţă fantastică!

— Ce coincidenţă? Nu v-a sunat sora? Unde-i plăcinta?

I-am înmînat rapid pachetul şi m-am străduit să-i explic doctorului Gebenehmer cum obişnuiesc eu să port în permanenţă asupra mea un pacheţel cu plăcintă, dar el strînse nu tocmai convins din umeri şi se îndepărtă.

Mătuşa Ilka devoră conţinutul pachetului într-un răstimp record şi comandă pentru mîine un transport de bomboane de mentă. De asemenea, trebuia să-i aduc şi pe Bernhard şi pe Miţi. Bineînţeles şi pe nevastă-mea. Iar cînd am încercat să-i explic că nici mîine nu-i zi de vizită, s-a mulţumit să facă un gest care vorbea de la sine, arătîndu-mi salonul plin de vizitatori şi m-a trimis acasă.

Ne-am pus îndată pe treabă. Miţi cusu imediat la maşină bonete de soră medicală şi aduse de la frizerul ei trei halate albe. Pe urmă, din două cozi de mătură am izbutit să confecţionăm o targă. Era tot ce ne trebuia.

A doua zi am ajuns pînă aproape de spital într-un taxi, în care ne-am şi deghizat. Nevastă-mea făcu o scurtă recunoaştere şi ne informă că la poartă se află din nou căpăţînosul de ieri, pe care îl descrisesem cu lux de detalii. M-am instalat pe targă şi m-am acoperit cu un cearşaf. Bernhard şi Miţi mă cărau, iar nevastă-mea mă ţinea de mînă şi-mi umezea din cînd în cînd buzele. Stratagema a reuşit pe deplin. Bivolul căpos fu înşelat de trucul nostru primitiv şi ne lăsă să trecem.

Din motive de siguranță, am făcut un ocol prin alte saloane. Dar, în salonul 14, cineva îmi smulse cearșaful de pe față.

— Tot dumneavoastră? urlă doctorul Gebenehmer, Ați înnebunit?

— Acum nu e momentul să faceți glume, am îngăimat, sînt pe moarte.

— Ce s-a întîmplat?

— Un șarpe, am schelălăit, m-a mușcat un șarpe.

Doctorul Gebenehmer păli și mă trase personal în cabinetul său. Abia am mai apucat să-i predau lui Bernhard pachetul cu bomboane de mentă și să-i șoptesc „sărut-o pe tanti Ilka din partea mea"...

Ceilalți au șters-o și m-au lăsat în ghearele doctorului Gebenehmer. Doctorul Gebenehmer scormoni în grabă printre fiolele și seringile lui, după care mă înștiință că are de gînd să mă umfle cu o doză zdravănă de curara, singurul antidot eficace contra mușcăturilor de șarpe. Vestea nu prea era de natură să mă încînte. Chiar începusem să cumpănesc dacă e cazul să mă las maltratat și otrăvit și pentru ce, pentru că tanti Ilka avea chef să sugă bomboane de mentă înainte de operație? Mi-am dat singur răspunsul negativ și, dintr-un salt zburasem din cabinet, nimerind exact într-un cărucior electric care transporta instrumente dintr-un salon în altul.

— Dă-i drumul, am strigat șoferului care mă privea cu surprindere, repede, repede.

Am izbutit să ajung într-un salon plin de vizitatori și m-am pierdut printre ei.

Seara m-am reîntîlnit cu familia. Am aflat că mătușa Ilka are moralul ridicat, dar că s-a simțit jignită că n-am vizitat-o azi. Pentru mîine comandase revistele sale preferate „Schweizer Illustrierte". Miți propuse să săpăm un tunel pe sub zidul spitalului; dar am calculat și am renunțat; întreprinderea aceasta ne-ar fi luat trei zile de muncă non-stop, situație în care tanti Ilke n-ar putea primi obiectele mîine. Dar, pentru că nu mai puteam forța nota cu incursiuni colective ca aceea a comandoului de azi, am decis că singura soluție rămîne o acțiune personală. Deci, a doua zi, m-am costumat la rîndul meu în halatul de frizer pe care l-am încheiat însă la spate și

mi-am desăvîrşit travestirea cu o bonetă de cofetar şi cu nişte ochelari imenşi.

La poarta spitalului, acelaşi căpăţînos antipatic. Mi-am pus la repezeală o batistă pe figură şi am păşit cadenţat. Am trecut fără incidente.

Tocmai cînd mă apropiam de salonul 13, însă, m-am simţit apucat de mînă.

— Slavă domnului, domnule profesor. Bine că sînteţi aici. Haideţi repede, o operaţie urgentă...

— Regret, doctore Gebenehmer, am mormăit pe sub batistă, am terminat serviciul pe ziua de azi.

— Dar e un caz urgent, domnule profesor! Doctorul Gebenehmer mă tîrî pînă în sala de operaţii şi, pînă să-mi dau seama ce se întîmplă, cineva mă şi spălase pe mîini, iar altcineva mă împinsese spre masa de operaţii. Pacientul era deja acolo.

— Mi-ai adus revistele? a răsunat glasul mătuşii Ilka.

— Halucinaţii, explică doctorul Gebenehmer în timp ce-i administra mătuşă-mi anestezicul.

Nici eu nu eram prea departe de a-mi pierde cunoştinţa. Ca să fiu sincer, n-am operat niciodată vreun menisc, nici chiar de-al vreunei mătuşi.

Iar cînd asistenta mă întrebă dacă doresc un scapel mare sau unul mic, m-am întors brusc spre doctorul Gebenehmer:

— Preluaţi dumneavoastră operaţia, vă rog.

Doctorul Gebenehmer roşi de mîndrie şi bucurie. Era pentru prima dată cînd un profesor îi lăsa mînă liberă la o operaţie, aşa că începu numaidecît să masacreze genunchiul mătuşii Ilke. Mărturisesc că nu mă simţeam prea grozav asistînd, aşa că m-am scuzat şi am părăsit sala de operaţii clătinîndu-mă şi gîfîind. La poartă mi-am tras batista de pe faţă şi am respirat adînc.

— Ia te uită, îmi strigă căposul, bătîndu-mă prieteneşte pe umăr. Vedeţi că aţi venit la vorba mea? Haideţi, intraţi, azi e joi, aşa că vă puteţi vizita mătuşa.

Uitasem cu desăvîrşire că e joi şi că e trecut de ora paisprezece. Deşi ar fi trebuit să bănuiesc: în spital nu văzusem nici un vizitator.

în româneşte de:
MARIUS PETRAŞCU

— Deci fii atent, Weißberger. Nu urci pe ring ca un luptător oarecare ci sari peste corzi ca o panteră.

— De ce?

— Fiindcă tu eşti „Spaima Tangerului", Weißberger! De cîte ori să-ţi mai repet? Mai departe. Spectatorii vor începe îndată să te fluiere. La aceasta tu răspunzi cu gesturi obscene spre public şi loveşti cu gheata în nas un domn cu ochelari care stă chiar lîngă ring. Şi dozează şutul ca să sîngereze...

— Fără asta nu se poate?

— Lasă întrebările astea tîmpite! Doar pentru asta este plătit tipul. Sadic, cum eşti, il înşfaci îndată pe arbitrul de ring şi-l arunci în public.

— Săracu' de el...

— Sărac — el? Poate nu ştii că primeşte 3% din venitul brut. Reîntors pe ring te va avertiza, dar tu îi rîzi în nas şi-ţi agiţi pumnii. În clipa următoare un spectator indignat îţi va arunca cu o sticlă de bere în cap.

— Aoleo!

— Nici o grijă Weißberger, sticla-i goală şi oricum tipul nu te va nimeri. Nu e prima oară cînd aruncă fără să nimerească ţinta. De altfel poliţiştii îl vor scoate îndată din sală.

— Sper că putem conta pe ei.

— Am probat scena ieri de două ori cu poliţia. Merge strună. Şi acum să vorbim despre meciul tău brutal. Trebuie să-i faci să înţeleagă de la bun început, că pentru tine regulile fair-play-ului nu există.

— Dar de ce?

— Weißberger, simt că înnebunesc cu tine. Vrei să devii profesionist sau vrei să rămîi toată viaţa un coate-goale? Deci, îmi rupi urechile, mă trînteşti la pămînt, sări cu ambele picioare pe mine şi mă înjuri arăbeşte...

— Aş prefera yiddish.

— Nu se poate, iar uiţi că eşti Spaima Tangerului. După o bună vreme de maltratări se va ridica o femeie în rîndul doi şi va exclama: „Nu mai suport! Ruşine! Afară cu arbitrul de ring. Spaima Tangerului l-a cumpărat pe arbitru!"

— Minte!

— Nu fi fraier. Femeia este soţia arbitrului de ring. Totul trebuie organizat dinainte. Atunci arbitrul va încerca să ne despartă, iar tu îl ştrangulezi între corzi. Cînd abia mai respiră îi tragi jos pantalonii. De ruşine va leşina, iar medicul sportiv va constata îndată un atac de cord.

— Doamne, dumnezeule!

— Mai termină cu văicărelile, Weißberger. Şi medicul este cumpărat. Între timp poliţia a primit întăriri şi a înconjurat ringul.

— Ce, şi poliţia e... ?

— Normal. Lupta noastră continuă, devenind bestială. Tu-mi bagi degetele în ochi, încercînd să mi-i scoţi din orbite...

— Mi se face rău. N-ar putea altcineva să...

— Weißberger, fii bărbat! „Catch as catch can" — este un sport dur, dar şomajul este şi mai dur!

— Dar eu nu sînt brutal, sînt doar solid.

— Cum poţi să speri în victorie fără brutalităţi.

— Asta înseamnă că eu obţin victoria?

— Am zis: — să speri în victorie — de cîştigat nu poate fi vorba. Samson Ben Porat, mîndria Negev-ului nu poate pierde în faţa Spaimei Tangerului. Clar? Deodată cad pe spate şi arbitrul va începe să mă numere. Cînd ajunge la 9 îţi aplic o lovitură fulgerătoare cu piciorul în burtă, care te va...

— Nu, nu, nu!

— Lovitura e programată, Weißberger. Ea te va arunca la trei metri şi vei rămîne năuc în corzi. Eu mă reped la tine şi te termin în aplauzele frenetice ale publicului. In timp ce arbitrul mă declară învingător, tu vei arunca în el cu un taburet.

— Cu un taburet?

— Da, se va afla pregătit special într-un colţ. Dar nu-l nimereşti pe arbitru şi scaunul zboară în capul unui domn în vîrstă, doborîndu-l. Mulţimea revoltată va sări să te linşeze.

— Cerul să mă aibă-n pază!

— Nu vei păţi nimic, Weißberger, ţi-o promit. N-ai priceput încă? Şi spectatorii sînt băgaţi în schemă. Ei ştiu că trebuie să te linşeze, cînd cade bătrînul.

— Da, da' poate se prinde careva de aranjament...

— Careva... poate... Eşti mic, dragul meu! Am aranjat cu poliţia să iniţieze o anchetă contra mea. Pentru excrocarea publicului. Avem nevoie de un scandal în presă. Azi nu poţi aştepta minunile — trebuie să le faci. Mai ai întrebări?

— Doar una. Dacă oamenii ştiu că-i păcălim, de ce mai vin la meciuri?

— Fiindcă sînt iubitori ai sportului, Weißberger! Toţi sînt iubitori ai sportului!

În româneşte de:
EMANUELA EHRMANN

LAZAR LAGHIN
(U.R.S.S.)

Lazar Laghin (n. 1910) cunoaşte o viaţă dinamică, încercînd, aşa cum mărturiseşte el însuşi, mai multe meserii: „Am fost repetitor, paznic al unui depozit de obiecte de artă, traducător, om de ştiinţă, ziarist, profesor de economie politică, redactor la trei reviste, dintre care una satirică. Mai rămîn încă destule meserii pe care nu le-am încercat, cum ar fi aceea de căţărător şi de dresor de tigri. După o matură chibzuială, am hotărît că emoţiile tari, caracteristice celor două profesiuni, pot fi la fel de bine obţinute prin satiră".

Este autor de romane — „Brevet A.B.", „Insula deziluziilor", „Atavia proxima", „Omul albastru"; povestiri satirice — „Arhipelagul devorat", „Comandantul Well Endue", „Bestia blondă", „Trista soartă a lui Eiby Lincoln", „Povestiri virulente"; povestiri pentru copii — „Bătrînul Ciotabici".

Prozele selectate fac parte din culegerea „Povestiri virulente". Ele se constituie într-o specie literară greu definibilă, înrudită cu basmul, cu pildă şi morală, care, prin mijloace specifice, fac să fie şi mai puternic reliefate elementele satirice.

PASIUNEA UNUI IEPURE

A fost odată ca niciodată un iepure foarte capabil, adjunct al administratorului unui depozit de carne. Era deci persoana cea mai indicată pentru a fi promovată, avînd în vedere că dăduse dovadă de un înalt spirit de iniţiativă. Curînd a fost avansat în funcţia de administrator şef al unui depozit de morcovi.

Numai că iepurele îi uimi pe toţi.

— Fie-vă milă de mine, fraţilor! Nu mă pierdeţi pe mine, un iepure cinstit, tatăl unei familii numeroase, avînd un cazier judiciar curat ca lacrima.

Bursucul nu-şi crezu urechilor.

— Ce-nseamnă asta? Cum poţi vorbi de milă? Nu-ţi dai seama ce onoare ţi se face?

— Dar este un depozit de morcovi! Şi eu sînt un iepure!

— A... spuseră şefii. Intr-adevăr! Dar ceea ce s-a făcut, bun făcut rămîne. Trebuie să-ţi iei inima-n dinţi şi să te ţii tare.

Iepurele le urmează sfatul. Se ţine bine o zi, două. Botul i se alungeşte, arată ca o umbră, de parcă ar fi intrat la apă.

A treia zi se prezintă dis-de-dimineață la Direcția Generală a Morcovilor. E stăpînit de un tremur nervos, privirea-i rătăcește tulbure, urechile-i atîrnă blegi ca niște zdrențe.

— Am o nevastă și șapte iepurași, zise el. Și sînt pe cale să comit o crimă! Nu vedeți că nu mai sînt în stare să rezist? Astăzi am început să ronțăi din morcovii statului.

Și lacrimile-i curgeau șiroaie.

Șefii începură să se scarpine pe după ureche.

— Ei, drăcia dracului, să mai promovezi iepuri! Dar numirea, nici nu poate fi vorba să fie anulată! Bine, îi ziseră ei iepurelui, nu te mai necăji. O să te ajutăm, tovarășe, în necazul tău.

De-acum înainte, în fiecare dimineață, de îndată ce iepurele sosea la depozit, i se închidea gura cu un lacăt.

A fost găsit un tovarăș cinstit, nebăutor, nefumător, excelent fiu, soț și tată pentru a fixa și închide lacătul dimineața și a-l scoate seara.

După trei zile, iepurele se prezentă din nou în fața șefilor săi. Arăta ca o stafie.

— Dați-mă afară cît se poate de repede, zise el, dacă nu, eu nu mai răspund de mine! Mi-am și făcut rost de-o cheie pentru lacăt.

Și urla cît îl ținea gura.

Doamne, Dumnezeule, ce nenorocire! Este convocată de urgență Adunarea Generală a Oamenilor Muncii și se ia următoarea hotărîre:

„În afară de lacăt să se introducă-n gura iepurelui o placă pe care trebuie să se aplice-n fiecare dimineață un sigiliu." Pentru a îndeplini aceste funcții, a fost desemnată o persoană de toată încrederea, apoi încă un tovarăș care să păstreze sigiliul, apoi încă un responsabil cu chibriturile și un altul cu ceara de prins sfoara; a mai fost angajat un paznic al plăcii, al lacătului și al celor două chei, un contabil, un merceolog și încă o persoană vigilentă pentru a supraveghea tot acest personal din partea secției de cadre. În total nouă persoane. În nici un caz nu se putea anula o hotărîre deja adoptată!

Nu poți face nimic în fața unui sigiliu. Să se atingă de el, nici chiar un iepure în mijlocul mormanelor de morcovi,

nu este în stare. Şi iepurele nu se atinse de nici un morcov din depozitul statului. Extraordinara tensiune nervoasă la care era supus, îl dobori. Starea sa este foarte gravă şi lucrurile stau cît se poate de prost. Medicii nu cred că mai apucă multe zile.

Şi asta nu-i decît jumătatea problemei.

Ce poţi face cu personalul angajat? Fiecare are acasă nişte guri de hrănit. Este căutat de urgenţă un alt iepure.

MAŞTERA

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nici nu s-ar povesti, un văduv care avea o fiică ce se numea Tamara. A fost odată ca niciodată o văduvă care avea şi ea o fiică, pe nume Eudoxia. Văduvul o luă pe văduvă de nevastă şi astfel Tamara avu o mamă vitregă. Aşa începe povestea noastră.

In zilele noastre mamele vitrege nu mai sînt ca cele din poveşti. Există totuşi şi acum excepţii, mama vitregă a Tamarei numărîndu-se printre ele. Încă din prima clipă simţi că nu o va putea suferi pe fiica ei vitregă şi ticlui ce să facă şi cum să facă, să nu-i mai stea în cale. Nu era proastă de fel şi citise o grămadă de lucruri. Ştia din scoarţă-n scoarţă toate basmele şi făcuse chiar şi un rezumat al Cenuşăresei. Ştia ea foarte bine că putea s-o bruftuluiască cît poftea pe nesuferita de fiică-sa vitregă, nu aşa o putea împiedica să devină frumuşică şi să ia de bărbat, cînd i-o veni sorocul — numai ca să-i facă ei în ciudă — un foarte frumos şi tînăr conte (pe vremuri ei fiind socotiţi o adevărată partidă pentru o tînără fată săracă).

Mama vitregă a Tamarei ştia să-şi trăiască din plin viaţa şi să guste cît mai mult din plăcerile ei şi nu voia nicicum să se veştejească de ciudă înainte de vreme. Cu atît mai mult cu cît bărbatu-său, care nu era nici el născut de azi de ieri şi cunoştea prea bine povestea, îi spusese răspicat înainte de căsătorie: „Dacă vei fi o mamă rea pentru micuţa Tamara, divorţez".

După care a plecat pe la treburile lui.

Timpul trecea, fiica cea vitregă creştea în frumuseţe şi înţelepciune; maştera lîncezea, roasă de o turbare mută. Ce era de făcut?

Îi veni ideea să ceară sfatul unei vrăjitoare. Acestea au o viziune total depăşită asupra unor asemenea probleme, foarte departe de exigenţele actuale.

— Aprinde un foc zdravăn, zice buna bătrînică, încălzeşte o oală mare, ascute bine un cuţit, tai-o bucăţi bucăţele pe fiica ta vitregă şi azvîrle-le-năuntru!

— Dar nici să nu te gîndeşti, mătuşă, dragă mătuşă. Şi Miliţia? Pentru lucruri de-astea o să mă...

— Atunci, trimite-o să caute ceva în fundul oceanului. Va fi cu siguranţă înghiţită de regele mărilor.

— Ce idee, draga mea. Ştiinţa a demonstrat că nu există nici un rege pe fundul mărilor.

— Spui că ştiinţa a demonstrat aşa ceva? Atunci ultimul meu sfat: omoar-o punînd-o să muncească pe brînci.

— Să omori pe cineva prin muncă în condiţiile noastre? Uşor de zis! Şi vecinii? Şi opinia publică? Şi cu ce ochi va privi Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului aşa o treabă? Şi ziarele? Ferească sfîntul!

Maştera scuipă de necaz şi se tot duse. Tot mergînd ea într-o părere şi tot gîndindu-se, găsi şi calea să se descotorosească de odioasa Tamara.

Se crăpa de ziuă şi fetele mai dormeau încă, atunci cînd ajunse ea acasă.

Primul lucru pe care-l făcu, trase cu putere plapuma de pe propria-i fiică.

— Scoală-te, Eudoxia. Hai, că e vremea să mă ajuţi să deretic prin cameră, să le dau de mîncare lui taică-tău şi soră-tii !

— Ce te-a apucat, mămucă dragă? Poate n-ai văzut bine? Sînt eu, fiica ta.

— Nu mă învăţa tu pe mine! Văd, că doar nu-s chioară. Hai, scoală-te !

— Mamă, dragă mamă! Fie-ţi milă de mînuşiţele mele albe, de tinereţea mea!

— Nu şi iar nu. Trebuie să te scoli şi să pregăteşti de mîncare!

— Da' Tamara ce-o să facă?

— Nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala. N-a avut o noapte prea bună. Trebuie că tare mai e obosită, sărăcuţa. Hai s-o lăsăm să doarmă.

Cam aşa stăteau lucrurile în fiecare zi: Tamara lenevea cît putea, în timp ce Eudoxia şi maică-sa trebăluiau prin casă. Odată sculată, înfuleca în grabă ca să nu întîrzie la şcoală, în timp ce maică-sa vitregă-i făcea patul şi îi rezolva problemele pe care nu ştiuse să le facă singură.

Tamara prînzeşte, cinează, dar spălatul vaselor e treaba Eudoxiei.

Tamara e cam certată cu şcoala. Mumă-sa vitregă îi zice tatălui:

— Nenorocitule, ia un reciproc, trebuie să-i punem un meditator micuţei noastre Tamara.

Eudoxia nu reuşeşte să-şi rezolve problemele, înţepeneşte-n scaun şi pînă-n zori, dar numai ea singură trebuie să le dea de capăt.

Dacă se îmbolnăveşte cineva, Eudoxia se duce să cheme doctorul, se duce la farmacie, la lapte. Tamara nu ridică nici măcar un degeţel. Maştera n-o pune la nici o treabă. Ia te uită! Tamara n-a avut poftă de mîncare şi e cam palidă în dimineaţa asta. În realitate, este rotofeie şi rumenă ca para focului. Nu-i e foame pentru că s-a ghiftuit cu dulciuri. Gîfîie şi se sufocă de atîta grăsime. Are degetele ca nişte cîrnăciori, pline de inele — cadouri de la buna mamă vitregă.

Vecinii văd cît de grijulie este cu fiica vitregă şi nu mai încetează cu laudele. Tatăl este cît se poate de mulţumit că totul merge ca pe roate, uşurel, fără gîlceavă. Îi place că-şi vede fiica bine hrănită: nimeni nu va zice că este un tată rău. Dimpotrivă! Este foarte bucuros că toţi îl consideră un tată bun. Este atît de orb încît nu-şi dă seama că maştera şi-a atins ţinta: a făcut din propria-i fiică o tînără modestă, harnică, învăţată, în timp ce Tamara este o purceluşă răzgîiată.

Timpul trece şi iată că tatăl Tamarei se îmbolnăveşte. Doctorii îi prescriu fragi. Unde să le găseşti în mijlocul

lui decembrie? I se cumpără frăguţe congelate, dar doctorii nu sînt mulţumiţi; se pare că sînt prea îngheţate, iar odată dezgheţate vor fi umede.

Atunci Eudoxia se hotărăşte:

— Dă-mi voie, mamă, să mă duc în pădure. Am citit în mai multe poveşti că, atunci cînd cauţi cu grijă, ai totuşi o şansă să culegi fragi iarna.

— Dar nici să nu te gîndeşti, fiica mea! Să culegi fragi de sub zăpadă în pădure, este posibil numai în poveşti.

— Iartă-mă, mamă, dar te înşeli. Adu-ţi aminte cuvintele poetului Gherman. „Sîntem născuţi pentru a transforma visele în realitate".

În faţa unui asemenea citat, mama nu se mai împotrivi şi-şi lăsă fiica să plece.

Şi iat-o pe Eudoxia în pădure. Şi numai ce vede ieşindu-i în întîmpinare un omuleţ, un moş cu barbă de nea, nici înalt nici scund, cu pîslari în picioare. Îşi freacă bucuros mîinile în mănuşile mari. Lîngă el şade un flăcău bine făcut, dintr-o bucată. Nu-i un lăudăros de prinţişor, ci un tînăr sovietic cît se poate de prezentabil, pe nume Vasia.

— Bună ziua, moşule! Salut, tinere!

— Bună ziua, frumoaso. Ce vînt te aduce pe la noi prin pădure?

— Am venit să culeg fragi. Doctorii le-au prescris tatălui meu vitreg.

— Ce idee, frumoasa mea!

Şi bătrînul face pe miratul.

— Dar numai în basme fragii se coc în toiul iernii.

— Nu, venerabile tată, te rog să mă ierţi, dar sîntem născuţi pentru a transforma poveştile în realitate.

— Ştii să mături?

— Fac asta încă din copilărie.

— Şi să dai la o parte zăpada cu o lopată?

— O ştiu şi pe-asta.

— Ia această mătură şi această lopată şi dă zăpada la o parte în acest loc..

Eudoxia face cum i se spune şi zăreşte în curînd sub zăpadă geamurile unei sere şi înăuntru — să vezi şi să nu crezi — fragi, o mulţime de frăguţe roşii. Sînt mari,

dulci, zemoase de-ți lasă gura apă. Eudoxia le privește cît se poate de încîntată.

— Ce frumoase frăguțe poliploide!

— Dar de unde știi tu cum sînt?

— Prin cutare și cutare caracteristică.

Și Eudoxia le explică principiile hibridizării și alte noțiuni științifice, în așa fel încît bătrînul și Vasia rămîn cu gura căscată.

— Dar șapte ori opt, știi tu cît fac?

Și bătrînul o tot întreabă. Nu-i vine să creadă că Eudoxia este atît de învățată.

Aceasta-i răspunde ca din carte.

— Cincizeci și șase. Dar ați face mai bine să mă-ntrebați despre binomul lui Newton sau, știu eu, despre ceva și mai complicat.

Bătrînul nu mai vrea s-o mai pună la-ncercări. Atunci Eudoxia îl întreabă:

— Pot să culeg cîteva frăguțe pentru tatăl meu? Doctorii i le-au recomandat.

— Permiteți-mi, profesore, — zice Vasia — adresîndu-i-se moșului ca unui savant, să culeg cele mai frumoase exemplare din noul nostru sortiment. Il plîng din toată inima pe tatăl ei. Presupun că tatăl unei tinere atît de instruite trebuie să fie o personalitate fără seamăn. Trebuie să ai înțelegere față de asemenea oameni.

— Desigur, Vasia. Și dacă nu te deranjează prea mult, ospătează-o și pe această tînără atît de erudită. Trebuie să-i servim cu cele mai bune frăguțe pe prietenii noștri.

Vasia este uimit că profesorul a ghicit atît de repede simpatia lui pentru Eudoxia. Dar înțelege pe dată și de ce: doar nu degeaba-i profesor!

Vasia a însoțit-o pe Eudoxia pînă acasă. Și ea, la rîndul ei tare l-a mai găsit pe plac. Părinții își dau seama că este un băiat foarte bun, instruit, descurcăreț, colaborator științific. Nici un motiv deci să-i fie refuzată mîna fiicei lor, așa că se face nunta.

Tamara, firește își invidiază sora. Vrea și ea un bărbat. Și fără știrea cuiva se duce și ea în pădure. Și o mănîncă lupii.

N-au mîncat-o. Glumeam. Numai ca să vă sperii puțin. Ce să caute ea în pădure iarna? Doar maică-sa vi-

tregă poate oricînd să-i cumpere fragi de la aprozar. Ea nu se duce nicăieri de una singură. Stă toată ziulica între patru pereți și ia proporții.

Ce vină are mama vitregă? Tatăl ridică brațele neputincios. Și zice cunoștințelor:

— Vreau să vă întreb: de ce Tamara noastră nu-i deloc reușită? Nu ne-am îngrijit și răsîngrijit noi de ea?

Și oare ce-ar putea să-i răspundă prietenii? Nu au și ei aceleași necazuri?

Mai poți înțelege oare ceva?

ORIGINEA SPECIEI

Kondrat fu cuprins de dorința de a fi primit doctorand în științe. Dar care științe? Oricare. Își făcu următoarea socoteală:

— Vasili, este doctorand? Da.

— Kuzia este și el doctorand? Da.

— Boris, așa șters cum e el, este doctorand de asemenea. Se pare că a ținut chiar și niște referate la congrese internaționale. Oare este el mai bun decît mine? Voi fi și eu doctorand, negreșit! Este o muncă foarte curată. Și apoi inspiră respect. Și cîte și mai cîte alte avantaje.

Kondrat începu să chibzuiască, unde ar putea el să facă o-ncercare, ce ramură științifică necesită mai puține eforturi și — dacă se poate — nici o cunoștință de matematică.

— Evrika! O să mă ocup de maimuțe! Sînt atît de caraghioase! Să mori de rîs, nu alta!

Și începu să se ocupe. De bine de rău dădu de capăt lucrării intitulate: „Maimuța și transformarea ei în om". Reuși să demonstreze rolul muncii în această transformare.

Comisia științifică constată: nu există nici o greșeală; deci ideea tezei lui Kondrat era perfect valabilă.

Pe de altă parte un doctorand în plus sau în minus, ce mai contează? De ce să ne formalizăm atît?

Odată devenit doctorand în științe, Kondrat se angajă în cariera științifică. Vai de capul lui! Nu avea scînteia necesară unei astfel de activități.

Ar fi putut foarte bine să se-ntoarcă la vechea-i slujbă. Dar nu vru să se dezică, o muncă atît de curată, respectul și celelalte avantaje.

Kondrat se gîndi și nu găsi decît o singură ieșire: să devină „băiat bun la toate". Zis și făcut.

Trebuia să scrie cineva la gazeta de perete? Ceilalți tărăgănau cu lunile, el, cît ai bate din palme, trîntea cîte un articol.

Trebuia cineva să le vorbească școlarilor despre necesitatea științelor? Ceilalți nu aveau timp de pierdut. Kondrat avea întotdeauna. Comitetul sindical era foarte mulțumit de el. Trebuia descurcată o problemă scandaloasă? Era obositor, neplăcut și-ți lua o groază de timp. Nu știai cum să te descotorosești de ea. Kondrat, dimpotrivă, se oferea bucuros. Secretarul științific îi era îndatorat și Kondrat fu de nenumărate ori citat pe ordinea de zi a Direcției Generale a Maimuțelor.

În sfîrșit, iată că termenul acordat efectuării lucrării expiră. Este întrebat:

— Cum înaintează teza ta de doctorat?

Dar teza nu înaintează deloc.

Directorul rămîne perplex: Kondrat, trebuie oare să fie concediat?

Comitetul de redacție se opune: Gîndiți-vă! Un băiat atît de bun!

Comitetul sindical declară: Nici vorbă! Oameni ca el, mai rar! Are vocația muncii sociale.

Secretarul științific n-are nici un chef să-și ridice-n cap conflicte interminabile.

— Bine, zice el. Propun să-i dăm lui Kondrat un răgaz suplimentar de un an și jumătate. Cred că nu are nici un rost să-l grăbim. Oricum, este un lucru dăunător pe tărîmul științei.

Timpul trece. Știința înaintează.

Kondrat își lasă barbă. Mai lungă decît a lui Schmidt. Începe să poarte ochelari cu rame de aur. Acum seamănă cu un savant și reporterii îl iau drept un membru cores-

pondent al Academiei de Ştiinţe. Cîteodată este luat drept academician.

Tocmai urma să se amîne pentru a nouăsprezecea oară susţinerea tezei lui, cînd a început să se observe modul foarte ciudat în care se deplasa. Pînă acum mersese ca toată lumea, acum evita să-şi arate spatele. Îşi scotea pardesiul numai cînd nu era nimeni în birou şi înainta cu spatele mereu lipit de pereţi.

Dar cîte nu sînt ciudăţeniile savanţilor! Aşa că s-au obişnuit şi cu asta.

Într-o zi se stîrni un vînt foarte puternic. O rafală violentă făcu să sară geamurile-n mii de ţăndări, într-un zgomot înspăimîntător. Cuprins de panică, Kondrat se îngălbeni şi o rupse la fugă. Atunci toată lumea văzu că avea o coadă care-i atîrna la spate. O coadă roşie, păroasă, cu un smoc în vîrf, ce ieşea printr-o fentă a pantalonilor, special croită în acest scop.

Bineînţeles că au fost chemate primele ajutoare. Medicii îl examinară şi dădură din cap. Este adevărat că munca a transformat maimuţa în om. Dar lenea prelungită, poate, la rîndul ei, să transforme omul în maimuţă. La acest pacient, procesul căpătase un caracter reversibil. Medicii nu i-au mai fost de nici un ajutor. Foarte curînd urma să fie peste tot acoperit de păr.

Ce mai poveste!

Fu transportat într-o grădină zoologică şi aşezat într-o cuşcă izolată: era totuşi un fost doctorand în ştiinţe!

Acum poate fi văzut de oricine: a treia cuşcă la stînga. O maimuţă foarte tristă. Şi are şi de ce! Să se transforme în maimuţă cînd mai avea pînă la pensie numai un an şi jumătate!

În româneşte de:
CRISTINA ONOSE

STEPHEN LEACOCK
(Canada)

S-a născut în Anglia, la Swanmore, Hampshire, în 1869. În 1876 emigrează cu familia în Canada şi se stabileşte la o fermă lîngă Lake Simcoe. Absolvent al Universităţii din Toronto. Decanul Facultăţii de ştiinţe economice şi politice al Universităţii McGill din Montreal. Dintre numeroasele sale volume, menţionăm: **„Erori literare“**, **„Romane stupide“**, **„Scurtcircuite“**, **„Imperiul englez“**, **„Dincolo de rampă“**, **„Întîmplări din Arcadia bogătaşilor leneşi“** (tradus în limba română), **„Cum am descoperit eu Anglia“**, **„Ultimele frunze“**, **„Înţelepciune irosită“**, **„Povestiri umoristice“** — apărut în limba română în 1965, cuprinzînd o selecţie din mai multe volume, inclusiv microromanul „Întîmplări din Arcadia bogătaşilor leneşi“. Moare în 1944.

Leacock se vrea pertinent observator al condiţiei umane şi neobosit explorator al potenţialului comic din cele mai variate domenii ale vieţii, cum ar fi: teatrul, cinematografia literatura, cercurile universitare, lumea magnaţilor, relaţiile internaţionale etc. Nici bătăios, nici de avangardă, el nu-şi ratează totuşi scopul satiric, trădînd totodată o profundă înţelegere a slăbiciunilor omeneşti.

AFACERE ÎN STIL MARE

Pe vremuri — sînt ani de-atunci — am cunoscut la Toronto un tînăr cu totul remarcabil, numit Robinson. Avea ceva pregătire în metalurgie şi tocmai era în căutare de lucru.

Într-o zi l-am întîlnit foarte grăbit, cu o valiză în mînă.

— Încotro? l-am întrebat?

— Plec în Anglia, mi-a răspuns. O firmă din Liverpool a dat anunţ că are nevoie de un agent în Canada, iar eu mă duc să solicit postul.

— N-ar fi mai bine să le scrii?

— Păi tocmai asta este, chicoti Robinson; toţi ceilalţi o vor face în scris. Eu în schimb mă voi prezenta personal şi voi ajunge în acelaşi timp ori chiar înaintea scrisorilor. Pe cine să aleagă, dacă nu pe cel aflat la faţa locului? Mai mult ca sigur că voi căpăta slujba.

Avea perfectă dreptate. S-a dus la Liverpool, de unde a revenit peste două săptămîni îmbrăcat englezeşte şi cu un salariu gras.

Mă feresc totuşi să recomand istorioara asta prietenilor. De fapt nici nu trebuie povestită la întîmplare; se poate dovedi periculoasă.

Mi-amintesc că i-am spus-o odată unui tînăr pe nume Tomlinson care-şi pierduse slujba. Avea un cap cît o baniţă şi faţa i se lungise ca o zi de post. Pierduse trei slujbe la o bancă şi două ca agent de bursă, dar ştia meserie şi cel puţin aparenţele îl recomandau a fi om bun.

I-am povestit despre Robinson aşa, ca să-i mai dau curaj, iar el a rămas foarte impresionat.

— I-auzi, grozavă chestie, aşa-i? repeta el întruna. Aşa făcea întotdeauna, căci nu prea avea darul vorbirii.

La puţin timp după aceea, l-am întîlnit pe stradă cu o valiză în mînă.

— Unde pleci? l-am întrebat.

— In Mexic, mi-a zis el. Am citit că au nevoie de un casier canadian la o bancă din Tuscapulco. Le-am trimis scrisorile de recomandare şi-acum le voi urma în persoană. Intr-o chestie ca asta, elementul personal e totul.

Şi Tomlinson plecă în Mexic. A călătorit pe mare pînă la Mexico City, iar de acolo cu o caravană de catîri ce transporta mărfuri la Tuscapulco! Scrisorile de recomandare, expediate prin poştă, călătoriră pe uscat, ajungînd la destinaţie cu două zile înaintea lui.

Ajuns la Tuscapulco, Tomlinson se duse la bancă şi vorbi cu asociatul mai tînăr al directorului, spunîndu-i pentru ce venise.

— Imi pare nespus de rău, zise acesta. Mă tem că postul tocmai s-a ocupat. Intră apoi în biroul alăturat, pentru a vorbi cu directorul.

— Privitor la postul de casier pentru care doreaţi un canadian, întrebă el, nu spuneaţi că aveţi deja un om?

— Da, îi răspunse directorul, un tînăr excepţional din Toronto, îl cheamă Tomlinson, am aici scrisorile lui de recomandare — un băiat clasa întîi. I-am telegrafiat să vină numaidecît, pe cheltuiala noastră, iar noi îi vom păstra slujba zece zile.

— Dincolo aşteaptă un tînăr care solicită postul.

— Dincolo? exclamă directorul. Cum a ajuns aici?

— A venit azi dimineaţă cu caravana de catîri; zice că se pricepe şi doreşte să fie angajat.

— Cum arată? întrebă directorul.

Asociatul clătină din cap.

— Destul de prăfuit, spuse el; are o mutră cam dubioasă.

— Vechea poveste, murmură directorul. Ciudat cum se vîntură pe-aici indivizii ăştia, nu-i aşa? Cloceşte gînduri necurate, mi-nchipui. Zice că se pricepe cum merg treburile într-o bancă, hai? Cred că se pricepe prea bine pentru gustul meu. Nu, nu, continuă el, lovind în hîrtiile ce zăceau în faţa lui pe masă, acum că am pus mîna pe un om a-ntîia ca Tomlinson, să rămînem la el. Putem foarte bine aştepta zece zile, iar costul călătoriei e o bagatelă pentru banca noastră dacă pui în balanţă avantajul de a ne cîştiga un funcţionar de calibrul lui Tomlinson. Şi apropo, ai putea să-i telefonezi şefului poliţiei cu rugămintea de a se îngriji ca vagabondul ăsta să părăsească oraşul de îndată.

Aşa încît şeful poliţiei îl închise pe Tomlinson în colivie şi-apoi îl expedie la Mexico City sub pază. Cînd scăpă din mîinile poliţiei, era atît de epuizat, încît îi trebuiră patru luni ca să se întoarcă la Toronto. Cînd ajunse acolo, postul din Mexic era de mult ocupat.

În româneşte de:
MARIA-ANA TUPAN

A, B şi C
ELEMENTUL UMAN ÎN MATEMATICI

Cine studiază artimetica, după ce a ajuns să stăpînească cele patru reguli de bază ale ştiinţei sale şi s-a luptat biruitor cu calculul sumelor de bani şi cu fracţiile, se trezeşte faţă în faţă cu o mulţime nesfîrşită de întrebări, numite de obicei probleme. Sînt scurte povestiri despre diferite întîmplări sau exemple de muncă zeloasă, al căror deznodămînt lipseşte; şi cu toate că au un aer foarte familiar, nu le lipseşte un anume element romanţios.

Personajele care iau parte la intriga dramatică a unor probleme sînt în număr de trei şi se numesc A, B şi C. Întrebarea care se pune sună de obicei cam aşa: „A, B şi C îndeplinesc împreună o anumită lucrare. A munceşte

într-o oră cît B în două ore, sau C în patru. Să se afle în cît timp își vor termina tustrei lucrarea".

Sau astfel:

„A, B și C sînt puși să sape un șanț. A poate să sape într-o oră atît cît sapă B în două ore, iar B, la rîndul lui, sapă de două ori mai repede decît C. Să se afle în cît timp..." și așa mai departe.

Sau altminteri:

„A face rămășag cu B și C că poate fugi mai repede decît ei. A fuge cu o dată și jumătate mai repede decît B, iar C nu e decît un pieton ca oricare altul. Să se afle cît de repede..." și așa mai departe.

Îndeletnicirile lui A, B și C sînt multe și variate. În aritmetica veche, ei se mulțumeau să îndeplinească „o muncă oarecare", fără altă precizare. Acest fel de a pune problema era însă prea vag, aproape perfid, și în orice caz lipsit de vreun farmec romantic. S-a introdus moda de a se arăta mai explicit lucrarea pe care o îndeplinesc A, B și C, punîndu-i să se întreacă între ei la fugă, la săpatul șanțurilor, la concursuri nautice și la tăiere de lemne în pădure. A, B și C se apucă uneori de comerț și se asociază, depunînd fiecare, după vechea formulă enigmatică, „un anumit capital". Distracția lor preferată sînt însă întrecerile. Cînd se plictisesc de concursurile de marș, aleg alte probe. A pornește călare, sau împrumută de undeva o bicicletă și provoacă pe concurenții săi mai slabi de înger, care merg pe propriile lor picioare. Uneori fac curse în locomotive, alteori vîslesc; din cînd în cînd se întorc înapoi în istorie și scot de la muzeu poștalioanele; apoi devin din nou acvatici și se întrec înotînd. Dacă au ocupații practice, preferă să pompeze apa în cisterne, dintre care, de obicei, două sînt găurite la fund, iar una este etanșă. A o primește totdeauna pe cea bună, după cum are parte de bicicleta cea mai nouă și de locomotiva cea mai rapidă și tot lui îi revine dreptul de a înota în direcția curentului. În rămășagurile pe care le fac, pun banii jos și sînt tustrei de o cinste ireproșabilă. A cîștigă totdeauna. În primele capitole din aritmetică își ascund adevărata identitate sub numele de John, William și Henry, certîndu-se la împărțirea bilelor. În algebră sînt adesea nu-

miți X, Y și Z; dar astea nu sînt decît porecle, fiindcă în realitate sînt aceleași persoane.

Pentru cel care urmărește de aproape povestea acestor oameni de-a lungul nenumăratelor pagini cu probleme, privindu-i cum se distrează în orele lor libere, cum cară lemne, cum se trudesc cu sforțări supraomenești să umple cisternele găurite, ei sînt ceva mai mult decît simple semne convenționale; sînt făpturi vii din carne și oase, cu idealuri, ambiții și pasiuni ca și ceilalți muritori. Cu îngăduința dumneavoastră, îi vom prezenta pe rînd.

A e un individ robust și lăudăros, dovedind un temperament energic, impetuos și voluntar. El propune totdeauna pariurile, îl provoacă pe B la întrecere în muncă și îi supune pe ceilalți voinței lui. E un bărbat înzestrat cu o mare forță fizică și de o rezistență neînchipuită. Poate să umble 48 de ore fără să se oprească, și să pompeze apa în cisternă 96 de ore necontenit. Existența lui e un șir de munci grele și de primejdii dintre cele mai mari. O simplă eroare în rezolvarea unei probleme îl poate osîndi să sape un șanț timp de două săptămîni fără să doarmă. O zecimală despărțită greșit îl poate ucide.

B are o fire liniștită, e un bărbat cumsecade pe care A îl înspăimîntă și îl terorizează. În schimb, se poartă ca un frate și îl iubește pe micul C, care e mai slab. Sărmanul B se află în puterea lui A, fiindcă și-a pierdut toți banii în prinsori.

C e o ființă plăpîndă, mic de statură, aproape pitic, cu o față plîngăreață. Umblînd, săpînd și pompînd mereu, și-a distrus sănătatea și și-a ruinat sistemul nervos. Traiul lipsit de bucurii l-a făcut să bea și să fumeze peste măsură, și adeseori cînd sapă la șanț îi tremură mîinile. Nu mai are puterea de muncă a celorlalți doi, și, după cum a observat cineva, „A lucrează într-o oră mai mult decît C în patru".

Întîia oară i-am văzut pe acești trei într-o seară, după un concurs nautic. Vîsliseră cu multă rîvnă, și se dovedise că A vîslise într-o singură oră tot atît cît B în două și cît C în patru. „Nu-ți face sînge rău, bătrîne, l-am auzit pe B spunîndu-i. Am să te culc în pat și am să-ți aduc un ceai fierbinte". În clipa aceea a intrat A, și cu aerele lui de fanfaron a strigat: „Ei, băieți, avem de lucru! Hamlin

Smith mi-a arătat trei cisterne în grădina lui şi mi-a spus să le umplem cu apă pînă mîine seară. Pun prinsoare că vă întrec pe amîndoi. Puteți să rămîneți în costumele cu care ați vîslit. Cisterna ta, dragă C, pierde puțină apă". L-am auzit pe B mîrîind. Spunea că un asemenea pariu e o adevărată porcărie și că bietul C abia se ține pe picioare. S-au dus totuşi să umple cisternele; după cum am dedus din zgomotul apei, A izbutea să pompeze de patru ori mai repede decît C.

Ani de zile după aceea i-am întîlnit mereu prin oraş, totdeauna foarte ocupați. N-am auzit niciodată despre ei că stau la masă ori se duc să se culce. Apoi am lipsit de acasă cîtăva vreme şi i-am pierdut din vedere. La întoarcere, spre marea mea surprindere, nu i-am mai văzut pe A, B şi C la locurile lor de muncă obişnuite. Cercetînd mai de aproape, am aflat că fuseseră înlocuiți de M, N şi O, iar unele întreprinderi foloseau pentru lucrări de algebră patru muncitori străini numiți Alfa, Beta, Gama şi Delta. Mi s-a întîmplat într-o zi să dau peste bătrînul D în grădinița din fața casei lui. Stătea în soare şi smulgea buruieni. D e un lucrător mai în vîrstă, care e chemat cîteodată, în mod ocazional, în ajutorul lui A, B şi C. „Mă întrebați dacă îi cunosc? mi-a răspuns el. Da, domnule, îi ştiu de cînd erau numai de o şchioapă şi stăteau între paranteze. Domnişorul A era un flăcău zdravăn, domnule; dar totdeauna am spus că o inimă mai bună ca a domnişorului B n-am văzut de cînd sînt. Multe treburi am isprăvit împreună, domnule, deşi, în ceea ce mă priveşte, n-am luat parte la alergări şi la alte întreceri sportive ci, cum s-ar spune, numai la muncă adevărată. Acum, de cînd am îmbătrînit şi mi-au cam înțepenit încheieturile, nu mai sînt bun, domnule, decît să scormonesc pămîntul în grădină, să cultiv un strat sau două de logaritmi, şi să adun în coş cîțiva numitori comuni. Numai domnul Euclid mă mai cheamă din cînd în cînd pentru măsurarea suprafețelor domniei-sale, cînd sînt mai mari".

De la vorbărețul şi bătrînul meu grădinar am aflat cu mîhnire despre tristul sfîrşit al unora dintre vechile mele cunoştințe. Mi-a spus că, puțin timp după plecarea mea din oraş, sărmanul C s-a îmbolnăvit, A şi B vîsleau pe rînd într-o întrecere, iar C, alergînd de-a lungul malului şi

neputînd să evite curentul, a răcit. Întorcîndu-se acasă, A și B l-au găsit culcat în pat, într-o stare de plîns. A l-a scuturat zdravăn și i-a spus: „Scoală, C, și hai la așezat lemne!" C părea însă atît de slăbit, de ți-era mai mare mila. B a spus: „Ascultă, A! Eu nu pot să rabd atîta neomenie! În starea în care se află, nu-l poți pune pe C să așeze lemne astă-seară!" C a zîmbit și a spus cu voce stinsă: „Aș veni să așez cîteva, dacă m-aș putea ridica oleacă în capul oaselor. . ." Apoi B, adînc emoționat, a adăugat: „Uite ce e, A, eu mă duc după doctor. Bietul C trage să moară!" A s-a înfuriat și a strigat: „Ai bani să plătești doctorul?" „Am să-l reduc la cel mai mic numitor, spuse B cu hotărîre. Sper că astfel îl voi hotărî să vină." Viața lui C ar fi putut fi salvată totuși, dacă n-ar fi intervenit o greșeală a sorei care îl îngrijea. Într-un moment de neatenție, infirmiera a luat medicamentul care se afla în paranteză la capul patului, și i l-a dat bolnavului fără să-i schimbe semnul! După această fatală eroare, viața bietului C părea că se stinge repede. În seara zilei următoare, pe cînd umbrele amurgului coborau în odaie, devenise limpede pentru toți că sfîrșitul lui C era aproape. În cele din urmă, pînă și A a rămas impresionat și, plecînd capul în semn de regret, a propus în mod inutil să parieze cu doctorul pe răsuflarea grea a bolnavului. Atunci C șopti: „Dragă A, cred că nu mai am mult de trăit. . ." „Cît, bătrîne?" a murmurat A. „Nu știu, a răspuns C, dar simt că mă sfîrșesc definitiv".

Tristul deznodămînt a urmat curînd. C și-a mai revenit pentru o clipă și a cerut să i se dea un rest dintr-o scădere pe care o lăsase nerezolvată sub pernă. I-au pus diferența în brațe și muribundul și-a dat ultima suflare. În timp ce sufletul lui C zbura spre cer, A îl privea cu o admirație plină de melancolie, B izbucni într-un șuvoi de lacrimi, suspinînd din adîncul tristeții sale: „Puneți-i alături mica lui cisternă și costumul în care obișnuia să vîslească. Simt că de-acum încolo foarte greu m-aș mai putea duce să sap!" Înmormîntarea a fost simplă și fără paradă. Nu s-a deosebit cu nimic de cele obișnuite, în afară de faptul că A, din respect pentru matematicieni și sportivi, a angajat două dricuri. Amîndouă carele funebre au plecat deodată. B conducea pe cel care purta paralelipipedul în-

doliat cu rămăşiţele pămînteşti ale nefericitului său prieten, iar A, pe capra dricului gol, acordînd concurentului său un avans de 100 de yarzi, a sosit cel dintîi la cimitir, cu o iuţeală de patru ori mai mare decît B. (Calculaţi distanţa pînă la cimitir). Cînd coşciugul a fost coborît în pămînt, s-au strîns în jurul gropii cifrele îndoliate, din prima carte a lui Euclid.

După moartea lui C, A nu mai era omul de altădată. Îi pierise toată plăcerea de a se lua la întrecere cu B. Mai săpa din cînd în cînd, dar fără rîvna din trecut. În cele din urmă, a renunţat la orice activitate şi s-a hotărît să se retragă, trăind din venitul prinsorilor cîştigate. B nu şi-a mai revenit niciodată după marea durere pe care i-a pricinuit-o moartea lui C. Această grea lovitură i-a tulburat mintea şi l-a făcut morocănos. A început să vorbească numai în monosilabe. Boala i s-a agravat şi în scurtă vreme nu mai rostea decît cuvinte care se scriu aşa cum se citesc, evitînd pe cele a căror ortografie prezintă dificultăţi pentru începători. Dîndu-şi seama de starea deplorabilă în care a ajuns, a cerut singur să fie internat într-un azil, unde s-a lepădat de matematici şi s-a dedicat literaturii, apucîndu-se să scrie o Istorie a familiei lui Robinson-Elveţianul, în cuvinte de o singură silabă.

În româneşte de:
TUDOR MĂINESCU şi MICAELA GHIŢESCU

DARIE MAGHERU
(România)

S-a născut la 25 octombrie 1923 în Prejmer — Brașov (m. 1984). Absolvent al Liceului „Ioan Meșotă" din Brașov. Urmează facultatea de artă dramatică a Institutului de Arte Iași. Actor, o vreme, la teatrul din orașul natal. Debutează cu placheta de versuri **„Cu barda-n porți de veac"** (1941). Tipărește în continuare volumele: **„Eu, Meșterul Manole"** (1957), **„Poeme"** (1968), **„Caprichos"** (1970), **„Schițe iconografice"** (1973), **„Guernica"** (1974), **„Zeu orb cu flori"** (1982). În 1979 i se joacă, la Studioul Teatrului Dramatic din Brașov, piesa **„Tragicul Domn Ion al cămilelor"**.

Referindu-se la volumul **Guernica**, criticul Cornel Regman scrie că poetul „evoluează spre poemul simfonic amplu orchestrat; spre wagnerismul visat cîndva și de Macedonski, cu insistente laitmotive, cu răsuciri patetice ale temei, purtată rînd pe rînd în fața tuturor instrumentelor". „Aparența de teatru poetic — scrie la rîndul său, A. I. Brumaru — ne poate înșela la Darie Magheru. În realitate, sub expresia mîndră de aerul înalt în care zboară, barocă uneori cu ostentație și semeție, se încheagă o meditație asupra istoriei — ceea ce face originalitatea incontestabilă a autorului".

Neașteptată a fost, în 1968, tipărirea în revista ASTRA a micului roman **„Cărămida cu mîner"**. Ce este acest „antineoroman", cum îl subtitrase, excesiv, Darie Magheru: umor, satiră, parabolă ? Oricum, cititorii pot admira mobilitatea extraordinară a autorului, inteligența sa vie, incisivitatea, poanta seacă dar drastică.

CĂRĂMIDA CU MÎNER
sau
MOARTEA PERSONALĂ A LUI STATE BROAJBĂ (NEOANTIROMAN POVESTIT)

1. — Unde personajul principal nu acționează în vreun fel pentru că e mort —

Cuțitul nici măcar nu era al său. Îl pierduse unu' Hans Müller, prin '44, pe la Babarunca, lîngă Ciucaș — mai bine-zis „dinspre" Ciucaș —, e pe acolo o cășerie cu aspect de cetate medievală; turnul cilindric trimite la Wartburg (orașul, nu marca de automobil în doi timpi și „nu mai vreau motocicletă!", cum zicea un fost maior de miliție — astăzi șofer pe getax!, cînd își cumpărase Opel!). Deci dinspre Ciucaș — în timp ce se retrăgeau nemții.

Cu mîner clasic, din corn de cerb, și lamă lată, avea vîrful ușor curbat ... poate o armă de familie în teaca nu știu cărui margraf, pe la omieoptsute și ceva — în Westfalia — își trecuse, destul de nesigur, tăișul peste

beregata pulsîndă a elanului, zăpăcit mai mult de larma cîinilor, decît doborît de meşteşugul în ale vînătorii vădit şi cu acest prilej de greoii — ca să ne păstrăm în limitele decenţei — băutori de bere.

În ce ne priveşte — refuzăm să credem că Siegfrid era un erou în sensul mitologic (fie că-i vorba de Iliada-Odiseea, ori de eposul german!). Cînd nibelungii — nişte posesori de nasturi sau de giuvaiere (în definitiv erau ale lor!) apelează la probitatea lui, pentru arbitraj, pentru împărţirea moştenirii pe care se certau, arbitraj într-un fel cam aşa: „alabala-portocala ... şi pe care cade, acela o ia! ..." Siegfrid le rezolvă cu „cine zice, ăla e!" şi îşi însuşeşte briliantele, diamantele, smaraldele (cu inel cu tot!), după ce nu omite să-i ucidă — pentru orice eventualitate — pe succesorii legiuiţi, nişte bieţi minori — încă şi cocoşaţi, pe deasupra!

Că mai tîrziu, cînd i se făcuse şi lui sete, Hagen l-a săgetat în călcîi (am fumat-o de mult), i se cuvenea din plin!

Crimhilda, doar Crimhilda s-a răzbunat!. . . Nu. Ea nu-i studiase pe Atrizi. Categoric nu! (variantele: folclor antehomeric, folclor homeric şi beletristică — vezi tragicii posthomerici), că altfel n-ar fi născut pui vii cu Etzel şi după două decenii (omu' şi pogonu', anu' şi plodu', o viaţă are omu'!) şi-a adus aminte, nemîngîiata, de iubitul ei Siegfrid (ucis mişeleşte, la ştiutul izvor, cînd i se făcuse şi lui sete) dar — îndeosebi — de comoară, a nibelungilor — ascunsă de scelerați — şi i-a turtit pe toţi, ca pe nişte muşte care fac dragoste pe tortul de la aniversarea bunicului ... că, pînă la urmă comoara tot în Rin a rămas — da' nici muştele nu s-au mai putut iubi! ... aceasta fiind ideea fundamentală a liedului cu nibelungi!

Va fi lîncezit apoi — cuţitul — prin vreo panoplie preţ de aproape o sută de ani, licărind arare în sala mare a castelului, mereu mai dărăpănat, la tot soiul de lumini — pînă spre becul electric al prezentului secol.

Va fi licărit prin fum de berbece uitat în frigare la chiolhanuri eroice, cînd „siegfrizii" — înainte de a purcede la cucerirea lumii — ciocneau bardace de cositor, răcnind vitejeşte — cu cizme şi halebarde în glas — de sta să plesnească băşica subţire a cerului sub Votan di-

vînul, sau la mese mai sobre de data aceasta cînd — după ce erau convinşi, destul de nedelicat de altfel, că-i păcat să-şi irosească spiritul de organizare şi fantezia în vederea unanimizării pasului aceluia (bărbătesc, de gîscă) pentru un rahat cum e planeta noastră — beau şi mîncau, îndeajuns de rezervaţi şi — de ce să n-o spunem? — stilizaţi după o formulă folosită de japonezi împotriva pomilor şi tuturor celorlalte vegetale — poate şi din cauză că insulele nipone sînt des bîntuite de cutremur.

Cine l-a ascuţit din nou şi în ce scop?... N-o să se ştie vreodată...

Onomastic vorbind, avem de-a face cu o convenţie. Printre morţii blonzi, descompunîndu-se sub brusturi, la margine de drum, şi într-un ritm, singurul „blitz" de-a lungul ultimului mare război, printre morţii aceştia — blonzi, deci — vor fi fost destui Mülleri, unii — de ce nu? — şi Hans! Numele e destul de comun.

Dar poate că nici al său nu era cuţitul... (şi — la urma-urmei — de ce ar fi fost? cînd el (tot de cuţit e vorba) nu exista!... cel puţin acest cuţit nu exista!)

Apoi nu vedem cum ne-ar da bătaie de cap un oarecare Hans Müller şi cuţitul său, pe care l-a avut, sau nu, şi pe care — în definitiv (dar numai dacă l-a avut!) putea foarte bine să-l piardă, sau nu!... fiindcă — rămînă vorba între noi — cadavrul nu „purta" urmele unor lovituri de cuţit!

Este ceea ce trebuie să reţinem!

Mortul fusese văzut — pe la cinci şi jumătate dimineaţa — pe pajişte, în faţă „la Jegosu", o circiumă dubioasă, ca referinţe! Între cele trei trepte de piatră şi marginea canalului e un triunghi verde — atîta cît ar încăpea o vacă să pască, dar fără să se mişte, şi patru raţe.

Cu hainele împăturite, atent, alături — zăcea liniştit — aş zice: aproape bine dispus, întins ca la morgă, doar că aici îl ploua.

Bătrîna — de vreo doi ani nepoţii o răsfăţau: „răposata" — a dat să-şi facă cruce, dar nu se mai putea înţelege cu găteaja mîinii — cît despre limbă, i se făcuse scoică, tot de-aceea! Noroc că picioarele — de cînd se ştia le avusese de nădejde — s-au descurcat singure!

După un la dreapta-împrejur (încercase la stînga, da' acolo era zid!), a nimerit prin cea dintîi poartă mai șubredă direct peste porcul bălțat al lui Ciorofleacă — evident porecla, nicidecum numele moldoveanului cumsecade, rămas pe-aici din vremea secetei.

El — Ciorofleacă — își visase porc încă de pe cînd, caporal la 89 infanterie și în bordeiele de la Tărlungeni îl împușcase pe tac-su în ceafă, că se culcase (tac-su!) de frică, (a nemților!) pe buza de sus a bordeiului — unde Ciorofleacă, în termen (era: „p.s." după o rană superficială la gleznă) și — proaspăt ieșit din spital — nimerise în aceeași companie cu bătrînul, rezervist, și făcînd de planton, dar nu regulamentar la trei metri, ci chiar pe prag, tot pentru că hitleriștii (era după 23 August) se strecurau din Buzăul muntenesc spre Sf. Gheorghe dar, din vreme în vreme, slobozeau — sus, în pădure — și cîte o rafală de armă automată ca să-i intimideze pe amatorii de cizme și binocluri obținute gratuit, nu contra pîine cazonă sau galenți — cum se trata obișnuit, timpurile fiind ale reînvierii unui arhaic troc — după ce armele secrete ale celuilalt caporal (zugravul) se vădiseră așa de secrete că nici el nu le mai descifra „șpilul".

Ciorofleacă — pe numele din livret și buletin: Gheorghe Foame (nevastă-sa, ca fată, fusese „Mămăligă" și aici se proba perspicacitatea lui, dar nu dusă pînă la capăt, că prin căsătorie putea să-l adopte și astfel copiii ar fi ieșit cu obrazul curat), Ciorofleacă, deci, cunoscînd porcii gospodarilor din Ardeal (în cursul campaniei pînă la Ineu... acolo căzuse iarăși rănit, în cealaltă gleznă!) își jurase să facă totul... (la o săptămînă după cununia civilă cînd, în trenulețul care lega pe atunci Săcelele de Brașov, ținîndu-se de mijloc cu consoarta-i „Foame", fostă „Mămăligă" — ea, văzînd un copil pe brațe de mamă a sa exclamase: „Ce frumos e!" și „... tare aș vrea să avem și noi unu'...!", la care el — Ciorofleacă — după clipe de meditație, ar fi răspuns cu o hotărîre în glas, care — se simțea! — e în stare să dărîme munții: „o să facem tot ce o să putem pentru aceasta!") — deci el Ciorofleacă — încă de la regiment (p.s.) își dorea un porc, al lui, personal, și îl obținuse.

Godacul, speriat mai mult de arătare, decît de lovitură — a ţipat sau (de ce să nu le spunem lucrurilor pe nume?) a un fel de grohăit, cu toate că — judecîndu-l după supleţe şi după agilitatea risipită, zilnic, în hîrjoană cu „ulcelele" (aşa îşi ziceau!) lui Ciorofleacă, puteai să juri că dacă mă-sa a fost, ori nu, porc — tac-său a murit cîine, şi nimic mai mult!

Cu vreo şase-şapte nopţi înainte, cîţiva care tocmai ieşeau din „şut" de la „Jegosu", destul de obosiţi (după mers — epuizaţi de-a binelea!) da' al dracu' de optimişti — încercaseră să treacă prin acelaşi porc... (atunci dormea, de-a latul ulicioarei) şi cum un porc e — într-un fel — un „ce" concret, cu şorici viu — nici beznă, nici ploaie, sau toate celelalte penetrabile cu pasul — guiţase caraghios. Mai precis: sughiţase (chicotise?), ca la gîdilat!

...Destul că (după ce primii doi zăceau pe spate şi al patrulea pe burtă — cel de-al treilea nu băuse cu ei în noaptea aceea, sau rămăsese în cîrciumă, sau poate că cel de-al patrulea era el însuşi cel de-al treilea, dar în aşa hal beat că se considera direct al patrulea! — cel care zăcea pe burtă, deci, a avut o idee. Credem că şi poziţia lui era mai prielnică introspecţiei, marilor întrebări pe care individul şi le pune vizavi de lume şi jur — aşa că a scos, din buzunarul de la pantalonii săi de doc maro, — pe bîjbîitele — briceagul — în prăsele din lemn de nuc şi a încercat să-l spintece pe la stern — pe porc! — cică să vadă dacă are suflet, cum a declarat mai tîrziu autorităţilor... dar ceea ce ţinea de picior acum nu mai era rîmătorul zvelt, distins — se estompase prin ploaie! — ci Grigore Grigore de la Ştiinţoprecizia. Că nu s-a putut stabili dacă Grigore Grigore are ori nu suflet — de om, sau din celălalt — e şi pentru că briceagul cu prăsele din lemn de nuc — fuşerai executat la uzina sus-pomenită — era închis!) şi — unde-am rămas? — ... destul că asta, sau într-asta, tot tribul Ciorofleacă sărise la arme!

Nevastă, soacre (două bucăţi!) şapte copii, başca gîştele! — dotaţi cu: cinci bîte, un lighean, una scară (purtată de trei persoane minore), nu se ştie de ce o bidinea şi Vasia — cel mic — trăgîndu-şi cu disperare oliţa, din plastic, pe fund în sus — fundul gol, bineînţeles —, cum ţi-ai îmbrăca slipul cu şireturi într-o parte, nu din cel cu

elastic la mijloc... el se îmbracă așa ca orice chiloți tetra, albi sau (și nu-i de loc indicat la copii!) de-o vreme, negri — răcnind, în cor vorbit: „văleu, hoții!"

Dar asta n-are nici în clin, nici în mînecă, cu povestirea noastră!

Pe scurt, la guițatul de alarmă — tot clanul „Ciorofleacă" a fost pe tălpi!

Poate că armele erau distribuite — și din pricina grabei, a orei prea matinale, a unei indolențe, caracteristică în familiile cu copii numeroși și cu două soacre în stare de funcționare, cînd ordinele se bat cap în cap și, nemaiștiind pe care să-l execuți, le dai dracului pe amîndouă (ordinele!) armamentul, deci se poate să fi fost altfel distribuit decît în ocazia anterioară...

Porcul — însă...

Și cînd s-au bulucit — și bidineaua, acum nu se mai știe la cine — prin spațiul unde fusese poarta, așa că: peste ea! făcînd-o să duduie — cadavrul, dezbrăcat la piele, cu hainele împăturite, atent, alături, și întins ca la morgă — atîta doar că aici îl ploua — ... dispăruse!

2. — În care asasinul nu acționează și atîta tot. Încă nu vrea! —

State Broajbă era — ipso facto — poștaș.

Încercase, cu ani în urmă, și alte meserii dar fără vreun rezultat care să-l convingă — cît de cît — de seriozitatea lor.

Fusese — imediat după ce și el a pierdut răboiul (ne gîndim la războiul din Rusia) o bucată de vreme, între opt dimineața și opt seara, invalid.

Avea o mînă moale și o pleoapă căzută — cea stîngă!... Cu toate că, dacă ne gîndim bine, e vorba de dreapta!... Și, totuși, stînga trebuie să fi fost, pentru că era calculată opus mîinii care îi atîrna de-a lungul unei vipuști (imaginare), urmărindu-se iluzia de infirmitate pe două planuri, mai bine-zis: bilaterală (prin opoziție!).

Hotărît că o jumătate de om care circulă — ne referim la jumătatea superioară, o jumătate inferioară dintr-un om nu mai este o jumătate (de om!), nu mai este nimic (escaladînd absurdul dublei negații — este nimic!)

şi ce mai încolo-încoace, în nici un caz nu circulă! Cel puţin noi, în frica lui Dumnezeu, putem afirma că n-am văzut, n-am auzit de vreunii care să fi văzut şi nici n-am citit despre una ca asta!

Întorcîndu-ne, însă, la o jumătate de om (şi rămîne stabilit că trimiterea se face, pentru totdeauna, la jumătatea superioară!), o jumătate de om — cum spuneam — impresionează mult mai puţin decît un invalid (înainte de procesul pentru vagabondaj) tîrîndu-se, alunecînd pe rotile, mai nou chiar într-un gen de căruţ cu motor „java" sau „c.z." — compus din: un ochi închis, (se tamponează, uşor, pe genele împreunate, cu o soluţie de colodiu — atenţiune! — nitroglicerină în eter şi alcool!), un picior de lemn (dacă se poate, proteza clasică, manufactură, lemn de mesteacăn, necojit — glezna, însă, legată sigur sub fese!), o mînecă disponibilă, (evitaţi riscul de a fi a treia!) — şi o cicatrice, iritată cu grijă cel puţin de două ori pe săptămînă, pentru ca să-şi pună în evidenţă aspectul de un sinistru convingător prin prospeţime. O cicatrice pornind de la tîmplă — oricare —, peste obraz (pe sub pomete!), nas (coteşte puţin!), gură (acum coboară!) şi terminată frumos, sub urechea de la antipodul — desigur, tîmplei!

Ochiul, mîna, piciorul (fără discuţie: cele pe care le-am salvat!) plus o dantură curată — trebuie bine ambalate spre exemplu în petice — le vom coase cap la cap: petice — eşantioane dreptunghiulare (se începe cu patrate!), triunghiulare, romboidale, exagonale — postav autentic — cum se făceau covoare prin '22 din mostrele unor fabrici de stofă (şi ne gîndim la întreprinderea Prejmer — Lunca Câlnicului). Cunoaşterea geometriei atrage după sine un plus de stimă din partea unor pietoni ignoranţi.

State Broajbă fusese — deci —, imediat după încetarea ostilităţilor, invalid. De profesiune — invalid!

Figura cu pleoapa (îi rămăsese sub formă de tic pînă astăzi) era singura autentică, originală — de pe cîmpul de luptă. La Cotul Donului îl otînjiseră peste ochi cu o scurtătură, bolşevicii! Se muncea, pe înserat, la un fost colhoz, să convingă nişte curci de avantajele sistemului capitalist.

Poate că sacul, purtat subsuoară în această ocazie, a complicat mult lucrurile şi a umbrit, a făcut să nu fie evidentă obiectivitatea sa şi să-i — în aparenţă — lipsească strădania de acea finalitate pur ideologică!

Mina — însă — îi era mai sănătoasă (cea paralizată între opt dimineaţa şi opt seara), fiind stînga — pentru că State Broajbă este (după cum avem senzaţia că aţi şi înţeles), într-un fel: stîngaci!

Încă de la şcoala primară unde învăţătorul — i se zicea „roabă" şi din cauză că umbla ca pedalînd la o unică roată, plasată între manşetele pantalonilor — se chinuise şase luni să-l deprindă cu linii drepte, înclinate de la dreapta la stînga — dar State Broajbă, după ce asculta cu religiozitate explicaţia şi se scutura de praful de cretă cu care „roabă" (cu creta!) îl ciocănea — spre ajutorare — pe creştetul tuns „ienicer" (că avea într-una bube dulci, alternate cu un fel de rîie căprească)... le făcea de la stînga spre dreapta — s-a demonstrat (în general!) şi s-a convins „roabă" (în particular) că elevul e „oareşcum stîngaci". Apelînd la ordinea cronologică, filmul ar fi acesta:

Într-o miercure („miercuri, de la patru la şase, după masă, educaţie fizică!") într-o miercure, aşadar, la un pumn dat peste rîie, dat cu dreapta — sub rîie se afla State Broajbă — de către a lu' Cartof, şi în curtea şcolii, State Broajbă răspunsese (dintr-o direcţie din care nimeni nu se aştepta la agresiune) cu o palmă in a lu' Cartof!...

Fără urmă de îndoială — deci, exercita o meserie, — ca oricare alta —, muncă destul de grea ce (într-o societate organizată pe baze sănătoase), dată fiind lungimea schimbului, precum şi mediul insalubru (profesa la cîrciuma lui „Jegosu", lîngă uşa cu vopsea albă, dar scorojită, şi clanţă de alamă) i-ar fi dat dreptul la cel puţin un litru de lapte pe zi, dacă nu şi spor de periclitate în bani.

Tatăl său — ţambalagiul — cîntase la maialuri, (un fel de serbări cîmpeneşti dar care, din lipsă, se ţineau pe dealul „Cusuregi", de Sfîntul Ilie, că de aceea se mai numeau şi „sîntilii") primea lapte — da' acuma, numai în urmă, de cînd intrase la fabrică, în ascuţitorie, ca să-şi facă şi el o pensie şi într-o zi sărise din tren (pînă la

gară mai erau circa optsute de metri și toți salariații de la „I.A.R." și „Automotoare" cînd cursa — ori personalul — trecea de ace la primul canton după podul de peste șoseaua care duce la Miercurea Ciuc, se lăsau pe vine — coborîți pe ultima treaptă a scării și, cu piciorul drept bine întiins înainte, își dădeau drumul din tren, angajați apăsat pe spate... sărise, deci, ultimul și pentru prima dată și el, că prea și-au bătut joc ceilalți cînd pierdea pontatul, (întorcîndu-se tocmai din gară, șchiop și cu vătămătură cum era) — luîndu-l cu „moș prohab" și multe altele pe care se jenează să le reproducă acasă, unde — pe lingă trei nepoți între șapte și nouă ani avea (nu de la State, de la soră-sa cea măritată cu Ilie care spărsese la Cooperativă și încheia de vreo doi ani — și mai avea de încheiat pînă-n '67 — lăzi pentru fructe la un penitenciar nou!) avea așadar și o nepoată care începuse să nu mai cam prea încapă în bluză (ca bust).

Sărise și el, crezînd că e de prima dată, dar la autopsie s-a stabilit că era ultima... așa că bătrînul Broajbă — fost țambalagiu la maialuri (sintilii) n-a mai avut dreptul să primească pensie!

Ne erau cunoscuți, în perioada pomenită unii naivi (alții mimînd destul de prost naivitatea!) care nu conteneau să se întrebe în ce constă — de fapt — aportul lui State Broajbă, între orele opt dimineața și opt seara, la refacerea țării greu încercată de război și acum trecînd, printr-o secetă care implica — pe cel puțin două provincii românești — foamete.

E posibil ca foametea să fi fost o consecință directă a secetei — dar tot așa de bine și invers! — Nu vrem să divagăm. În afară de aceasta, chestiunea ne depășește. E pur economică — domeniu în care o incursiune a noastră ar părea arbitrară (sau — indirect — inoportună) unor oameni cu practică temeinică și cu studii de specialitate. Academia Comercială din Cluj se dispersase pe toată durata războiului în orașul vecin cu orășelul de care ne ocupăm, într-un fost liceu comercial, acum supraetajat și cu două aripi tencuite fistichiu, („Corpul A", cum stă scris pe ușa principală) și cu o altă destinație, dar pe atunci clădire destul de modestă (pe atunci pe cînd încă era liceu comercial) și unde terminase patru clase ofi-

ţerul de poliţie de mai tîrziu — Ignat Ce — şi o singură clasă — în trei ani — soţia sa. Copiii lor — erau doi — aveau ochi albaştri. Cu toate acestea tatăl — Ignat Ce — se remarcase, încă de mic, printr-un ochi căprui, iar celălalt: jumătate verde — jumătate negru, că de i-ar fi sărit primul — nici dracu' nu izbutea o proteză ca lumea — da' el avusese norocul nemaipomenit să-i sară al doilea cînd într-o încăierere la „Jegosu" i s-a întîmplat cu un sifon în cap.

Mult mai tîrziu — după ce State Broajbă se transferase la poştă de unde (perioada ar obliga la un capitol special pentru că în fapt nu funcţionase decît între 1 mai şi 23 August, dintr-un acelaşi an) a fost silit să demisioneze de către o dirigintă fără pic de fantezie care îi reproşase, ca pe o abatere de la regulamentul de ordine interioară, inovaţia menită nu numai să simplifice munca factorilor poştali (bărbaţi sau femei, tineri sau bătrîni) dar şi să educe în spirit nou cetăţenii (urbani, rurali etc.) în nişte clipe cînd un om educat valorează cît patru complet needucaţi sau cît doi semieducaţi sub aspect cetăţenesc avea să se stabilească . . .

Am vorbi despre inovaţie — desigur — dacă nu ne-ar reţine teama îndepărtării de subiect . . . totuşi, dat fiind că inovaţia e de o însemnătate cu totul deosebită, în caracterizarea personajului nostru şi a evenimentelor în mijlocul cărora el — vai — gravitează, alcătuind (evenimentele !) canavaua de intrigă (ce va duce, în ultimă instanţă, la crimă) nu putem renunţa !

State Broajbă — şi-i de prisos orice metaforă stilistică — intuise genial metoda care (anticipînd cu aproape treizeci de ani, precum Coandă avionul fără elice !) avea să revoluţioneze poşta. Iată despre ce e vorba: zilnic el convoca la „Jegosu" hoarda de destinatari şi, conştiincios pînă la sacrificiu de sine, le distribuia: scrisori, telegrame, mandate ! Sistema, prin simplitate, frizează Oul lui Columb !

O tristă şi — ah ! — nenorocit de îndelungată practică birocratică, rutina şi invidia au colaborat — şi de data aceasta — sugrumînd în faşă (am mai putea cita : motorul Diesel, sonicitatea, televiziunea fără releu !) dorinţa sinceră de progres. State Broajbă s-a lovit de — în

primul rînd — şeful său — mai precis: şefa —, diriginta (dar şi colegii) — ieşind luxat!

Se poate ca la înlăturarea lui să fi contribuit şi unele soţii de destinatari — nişte casnice retrograde, fără perspectivă politică şi care (în cazul unei anchete de cadre, efectuată cu scrupulozitate) nu ne miră dacă s-ar fi dovedit că sînt — în cel mai fericit caz! — nepoate de proprietari a circa trei hectare, plus zece oi şi o capră.

Ancheta — însă — nu s-a întreprins nici pînă azi!

Aşa că — mult mai tîrziu —, după ce State Broajbă se transferase la poştă (a trebuit să renunţe la profesia de invalid pentru că din nou romul — şi prin „rom" înţelegem: rachiu de izmă, de pere sau de brad! — din nou era servit fără salam alterat, obligatoriu) s-a putut stabili aportul său la reconstrucţie.

State Broajbă — pe post de invalid la „Jegosu" le mînca tuturora mezelul.

3. — În care Ignat Ce, printr-o serie de deducţii, ajunge la un silogism indubitabil —

Chestiunea capitală însă nu era aceasta. Cînd am stabilit că cineva murise (nu existau indicii pentru o sinucidere — la moarte naturală, cunoscîndu-l pe State Broajbă, aşa cum îl cunoştea Ignat Ce, nu te puteai gîndi, mutra sa provoca mîncărimi, de la policar pînă la degetul mic, chiar şi orfanilor — cu şi fără pensie — copiilor sub şapte ani recunoscuţi de taţii lor tîrzii după ce îi concepuseră — mamele — din flori şi încă altor pietoni tot aşa de inocenţi şi dezinteresaţi), trebuia să fie vorba de unul, dacă nu de mai mulţi asasini.

State Broajbă n-ar fi rezistat peste trei minute în calitate de „şi-a dat obştescul sfîrşit", de a „încetat din viaţă" într-un pat, lumînare-n palmă, preot îndurerat profesional la căpătîi, candelă pîlpîind anemic sub icoană — icoană pe sticlă, cu ciuma neruşinat de goală — ţinută — în lanţ de sfîntul Haralambie şi — alături — colegul său dîndu-i balaurului să înghită o lance pe care acesta, răsfăţat în toate mitologiile de după potop (cînd Noe — de beat ce era — trecuse cinci săptămîni pe lîngă Ararat, şi-l vedea dublu, şi arunca ancora între el, şi de-abia s-a

oprit — arca — după ce fiii lui il smulseseră dracului de la cîrmă și-au slobozit-o — ancora — unde era așteptată !) pe care — lance — răzgîindu-se (balaurul) refuza s-o mai înghită neînvelită în pîine sau nedizolvată într-o linguriță cu ceai.

Nu. State Broajbă făcea parte din categoria de oameni care, prin calitățile lor multiple, stîrnesc invidia semenilor. A muri pentru ei înseamnă să te oprești din viață, să nu mai poți înainta pe drumul pe care ai apucat-o de cînd ți s-a retras permisul de port biberon pentru că doica te-a surprins turnînd laptele in oliță și înlocuindu-l cu spirt păstrat în cățelul cu fluierice sub coadă ! — a te opri din viață, deci, însemna (pentru oamenii de genul lui State Broajbă) ca după ce ai ignorat o lamă cu două tăișuri — pe toată lungimea ei — să ai surpriza neplăcută de a observa că, printre coaste, numărul șapte și numărul opt, este imposibil să ți se mai strecoare și prăseaua și toate acestea în urma încercării de a te rezema cu fruntea de ceva pe care il luaseși drept gard și fiind cu mîinile ocupate și amuzîndu-te la amintirea calului de săptămîna trecută pe care l-ai confundat (cele patru picioare ale sale) — calul lui Stelean Pepene (încărcător-descărcător) cu împrejmuirea de ostrețe ale aceluiași Pepene !

Altă variantă ar fi — tot pentru un sfîrșit vrednic la o viață trăită cu nerv (dar am neglijat să spunem că lama nu era obligatoriu să aibă mînerul înfipt, nitam-nisam, într-un gard !), altă variantă — așadar — ar fi să te trezești pe la trei dimineața, înainte de a se lumina de ziuă, și cînd te echipezi — pe bîjbîitele, să nu-l deștepți pe cel mic — ultimul al lui Ciorofleacă — (fostul ofițer de poliție Ignat Ce avea și el o soție — însă nu concepea, nici in vis, că asasinul ar putea fi el, Ignat Ce!), plecat pe o săptămînă în Moldova, dar ascuns în pod sub fîn (Ciorofleacă) deci, să nu te simtă nici a lui Ciorofleacă și după ce pantalonii și cămașa le-ai îmbrăcat cum le-ai îmbrăcat (că în rest erai, ca încălțăminte, desculț), să te pomenești cum pălăria — largă pînă ieri seară — nu-ți mai încape pe creștet și din cauza toporului înfipt acolo atunci, probabil, cînd ți s-a părut — ca prin somn — că o auzi țipînd pe ea — pe a lui Ciorofleacă (pentru că ea era cu fața spre încăpere), dar n-ai dat importanță și ai ațipit —

sau aşa ceva — la loc!... Ori, trecînd cu dezinvoltură prin cămara lui Marcu (de fapt a văduvei lui Marcu. El — dumnezeu să-l odihnească în pace — nu mai ieşise de sub gheaţă pînă astăzi din iarna aceea cînd, aruncîndu-se după cruce — la bobotează — şi încălzit cum era, trei coniacuri adulte şi şapte monopoluri preşcolare, că romul la „Jegosul" se găta cînd nici nu te aşteptai!, nimerise cu tîmpla într-un tub de beton şi de acolo — ca pe tobogan — în gîrlă, totuşi, unde şi avea treabă, dar acum — mort!) trecînd aşadar, cu nonşalanţă, prin cămara lui Marcu şi de pe marginea ferestrei, la ieşire, să nimereşti cu gîtul în sfoara pentru uscat rufe, agăţată de grindă, lîngă plită, în bucătărie, şi făcută colac şi să te găsească — după trei zile — văduva lui Marcu cu slăninile la subsuori şi rînjindu-i indecent, ba — după cele toate — scoţînd şi limba la cel de-al doilea (că el a deschis uşa întîiul) şi era să-l lovească damblaua — de şi azi i-ar mai turna găleţi cu apă rece peste ceafă în seara de prohod — dar el s-ar fi „şcolit", făcîndu-se că se sperie, ca după două-trei zile — din plictiseală — să îl apuce iară boala copiilor!

O altă posibilitate de a sfîrşi onorabil, de a te retrage la timp şi pe scara principală (nu prin liftul rezervat mărfurilor şi în sicriu de brad negeluit, ca toţi neajutoraţii) — medita fostul ofiţer de poliţie Ignat Ce atunci seara, după intrarea oarecum solemnă a lui Ciorofleacă la „Jegosu" — ar putea să fie şi (evident, analiza acestor posibilităţi de deces era raportată mereu la eroul nostru — State Broajbă — de neconceput în postura de sinucigaş) ar fi şi cînd — după o seară de dezbateri la „Jegosu" — ajutat printr-un fel de teleghidare, cu „tenişii" lui Sen Haucă de o parte a umerilor şi cu şuşonii lui Gheo al lui Maftei, de cealaltă (nici ei nu prea în stare să numere mai mult de cinci stele — ba poate de cinci ori prima stea, pe care cu destulă trudă ar — dacă-ar! fi zărit-o pe-o vreme fără ploaie), deci nici ei nu prea insistînd să se aplece spre a-l ridica — nu prea insistînd din motive mecanice — şi el, State Broajbă, înaintînd pe burtă — cu ajutorul coatelor proprii — pînă acasă la el, pe strada „S-au Scuturat Toţi Trandafirii", ar fi rămas îmbrăcat numai pe spate — dar, oricum, nu se născuse încă în Australia, la antipod,

omul care să-i vadă (pînă la noi săpături, magma o cotăm ca opacă), să-i vadă ombilicul gol, iar dacă se născuse — tot degeaba şi-l mai îmbrăca — ombilicul — pentru că acela ar fi putut străbate şi tergalul cu privirea, după ce trecuse prin bazalt cu ea! ajutîndu-se, aşadar, din coate (State Broajbă) şi marcîndu-şi drumul pentru la întoarcere (ca în basmele noastre, ce se vădeau instructive şi cu acest prilej), marcînd ulicioara, deci, cu nasturi, fire sintetice gri şi în ultima instanţă furnituri — şi dacă i-ar fi venit cuiva ideea să i se proţăpească „în faţă" (cineva — opritul — alcătuind un unghi drept cu State Broajbă — sau obtuz, şi curiosul ieşea de la „Jegosu", dar scurtase cumva drumul — în vîrful căruia (unghiul) State Broajbă ar fi fost cu chelia şi curiosul cu galoşii — cum se întîmplă adesea în serile cînd plouă, în serile de noiembrie, cînd plouă în loc să ningă !) — şi l-ar fi „interpelat" cuviincios, cu „cine eşti bă?" — i s-ar fi răspuns (de la stadiul cel mult al manşetelor, de rigoare aici, ale celui ce întreba) „Şarpele Broajbă" — cu un sughiţ între nume şi pronume (sau viceversa)... şi după ce ar fi ajuns la poartă şi ar fi adormit — tot pe burtă — iar cei doi tovarăşi ai săi — limpeziţi parţial de ploaia amestecată cu un fel de fulguială, dar nu îndeajuns (limpeziţi), oprindu-se nesigur ar fi reflectat la nenorocirea, care-i persecuta întotdeauna pe cei mai buni fii ai ei — şi nu destul de în plinătatea forţelor fizice (Sen Haucă şi Gheo al lui Maftei) pentru ca să îl poarte pe braţe la patru dimineaţa de-a lungul a treizeci şi şapte de trepte — pe State Broajbă — pînă în patul din lemn cu somieră de fier forjat, fostă poartă de cavou — şi ar fi găsit soluţia de a-l rezema cu spatele de zid (în poziţie „şezut" — la care State Broajbă se şi lăsase convertit) şi (după ce Sen Haucă dăduse-n brînci de vreo două ori peste nisipul în care era înfiptă o lopată) ar fi sugerat (Sen Haucă) să-l acopere (pe State Broajbă) cu nisip... „doar morcovii, păstîrnacii (şi aici cunoştinţele lui în materie de zarzavaturi se poticneau) tot în nisip stau iarna-ntreagă şi pot fi mîncaţi" — adică nu îngheaţă — l-ar fi zidit (pe rînd sau dintr-o dată, că vreme — slavă domnului aveau) şi pînă la cravată, la nodul ei, şi s-ar fi retras cu sufletul împăcat şi — sperînd să nu-şi inverseze domiciliile — cu

toate că deosebirea „dintre" un făcăleţ (pe care Sen Haucă, prevăzător dar şi experimentat, îl concepuse subţire) şi coada de mătură (partea superioară), singura armă albă din casa lui Gheo al lui Maftei, armă care rămînea mereu în dormitor, şi sub perna nevestii, şi deci neînchisă în cealaltă cameră (la un loc cu trăgătorul de cizme, vătraiul şi rîşniţa cilindrică) de cîte ori — adică în fiecare seară — îi zicea Matildei: „mi s-au gătat iară ţigările" şi sînt pînă la „Jegosu"... — nu era prea mare (deosebire, deci dintre făcăleţ şi coada de mătură)... apoi ar fi trecut pe acolo — după vreo două ore — Lică Ciuraru şi Fan Beşleagă (eventual), mai obosiţi decît primii trei şi primului (sau la al doilea —, sau amîndurora deodată) — la vreo zece metri de poarta lui State Broajbă — i s-ar fi năzărit un bostan pe nisip, şi primul, sau al doilea, ar fi sugerat, ţinîndu-se greu pe picioare din pricina mişcărilor de rotaţie şi revoluţie, să se întreacă în nimerit dovleacul cu nişte ţigle, care tocmai se aflau pe acolo ... şi l-ar fi nimerit! ajutîndu-l pe State Broajbă — ei, astfel — să părăsească această vale a plîngerii şi să nu fie dezgropat spre îngropare decît — primăvara — dacă în zori mizeria de ploaie s-ar fi transformat în zăpadă autentică şi iarna se statornicea timpuriu — fără ca, nici în ultima ipostază semenii lui State Broajbă să poată suspecta suicid!

Fostul ofiţer de poliţie, Ignat Ce, a ajuns aşadar la încheierea că avem de a face cu un asasinat.

4. — „Domnul Seguier, ministrul justiţiei, caută de zor clopoţelul..." cele de mai sus petrecîndu-se la primul din capetele funiei! —

„... e-ste cune-putinţă săşi închipuiec ineva tulburarea lui ludo-vic al ics-iii-lea! a auzul acestor cuvinte!" silabisea madame Ciorofleacă, trăgînd absentă de sfoară. Care — însă era starea civilă a lui Richelieu?

Îl cumpăraseră din Tohanul Nou (un negustor de cai — în fapt geambaşlîcul său prezenta aspecte destul de inedite: practicat noaptea, nu reclama la locul de muncă decît un singur element uman în dualitatea, îndeobşte obligatorie, vînzător-cumpărător ... dar beznă completă şi galoşi — îi consiliase pentru exemplarul roşcat şi cu pistrui!) Richelieu — deci — trebuia scos zilnic la iarbă, pe gîrlă, în sus către „Şapte Izvoare".

Madame Ciorofleacă (în chiar acel anotimp îl înțărcase pe al optulea, iar cel de-al nouălea mai avea vreo trei luni, pînă să înceapă a consuma lapte) folosește, prin urmare, răgazul — spre a-și desăvîrși instrucția ! . . . Așa se vede treaba, pentru că în mîna, care ar fi trebuit să bată covoarele dar are să scuture preșuri încă doi-trei ani și după episodul de față, avea un Alexandre Dumas, iar în cea pentru făraș — o funie, la capătul căreia Richelieu, cu pistruii ușor răriți de o extensie a șoriculul, rezultată din crescut — refuza să țină pasul cu eroii cunoscutului roman de aventuri cavalerești.

Lectura — în condițiile date — era dificilă, păscutul — și el precar. Richelieu — pe o logică a rîmătorului (obligat prin experiența care coboară de la acel strămoș ce devenise primul cîrnat oltenesc — începem cu el ca fiind cel mai subțire ! Cîrnatul !) nu renunța la trei frunze de ștevie între patru bolovani, concrete — frunzele —, pentru o pajiște ipotetică, suspiciune de altfel întemeiată, cum se va vedea mai tîrziu — cînd pe „Podul lui Căciulă" madame Ciorofleacă (de beton, podul !) ajungînd la aliniatul pentru care ne-am reproșa pînă în mormînt dacă — din motive de rezistență la erudiție a redactorilor noștri — nu o să luptăm fără istov ca să-l vedem tipărit aici și acuma: „Dar, trecînd pragul sfîntului lăcaș, sărmanul pocăit nu putuse închide atît de grabnic ușa, încît patimile de care fugea, să nu intre odată cu el !" — stopase (madame Ciorofleacă) exact în mijlocul podului, așadar, și reluînd de aproape două ori în următoarele cincisprezece minute fraza, sfîrșise prin a lăcrima — vreme în care Richelieu, sceptic la o minune a Sfîntului Varnava — patronul zilei — stricată (minunea) pe un anonim, nu sperase nici o clipă să vadă răsărit măcriș din mozaicul iremediabil cimentat al pietrelor de rîu! Singura mîngîiere a stomacului său — cu sucuri gastrice normale — ar fi parapetele din fier — țeavă ! — vopsite adecvat, într-un verde primăvăratec, precum toate havuzele de fontă care — la noi — se vor concurînd, în martie, clorofila.

Madame Ciorofleacă — deci — încă smucea de funie, pe un traseu care — din loc în loc — prezintă vegetație.

La aproape trei ore post-episodul „pod" al lui Căciulă! — madame Ciorofleacă — transportată complet (după o

dispută dură între Ana de Austria şi cardinalul !) pe cînd descifra: „nespus de bucuros, regele întrebă dacă . . ." (în româneşte de Ticu Arhip şi Milton Fanny Lehrer), ducîndu-şi la gură mîna cu sfoara, pentru ca să-şi înăbuşe un suspin, constatase — madame Ciorofleacă — relaxarea legăturii directe dintre ea şi beregată (a lui Richelieu!). Una din ipoteze ar fi cea potrivit căreia agasat de romanţiozitatea naraţiunii (precizăm că madame Ciorofleacă ingurgitează beletristică şoptindu-şi suav, cu interpretare adecvată, textul !), îşi rosese — Richelieu — şi digerase de mult partea în cauză de cînepi împletite, neglijind să lase vorbă că ceaiul şi-l va servi la nişte gentilomi — tot din stirpea york — dincolo de curmătură.

Madame Ciorofleacă, sărind capitolul care în primele două rînduri cuprindea un cuvînt imposibil, „eghileţi", ajunse direct la iubitul şi soţul, neuitînd să se orienteze cu faţa spre sat şi cu sfoara tîrîş (Richelieu efectuase şi alte evadări, la cărţi mai palpitante, precum „Lola Montez — femei celebre" dar pînă la urmă o ajungea şi — sătul — trăgînd cu dinţii de capătul, astăzi opus lui Alexandre Dumas, n-a dat motive de îngrijorare !). Deci madame Ciorofleacă îşi continuă „lecturarea" (pentru conformitate: Ion Popescu): „Ah! doamnă, începu d'Artagnan . . .

Cheia „fireşte" că nu era la locul ei. Toţi cei şapte „cu fără de încălţări" (cum formulase cu aproape douăzeci de ani în urmă în pagina literară de la sfîrşitul săptămînii a cotidianului Opinia din Iaşi, un nume pe nedrept uitat şi care — tot el — încă de pe atunci crea acel vers antologic: „. . . că începu lăuta-n cui să cînte !" — pentru ca să nu mai vorbim de finalul mobilizator — pur şi simplu — al „Baladei de veghe": „...seama ia — zvonarii de nepace !") Toţi şapte — cei mari — pe vreo toloacă, desculţi, luaseră cheia. Sau poate numai unul, dar în numele tuturora. Sau cea de a doua din soacre (prima era astăzi „de rînd", bocitoare în Scheii Braşovului unde se sfîrşise, lovită de dambla, o fostă cîrciumăreasă cînd pe fiu-său îl evacuaseră părinţii noră-si — a crîşmăresii — şi în felul acesta nu îi mai putea moşteni — fiu-său !). Sau Ciorofleacă — el, personal — dacă ar fi trecut pe acasă, din

eroare, pentru ca să îşi schimbe cămaşa, ori pantalonii — şi ar fi găsit-o (cheia) la locul ştiut, unde se afla întotdeauna — fără excepţie — dar lipsea acum...

Aşa că madame Ciorofleacă (Richelieu se pare că în ocazia de faţă a fost reţinut mai mult decît se aştepta) — apăru peste drum de „Jegosu" cu Cei trei muşchetari în dreapta („fireşte — răspunse iezuitul — pentru examenul dinaintea hirotonisirii trebuie numaidecît o teză...") şi funia tîrîş prin praf în stînga — mîna, a lui madame Ciorofleacă.

Fan Beşleagă o sesizase — cum a lăsat să se înţeleagă a doua zi — prin vitrină, printr-o spumă de drojdie şi sticla cu licheur Mureş (destul de ieftin, însă cu un gust echivoc de humă albastră, temperată în „la munte ploaie şi lapoviţă" — vezi Ion ăl Frumos!) o sesizase cu cîteva momente înainte de apariţia — din aceeaşi direcţie — a ciurdei, aşa că atunci cînd madame Ciorofleacă („pe la zece şi jumătate d'Artagnan punea piciorul pe pămîntul Angliei, răsuflînd: în sfîrşit, am ajuns!") intră la „Jegosu" cu taurul ţinînd în gură celălalt capăt al funiei (taur cu care el, Ciorofleacă — de altfel şi toţi ceilalţi — pînă una-alta n-avea ce face). A şi înjurat-o pe impulsul momentului — Ciorofleacă a înjurat-o!

Trecuse (taurul) — întîi şi întîi — prin fereastra de lîngă stelaj — cel cu băuturi — însă cu ea, (fereastra) cu tot — plus partea de jos a zidului, dar s-a întors de îndată pe unde cu o secundă înainte fusese uşa care dă spre wc-ul din curte şi cu cerceveaua-înnodată pe gît (taurul, tot el!). Cum ieşirile şi intrările se succedau într-un ritm mereu mai alert, şi din cele mai nebănuite puncte cardinale, de-abia după a şaptea, sau a şasea... (ordinul fiind: unu-intrare, doi-ieşire, apoi se relua) la început nimeni n-a avut vreme — (după a şasea dispariţie continuată cu a şaptea apariţie), la început nimeni n-a avut vreme să se sinchisească. Taurul gonea de jur-împrejurul cîrciumii cu Ignat Ce, Grigore Grigore, Fan Beşleagă — şi cu o singură mînă! —, Ciorofleacă, Sen Haucă, Lică Ciuraru, Gheo al lui Maftei şi alţi vreo nouă, toţi strîns după dînsul (taur!) şi zicîndu-şi că — ei — dacă s-ar mări distanţa cît de cît, dacă ar îngădui (ei!) să crească — distanţa — atunci taurul ar fi cel care, avansînd, ră-

mine în urmă, în urma lor — dat fiind că era vorba de o competiţie în cerc — şi deci el, taurul, ar fi trebuit să-i urmărească — ceea ce nu le-ar fi fost de folos în nici un fel. Şi au continuat, aşa, să se ţină aproape de taur (să fie în ritm cu el, dar nu la modul „şir indian", ci „in corpore"), care n-a mai putut să se întoarcă în cîrciumă, sau n-a mai vrut să se întoarcă în cîrciumă, sau pur şi simplu nu mai vedea pe unde să se întoarcă în cîrciumă (dacă ar fi avut timp pentru aşa ceva !) şi înconjurînd de vreo douăzeci de ori acelaşi edificiu (cu Gheo al lui Maftei, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beşleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă şi aşa mai departe ghem, după el, imediat), şi în galop infernal — toţi ! — iar la ultima cursă a scăpat în afara traiectoriei — taurul — (vezi forţa centrifugă !) şi a nimerit în stradă, şi în mijlocul ciurdei care nu se scursese de tot, şi a străbătut-o (strada cu ciurdă pe ea !) şi cu Gheo al lui Maftei, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beşleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă şi aşa mai departe în monom, după el (taur), în iureş furibund, pe aceeaşi idee de cerc (el însă nu mai exista acum — cercul !) care s-ar putea să-i transforme în urmăriţi dacă nu se zoreau să rămînă — cel puţin aparent — urmăritori şi totul cu viteză de uragan care („la ce dracu' or fi avînd astea, uraganele, nume de damă? !") a tăiat în două satul şi a eşuat — uraganul, taifunul etc. — de abia cînd acel taur se năpusti cu ultimele sale forţe prin uşa de la grajdul comunal, unde locuia de fapt, uşă ce se deschide în afară şi pe care o pregătise (deschisă de la primele mugete plictisite şi tălăngi, auzindu-se la extremitatea de sus a văii morii) şchiopul de la tauri, şi Gheo al lui Maftei, Grigore Grigore, Sen Haucă, Fan Beşleagă, Ignat Ce, Ion ăl Frumos, Lică Ciuraru, Ciorofleacă şi aşa mai departe s-au tencuit pe ea — uşa — după intrarea taurului şi nu s-au lăsat cojiţi de acolo pînă tîrziu cînd începuseră a se ivi primele stele, printre care şi a Oierului, peste Mărdăgău.

„Încîntat, englezul nu-şi mai dădu osteneala să amestece zarurile..." desluşea cu greu, în lumina lunii prin fosta fereastră madame Ciorofleacă pe la orele douăzeci şi treizeci de minute, cînd Fan Beşleagă s-a întors la „Jegosu" cu zidarii.

5. — In care asasinul este numărat pe degete —

„Fiecare cu autobiografia mă-si" — avea obiceiul să se pronunțe sentențios State Broajbă, pînă în preajma morții lui și încă o bucată de vreme după aceea.

„Noaptea sfîrșită cu un cadavru — dezbrăcat la piele și hainele împăturite atent alături, se deosebea, pe retrospectivă, de celelalte nopți ale obișnuiților de la „Jegosu", printr-un cadavru dezbrăcat la piele și cu hainele împăturite atent alături" — constata, după o pauză, Ignat Ce — fostul ofițer de poliție, care nu avusese mamă.

Grigore Grigore — își continua el investigația — n-ar fi putut asasina pe cineva, vreodată, iar pe State Broajbă (în mod deosebit — atunci) din cauza găinii.

Faptele se înfățișau cam așa: Iocasta soția lui — avea, ce-i drept cu aproape mai mulți ani decît Grigore Grigore, pe fostul ei buletin de identitate. Iocasta, așadar, era — ca nume — o simplă întîmplare, în menajul lui nefiind vorba de complexul Oedip (iar buletinul fusese cu adevărat descoperit la ultimele patru porții de cartofi cu afumătură, pe fundul oalei). Vasăzică Iocasta — pe concret — duminică la prînz voia supă de găină și cum parte din familie n-avea vîrsta, parte era de sex opus, iar Grigore Grigore cînd prindea pe sine un animal — purice sau altceva — nu-l strivea cum se obișnuiește, prin presare, între unghiile mari de la mîini, ci îl planta — grijuliu — în blana lui Samson că „de ce să moară" (puricele) și „mai dă-l în mă-sa!" (Samson) care „latră cînd mă clatin" (îl jena un bocanc de cîte ori depășea o sută mililitri secărică pe decimetru pătrat corp uman), așa că Iocasta cu trei lei în palma stîngă strînsă, găina și cuțitul, legată de picioare (găina) în mîna dreaptă, se îndreptau spre poartă — Iocasta, cuțitul, găina — dar Grigore Grigore, privind după ele, a nimerit cu tîrnăcopul — încerca să taie un șanț (de la jgheab) de-a latul curții — a nimerit în cada de tuci, întoarsă cu gura în jos, la care cada s-a spart; Grigore Grigore a zvîrlit tîrnăcopul, a tras un picior în sfărîmăturile căzii și apoi pe spate urlînd — încerca să-și îndese în gură laba piciorului desculț care însă nu mai încăpea — în gura lui Grigore Grigore — cu nici un chip, și iată de ce, după vreo jumătate de oră, cuțitul,

găina şi bancnota se aflau, în fine, în mîinile lui Grigore Grigore, încălţat de data aceasta şi şchiopătînd în drum spre „Jegosu". Spre „Jegosu"? Investigaţiile fostului critter de poliţie — Ignat Ce — n-au urmărit pista, destul că Grigore Grigore le depunea pe tejghea (găina dedesubt, cuţitul la mijloc, bancnota — care acum era de o sută de lei, deasupra) şi bolborosea ceva (Grigore Grigore) în legătură cu „de ce să ia altu' banii?", iar pe la miezul nopţii găina şi cuţitul pe duşumea (găina tot cu picioarele legate, cuţitul pe verticală, înfipt în scîndură, lîngă) despre bancnotă nu se mai ştie nimic de atunci şi Grigore Grigore în genunchi în faţa lor (găină, cuţit) implorînd-o pe cea dintîi (că „el nu poate lua viaţa altuia") să se sinucidă „singur" (găina, evident, dar de vreo două ceasuri o trata drept cocoş, poate din cauză că ora era prea tîrzie pentru ca să se mai poată zăbovi la cîrciumă în compania unei fiinţe femeieşti) I... Grigore Grigore nu avusese timp „socialmente necesar" să devină asasin!

Numitul Lică Ciuraru duminică seara căzuse din căruţă. Căzuse în sus. Ana şi Caiafa li s-a năzărit în plină coborîre un fel de nuştiuce lîngă ultimul bulamac (cel cu bec spart în primele cinci zile ale săptămînilor fără soţ, şi următoarele două din săptămînile cu) şi au cîrmit-o brusc — Ana şi Caiafa! Lică Ciuraru într-un tîrziu s-a dat jos de pe stîlp, a legat caii (tot de stîlp, de acelaşi) şi a intrat într-un fel, la „Jegosu". Printre altele avea mers de copaie. A cerut — în direct — cel de-al nouălea „imens"! Era devansat. Cînd Fan Beşleagă a observat, subtil, că „peruca" i-ar fi (lui Lică Ciuraru, desigur) încheiată grosolan — soba de teracotă cu cahle eterogene se retrăsese, discret, sub formă de dărîmături. Ar fi exagerare conştientă să se vorbească de „busculadă", „încăierare", „scandal" în local public etc. pentru că după aproximativ trei sferturi de oră, „bufetul" (cu consumatori cu tot) renăştea. Se reparase lumina. Se înlocuiseră geamurile cu scînduri ale fostelor rafturi. Din cele douăzeci de scaune se înjghebaseră opt, dar mult mai solide, şi fusese salvată o ladă cu sticle de rom, nemaivorbind de bere la care (era pe după cîrciumă) nici nu s-a prea ajuns I Prin tavan se zărea cerul, — e drept — dar numai prin două-trei locuri şi cu condiţia să priveşti în sus.

Lică Ciuraru era şi el, deci absolvit.

Fan Beşleagă a servit toată noaptea cu o mînă pe sticlă, cu o mînă pe dop, cu o mînă pe ţoiuri, cu o mînă pe bani, cu o mînă scărpinîndu-se, delicat, după ureche, de cîte ori îşi — sau, mai precis, înainte de a-şi — turna lui... şi — nota bene —; cu aceeaşi mînă; Fan Beşleagă — am uitat să spunem — avea una singură (mînă), iar cea care aparent îi stătea în şold, dar de fapt în buzunar, era proteză. A ucide cu ea, după atîta travaliu, ar fi fost de-a dreptul absurd. Fan Beşleagă „de facto" îl infirma pe Kafka — despre exegeţii de mai tîrziu ai scriitorului, să nu vorbim !

Gheo al lui Maftei nici măcar nu coborîse din autobuz în acea duminică seara a asasinatului. Trei femei particulare şi un pionier l-au adunat din noroi, după ce — în staţie — cu umărul în uşa care încă nu se deschisese (a autobuzului), galant, îl invita pe fostul paracliser — de douăzeci de ani paralizat. „După dumneavoastră, doamnă !". A dormit acasă, în cimitirul catolic, pe groapa a şasea din rîndul trei, printre coroane cu panglici — („acasă" la sensul destul de figurat) şi s-a trezit cînd paznicul, ca aproape în fiecare luni dimineaţa, paznicul cimitirului catolic, bîlbîit, (paznicul) încerca să-l convingă — îl deshumase din loden — că ori e mort şi atunci e sub pămînt, ori e numai beat şi deci, să se ducă dracului ! — dilemă din care Gheo al lui Maftei întotdeauna luni dimineaţa ieşea foarte greu. Un cuţit, un pistol, otravă sau vată de sticlă, în mîna sa — pe intervalul de care ne ocupăm (reflecta Ignat Ce) — n-ar fi putut duce la crimă! Prima armă — cuţit — ar fi luat-o drept aspirină — a doua (pistol) o putea considera cel mult pieptene şi, încercînd să-şi pună în ordine flora capilară, din care păstrase numai baza de discuţii, ar fi împuşcat funia clopotului, trasă pînă la bîrna de jos a turlei şi legată întins, cu clopotul înclinat fix pentru ca să nu-l agite vîntul (pe clopot) şi l-ar fi stîrnit (clopotul) ca la foc, băgînd în groază Şapte Satele . . . şi „et-cetera"!

Ciorofleacă nu putea fi asasinul. Nici el. De la intrarea sa la „Jegosu" unde n-a rămas decît două-trei ore, iar noaptea şi-a continuat-o lîngă pod, învelit cu o foastănă, la capătul care-i venea spre bărbie avînd (foastăna) un

piron cam prin dreptul laringelui, şi încercînd (Ciorofleacă) să încheie acolo cearşaful, că totdeauna aşa i se întîmpla cu porcăriile alea de nasturi cazoni, cînd îşi greşea plapuma pe dos, încă de la intrarea sa la „Jegosu", deci avea gabaritul depăşit. Nici el nu era asasinul, în primul rînd pentru că ar fi trebuit doi care s-o sprijine pe victimă (oricine ar fi fost victima !), să o împiedice dintr-o mişcare de pendul invers, trei, care să-l păstreze la verticală pe Ciorofleacă (unul dintre ei ocupîndu-se, cu mîna liberă, de mîna în care Ciorofleacă ar fi avut arma) şi încă trei-patru venind în viteză şi trîntindu-se în, (repezindu-i înainte) pe cei trei (doi plus victima), iar alţii şase-şapte, tot pe ideea de berbec, propulsînd grupul Ciorofleacă, inclusiv arma, pentru ca acesta din urmă, în ciocnire (ciocnire: asasin-victimă, între ei doi corpul delict) să împungă, percuteze, otrăvească (arma)... şi la urmă aportul lui Ciorofleacă ar fi fost complet neglijabil în faţa justiţiei. Cam cît al unei pale de vînt, care mişcă o creangă dintr-un cais peste un acoperiş în jgheabul căruia se află (uitată, desigur), o cărămidă fără mîner ce va cădea (cărămida) în scuarul de alături şi pe braţul numărul doi al scîndurii-scrînciob, cu o fetiţă blondă pe braţul numărul unu (braţul nr. doi, deci, deocamdată liber), şi fetiţa blondă, plictisindu-se între începutul şi sfîrşitul căderii cărămizii, iar bunica (cea care croşetează un pulovăr, pe o bancă, alături) oarecum cardiacă moare pe la jumătatea relatării, nemaiaşteptînd finalul hazos !

Nu. Ciorofleacă nu putea fi asasinul.

Sen Haucă sosise totuşi cel din urmă la „Jegosu" în noaptea omorului. Adus cu o targă, pînă să vină salvarea. Cu cîteva minute mai înainte. Alimentara cea nouă avea în dreapta gangului, prin care Sen Haucă intra la el în bloc, două vitrine tot dreptunghiulare ca şi gangul, cu prag continuat pe toate patru (două vitrine luminate în dreapta, gangul neluminat după ele şi o altă vitrină luminată, în stînga), prag de beton, iar el — Sen Haucă — (becul se arsese de cu seară la vitrina a doua din primele alăturate) Sen Haucă, deci, adresîndu-li-se cu „pardon !" unor miliţieni inofensivi care conversau în faţa acesteia — vitrina — trecuse prin geam !

În ce priveşte felul cum şi-a sfîrşit el — Ignat Ce — noaptea crimei, o amnezie neagră i se instaurase între emisferele cerebrale, presînd (amnezia) cu coate şi genunchii în ele, spre bulb — cam de pe la două dimineaţa, ca de obicei !

Ulterior, după ce State Broajbă se întorsese din Johan (în josul gîrlei s-a găsit manechinul vechi al celor de la „Confecţia", scos din gîrlă de nişte copii şi împins în gîrlă, din nou, de porc — al lui Ciorofleacă —, ulterior aveau să afle cu toţii, prin intermediul acelui străin venit să se angajeze ţapinar la Babarunca sau Bratocea, (dar renunţase cînd în regiune s-a sistat vînzarea de „Diana" fără reţetă), că Ignat Ce — ex ofiţerul de poliţie — să tot fi fost două (dimineaţa, însă marţi !) cu un cuţit în mînă alerga pe formula unui slalom uriaş pe care l-ai tricota cu o cursă de coastă — exclusiv pentru automobile de mic litraj), încercînd să se ajungă din urmă pentru a ucide (Ignat Ce, fostul ofiţer de poliţie) şi însoţit în ascuns de o găină (din pricina întunericului se presupune doar că) îmblînzită ! Cît despre porc — n-a mai revenit la domiciliul conjugal (al lui Ciorofleacă).

Înmormîntarea s-a oficiat cu o întîrziere de două zile. Ancheta — într-un fel — stabilise: „înec la beţie" şi (in aeternum) pe cruce stă scris cu creion chimic, muiat în gură:

— Ignat Ce, fost ofiţer de poliţie —

YUKIO MISHIMA
(Japonia)

S-a născut la Tokio, în 1925. Este, alături de Yasunari Kawabata (Premiul Nobel, 1968), reprezentantul innoirii în proza japoneză contemporană. Autor al unei creații bogate și variate, cuprinzînd numeroase eseuri, piese de teatru, romane și nuvele. Creator de scenarii de film și actor. Tradus în mai multe limbi europene, Mishima este cunoscut în special ca autor al volumelor **„După banchet“** (tradus în românește), **„Tumultul valurilor“, „Confesiunea unei măști“, „Foamea dragostei“, „Pavilionul de aur“** (tradus în fragmente în „Secolul 20“ — 1975). Moare la Tokyo, în 1970.

Viața și personalitatea autorului îi inspiră pe producătorul Coppola și regizorul Paul Schrader în realizarea filmului „Mishima“, răsunătorul succes la Festivalul de la Cannes, 1985.

Autor lucid, la care cultura modernă se îmbină cu tradițiile nipone, Mishima abordează temele sale într-un registru sobru, aproape clasic, pe care îl ornamentează grațios, cu umor rafinat. Povestirea **„Perla“** este reprezentativă pentru stilul autorului, în care se regăsesc broderiile fine ale artei insulare în contopirea lor cu trepidația secolului XX, nelipsind, pentru deliciul cititorului, o doză de suspense de factură aproape polițistă.

PERLA

Cu ocazia zilei sale de naștere de la 10 decembrie, doamna Sasaki voia să dea dovadă de cît mai multă discreție, motiv pentru care a invitat la ceaiul de după-amiază doar patru prietene: doamna Yamamoto, Matsumura, Azuma și Kasuga, toate de aceeași vîrstă cu sărbătorita, patruzeci și trei de ani. Deviza sa era „Păstrează-ți secretă vîrsta", iar doamna Sasaki putea fi sigură că invitînd numai aceste prietene, nimeni nu va afla cîte lumînări vor arde pe tortul ei. Era mulțumită și mîndră de prevederea de care dăduse dovadă și de această dată.

De ziua sa, doamna Sasaki se împodobise cu un inel cu perlă, deoarece considera că diamantele sînt nepotrivite la o petrecere între femei. De altfel, culoarea perlei se asorta de minune cu noua sa rochie.

În timp ce invitatele schimbau primele impresii, doamna Sasaki se îndreptă spre masa mare din celălalt capăt al odăii și se aplecă asupra tortului, pentru a-l examina mai îndeaproape. Deodată, perla scăpă din montura inelului — jucase întotdeauna un pic — și se rostogoli pe masă.

Tocmai de ziua mea de naştere, gîndi doamna Sasaki, ăsta nu-i un semn bun, şi se uită în jur ca invitatele să nu observe întîmplarea. Lăsă perla lîngă platou ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. În jurul tortului se aflau farfurioare, linguriţe şi şerveţele, pregătite dinainte. Doamnei Sasaki îi veni în minte că invitatele vor observa desigur lipsa perlei, atunci cînd va tăia tortul. Trebuia să scape şi de inel. Îl scoase uşurel din deget şi-l ascunse cu repeziciune într-o nişă a peretelui, chiar în spatele său.

Discuţia se încinse, sărbătorita primi cu încîntare cadourile şi uită de necazul cu perla. Veni şi vremea ceremoniei cu lumînările. Lumînările fură aprinse şi sărbătorita trase aer în piept pentru a sufla. Era desigur greu să stingi dintr-o dată patruzeci şi trei de lumînări, aşa încît invitatele veniră să o ajute. Riseră toate.

Tortul a fost tăiat şi împărţit pe farfurioare şi doamnele se întoarseră la locurile lor. Tortul era garnisit frumos cu trandafiri din marţipan şi cu mărgele argintii din zahăr. O parte dintre mărgelele de zahăr se rostogoliră pe faţa de masă, iar doamnele le culeseră cu degetele şi le vîrîră la repezeală în gură.

Acum şedeau din nou pe fotolii, rîdeau şi pălăvrăgeau voioase. Tortul nu era opera doamnei Sasaki. Îl adusese de la un cofetar de lux, iar doamnele îl apreciară ca foarte gustos.

Doamna Sasaki strălucea de fericire. Deodată, însă, îşi aminti de perlă şi o uşoară spaimă îi străbătu tot corpul. Se ridică din fotoliu şi se îndreptă cu un aer cît mai degajat cu putinţă spre masă. Perla nu mai era acolo unde o pusese cîteva minute mai devreme, iar doamna Sasaki, căreia nu-i plăcea să piardă ceva, începu să o caute pipăind faţa de masă.

Mişcările sale aveau ceva crispat, fapt ce nu a scăpat atenţiei celorlalte.

— Căutaţi ceva? întrebă una din invitate.

— Nu, nu, voiam numai ... Era o perlă aici, murmură doamna Sasaki şi înainte să termine, cele patru doamne se şi repeziseră la masă căutînd înfrigurate.

Doamna Azuma se simţea ofensată personal. Cum e oare posibil ca o gazdă să facă atîta tevatură pentru o

amărîtă de perlă? Trebuia să facă ceva ca să salveze situaţia, aşa că luă o hotărîre eroică.

— O, Doamne, strigă ea rîzînd, înseamnă că asta pe care am înghiţit-o a fost o perlă! Cînd mi-am luat felia de tort am văzut ceva strălucind pe faţa de masă, am vîrît-o în gură şi am înghiţit-o. Chiar m-am mirat că nu are nici un gust. Dacă era un diamant sau o altă piatră preţioasă, ar fi trebuit să mă operez, dar, pentru o perlă nu va fi cazul. Nu-mi rămîne decît să-mi cer scuze. . .

Declaraţia ei potoli spiritele şi risipi bănuielile care începuseră să încolţească în mintea gazdei. Nimeni nu s-a gîndit că doamna Azuma ar putea minţi. Veselă, doamna Sasaki luă o mărgea de zahăr de pe tort, o duse la gură şi spuse:

— Ce mai, exact gust de perlă.

Şi aşa incidentul s-a topit în hazul general.

În drum spre casă, doamna Azuma o luă pe doamna Kasuga în maşina sa, erau vecine şi vechi prietene. Nici nu s-a urnit bine maşina că doamna Azuma atacă:

— Acum poţi mărturisi: tu ai înghiţit perla, nu-i aşa? Am luat vina asupra mea ca să te acopăr.

Tonul doamnei Azuma era distant, dar încă prietenos; nu părea supărată cu adevărat. Totuşi, doamna Kasuga găsi de cuviinţă să arboreze o mină revoltată pentru acuzaţia nedreaptă. Cum adică, tocmai ea să fi confundat o perlă cu o bucăţică de zahăr şi să o înghită? Toată lumea ştie, mă rog, cel puţin doamna Azuma ar trebui să ştie cît de pedantă este ea cu mîncărurile. Un singur firicel de păr să vadă în farfurie şi-i rămîne dumicatul în gît. . .

— Te rog!, protestă ea cu voce hotărîtă, privindu-şi disperată prietena, aşa ceva nu mi se poate întîmpla mie.

— Draga mea, nu trebuie să te mai prefaci. Am ştiut imediat că ai fost tu. Trebuia să te vezi cum te-ai înroşit brusc. . .

Dar, în timp ce doamna Kasuga se străduia să găsească argumente pentru a-şi dovedi nevinovăţia, o senzaţie neplăcută o făcu să pălească: dar dacă, totuşi, poartă acum, în stomac o perlă?

Căci, oricît ar părea de improbabil să fi confundat o perlă cu o bucăţică de zahăr, trebuia să accepte că, măcar teoretic, greşeala era posibilă. Sincer, nu-şi putea a-

minti dacă a luat sau nu vreun obiect rotund de pe masă, dacă a băgat ceva asemănător în gură, dar poate a fost un gest mecanic şi atunci n-ar fi de mirare că nu-şi mai aminteşte nimic.

Îi mai veni în cap şi ideea că, la urma-urmei, o perlă care s-a pierdut în stomacul unui om va reveni la iveală cu siguranţă, într-o zi sau două, doar puţin deteriorată din cauza sucurilor intestinale, aşa că roşi ruşinată.

Sigur, trase ea concluzia, exact la asta se gîndise şi prietena sa, doamna Azuma cînd luase asupra ei întreaga răspundere, ca să o salveze pe ea dintr-o situaţie penibilă.

În acest timp, doamnele Yamamoto şi Matsumura se aflau într-un taxi în drum spre casă. Locuiau aproape una de cealaltă. După cîteva minute, doamna Matsumura îşi deschise poşeta ca să-şi caute fardurile. În toată tevatura de la doamna Sasaki, rujul de pe buze dispăruse cu totul. Cînd, însă, puse la loc pudriera, observă pe fundul poşetei ceva lucios. Ce putea să fie? Doamna Matsumura pescui obiectul între degete şi constată cu surpriză că era o perlă.

I-a fost greu să înăbuşe o exclamaţie de uimire. Relaţiile sale cu doamna Yamamoto nu erau dintre cele mai cordiale şi nu era deloc convinsă că, dacă i-ar fi destăinuit acesteia descoperirea sa, doamna Yamamoto n-ar fi bănuit-o pe nedrept de furtul perlei. Din fericire, doamna Yamamoto tocmai privea pe fereastră şi nu părea să fi observat ceva.

Descoperirea o zăpăcise atît de mult pe doamna Matsumura încît nici nu-i trecea prin minte să reflecteze asupra modului în care obiectul putuse să ajungă în poşeta sa. Singurul lucru la care se gîndea era cum să procedeze de-acum înainte. Fireşte, perla trebuia restituită stăpînei. La fel de firesc era însă, că doamna Yamamoto nu trebuia să afle nimic despre aceasta. Prin sacrificiul de sine al doamnei Azuma, afacerea se rezolvase mulţumitor, mai avea acum vreun rost să creeze noi tulburări?

Doamna Matsumura simţea că nu mai poate rămîne nici o clipă în acest taxi. A oprit şoferul şi, sub pretextul că promisese unei rude bolnave care locuia în acest cartier să o viziteze la întoarcere, coborî grăbită.

Doamna Yamamoto privi în urma ei, oarecum mirată de reacţia doamnei Matsumura, la renghiul pe care-l jucase. Ştia foarte bine că cealaltă dăduse de perlă în poşetă, văzuse perfect în oglinda maşinii.

La ziua doamnei Sasaki, doamna Yamamoto fusese prima care primise felia sa de tort. După ce a cules o bucăţică răzleaţă de zahăr de pe faţa de masă, tot ea a fost prima care şi-a reluat locul pe fotoliu. Fusese un pic răutăcioasă, atunci cînd, constatînd ce era în realitate bucăţica de zahăr, o strecurase în poşeta vecinei sale, doamna Matsumura, în timp ce celelalte se mai aflau încă în jurul mesei. Iar acum ipocrita o ştersese cu perlă cu tot!

Doamna Matsumura se oprise între timp pe o străduţă liniştită unde aştepta să apară un taxi şi făcea tot felul de demersuri mentale. Primo: oricît ar fi vrut ea să-şi descarce conştiinţa şi să înapoieze perla, era oare înţelept să redeschidă toată această istorie, după ce doamna Azuma o rezolvase cu atîta tact şi prezenţă de spirit? Şi, apoi, nu ar fi îngrozitor ca ea însăşi, doamna Matsumura, să fie bănuită de furt, avînd în vedere că, la urma-urmei, nici n-ar fi în stare să explice cum a ajuns perla în geanta sa?

Secundo (şi în dependenţă de primo): dar, dacă nu restituie perla în cel mai scurt timp, gestul însuşi devine inutil, dacă nu chiar dubios. Pentru că, mîine (la acest gînd se îmbujoră total), mîine, la prezentarea perlei, s-ar putea trage nişte concluzii nu prea măgulitoare.

Deodată îi veni o idee strălucită: exista o posibilitate să scape de toate mustrările de cuget şi în acelaşi timp să apară în ochii doamnei Sasaki mai presus de orice bănuială. Grăbi pasul, intră pe o stradă circulată, opri un taxi şi-i spuse să o ducă la un magazin de perle din cartierul Ginza. Aici, arătă vînzătorului perla şi-l rugă să-i găsească una asemănătoare, dar puţin mai mare şi ceva mai bună. Plăti, luă un alt taxi şi zbură la doamna Sasaki.

Acesta era planul ei: voia să-i înmîneze doamnei Sasaki perla nou cumpărată, susţinînd că a găsit-o în buzunarul hainei. Doamna Sasaki va încerca să o prindă în montura inelului. Încercarea va eşua desigur, pentru că perla era mai mare decît cea pierdută. Doamna Sasaki va declara că aceasta nu poate fi perla sa, iar doamna Matsumura va ieşi basma curată din toată afacerea. Iar

doamna Sasaki își va spune: „sigur, doamna Matsumura a observat care dintre invitate a furat în realitate perla și vrea să acopere făptașa". Doamna Sasaki va păstra perla și nu va mai deschide niciodată acest subiect, fiind convinsă că, dintre toate invitatele, singura de care poate fi sigură că este nevinovată, este doamna Matsumura. Căci, cine-a mai pomenit ca un hoț să restituie un obiect mai de preț decît cel furat?

Pe această cale intenționa doamna Matsumura să scape de o bănuială nedreaptă și în același timp — printr-o ofrandă financiară — să se debaraseze și de remușcări.

In ceea ce o privește pe doamna Kasuga, aceasta nu putea să-și scoată din minte cuvintele doamnei Azuma. Știa că, dacă vrea să dovedească prietenei sale că este nevinovată, trebuia să o facă pe loc. Mîine va fi prea tîrziu. Cu alte cuvinte, dacă voia să arate că nu ea a înghițit perla, trebuie să scoată corpul delict de undeva, și asta imediat, ca nu cumva să se poată presupune că perla a ieșit la lumina zilei străbătînd tot drumul descris de intestinele sale nevinovate.

Doamna Kasuga era o ființă lipsită de dinamism, dar acum simți că e cuprinsă dintr-o dată de un curaj și o dorință de acțiune, ambele neașteptate chiar și pentru ea însăși. Hotărîtă își părăsi locuința în care tocmai se întorsese, alergă în Ginza și cumpără din același magazin unde fusese cîteva minute mai devreme doamna Matsumura, o perlă cam de aceeași mărime cu cea dispărută la aniversare. Pe urmă telefonă, la doamna Azuma și-i spuse că a găsit perla într-un fald al eșarfei sale. Firește, voia să restituie obiectul doamnei Sasaki, dar nu îndrăznește să se ducă singură acolo, vezi bine că e o întîmplare îngrozitor de neplăcută. Oare este de acord doamna Azuma să o însoțească? În sinea sa, doamna Azuma gîndi că toată povestea sună puțin fals, dar, cum nu putea refuza rugămintea prietenei sale, se declară gata să o întovărășească.

Doamna Sasaki luă perla pe care i-o aduse doamna Matsumura și, cînd nu reuși să o prindă în montura inelului, gîndi exact așa cum dorise doamna Matsumura. Spre marea ei surprindere, însă, cam o oră mai tîrziu, apărură la ea doamna Kasuga, împreună cu doamna Azuma, ca

să-i înmîneze o altă perlă. Doamna Sasaki fu cît pe-aci să le istorisească celor două vizitatoare despre venirea doamnei Matsumura, dar înțelepciunea învinse și luă perla fără alte comentarii. Aceasta se va potrivi precis, gîndi ea, și după plecarea celor două prietene, se grăbi să facă încercarea. Dar, ia te uită, perla era prea mică și cădea într-una din montura inelului. Una peste alta, doamna Sasaki era peste măsură de contrariată.

Cele două prietene se îndreptau, între timp, spre casă. Tăceau. De obicei nu duceau lipsă de teme de conversație, acum însă nici una nu știa la ce se gîndește cealaltă, ceea ce le umplea pe amîndouă de ciudă.

Doamna Azuma era absolut sigură că nu ea înghițise perla, pentru că nu i se întîmplase niciodată să facă vreun gest inconștient. Singurul lucru incorect pe care-l săvîrșise la petrecere a fost că a mințit ca să salveze situația. Dar, de ce oare insistase atîta doamna Kasuga să o întovărășească la doamna Sasaki? De bună seamă, prietena sa este cleptomană și cine știe de ce boală mintală mai suferă ...

Doamna Kasuga vedea lucrurile altfel: mai mult ca sigur, doamna Azuma a înghițit perla, lucru pe care l-a și mărturisit într-o primă pornire de sinceritate. În acest caz, ce a determinat-o să o tortureze pe ea, pe drumul de întoarcere, să-i arunce în circă o vină imaginară și să o determine să joace această comedie penibilă și costisitoare? Și, oare nu e murdar din partea doamnei Azuma să nu mărturisească, măcar acum, că de fapt chiar ea a înghițit perla? Acestea erau gîndurile doamnei Kasuga, care-și spunea că una peste alta, și-a dat prea multă osteneală să joace atît de veridic acest rol ridicol, de comediantă de clasa a treia.

Și doamna Matsumura? Acum, după ce i-a predat doamnei Sasaki perla cumpărată în Ginza, se simțea într-adevăr mult mai relaxată. Așa că, pe drumul spre casă, putu să-și reamintească mult mai lucid toate amănuntele de la petrecere. Cînd a fost împărțit tortul, gîndi, ea se dusese lîngă masă, iar geanta și-o lăsase pe scaun. Pe urmă se întorsese, mîncase felia de tort și se ștersese cu șervețelul. Deci, nu a avut de ce să își scoată batista din geantă. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît se convin-

gea mai puternic că prima oară cînd deschisese azi poșeta, o făcuse în taxi, ca să-și scoată rujul de buze și pudriera. Atunci, cum putea ajunge perla în poșeta închisă?

Cum de nu mi-am dat seama de prima dată? gîndi doamna Matsumura. E limpede, cînd am văzut perla, m-am speriat atît de tare încît, iată, m-am purtat ca o gîscă...

Și, deodată se opri luminată. Cineva a vrut să arunce vina asupra ei și i-a strecurat perla în geantă! Altfel nu poate fi. Și singura în stare de un asemenea lucru este doamna Yamamoto. Tremurînd de furie, doamna Matsumura se îndreptă spre casa dușmancei sale.

Doamna Yamamoto înțelese imediat ce s-a întîmplat. Din fericire, cînd a apărut la ea doamna Matsumura, ea avea deja apărarea pregătită. Totuși, interogatoriul doamnei Matsumura se dovedi deosebit de aspru:

— Știu că dumneavoastră ați făcut asta, spuse ea pe un ton ascuțit și adăugă argumentul: Nimeni în afară de dumneavoastră nu putea face așa ceva.

— De ce tocmai eu? întrebă doamna Yamamoto distantă. Ați putea dovedi una ca asta? Dacă îndrăzniți să-mi aruncați în obraz o asemenea acuzație, probabil că vă bazați și pe unele dovezi, nu?

Doamna Matsumura repetă că altcineva nu putea face una ca asta. Doamna Azuma nu este capabilă de o asemenea josnicie; de altfel ea a și dovedit ce caracter are, cînd a luat dispariția perlei asupra sa. Iar doamna Kasuga este prea fricoasă pentru a se lansa în aventuri atît de riscante.

— Așadar nu puteați fi decît dumneavoastră, conchise ea.

Doamna Yamamoto nu răspunse. Își strînse buzele și privi fix la perla de pe masă. Prinse de discuție, cele două femei nu apucaseră să soarbă nici o înghițitură din ceaiul de Ceylon, care se răcise în cești.

— N-am crezut că mă urîți atîta, spuse doamna Yamamoto într-un tîrziu. Își șterse ochii cu o batistă, dar constată că lacrimile nu o înduioșează pe doamna Matsumura.

— Foarte bine, continuă ea după o scurtă pauză, atunci nu-mi rămîne altceva de făcut decît să spun lucrurilor pe nume, deși aș fi preferat să tac. Nu voiam să nu-

mesc pe nimeni, dar, întîmplător am văzut cum una din cele de față...

— Așadar considerați că doamna Azuma sau doamna Kasuga..., se repezi doamna Matsumura.

— Vă rog, nu-mi cereți să spun numele. Cum am spus, întîmplător am văzut cum una dintre cele de față v-a deschis poșeta și a strecurat ceva înăuntru. Vă puteți imagina cît am fost de surprinsă. Cum îmi bătea inima... N-am îndrăznit să vă spun nimic, nu s-a ivit ocazia. Și cînd am ajuns în taxi, la întoarcere, doamne, cît am suferit că nu vă pot spune adevărul. Sigur, dacă am fi fost bune prietene, aș fi putut îndrăzni, dar, cum știam că aveți o aversiune împotriva mea...

— Înțeleg. Foarte nobil din partea dumneavoastră, trebuie s-o mărturisesc. Iar acum ați îndreptat cu iscusință bănuiala asupra doamnei Azuma și a doamnei Kasuga.

— Eu? Bănuiala? Ah, cum v-aș putea explica? Am tăcut numai și numai ca să nu fac rău cuiva.

— Aha. Dar nu v-a păsat că-mi faceți mie un rău, nu? Puteați să-mi spuneți un cuvințel, măcar în taxi.

— Nu-mi doresc nimic altceva decît să vorbesc deschis cu dumneavoastră. Și aș fi vorbit dacă ați fi fost destul de cinstită încît să-mi spuneți că ați găsit perla în poșetă. Dar n-ați știut cum să faceți ca să coborîți mai repede.

Pentru prima oară, doamna Matsumura nu mai știu ce să răspundă.

— Înțelegeți, făcu doamna Yamamoto cu glas rugător, n-am vrut să fac nimănui vreun rău.

Doamna Matsumura începuse să se enerveze.

— Tot ce spuneți sînt numai minciuni, strigă ea. Așa că sînt obligată să vă rog să repetați ce mi-ați spus, de față cu doamna Azuma și cu doamna Kasuga. Și încă în seara aceasta.

Doamna Yamamoto izbucni în lacrimi.

— Am făcut totul ca să nu pricinuiesc nimănui vreun rău, vorbi ea printre suspine, iar acum vreți să mă obligați să lovesc fără milă.

Doamna Yamamoto năpădită de lacrimi — așa ceva nu mai pomenise doamna Matsumura — și, chiar dacă nu ar fi vrut să se lase impresionată de lacrimi, simțea cum

încolțește vaga senzație că, poate, în toate afirmațiile doamnei Yamamoto s-ar putea ascunde și un mic grăunte de adevăr. Da, poate spune chiar adevărul, poate chiar a văzut-o pe cealaltă, care anume, ea știe, asupra faptei. În acest caz, refuzul său de a numi făptașa ar putea fi o dovadă de caracter, nu-i așa? Oare poți fi chiar atît de sigură că timida și neajutorata doamnă Kasuga n-ar fi în stare de o răutate? Oricum, judecat la rece, atitudinea doamnei Yamamoto s-ar putea explica și prin faptul că relațiile dintre ele erau departe de a fi dintre cele mai bune. Iată, nici n-a spus nimic și doamna Matsumura a și învinovățit-o.

— Noi sîntem firi complet diferite, continua doamna Yamamoto pe un ton care înregistra un ușor crescendo, și trebuie să recunosc că și dumneavoastră aveți unele lucruri care nu-mi plac. Dar nu știu cum mă puteți bănui de asemenea murdării. Mă întreb chiar dacă nu ar fi fost mai bine să nu vă fi spus nimic. Eu, care, de la bun început am încercat să nu fac nimănui vreun rău, iată, am ajuns acum să fiu considerată vinovată de tot ce s-a întîmplat. Deși nu am nici cea mai mică vină.

După aceste cuvinte, rostite din adîncul inimii, doamna Yamamoto își lăsă capul pe masă și începu să plîngă disperată.

Doamna Matsumura ședea lîngă ea fără să scoată o vorbă. Își făcea mustrări de conștiință: sigur, fusese prea aspră și impulsivă, se lăsase condusă de antipatia sa față de doamna Yamamoto care i-a denaturat judecata.

După ce plînse destul, doamna Yamamoto ridică fruntea; pe fața ei se citea liniște și hotărîre. Doamna Matsumura înțelese pe dată și nu-și găsea locul pe scaun.

— Lucrul acesta este acum cu desăvîrșire inutil. Dacă dispare, totul revine la normal. În timp ce doamna Yamamoto spunea aceste cuvinte ciudate, mîinile încercau să-i netezească părul rebel, iar privirea scînteietoare stătea ațintită pe masă. Apoi apucă perla și o făcu să dispară în gură. Luă apoi cana cu ceai, un degețel îl ținea îndepărtat cu gingășie de celelalte care prinseseră codița cănii și, cu o înghițitură de ceai de Ceylon, perla se rostogoli în gîtlejul ei.

Doamna Matsumura o privea descumpănită dar şi fascinată în acelaşi timp. Totul s-a petrecut atît de repede încît nu a putut rosti nici un cuvînt de protest. Pentru prima oară în viaţă vedea cum cineva înghite o perlă, şi încă cu o nepăsare superioară, aşa cum poţi vedea în filme eroi care golesc dintr-o dată un pahar de otravă.

Fapta doamnei Yamamoto îi păru atît de eroică şi atît de mişcătoare, încît supărarea doamnei Matsumura dispăru ca prin farmec. În faţa unei asemenea demonstraţii de cinste, simţi că este rîndul său să izbucnească în lacrimi. O apucă pe doamna Yamamoto de mînă:

— Iertaţi-mă, vă rog, vă rog, iertaţi-mă! sughiţă ea. V-am bănuit pe nedrept.

Rămaseră multă vreme mînă în mînă, plîngînd împreună şi jurîndu-şi prietenie veşnică.

Desigur,doamna Sasaki află în cele din urmă că doamna Yamamoto şi cu doamna Matsumura, între care existase înainte o oarecare tensiune, au devenit dintr-o dată cele mai bune prietene şi că, pe de altă parte, doamna Azuma şi doamna Kasuga, care pe vremuri erau nedespărţite, ajunseseră să nu-şi mai vorbească. Doamna Sasaki nu înţelese cum s-a putut ajunge la o asemenea inversare de situaţie, dar faptul nu a preocupat-o cine ştie ce, gîndind simplu şi sănătos că în lumea aceasta orice este posibil. Şi, pentru că nu era un om prea scrupulos din fire, a pus un giuvaergiu să-i modifice inelul încît să se poată prinde în el două perle, una mai mare şi una mai mică. Această podoabă a purtat-o de atunci înainte fără nici o jenă şi fără ca bijuteria să-i aducă ghinion.

Curînd a şi uitat de micul incident de la ziua ei de naştere. A rămas însă credincioasă devizei sale, „Păstrează-ţi secretă vîrsta" şi cînd o întreabă cineva cîţi ani are, dă cu promptitudine răspunsul mincinos.

În româneşte de:
MARIUS PETRAŞCU

ALBERTO MORAVIA
(Italia)

S-a născut la Roma, în 1907. Debutează cu romanul **„Indiferenții“** (1929). Autor de romane: **„Mascarada“** (1941 — tradus în românește), **„Romana“** (1947), **„Conformistul“** (1951), **„Disprețul“** (1954), **„Ciociara“** (1957 — tradus în românește); proză scurtă: **„Povestiri din Roma“** (1954), **„Noi povestiri din Roma“** (1959), **„Automatul“** (traduse în românește), **„Epidemia“**. Posesorul prestigioaselor premii: „Strega“ (pentru volumele de povestiri), „Viareggio“ (1960 — pentru romanul **„Plictiseala“**), „Mondello“ (1983 — pentru culegerea de reportaje **„Scrisori din Sahara“** și romanul **„Retro“**).

După război, realismul critic al autorului își lărgește sfera de cuprindere apropiindu-se tot mai mult de viața mizeră, fără orizont și fără speranță a celor mulți și săraci. Un interes aparte îl rezervă vieții cuplului prins în țesătura complicată a senzațiilor și sentimentelor cele mai intime: nemulțumire, suspiciune, gelozie, plictiseală, malițiozitate, teamă, dezacord; dar și regret, nostalgie, duioșie, sinceritate. Mîna sigură despică firul subtil al nuanțelor, împletindu-l armonios cu ironie blîndă și umor tandru, împăciuitor.

MIZANTROPUL

Excursia îi surîdea lui Guido, deși îl cunoștea destul de puțin pe Cesare, tînărul industriaș care-l invitase, și deloc pe cele două fete aduse de el, ambele funcționare la o companie de navigație aeriană. Dar deîndată ce mașina porni în direcția lacului Vico, aflat la jumătatea itinerarului lor, Guido și începu să regrete că acceptase. Afară de asta, vecina lui, de pe scaunul din spate, nu-i plăcea cîtuși de puțin. Era, probabil, foarte tînără, avea o carnație moale și albă ca laptele, ochi negri și păr foarte blond, oxigenat fără nici o rușine. Purta un pulover tricotat, de un alb lucios și neplăcut la vedere, și o fustă foarte strîmtă, de un albastru deschis, în care trupul i se întipărea cu o molatică evidență. Guido o găsea vulgară, congenital și ireparabil vulgară, ca și cînd asta la ea ar fi fost un lucru înnăscut, iar nu o trăsătură de caracter. Cu totul altfel era cealaltă fată, pe care Cesare o așezase lîngă el, la volan: subțire, brună, palidă, elegantă, cu gîtul lung, obraz delicat, gură mare cu buze subțiri, ochi verzi, enormi. Guido se gîndea că Cesare și-o alesese pe cea mai bună din ele, trecîndu-i-o lui pe cea proastă. Pe cînd mașina alerga, fata cea blondă nu-l slăbea din ochii ei nocturni care păreau două false bijuterii de sti-

clă, tivite cu catifea jur-împrejur. Pînă la urmă îl întrebă:

— Sînteţi student?

Guido răspunse:

— Da. Fac dreptul.

— Dreptul celui mai tare, zise fata, mulţumită de acest loc comun ca de o frază profund originală.

— Nu. Dreptul în general.

— Pe mine mă cheamă Iole. Pe dumneavoastră?

— Guido.

Fata nu mai spuse nimic, dar lui Guido îi părea că totuşi continua să vorbească, fiindcă da mereu din buze. Apoi, uitîndu-se mai bine, pricepu: Iole îşi mişca gura fiindcă mesteca chewing-gum. Guido hotărî că şi asta era o trăsătură în defavoarea fetei, şi din nou îl invidie pe Cesare, care acum, deşi conducea maşina, stătea de vorbă cu graţioasa lui vecină. Şi i se adresă lui Iole, arătîndu-i ceafa delicată, umbrită de bucle uşoare a tovarăşei sale.

— O cunoşti de mult?

— Pe cine? Pe asta?

Iole îşi strîmbă într-o grimasă gura ei pictată în roşu prea aprins.

— De unde s-o cunosc?

— Dar nu lucraţi în aceeaşi instituţie?

— Sîntem acolo aşa de multe, c-ar fi cam greu să le cunosc pe toate.

— Cum o cheamă?

— Cred că Valeria.

Apoi, cu voce scăzută, şi aplecîndu-se spre el:

— E contesă. Se crede nevoie mare.

Rîse şi trase afară guma din gură, un fir lung care se subţie tot mai mult pînă se rupse, recăzîndu-i, în arabesc, pe bărbie. Guido, dezamăgit şi cam dezgustat, se gîndi că trebuie neapărat să-şi schimbe locul, astfel încît s-o aibă pe cealaltă, pe Valeria, alături de el. Mai înaintară cale de cîţiva kilometri, apoi exclamă, aşa, ca la o inspiraţie întîmplătoare:

— Ascultă, Cesare, ţi-ar displăcea să ne oprim la primul bar? Mor de poftă să beau o cafea.

— De acord.

Iată-i în localitatea numită Storta, iată şi cabana cu micul ei şopron sub care, în întunericul unei odăi mai mari, în fund, se întrezărea sclipirea de nichel a vaporizatorului de cafea-expres. Guido se duse să plătească la casă, apoi îi făcu semn lui Cesare şi îi şopti:

— Vrei să-mi faci o plăcere? Hai să schimbăm fetele. Dumneata o iei pe Iole, şi eu pe Valeria. Te supără?

Cesare zise cu mirare dar fără umbră de gelozie:

— Păi eu credeam că am făcut bine. Nu mi-ai spus dumneata că-ţi plac blondele?

— Da, dar asta e o brună oxigenată, zise, pe jumătate glumind, Guido.

— Bine-bine. O iau pe Iole.

Spusese asta cu aerul cuiva care găseşte că propunerea fusese ciudată, dar fără a avea nimic personal contra ei. Şi, conform înţelegerii, după ce băură cafelele, Cesare, îndreptîndu-se spre maşină, zise, fără a întoarce capul, cu o indiferenţă leneşă:

— Fetelor, schimbăm ordinea, Iole vine în faţă cu mine, şi Valeria trece în spate cu Guido.

Iole întrebă intrigată:

— Da' de ce?

— D-aia!

Se urcară în maşină şi porniră iar. Guido se uita la Valeria şi simţea o adevărată uşurare văzînd aerul ei rezervat, aproape dispreţuitor, cu care stătea lîngă el, cît putea mai departe. Exact contrariul Iolei, care toată vremea îl înghesuise cu şoldurile ei largi şi moi. Merseră cîţiva kilometri. Cesare glumea şi pălăvrăgea cu Iole. Dar Valeria nu dădea semn nici că ar vrea să stea de vorbă, nici că ar vrea să se uite la el. În cele din urmă, Guido o întrebă cum o cheamă. Fata răspunse fără să se întoarcă:

— Valeria.

— Lucraţi şi dumneavoastră la compania aeriană?

— Da.

— O zi frumoasă, astăzi, nu?

— Da.

— Îl cunoaşteţi de multă vreme pe Cesare?

— Nu.

— Văd că aţi şi fost la mare. Sinteţi foarte bronzată. Unde aţi fost? La Fregene?

— Nu. La Portofino.

— A! E frumos acolo. Cum a fost anul ăsta? Distractiv?

— Depinde de lumea pe care o frecventezi.

Această ultimă frază fu pentru Guido ca un fulger într-o noapte neagră. Coborî privirea pe mîna ei lungă şi subţire. În arătător purta un inel mare, cu şevalieră, pe care era gravat un blazon. Apoi se uită la ochii ei în care lucea ceva care semăna aproape cu o spaimă. Şi Guido, acum, înţelese. Fata era terorizată de snobism. Era snoabă. Cesare greşise invitînd-o odată cu mitocana de Iole. Iar dînsa acceptase invitaţia fiindcă probabil n-avea ceva mai bun de făcut în ziua aceea. Dar cu ferma intenţie de a-şi ţine tovarăşii de distracţie la distanţă şi de a nu se împrieteni cu ei. Ca să se asigure de justeţea ipotezei sale, îi puse cîteva întrebări despre lumea pe care o frecventa la Portofino şi constată că nu se înşelase: din felul cum Valeria pronunţa unele nume; din înţepeneala şi zgîrcenia cu care catadicsea să-i răspundă; din unele formule banale şi fraze prefabricate, caracteristica lumii zise elegante, şi pe care ea le rostea ca între ghilimele, ca pentru a te face bine să înţelegi cu cine aveai de-a face; toate astea confirmau un snobism patologic, în tot cazul mult prea înrădăcinat ca s-o poţi dezbăra de el în scurta durată a unei excursii. În cele din urmă, Guido tăcu, descurajat, şi aproape regretînd vulgaritatea Iolei. Deşi, gîndindu-se mai bine, hotărî că nici asta nu era un lucru uşor de îndurat. Acum nu mai simţea nici o poftă să vorbească cu Valeria, care nici atrăgătoare nu-i mai părea. Se întrebă dacă i-ar fi făcut plăcere s-o sărute, şi conveni în sinea lui că nu i-ar fi făcut nici o plăcere. Snobismul îi făcea o greaţă mai mare decît un cusur fizic.

Deodată, maşina se opri în faţa unui acoperiş de beton armat sub care se aliniau patru pompe de benzină galbene şi roşii.

— Să umplem rezervorul, zise Cesare, deschizînd portiera şi coborînd pentru a deşuruba buşonul de la rezervor.

Guido țîșni repede din mașină ca să se ducă la Cesare și să-i șoptească:

— Iartă-mă, dar ți-ar displăcea să stau în față, alături de dumneata, în locul lui Iole?

— Eh! exclamă amuzat Cesare. Nici Valeria nu-ți place?

— Nu e vorba de asta. Dar legănarea mașinii îmi dă puțină greață.

Cesare plăti benzina și strigă cu voce răsunătoare:

— Iole, pregătește-te să te așezi în fund cu Valeria. Guido vrea să stea în față, fiindcă mașina îi face rău.

Iole zise:

— Ce mai stomac delicat!

Dar se așeză fără mofturi alături de Valeria, care, acum, mai mult ca niciodată, se ghemuise în colțul ei, pradă panicii sale. Mașina porni iar.

Guido îl cunoștea prea puțin pe Cesare, dar avea simpatie pentru el. Îi plăcea capul lui frumos, cu ochi mari și gravi, cu nas drept, cu gură bine conturată, care n-ar fi făcut figură proastă pe un tablou din Renaștere sau pe o monedă romană. Începu deci să pălăvrăgească cu Cesare, care îi răspundea, băgă el de seamă, cu inteligență și promptitudine, și cu o curioasă specie de ironie, deloc vulgară. Atinseră astfel multe subiecte, dar toate ca să zicem așa private, adică de pildă despre obiceiuri, gusturi și trai individual. Apoi, Guido, încurajat abordă o chestiune, de data asta de natură cu totul publică, și care-i sta de mult pe inimă: un proces răsunător care avea loc în zilele acelea contra membrilor unei asociații criminale din sud. Scandalul stîrnit de proces provenea nu atît din gravitatea crimelor, deși erau fioroase, cît din implicările lui sociale și politice. Guido se pasionase pentru această afacere, între altele și pentru că familia lui era originară din locurile unde se comiseseră crimele. Nici nu-i trecea prin minte că Cesare ar putea avea în această chestiune păreri deosebite de ale lui. Păreri, care, după cum credea acesta, erau singurele admisibile. De aceea rămase foarte descumpănit cînd observă că interlocutorul său

amuţise, cu o expresie distantă şi stînjenită, ca un refuz obstinat de a face cel mai mic semn de înţelegere şi aprobare la afirmaţiile sale, semn pe care Guido îl aştepta de la el. Pînă la urmă, Cesare zise, pe un ton hotărît:

— Pentru mine, lucrurile astea nu există. Eu sînt un om care lucrează, şi lucrul nu-mi permite să mă apuc de altceva.

La aceste cuvinte, Guido amuţi la rîndu-i. Se uita în tăcere, atent, la Cesare şi se minuna că se putuse un moment gîndi să-i împărtăşească ideile sale. De vină fusese figura acestui Cesare. Ea îl indusese în eroare. O figură aşa de frumoasă şi nobilă, care, însă, la o privire mai adîncă, apărea ca o mască cu trăsături maiestuoase dar goale, mască îndărătul căreia se ascundea chipul cel adevărat, foarte deosebit de cel aparent şi lipsit de orice nobleţe. Simţi atunci pentru Cesare o repulsie încă mai mare decît aceea pe care i-o inspirau Iole şi Valeria. Căci scepticismul e mai respingător şi decît snobismul şi decît vulgaritatea. Dar ce mai putea face acum? Schimbase locul de două ori. Nu mai era nici o scăpare.

Iată-i ajunşi la lacul Vito, o întindere de ape de un albastru palid, printre trestii subţiri şi verzi, cu umbrele dealurilor reflectate în oglinda suprafeţei sale.

Maşina opri, şi ei coborîră. Se îndreptară spre restaurantul de pe malul lacului, la umbra cîtorva frunzoşi. Guido încetini pasul şi, pe cînd ceilalţi trei se duceau să se aşeze la o masă, el se opri pe un mic podeţ care se întindea pe două axe deasupra lacului.

Era profund scîrbit şi se întreba dacă nu era cazul s-o şteargă şi să se ducă pe şoseaua principală de unde să ia cursa pentru Roma. Snobismul Valeriei, mitocănia Iolei, scepticismul lui Cesare îi păreau insuportabile. Dar încă mai insuportabilă era aversiunea pe care cei trei tovarăşi de drum i-o inspirau. Lăsă ochii în jos, făcîndu-i să coboare de la podeţ la propria lui imagine reflectată în apă. Îşi aduse deodată aminte că încă în dimineaţa aceea, privindu-se în oglindă, exclamase pentru sine: „Ce antipatic sînt! Vai, ce antipatic!" Culese de pe jos o lungă

ramură uscată şi o aruncă pe propria lui imagine, care imediat se frînse în nenumărate reflexe lichide şi mişcătoare. Apoi se îndreptă spre restaurant, unde cei trei tocmai comandau chelnerului dejunul.

FARSELE GELOZIEI

Intr-una din acele zile, Ernesto stătea în picioare, pe prag, în salon la el acasă, observîndu-i de departe pe soţia sa şi pe omul pe care îl bănuia că e amantul acesteia, un amic pe nume Luca. Cei doi stăteau pe canapea, în fundul odăii şi vorbeau cu însufleţire, dar în şoaptă despre ceva care părea a-i interesa foarte mult. Ernesto trăgea cu furie din ţigară şi se uita la ei. De cîtăva vreme gelozia îl ţinea treaz noaptea şi-l făcea să pice de somn ziua. In momentul acela n-ar fi putut spune ce prefera: să doarmă, sau să se descotorosească de stăruitoarea nelinişte care îl cuprindea cînd se gîndea la soţia lui.

Dar privirea lui fixă, insistentă, răuvoitoare păru, pînă la urmă, să o agaseze pe femeie. Dintr-o singură mişcare, aceasta se sculă şi înaintă spre el prin salon, întrebîndu-l:

— Pot să ştiu ce ai, de mă fixezi aşa?

— Ce să am? N-am nimic, răspunse el, şi îi traduse pe dată cunoscutul proverb englez: „Să te uiţi, nu e o crimă; şi un cotoi se poate uita la regină".

— O fi, dar eu nu sînt regină. Luca are să-mi povestească ceva despre nişte treburi de-ale lui. Du-te şi aşteaptă-mă în birou. Venim noi să te luăm, ca să mergem la mare.

Spunînd acestea, îi apăsă uşor cu mîna pieptul şi-l împinse afară, în camera de culcare, închizînd şi uşa după el.

Foarte supărat, Ernesto, în loc să meargă în birou, aşa cum atît de drăgăstos i se recomandase, se aşeză într-un colţ al dormitorului şi aşteptă. Dar secundarul de la ceasul său n-apucă să facă de cinci ori turul cadranului, şi iată că uşa se deschise şi soţia apăru, în jupon, cu bra-

țele goale, și desculță. Hainele pe care și le scosese le aruncă pe un scaun, și dispăru.

De bună seamă, nu-l văzuse pe Ernesto, pitit în colțul său. Dar el o văzuse. Și încă prea bine. Corpul ei, impetuos aplecat înainte, văzut prin transparența juponului, graba mișcărilor, excitația din privire. Așadar, se gîndi el cu durere acută și în același timp amar triumfătoare, avea acum la mînă dovada pe care o căuta de atîta vreme: nevastă-sa și cu Luca se iubeau. Ba chiar împingeau nerușinarea pînă acolo încît se izolau chiar aici, în casa lui, sub nasul lui.

Ce era de făcut? Prima impulsie fu, firește, de a se năpusti în salon. Dar se reținu la timp, fiindcă deodată îi fulgeră o idee de răzbunare: să-i înșele și el pe ei, așa cum îl înșelaseră ei pe el. N-avea să-i prindă pe neașteptate. Avea să se joace cu ei de-a șoarecele și pisica. Pînă acum, el nu știa și ei știau; de-acum încolo el o să fie cel care știe și ei cei care nu știu.

Între timp, totuși, ca să nu dea de bănuit, era bine să se ducă în birou, așa cum, cu o perfidă prevedere, îi sugerase ea. Dădu să se scoale de pe fotoliul în care ședea adînc cufundat; dar atunci, din cauza sforțării făcute ca să se ridice, brusc, se deșteptă.

Se afla, ce-i drept, în odaia de culcare. Dar pe scaun nu era nici un fel de haine azvîrlite de soția lui. Chiar în acea clipă ușa se deschise și ea, de astă dată îmbrăcată, se aplecă spre dînsul întrebîndu-l dacă era gata, ca să meargă la mare.

Va să zică toate astea n-au fost decît un vis, își zise el. Și o urmă. Pînă atunci, cu toată oboseala insomniilor, izbutise întotdeauna să distingă între somn și veghe. Acum, cu un amestec de spaimă și stupoare, constată că, fără să-și dea seama, trecuse de la un vis care avea oarecare aparență de realitate, la o realitate care avea toată absurditatea visului. Însoțit de aceste gînduri, coborî, împreună cu ceilalți doi, în stradă.

Se urcară în mașină: soția sa stătea lîngă el, Luca în spate.

O bucată de vreme, Ernesto conduse fără să vorbească. Dar cînd intrară pe strada Cristofor Columb, zise:

— Închipuiți-vă că, așteptîndu-vă, am adormit. Și am visat ceva într-adevăr ridicol.

— Ce anume?

— Am visat că tu stăteai cu Luca în salon și că eu mă uitam la voi, și că tu atunci m-ai dat afară și mi-ai închis ușa-n nas. După cîtăva vreme, te arătai pe jumătate goală, îți aruncai hainele pe un scaun și te întorceai să te încui cu Luca.

O văzu pe soția sa că se uită pieziș la el, și apoi că se pune pe rîs. Și rîzi, și rîzi, iar pe chipul ei blond și frumos, obrajii se făcuseră stacojii. Cînd termină de rîs, bolborosi:

— Păi, bietul meu Ernesto...

— Păi ce?

— Păi, sărmanul meu Ernesto, asta n-a fost vis.

— Cum? M-ai expediat tu cu adevărat afară din salon? Și te-ai închis cu el, pe jumătate goală?

— Ia-o încet. S-a întîmplat așa: Luca și cu mine vorbeam, și tu mă agasai uitîndu-te fix la mine, cum faci tu, din pragul ușii, ca un taur gata să se repeadă. Așa că te-am rugat să ieși pentru cîteva momente. Atunci mi s-a anunțat sosirea croitoresei cu rochia cea nouă. Venise la probă. L-am rugat pe Luca să iasă și el. După probă, mi-am scos rochia care-mi venea admirabil, și-am aruncat-o pe scaun, în dormitor, ca jupîneasa s-o pună la locul ei. Toate astea s-au întîmplat cu adevărat. Dar în momentul acela, tu dormeai, și pe urmă, deșteptîndu-te, ai crezut că visaseși.

— Dar cînd m-am deșteptat, rochia nu mai era pe scaun.

— Cum dormeai, n-ai băgat de seamă că jupîneasa a intrat, a pus rochia la locul ei, și a ieșit. Chiar ea mi-a spus: „Domnul doarme; să-l scol?" „Te rog, i-am spus eu, nu-l scula, toată noaptea n-a-nchis ochii".

— Mersi pentru atenție.

— Dar ce ai? Ești supărat pe mine?

— Nu. Mai degrabă pe mine.

Iată-i în strada Castelfusano, avînd păduricea de pini prăfoși și încîlciți de o parte, și strălucirile crude ale mării de partea cealaltă. Iată și stabilimentul băilor, piațeta unde se parchează mașinile și toate automobilele ali-

niate de jur-împrejur, sub umbrare de paie, cu garniturile lor nichelate irizînd jocuri orbitoare de lumini sub soarele lui august.

Intrară și se îndreptară spre cabină într-o ordine și pe un fundal care semăna a balet de teatru: de o parte, cabinele verzi, toate egale, dantelate pe cerul albastru, parcă voind să coboare în mare; de cealaltă parte, o defilare de oameni în costum de baie, alternînd după sex: un bărbat, o femeie, un bărbat, o femeie. Urcau în monom podeaua de ciment spre ieșire. Ca să accentueze atmosfera de balet, imensele umbrele de plajă, proiectate pe perspectiva marină, erau toate galbene, în timp ce siluetele seminude care se decupau pe orizont erau de un brun închis. O minge mare în felii negre și verzi zbura prin văzduh, aruncată de doi jucători în chiloți roșii. Toate astea îi provocau lui Ernesto o iritație surdă. Așa cum puțin după aceea, îl irită nevastă-sa, care, după o îndelungă pregătire, ieși din cabină într-un bikini. Era de fapt cel mai fantastic de sumar și cel mai simbolic bikini de pe toată plaja. Sînul ferm țîșnea afară cam de două treimi din sutienul redus la dimensiunile unei simple panglici. De la piept la pîntec privirea putea coborî pe o întindere de carne blondă, flexibilă, fragedă, netedă, unduitoare și care chema dezmierdarea, totul terminîndu-se cu un triunghi de pînză înflorată, așa de mic, încît era de ajuns ca femeia să se așeze din profil, pentru ca relieful auriu al pulpelor să mascheze complet bucățica de stofă, făcînd ca trupul să pară gol pușcă. In fond, se gîndea Ernesto, ea, care ca și împăratul din povestea lui Andersen, așa cum se afla era mult mai goală decît ar fi fost cu adevărat goală, credea sincer că-i îmbrăcată, și astfel, avea toată naturalețea celui care se iluzionează că n-are de ce să se rușineze.

— Bagă de seamă, îi zise el. Acoperă-te ceva mai mult. Așa e prea de tot!

— Dar nu știi că așa se poartă anul ăsta?

— Pune măcar o batistă deasupra. Nu se poate! Nu vezi că ești goală?

— Ei, și dacă?

— Hai, du-te în cabină, și pune ceva pe tine!

— Uf! plicticos mai ești.

Femeia se întoarse, arătîndu-i cu o inconştientă ironie în ce hal de goală era şi la spate. Apoi se îndreptă spre uşa cabinei.

Tocmai atunci, Luca se pregătea să intre. Aşteptase să se dezbrace ea. Asta nu o împiedică să intre în cabină împreună cu dînsul. Uşa se închise, şi Ernesto se văzu rămas singur.

Soarele îi ardea spinarea, furia îi dogorea faţa. Iată că încă o dată soţia lui se încuia împreună cu Luca. Şi acum nu mai putea să se amăgească, să spună că era vis. Il izbea mai ales, ca o trăsătură deosebit de feroce, faptul că ea se încuiase cu Luca în cabină servindu-se de un pretext pe care tocmai el i-l furnizase: bikini-ul prea sumar.

Ernesto nu putea să nu conchidă că de-acum cei doi amanţi nu se mai jenau de loc. Aventura amoroasă a celor doi era limpede, evidentă, transparentă.

In acel moment se auzi o agitaţie de picioare, o rumoare surdă de voci. Apoi uşa cabinei, după o aşteptare care i se păru infinită, se deschise, şi Luca apăru în prag, liniştit, mulţumit, strîngîndu-şi cordonul de la slip. Fără să mai şovăie, Ernesto, dintr-un salt, se repezi şi-l înşfăcă urlînd:

— Destul!

Urmă o scenă confuză. Luca şi Ernesto se luară la bătaie pe plajă într-un nor de nisip. Lumea de acolo îi despărţi, ciufuliţi şi gîfîind. După aceea alergă spre ei soţia, tocmai atunci ieşită udă din mare. Ii luă pe amîndoi la braţ şi-i tîrî la barul stabilimentului de băi.

Se instalară într-un colţ. Luca era tulburat, totuşi senin, ca omul care se ştie învinuit pe nedrept. Ernesto era sumbru şi ameninţător. Soţia sa, ca de obicei, abia se ţinea să nu rîdă. La ea, toate erau motiv de ilaritate. La urmă, după ce Ernesto povesti cele întîmplate, ea nu se mai putu stăpîni şi izbucni în hohote.

— Nu-i nimic de rîs aici, zise Ernesto, cu o privire întunecată.

— Păi cum să nu rîd? zise ea; că de data asta toate n-au fost decît un vis.

— Cum adică?

Eu am fost prima care am intrat în cabină. Şi cînd am ieşit de acolo, tu adormiseşi în fotoliul de trestie, pe terasă. Am trecut pe lîngă tine şi m-am dus spre mare. Tu ai continuat să dormi. Pe urmă a intrat Luca în cabină. Tu dormeai înainte. Şi aşa, ai visat că-mi spuneai să-mi pun ceva în jurul şoldurilor, ai visat că m-am închis cu Luca în cabină şi, fireşte, după un astfel de vis, de îndată ce Luca te-a trezit din somn deschizînd uşa, i-ai sărit în spinare.

— Mă rog, s-avem iertare, zise Ernesto. Va să zică, întîi, am luat realitatea drept vis; iar acum, am luat visul drept realitate. Nervii îmi sînt făcuţi praf de o bucată de vreme. Am început să nu mai înţeleg nimic.

— Dar cum ţi-ai putut închipui oare, îl certă soţia, că aş fi putut eu să mă încui cu Luca în cabină? Şi încă sub nasul tău!

— Am putut, că doar azi-dimineaţă te închiseseşi realmente cu el în salon.

— Da. Dar salonul e altceva, şi nu eram în costum de baie.

— Dar erai în jupon.

— Da, eram. Dar cînd eram în jupon, Luca nu mai era în salon.

— Şi de unde puteam eu să ştiu? În tot cazul, chestia mi s-a părut aşa de enormă, încît am crezut că fusese vis. Poate de aceea, atunci cînd faptul s-a repetat în vis, am crezut că s-a petrecut aievea.

— Eh! Acum să mergem să ne scăldăm. Vii şi tu cu noi?

— Duceţi-vă voi, zise el somnoros, vin şi eu îndată.

— E o apă minunată, strigă soţia, depărtîndu-se la braţul lui Luca.

— Ernesto îi privea cum mergeau pe podeaua de ciment către mare. Şi cineva, la o masă vecină, zise cu glas destul de tare:

— Ce bine se potrivesc ăştia doi. Se vede cît de colo că se iubesc.

În româneşte de:
D. I. SUCHIANU

IMPRESIILE UNUI TRIMIS SPECIAL AL LUNII PE PLANETA PĂMÎNT

Ciudată planetă. Este locuită de două rase distincte atît din punct de vedere moral, cît şi, într-o anume măsură, fizic: rasa oamenilor denumiţi bogaţi şi rasa oamenilor denumiţi săraci. Semnificaţia acestor două cuvinte, bogaţi şi săraci, ne este necunoscută, iar imperfecta cunoaştere a limbilor vorbite pe această planetă nu ne-a permis să o aprofundăm. Informaţiile pe care le-am obţinut provin în mare parte de la bogaţi care sînt mai abordabili, mai vorbăreţi şi mai ospitalieri decît săracii.

Deci bogaţii spun că săracii sînt o populaţie venită nu se ştie de unde, care s-a stabilit aici din timpuri imemorabile şi încă de atunci n-a făcut altceva decît să prolifereze, menţinîndu-şi mereu neschimbat caracterul neplăcut. Cunoscînd acest caracter, nimeni n-ar putea să nu-i compătimească şi, în acelaşi timp, să nu le dea dreptate bogaţilor. Săracilor, înainte de toate, nu le place curăţenia şi frumuseţea. Hainele lor sînt proaste şi cîrpite, casele mizere, lucrurile uzate şi urîte. Printr-o stranie perversiune a gustului, ei par să prefere zdrenţele în locul stofelor noi, căsuţele incomode în locul vilelor şi palatelor, mobilele ieftine în locul celor de calitate.

Cine poate afirma, se întreabă pe bună dreptate bogaţii, că a văzut vreodată un sărac bine îmbrăcat şi locuind într-o casă frumoasă, luxos mobilată?

Şi nu numai atît. Săracilor nu le place cultura. E greu să vezi un sărac cu o carte în mînă sau într-un muzeu sau ascultînd un concert. Nu ştiu nimic despre arte, preferînd o cromolitografie în locul unei capodopere din pictură, o figurină de ipsos în locul unui Praxiteles, un cîntec popular în locul unui preludiu de Bach. După ei, Muzele, această consolare a omenirii, ar fi dispărut demult. Divertismentele săracilor, ne explică bogaţii, sînt cît se poate de grosiere: băutura, chefurile, partidele de popice sau fotbal, boxul sau alte asemenea distracţii de prost gust. E clar că săracii preferă ignoranţa în locul culturii, afirmă, pe bună dreptate, bogaţii.

Mai mult, săracii urăsc natura. În sezon, bogaţii călătoresc la mare, la munte, la ţară; se bucură de frumuse-

ţea apelor albastre, de aerul curat, de solitudinea înălţimilor; îşi întăresc trupul şi sufletul. Pe cînd săracii nu vor să iasă pentru nimic în lume din cartierele lor fetide. Schimbarea anotimpurilor îi lasă indiferenţi, nu simt nevoia să fugă de la căldură în zonele răcoroase sau iarna să plece în ţările mai calde. În locul plajelor de la mare preferă ştrandurile municipale, în locul cîmpiilor, maidanele de la periferie, în locul munţilor, balconul casei. Cum e posibil, se întreabă bogaţii, să nu iubeşti natura?

Şi măcar în oraş să ducă o viaţă de societate. Nicidecum; se pare că nu cunosc alt loc de întîlnire decît aşa-numita fabrică. Imaginaţi-vă că aceste fabrici sînt tot ce poate fi mai lugubru: nişte hale sinistre de ciment şi sticlă, pline cu maşini zgomotoase, fumegînde, murdare, îngheţate iarna şi arzătoare vara.

Sînt şi alţi săraci care nu trăiesc în oraşe ci în solitudine la ţară. Singura lor ocupaţie este — trebuie să credeţi — să întoarcă brazdele şi să scurme pămîntul cu instrumente grosolane şi grele de fier, de dimineaţa pînă seara, în toate anotimpurile, pe arşiţă sau ploaie. Şi gîndiţi-vă, aşa cum spun şi bogaţii, toate acestea cînd ar fi atîtea alte lucruri de făcut pe lumea asta, cu mult mai inteligente şi mai plăcute.

Apoi, alţi săraci, şi mai extravaganţi, preferă în locul soarelui — întunericul şi în locul cerului — străfundurile pămîntului. Coboară în galerii adînci şi acolo, în obscuritate se distrează extrăgînd pietre. Aceste locuri subterane se numesc mine. Nici unui bogat nu-i trece prin minte să coboare într-o mină.

Toate aceste activităţi sînt numite de către săraci prin termenul „muncă", cuvînt semnificativ pentru ei, misterios şi inexplicabil pentru noi. Săracii sînt atît de ataşaţi de această „muncă" a lor încît atunci cînd fabricile rămîn închise şi minele inactive din motive pe care nu ni le-am putut lămuri, ei strigă şi ameninţă zgomotos şi violent. Cine poate pricepe ceva, spun cu uimire bogaţii, n-ar fi mult mai uşor şi mai plăcut să se adune într-un salon confortabil sau într-un club onorabil?

Să nu mai vorbim de bucătăria săracilor. Pentru ei nu există specialităţile gustoase, vinurile vechi, dulciurile rafinate. Ei preferă, de departe, mîncărurile grosolane cu fa-

sole, ceapă, napi, cartofi, usturoi şi pîine uscată. Rarele dăţi cînd se resemnează să mănînce carne şi peşte, fiţi siguri că aleg, în mod infailibil, peştele cel mai mărunt şi carnea cea mai tare. Vinul nu le place decît acru şi diluat cu apă. Nu le plac trufandalele şi aşteaptă să mănînce mazărea cînd e bătrînă, anghinarea cînd e cu cîlţi, sparanghelul cînd e tare ca piatra. În concluzie este imposibil să-i faci să aprecieze deliciile unei mese ca lumea.

Ce să mai zici de tutunul săracilor; neghiobii, dispreţuiesc delicatele produse din Orient sau cele fine din America şi fumează acele chestii negre, acre, care provoacă tusea şi nu-ţi dau nici o plăcere. Un trabuc bun de Havana, o ţigară uşoară turcească nu spun nimic săracilor.

Altă ciudăţenie a lor: sănătatea nu-i interesează. Cum altfel să-i judeci cînd îi vezi cu cîtă indiferenţă se expun intemperiilor şi cu cîtă neglijenţă se tratează cînd se îmbolnăvesc. Nu-şi cumpără medicamente, nu se duc în sanatorii, nu acceptă să stea la pat atîtea zile şi atîtea luni cît ar fi necesar. Bogaţii explică această atitudine a lor prin acea absurdă pasiune de a nu lipsi vreo zi de la fabrică, din mină sau de pe cîmp. De neînţeles, dar aceasta este explicaţia.

Am putea continua la nesfîrşit descrierea modului de viaţă al săracilor, a obiceiurilor nocive, vulgare, ciudate pe care ei le au. Mai degrabă ar fi interesant să examinăm motivele acestei anormale conduite.

Bogaţii ne informează că în toate timpurile s-au făcut studii aprofundate asupra săracilor. Grosso modo, cercetătorii se împart în două categorii: cei care atribuie săracilor perversităţii aşa-zis voluntare şi susţin că ar putea fi corijaţi; alţii care afirmă că nu există remediu deoarece acest caracter este înnăscut. Primii recomandă o activitate de convingere, de educare a săracilor; ceilalţi, mai sceptici, recomandă măsuri poliţieneşti. Ultimii par să aibă dreptate deoarece toate predicile asupra avantajelor curăţeniei, frumuseţii, luxului, culturii şi repausurilor nu au avut nici un rezultat. Dimpotrivă, cu tot interesul pe care îl manifestă pentru săraci, aceştia nu-i iubesc deloc pe

bogaţi. Trebuie să recunoaştem totuşi că bogaţii nu reuşesc întotdeauna să-şi ascundă repulsia pentru modul de trai al săracilor.

Ca întotdeauna, în călătoriile noastre de studii am vrut să ascultăm şi partea cealaltă. Astfel am stat de vorbă cu săracii. Nu a fost uşor dată fiind ignoranţa lor: nu cunosc decît limba ţării lor. Totuşi, în final am reuşit să obţinem acest răspuns nemaipomenit: raţiunea care stă la baza diferenţei dintre ei şi bogaţi este una singură — aceea că bogaţii posedă ceva ce se numeşte „bani" şi care le lipseşte cel mai adesea săracilor. Am vrut să vedem ce pot fi aceşti bani care sînt în stare să creeze diferenţe atît de enorme şi am descoperit că e vorba în general de nişte foi de hîrtie colorată sau de bucăţele rotunde de metal. Cunoscînd însă tendinţa săracilor de a ascunde adevărul, ne îndoim că aceşti aşa-numiţi „bani" să fie cauza care determină aşa efecte stranii.

Iată de ce repetăm: ciudată planetă!

În româneşte de:
MONICA ANDRIEŞ

ÖRKÉNY ISTVÁN
(Ungaria)

S-a născut la Budapesta în 1912. Debutează în 1941 cu volumul de nuvele **„Dans marin“**. Urmează **„Furtuna de zăpadă“** (1947), **„Postul la Buda“** (1948), **„Principesa Ierusalimului“** (1966), microromanul **„Expoziția de trandafiri“** (apărut în limba română în 1982). Este cunoscut și ca autor dramatic: **„Voronej“** (1944), **„Familia Tót“** (1967), **„Joc de pisici“** (1969) ultimele două piese repurtînd un răsunător succes pe multe scene ale lumii, inclusiv în țara noastră. Moare la Budapesta, în 1981.

Prozele sale scurte, așa-numitele **„Nuvele-minut“** (traduse în românește), din care reproducem cîteva — sînt adevărate miniaturi cizelate în cele mai mici amănunte; piese de substanță care concentrează în egală măsură umorul, grotescul, absurdul, ironia și autoironia, solicitîndu-l pe cititor, punîndu-i întrebări, invitîndu-l la meditație și analiză profundă. De altfel, însuși scriitorul le caracterizează: „ecuații matematice cerînd un minimum de expunere din partea autorului și un maximum de imaginație din partea cititorului".

RACHETA COSMICĂ MAGHIARĂ S-A ÎNTORS PE PĂMÎNT

Discuție cu cei doi cosmonauți

I.

— Mă bucur că după această mare realizare vă pot felicita aici, pe peronul împodobit cu drapele al gării Kelenföld.

— Și eu mă bucur că pot fi aici.

— Toată lumea e curioasă să afle cîte ceva despre dumneavoastră. Spuneți-ne ceva despre dumneavoastră.

— Ce să spun?! Sînt și eu un om ca oricare altul.

Sînteți exagerat de modest.

— Nu-mi stă în obicei să-mi subestimez calitățile. Am fost ales dintre 50.000 de candidați, deși am tensiunea foarte ridicată și sufăr de agorafobie.

— Dar din ce cauză? Ce s-a întîmplat?

— Am lucrat în mai multe locuri în posturi importante, și de peste tot mi-au dat cele mai bune recomandări pentru comisie.

— Citați una.

— Biroul de personal de la Creșa de copii Frühauf Adél din Sectorul VII a scris așa: „Dovedește foartă multă

pricepere la îngrijirea copiilor, încît găsim că e apt chiar şi pentru o expediţie cosmică".

— Într-adevăr, v-aţi dovedit a fi deosebit de capabil. Desigur că încă din tinereţe aţi visat să zburaţi în Lună...

— Să fiu cinstit, ideea asta nici nu mi-a trecut prin cap.

— Atunci, ce v-a plăcut să faceţi?

— Să torn apă în găurile cîrtiţelor. Atita tot.

— Cîrtiţe? Cu ce scop?

— Numai aşa. Îmi plăcea ciorba de cîrtiţă.

— În cazul acesta, cum de aţi fost ales?

— Habar n-am. Eram în spital, la Rökus, unde mă tratau de un ulcer grav, cînd m-am pomenit lîngă pat cu o delegaţie de oameni de ştiinţă. „Te felicităm, tovarăşe! mi-au zis. Ai fost ales să fii lansat în Lună". Ce mai puteam să le răspund?

— Şi ce le-aţi spus?

— Eu? Nimic, că eram cu sonda stomacală în gură. Le-am făcut doar semn.

— Şi-acum, vă rugăm să ne vorbiţi ceva despre Lună.

— E un corp ceresc ce însoţeşte pămîntul nostru, şi care ne arată în permanenţă aceeaşi parte; din cauza asta, dosul feţei nu i se poate vedea de aici.

— Aţi mai observat şi altceva?

— Ce să observ?

— De pildă, dacă există sau nu viaţă pe Lună.

— A, bine că aţi adus vorba, căci desigur asta îi va interesa şi pe alţii. Suprafaţa Lunii e atît de găunoasă, încît eu, sacrificînd mare parte din apa mea de băut, am încercat să ud cîrtiţe.

— Şi aţi reuşit?

— Nu.

— Prin urmare nu există cîrtiţe pe Lună?

— Nu. Nu există.

— Nu e cazul să fim nemulţumiţi! E mare lucru că aţi terminat cu bine această lungă călătorie şi că acum vă putem felicita în deplinătatea sănătăţii dumneavoastră, aici, pe pămîntul patriei.

II.

— Ah, iată şi comandantul! Aveţi puţin timp şi pentru noi, domnule căpitan?

— Cu unele întreruperi mai mici sau mai mari . . . Știți, m-am întors din Cosmos cu stomacul destul de paradit.

— Desigur, din pricina imponderabilității . . .

— Mai degrabă de la ciorba de pește.

— Ați luat și așa ceva cu dumneavoastră ?

— Nici vorbă ! Am fost tratați acolo de o gazdă foarte primitoare.

— Ce-am auzit? Așadar există locuitori pe Lună? Adjunctul dumneavoastră n-a amintit nimic.

— Colegul meu e un excelent cosmonaut, dar stă slab la capitolul „capacitate de observație". În plus, nu-l interesează oamenii, n-a venit nici la masa unde s-a servit ciorbă de pește. Mai degrabă îi plac animalele.

— Prin urmare există oameni pe Lună ?

— Există, și spre marea mea surpriză chiar unguri, care s-au și acomodat bine la marile fluctuații de temperatură și alte caracteristici locale. S-au călit contra frigului și bineînțeles rezistă și la arșiță, iar în lipsa aerului — care pe Lună nu există — inspiră din niște pungi în care-și țin aer adus tocmai de aici, de acasă.

— De-a dreptul emoționant ! și în afară de faptul că sînt unguri, cu ce se ocupă ?

— În afară de faptul că sînt unguri, nu se ocupă cu nimic, pentru că treaba asta le absoarbe tot timpul.

— Știu despre noi ?

— Da, ca să zicem așa știu tot, decît cu puțină întîrziere, pentru că la telescoapele lor, din pricina distanței mari, deocamdată nu se poate vedea decît domnia lui Franz Josef.

— L-ați văzut și dumneavoastră pe împărat ?

— Doar un minut, tocmai cînd declara război Serbiei. Firește, privite de acolo, obiectele n-au înălțime; Franz Josef însuși era absolut turtit, nu-i ieșea în afară decît barba. Arăta ca un ban de-un forint păros.

— Foarte interesant ! Și ați mai învățat ceva, ați mai cîștigat vreo experiență în Cosmos?

— Am văzut o mulțime de lucruri grozave.

— Nici nu-i de mirare, la un om cu un asemenea spirit de observație ! Ce vi s-a părut cel mai interesant ?

— Treaba care m-a surprins cel mai mult a fost că de fapt nu există o Lună, ci două.

— Două? Cum să înțeleg asta? una în spatele celeilalte?

— Da de unde! Foarte aproape una de alta, abia dacă e un firicel de spațiu între ele.

— De necrezut. Asta n-a mai observat-o nimeni pînă acum!

— Nu? Atunci, se vede că am greșit...

SĂ NU-L ISPITIM PE DUMNEZEU

Dacă vrem să batem un cui, înainte de toate cată să ochim unde să-l batem — în zid, scîndură sau altundeva — apoi apucăm cuiul în mîna stîngă și-l fixăm exact unde trebuie. Avem grijă să stea drept.

Apoi, cu ciocanul ce-l ținem în mîna dreaptă aplicăm o lovitură în cui. Însă o singură lovitură nu e de-ajuns. Normal e să batem cuiul cu lovituri dese, nici prea iute, nici prea încet, așadar într-un ritm corespunzător. În tot acest timp nu e indicat să ridicăm ochii de pe floarea cuiului, căci altminteri începe să se bălăngăne și peste un timp o ia razna. Așa însă se înfinge bine, perpendicular în lemn, și rămîne acolo multă vreme.

Firește, mai ales la început se nimeresc și ghinioane mai mici sau mai mari. De pildă, nimerim alături, și ca urmare fie că ne doare degetul, fie că se strîmbă cuiul. În acest din urmă caz, e de preferat să luăm altul. Cu timpul, însă, o dată cu practica necesară, ajungem de nici nu mai trebuie să ne uităm la cui. De fapt, se naște în noi o îndemînare cu ajutorul căreia, chiar fără a privi, nimerim cuiul drept în cap.

Odată ajunși aici, am atins desăvîrșirea în baterea cuielor. Pe scurt, culmea. Să mergi mai departe, ar însemna să-l ispitești pe Dumnezeu, căci cu omeneasca noastră putere, cu imperfectul nostru sistem nervos, cu limitatele noastre cunoștințe nu putem realiza mai mult.

Există, bineînţeles, extrem de rar, şi excepţii. La 7 iunie 1927, în Statele Unite ale Americii, în California, la San Diego, un anume J.E. Bringham, comerciant de fructe exotice, a izbutit să bată în lăzile-i cu fructe nu cuie cu ciocanul, ci ciocane cu cuiul. Iar în India, la Madras, un individ anonim bate cuie în trunchiuri de mahon, tari ca piatra, fără nici o lovitură de ciocan, ci numai cu privirea, ce-i drept foarte concentrată.

Toate astea-s frumoase, decît că nu-s de nasul nostru. Cît despre noi, să fim bucuroşi dacă, ţinînd cuiul în mîna stîngă, îl putem bate aşa, ortodox, cu ciocanul.

ÎN AULA ACADEMIEI

În faţa aşa-numitei Săli Pluşate a Academiei Maghiare de Ştiinţe, în timp ce lustruia mînerele de alamă ale geamurilor, unei tinere femei i s-a făcut rău. Se zvîrcolea crispîndu-se, din gură îi curgea spumă, şi tocmai îşi izbea capul de podea, cînd din Sala Pluşată se revărsară afară cei 170 de medici savanţi care veniseră să asculte conferinţa biologului Gunnar Ingridsson, laureat al Premiului Nobel.

Savanţii unguri se consultară, începură să alerge de colo-colo, încercară felurite medicamente, chemară salvarea, ba pînă şi pompierii, căci — mai ales în faţa unei personalităţi din străinătate — ţineau să facă orice pentru bolnavă, pînă la a o atîrna afară pe fereastră cu capul în jos (în credinţa că poate i-a pătruns o pietricică în plămîni). Numai că fata continua să se zvîrcolească, să scuipe spumă şi să scrîşnească din dinţi, pînă cînd însuşi Gunnar Ingridsson interveni, spunînd:

— Ce-ar fi să-i dăm un pahar cu apă!

La asta nu se gîndise nimeni. Şi poftim, fata îşi reveni îndată, se linişti şi continuă să frece mulţumită geamurile.

Însă în acest timp apărură reporterii Televiziunii, care-l aşezară pe laureatul Premiului Nobel în faţa camerei, în

mină cu paharul de apă golit pe jumătate. O rugară pe fată să se mai zvîrcolească o dată și să facă eforturi să scoată spumă pe gură, treabă care îi și reuși.

Din păcate, de astă-dată nu-i mai putură potoli spasmele, fata spumega fără oprire, cu toate că marele savant îi turnă pe gît nu numai apa rămasă, ci și un pahar de sifon, comandat ad-hoc, dar fără folos. Cine să mai înțeleagă una ca asta?!

DREPTUL DE A RĂMÎNE ÎN PICIOARE

Dacă taxatoarea, care mă și fixase de două-trei ori aparent cu indiferență, s-ar apuca acum să spună: rugăm pe stimații călători să avanseze, atunci eu, cu riscul de a o enerva, n-aș scoate nici un cuvințel, dar nici că m-aș clinti, ci aș rămîne pe locul meu, în picioare, ca și cum aș fi pur și simplu pironit aici. De altfel, am eu motivele mele, cît se poate de serioase, să rămîn pe loc și neapărat în picioare. Și anume, pentru că aici jos, rezemată între picioarele mele, am servieta, burdușită cu cinci sticle de bere, zece perechi de crenvurști, muștar, pîine, unt, cașcaval și o sticlă de coniac trei stele, toate trăgînd circa cinci sau șase kilograme, servietă pe care nu sînt dispus s-o mișc din loc, ba din contră, mă bucur că nu se poate răsturna nici cînd oprește, nici cînd pornește autobuzul. Și asta, pentru că există și oameni capricioși, insuportabili și isterici cum sînt prietenii mei cei mai buni, care-și aduc aminte chiar în ultima clipă să se invite la masa de seară. Însă explicația asta n-ar ține, aș părea caraghios în fața călătorilor, așa că rămîn mut, dar neclintit, aici unde sînt.

Iar dacă acum taxatoarea s-ar întîmpla să mi se adreseze, ceea ce nu-i cu desăvîrșire exclus, și mi-ar spune: îl rog în special pe domnul în fulgarin gri să facă loc călătorilor care urcă, atunci, deși mai mult ca chestie, însă cît se poate de hotărît, m-aș vedea silit s-o previn: uite ce, drăguțo, ai face mai bine să-ți ții gura.

Şi dacă, auzind asta, taxatoarea s-ar nimeri să-mi răspundă, lucru iarăşi foarte posibil: pardon, ce-i mitocănia asta, atunci eu i-aş spune, încă tot prevenitor, sau dacă nu prevenitor, cel puţin cu un calm reţinut: ba, drăguţo, vedea-te-aş uscată şi cheală, şi mai ales mută, că altceva nu ştii decît să-i baţi la cap, să-i sîcîi şi să-i jigneşti pe călători. Şi dacă la acestea, cum s-a mai întîmplat, ea mi-ar răspunde: domnule, dacă mai îndrăzneşti să scoţi un singur cuvînt pe tonul ăsta, chem poliţia. ei bine, i-aş întoarce-o spunîndu-i: ştii ce, cucoană? n-ai decît să chemi toată poliţia, armata, pompierii, cheamă toate unităţile de blindate, că eu tot nu mă mişc de-aici, din locul ăsta, pe care am dreptul să-l ocup, ca orice alt călător din lume.

Şi-acum, mai departe. Dacă ea, auzind asta, ar chema un poliţai, şi respectivul ar izbuti să se urce în autobuzul ăsta ticsit, şi-ar îndrăzni să mă ia la întrebări, atunci i-aş spune fără urmă de nervi, însă totuşi energic: ştii ce, dragă amice, lua-te-ar dracu. La care el, şi de asemenea nu e imposibil, s-ar găsi să-mi răspundă: a, dacă mă ataci cu vorbe din astea, atunci sînt silit să te duc la arest, drept care eu, că are şi răbdarea mea o limită, l-aş face atent: stimate prieten, dumneata nu mă duci pe mine nicăieri, că acuşi te duc eu undeva unde nu te-ai simţi prea bine, că te-aş pisa în picioare pînă ţi-aş scoate şi ultima suflare pe gură şi ţi-ar pieri cheful să mă mai ameninţi.

Drept care, lucru nu numai imaginabil ci chiar foarte posibil, acel căpitan de poliţie în faţa căruia sînt condus, m-ar putea ghici după faţă şi mi-ar spune: uite, domnule, dumneata pari un om cult, cum te-arată îmbrăcămintea şi ţinuta, un om aşezat, cum de i-ai putut spune aşa ceva unui om al legii, care nu şi-a făcut decît datoria luînd apărarea unei femei muncitoare, care n-a făcut altceva decît că la rîndul ei şi-a îndeplinit cît se poate de politicos datoria. La care eu unul nici nu m-aş mai sinchisi să-i răspund, pentru că nu-mi place să discut în contradictoriu, ci aş face un pas îndărăt, m-aş descheia la prohab, şi nici una, nici alta, mi-aş slobozi udul în acea încăpere a sectorului de poliţie, pe covorul ăla şi-altminteri plin de pete de cerneală şi grăsime, şi, după ce

mi-aş termina treaba şi mi-aş încheia nasturii, i-aş spune cel mult aşa: uite, domnule căpitan, singurul meu răspuns!

Iar dacă după toate acestea, care încă s-ar înscrie în limitele posibilului, medicul-şef al clinicii de neurologie mi s-ar adresa, cu prefăcută îngăduinţă, rugîndu-mă să închid un pic ochii, să-mi întind mîinile înainte şi să pornesc spre el pe o linie dreaptă imaginară, atunci eu personal n-aş închide ochii, nu mi-aş întinde mîinile înainte, însă precis aş porni spre el pe acea linie dreaptă, imaginară şi i-aş trage un şut atît de măreţ în burtă, de-ar cădea grămadă în faţa propriului birou.

Dar asta încă nu-i nimic! Pentru că dacă, după toate astea, matahala aia de infirmier postat în spatele meu s-ar arunca asupra mea şi-ar încerca să mă înhaţe, ei bine atunci eu, pe care din fericire chestia asta nu m-ar lua pe nepregătite, i-aş repezi un picior în fluierul piciorului de s-ar zvîrcoli pe jos ca peştele pe uscat, şi m-aş arunca peste el de nu s-ar mai putea clinti decît mort din loc, apoi i-aş crăpa ochii, şi anume mi-aş vîrî degetele în ochii lui pînă s-ar scurge fleaşcă afară. Şi după toate astea, ca să fiu mai sigur, i-aş face zob şi creierii, apoi, tăindu-mi în sfîrşit drum liber, mi-aş lua servieta, aş coborî în stradă, şi-aş face semn unui taxi, ca, ajungînd la timp, să-i pot primi cu dragoste pe scumpii mei prieteni.

NIMIC NOU

Intr-o după-amiază obeliscul de granit, greu de circa trei măji, de pe locul de veci nr. 14, parcela 27, din cimitirul comun al Budapestei, se răsturnă cu un bufnet uriaş. Indată după aceea mormîntul se deschise, şi răposata ce odihnea acolo, pe numele ei Hajduska Mihalyné, născută Nobel Stefánia (1827—1848), învie.

Pe obelisc mai era dăltuit cu litere mîncate de vreme şi numele soţului ei; el însă, nu se ştie de ce, nu învie.

Din pricina cerului înnorat, în cimitir abia se aflau cîţiva oameni, dar cei ce auziră bufnetul se strînseră în-

dată acolo. Între timp tînăra femeie se și scuturase de țărînă și de bulgării de pămînt, apoi ceru împrumut un pieptene și se pieptănă.

O bătrînică cu maramă neagră pe cap o întrebă cum se simte.

— Mulțumesc, bine, îi spuse Hajduskáné.

Nu-i e sete? se interesă un șofer de taxi.

Deocamdată nu dorește să bea, îi răspunse fosta răposată.

Mizerabilă cum e apa asta din Budapesta, observă șoferul, nici el n-ar avea chef să bea.

— Da' ce cusur are apa asta? îl întrebă Hajduskáné.

— Păi, bagă la clor în ea.

De băgat bagă, întări grădinarul bulgar Apostol Barannikov, care vindea flori la poarta cimitirului. Din pricina asta, el e silit să-și ude răsadurile mai gingașe cu apă de ploaie.

Cineva spuse că azi în toată lumea se pune clor în apă.

Aici, discuția se împotmoli.

— Și, ce mai e nou, se interesă tînăra femeie.

— Nici o noutate, îi răspunseră.

Iar se făcu liniște. În clipa aceea începu să plouă.

— N-o să te ude? o întrebă pe înviată Deutsch Dezsö, mic negustor de bețe de undiță.

Nu contează, îi spuse Hajduskáné. Ea, dimpotrivă, chiar e moartă după ploaie!

— Asta depinde de ce fel de ploaie e, observă bătrînica.

Ea zicea de ploaia asta călduță, de vară, îi explică Hajduskáné.

Ba el, unul, n-are nevoie de nici un fel de ploaie, spuse Apostol Barannikov, că-i alungă din cimitir pe vizitatori.

Da, îl înțelege foarte bine, întări micul negustor de bețe de undiță.

Aici, se lăsă o pauză ceva mai lungă.

— Păi, povestiți-mi odată ceva! îi privi insistent înviata.

— Ce să-ți povestim? spuse bătrînica. N-avem noi prea multe de povestit.

— Cum, nu s-a întîmplat nimic de la pașopt, de la războiul de eliberare încoa'?

— De întîmplat, totdeauna se întîmplă cîte ceva, dădu din mînă micul negustor. Da' vorba neamțului: Selten kommt etwas Besseres nach.

— Asta e! adăugă șoferul de taxi și, ca și cînd ar fi vrut să nu scape o cursă, plecă dezamăgit, cătinel-cătinel, înapoi la mașina lui.

Tăceau. Inviata se uită în jos, spre groapa ei, peste care nu se închisese pămîntul. Mai așteptă un pic, dar văzînd că nu-i mai spune nimeni nimic, le mulțumi celor din juru-i.

— La revedere, spuse și cobori în groapă.

Pentru a nu aluneca pe lutul umed, micul negustor de bețe de undiță îi întise mîna prevenitor.

— Cu bine! îi spuse tinerei femei cînd o văzu jos.

— Ce s-a-ntîmplat? îi întrebă lîngă poartă șoferul de taxi. Doar n-o fi coborît iar în mormînt!?

— Ba a coborît înapoi, spuse bătrînica clătinînd din cap. Măcar că, tare bine-am legat o vorbuliță.

UN TELEFON FOARTE MATINAL

M-am trezit din somn speriat. Întîi, fiind întuneric, am fost silit să caut pe pipăite receptorul. Apoi, să-mi caut vocea, din bezna trupului.

— Alo! am rostit răgușit.

— Alo!

— Cine e? am întrebat.

— La telefon Petöfi.

Sosisem acasă noaptea tîrziu, de la Balaton. Am devenit nervos.

— Ascultă, domnule, i-am zis. Nu-mi plac glumele proaste.

— Dumnezeule! mi-a zis. Dac-ai ști ce greu e să dai telefon de-aici! Am cercetat de două ori pînă să văd pe cine sun. Sau poate nu ai chef să stăm de vorbă?

— Va să zică nu glumeşti? Vorbesc într-adevăr cu Petöfi?

— Exact. Să trecem, deci, la chestiune. Avem la dispoziţie trei minute, atîta-i convorbirea.

— Da, numai că pînă acum nu m-a sunat încă niciodată un mort. La ce chestiune să trec?

— Mi-e absolut egal. Întreabă-mă ceva.

— Eu, pe dumneata? Aşa, netam-nesam?

— Nu mai pierde timpul. Sînt sigur că ai vrea să afli ceva de la mine.

— Desigur, desigur. Numai că acum nu-mi vine în minte.

— Ce anume nu-ţi vine în minte?

— Nimic.

— Păi, am auzit că te-ai pronunţat laudativ la adresa mea undeva în faţa unei asistenţe numeroase.

— Oho, şi nu o dată! Sînt încă din copilărie un mare admirator al lui Petöfi!

— Mă bucur.

— Pînă şi proza lui mă pasionează!

— Admirabil! Atunci să stăm de vorbă.

— Despre ce?

— Nici acum nu ţi-a venit nimic în minte?

— Nici acum.

— Ce să zic, aşteptam mai mult de la dumneata.

— Îmi pare sincer rău.

— Atunci, la revedere.

— Noapte bună.

În româneşte de:
CONSTANTIN OLARIU

PISICĂ ÎN PLOAIE

Ideea de a face o excursie pe Dobogókő a fost a lui Szilágyi. În trenul local acesta încă nu se lamenta. Doar mai încolo pe potecile abrupte ale urcuşului şi-a dat seama că de fapt nici nu-i place drumeţia.

Nici lui Hajmási nu-i plăcea. Dar poate nu-i plăcea într-o mai mică măsură, sau se lamenta mai prost. Aşa

că a tras ponoasele. Ca să nu mai audă văicărelile lui Szilágyi, i-a luat servieta, care conţinea 7 kilograme de manuscris despre păcatul originar ca sursă a sentimentului înnăscut de culpabilitate, cu bogate referiri la cercetările în acest domeniu ale profesorului Wolfgang Hilarius din Freiburg. Mai tîrziu l-a procopsit şi cu rucsacul său, în care fiica directoarei renumitei şcoli de coregrafie (Şoseaua Regina Vilma, aproape de restaurantul Ghinda Verde), a îndesat multe merinde, unt, pîine, brînză de oaie şi doi pui fripţi.

Uşurat, Szilágyi urca sprinten muntele. Turiştii îi urmăreau cu interes mersul de răţoi. Deoarece răţoii nu obişnuiesc să se grăbească, cei mai mulţi abia acum şi-au putut forma o imagine despre un răţoi grăbit. Graba s-a transformat în curînd în alergare, căci deasupra muntelui s-au adunat nori negri şi dintr-o dată a început să plouă în rafale.

Fuseseră foarte aproape de cabană, şi totuşi au ajuns uzi pînă la piele în unica încăpere de la parter, care servea drept salon, sufragerie, bufet şi refugiu în acelaşi timp, căci toţi turiştii prinşi de ploaie în zonă s-au îmbulzit acolo, căutînd un adăpost. Aerul era îmbîcsit de fumul ţigărilor, de mirosul respingător al impermeabilelor şi al rachiului de pere. Nu puteau să facă nici o mişcare. Ca să despacheteze sau să mănînce, nici nu putea fi vorba.

Szilágyi oftă şi privi cu reproş către Hajmási, de parcă el ar fi insistat să urce muntele. Cu rucsacul în spinare Hajmási se strecură anevoie pînă la tejghea, unde barmanul sau proprietarul servea, transpirînd, rachiul de pere. Altceva nu se vindea.

— Vă rog — i se adresă Hajmási —, Szilágyi nu suportă altitudinea.

— Atunci de ce aţi venit la munte?

— Abia acum şi-a dat seama. Dacă nu-l culcăm, vomită.

— Cine este Szilágyi? — se interesă barmanul sau proprietarul.

— El — arătă în spate Hajmási.

Barmanul se uită la Szilágyi, care făcu o mutră jalnică. De fapt nu făcu: el **avea** o mutră jalnică. Mai ales

înainte şi după mîncare apăreau — se înţelege, din diferite motive — trăsăturile jalnice ale feţei sale.

În acea încăpere de mansardă unde omul de la tejghea le dădu voie să urce, nu era nimic în afară de un scaun, un pat de fier şi un dulap. Szilágyi deschise întîi dulapul. Găsi printre multe boarfe şi obiecte o pungă plină cu nuci de anul trecut. În locurile cele mai neaşteptate Szilágyi reuşea să găsească de foarte multe ori cîte ceva de mîncare.

Apoi se întinse pe pat. Era oricînd gata să se lase compătimit. Acum de exemplu era convins că într-adevăr nu suportă altitudinea.

— O sobă nu e pe aici?

— Este o sobă de tuci, dar nu e combustibil. Doar sîntem în luna august.

— Atunci despachetează rucsacul.

Mîncă culcat. Hajmási umbla de colo-colo, jos continuau să tropăie şi să pută drumeţii. Prin geamul ud Hajmási privi ploaia ce turna, şi mînca un piept de pui.

— Ia uite! — se miră într-un tîrziu — e aici un copac.

— Brînza e cam fermentată — răspunde Szilágyi. Ce fel de copac?

— Asta nu ştiu. Dar sub el stă o pisică în ploaie.

— Pisicile nu stau în ploaie.

— Asta stă.

— Pisica nu stă în ploaie.

— Scoală-te şi vezi, dacă nu crezi ce-ţi spun.

Szilágyi nu se sculă, prefera să creadă. Şi-l invită pe Hajmási să nu lase animalul să sufere, să coboare, să prindă pisica şi s-o aducă sus. Aici se va usca biata de ea.

Hajmási îşi îmbrăcă hanoracul, coborî pe scări, şi cu mare efort, cerînd scuze în dreapta şi-n stînga, străbătu mulţimea din sală. Ajunse la copac. Îl înconjură de două ori, se uită sub tufişuri şi se-ntoarse pe acelaşi drum dificil şi obositor în mansardă.

— Închipuie-ţi, n-am găsit pisica.

— Ai văzut? A ieşit, şi-a intrat, că nu-i place ploaia. Mai vrei pui, sau pot să-l mănînc?

— Mănînc brînză cu ardei.

Unse brînza pe piine şi se plimbă pînă la fereastră. Fusese atît de surprins, încît se lovi cu fruntea de geam, cît p-aci să-l spargă.

— Ia, uite — zise către Szilágyi — totuşi pisica e acolo.

— Ce pisică?

— Pisica aia plouată sub copac.

— Uite ce e — spuse Szilágyi — nu te superi dacă te întreb ceva dureros?

— Poftim.

— Tu eşti încă tînăr. Dacă acum, în plină vigoare, nu eşti în stare să prinzi nici măcar o pisică plouată, cum vei înfrunta încercările vieţii?

— Adineauri nu era acolo.

— Hai, du-te şi ad-o sus. Aproape c-o aud cum dîrdîie de frig.

De data asta era cît p-aci să nu-şi poată croi drum pînă la ieşire, căci turiştii, probabil din cauza hainelor care începeau să se usuce, păreau că s-au lipit unii de alţii. Cîţiva bodogăniră nemulţumiţi, mai ales la întoarcere, cînd încercă din nou să-i dezlipească.

— Dragă, n-ai să mă crezi.

— S-a oprit ploaia? — întrebă Szilágyi.

— Plouă cu găleata, dar pisica nu e nicăieri.

— Şi spune-mi, rogu-te — se interesă Szilágyi cu batjocură nedisimulată în glas — ţie nu ţi-e ruşine, aşa, numai un pic?

Hajmási deschise înfuriat fereastra.

— Fă bine şi scoală-te ca să te convingi cu ochii tăi, că nu-i nici o pisică acolo... Adică — adăugă şi mai furios — iarăşi este acolo bestia.

— Tu numeşti bestie o vietate nevinovată? N-am ce zice de un asemenea umanitarism!

— Dar cum s-o numesc? De două ori am coborît după ea degeaba.

— Coboară încă o dată.

— Coboară tu.

— Mie mi se rupe inima cînd trebuie să văd suferinţa mută a unui animal.

Hajmási coborî. Jos omul de la tejghea se răsti la el întrebîndu-l de ce se tot fîţîie atîta. La întoarcere un tu-

rist, căruia îi vărsă rachiul de pere, îl lovi în stomac. Dar tot cu mîinile goale reveni în cameră.

— E pisica sau nu e pisica? — îl întrebă provocator, dar cu gura plină Szilágyi, în timp ce înfuleca nuci.

— Să lăsăm acum pisica. Hajmási îşi freca burta cu mîna. Ăia de jos m-au bătut.

— Nu mă surprinde. Ce altceva merită un tip fără suflet ca tine?

Hajmási se enervă din nou.

— Tu stai şi trîndăveşti aici, în timp ce eu sînt bătut, şi mai eşti în stare să spui că eu sînt fără suflet. Dar tu cum eşti? Aş vrea să ştiu, ce te consideri, protector al animalelor, sau umanitarist?

— Amîndouă. Acestea sînt noţiuni îngemănate, nicidecum antagonice, deci nu se exclud, ci se determină reciproc, precum virtutea şi păcatul în Istoria religiei de Wolfgang Hilarius. Te invit să-mi citeşti disertaţia.

— Să rămînem la pisică. După tine ce-i de făcut?

— Pisica trebuie adusă sus.

— Dar pînă ce cobor nu mai e acolo.

— Atunci trebuie încercat din nou.

— Ce părere ai, de cîte ori va trebui să mai trec prin bufet?

— Tu eşti foarte sensibil, iar eu nu mă pot exprima decît fără ocol. Pot să fiu sincer?

— Poţi.

— Deoarece această pisică nenorocită există şi nu există, tu toată viaţa vei urca şi coborî aceste scări, te vei înghionti prin acest bufet intrînd şi ieşind... Există oameni de felul acesta.

— Groaznic.

— Trebuie să te împaci cu gîndul.

— Şi eşti convins că eu fac parte din această categorie de oameni?

— Ai să-mi citeşti disertaţia. Te-am jignit cumva?

— Nicidecum.

— Şi vei coborî după pisică?

— Păi, voi coborî.

In româneşte de:
EVA LENDVAY

SAKI
(Anglia)

Hector Hugh Munro s-a născut în India, în 1870 (Burma). Debutează în gazetărie, fiind mai mulți ani (1902—1908) corespondent de presă în străinătate. În această perioadă își ia pseudonimul de Saki. Moare în 1916 ca voluntar pe frontul din Franța.

Autorul mai multor culegeri de schițe: **„Reginald în Rusia"** (1910), **„Cronicile lui Clovis"** (1912), **„Lighioane și supralighioane"** (1914) — traduse parțial în românește, al postumelor **„Jucăriile păcii"** (1919), **„Oul pătrat"** (1924) și al romanelor scurte **„Insuportabilul Bassington"** (1912) și **„Cînd a sosit Wilhelm"** (1914).

Scriitorul, puțin cunoscut în timpul vieții, este redescoperit în deceniile ce-au urmat celui de-al doilea război mondial

Satira ascuțită, sclipitoare, pătrunde în toate domeniile vieții sociale, preferind îndeobște „high-life"-ul englezesc. Relațiile părinți-copii îl atrag pe scriitorul ce se amuză copios pe seama greșelilor pedagogice și ale strădaniilor adesea fără de folos ale adulților. Copiii teribili ai lui Saki cuceresc cititorul care nu poate să nu le dea — măcar în sinea lui — dreptate.

FETIȚA CEA CUMINTE ȘI LUPUL

Era o după-amiază fierbinte, atmosfera din vagon devenise deja sufocantă, iar trenul avea să oprească de-abia peste o oră, la Templecombe. Pasagerii din compartiment erau: o fetiță mică, o fetiță și mai mică și un băiețel micuț. Mătușa care-i însoțea ocupa un loc într-un colț, iar în colțul de vizavi stătea un domn singur, străin de grupul lor. Oricum, putem afirma fără exagerare că micuții ocupau întregul compartiment. Atît mătușa, cît și copiii vorbeau fără întrerupere aducîndu-ți aminte de musca aceea insistentă și sîcîitoare care refuză să se lase descurajată. Cele mai multe remarci ale mătușii începeau cu „Nu", iar aproape toate replicile copiilor începeau cu „De ce?". Domnul singur nu rostea nimic cu voce tare.

— Nu, Cyril, nu!, exclamă mătușa, cînd băiețelul începu să bată tapițeria canapelelor stîrnind un nor de praf la fiecare lovitură.

— Vino și privește pe fereastră, adăugă ea.

Băiețelul se întoarse spre fereastră fără nici o tragere de inimă.

— De ce dă nenea ăla oile afară din cîmp? întrebă el.

— Cred că le duce spre un alt cîmp cu mai multă iarbă, răspunse mătuşa fără prea multă convingere.

— Da' e foarte multă iarbă pe cîmpul ăla, protestă băieţelul; nu e nimic altceva decît iarbă. E foarte multă iarbă, nu vezi?

— Poate că iarba din celălalt cîmp este mai bună, fu răspunsul prostesc al mătuşii.

— De ce este mai bună? veni iute întrebarea inevitabilă.

— Ah, ia uite nişte văcuţe! exclamă mătuşa. Tot drumul de-a lungul căii ferate erau numai vaci şi boi, dar ea făcu remarca pe un ton de parcă ar fi semnalat o raritate ciudată.

— De ce este iarba din celălalt cîmp mai bună? insistă Cyril.

Posomoreala de pe faţa domnului se adîncea într-o căutătură furioasă. Era un bărbat ursuz, antipatic, hotărî mătuşa în sinea ei. Iar ea, pur şi simplu nu era în stare să dea un răspuns inteligent despre iarba din celălalt cîmp.

Fetiţa cea mai mică creă o diversiune începînd să recite „În drum spre Mandalay". Cunoştea doar primul vers dar îşi exersa cunoştinţele limitate în neştire. Repeta versul la nesfîrşit, ca în transă, însă cu o voce sigură şi cît se poate de sonoră. Domnul avu impresia că cineva ar fi pus pariu cu ea că n-ar fi în stare să repete versul de două mii de ori fără întrerupere. Oricine ar fi fost acela care să fi pus rămăşagul, urma să piardă cu siguranţă.

— Veniţi aici şi ascultaţi o poveste, spuse mătuşa cînd omul se uită la ea de două ori şi o dată la semnalul de alarmă.

Copiii se îndreptară plictisiţi spre colţul compartimentului. De bună seamă că reputaţia ei ca povestitoare nu prea se bucura de aprecierea lor.

Pe un ton scăzut, confidenţial, întrerupt frecvent de către micii ascultători cu întrebări ţîfnoase şi răsunătoare, mătuşa începu o poveste anostă şi teribil de plictisitoare despre o fetiţă care era foarte cuminte şi care avea din pricina asta o mulţime de prieteni. În finalul povestirii era atacată de un taur furios, dar era scăpată de primejdie

de către un număr impresionant de salvatori care îi admirau calităţile morale.

— Şi n-ar fi fost salvată dacă n-ar fi fost cuminte? întrebă cea mai mare dintre fetiţe. Era exact întrebarea pe care şi domnul cel singur ar fi vrut s-o pună.

— Ei, ba da, admise mătuşa fără prea mare zel, dar nu cred că ar fi alergat atît de repede s-o salveze dacă n-ar fi iubit-o aşa de mult.

— Este cea mai tîmpită poveste pe care-am auzit-o vreodată, spuse cea mai mare fetiţă cu o convingere fără replică.

— Eu n-am mai ascultat-o de la primele cuvinte, aşa era de proastă, spuse Cyril.

Cea mai mică fetiţă nu făcu nici un comentariu cu voce tare, dar continuase pe tot parcursul poveştii să-şi murmure versul preferat.

— Nu prea păreţi să aveţi succes cu poveştile, interveni, pe neaşteptate, din colţul lui, domnul cel singur.

Mătuşa, la acest atac neprevăzut, se zbîrli ca un arici.

— Este foarte greu să spui copiilor poveşti care să le placă şi pe care să le şi înţeleagă, replică ea înţepat.

— Nu sînt de acord cu dumneavoastră.

— Poate c-aţi dori atunci să le spuneţi o poveste, îl provocă mătuşa.

— Da, spune-ne-o poveste! ceru cea mai mare dintre fetiţe.

— Odată de mult, începu povestitorul, trăia o fetiţă mică, pe nume Bertha, şi care era extraordinar de cuminte.

Interesul copiilor, stîrnit pe moment, începu dintr-o dată să scadă; toate poveştile erau îngrozitor de asemănătoare, indiferent cine le spunea.

— Făcea tot ce i se cerea, nu minţea niciodată, nu-şi murdărea hăinuţele, mînca budinca de lapte de parcă era tartă cu magiun, îşi învăţa lecţiile perfect şi era foarte politicoasă.

— Era drăguţă? întrebă cea mai mare dintre fetiţe.

— Nu aşa de drăguţă ca voi, spuse povestitorul, în schimb era dezgustător de cuminte.

În acel moment, în ochii copiilor licări o undă de interes; cuvîntul „dezgustător", legat de cuminţenie, era o

noutate ce se impunea de la sine. Părea că aduce o notă de adevăr ce lipsea întotdeauna din poveştile cu copii ale mătuşii.

— Era aşa de cuminte, continuă domnul, încît cîştigase mai multe medalii pentru cuminţenie, pe care le purta mereu la ea, prinse de rochiţă. Avea o medalie pentru ascultare, una pentru punctualitate şi o a treia pentru bună purtare. Erau medalii mari, din metal şi cînd mergea se loveau unele de altele sunînd ca nişte clopoţei. Nici un alt copil din oraş nu avea trei medalii, aşa că toată lumea îşi dădea seama că era un copil supercuminte.

— Dezgustător de cuminte, îl corectă Cyril.

— Toată lumea vorbea despre cuminţenia ei, şi-aşa se-ntîmplă ca vestea să ajungă la urechile Prinţului. Şi el a zis că dacă ea era aşa de cuminte, atunci îi dă voie să se plimbe o dată pe săptămînă în parcul lui, de la marginea oraşului. Era un parc minunat şi nici un copil n-avusese vreodată voie să intre înăuntru, aşa că era o onoare foarte mare pentru Bertha să poată să meargă acolo.

— Erau oi în parc? întrebă Cyril.

— Nu, nu exista nici o oaie.

— De ce nu exista nici o oaie? continuă răspunsul inevitabila întrebare.

Mătuşa îşi permise un zîmbet de satisfacţie, care, privit cu alţi ochi, putea să pară un rînjet.

— Nu erau oi în parc, pentru că mama Prinţului visase odată că fiul ei va fi omorît ori de-o oaie, ori de un ceasornic ce-o să cadă peste el. Din acest motiv, Prinţul nu ţinea niciodată oi în parc şi nici ceasornice în palat.

Mătuşa îşi înăbuşi cu ciudă un icnet de admiraţie.

— Şi Prinţul a fost omorît de-o oaie, sau de un ceasornic ? întrebă Cyril.

— Mai trăieşte încă, aşa că nu putem şti dacă visul se va adeveri vreodată, răspunse cu indiferenţă povestitorul; şi, oricum, nu existau oi în parc, ci o mulţime de purceluşi ce zburdau peste tot.

— Ce culoare erau?

— Negri cu botul alb, albi cu pete negre, negri peste tot, gri cu pete albe, iar unii erau albi cu totul.

Povestitorul făcu o pauză așa încît ideea despre comorile parcului să pătrundă adînc în imaginația copiilor și apoi continuă.

— Bertha fu foarte dezamăgită cînd descoperi că în parc nu exista nici o floare. Le promisese mătușilor ei, cu lacrimi în ochi, că n-o să rupă nici o floare din grădină. Dar cum nu existau flori, cum să-și țină promisiunea? Și era foarte amărîtă.

— De ce nu existau flori?

— Pentru că purcelușii le mîncaseră pe toate, veni prompt răspunsul. Grădinarii i-au spus Prințului că nu putea să țină în același timp și purceluși și flori, așa că Prințul se hotărî să țină purceluși și nici o floare.

Un murmur de aprobare pentru excelenta hotărîre a Prințului; atît de mulți oameni mari ar fi făcut altfel!

Se mai aflau încă o mulțime de alte minunății în parc. Iazuri cu peștișori aurii, albaștri și verzi, copaci cu papagali multicolori ce pe loc rosteau lucruri inteligente, și colibrii ce cîntau cele mai îndrăgite melodii ale zilei.

Bertha se plimba de colo-colo, cu inima zvîcnind de bucurie și-și spunea în sinea ei: „Dacă n-aș fi fost atît de extraordinar de cuminte, n-aș fi avut voie niciodată să intru în acest parc minunat și să mă bucur de toate splendorile lui", și cele trei medalii ale ei răsunau unele de altele în ritmul pașilor, amintindu-i mereu cît de cu-adevărat cuminte era ea. Dar chiar în acel moment, adulmecînd prin preajmă, veni un lup imens, ce căuta un purceluș grăsuț pentru cină.

— Ce culoare avea? întrebară copiii cu vădit interes.

— Gri peste tot, cu o limbă neagră și ochi cenușii ce sticleau înspăimîntător. Primul lucru pe care-l zări fu Bertha; șorțulețul ei era atît de alb și de curat, că se vedea de la mare distanță. Bertha văzu lupul și că acesta se furișa spre ea, și începu să-și dorească să nu fi fost niciodată lăsată să intre în parc.

Alergă cît putu de tare, dar lupul se apropia cu salturi uriașe. Bertha reuși s-ajungă într-un tufiș des de mirt. Lupul fu acolo într-o clipită, mirosind printre crengi, cu limba neagră atîrnînd de-un cot și cu ochii înroșiți de furie strălucind sălbatic. Bertha era cumplit de speriată

şi se gîndea în sinea ei: „De n-aş fi fost aşa de extraordinar de cuminte, eram acum în oraş, în siguranţă". Oricum, parfumul mirtului era atît de puternic încît lupul nu putea adulmeca unde se ascundea fetiţa, iar crengile erau atît de stufoase încît putea s-o caute mult şi bine fără s-o găsească, aşa că, se gîndi el, mai bine-ar pleca să prindă un purceluş rotofei. Sărmana Bertha tremura foarte tare simţind cum lupul îi dădea tîrcoale şi cum tremura ea, medalia pentru ascultare, şi medalia pentru bună purtare, şi medalia pentru punctualitate se loveau unele de altele zăngănind amenințător. Lupul tocmai voia să plece, cînd auzi clinchetul medaliilor şi se opri s-asculte; ele răsunară din nou, chiar lîngă ei. Lupul se năpusti în tufiş şi ...

— Şi-a mîncat-o? întrebară copiii cu răsuflarea tăiată.

— Da, a mîncat-o pînă la ultima bucăţică. Tot ce-a mai rămas din ea au fost pantofii, hainele sfîşiate şi cele trei medalii pentru cuminţenie.

— Vă rog, domnule! nu mai putu suporta mătuşa.

Dar în aceeaşi clipă compartimentul răsună de aplauzele şi tropăielile lor:

— Uraaa! A mîncat-o! A mîncat-o!

Cînd se mai potoliră, micuţii întrebară:

— Şi-a mîncat şi-un purceluş?

— Nu. Au scăpat cu toţii.

— Povestea începe rău, dar se termină foarte frumos, spuse cea mai mică dintre fetiţe, care între timp renunţase să-şi mai recite versul.

— Este cea mai frumoasă poveste pe care-am auzit-o vreodată, spuse cea mai mare dintre ele, foarte sigură pe sine.

— Este **singura** poveste frumoasă pe care-am auzit-o vreodată, adăugă şi Cyril.

Mătuşa îl privea pe călător ofensată şi indignată:

— O poveste cît se poate de nepotrivită pentru copii. Aţi distrus efectul unor ani buni de educaţie atentă.

— Oricum, răspunse călătorul în timp ce părăsea compartimentul, i-am ţinut liniştiţi şi cuminţi zece minute, ceea ce dumneavoastră n-aţi fost în stare să faceţi.

„Nefericita femeie", se gîndea el în timp ce cobora pe peronul gării Templecombe, „de cîte ori n-o să roșească în public, luni de zile de aici încolo, asaltată de rugămințile copiilor de-a le spune «povestea aia frumoasă»!"

În românește de:
VIORICA MIRCEA

TOBERMORY

Era o după-amiază răcoroasă și ploioasă către sfîrșitul lui august, în acele zile în doi peri ale verii, cînd potîrnichile fie mai zburdă în siguranță, fie atîrnă la rece prin cămări, și nu se găsește nimic de vînat, fără doar pentru cei care, pe malul de miazăzi al Canalului Bristol, au dreptul egal să hăituiască voinicii cerbi roșcați. Dat fiind că Lady Blemley nu-și primea invitații pe malul cu pricina, după-amiaza aceea de august îi găsi reuniți pe toți pînă la unul în jurul mesei de ceai. Aici, în pofida desăvîrșitei lipse de distracții a sezonului și a banalității faptului de a sta în jurul unei mese de ceai, nu se simțea printre convivi nici urmă din acel neastîmpăr blazat pe care-l stîrnește amenințarea unui mic recital de pian sau nostalgia nerostită după o partidă de bridge. O unanimă atenție care, fără pic de decență, mergea pînă la a sta cu gura căscată, se concentrase asupra personalității refractare la banalitate a domnului Cornelius Appin. Dintre toți invitații Lady-ei Blemley era singurul care se bucura de o cît de vagă notorietate. Cineva lansase zvonul că „nu e prost", astfel că gazda îl poftise în nădejdea, ce-i drept, modestă, că măcar o parte din capacitățile intelectuale ale domnului Appin își vor da obolul la însuflețirea generală. Dar în ziua respectivă, pînă la ora ceaiului, Lady Blemley nu putuse încă să descopere în ce domeniu anume „nu era prost" oaspetele său, presupunînd că într-adevăr exista un asemenea domeniu. Spiritual nu părea, campion de crochet nu era, renumele de hipnotizator nu-l avea, iar piese pentru amatori nu scrisese. Nici înfățișarea domnului Appin nu sugera acel tip de bărbat căruia, generoase, femeile îi trec cu vederea, în mare măsură, de-

ficienţele mintale; se mărginea la a fi un oarecare „domnul Appin", în vreme ce „Cornelius" părea o farsă cusută cu aţă albă a celui care-l botezase. Or, iată că acum, susţinea sus şi tare că ar fi dăruit omenirii o descoperire în comparaţie cu care praful de puşcă, tiparul şi locomotiva cu aburi păleau pînă la a rămîne o nimica toată. În ultimele decenii, ştiinţa făcuse paşi ameţitori în multe direcţii, dar descoperirea domnului Appin părea să ţină mai degrabă de domeniul miraculosului decît de progresul ştiinţific propriu-zis.

— Şi într-adevăr, ne cereţi să vă credem pe cuvînt? spuse Sir Wilfrid. Să vă credem că aţi descoperit mijlocul de a iniţia animalele în arta atît de omenească a vorbirii, şi că scumpul nostru Tobermory, bătrînul Tobermory, e primul elev care v-a absolvit cursul?

— Este vorba de o problemă căreia, în ultimii şaptesprezece ani, i-am consacrat toate eforturile mele, răspunse domnul Appin, dar abia opt-nouă luni încoace am avut satisfacţia unor indicii că voi izbuti. Bineînţeles, am făcut experienţe asupra a mii de animale, dar în ultimul timp m-am concentrat exclusiv asupra pisicilor, acestor creaturi mereu pline de surprize, care şi-au asimilat de minune civilizaţia noastră, păstrîndu-şi în acelaşi timp intacte toate instinctele de fiară, dezvoltate în cel mai înalt grad. Ici-colo, în puzderia de pisici, la fel ca în mulţimea de rînd a oamenilor, se poate întîlni cîte un intelect cu totul ieşit din comun prin superioritatea sa, şi cînd, acum o săptămînă, am făcut cunoştinţă cu motanul Tobermory, pe loc mi-am dat seama că mă aflam în prezenţa unui „Supramotan", de o inteligenţă de-a dreptul excepţională. Experienţele mele cele mai recente mă apropiaseră simţitor de succes; cu Tobermory, cum îl numiţi dumneavoastră, mi-am atins ţelul.

Domnul Appin îşi încheie nemaipomenitele spuse cu un glas din care se străduia să alunge orice inflexiune de triumf. Nimeni nu se pronunţă cu voce tare că pisica cu clopoţei nu prinde şoareci, deşi buzele lui Clovis părură să articuleze în tăcere că cel puţin pe dînsul îl rodea o mare neîncredere.

— Şi vreţi să spuneţi, interveni, după o scurtă tăcere, domnişoara Resker, că l-aţi învăţat pe Tobermory să pronunţe şi să înţeleagă propoziţii simple, de cîte o silabă?

— Dragă domnişoară Resker, răspunse cu răbdare făptuitorul de minuni, modul acesta de a preda, pe bucăţele, e bun pentru copiii mici, pentru sălbatici şi adulţii grei de cap; din moment ce ai posibilitatea de a începe cu un animal de o inteligenţă sclipitoare, la ce bun să mai pierzi vremea cu o metodă poticnită? Tobermory e în stare să vorbească englezeşte la perfecţie.

De data aceasta, Clovis spuse destul de tare ceva despre supra-clopoţei. Sir Wilfrid rămase la fel de politicos, dar nu mai puţin sceptic.

— N-ar fi bine să aducem aici motanul, ca să ne convingem cu ochii noştri? propuse Lady Blemley.

Sir Wilfrid ieşi din cameră să-l caute pe Tobermory, iar cei de faţă se instalară pe locuri, aşteptîndu-se fără chef la binecunoscuta demonstraţie a încă unui ventriloc de salon.

Peste o clipă, Sir Wilfrid reveni, alb ca varul sub tenul său altminteri bronzat, şi cu ochii mari de emoţie.

— Dumnezeule sfinte, e adevărat!

Tulburarea sa, atît de convingător sinceră, îi făcu pe ceilalţi să tresară într-un comun fior de curiozitate.

Prăbuşindu-se în fotoliu, Sir Wilfrid continuă cu sufletul la gură:

— Moţăia în fumoar şi l-am chemat să-şi bea ceaiul. S-a uitat la mine mijindu-şi ochii ca de obicei, aşa c-am insistat. „Hai, Toby, nu-i frumos să te laşi aşteptat", şi atunci, Dumnezeule sfinte, îl aud că-mi răspunde, pe tonul cel mai îngrozitor de firesc, că are să vină cînd o avea chef — aşa zice. Cît pe ce să leşin acolo pe loc!

Appin îşi susţinuse demonstraţia teoretică în faţa unui auditoriu absolut neîncrezător; declaraţia lui Sir Wilfrid inspiră pe loc cea mai deplină convingere. Fără o vorbă, înconjurat de un cor haotic de exclamaţii uluite, savantul savura primele roade ale măreţei sale descoperiri.

În toiul acestui Babilon, Tobermory pătrunse în cameră, înaintînd cu paşii săi catifelaţi şi o studiată nonşalanţă printre picioarele musafirilor din jurul mesei de ceai.

Brusc, se așternu o tăcere plină de jenă dacă nu de confuzie. Orice s-ar fi spus, ideea de a te adresa de la egal la egal unei pisici ca toate pisicile, a cărei capacitate mintală primise o recunoaștere oficială, nu era chiar de natură să te facă să te simți în largul tău.

— Doriți un pic de lapte, Tobermory? întrebă Lady Blemley, pe un ton în care se simțea o anume crispare.

— Ei și ce dacă doresc, fu răspunsul, rostit cu o totală indiferență.

Alt fior, acum de emoție reținută, îi străbătu pe cei de față și dacă Lady Blemley vărsă puțin lapte cînd îl turnă în farfurie cu o mînă ușor tremurătoare, trebuie să-i acordăm circumstanțe atenuante.

— Mă tem că mai mult l-am risipit pe covor, spuse ea în chip de scuză.

— Covor de lînă pură, dé, da' la urma-urmei, nu-i al meu, fu replica lui Tobermory.

O nouă tăcere se așternu grea asupra grupului, după care, domnișoara Resker, pe cel mai potrivit ton al său de filantroapă comunală de profesie, îl întrebă dacă vorbirea omenească fusese greu de învățat. Tobermory i se uită o clipă drept în ochi, apoi își întoarse senin privirea într-o direcție nedefinită. Evident, în concepția lui despre viață nu figura obligația de a răspunde la întrebările pisălogilor.

— Ce părere aveți despre inteligența omului? îl atacă Mavis Pellington.

— Specificați a cărui om, ceru Tobermory glacial.

— A, de exemplu, a mea, făcu Mavis, cu un rîs nătîng.

— Mă puneți într-o situație penibilă, spuse Tobermory, pe un ton și cu o atitudine care nu vădeau nicicum că s-ar fi simțit în încurcătură. Cînd a fost vorba să fiți invitată, Sir Wilfrid s-a împotrivit susținînd că printre cunoștințele lui nu există nici o femeie cu un creier de găină ca al dumneavoastră și că totuși trebuie făcută o deosebire între a fi ospitalier și a da azil debililor mintali. La care Lady Blemely a răspuns că dacă merită să fiți invitată pentru ceva, e tocmai pentru lipsa dumneavoastră de inteligență, căci sînteți singura persoană care-i păreți destul de tîmpită ca să le cumpărați vechea mașină. Știți care, aceea

pe care-au botezat-o „Visul lui Sisif", fiindcă urcă bine la deal, cu condiţia s-o împingă cineva din urmă.

Protestele Lady-ei Blemley ar fi fost de mai mare efect, dacă, întîmplător, în dimineaţa aceleiaşi zile, nu i-ar fi strecurat lui Mavis că maşina în cauză era exact ce-i trebuia ca să se întoarcă la conacul ei din Valea Devonshire.

Maiorul Barfield încercă o diversiune, lansîndu-se în discuţie cu toată autoritatea.

— Ia zi, idila matale cu roşcovana tărcată de la grajd, cum mai merge, ai?

Pe loc, toată lumea simţi că maiorul Berfield făcuse o imensă gafă.

— Asemenea chestii nu se discută de obicei în public, răspunse Tobermory distant. Din puţinul cît ţi-am putut eu observa purtările de cînd ai intrat în casa asta, nu prea cred c-ai aprecia drept elegant din partea mea dacă ţi-aş întoarce-o, făcînd conversaţie pe tema idilelor matale.

Panica ce-o stîrniră aceste cuvinte nu se mărgini numai la domnul maior.

— Fii drăguţ şi du-te să vezi dacă bucătarul ţi-a pregătit cina, se grăbi Lady Blemley să-i sugereze, prefăcîndu-se a nu şti că pînă la cina lui Tobermory mai trebuiau să se scurgă cel puţin două ore.

— Mulţam', spuse Tobermory, dar abia mi-am luat ceaiul. Nu vreau să mor de indigestie.

— Nu ştiu dacă ai auzit şi tu, dar pisicile au nouă vieţi, sări entuziast Sir Wilfrid.

— Tot ce se poate. În schimb, au un singur ficat, fu răspunsul lui Tobermory.

— Adelaida! interveni doamna Cornett. Ai cumva de gînd să dai atîta nas cotoiului ăsta, încît să-l laşi să ne bîrfească prin camerele servitorilor?

Panica deveni acum unanimă. O cornişă înconjura etajul, trecînd prin dreptul ferestrelor mai tuturor camerelor de oaspeţi din conac, iar memoria celor de faţă le spunea, spre consternarea lor, că acesta fusese, la orice oră, locul preferat de plimbare al lui Tobermory, de unde putea să stea cu ochii după porumbei... şi Dumnezeu ştie după ce altceva. Dacă în criza de franchetă ce-l apucase, îi trecea cumva prin gînd să-şi evoce amintirile, re-

zultatul ar fi fost mai mult decît năucitor. Doamna Cornett care-și petrecea o bună parte din timp la măsuța de toaletă, și al cărei ten, deși neschimbat, era denumit capricios, păru la fel de stînjenită ca și maiorul Barfield. Domnișoara Scrawen, care scria versuri de o senzualitate sălbatică și ducea o viață fără pată, vădi o ușoară iritare: în intimitate, poți fi oricît de virtuos și chiar metodic, dar asta nu înseamnă că vrei s-o afle toată lumea. Bertie van Tahn, care la șaptesprezece ani decăzuse atît de jos încît renunțase de mult să decadă mai departe, căpătă paloarea unei flori de gardenia, dar nu făcu greșeala de a se năpusti afară din cameră, ca Odo Finsberry, un tînăr gentleman, despre care se bănuia că se pregătește pentru o carieră eclesiastică și, probabil, fusese tulburat peste măsură la gîndul lucrurilor scandaloase ce le putea afla pe seama semenilor săi. Clovis avu suficientă prezență de spirit ca să păstreze o expresie impasibilă; în sinea sa, însă, calcula cît timp i-ar trebui ca să-și procure prin mica publicitate un complet de șoareci durdulii, cu care să cumpere tăcerea lui Tobermory.

Agnes Resker nu putea suporta să treacă neobservată, nici măcar într-o situație atît de delicată ca aceasta.

— Ce caut eu aici? întrebă ea dramatic.

Tobermory acceptă provocarea pe loc.

— Judecînd după cele ce-i spuneați ieri, pe terenul de crochet, doamnei Cornett, căutați de mîncare. Pe alde Blemley îi zugrăveați drept cele mai plicticoase gazde pe care le cunoașteți, în schimb, ziceați dumneavoastră, au măcar atîta minte că-și angajează bucătari de mîna întîi; altminteri, ziceați, cu greu ar mai găsi pe cineva care să le accepte invitația a doua oară.

— Minciună, fiecare cuvînt e o minciună! strigă Agnes cu glasul flămîndului de adevăr. Martoră mi-i doamna Cornett...

— Doamna Cornett a repetat cuvînt cu cuvînt ce-ați spus lui Bertie van Tahn și a și adăugat: femeia asta probabil că participă regulat la Marșul Foamei; de hatîrul a patru mese pe zi s-ar duce și la capătul lumii. La care Bertie van Tahn a răspuns că...

În acest punct, din fericire, darea de seamă suferi o întrerupere. Tobermory, care-l zărise pe chipeșul motan al

pastorului, cel de culoarea gălbenuşului de ou, furişindu-se printre boschete în direcţia grajdului, se făcu nevăzut în mai puţin de o clipă prin glasvandul deschis înspre terasă.

O dată cu dispariţia prea talentatului său elev, Cornelius Appin se pomeni luat pe sus de o adevărată furtună de reproşuri amare, întrebări îngrijorate şi rugăminţi spăimoase. Asupra lui cădea întreaga răspundere, şi, ca atare, avea datoria să împiedice prin orice mijloc agravarea situaţiei. Putea Tobermory să împărtăşească şi altor pisici primejdiosul său har? aceasta fu prima problemă la care i se ceru răspuns. E posibil, explică domnul Appin, ca Tobermory să fi început inţierea prietenei lui cele mai intime, roşcovana tărcată de la grajd, dar e greu de crezut că învăţătura lui să se fi răspîndit pînă acum pe un teritoriu mai larg.

— În cazul ăsta, declară doamna Cornett, o fi Tobermory un animal de rasă şi un motan adorabil, dar nu mă îndoiesc, Adelaida că eşti de acord cu mine; şi el, şi roşcovana de la grajd, trebuie lichidaţi în cel mai scurt timp.

— Doar nu-ţi închipui că mi-a făcut plăcere ultimul sfert de oră, răspunse abătută Lady Blemley. Soţul meu şi cu mine sîntem foarte ataşaţi de Tobermory... mai bine-zis, eram, pînă la experienţa asta oribilă la care a fost supus; acum, însă, singura soluţie e să-l facem să dispară cît mai repede.

— Ce-ar fi să punem niţică stricnină în resturile de la cină care i se dau de obicei? propuse Sir Wilfrid. Pisica de la grajd mă duc s-o înec cu mîinile mele. Vizitiul are s-o regrete, dar am să-i explic că amîndouă animalele au căpătat o chelbe foarte molipsitoare şi că ni-e teamă să n-o dea şi la cîini.

— Dar marea mea descoperire! izbucni domnul Appin. După atîţia ani de cercetări şi experienţe...

— Puteţi face experienţe cu boulenii de la fermă, care sînt păziţi cumsecade, spuse doamna Cornett, sau cu elefanţii de la Grădina Zoologică. Se spune despre dînşii că-s extrem de deştepţi şi au în plus avantajul că nu ni se plimbă prin odăi, nu stau pe sub fotolii şi aşa mai departe.

Un arhanghel care, proclamînd izbînda catolicismului pe întreg mapamondul, ar afla că reprezentanţii Vaticanului se opun şi, prin urmare, izbînda se amînă, şi tot n-ar încerca o dezamăgire de proporţiile celei a lui Cornelius Appin la vederea felului cum îi era primită minunata descoperire. Opinia publică, însă, i se şi pronunţase împotrivă; de fapt, dacă s-ar fi iniţiat un plebiscit în jurul acestei chestiuni, probabil că o impresionantă minoritate ar fi votat ca tratamentul cu stricnină să i se aplice şi lui însuşi.

Numai din lipsa unor trenuri la ore acceptabile şi din nerăbdarea de a vedea lucrurile puse la punct, invitaţii nu dădură bir cu fugiţii, care încotro; însă dineul din seara aceea nu fu ceea ce se chemă un succes monden. Sir Wilfrid avusese unele greutăţi cu pisica de la grajd şi ulterior, cu vizitiul. Agnes Resker se mulţumi, ostentativ, cu o înghiţitură de pesmet uscat, şi acela fără unt, avînd aerul că muşcă dintr-un inamic personal, iar Mavis Pellington îşi impuse o tăcere vindicativă. Lady Blemley ţinu un monolog crezînd că întreţine o conversaţie, dar ochii îi erau aţintiţi asupra uşii. O farfurioară cu resturi de peşte meticulos otrăvite aştepta pe bufet, dar la masă se serviră şi prăjiturile, şi îngheţata, fără ca Tobermory să-şi fi făcut apariţia, nici în sufragerie, nici în bucătărie.

Funebrul dineu păru o adevărată explozie de bucurie în comparaţie cu veghea care urmă în fumoar. Mîncarea şi băutura ţinuseră barem loc de distracţie şi-i sustrăseseră de la jena ce cîştiga teren. În starea de încordare, pusă pe ceartă, a tuturor, nici vorbă de un bridge şi după ce Odo Finsberry interpretă lugubru „Melisanda în pădure", pentru un public total insensibil la frumos, se renunţă şi la muzica de cameră. La unsprezece noaptea servitorii se duseră la culcare, anunţînd că fereastra de la cămară fusese lăsată deschisă ca de obicei, pentru uzul personal al lui Tobermory. Invitaţii, după ce devorară stocul curent de reviste, ajunseseră la volumaşe din seria „Clasicii pentru toţi" şi la vechile colecţii din „Punch", broşate. La intervale regulate, Lady Blemley făcea cîte o vizită în cămară, întorcîndu-se de fiece dată cu o expresie atît de deznădăjduită, încît devenea inutilă orice întrebare.

La două noaptea, Clovis întrerupse copleşitoarea tăcere:

— La noapte nu mai vine acasă. La ora asta, probabil, stă cu un reporter al ziarului local şi-i dictează primul capitol din Amintiri. Numai Lady Nu-Ştiu-Cine nu va figura în ele. Va fi senzaţia zilei.

După ce contribui astfel la buna dispoziţie generală, Clovis se duse să se culce. Unul după altul, dar la mari intervale, tovarăşii de petrecere îi urmară exemplul.

Servind matinala ceaşcă de ceai în fiecare cameră rînd pe rînd, servitorii dădeau acelaşi invariabil răspuns la aceeaşi invariabilă întrebare. Tobermory nu se întorsese acasă.

Ultimul dejun fu o formalitate şi mai neplăcută decît dineul din ajun, presupunînd că era posibil ceva mai neplăcut, dar încă înainte ca lumea să se ridice de la masă, surveni în sfîrşit o veste bună. Cadavrul lui Tobermory fu adus din boschetul unde tocmai îl găsise un grădinar. Judecînd după muşcăturile de la gît şi după perii de culoarea gălbenuşului de ou dintre gheare, îşi dăduse obştescul sfîrşit într-o luptă absolut inegală cu chipeşul motan al pastorului.

Către amiază, oaspeţii părăseau conacul, iar Lady Blemley izbutise să-şi revină pînă într-atît, încît să adreseze domnului pastor o scrisoare extrem de necuviincioasă pe marginea pierderii nepreţuitului său motan.

Tobermory, primul elev care a absolvit cursul lui Appin, fu predestinat să nu aibă continuatori. Cîteva săptămîni mai tîrziu, un elefant de la Grădina Zoologică din Dresda, care pînă atunci se manifestase ca o fire cu desăvîrşire potolită, se înfurie brusc şi ucise un cetăţean al Marii Britanii, care, cel puţin după aparenţe, nu-i făcea nimic decît că se juca cu el. In ziare, numele victimei apăru cam incert, o dată Oppin, altă dată Eppelin, însă prenumele era scris exact: Cornelius.

— Dacă se apucase cumva să-l înveţe pe bietul animal verbele nemţeşti neregulate, spuse Clovis, atunci şi-a primit răsplata.

BOU CU ARTĂ

Theophil Eshley era de profesiune artist plastic, şi anume pictor animalier, specializat, sub înrîurirea mediului, în şeptel. Nu trebuie însă să se creadă că trăia la vreo herghelie sau fermă, într-o ambianţă de coarne, copite, muls şi însemnat cu fierul roşu. Locuinţa-i comodă se afla într-un aşa-numit parc dintr-un cartier plin de vile care abia scăpase de primejdia de a fi numit rezidenţial. O latură a grădinii sale dădea însă pe o mică păşune plină de pitoresc, unde un vecin mai întreprinzător mîna la păscut nişte văcuţe din aşa-numita rasă anglo-normandă, pline de pitoresc şi ele. Vara, la amiază, acestea, înfundate pînă la genunchi în iarba înaltă, se aţineau la umbra unui pîlc de nuci, iar soarele împestriţa cu pete de lumină părul lor unsuros. Inspirat, Eshley zugrăvise încîntătoarea privelişte a două asemenea vaci în repaos pe un fundal de nuci, fîneaţă şi soare filtrat printre frunze, iar Academia Regală prezentase tabloul, cu toate onorurile, în cadrul salonului său de vară. Academia Regală îşi educă vlăstarele într-un spirit de perseverenţă metodică şi ordonată. Eshley, autorul unui tablou consacrat şi de succes reprezentînd vite în curs de moţăială, pline de pitoresc, sub un pîlc de nuci, nu avu încotro şi continuă aşa cum debutase. „Reculegere la amiază", studiul a două vaci cafenii sub un nuc fu urmat de „Amiază reculeasă", studiul unui nuc cu două vaci cafenii dedesubt. După care urmară „Ceasul cînd dorm şi bărzăunii", „Refugiul cirezii", „Reverie în împărăţia laptelui", toate studii de nuci şi vaci cafenii. Două încercări de a evada din tradiţia ce singur şi-o crease, „Turturele speriate de apropierea uliului" şi „Lupi în cîmpia romană" constituiră eşecuri răsunătoare şi i se întoarseră în atelier anatemizate ca nişte erezii. Iertarea păcatelor, însoţită de împăcarea cu publicul, şi-o dobîndi abia după „Un petic de umbră pentru reveriile dătătoarelor noastre de lapte".

Intr-o frumoasă după-amiază dinspre sfîrşitul toamnei, cînd tocmai finisa la nuanţă un studiu de păşune, vecina sa, Adela Pingsford, dădu buzna la uşa atelierului, gata-gata s-o spargă cu bătăile ei alarmante.

— Un bou la mine în grădină, strigă ea în chip de explicaţie a vijelioasei intruziuni.

— Un bou, o îngînă Eshley. Apoi, cu un aer destul de nătîng: — Un bou, în ce manieră?

— Ah, nu ştiu în ce manieră, ripostă doamna. Un bou ca toţi boii şi destul de nemanierat, deşi contra lui personal nu am nimic. Grădina, însă, abia mi-am pregătit-o pentru iarnă şi cu un bou plimbîndu-se de colo-colo, n-o văd de loc bine la primăvară. Fără să mai vorbesc de crizanteme, care abia mi-au înflorit.

— Cum a intrat în grădină? se interesă Eshley.

— Îmi închipui că pe poartă, răspunse doamna, începînd să-şi piardă şi restul de calm ce-i mai rămăsese. Doar n-o fi sărit peste zid şi nici n-o fi fost lansat din avion ca reclamă pentru conservele din carne de vită. Problema cea mai arzătoare nu e cum a făcut el să intre, ci ce facem noi ca să iasă.

— Singur, nu e de acord? întrebă Eshley.

— Dacă aveam acordul lui, reluă Adela Pingsford pe punctul de a deveni furioasă, nu mai veneam să discut chestiunea cu dumneavoastră. Sînt absolut singură. Fata în casă are azi ziua ei liberă, iar bucătăreasa, o durere de cap că nu se poate mişca din pat. Tot ce-am studiat la pension şi-am învăţat la şcoala vieţii că se face pentru a evacua o namilă de bou dintr-o grădină, pur şi simplu mi-a zburat din minte. N-am avut decît o idee: că dumneavoastră care sînteţi vecinul cel mai apropiat şi pictor animalier specializat în şeptel, fiind, probabil, mai mult sau mai puţin familiarizat cu subiectele pe care le pictaţi, îmi veţi putea da o mînă de ajutor. Pesemne însă că m-am înşelat.

— Nu neg, pictez vaci, recunoscu Eshley, dar în ce priveşte întoarcerea pe drumul cel bun a boilor rătăciţi nu am nici o competenţă. Desigur, am văzut la cinematograf asemenea episoade, dar întotdeauna şi cu cai plus altă recuzită, din belşug; fără să mai spun că niciodată nu se poate şti dacă ce vedem noi pe ecran nu sînt trucaje.

Adela Pingsford nu-i mai răspunse nimic, în schimb îl conduse în grădină. Aceasta, de dimensiuni normale, părea mică numai în comparaţie cu boul, fioros de mare

şi pestriţ, aramiu de la cap pînă la umeri, alb-murdar pe coaste şi dindărăt, cu o pereche de urechi flenduroase şi nişte ochi mari, injectaţi. Într-un cuvînt, semăna cu cochetele dătătoare de lapte pe care le zugrăvea Eshley cam în aceeaşi măsură în care o căpetenie de trib kurd poate semăna cu o gheişă. Eshley rămase cît mai aproape de poartă pentru a studia din perspectiva acesteia înfăţişarea şi atitudinile animalului. Adela Pingsford păstra în continuare tăcerea.

— Boul mănîncă o crizantemă, spuse într-un tîrziu Eshley, cînd tăcerea devenise de nesuportat.

— Ah, ce spirit de observaţie aveţi, exclamă Adela cu amărăciune. Nimic nu vă scapă. Dar, ca să fim precişi, în momentul de faţă, ţine în gură şase crizanteme.

Nevoia de a trece la acţiune devenea imperioasă. Eshley făcu un pas, doi în direcţia animalului, bătu din palme şi emise diferite variaţiuni pe tema „hîş-şu-u". E posibil ca boul să-l fi auzit, însă n-o arătă nicicum.

— Dacă prind vreodată nişte găini în grădina mea, spuse Adela, să ştiţi că pe dumneavoastră vă chem să le speriaţi, categoric. Aveţi un „şu-u" superb. Pînă atunci însă v-ar deranja prea tare dac-aţi încerca să izgoniţi boul? Văd că a trecut la Mademoiselle Louise Bichot, adăugă ea cu o glacială stăpînire de sine, în vreme ce o floare de un portocaliu aprins dispărea molfăită în imensa gură bovină.

— Fiindcă sînteţi atît de amabilă în ce priveşte speciile de crizanteme, spuse Eshley, ţin şi eu să vă informez că boul e un Ayshire autentic.

Gheaţa stăpînirii de sine se topi pe loc, iar Adela Pingsford trecu la un mod de-a se exprima ce-l apropie instinctiv pe pictor de bou; smulse un arac şi zvîrli cu el în coastele pestriţe. Operaţiile de transformare prin masticaţie a Mademoiselle-ei Louise Bichot într-o salată de petale fură suspendate pentru un răstimp destul de lung, cît îi trebui boului ca să privească şi să se concentreze asupra aruncătorului de araci. Adela, deopotrivă de concentrată în aceeaşi direcţie, vădea o ostilitate mai mare. Dar fiindcă animalul nici nu-şi cobora capul, nici nu lovea din picior, Eshley se aventură într-o a doua demonstraţie de lăncier, cu alt arac; de data aceasta, boul

părea să fi înțeles — era indezirabil; mușcă grăbit dar zdravăn din tufa plină pînă adineaori de crizanteme și porni în pas alergător de-a cumerzișul grădinii. Eshley, dînd buzna să-l conducă înspre poartă, nu izbuti decît să-i precipite pasul în galop. Cu un aer nedumerit, dar fără urmă de șovăială, boul trecu peste îngusta peluză denumită de către sufletele caritabile teren de crochet și își croi drum prin glasvand direct într-un salon. Încăperea, plină cu vase cu crizanteme și alte plante tomnatice, era decorul ideal pentru a-l ajuta să uite că abia se întrerupsese din păscut. Eshley, apreciind însă că în ochii boului se întrezărea o sclipire iritată ce chema la respect, renunță să mai intervină în opțiunile acestuia pentru o ambianță sau alta.

— Domnule Eshley, se auzi glasul tremurător al Adelei. Eu v-am rugat să mînați animalul ăsta afară din grădină și nu să mi-l aduceți în casă. Dacă trebuie neapărat să-i ofer găzduire, prefer să-i pun la dispoziție grădina și nu salonul.

— Mînatul bovinelor nu face parte din maniera mea de pictor animalier, fu răspunsul lui Eshley. Dacă țin bine minte, v-am mai spus-o și adineaori în fața priveliștii de afară.

— Întru totul de acord cu dumneavoastră, replică doamna. Tablouri drăgălașe cu văcuțe drăgălașe, iată la ce sînteți bun. Nu cumva v-ar face plăcere să schițați și boul ăsta simțindu-se ca la el acasă în salonul meu?

De data aceasta, lucrurile luaseră o înfățișare categorică; Eshley se și îndreptă spre ușă.

— Încotro? strigă Adela.

— Doar n-am s-o fac cu mîna goală, i se răspunse.

— Cu mîna goală? Dar nici cu arcanul nu vreau. Dacă vă luptați cu el îmi devastați salonul.

Pictorul însă și ieșea din grădină. Peste cîteva minute se întorcea, înarmat cu un șevalet, un taburet, o paletă și pensule.

— Vreți să spuneți c-o să vă instalați aici, senin și netulburat, ca să pictați bestia în timp ce-mi devastează salonul? îngăimă Adela.

— Dumneavoastră mi-ați sugerat tema, răspunse Eshley, așezîndu-și pînza pe șevalet.

— Vă interzic. Vă interzic categoric! fu vijeliosul strigăt al doamnei.

— Nu văd cu ce drept, își dădu cu părerea pictorul. Doar nu puteți pretinde că boul e al dumneavoastră, fie și prin adopțiune.

— Pesemne uitați că salonul e al meu și că florile pe care le devorează sînt ale mele, argumentă Adela furibundă.

— Dumneavoastră uitați pesemne că bucătăreasa zace cu o durere de cap, spuse Eshley, și că dacă a izbutit să tragă un pui de somn reconfortant, strigătele o vor trezi. Pentru oamenii de condiția noastră socială, considerațiunea față de alții se cere a fi un principiu fundamental de conduită.

— Omul ăsta e nebun! răcni tragic Adela. In clipa următoare, s-ar fi părut însă că de fapt ea era aceea care își pierduse mințile. Boul terminînd vasele de flori și coperta lui Israel Kasilsch, vădea intenția de a-și preschimba actualul cîmp de acțiune pentru altul, mai larg. Eshley, sensibil la nervozitatea lui, îi aruncă pe loc cîteva rămurele de iederă pentru a-l stimula să-i pozeze mai departe.

— Există un vechi proverb pe care nu-l țin minte exact, făcu el. „Decît un bou întreg pe masă, mai bine un pumn de iarbă, dar să fie bucurie în casă", sau cam așa ceva. Mi se pare că avem toate condițiile ca abia astăzi să-i apreciem înțelepciunea.

— Eu mă duc la biblioteca publică de-alături să-i rog să telefoneze la poliție, îl anunță Adela, trîntind ușa în urma ei.

Peste cîteva minute, boul luminat probabil de gîndul că într-un staul mai puțin excepțional îl aștepta un borhot mai gustos, părăsi salonul cu multă băgare de seamă, verifică din privirea-i gravă că nu-l pîndea nici un arac mînuit de mînă omenească și traversă grădina spre ieșire, în grabă, dar cu călcătura-i apăsată. Eshley își strînse ustensilele și urmă exemplul boului, lăsînd reședința doamnei pe seama bucătăresei și a durerilor de cap.

Acest episod însemnă în cariera lui Eshley cotitura hotărîtoare. Remarcabilul său tablou, „Bou în salonaș,

către finele toamnei" constitui unul dintre succesele de senzaţie ale Salonului de la Paris, fu expus la Munich, şi cumpărat de către guvernul bavarez, la concurenţă cu trei fabrici de conserve de carne ce-l supralicitau. Din clipa aceea, succesul îi fu asigurat; doi ani mai tîrziu, Academia Regală se socotea fericită să poată expune la loc de onoare marea lui pînză: „Gorile devastînd un budoar".

Eshley dărui Adelei Pingsford un nou exemplar din Israel Kalisch şi două superbe răsaduri de Madame André Blusset în floare, dar între ei nu se petrecu nimic din ceea ce s-ar putea numi cu adevărat o împăcare.

În româneşte de:
RADU NICHITA

VALENTIN SILVESTRU
(România)

S-a născut la Vaslui în 1924. Urmează Literele şi Filosofia la Bucureşti. Cronicar dramatic, redactor la „România literară". Publică schiţe, nuvele, foiletoane, scenarii vesele pentru radio şi televiziune, comedii pentru teatrul de păpuşi, scenarii de filme satirice, antologii de umor. Traduce teatru comic universal. Întemeiază şi conduce cenacluri, printre care cel dintîi Cenaclu al scriitorilor români de satiră şi umor. E unul din ctitorii şi animatorii Festivalului republican al umorului de la Vaslui. Publică volume de umor şi satiră printre care: **„O femeie aprigă", „Jurnalul cu file violete", „Glastra cu sfecle", „Tufă de Veneţia", „De ce rîdeau gepizii...", „Cînd plouă, taci şi ascultă", „Zîna castraveţilor", „Arta îmbrobodirii"**. Teatrolog, autor al mai multor cărţi de eseistică şi teorie specializată, unele distinse cu Premiul Academiei Române, Premiul Uniunii Scriitorilor, Premiul Asociaţiei oamenilor de artă.

Lucian Raicu apreciază că prozele satirice ale lui Valentin Silvestru „au aerul unor imperturbabile dări de seamă. Calmul expunerii sale neparticipative cade, fără a preveni, asupra unor situaţii aberante în chiar tipicitatea lor, asupra unor şocante dereglări ale omenescului, ale normei morale, ale firii lucrurilor, ale traiului cotidian".

POEZIE ORGANOLEPTICĂ

Din analiza făcută la centrul judeţului reieşi că „Festivalul vinului" nu avusese, după trei ediţii anuale, succes, nu dobîndise „relief" — cum se pronunţase un profesor de geografie pensionar — nici prestanţă — cum declarase un fost maestru de dansuri moderne, acum croitor de gulere la teatrul de stat. Se stabili deci că o comisie alcătuită din cîţiva competenţi de diverse specialităţi să studieze dacă e cazul să se continue — într-o altă formulă — sau să se renunţe. Ţinutul avea vinuri vestite şi o producţie bogată, dar organizarea unei manifestări de „cultură viticolă şi cercetare oenologică", aşa cum fusese subintitulată, era pretenţioasă; uite că nu izbutise.

Competenţii se adunară la sediul Direcţiei agricole unde întoarseră chestiunea pe toate feţele şi, fireşte, pe toate dosurile. Un inspector propuse desfiinţarea festivalului, ca nerentabil. Alt inspector ceru înfiinţarea unui festival pomicol, întrucît judeţul strălucea prin perele şi corcoduşele sale. „Şi ce sesiune ştiinţifică să ţinem noi despre zarzăre?" — întrebă preşedintele comisiei, care era

economist şef la Fabrica de jartiere. Nu, propunerea nu era rezonabilă. Se mai profilară, pe cerul discuţiei, o ipoteză privitoare la o reuniune despre istoria Orientului, un tîrg al lactatelor tradiţionale, o expoziţie de furci, ţăpoaie şi greble din feudalismul tîrziu pînă azi, dar era limpede că nu se nimerea un înlocuitor convenabil pentru ce era sortit să dispară. „După părerea mea — rosti, într-un tîrziu, vicepreşedintele comitetului de cultură — festivalul nostru n-a reuşit fiindcă n-a avut parte de o personalitate marcantă". „Ba a avut — protestă directoarea întreprinderii Vinalcool" — l-a avut pe dom'profesor Cloţopan de la Liceul agroindustrial, pe dom' Popa de la I.A.S., pe dom' Turturică . . ." „Sînt personalităţi — conveni vicepreşedintele — dar nu marcante". „Dom' Turturică e foarte marcant — se încăpăţînă directoarea — îl cunosc mulţi dincolo de graniţele judeţului". Vicepreşedintele explică răbdător ce înseamnă „marcant"; un om celebru în toată ţara şi care vorbeşte şi la televizor. Şi-l dădu ca exemplu pe un cîntăreţ de muzică uşoară care-şi povestise recent biografia la Albumul duminical relatînd că rămăsese orfan de tată şi cîntase prima oară la o vîrstă fragedă, spontan, într-o luncă, luîndu-se la întrecere cu cucii. „Prin urmare — se supără şeful personalului de la cooperativa „Avîntul mobilei" — dumneata ai vrea ca ăsta să vină aici şi să facă niscaivai goange, în timp ce noi ţinem concursul . . ." „Nu m-aţi înţeles — explică iar, calm, vicepreşedintele. E vorba să punem în fruntea juriului un om de seamă din domeniul cultural. Dacă vrem ca festivalul să aibă prestigiu şi răsunet, să scrie ziarele despre dînsul, apoi trebuie să-l lărgim, să-l facem interjudeţean, şi mai ales să invităm oameni de cultură. Scriitori, artişti..." „Bun — aprobă preşedintele — vasăzică noi mirosim buchetul vinurilor şi ei, în timpul ăsta, dansează balet. Ori ce dracu'?" Era rîndul celui de la cultură să se şifoneze. „De ce nu mă lăsaţi să-mi termin ideea? Puteţi s-o şi respingeţi, dar întîi ascultaţi-o pînă la capăt". Directoarea observă că s-a făcut tîrziu şi ea are de hrănit acasă un bărbat, două fete şi-o cumnată venită în vizită din Mehedinţi. Cel de la jartiere mormăi că o idee prea lungă îşi pierde eficienţa pe drum. Preşedintele comisiei bătu în masă cu verigheta şi-i ceru vorbitorului să-şi exprime ideea

pînă la capăt, cu condiţia ca acel capăt să nu fie prea îndepărtat. Activistul cultural tuşi şi reluă: „Dacă instalăm în fruntea juriului un om însemnat, numele lui îi atrage pe mulţi, care altfel n-ar veni. Şi oare ce avem de pierdut? Pînă acum au fost preşedinţi oameni de ştiinţă viticolă. Punem o dată şi un om de altă ştiinţă, sau de artă. Bun înţeles, unul cu aureolă." „Aici însă trebuie şi pricepere, nu numai firmă". „Eh, mare pricepere... N-avem un regulament? Îi dăm regulamentul. Ceilalţi din juriu vor fi specialiştii noştri. Preşedintele e... aşa... de protocol... el ţine discursul inaugural, salută, conduce, toastează..."

Pe la patru dimineaţa comisia hotărî să propună o nouă formulă, cultural-ştiinţifică, a festivalului, să-i dea amploare interjudeţeană şi să-l numească „Sărbătoarea lui Dionisos".

Propunerea fu acceptată şi vicepreşedintele culturii mandatat să aducă de la Bucureşti o personalitate marcantă, care să prezideze manifestarea.

Se găsi un poet corpolent, cu mustaţă stufoasă, redactor la o revistă importantă, autor de texte de cîntece şi marşuri, dramaturg de scenete în favoarea economiilor şi prozator-agricol, în sensul că la aniversările de cifră rotundă ale cooperativizării scria evocări despre felul în care tatăl său se frămîntase dacă să intre sau nu. Primise oferta de preşedinţie după ce ceruse să se trimită cîteva adrese prin care să fie solicitat: de la redacţia ziarului, de la Consiliul ziariştilor, de la Uniunea Scriitorilor şi de la Sanepid, unde soţia sa de-a treia era deratizoare-şefă. Altfel se vădi a fi un om duhliu: povestea tot timpul anecdote, cunoştea amănunte picante din viaţa actriţelor de estradă şi-i plăcea să bea „un vin bun — dar nu tare".

Vicepreşedintele comitetului de cultură, directorul întreprinderii agricole de stat şi profesorul de specialitate de la Liceul agroindustrial se însărcinară să-l pună în temă. În primul rînd, să-l familiarizeze cu „tehnica degustării" şi cu modul de funcţionare al juriului. Astfel că vineri după-amiază (concursul începea sîmbătă dimineaţa) erau toţi patru aşezaţi în jurul mesei, în salonul de recepţie al Consiliului popular şi desfăşurau repetiţia generală.

„Noi am tipărit şi un regulament — i se spuse oaspetelui — aşa că am zice să ne ţinem după el". „Ne ţinem după ce vreţi dumneavoastră" — admise jovial musafirul. Şi pe urmă rîse scurt: „Dar brînzica de colo e de mîncare?" „E special pentru operaţiune". „Aha... Şi pîinica aia albă?" „Şi ea. Le veţi consuma între două probe". „Sper să corespund — rîse iar poetul. În orice caz, la mîncare puteţi conta pe mine". „Mă iertaţi — interveni, sfios, profesorul — printre condiţiile ce se cer unui bun degustător e să fie într-o stare de sănătate perfectă, fără gripă, guturai, obosit, să nu fumeze şi să nu consume mîncăruri picante, grele, dulciuri, rîntaşuri". Oaspetele atrase atenţia că el se poate ţine o jumătate de zi fără „mîncărică", dar după aia, dacă nu intră într-un „borşuleţ, un ostropel, un iepuraş ceva, cu nişte clătituţe", atunci i se distrug toate simţurile. «A, nu — se sperie profesorul — în nici un caz. Iar simţurile trebuie să vă rămînă intacte. Chiar aşa zice şi regulamentul: „Să aibă o bună memorie olfactivă şi gustativă, şi să-şi fixeze percepţiile prin repetarea probelor». „Domnilor — spuse grav Poetul — memorie am, guturai n-am, viciul fumatului mi-e străin, dar dacă mă ţineţi înfometat eu nu mai răspund de obiectivitatea mea". Se propuse deci o pauză rezonabilă în timpul căreia să se îngurgiteze.

— Acum trecem la fapte — anunţă, solemn, directorul. Vinurile vor fi aduse în succesiunea regulamentară: de la alb la roşu, de la uşor la tare, de la sec la dulce, de la nou la vechi...

— De la Ana la Caiafa...

— Poftim? — întrebă directorul.

— Am glumit dom'le... Daţi-i înainte!

— Eu zic să citim regulamentul şi pe măsură ce citim...

Propunerea profesorului fu amînată. Căci mai întîi trebuiau chemaţi servanţii. Apărură deci două fete în costume populare şi un flăcău în frac de culoarea leuşteanului, cu papion portocaliu. Salutară respectuoşi şi puseră un bol mare de cristal în mijlocul mesei. Apoi turnară primul vin în paharele strălucitoare. Vicepreşedintele de cultură aminti că aici intervine un crainic care anunţă soiul, anul recoltei, calităţile probei etc. Poetul întrebă că el ce

face în timpul ăsta? „În timpul ăsta dumneavoastră ascultaţi." „Şi cînd mă reped la sorbitură?" „Tocmai că nu vă repeziţi". „Daţi-mi voie, vă rog — se amestecă, plîngăreţ, profesorul — cel mai bine e să ne ţinem de regulament. Eu citesc."

— Bine, dom'le, citeşte... Lăsaţi-l, domnilor, să citească...

— „Unu: Se toarnă vinul încet pe marginea paharului, care se ţine înclinat spre sticlă; dar se înclină şi sticlele spre pahar, ca vinul să se prelungească fără clăbucire sau tulburare, pînă la 1/3 din pahar".

— Ia să văd: prin urmare, înclin şi sticla, şi paharul... Dar jumătate din licoare se lăţi pe faţa de masă din borangic.

— Na, că am clăbucit-o — se amuză sincer experimentatorul.

— Apoi nu, dumneavoastră nu trebuie să manipulaţi sticlele şi paharele — se amestecă directorul. Asta fac dînşii — şi arătă către trio-ul înţepenit lîngă perete, ca sentinelele în post.

— M-am luat după regulament. N-a citit aşa? N-ai citit aşa, dom'le? îl interpelă aţos pe profesor. E şi un principiu de fizică: dacă torni un lichid dintr-un corp înclinat în alt corp înclinat se varsă toată daravela... Aici trebuie să fie o greşeală de tipar în regulamentul dumneavoastră.

— Ascultă, Mitică — stabili, ferm, vicepreşedintele — dă-l dracului de regulament. Încurci omul . . .

Profesorul numit Mitică se înţepeni în scaun, îndărătnic.

— Ba să mă iertaţi: dumnealui a greşit, fiindcă a turnat de sus. Ce scrie aici, negru pe alb?

— Ia să văd şi eu — se repezi oaspetele — chiar ce scrie?... Da, dom'le, are dreptate: „Se evită turnarea de sus, care contribuie la aerisirea vinului şi pierderea aromei sau a buchetului". Sigur. Just. Să-l lăsăm să citească. Eu am greşit. Bravo, dom'le, dă-i înainte.

Se hotărî însă că preşedintele juriului nu toarnă. I se toarnă.

— Apoi se apreciază culoarea şi limpiditatea vinului, îndreptîndu-se paharul spre sursa de lumină (care trebuie să fie naturală sau de bec mat).

Cum se inserase, lumina naturală nu mai putea fi folosită. Bec era, dar nu mat; se dădură asigurări că a doua zi va fi, timp în care Poetul, care ceru să i se spună Pătru, şi nu pe numele de familie, dădu pe gît o duşcă de Merlot.

Profesorul, care în afară de Mitică se mai numea şi Ţuţulescu, schiţă un gest de revoltă, dar îşi reluă tot atît de brusc blîndeţea iniţială, străpuns simultan de privirile celorlalţi doi localnici.

— Nu aşa, dom' Pătru — zise, dulce — nu aşa. Ca să puteţi aprecia aroma şi buchetul vinului...

— Aşa, aşa... — încuviinţă Poetul cu ochii bulbucaţi, înfulecînd toată brînza şi pîinea de pe farfurii şi uscînd într-o clipită paharul cu vin roşu.

— ... trebuie să încălziţi mai întîi uşor paharul în palme, apoi să-i imprimaţi o mişcare de rotaţie pentru o mai bună volatilizare a elementelor buchetoase.

— Uite că-i imprim...

Şi-l clătină haotic, după care-l dădu pe gît.

Ospătarul cu papion alunecă automat spre masă, urmat de cele două mameluce galeşe, cu părul în ochi, şi umplu rapid paharul cu Cabernet negru ca păcura.

Directorul, care se numea Crampolea, se arătă dezolat.

— Iertaţi-mă, iertaţi-mă mult: dar nu trebuie să beţi, ci doar să gustaţi... Şi înainte de a gusta, să inspiraţi de cîteva ori brusc şi adînc din atmosfera paharului. Uitaţi-vă la mine . . .

Şi, într-adevăr, îşi băgă nasul ca un plisc de erete în pahar, îl plimbă adulmecînd sforăitor la suprafaţa lichidului, apoi sorbi încetişor, ca dintr-o lingură de supă.

— Aţi înţeles ?

Poetul bău şi paharul de Cabernet, după care confirmă că a priceput exact, dar că se teme să inspire mult ca să nu ameţească.

— Altfel n-aveţi cum să notaţi parfumul specific... Acum fiţi vă rog atent ce spune regulamentul cu privire la examinarea probei cu ajutorul gustului.

— Hai că-s foarte curios... — dădu din cap Pătru cel burduhănos.

Profesorul îl rugă pe director să mai citească şi el, că lui i se uscase gura. Ciupi puţin şi dînsul din paharul cu Aligote, apoi se aplecă la urechea celuilalt:

— Spune-i dumneata să nu mai bea, ci să guste doar şi să arunce restul în bol, că altfel se turteşte.

— Am impresia că s-a şi încleiat — îi răspunse celălalt, tot şoptit. Onorate tovarăşe preşedinte — i se adresă apoi, ceremonios — să ştiţi că nu trebuie să beţi paharul întreg, ci doar cîteva picături şi într-un timp scurt.

— Circa un minut — aminti vicepreşedintele culturii, tovarăşul Hachiţă — deoarece, altminteri, organele gustului şi mirosului obosesc repede, iar intensitatea senzaţiilor scade.

În acest moment al repetiţiei generale adunarea spori cu alţi doi combatanţi, trimişi ca observatori, ori poate pentru colorarea peisajului: o doamnă înaltă şi scobită, cu o nobilă figură de cal de cavalerie scos la reformă şi o alta în mărime naturală atît de stufoasă încît nu i se vedeau decît ochii sticlind ca apa bălţii noaptea prin papură.

Se făcură bineînţeles prezentările, într-o ambianţă protocolar-familiară, în timp ce Poetul îşi prindea greoi bretelele gumilastice cîndva scoase din funcţie, şi reintra în pantofii de pînză, discret părăsiţi sub masă.

— Doamna Pişcoiu Eleonora...

— De la ICLMFB — spuse baritonal cavalina.

— Ea e cu butoaiele... — se preciză.

— Aha! — făcu Pătru bucuros — aţi venit la timp, că acuş le golim pe cele existente...

— Iar doamna Motocănescu Carmen Mihalaca e preşedinta Clubului „Femina"... Chiar voia să vă roage ca după terminarea operaţiunii să aveţi bunăvoinţa să vă întîlniţi cu membrele, să le recitaţi ceva... să le spuneţi ceva . . .

— Să povestiţi viaţa dumneavoastră biografică, graseie graţios şi cu un surîs vast, noua venită.

Le pupară toţi mîinile, le poftiră să se aşeze; li se făcu un rezumat al celor petrecute pînă atunci. Se ajunsese, aşadar, la punctul „Proba gustului".

— Doamnelor, plîngeţi-mă — se alintă Pătru — n-am voie să gust decît cîteva picături, după care trebuie să

consum doar o bucățică de pîine albă și să-mi refac capacitatea gustativă clătindu-mi gura cu apă.

— Vai, dar e un regim foarte... dietetic — se exprimă Motocăneasca, surîzînd iar cu toată gura ei supradimensionată.

— De exterminare, distinsă doamnă...

— Lasă că vă refaceți la noi — murmură președinta clubului — s-au pregătit atîtea prăjiturele și lichioruri...

Directorul I.A.S. atrase atenția respectuos că e o ședință de lucru și ca atare e nevoie de concentrare asupra obiectului:

— Aveți, deci, în fața dumneavoastră, o probă de Fetească regală în regim demisec, producția 1978, ușor astringentă, cu conținut de glucoză scăzut..

Pătru dădu din cap cu toată înțelegerea:

— N-o beau; o gust și o arunc.

— Dați-mi voie, vă citesc regulamentul: „Se soarbe o cantitate de 5—15 ml (centimetri cubi)..."

— Cum s-o măsor?

— Uitați-vă, așa: o simplă sorbitură — interveni, dogit, doamna Pișcoiu, dînd pe gît cam o jumătate de pahar.

— În fond — reveni directorul — e vorba de, cum scrie și aici, o cantitate mică dar suficientă „pentru a îmbrăca toate zonele cavității bucale".

Poetul luă puțin, clăti cu acel puțin toată gura, dădu ochii peste cap și, cînd îi deschise, le făcu cunoscut cu dezolare: „S-a dus!"

— Nu degustați corect — intră din nou în discuție profesorul — fiți atent o clipă la mine.

— Sînt nespus de atent, însă brînzica asta sărată face o sete nebună. E telemea sau ce e?

Doamna Pișcoiu gustă și ea, și spuse că e caș sărat. Mihalaca presupuse a fi brînză de capră „fiindcă avem în județ, la Jomelia", domnul Țuțulescu hotărî că e chiar telemea, „special preparată pentru concurs" și nu e atît de sărată „dacă se consumă în cantități mici". Se iscă o controversă cu privire ca calitatea produsului. Poetul întrebînd dacă nu era mai indicată brînza de vacă, sărată artificial, după nevoie, și-și aminti că mîncase, la un schimb de experiență în Norvegia, un produs excepțional în materie

„pe care-l sărai cum voiai, ori îl lăsai aşa". „Norvegia e o ţară foarte rece, nu? — cochetă, informativ, doamna Motocănescu, Poetul spuse că el fusese vara şi umblase în cămaşă, dar ştia că spre nord e ceva mai îngheţată, doamna Pişcoi nu călătorise decît în Cehoslovacia şi anume la Bratislava, unde văzuse în piaţă raţe „de o mărime supranaturală", astfel că discuţia o luă la vale, directorului I.A.S. fiindu-i destul de greu s-o readucă spre punctul de pornire, mai ales că Poetul bău din nou întreg paharul cu Traminer, în timp ce-l asculta binevoitor pe profesor povestind cum arată filoxera la microscop.

— Domnule preşedinte, eu vă rog frumos să observaţi cum se poartă vinul în gură pentru o degustare optimă.

Poetul îşi mută, ascultător, scaunul lîngă el, privind ţintă spre cavitatea bucală a aceluia.

— După sorbitură, se mestecă vinul din partea anterioară înspre cea posterioară a gurii şi împrejurul limbii...

— Hm ! — făcut Pătru cu gura plină.

— ... În aşa fel încît să îmbrace toate suprafeţele limbii şi cavităţii bucale...

— Dar nu-l pot ţine, fir-ar-al naibii — răsuflă adînc, dar uşurat. Vedeţi dumneavoastră, domnule... cum aţi zis că vă zice? că de cînd mă orchestraţi aici am uitat cum o cheamă şi pe mama mea...

— . . . Crampolea Ştefănică.

— . . . Vedeţi, iubite Crampolea şi vicepreşedinte al educaţiei poporului...

— Eu sînt directorul Întreprinderii de stat, dumnealui e vicepreşedinte...

— N-are importanţă, aici toţi sîntem preşedinţi... Ce, dumneaei nu e? Ba e. Şi dumneaei e directoare, la butoaie.

— . . . Deocamdată doar planificatoare-şefă...

— Mă rog, dar noi vă facem acum, aici, prin vot secret şi unanim, preşedinta butoaielor. Este?

Se conveni că fenomenul e posibil şi se rîse puţin. Doamna Pişcoi nu rîdea însă, scotea doar un geamăt înfundat şi pe faţa ei prelungă şi osoasă se desena o cută lungă, transversală.

— Deci, nu trebuie să beţi, ci să plimbaţi vinul prin cavitate.

Pătru izbucni vijelios.

— Tocmai asta voiam să vă spun cînd m-aţi întrerupt: cavitatea, de asta e cavitate, ca să se ducă lichidul într-însa. Ca în orice groapă — ca să mă exprim mai popular.

— Ei da, — se amestecă, surîzător vicepreşedintele — dar cavitatea bucală e înnobilată şi cu limba. Ori, ce spune regulamentul despre limbă? El spune că după ce aţi *plimbat*, — reţineţi, aţi *plimbat* — vinul, încheiaţi mestecarea cu „apăsarea lui în cerul gurii, ceea ce contribuie la decelarea senzaţiei de dulce, amar, acru, astringent". Dacă nu decelaţi senzaţia, n-aveţi cum pune notele respective.

— Hopa ! De note n-a fost vorba pînă acum !

— Dar ce facem noi de atita timp ? — se supără vizibil directorul I.A.S.

— Facem libaţii, domnule! Note să ne pună posteritatea... Allons enfants !

— Staţi puţin: tot ceea ce am discutat noi pînă acum se notează de la unu la zece. P-urmă le facem media şi dăm medaliile.

— Cui dăm medaliile ?

— Pe categorii: vinuri curente, de masă, vinuri superioare, vermut, şampanie, rachiuri, coniac...

— E criţă — se apleacă vicepreşedintele spre Eleonora Pişcoi — nu mai înţelege nimic. Am stîlcit-o.

Poetul mai bău un pahar rubiniu, pe urmă se ridică în picioare cu oarecare nesiguranţă şi decretă că-i este clar cum trebuie să procedeze şi că el va da zece la toate, întrucît vinurile sînt excelente.

— Dansaţi, doamnă? — se întoarse apoi, pe ne-veste, către Carmen Mihalaca, ceea ce-i lăsă pe toţi cu gura căscată.

— Vai, domnule, dar cum... şi unde... noi sîntem aici la... în clădirea... Şi n-avem muzică !

— Ba avem: dumnealui, care e preşedinte de butoi, va bate ritmul cu furculiţa în farfurie, iar dumneaei, care e cu femeile, şi dumnealui, care e profesor de viţă de vie, vor cînta „Tango-ul de demult".

Vicepreşedintele avu o idee fericită şi promptă,

— Mai bine încheiem cu o şezătoare literară... Să avem printre noi un poet de o asemenea mărime şi să nu profităm...

— Da, da... — bătură doamnele din palme, izbăvite — ne recitaţi ceva, ne cîntaţi dumneavoastră, vă rugăm mult,. va fi de neuitat.

— Eu am nevoie de ambianţă — mugi Poetul — fără ambianţă sînt mort.

Trase o duşcă din paharul acum chihlimbariu şi-l fixă cu arătătorul pe directorul I.A.S.

— L-am plimbat prin cavitate şi l-am trimis în partea posterioară. Vă asigur că mi-a căptuşit toate suprafeţele. Are zece plus, fiindcă e foarte dulce.

Apoi fu condus, la cerere, pînă afară, de unde reveni, însoţit de profesor, surprinzător de repede, nu însă înainte ca directorul Ştefănică să le comunice celorlalţi că „am îmbulinat-o cu ăsta, mîine nu mai e bun de nimic". Se aduseră deci pui fripţi, care aşteptau de mult, şi se alese, într-un fel de disperare, pentru stropirea lor, Merlot-ul.

— Vă pomenisem despre ambianţă — reluă Pătru, mestecînd puiul cu oase cu tot, care se auzeau scrişnind în gura-i enormă, ca pietrele dintr-un concasor — ei bine, eu înţeleg prin ambianţă un ocean de poezie. Cine ştie poezii? — se repezi, aruncînd osul unic de picior care rămăsese din pasărea friptă.

Cei trei servanţi aprinseră, mereu în trio, toate luminile, şi se retraseră urgent la perete.

— Toată lumea trebuie să spună poezii — tună iar preşedintele juriului, — fiindcă altfel nu pot intra în priză. Uite, să înceapă doamna Pişcot.

Doamna indicată („corect Pişcoiu" — cum notifică crunt — „De acord, Pişoi", cum fu completată imediat) se scuză că n-a avut niciodată asemenea „preocupări". Vicepreşedintele se anunţă cu versurile unui poet aflat pe pagina întîi a tuturor ziarelor şi revistelor, dar mustaţa bălană a bardului şi puţinul său păr din cap se zburliră concomitent. Versurile fură respinse din capul locului, deoarece „acela nu ne cinsteşte breasla, are atitudini sociologist-vulgare şi a fost stalinist militant în timpul cooperativizării". Directorul I.A.S., care se înveselise peste măsură, ceru să rostească el o poezie memorizată — „n-o să cre-

deţi" — încă din şcoala primară: „La răsărit sub soare/ Un negru punct se-arată/ El vine, se întoarce/ În cercuri line zboară/ E cocostîrcul vesel..."

— Domnule — hotărî iar bucureşteanul — Alecsandri e un rege, dar eu vreau poezie actuală. Credeam că sînteţi la zi cu literatura... Ce judeţ e ăsta?

— E rîndul dumneavoastră — găsi iar salvarea, vicepreşedintele — noi, toţi, am făcut ce-am putut. Acum a venit vremea să vă ascultăm.

Poetul supse din carafă tot Merlot-ul, apoi se sui pe scaun în aplauzele fericite ale doamnei Mihalaca şi ale profesorului agroindustrial şi desfăcînd braţele strigă:

Veacul acesta tropăie pe planetă
Şi-mpunge-n fund mileniu-îmbătrînit
Un negru duh călare pe-o rachetă
Ar vrea să ne trimită-n infinit
Voi generali besmetici şi bicisnici
Plecaţi, vă zic...

Dar aici, gestul, fatal prea zmucit, şi întoarcerea bruscă a trupului spre uşă, deterioră radical echilibrul scaunului şi furtunosul tribun, care şi aşa era extrem de instabil, se prăbuşi peste masa cu cristale şi oase de pui, într-un vaier cosmic, garnisit cu oroarea sonoră a mesenilor.

A doua zi se anunţă publicului şi participanţilor că prezidentul — ilustră personalitate literară (care stătea rigid în fotoliu, cu un cucui vînăt în frunte şi un ochi ceva mai închis decît celălalt) — nu va participa la degustare, dar va asigura obiectivitatea notărilor şi va decerna diplomele, medaliile şi trofeele, într-un cadru festiv, la terminarea concursului.

Sarcină de care, dealtfel, se achită mulţumitor. La sfîrşit recită în aplauze şi o „Poezie organoleptică" închinată judeţului, pe care vesti că o compusese „chiar în timpul şederii" şi în care slăvea „frumuseţea castă a femeilor, înţelepciunea virilă a bărbaţilor, capacitatea butoaielor din lemnul sfînt al codrilor seculari, culorile şi gusturile vinurilor, unice pe pămînt" şi înălţa un omagiu

comitetului de cultură pentru priceperea de a îmbina arta şi ştiinţa în scopuri practice.

I se aduseseră, dealtfel, de dimineaţă, în cameră, două canistre de cîte douăzeci de litri de muscat, astupate cu ceară roşie.

DESTINE DE CELULOID

Anunţ laconic în ziarul „Seara", la rubrica „Premierele de luni pînă marţi": „Săptămîna viitoare, nou program de filme documentare româneşti la „Timpuri noi", pasionanta peliculă „Maladiile degenerative şi blocajele intestinale la şobolanii de cîmp". O nouă metodă de cercetare, o descoperire demnă de atenţie, o echipă de cineaşti valoroşi. Nu scăpaţi acest film".

*

În faţa cinematografului „Timpuri noi":

— Ce faci, tanti?

— Mă-c la film.

— La ăsta?

— Păi dacă la celelalte nu e bilete...

— Fugi de-acilea, că fusei eu tocma-acu... Nu zici că mi s-a făcut rău? Le scoate maţili la şoareci, tanti, pe ochii mei şi le face operaţie de ţi se întoarce rînza dacă te uiţi.

— Aoleu, bine că te întîlnii, că mă duceam şi eu ca proasta, şi încă cu ăsta micu'...

*

Notă în „Vremea nouă": „Producţia autohtonă de la „Timpuri noi" e, evident, interesantă; doar scenariul dacă ar fi fost mai explicit... Totuşi, frumuseţea peisajului e indiscutabilă. Tonurile gri, de amiază, au fineţe".

Cronică în „Sufletul literar şi artistic": „Nu, nu e Lollobrigida, nu e John Wayne (oh, Westernul!), nu e nici măcar Raquel Welch, ultima pasiune a bulevardului nostru. E pur şi simplu regizorul Vasile Grosu şi operatorul Ghiţă Lungu, admirabil secondaţi de aranjatorul de muzică Lică Tatu şi monteuza Maia Durdă, care, împreună,

într-un perfect spirit de echipă, au făcut dintr-un animal al cîmpului natal, un erou dramatic de semnificaţii universale".

Recenzie la radio: „Săptămîna aceasta, arta documentarului s-a îmbogăţit cu o nouă unitate caracteristică. Dacă n-ar fi fost atîta comentar (ce torent !), atîtea precizări „ştiinţifice", atîtea căutări de dragul căutărilor în unghiulaţie, cît de mult ne-am fi putut apropia de subiectul cald, aproape uman, chiar dacă arid întrucîtva, al acestui filmuleţ nu atît de bun cît ne-am aşteptat, nici atît de rău pe cît pare".

Însemnare în „Vestea": „Pe ecranul unui cinematograf care nu-şi va mai găsi niciodată profilul, se prezintă în aceste zile o grozăvie pretins ştiinţifică, de popularizare chipurile, care-ţi face părul măciucă. Dacă guzganii constipaţi au ajuns o problemă estetică, de ce nu se dă un avertisment la intrare? Poate că interesează cercuri de specialişti; în acest caz să li se cedeze lor sala de proiecţie, să nu înspăimîntăm laicii".

Consemnare în „Zîmbetul zilei": „O interesantă dispută în jurul noului documentar „Maladiile..."; schimb viu de idei, problematică în divergenţă; cine are dreptate? Să aşteptăm".

•

Dialog al ziaristului Const. Dudău cu responsabilul cinematografului:

— Cum merge drăcovenia asta, dom'le ?

— Rău, dom' Dudău. Ce, nu l-aţi văzut ?

— De cît timp îl ai ?

— De luni. Uite, azi e miercuri, ora cinci; intră şi dumneata de numără spectatorii: 11. Dar intră repede, pînă n-apucă să fugă. Dac-o ţine tot aşa, mîine îl scot, orice-ar fi.

Ştire în „Cădelniţa": „Datorită frumosului succes de public şi primirii cvasiunanim favorabile a criticii, documentarul „Maladiile..." a fost trimis să ne reprezinte la Festivalul internaţional al filmelor pentru adolescenţii cu malformaţiuni, între 14—16 ani", de la Malanaka, primul de acest fel din lume".

•

Corespondență telefonică de la trimisul special al revistei „Izvorul": „Vă scriu, stimați cititori, din pitorescul oraș Malanaka, (una din citadelele alunelor prăjite). Ne-a întîmpinat o ploaie tropicală fină ca un parfum țîșnit din pulverizator. Ieri a fost o zi mare pentru noi. După proiecția strălucită a filmului „Maladiile...", urmărit cu încordare și emoție, și subliniat în repetate rînduri de aplauze, mai mulți membri ai juriului și personalități din asistență au ținut să ne cunoască și să ne declare cele de mai jos: „Acest film mi-a dat mult de gîndit. Vreau să spun că m-a pus pe gînduri". (Dr. Joe Clark, de la Universitatea din Spielbeim). „Dacă m-a reținut ceva, a fost ideea. Nu cunosc limba, ca atare n-am înțeles nimic, dar arta aceasta vorbește de la om la om." (Henkel Born, corespondentul cotidianului „Zwing trop" din Labrosberg). „Mie mi-a plăcut, eu am fost și la Mamaia, aveți un litoral foarte frumos. Voi reveni curînd. Operatorul e un artist, dacă-l vedeți, spuneți-i că arta n-are granițe. O.K." (Hedwiga Southampton-Bikiluli, organizator principal al Festivalului). Iată și ecourile presei:

„Cîtă risipă de talent! Cîtă vervă! Cîtă profunzime! De unde toate aceste daruri și haruri? De unde atîta inspirație?" (Textual, din buletinul șapirografiat al Festivalului, sub semnătura unui membru al delegației noastre).

Dar dacă ieri a fost o zi mare, azi e o zi impunătoare. Triajul efectuat de juriu, după cum știți, probabil, a fost deosebit de sever. Juriul n-a avut o sarcină ușoară: pentru cele șapte pelicule aduse de cele patru națiuni participante trebuiau acordate numai cinci premii. Ei bine, în aceste condiții, documentarul nostru „Maladiile..." a izbutit să-și adjudece un al șaselea, în cadrul unei furtuni de aplauze, și anume mențiunea specială „Ghinda de abanos, cu miros de scorțișoară". A fost o izbîndă aproape nesperată. Bravo, cineaști! Bravo, studio!

Atît, deocamdată! Emoția nu ne lasă să spunem un cuvînt mai mult!"

•

Referat la ședința de analiză a producției studioului pe anul 196. . . .:

„... Unul din cele mai valoroase filme ale secției noastre de patogeneză și cosmetică, „Maladiile...", a cunoscut o frumoasă primire de public și presă. Cu unele excepții răuvoitoare, ale căror dedesubturi deși le cunoaștem foarte bine nu ne interesează și nici nu e cazul să le discutăm aici — ci în altă parte — întreaga critică l-a aplaudat. Consacrarea internațională pe care a cunoscut-o prin importantul premiu obținut la Malanaka e un îndemn pentru realizatori de a persevera în vederea obținerii altor noi și triumfătoare biruinți de acest gen. Felicitări, fraților!"

•

Adresa unei întreprinderi județene de filme către Direcția Difuzării: „Întrucît pelicula „Maladiile..." ne omoară planul în orașe, pentru că nu vine nimeni s-o vadă, vă rugăm să aprobați difuzarea ei exclusiv în festivalul filmului la sate și anume, prin caravane, la cabanele forestiere, unde de altfel se duce acum o campanie intensă de deratizare și filmul avînd un specific de distrugere a dăunătorilor prin operații chirurgicale va fi desigur mai bine primit".

•

Apostilă (după vreo lună): „De acord cu scoaterea definitivă din rețea a filmului „Maladiile...", trimiterea unei copii a sa la Arhivă și predarea celorlalte la Întreprinderea de colectare a deșeurilor, conform tarifelor și cu respectarea normelor în vigoare". Semnat, pt. director, Indescifrabil.

ROMANȚA

Pe platou se aflau diferite obiecte, unele stranii, altele cît se poate de comune, în alăturări inexplicabile: o șa de cavalerie, un fes cu flionc negru, un scaiete, un turn de hîrtie, o găină împăiată, o mască bărboasă, o oală emailată. Tînăra cîntăreață se pieptăna febril, bătînd tactul cu tocul în pardosea, iar un electrician clipea din reflector, înjurînd într-o direcție imprecisă.

Regizorul apăru, fîlfîind coala cu romanța; după el se țineau: redactorul, chitaristul, operatorul principal și alte două persoane posace. Un recuzitor gras, astmatic, ducea în brațe un iepure alb, viu, care se smucea în spasme.

— Sînteți gata, măi? — întrebă regizorul, coborînd ochelarii negri spre vîrful nasului.

— Noi te așteptăm de o oră! — se auzi, tunînd, o voce într-un megafon invizibil. Și vezi că mai ai spațiu de înregistrare doar pînă la trei.

— Stăpînești cîntecul, fato? — o cercetă, dintr-o dungă, pe solistă.

— Vai, se poate? — și fata își aruncă dezinvoltă toată coafura de pe-o ureche pe cealaltă, rămînînd cu un ochi în eclipsă.

— Il știe, dom'le! Ca pe apă îl știe! confirmă amical chitaristul; și zbîrnîi o strună, îndemnînd-o cu bărbia să rostească un vers de probă.

„Ți-am dat cheia de la ușa casei mele...”, răcni cîntăreața, cu un început de deznădejde.

— Ho! se auzi vocea nevăzută, că spargi microfoanele, aici nu-i local. Sugerează. Ce faci, Emile — se rățoi și la regizor — n-o vîrîți în stare? Că ea trebuie să aibă aici o stare...

Tînăra se adună cam speriată lîngă cel cu chitara.

— Mda! păru a fi de acord regizorul. Avem liliac?

Nu răspunse nimeni.

— De unde liliac în februarie? — se tîngui recuzitorul, domolind mereu iepurele.

— Apoi ea cîntă despre liliac — se supără redactorul, un pirpiriu cu lavalieră, clipind nervos. Cum cînți, tu? Ia cîntă...

Fata o porni iar, de astă-dată mai cu fereală însă:

„Intr-o noapte-nmiresmată de april
Te chemau din liliac parfumuri grele
Și din pomi, privighetori în dulce tril...”

— Spuneți și dumneavoastră, se milogi iar recuzitorul, de unde să procur eu liliac și privighetori, cu devizul ăsta nenorocit?

— Iepure ai adus? — se interesă vag regizorul, mereu cu ochii în hîrtie.

Da, iepure era.

— Iepure nu e în cîntec! — anunță solista, bucuroasă că poate participa și ea la procesul de creație.

— Domnișoară, nu v-a întrebat nimeni. Dumneavoastră îngrijiți-vă de voce. Cadrul ne privește pe noi.

Se supărase scenograful; regizorul îi explică, totuși:

— Vezi, dragă, în timpul primei strofe te apropii de tufiș și de acolo va sări un iepure.

— Cum o să intre iepurele în scaiete?! — se minună chitaristul.

Scaietele ținea loc însă de liliac, iar iepurele fusese destinat să apară sub o pînză de tul, ca o fantasmă a amintirii, o ființă imprecisă.

— Ca să fie imprecisă, am nevoie să-l filmez, sărind în partea cealaltă, nu spre aparat. Ori dacă sare în partea cealaltă, Ghiță, care-l manevrează, apare în toată plinătatea derierului său.

Operatorul era realmente și legitim nemulțumit. Regizorul aminti că mai există o cameră de luat vederi, dar admise, totodată, că, firește, nu pot fi așezate una în fața alteia. Rămase să se studieze o altă variantă a mișcării iepurești, și anume dintr-o latură.

— Pe urmă — aminti redactorul — e noapte, miez de noapte.

— Vezi că ți-au mai rămas cincizeci de minute de repetiție! anunță iar glasul mînios din înalturi.

Cîntăreața izbucni din nou, frenetic:

„Miezul nopții, tulburat de așteptare..."

Chitaristul însă nu fusese prevenit, astfel c-o certă ușor și-i ceru să reia, timp în care recuzitorul dădu drumul iepurelui „dintr-o parte", animalul zbughind-o la moment spre ieșirea din platou, unde se făcu nevăzut.

— E mai bine așa! — încuviință operatorul. Hai, domnișoară, hai...

„Și-a luat orele sonore și pustii..."

— Ia stai, duduie, dumneata țipi și urechiatul și-a luat picioarele la spinare. Noi muncim aici, trebuie puțin respect... Unde naiba să-l caut acum, în toată televi-

ziunea ? De ce n-aţi închis uşa, cum v-am spus ? — îşi trînti recuzitorul, cu năduf, basca de pămînt.

— Nu ! Nu ! — protestă scenograful, bătîndu-i în hîrtie, cu creionul, regizorului. Nu pe şa se urcă ea cu craniul în mînă, ci pe stîlp. Aşa am discutat, aşa e şi notat.

— Da, pe stîlp, întări şi redactorul, tuşind evaziv.

— Mă rog, rămîne pe stîlp. Dar atunci să-şi pună masca aia cu barbă, nu fesul.

Cîntăreaţa se sperie de-a binelea şi-l consultă, în şoaptă, pe chitarist:

— Cum o să mă urc pe stîlp cu rochia asta strîmtă ? Crapă, Fane, că mi s-a mai întîmplat.

— Taci, tu, şi fii cuminte, fă cum îţi spune ei, că altfel nu mai pupi televiziune cinci ani la şir... Dom'Miluţă, scuzaţi — îndrăzni, totuşi, să-l inoportuneze pe regizor — fata e cam modestă, nu prea are ea şcoală, se teme să nu-i crape tualeta dacă o puneţi să se caţere...

— Unde să se caţere ?

— Pe stîlp.

— Ei asta-i ! Apoi nu se caţără aievea, îi facem noi un efect din aparat. Hai, vedeţi-vă de treabă. Îi comunic eu exact acuş...

— Auzi — o înştiinţă în surdină — îţi face un efect.

— Fane — se alertă solista, tot în sottovoce — dacă se dă careva la mine, eu o întind, să ştii...

— Hai, hai ţine-te tot pe lîngă mine. Zi-i mai departe, zi-i

„Apoi zorile albastre-au plîns în zare
Stiind prea bine — cum ştiam — că nu mai vii..."

— L-am prins ! vesti victorios şi năclăit de sudoare Ghiţă, ridicînd iepurele la vedere. Unde credeţi că era ? La bufet !

Se hotărî ca, la strofa a treia, tînăra să deschidă o uşa, să se lase melancolică pe divan şi să privească lung cînd la fes, cînd la tablou, care, însă, n-ar fi oportun să se observe clar în aparat ce conţine, fiind pictat de un avangardist.

— Ştii să te laşi pe divan ? — o întrebă regizorul.

— Cînd ?

— Intr-o împrejurare necesară.

— Ce zice, Fane ? — ceru fata ajutor.

Regizorul îşi ieşi din fire:

— Dumneata cu mine discuţi, înţelegi ?

— Eu — se aspri deodată şi artista — am venit aici să cînt, nu pentru alte alea.

— Aoleu ! — se auzi glasul din megafon. Cine a adus-o pe nătoada asta ?

— Nătoadă e moaşă-ta ! — strigă, exasperată, cîntăreaţa, către ferestrele de sus. Eu cînt şi atît ! Dacă nu, semnaţi-mi bonul !

Şi scoase, furioasă, din mînecă, bonul de intrare de la poartă.

Redactorul şi scenograful restabiliră greu — dar restabiliră — înţelegerea între părţi, astfel că după două-trei acorduri de chitară, se putu auzi şi strofa a treia:

„Iar cînd roua prinse ca să se usuce..."

— Trebuie să pronunţi „prinseca", parcă ar fi într-un cuvînt...

Fata rosti exact aşa:

„... prinseca să se usuce
La trezirea rece, proaspătă-a firii..."

— Aici vreau să văd distinct scaietele — şopti regizorul operatorului — simbol că totul s-a uscat.

— Nu-i o problemă, comunică scurt celălalt.

„Am zărit iubirea noastră cum se duce,
Ca un fum, către tărîmul amintirii..."

— Nu-i rău! — conveni, amabil, regizorul. Hai să reluăm totul de la început.

Dar vocea de sus avea altă părere:

— Gata ! S-a terminat spaţiul ! Vezi că intră peste voi „Întrebări la care nu s-a răspuns încă !"

— Cinci minute ! — se rugă redactorul. Numai cinci minute, nu fiţi cîini !

— Cinci vă mai lăsăm — rosti o voce străină, baritonală — dar fără alte prostii. Hai, roiul !

Se auziră pocnete din palme, se răsturnă un cărucior, se aprinseră toate reflectoarele, regizorul îi indică pe nerăsuflate cîntăreţei cum să facă slalomul printre obiecte, chitaristul agită, nervos, strunele şi, brusc, solista se trezi singură în platou, simţind doar răsuflarea întretăiată a lui

Fane în ceafă. Din cauza tracului i se puse un nod în gît, dar își reveni numaidecît și o porni limpede, tare, pătimaș: *„Ți-am dat cheia, de la ușa casei mele".*

Seara, telespectatorii putură vedea, cu o oarecare surprindere, cum, în timp ce frumoasa solistă cînta frumoasa romanță, un bărbat gras, nebărbierit, scutura o perdea peste un tablou, dărîmînd un stîlp de carton și făcînd zob, cu talpa sa grea, un craniu omenesc.

MIRCEA HORIA SIMIONESCU
(România)

Mircea Horia Simionescu s-a născut la Tîrgoviște, în 1928. Licențiat în filologie, București, 1962. Redactor la ziarul „Scînteia" (1950—1959). Director general al Operei Române (1972—1974). Debutează în revista „Luceafărul" în 1968. Menționăm în ordine cronologică următoarele opere: **„Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic"** (1969), **„Ingeniosul bine temperat. Bibliografia generală"** (1970), **„După 1900, pe la amiază"** (1974), **„Răpirea lui Ganymede"** (1975), **„Jumătate plus unu"** (1976 — Premiul Academiei), **„Nesfîrșitele primejdii"** (1978 — roman), **„Învățături pentru Delfin"** (1979), **„Ingenoisul bine temperat. Breviarul"** (1980), **„Ulise și umbra"** (1982), **„Banchetul"** (1982), **„Toxicologia sau Dincolo de bine și dincoace de rău"** (1983).

Citindu-l pe Mircea Iorgulescu, „Mircea Horia Simionescu este unul dintre cei mai radicali înnoitori ai prozei românești postbelice; cărțile lui, începînd chiar de la volumul de debut (**Dicționarul onomastic, 1969**), au întotdeauna acest întreit caracter: demontează convențiile existente, instituie convenții noi și conțin, sub forma unor profesiuni de credință sau a unor reflecții despre literatură, veritabile manifeste estetice".

DIN „DICȚIONAR ONOMASTIC"

ABDUL Exotic, bronzat, vorbăreț. Sprîncene arcuite, foarte negre, peste ochi cenușii, cu înțelesuri. Nas acvilin, indicînd o mustață fioroasă, bine conturată pe gura de faun. Zîmbește rece, dar cu toată ființa, ca și cum ar aprinde întunericul încăperii cu spada unei oglinzi învîrtite după soare. Tip de nepătruns.

ABDULAH Cu două trepte mai de nepătruns decît Abdul.

ACULINA Fată cumsecade sub acoperiș străin. Stăpînii (sau rudele) o îmbracă ieftin și o plesnesc la un cuvînt pronunțat pripit. E măritată de stăpîni, într-un tîrziu, cu un brutar bețiv. După moartea acestuia se remărită cu un plutonier în retragere, cu avere la țară. Slugărește gospodăria plutonierului și, în timpul unui incendiu, arde ca o torță, înfiorînd cartierul cu urlete de martiră.

Sufletul ei credincios revine spre seară în bucătărie să frece tingirile și să fiarbă lăturile pentru porci.

AELIA Pentru plăcerea cititorului, transcriu mai jos o

FABULĂ.

Un meşter bătu în uşă:

— Daţi-mi voie să vopsesc jaluzelele dumneavoastră!

Se căţără pe fereastră şi se aplecă temerar în afară, ca şi cum n-ar fi fost la etajul VIII. Îl priveam cu groază. Avea un calm desăvîrşit.

Curînd sosi un alt meşter care-mi spuse:

— Vă rog, vreau să vopsesc jaluzelele dumneavoastră.

— A mai venit un meşter, îi spusei. E pe fereastră, vopseşte.

— Îmi pare rău, domnule, dar a căzut adineaori, lăsînd treaba neterminată.

— Atunci, poftim!

Omul se aplecă în afară cu un desăvîrşit calm.

— Ai grijă, dragul meu, îl consiliai.

Atunci, în uşă bătu un alt vopsitor:

— Permiteţi-mi, spuse, aş vrea să vopsesc jaluzelele ferestrei.

— Au mai fost pe-aici doi meşteri. Încercări zadarnice! Primul a căzut fără să-mi lase un cuvînt. Cel de-al doilea mi-a cerut mai înainte un antinevralgic. Din nefericire, n-am mai avut cui să-l mai ofer. Iată, antinevralgicul e pe colţul etajerei.

— Nu face nimic, spuse vopsitorul. Fiţi sincer: aveţi jaluzele de vopsit?

Şi se apucă de treabă.

În timp ce răsfoiam ultimul număr din **Albatrosul şi viaţa**, mai aruncam pe furiş privirea spre fereastră. Eram îngrijorat fără rost, meşterul căzuse.

Abia mă ridicai să trag jaluzelele pe jumătate vopsite şi să privesc cerul, că administratorul blocului intră în apartament, urmat de un vopsitor:

— Mă iertaţi, jaluzelele de la etajul VIII trebuie vopsite în vernil!

— Ce rost au toate eforturile, pericolele? urlai, sărind în picioare. Nu merită sacrificiile! Sînt idei mărunte pe care oamenii ar trebui să şi le scoată din cap pen-

tru a nu mai agita spiritele și a le împinge într-o luptă etern absurdă. Omenirea nu are nimic de cîștigat!

Administratorul nu era de acord:

— Să se facă vernil!

— Măcar să știu că toate astea au un sens, că vernilul ascunde o semnificație!

Și cedai. Vopsitorul se urcă pe fereastră, își legă mijlocul cu o funie, își încleștă mîna stîngă de balustrada de fier și, începînd să vopsească, chiui dintr-o dată înveselit:

— Sînt asigurat la „Urania"!

Trecură cîteva clipe. Tocmai simțeam că de-acum voi avea mai multă liniște, cînd, mîna dreaptă a vopsitorului scăpă pensula, cea stîngă se desprinse de pe balustradă și funia se rupse. Fulgerător, îmi adusei aminte că societatea de asigurări „Urania" dăduse faliment cu douăzeci de ani în urmă. M-au luat drept un naiv!

Vopsitorul căzuse.

— Ei, domnule administrator, strigai înnebunit, ce ți-am spus?

— Vă asigur, domnule, răspunse, jaluzelele vernil sînt cele mai frumoase! Și m-am gîndit să tragem vertical și o linie portocalie, decorativă ...

ALFONS Regesc și fonf. „Dacă pruncul pe care-l aștepți va ieși tot atît de antipatic pe cît ai onoarea de-a fi dumneata, n-ai decît să-l înăbuși pe viață în celofanul numelui „Alfons".

ANA Brună, intens păroasă, cu trăsături aspre, de portret medieval. ANITA Ană trecută de patruzeci de ani, căreia i se aplică un vast program cosmetic, subțiindu-se, printre altele, numele. ANUȚA Fată de casă, cuminte, harnică, blîndă, analfabetă. ANUȘCA (citește: Anușco) Înflorată ca o cuvertură. ANETA Aneta Gorea. Deschisese un atelier de pălării într-una din clădirile cu etaj de pe strada Carol.

ANITA „În salonul de așteptare al dentistului era liniște și cald. Lumina înserării abia mai pîlpîia prin perdelele de muselin. Un domn moțăia în fotoliul înflorat,

rezemîndu-şi nasul lung într-un ziar. Alături, un ţăran îngriijt îşi tot netezea părul. Doamna în vîrstă care-şi însoţea fiica, ea însăşi o doamnă remarcabilă, se plictisea. Cu toată oboseala, fiecare făcea mişcări liniştitoare pentru ceilalţi. Lucrurile din încăpere, în schimb, păreau că tresar la fiecare scîrţîit al polizorului de alături.

Şi, în această atmosferă de echilibru ameninţat, de arsenic şi mister, un ţipăt metalic, scurt şi fantastic se aprinse între cele patru ziduri. Domnul care moţăise înlătură electrizat ziarul în care se cuibăriseră, ca moliile, foşnetele, ţăranul îşi zbîrli părul, doamna în vîrstă smulse braţul tinerei însoţitoare. In salon se făcu deodată întuneric.

Atunci apăru în uşa cabinetului Anita.

Zîmbea ca după un incendiu localizat, prosteşte.

Dar dintele din faţă, perlă nepreţuită, îi lipsea."

CEZARA De tipul Manola, Vintila, Costica, Vlada, Chirila.

CHIRIACA Udă. Coboritoare din copaci înalţi. CHIRIACA ENCIULESCU trăind din chirii şi din Kirya Eleison.

CIPCILI (sau CIPCI). In copilărie, mama vizita adesea pe doamna Ieremia, a cărei fiică de zece ani scria poezii. De fiecare dată, la înapoiere, mama îmi aducea mustrări: „Vezi, în loc să te joci de-a armata şi să faci pe preşedintele de republică, mai bine ai scrie, ca Cipci, poezii!" Mustrarea, comparaţia mă umileau. Doream din suflet să fac şi eu poezii, să dovedesc că nu sînt mai prejos. Invidia literară se manifesta, încă de pe atunci, veninoasă, neînduplecată. Dar la ce bun poezia?

Intr-o zi, Cipci, purtînd o rochie albă, spumoasă, descinse în magazia unde Tityre şi colaboratorii mă ajutau să instalez o mare uzină de armament. Tocmai rostisem discursul şi priveam proiectele din mîna inginerului-şef al şantierului, încurajînd pe generalii sceptici, cînd fata, cu ochii stinşi, cu buze palide, pluti într-o aureolă orbitoare şi se opri pe o schelă lîngă capra de lemne şi ligheanul cu cărbuni. Atitudinea ei fu grandioasă cînd rosti:

„Ţiculaş-cu botul lung
Ca în forma unui lup
Ce pe pisici le alungă,
Ţiculaş cu coada lungă..."

Generalii mei fură cuceriţi. Citeam acum în ochii lor încrederea neţărmurită, speranţa. Construcţia putea începe. Atunci mi-am dat seama, prima dată, de funcţia însufleţitoare a artei.

COSÎNZEANA Vezi, folclorismul acesta agresiv mă indispune profund. Unii își botează copiii Dragoş, alţii Mihnea sau Horia ca să-şi dovedească sentimentele patriotice. Alţii își cheamă copiii Cătălin, Profira, Ruxandra, Fira cam din aceleași motive. Dar e agasant. Au fost şi situaţii ridicole. Intr-o vreme cînd reacţiunea căuta cu ostentaţie să reziste valului popular, se foloseau nume legate de momente cu totul particulare ale istoriei naţionale. De atunci ne-au rămas Schiopu Ionescu, Hatman Zamfirescu, Zamolxe Marinescu, Pocuţia Gălăşeanu, Vrancea Pavelicu şi altele. Tot atît de ridicole sînt numele care au răspuns provocării. Acestea sînt, din fericire, mai puţine, ceea ce înseamnă că am evoluat. Revoluţia noastră nu ne-a dat, ca cea franceză, schimbări de numiri în calendar. Nu întîlnim, în legătură cu planurile noastre, nume ca Finanţa Mărgăritescu, Bilanţ Georgescu, Industria Giurescu, Gospodăria C. Cănescu şi altele.

DALILA Despletită, împletită şi iară despletită.

DAPHNE Fiinţă scăpată de la înăbuşire.

DIA Dia Pazon (Mexic).

DOUGLAS Esenţial la acest individ este faptul că poartă cămaşă de mătase cu butoni de aur. In cele mai diferite împrejurări, la înmormîntarea mamei sale sau la baluri, la serviciu sau în călătorie, chiar dacă poartă cizme sau rucsac, fiinţa lui nu este văzută decît în cămaşa de mătase cu butoni de aur.

DROSIDA urmărită pînă la înnebunire de ideea nobleţii, care ar fi putut să o acopere ca o cuvertură, pentru a trece prin desişul vieţii mai mîngîios, mai spiritual. Visa construcţii de nume cu particulele von, de, se rătăcea în speculaţii: Drosida von Ionesco ar suna mai bine decît Drosida di Tagliaferro, dar Drosida de la Stolnici ar avea o mai mare precizie graţioasă... Este regretabil că era nouă n-a adus o inovaţie şi în ce priveşte compunerea numelor. Dacă apartenenţa de nobleţe nu mai interesează, în schimb este nevoie să disting pe Ion Tănase de Ion Tănase — spunea Drosida.

— O tendinţă în acest sens există — răspundea prietena Drosidei —, nu vezi că fotbaliştii au nume însoţite de cifre? Ene I, Ene II, Ene VI. Ca regii.

— E ceva, relua Drosida, deşi aş prefera cifrele arabe. E mai frumos Tănase 18 decît Ene II. E o precizare cerută de utilitatea identificării, şi nu un indiciu al succesiunii. Ar fi bine să se indice în nume localitatea de naştere. Renunţ cu plăcere la cifra seacă. Drosida de la Stolnici ar fi mai frumos, crede-mă!...

— M-ar numi Angela-Cîrligaţi, sau cel mai bine Angela Georgescu de la Cîrligaţi! Nu-mi place! În secolul tuturor capriciilor, ar fi mai bine să ne împrumutăm numele de precizare nu de la locul de naştere, adesea nepotrivit, întotdeauna fatal, ci de la o preferinţă, de la o afinitate. Mi-ar plăcea Angela Georgescu-Grieg, pentru că îmi place nespus de mult acest scriitor, în tot ce a făcut şi a încercat.

ELIZARIE Nume de critic literar. ELIZARIE DASCĂLU militează pentru o literatură educativă, „din care să înveţe cît mai mulţi". Ce să înveţe? Lucruri utile pentru viaţa lor, a copiilor lor, a rudelor şi cunoscuţilor. Elizarie este un entuziast. În opera lui Rebreanu a găsit lucruri excepţionale. Ion este valoros pentru descrierea satului ardelean. Planul scriitorului ne poate servi la reconstituirea gospodăriilor ţărăneşti în Muzeul satului. Tineretul are de învăţat din felul în care Titu Herdelea îşi purta pantofii. Femeile să înveţe a nu se lăsa înşelate, ci mai bine să privească în jur cu atenţie, ca nu cumva interese meschine să fie luate drept dragoste pătimaşă. Naşterea cu-

tărui copil este lămuritoare asupra condiţiilor sanitare ale acelor vremi. Romanul „Răscoala" este mai interesant. Cît de instructivă este descrierea mişcării colective! Oamenii ţin în mîini furcile şi, cînd le pun pe umăr, invariabil aleg umărul stîng. De ce? Este vorba de avantaje fiziologice. Inima, prin presiunea pe care o exercită asupra capilarelor... Plin de învăţăminte este faptul că primii dintre cei care au dat buzna la asaltul conacului şi-au zdrelit degetele, în timp ce alţii, mai la coada gloatei au fost, pînă în ziua în care au fost împuşcaţi, perfect sănătoşi. Cu totul remarcabil — scrie Elizarie — pasajul privind ieşirea la cîmp a ţăranilor: nu întîmplător oamenii merg pe mijlocul drumului, ci în virtutea unor vechi obiceiuri avînd explicaţie ştiinţifică, procedeu care ar trebui să fie reluat, constituind o formă de organizare exemplară a muncii. Gestul de-a sufla nasul cu mîna al unui erou este semnificativ şi cere o analiză specială. Bătaia cu cuţitele în plin drum trebuie reţinută pentru tehnica înfruntării în asemenea ocazii. Tot pentru tehnică este remarcat pasajul în care Nadina se dăruie furiei excitate, pe nedezbrăcate şi în deplină părăsire a evidenţei intereselor etc.

Din romanele vremii noastre Elizarie Dascălu subliniază acele capitole care ne învaţă cum să trăim comod, să facem economii, să tundem oile, să preparăm vinul gustos şi fără prea mult alcool...

FILIP Dacă oricare dintre noi, purtînd indiferent ce nume, ar trece pe sub un balcon şi de pe balcon s-ar răsturna în acel moment un sac cu făină, de sub norul uscat şi neutru am ieşi Filip.

FUFU I. — Draga mea, vrei ca tu să fii regina nesfîrşit iubită a visurilor mele? Dar vrei ca pe mine să mă cheme Fufu şi pe tine Fufa? II. Fufucă Spiridoneanu, tipul unchiului conservator şi galant.

GALILEO Galileo Galilei: începutul unei declinări incorecte.

HORST Scurt şi categoric ca un numeral. EINS, ZWEI, HORST, DREI etc.

ION Ion Sebastian Bach.

REVELAȚIILE UNCHIULUI ROBERT

Nu despre unchiul Robert funcționarul va fi vorba în această povestire. Dacă totuși încep cu evocarea numelui său gotic, o fac constrîns de faptul că întîmplările pe care am de gînd să vi le înfățișez mi-au fost procurate de el, voi arăta îndată în ce împrejurări, cu puțin înainte de pensionarea și plecarea lui fără urmă în lume, cînd, neîmpăcîndu-se cu perspectiva inactivității, a simțit în piept îndemnul să facă ceva cu totul neobișnuit. Nu cunosc amănuntele care au pregătit aventura, fapt cert e că n-a plecat singur, de vreme ce tot atunci a fost semnalată fuga de acasă a croitoresei Mietta, nostima și frivola Mietta, cea care nu știa să deosebească niciodată culorile ațelor și despre care nimeni n-a mai vorbit decît pe șoptite și, dacă nu greșesc, întotdeauna într-o manieră vădit răutăcioasă.

Fusese un slujbaș exemplar, asta era convingerea nu numai a celor din familia noastră, dar și a altora, care îl cunoscuseră ca pe un bărbat de o incoruptibilă seriozitate, etern închis în sine, preocupat numai de probleme esențiale, confiscat în veci de răspunderi copleșitoare. Își dedicase toate energiile și, s-ar putea spune fără teamă de a exagera, întregul său destin intereselor instituției, la care se angajase cu treizeci de ani în urmă, a doua zi după liberarea din armată.

Se știa că rămăsese credincios pe viață instituției care-i acordase prima încredere, deși nimeni nu cunoștea precis cum se numește acea instituție, unde își are sediul, pentru că, din discreție, nimeni nu se interesase vreodată încotro grăbește unchiul dis-de-dimineață, cum își petrece întreaga zi, iar el nu ar fi vorbit despre așa ceva nici să-l tai. Mi-l amintesc din puține ocazii: o reuniune de familie, cînd o imitase formidabil pe Josefine Backer, o seară în casa bunicii, unde, în timp ce bătrînei i se puneau lipitori, a povestit cu farmec inimitabil despre atentatul de la Sarajevo și, în sfîrșit, vizita în Calea Plevnei, unde locuiam, cînd a venit să-mi încredințeze servieta lui doldora de hîrtii, era în preziua călătoriei sale fără întoarcere.

Ultima întîlnire, cea cu servieta, avusese loc prin toamna lui '46. Nici prin gînd nu-mi trecuse mai înainte că ar putea veni vreodată să mă vadă. Ce însemnam eu, adolescentul cu note proaste la toate materiile, cu excepția caligrafiei, în ochii lui cenușii, ce garanții putea oferi persoana mea unui om activ și perfect ca el?

Mi-a explicat în termeni foarte convingători hotărîrea de a părăsi neîntîrziat orașul, făcîndu-mă să înțeleg că nu poate trăi nici o clipă inactiv printre concetățenii care-l prețuiseră pentru hărnicia lui. „Să mă apuc la vîrsta mea de îngrijirea grădinii, spunea cu tristețe, să cad în damblaua colecționarilor de timbre sau să mă dărui jocului de cărți? Asta niciodată!" Omul era realmente deznădăjduit, îi vedeam pentru prima oară ființa legănîndu-se în simțăminte omenești cu oarecare înțeles, afectată de situații de netrecut. „Ești bărbat, curînd vei merge la facultate, a adăugat, pe măsură ce vei cunoaște viața și te vei integra în societate, vei înțelege mai bine rațiunea hotărîrii mele. Nu țin să-mi iau rămas bun de la nimeni, nici întîlnirea noastră de acum n-aș vrea să fie tulburată de sentimentalisme. Am de rezolvat cu tine o chestiune de afaceri..."

Și, vorbind astfel, deschise servieta, din care scoase trei caiete și un dosar voluminos, pe care mi le puse în brațe. Îmi explică, nu fără un ușor tremur al vocii, că, dacă își împlinise conștiincios datoria, pentru care și fusese sărbătorit de colegi, și pleca fără să lase în urmă restanțe, o singură problemă meritase o mai mare solicitudine din partea șefilor. Era vorba despre conținutul caietelor și dosarului, de o importanță ce depășește obișnuitul. Încercase de cîteva ori să le înfățișeze superiorilor săi, nu găsise la nici unul audiența pe care ar fi dorit-o. Subsecretarul de stat citise întregul material, dar i-l înapoiase, mulțumindu-se să-i spună „e-n regulă, domnule director!" Unchiul Robert singur nu reușise desigur să sondeze și să explice dedesubturile, deși unele legături dintre fapte, cîteva implicații începuseră să se contureze. Presimțirile sale, anume că din toată această arhivă personală este foarte probabil să se desprindă cîndva unele concluzii de un interes deosebit pentru administrație, îl îndemnau să mi le încredințeze, împreună cu rugămintea

de a le primi, de a le ocroti şi, mai tîrziu, cînd voi avea răgazul necesar, de a le studia pe îndelete. „Elucidarea faptelor solicită răbdare şi multă luciditate", spusese atunci.

Am luat cu mare emoţie caietele şi dosarul, asigurîndu-l că interpretez alegerea mea drept semnul unei mari încrederi. După plecarea lui, preocupat de alcătuirea unei metafore începute încă de dimineaţă, am aruncat documentele într-un dulap, şi acolo le-am lăsat să zacă pînă ieri seară.

Le-am descoperit din întîmplare, pe cînd căutam printre vechituri o cutie cu acuarele, primită în liceu din partea ajutorului american, pe vremea foametei. Le-am scuturat de praful care le înecase, le-am adus în camera mea şi am început să le răsfoiesc.

E de prisos să spun că dezvăluirile acelor hîrtii ciudate nu m-au lăsat să închid ochii întreaga noapte. Dosarul cuprinde şase rapoarte cu cîte opt secţiuni, cinci procese verbale şi o mulţime de note şi adrese. De un interes îndoielnic fiecare în parte, — ele se descoperă împreună ca un tot ce se vădeşte unitar şi concludent, aşa cum intuise cel ce adunase hîrtiile. Asta se va constata pe măsura parcurgerii însemnărilor, operaţie la care îl invit pe cititor să mă însoţească, spre a se convinge singur că nu exagerez importanţa neobişnuită a acestei arhive.

Şi acum, pentru că persoana unchiului Robert nu ne mai acaparează atenţia, să zăbovim asupra operei sale şi să vedem în ce măsură strădania lui s-a cristalizat într-o moştenire utilă. Ţin mai înainte să precizez că alegerea, numerotarea şi prezentarea documentelor îmi aparţine:

1. Biroul districtual nr. 5 către Laboratorul experimental pentru cercetarea situaţiilor obiective. „Trimitem spre analiză următoarea situaţie:

În ziua de 26 iulie crt. individul K.S., de profesiune compozitor, necăsătorit, a deschis fereastra în jurul orei 20, strigînd neobişnuit de puternic ajutor pentru că în încăpere i s-a introdus, chipurile, un inorog. Vecinii, oameni paşnici şi săritori la nevoie, au dat fuga în ajutorul celui inoportunat. Au spart uşa. Compozitorul i-a întîmpinat cu recunoştinţă, dar nu a putut face nici o dovadă,

şi cum ar fi putut-o face, cînd se cunoaşte că vietatea reclamată lipseşte de pe lista elementelor virtual periculoase? Jigniţi de prostul gust al farsei, vecinii s-au adresat inspectoratului general, care a dispus anchetă. S-a indicat amendă pentru compozitor şi o supraveghere discretă a casei.

A doua zi către seară, K.S. a dat iarăşi alarma. Agenţii inspectoratului, aflaţi în apropiere, au intervenit imediat, pregătiţi a pune pe turbulent în cămaşa de forţă. De această dată însă faptele s-au confirmat: în încăpere se afla un inorog, după cum reiese şi din procesul verbal încheiat pe loc".

Proces-verbal nr. 608: „Noi, comisar principal G.P., însoţit de agenţii V.M. şi P.I., pătrunzînd în casa compozitorului K.S. (urmează datele cunoscute), am găsit în încăpere, alături de locatarul legal, care zăcea în nesimţire pe covor, un animal masiv şi înalt, de culoare verde, învelit în solzi, cu coada împletită şi dantură ameninţătoare, făcînd mişcări reţinute, liniştite, după părerea noastră lipsit de intenţii agresive, chiar nedumerit de situaţia penibilă de a avea de-a face cu poliţia. S-a încercat, cu ajutorul unor bucăţele de zahăr, să i se ceară explicaţii, dar animalul a întors capul. Nu s-au putut face nici măsurătorile legale, în afară de imprimarea amprentei. După zece minute de tratative zadarnice, inorogul a părăsit camera aşa cum venise, îndreptîndu-se spre parcul primăriei, unde a dispărut în boschete. Vă rugăm să analizaţi şi să dispuneţi".

2. Secţia a III-a. Observaţii de către d-l şef al Departamentului accidente (confidenţial): „În noaptea de 18 august a.c., locuitorii oraşului nostru s-au bucurat unanim de lună plină. Stimulaţi de frumuseţea naturală a peisajului, mulţi cetăţeni au ieşit în dumbrava de lîngă podul Filaret, împreună cu soţiile sau cu persoane mai convenabile, neidentificate, spre a gusta farmecul local şi aerul îmbălsămat al împrejurimilor. Maiorul G., celibatar, cunoscut pentru serviciile aduse ţării, se aventurase de unul singur pînă la terasa inferioară a rîului, ca să privească graţioasele sălcii de pe malul dimpotrivă. Acolo, către orele 22,30 el a observat că pe cer, alături de luna ştiută, a mai apărut una, de dimensiuni aproape

egale, deşi de culoare diferită, portocaliu-carmin, cu panglici şi spade. A semnalat cazul cîtorva trecători — în speţă domnilor G.L., de profesie tinichigiu, cu soţia, şi, respectiv, M.Z., profesor. Cei doi au constatat exactitatea informaţiei, pentru care au dat pe loc, în lumina sporită, declaraţiile pe care le alăturăm. Am dispus maximă discreţie în legătură cu faptul petrecut. Nu am considerat necesar să luăm măsuri restrictive de circulaţie în zona unde s-a revelat fenomenul".

Pe marginea notei, cu creionul roşu: „A se raporta de urgenţă durata fenomenului de dublură a satelitului şi a se institui anchetă". Semnează inspector indescifrabil.

3. Comisia de expertiză nr. 8 către Biroul zonal pentru controlul activităţilor. Raport nr. 4262: „La întrebarea insistentă a d-lui consul-şef şi la recomandările de a fi foarte sinceri în relatarea noastră, vă răspundem următoarele: Citim cu toţii pe rupte. Dl. director al uzinei studiază cu creionul în mînă Iliada, izbucnind adeseori în strigăte de entuziasm cînd întîlneşte comparaţii lungi, cu termeni simetrici; contabilul şef preferă poezia germană, cunoaşte pe dinafară numeroase versuri de Hölderlin şi Rilke. Comisia pentru determinarea pierderilor la laminoare a schimbat ieri ordinea de zi a consfătuirii indicate de dv., înlocuind-o cu un reuşit spectacol de balet pe muzică de Lully, activitatea marelui compozitor fiind mai puţin cunoscută domnilor membri. Inspectorii de teren fac lecturi în mare măsură haotice, ca exemplu F.G., care a trecut brusc de la Valéry la Cronica lui Dino Compagni, ceea ce a dus la dereglări organice în serviciul nostru de noapte. Corespondenţa cu beneficiarii cuprinde numai observaţii critice privitoare la Spinoza şi Pascal, cu rare excepţii, cînd se indică starea vremii din punct de vedere (indescifrabil) sau unele păreri personale privitoare la spectacolele văzute."

Nota Biroului zonal pentru controlul activităţilor către Comisia de expertiză nr. 8: „Luat notă despre activitatea dv. însufleţită. Felicitări! Dl. consul-şef întreabă dacă nu poate afla în depozitul uzinei dv. o ediţie completă Francesco de Sanctis sau, în lipsă, numai Saggi critici".

4. X.R., detectiv privat, către dl. şef al Corpului 7 sinteză: „Fiind invitat în ziua de 8 martie crt. la masa dată de dl. P.G. în cinstea foştilor camarazi infanterişti, am fost de faţă la următoarea relatare: după cîteva pahare, actualul diriginte al poştei, pe nume H.V., şi-a dat drumul, povestind cum în timpul său liber obişnuieşte să meargă la concerte de muzică simfonică. Tot frecventînd acele spectacole, el a observat că persoane robuste şi fără antecedente patologice cad, curînd după audiţie, în grea suferinţă, cu infarct miocardic, uneori chiar sfîrşind din această cauză. A urmărit îndeaproape fenomenul şi a ajuns la concluzia că accidentele lovesc numai persoane: 1. Care s-au realizat în carieră şi 2. Care merg la concerte pentru prima dată în viaţă, atrase fatal de lumina cupolei sub care îşi dă întîlnire numai lumea bună, prilej de confruntare a nevestelor, a toaletelor, a altor însemne particulare ale izbînzii. Muzica îi moleşeşte, le înlătură armura de învingători, îi străpunge pînă la fibrele intime, unde afectează organe rudimentare, atavice, foarte friabile.

Consider de datoria mea să previn asupra pericolelor cărora le pot cădea victimă persoane încă utile societăţii."

Corpul 7 sinteză către X.R., detectiv privat: „Fenomenul s-a aflat multă vreme în studiul nostru. Vă putem informa că investigaţiile au fost sistate, deoarece specialiştii trimişi în sălile de concert n-au putut să-şi scrie ulterior rapoartele din motive de deces (infarct). Dintre melomanii cu rezistenţă la acţiunea muzicii n-am putut recruta colaboratori, toţi răspunzind că preferă să-i asculte pe Bac şi Vivalti fără alte preocupări. Riscul infarctului nu-i impresionează".

5. Raport (de la cine către cine?): „La adresa dv. prin care ni se făcea cunoscut că mai mulţi copii din cartierul gării folosesc în jocurile lor nume istorice de prestigiu, vă răspundem următoarele: la faţa locului s-a deplasat comisia onomastică permanentă, condusă de dl. preşedinte I.L., care, amestecîndu-se printre cei mici a constatat că, într-adevăr, un băiat a strigat în gura mare că el este Iulius Caesar. I s-a cerut o declaraţie, dar puştiul a refuzat cu aroganţă. Urmărindu-i comportarea, am constatat că în zilele următoare pîrîtul a întreprins o expedi-

ţie în Egipt, a apărut de două ori în senat, ironizînd pe cei ce-l avertizaseră că i se pregăteşte asasinarea, a semnat o serie de decrete şi a trimis cîteva frumoase scrisori Cleopatrei. Li s-a atras atenţia părinţilor să-l supravegheze mai de aproape, aceştia însă au lăsat să se înţeleagă că de mulţi ani nu se mai pot opune voinţei lui imperiale. La rîndul lor, Antoniu, Brutus, Tarquiniu Socer au proferat necuviinţe la adresa membrilor comisiei.

Părerea domnului preşedinte I.L. este că, în actuala conjunctură, amestecul comisiei noastre în această afacere nu este oportun, avînd în vedere şi gradul înalt de combativitate al numeroaselor legiuni de care împăratul dispune. Pe de altă parte, codul de procedură roman nu permite folosirea constrîngerii înainte de publicarea dovezilor. Şi, dacă Caesar apelează la soldaţii săi fideli din Galia, nu complicăm atunci şi mai mult situaţia?"

Nota Serviciului perspectivă: „Motive superioare ne sfătuiesc a evita deocamdată orice fel de acţiuni menite să indispună pe Împărat. Se preconizează tratative diplomatice. Pînă la noi dispoziţiuni, comisia să studieze temeinic De bello Gallico şi să dea la mica publicitate din Universul un anunţ: „Se caută bărbaţi tineri capabili să traverseze Rubiconul".

Marginal, cu creionul roşu: „Rog pe dl. Robert de la Înaltul Oficiu să raporteze de urgenţă care e calea cea mai scurtă pînă în Dalmaţia, cum se numeşte guvernatorul acelei provincii, dacă e căsătorit sau nu, dacă îi plac vestalele şi din care sorturi?!"

6. Secţiunea a V-a divizionară către Centrul de referate şi prospecţiuni (confidenţial): „După cum reiese din datele de care dispunem, numitul George Gordon Byron, de profesiune lord şi poet, a trăit între anii 1788 şi 1824".

7. Raport al prefectului Z.O. către Maiestatea-Sa Regele (strict secret): „La înalta invitaţie a Maiestăţii-Voastre din 16 aprilie a.c., permiteţi-ne să raportăm:

După îndelungate cercetări şi investigaţii, întreprinse în localitate şi cu toată discreţia, am constatat că în spatele faţadelor ce se văd din stradă se află fie birouri publice, fie apartamente şi alte încăperi, în care familii sau indivizi izolaţi se retrag la diferite ore ca să mănînce, să doarmă, să citească, să se spele, să scrie, să

tăifăsuiască la o cafea, să se certe, să se bată, să se iubească, să se ucidă, să facă o mulţime de alte lucruri prevăzute în nomenclatorul de servicii şi habitudini. La anumite ore, aceleaşi persoane ies din casă, aleargă la tramvai sau merg pe jos, ducîndu-se la slujbă, la piaţă, la întîlniri şi cinematograf. Adeseori se introduc la diferite adrese piane, mobilă, covoare, cărţi, maşini de cusut, veselă, tablouri, fetiţe şi băieţi. Uneori, se scot din case sicrie. Uşile clădirilor se tot deschid şi se închid, de aceea unele dintre ele se defectează şi scîrţîie penibil.

În oraşul nostru, soarele răsare şi apune conform programului oficial. Mai adăugăm că femeile din localitate, cele tinere în special, sînt nu numai frumoase şi atrăgătoare, dar ştiu să poarte şi o conversaţie foarte aleasă".

FURIA LUI LYRIPLICK

În ciuda faptului că toată lumea cunoaşte adevărul, Institutul central de geofizică şi microseismologie comparată, cu sediul la Brăneşti, continuă încă şi astăzi să ignore că marele cutremur de pămînt din toamna lui 1940 a fost declanşat de către Panait Lyriplick, tehnician dentar din Bucureşti, strada Vulturi numărul 14.

Nu ştiu cine are interesul, într-un secol al expansiunii teribile a informaţiilor, ca acest institut modern, ce se bucură de reputaţie mondială, să rămînă în urma vieţii, să dispreţuiască cu atîta îndărătnicie evidenţa şi să susţină morţiş o versiune cu totul falsă asupra cauzelor cataclismului. Este dăunător pentru noi toţi, pentru preocupările noastre complexe, de oameni universali, printre care agricultura işi ocupă locul binemeritat, ca o instituţie de la care se aşteaptă atît de mult, să dea atît de puţin. Nici un cuvînt lămuritor nu s-a adăugat comunicatului oferit acum treizeci de ani, cu toate că ştiinţa a evoluat între timp spectaculos, tinzînd să depăşească într-o zi plăsmuirile fanteziei, basmele străvechi, depozitare de mari adevăruri. Cum să explicăm copiilor noştri, care au o reprezentare anecdotică a fenomenului, că încercarea la care am fost supuşi în dimineaţa acelui noiembrie ceţos n-a avut

precisamente nici un rost pedagogic, nici n-a urmărit să demonstreze rezistenţa aşezărilor oraşului, aşa cum s-a spus. Dacă generaţia noastră este hotărîtă să nu mai ascundă adevărul, după cum s-a angajat, este de datoria celor care cunosc împrejurările să mărturisească integral ceea ce ştiu, şi anume că epicentrul moral al criminalei tremurături s-a aflat la numai cîţiva kilometri de Piaţa Sf. Gheorghe, într-o casă vagon, construită înaintea primului război mondial, cu ferestre înalte vopsite în verde, cu o boltă de viţă peste curtea lungă şi pietruită, în fund cu un garaj transformat în atelier de dărăcit lînă.

Principala menire a unui institut care-şi obţine fondurile de pe urma exploatării raţionale a cutremurelor de pămînt şi care nu-şi dovedeşte raţiunea de-a fi decît după ce cutremurul a dărîmat un oraş-două, este de a-şi însuşi cît mai repede părerea generală, ipotezele oamenilor de bine. Simplii muritori, ori de cîte ori îşi formulează presupunerile sau înaintează o explicaţie, n-o fac zadarnic şi nici în necunoştinţă de cauză, ci întemeiaţi pe fapte trăite, pe intenţiile cele mai constructive pentru mersul înainte al ştiinţei şi al speţei omeneşti.

Panait Lyriplick îşi aminteşte foarte bine cum s-au petrecut lucrurile. Cu două săptămîni înainte de îngrozitoarea întîmplare, se plimbase o seară întreagă cu Marieta Diaconescu, lenjereasa de lux de pe Dudeşti, căreia îi vorbise despre intenţiile sale serioase, despre convingerea lui că părinţii, mici negustori în provincie, nu vor avea nimic împotriva unei eventuale căsătorii, mai cu seamă dacă li se vor comunica date exacte despre talia, farmecele şi veniturile nostimei lenjerese. Marieta Diaconescu mărturisise sincer că ea fusese păţită, lucru firesc pentru o tînără fără experienţă, de aceea nu o interesează atît ce vor spune părinţii lui, cît mai ales dacă intenţiile tînărului se bazează pe sentimente reale, statornice şi lucrative, şi aceste sentimente, dacă există, trebuie să fie puse în mişcare şi exprimate lămurit, pentru că ea, după trista decepţie, se consideră asemenea unei cetăţi, nu mai cedează decît în faţa asalturilor insistente. Căsnicia poate fi comparată cu o butonieră, declarase cetatea, te poate prinde la larg, totul ţi se pare la început minunat, dar foarte curînd îţi poate deveni stînjenitoare şi, oricum te-ai smuci

atunci, nu vei reuşi decît să te imobilizezi la colţuri strîmte şi fără perspectivă, ca un nasture.

Traversaseră pe la Sfînta Vineri, ferindu-se de tramvaiul care se năpustea asupră-le, cînd Panait simţise în capul pieptului, la lingurică, sfredelul delicat al sentimentelor pe care ea i le ceruse. Se grăbise să-i semnaleze pe loc existenţa acelora, căutînd să descrie cu precizie unde şi ce simţea. El explicase cum îl gîdilă şi cum i se răsucesc în burtă macaroanele dragostei curate, chestiunea veniturilor prăvăliei nu era interesantă decît spre a cunoaşte că tînăra pereche nu se azvîrle ca orbeţii în viaţă, ci că are o bază, esenţiale fiind însă legămîntul şi simpatia, tocmai înţelegerea de care ea nu avusese pînă atunci parte.

Tăcuseră o vreme amîndoi. Spre Piaţă, ea se oprise puţin la vitrina unui aurar, să admire mulţimea sclipitoare a bijuteriilor de tinichea, pietrele preţioase cu preţuri reduse. Spre a-i confirma simţămintele sale alese, Panait îi propusese cu mare entuziasm să intre la cinematograf. La Crîngaşi, citise în gazetă, jucau Deana Durbin şi Gary Cooper, i se povestise filmul în de-amănunt, era grozav, pasiuni descătuşate, suspens, mii de morţi. Marieta refuzase cu un mersi îmbujorat, anunţînd că nu va putea întîrzia după ora 8, fiindcă de cînd a început războiul maică-sa rămîne deşteaptă pînă cînd o vede din nou acasă. Îi răspunsese cinstit, deschis, ca o lenjereasă fără prejudecăţi. Dovadă că nu făcea fasoane, cînd se pomeniseră în faţa unei gherete cu gogoşi calde, îl rugase să-i ofere una şi-o mîncase cu plăcere.

În Piaţa de Flori aflaseră o bancă sub un zarzăr prăfuit, departe de privirile trecătorilor. Se aşezaseră. Marieta începuse să povestească cum tatăl său fusese apreciat, Dumnezeu să-l odihnească, pentru formidabila lui pricepere de-a despuia pielea de pe mieii sacrificaţi, în timp ce mama ei, de o hărnicie cum nu s-a mai văzut, ştie să prepare papricaş cu ceapă, pentru că a fost măritată prima oară cu un plutonier din Trei Scaune, om de viaţă.

— Nu ştiu dacă îţi place papricaşul cu ceapă, spusese Marieta, dar cînd ne vom cunoaşte mai bine vei veni la noi să mănînci.

îl pregătea şi ea destul de corect, numai că maică-sa era o adevărată maestră. Dealtfel au şi grădină, vara poţi mînca cireşe şi căpşuni proaspete, totul depindea de sentimentele lui — spusese.

Femeia aceasta este minunată — gîndea Panait Lyriplick, stînd alături pe o bancă — îmi oferă o viaţă plină de promisiuni şi nu încape îndoială că împreună am alcătui o pereche ideală.

— Nu ştiu ce părere ai despre Colecţia celor 15 lei ? — o întrebase pe neaşteptate Panait, spre a-i sonda cultura.

Nu citise şi nu reţinuse, dar asta nu făcea nimic. In realitate, nici lui nu-i plăceau cărţile, alea şi celelalte, numai povestea cu urangutanul care şi-a omorît stăpînul îl amuzase întrucîtva. Nu înţelegea de ce dentistul la care lucra se dădea în vînt pentru colecţia asta cu care îşi burduşise dulăpioarele, de nu mai putea să scoată dinţii de ghips pentru comandă.

— Dar tiribomba îţi dă ameţeli? continuase Panait.

— Fără îndoială. Tiribomba îmi produce în cap o ameţeală nemaipomenită, spusese ea. M-am dat în lanţuri, in Obor, chiar săptămîna trecută, cînd o prietenă cu logodnicul ei m-au invitat să ieşim împreună. Minunată descoperire ! exclamase Marieta, căzînd în visare. Cînd maşinăria îşi dă drumul cu toată forţa şi policioarele se urcă pînă in slăvi, parcă tot oraşul se desface în mii de bucăţi, acoperişurile zboară cît colo, oamenii aleargă dedesubt ca furnicile.

Un băiat de liceu încercase chiar s-o învîrtească în lanţ, dar ea ţipase şi cei de jos făcuseră haz.

— E minunat, e minunat ! spusese în încheiere, şi încheiase.

In duminica următoare, se duseseră împreună să se dea în căluşei, Panait mărturisind că, în ce-l priveşte, nu suportă viteze mari, la înălţime, şi suferind în sinea lui pentru că descoperă în şirul de asemănări un punct de nepotrivire. Căluşeii mergeau fără motor, motiv de decepţie pentru tînăra pereche, căruţele trase de cai albi fiind acţionate de cîţiva ţigani voinici. Se aşezaseră într-o caretă vopsită în albastru-scrobeală, şi, îndată ce drăcovenia începuse să se învîrtească, Panait redeschise ches-

tiunea. Era hotărît să nu mai întîrzie, războiul din lume, știa el bine, urcă mereu prețurile. Se pot face afaceri bune, pentru că pericolul măcelului care amenință Europa îndeamnă pe tot mai mulți oameni să-și pună dantură de aur. Nu mai pridideşte cu comenzile. Un țăran cu o gură de perle suferise șlefuiri îngrozitoare ca să se poată bucura în cele din urmă de o garnitură întreagă — ce crezi ! de optsprezece carate ! Nu crede că e o coincidență, intervenise Marieta, dar și comenzile de lenjerie de pat au sporit. Dacă ar lucra pe cont propriu, adăugase, era sigură că ar fi făcut avere.

Căluşeii, după aceste spuse, se opriră. Deciseră să se mai dea o dată. Plătiră. El spuse că e momentul, ce să mai întîrziem, nunțile se fac toamna, chit că a căzut bruma, și că, dacă și ea simte același lucru, toate amănuntele se rezumă la găsirea naşilor. Marieta păru stînjenită. Căluşeii porniră. Neprimind un răspuns la propunerea sa foarte lămurită, Panait rămase tăcut pe banca lui, mulțumindu-se să admire panorama Oborului, răsturnată, recompusă, din nou răsturnată.

Se despărțiră tîrziu, către zece seara, neştiind ce să-și spună, bolnavi de dragoste și stinjeniți de propria lor tăcere. Panait era acum convins că ea, în sfîrşit, se hotărîse, că dragostea învinsese și că cetatea era cucerită, dar nu-şi explica de ce femeia iubită nu-i sare în brațe să-i mulțumească și să-l sărute. Probabil, mai mult ca sigur, Marieta nu voia să pară nici în asemenea clipe uşuratică: îi reținu chipul transfigurat, ochii mari și frumoşi, palpitul bluzei sub care se simțeau sînii tari, și merse cu acest dulce bagaj pe Ştefan cel Mare și încă pe Dorobanți, pînă la prăvălia unui grec, căruia îi comandă o ciorbă de burtă. I se făcuse foame și era fericit.

Dragostea este cel mai frumos cadou pe care ni-l face natura, la vîrsta cînd ea trebuie să vină, gîndea Panait, şlefuind cu pricepere caninul unui avocat. Tocmai își închipuia cum va arăta dintele în gura maestrului, cînd va fi plantat acolo cu şurub, că uşa se deschise și un puşti îi întinse un bilet. Era de la Marieta, care-l ruga s-o ierte, nu vrusese să se angajeze, pentru că mai ținea încă la celălalt, la cel dintîi, la Mitică, contrar voinței părinți-

lor, dar că aceia se învoiseră în cele din urmă, cedaseră, viaţa e ca o butonieră, îi doreşte toată fericirea, Mitică se înapoiase, se bucură că rămăsese cinstită şi nu-l amăgise, mersi pentru căluşei, în sfîrşit, se mută cu omul care o decepţionase, la Găieşti, iartă-mă.

Panait rămase paralizat. Nu înţelegea, pentru că totul era de neînţeles. Îngrozitor! Îşi făcuse atîtea vise, chiar le visase întocmai, adio speranţe. La donna e mobile, vorba lui Caruso. Simţi că pămîntul se cutremură sub tălpile lui şi că avocatul nu-şi va putea vedea caninul în oglindă înainte de două săptămîni.

Cine îşi închipuie că mînia, şi durerea, şi decepţia, şi celelalte ale unui tehnician dentist (strada Vulturi 14) sînt superflue şi trecătoare se înşală amarnic. Panait Lyriplick alergă într-un suflet acasă, îşi desfăcu grăbit halatul alb şi îşi spălă mîinile şi din acel moment mintea lui răvăşită caută răzbunarea. (Răzbunarea unui tehnician dentist poate fi, depinde fireşte de împrejurări, mai cumplită decît cea a unui războinic căruia i-a fost ucis prietenul.)

Mai întîi răsturnă patul. Călcă în picioare aşternutul în care femeia iubită nu va înnopta niciodată, dînd gestului său înţelesuri simbolice, terfeli astfel într-o clipă întreaga lenjerie de pat a lumii, inclusiv ideea de lenjerie cu feston. Lovi cu putere uşa pînă o scoase din ţîţîni, desfăcînd-o cu tălpile pantofilor în fibre şi ţăndări. Ridică cu violenţă scîndura de călcat şi sparse cu ea oglinda şifonierului şi măsuţa de la fereastră. Trase cu răutate şi neîmpăcată furie perdelele din galeriile lor, răscolind praful de prin unghere şi dărîmînd policioara pe care avea un bust al Minervei, de autor necunoscut, cîştigat la o tombolă. În sfîrşit prăpădi prin lovituri repetate un cufăr, tezaurul personal ce-l însoţise timp de doi ani în armată, la infanterie, blestemă aprig (din nou, în sfîrşit) viaţa, fericirea, căsnicia, gogoşile, tiribomba, strada Vulturi şi străzile vecine pînă în Dudeşti-Cioplea, meseria brăţară de aur, dinţii de aur, lucrările complete, protezele, viitorul lui şi infidelitatea femeilor. Dispreţui într-o supremă sforţare a înţelepciunii dentare femeile şi Femeia, părinţii care despică magistral mieii şi prepară papricaş cu ceapă, căluşeii, lenjeresele de pe tot globul, plăpumăresele, vînză-

toarele de la magazine, atelierele de dărăcit lînă, avocatura, croitoresele, cizmăresele, manichiuristele, tîmplăresele, apoi pe tîmplari, pe fierari, pe voiajorii comerciali şi banca pe care au stat amăgindu-se.

Căzu în genunchi şi se rugă cerului ca pămîntul să nu rabde o asemenea mişelie ! Să se zbată, să se cutremure, să crape şi să fiarbă ! Să se aleagă praful de tot ce stă în picioare şi mai are pretenţia să se fudulească !

La 4 şi 32 de minute, ora Bucureştiului, un puternic cutremur de pămînt avu loc, într-adevăr.

DUMITRU SOLOMON
(România)

S-a născut la Galaţi, în 1932. Licenţiat în filologie, Bucureşti (1955). Redactor la „Gazeta literară" (1955—1962), şef de secţie la „Luceafărul" (1962—1964). Redactor la Casa de Filme 3 Bucureşti. Debutează în „Viaţa Românească" (1953). Publică: teatru — **„Dispariţia"** (1967), **„Socrate"** (1970), **„Diogene cîinele"** (1973), **„Fata morgana"** (1973), **„Platon"** (1974), **„Iluzia optică: teatru cu oameni şi animale"** (1985); schiţe satirice — **„Scurtcircuit la creier"** (1978), **„În unghi ascuţit"** (1983).

Relieflnd unul din aspectele caracteristice prozei satirice a autorului, Sorin Titel specifică: „Pătrundem împreună cu naratorul într-un adevărat infern al locurilor comune, al clişeelor despre viaţă pe care o nesfîrşită cohortă de nechemaţi il susţin cu o pasiune demnă de o cauză mai bună. Sînt toţi aceşti falşi autori, toţi aceşti impostori un pericol public ?, se întreabă în subtextul povestirilor sale Dumitru Solomon şi întrebarea odată pusă, merită toată atenţia".

TEXTOLOGIE

Textierul se afla în faţa celor trei indivizi încruntaţi: regizorul, compozitorul şi inginerul de sunet, înghiţea în sec şi aştepta un semn, ceva. . .

— Hai, dăi drumul! rosteşte, sumbru, regizorul.

Textierul, om cu experienţa cîtorva festivaluri de muzică uşoară la malul mării, îşi umezeşte buzele cu vîrful limbii şi citeşte emoţionat:

Eşti frumoasă ca un soare,
Eşti frumoasă ca o mare,
Mai frumoasă ca oricînd,
În privire şi în gînd.
Te iubesc,
Te iubesc,
Frumoasa mea,
Iubita mea,
Dragostea mea.

Urmează un minut şi jumătate de linişte.

— Merge, vorbeşte compozitorul. E clar, scurt, la obiect.

— Pentru un film pe ecran lat, aş fi dorit ceva mai mult, mormăie plictisit regizorul.

Inginerul de sunet bate nervos cu degetele în masă un ritm foarte viu:

— Şi eu aş fi preferat ceva mai mult. Şi mai original.

— Mai adăugăm nişte „la, la, la" în completare! descoperă soluţia compozitorul.

Regizorul se face roşu-vînăt, ca întotdeauna cînd nu e înţeles de contemporani:

— Nu m-am referit la lungime!

— Cum ar trebui să fie? întrebă, cu creionul în mînă, textierul.

— Bun.

Regizorul se ridică decis, urmat de toţi ceilalţi factori artistici.

— Mîine trebuie să am textul, că încep înregistrarea muzicii.

A doua zi, textierul dădu lectură, cu o voce sigură, următorului text:

Eşti frumoasă ca un soare,
Eşti frumoasă ca o mare,
Mai frumoasă ca oricînd,
În privire şi în gînd.
Te iubesc,
Te iubesc,
Frumoasa mea,
Iubita mea,
Dragostea mea,
Te cînt în cîntec şi în grai,
Frumoasă zi de unu mai.

Cei trei îl privesc năuciţi. Dar nici unul nu are vreo obiecţie.

Din motive tehnice (îmbolnăvirea inginerului de sunet), cîntecul n-a intrat în film. În schimb, a fost premiat la un festival de muzică uşoară.

VARIANTELE UNUI PUNCT DE VEDERE

— Cred că aţi exagerat. Nu trebuia să ne aduceţi scenariul în zece exemplare. Două erau suficiente.

— Mă iertaţi, nu sînt exemplare, sînt variante.

— Variante?!
— Da. Ca să nu avem discuţii. Nu vă convine o variantă, o luaţi pe cealaltă. Nu vă convine cealaltă, mai aveţi opt. Iată: doi băieţi iubesc o fată, ea iubeşte doar pe unul din cei doi, iar celălalt se sinucide. Varianta doi: doi băieţi iubesc o fată, ea iubeşte pe unul din ei, celălalt îl omoară pe primul. Varianta trei: doi băieţi iubesc o fată, ea iubeşte pe unul din ei, celălalt renunţă. Varianta patru: doi băieţi iubesc o fată, ea iubeşte pe un al treilea, cei doi o omoară pe fată. Varianta cinci: doi băieţi iubesc o fată, ea iubeşte pe un al treilea, se căsătoreşte cu el, cei doi se căsătoresc cu alte două fete. Varianta şase: doi băieţi iubesc o fată, ea îi iubeşte pe amîndoi şi se sinucide. Varianta şapte: doi băieţi iubesc o fată, ea nu iubeşte pe nici unul şi rămîne fată bătrînă. Varianta opt: doi băieţi iubesc o fată, fata nu e fată şi băieţii n-o mai iubesc. Varianta nouă: doi băieţi iubesc o fată, fata nu iubeşte pe nimeni şi se face şofer de taxi după ce a văzut un film publicitar la televiziune. Varianta zece...
— Nu pricep de ce atîtea variante?
— Fiindcă nu-mi place să modific, să schimb, să refac...
— Totuşi, se pare că...
— Ştiu la ce vă gîndiţi. Dar dacă aţi remarcat, toate variantele au acelaşi punct de vedere: doi băieţi iubesc o fată. Eu nu-mi schimb niciodată punctul de vedere, e clar?
— Da, spuneţi-mi şi varianta a zecea...

UNITATE ÎN DIVERSITATE

Cum e şi firesc, posibilităţile infinite pe care le oferă diversitatea în artă i-au deschis lui Xcs, scenarist prolific şi pătimaş, cîmpuri nelimitate de acţiune. El le bate în lung şi în lat. Pentru Xcs nu există zone în care să nu pună piciorul, subiecte pe care să nu le stoarcă de inedit, genuri pe care să nu le atace frontal. „Defectul fundamental al cinematografiei noastre — spunea Xcs într-o luare de cuvînt care urma unei luări de bere în compania

cîtorva pasionați ai artei filmice — defectul fundamental al cinematografiei noastre este subtilitatea. Dacă am face filme mai puțin subtile, am cuceri piața mondială". „O!" au exclamat, plini de admirație și speranță, cei de mai sus. (În viziunea lui Xcs, piața mondială arată ca un fel de piața Matache, dar de o mie de ori mai mare, cu tarabe colorate, unde lumea se îmbulzește în fața cutiilor cu filme nesubtile).

Xcs iubește atît de egoist arta cinematografică (în creația artistică, egoismul e ca un îngrășămînt natural: mărește în chip miraculos capacitatea de producție), încît ar fi în stare să acopere cu talentul și, mai ales, cu puterea sa de muncă (herculeană, zic unii, sisifică, susțin alții) întregul cîmp (ogor) al cinematografiei naționale și, dacă s-ar putea, încă ceva pe deasupra. Ca atare, a scris nenumărate scenarii inspirate (expirate, pretind adversarii lui, cu invidie) din cea mai arzătoare actualitate și avînd următorul subiect: într-o uzină (șantier), (exploatare minieră), un tînăr inginer (maistru) face o inovație (invenție), (agregat). Dar inginerul-șef se opune. În perioadele de curaj scenaristic, cel care se opune este directorul, iar în momentele de delir creator (toți trecem prin astfel de momente...) însăși centrala de resort (nu în totalitatea ei). De ce se opun toți aceștia? Evident, fiindcă ei nu iubesc noul. De ce nu iubesc ei noul? Păi... (Să trecem peste această întrebare). Tînărul cu agregatul este retrogradat (de niște retrograzi) sau, în perioadele de delir creator amintite, chiar mutat în altă secție. Tînărul are și o viață personală, pe care, însă, o neglijează din cauza pasiunii sale pentru nou. Iubita îl abandonează (temporar). Dacă e soție, pleacă la mama (ei). Cum se rezolvă toate aceste situații dramatice? Ele se rezolvă bine.

Xcs este un descoperitor de drumuri noi nu numai în dramaturgia cinematografică, dar și în domeniul (teritoriul) imaginii filmice și chiar al stilului literar. Xcs este unul dintre cei ce se opun deschis spiritului și literei așa-zisei Gramatici a Academiei.

În propensiunea sa către diversitate și absolut, Xcs scrie și comedii. „Scopul meu — obișnuiește el să spună pe șoseaua Kisseleff colț cu strada Arh. Ion Mincu — este să-i fac pe oameni mai fericiți. Adică — explică el pe în-

țelesul cinefililor din jur — să-i fac să rîdă cu hohote. Comediile lui Xcs se axează pe același subiect de actualitate arzătoare, doar că acțiunea se desfășoară în cheie comică: un tînăr dintr-o uzină (șantier) (fabrică de mobilă) lucrează la o inovație (invenție), dar inginerul-șef (sau directorul) se opune. (Într-o comedie, centrala de resort nu are ce căuta). Ajutat de brigada de agitație a întreprinderii, care, în texte caustice, înfierează atitudinea birocratică a opozanților, tînărul inovator (inventator) reușește să-și impună punctul de vedere, iar birocrații se despart de trecut rîzînd. Bineînțeles că, la un moment dat, iubita devine geloasă, crezînd că preocuparea lui pentru nou ar fi, de fapt, preocuparea pentru altă femeie. Pînă la urmă? Doar e comedie. Pînă la urmă, se rîde.

Xcs nu neglijează nici genul polițist. Aici, lucrurile se desfășoară nu departe de celelalte lucruri: tînărul (ușor maturizat) lucrează la o invenție epocală, de pildă cartea care se citește singură. (E una din obsesiile mai vechi ale însuși scenaristului Xcs, care a constatat că, fiind prea multe cărți, efortul cititorului ar trebui redus la minimum posibil). O agenție de spionaj vrea să pună mîna pe invenție, căci se pare că obsesia personajului și a autorului său nu e străină unor cercuri din Vest, preocupate și ele de reducerea efortului de lectură. Directorul, împreună cu un locotenent-major, reușesc să dejoace planurile agenților. (A se remarca faptul că directorul apare uneori ca personaj pozitiv). Astfel, invenția rămîne a întreprinderii. Soția (tînărul s-a însurat între timp) își ajută (din punct de vedere moral) soțul inventator. (Se observă că și personajul soției a devenit eminamente pozitiv, în ideea că spionii sînt destul de negativi și nu au nevoie de întăriri).

Filmele de dragoste ale lui Xcs au următoarea poveste: un tînăr inventator se îndrăgostește de o tînără (neinventatoare). Ea nu-l înțelege în pasiunea lui. Părinții ei nu-l înțeleg nici atît. (De la Romeo și Julieta, în toate poveștile de dragoste părinții sînt personajele negative). El suferă. (Dar nu-și întrerupe munca la invenție). Ei pleacă la mare. Aici, sub razele soarelui de iulie, se iubesc, în sensul că el o sărută pe obraz. Ei se întorc de la mare. Părinții vor s-o mărite (pe fată) cu un om așezat (gospodar). Ea plînge. El suferă. Gospodarul are Opel. Dar colegii de

muncă intră în acţiune. Între timp, ea dă naştere unui copil. (Urmare a sărutului cast de pe litoral). Faptul decide soarta celor doi îndrăgostiţi. În bine.

Cînd se îndreaptă către filmele pentru copii, Xcs nu se îndepărtează prea mult de structurile sale verificate şi solide: un pionier lucrează la o invenţie, dar unul din colegii săi, un bătăuş şi un corigent notoriu (ar fi pe postul inginerului-şef sau al directorului), îi pune tot felul de beţe în roate. Un grup de pionieri harnici îl sprijină pe inventator să-şi ducă opera la bun sfîrşit, anihilînd boicotul băiatului cel rău. Acesta din urmă se transformă într-un băiat bun şi silitor, care, pînă la urmă, va da o mînă de ajutor inventatorului, după ce, la început, îi dăduse numai pumni. Şi totul se încheie cu un foc de tabără.

Nu mai e nevoie, cred, să precizez cum arată scenariile lui Xcs destinate filmelor muzicale. Ele arată la fel. Dar cîntat. În întîlnirile sale cu cinefilii în jurul unor mese rotunde, Xcs obişnuieşte să remarce: „Viaţa e simplă. Filmele trebuie să fie la fel de simple". Ceea ce e perfect adevărat. Toate filmele lui Xcs sînt cît se poate de simple. Deci, ca în viaţă.

MURIEL SPARK
(Anglia)

S-a născut la Edinburgh, în 1918. În 1951 cîştigă concursul de povestire organizat de revista „Observer". Scrierile sale sînt traduse în douăzeci de limbi. „Premiul Italia" şi „Premiul James Tait Black Memorial". Scrie romane, povestiri, piese de teatru: **„Consolatorii"** (1957), **„Pasărea călătoare şi alte povestiri"** (1958), **„Memento Mori"** (1959) — tradus în româneşte, **„Balada lui Peckham Rye"** (1960), **„Burlacii"** (1960), **„Domnişoara Brodie în floarea vîrstei"** (1961) — tradus în româneşte, **„Doctori în filosofie"** (1963 — piesă de teatru), **„Poarta Mandelbaum"** (1965), **„Imaginea pentru public"** (1968 — povestiri), **„Locul şoferului"** (1970), **„Să nu deranjăm"** (1971), **„Bordelul de pe East River"** (1973), **„Stareţa din Crewe"** (1974), **„Depăşirea"** (1976), **„Drepturi teritoriale"** (1979), **„Hoinărind cu intenţie"** (1981).

Povestirile prezentate (din volumul **„Imaginea pentru public"**) ilustrează două moduri total diferite prin care filonul satiric transpare în opera lui Muriel Spark. **„Merită să vedeţi mizeria !"** condamnă cu claritate sordidul mediului ambiant şi vulgaritatea limbajului în care se complac unii intelectuali cu pretenţii. Cultivarea misteriosului, a necunoscutului ce invadează viaţa cotidiană, se transformă în **„Întîmplarea"** într-o satiră plină de umor la adresa falselor alarme, a sentimentului de relativitate şi incertitudine.

MERITA SĂ VEDEŢI MIZERIA !

Acum pot să fiu recunoscătoare celor care nu m-au admis la vechea şcoală normală de prestigiul şi renumele căreia auzise orişicine, deşi cu cinci ani în urmă am suferit cumplit. Fusesem atît de bună la engleză, dar, ce să-i faci, nu şi la altele.

Însă, cum în tot răul e şi-un bine, m-am trezit în clădirea modernă a liceului ce fusese construit cu un an înainte. Prin urmare, fără tradiţie, dar mult mai igienic decît vechea şcoală, după care jinduisem atîta. Era o clădire luminoasă şi aerisită, iar tencuiala era strălucitoare şi uşor de întreţinut. Într-o zi m-au trimis la şcoala normală cu o notă pentru unul dintre profesori, şi merita să vedeţi mizeria! Coridoarele erau pline de praf şi tot pline de praf erau şi pervazurile, toate crăpate. Mi-am permis să mă uit în una din clase. Era o dezordine de neînchipuit!

Mă felicit că nu am intrat la vechea şcoală normală şi că educaţia mea a fost lipsită de influenţa ei. La prima vedere s-ar putea să vă pară ciudat ceea ce afirm eu.

Este bine să ai în spatele tău o educație solidă și, doamne ferește, nu propovăduiesc ignoranța, dar am cunoscut niște intelectuali care m-au pus pe gînduri.

Am șaptesprezece ani și am absolvit școala cu doi ani în urmă, în decembrie. Obținusem diploma de dactilografă și mi-am luat în primire primul meu post, ca stagiară în biroul unui avocat. Mama era foarte mulțumită, iar tata susținea cu nu-mi putea dori un început mai promițător ca într-o firmă cu așa vechi tradiții.

Trebuie să vă mărturisesc că ducîndu-mă să suțin testul am fost foarte surprinsă de starea jalnică a ferestrelor, iar scările ce duceau la birourile de sus erau departe de a fi curate. Exista și o mică sală de așteptare în care soba avea cîteva elemente lipsă, iar covorul de pe jos era murdar și uzat.

Urma să încep luni, așa că m-am prezentat fără întîrziere. M-au dus în biroul principal unde se aflau două stenodactilografe mai în vîrstă și un funcționar, d-l Gresham, ce nu excela în istețime. Merita să vedeți mizeria! Podelele erau complet goale, iertați-mă, m-am exprimat greșit, erau pline de praf! Rafturile înconjurau camera, înțesate de cutii. Cutiile se rupseseră și toate hîrtiile din ele erau mototolite. Șocul cel mare l-am avut cu ceștile de ceai. Intra în atribuțiile mele să fac ceaiul dimineața și după-amiaza. D-na Bewday mi-a arătat unde țineau totul. Într-o veche lădiță de portocale, iar ceștile erau toate crăpate. Nu existau suficiente farfurioare și așa mai departe. Nu vreau să intru-n amănunte și să vorbesc despre grupurile sanitare, dar nici ele nu păcătuiau prin curățenie. După trei zile i-am povestit mamei, care s-a neliniștit foarte tare, mai ales în privința cănilor sparte. Noi niciodată nu ținem căni ciobite sau plesnite, căci crăpăturile rețin microbii, așa că mama mi-a dat să duc la birou o căniță care să fie numai a mea.

Apoi, la sfîrșitul săptămînii, cînd mi-am luat salariul, d-l Heygate m-a întrebat: „Ei, Lorna, ce-ai de gînd să faci cu prima ta leafă?" Nu mi-a plăcut că era așa de curios și nici n-am vrut să-i răspund, dar pînă la urmă i-am zis: „Nu știu". El a continuat: „Ce faci serile, Lorna? Te uiți la «telică»?" Am luat-o ca pe o insultă, căci noi întotdeauna spuneam „televizor", iar dacă el mi se adresa așa

însemna că mă credea incultă. Am stat fără să-i răspund nimic, iar el m-a privit surprins.

A doua zi, duminică, le-am povestit părinţilor despre grupurile sanitare şi s-a hotărît că nu mai aveam ce căuta acolo. Dar am uitat să vă spun despre mesele din biroul principal. Toate se clătinau, scîrţîind din încheieturi, încît era o adevărată performanţă să poţi scrie drept. Tata s-a indignat peste măsură, căci afacerile d-lui Heygate erau înfloritoare şi totul era o ruşine.

Toată lumea admiră apartamentul nostru, şi-i lesne de înţeles, căci mama îl ţine oglindă, iar tata face tot ce poate pentru întreţinerea lui. L-a recondiţionat în întregime şi a obţinut permisiunea Consiliului să modernizeze bucătăria. Mi-aduc bine aminte de vizita celor de la salubritate, cînd i-au spus mamei: „Poţi să lingi podeaua, d-nă Merrifield". Şi e adevărat, poţi să mănînci pe podelele mamei şi-n orice oră din zi şi din noapte fiecare colţişor e şters lună.

În continuare, Biroul forţelor de muncă m-a repartizat la o editură, datorită talentului meu la limba engleză. A fost suficient să arunc o singură privire!! Ochiul meu expert a zis un „nu" definitiv. Şi iată-mă la Low's Chemical Co. Este o clădire modernă, ai pauză un sfert de oră dimineaţa şi după-amiaza, iar d-l Marwood pare să fie foarte inteligent. Se vorbeşte bine despre el, deşi nu se laudă cu o pregătire universitară. Birourile beneficiază de un sistem de iluminat special, iar maşinile de scris sînt toate ultimul model.

Aşa că mă simt foarte fericită la firma Low. Deşi, trebuie să recunosc că în ultimul an liniştea mea s-a cam tulburat. Semne de întrebare, nedumeriri, derută, stîrnite de fini intelectuali rafinaţi pe care am avut fericita şi nesperata ocazie să-i întîlnesc. S-a întîmplat să am nevoie de o reţetă pentru fratele meu mai mic, Trevor, cînd în oraş era epidemie de gripă şi astfel am făcut cunoştinţă cu doctorul Darby şi soţia lui. Am sunat la uşa cabinetului şi mi-a deschis d-na Darby. Era micuţă de statură, cu părul blond atîrnînd neglijent pe umeri şi îmbrăcată într-o rochie verde de gravidă. Mi-a arătat foarte multă bunăvoinţă. A trebuit să aştept în sufragerie, dar a meritat! Doamne, în ce hal era! Jucării stricate peste

tot, scrumierele pline ochi, tablouri moderne ce nu se potriveau de loc cu mobila învechită, şerveţele murdare ce încercau să ascundă praful şi crăpăturile. Nu cred c-ar fi rezistat să le mai speli o dată. Poate asta să fi fost explicaţia! Dar să nu mai lungesc vorba, doctorul Darby şi d-na Darby au fost foarte drăguţi cu mine şi ne-am împrietenit. Doctorul Darby este şi el scund şi blond ca nevastă-sa şi au trei copii — o fată, un băiat şi de curînd un bebeluş.

Într-o zi doctorul Darby mi-a spus: „Eşti cam palidă Lorna. Nu-ţi prieşte aerul de Londra. Sîmbătă te luăm cu noi, cu maşina, la un picnic". După aceea m-am dus la familia Darby tot mai des. Îmi plăcea de ei, deşi nu puteam suferi mizeria, şi asta era pentru mine un veşnic semn de întrebare. Continuam să-i vizitez, căci îmi ofereau ocazia să fac cunoştinţe noi, iar mama şi tata erau încîntaţi să am cît mai mulţi prieteni. Dar, uite că m-am luat cu vorba şi am uitat să vă spun de linoleul crăpat şi tencuiala scorojită. Hainele micuţilor erau foarte ponosite pentru nişte copii de familia lor, iar cînd veneau de la şcoală, d-na Darby îi schimba imediat, dîndu-le nişte vechituri zdrenţuite. Mama întotdeauna ne ţinea ca scoşi din cutie, chiar şi cînd ne trimitea la joacă şi, nu-mi place c-o spun, dar copiii Darby-lor arătau ca cei din familia Lary, pe care Consiliul i-a evacuat din imobilul nostru întrucît ne făceau blocul de rîs.

Într-o zi, pe cînd mă aflam în vizită, Mavis (d-na Darby, cum îi spuneam pe-atunci) şi-a scos capul pe fereastră şi-a început să strige la băiat: „John, nu te mai pi . . . pe verze, pi. . . pe iarbă". N-am ştiut încotro să privesc. Mama nu ne-ar fi vorbit aşa, oricît de neatentă ar fi fost, ca să nu mai spun că Trevor niciodată nu făcea afară, nici cînd se scălda în mare.

De obicei mă duceam la familia Darby week-end-urile, dar uneori şi-n timpul săptămînii, seara. Le venise ideea să mă căsătorească cu un asistent chimist pe care-l crescuseră ei. Băiatul era orfan, dar asta nu conta pentru mine, problema e că-i cam lipseau unele deprinderi elementare. Însă arăta bine, trebuie să recunosc şi am ieşit cu el o dată la dans şi de două ori la film. Părea curat cînd te uitai la el, dar făcea baie doar o dată pe săptă-

mînă. Jim (doctorul Darby, cum îl numeam pe atunci) spunea că-i suficient și asta m-a mirat și mai tare. N-avea mulți bani, dar nu mă interesa acest lucru, nu eram însă grăbită cu măritișul și așteptam pe cineva lîngă care să nu pierd bunele obiceiuri cîștigate de mică. El, oricum, s-a resemnat curînd, cu o picoliță deocheată.

Se aflau numeroși băieți la birou, dar la familia Darby veneau o mulțime de prieteni cu conversație interesantă, deși deseori cuvintele lor m-au făcut să roșesc de rușine. Intr-adevăr, nu putea fi vorba de nici o asemănare cu băieții de la servici, lipsiți de educație!

Și iată că veni timpul ca Mavis să nască. Mă găseam la ei ca să supraveghez copiii, căci servitoarea avea zi liberă. Mavis nu dori să meargă la maternitate și se hotărî să nască acasă, în patul conjugal. Asta m-a făcut să-mi amintesc de o biată vecină amărîtă, părăsită de iubitul ei, care s-a dus să nască la Asistența Socială. Măcar atîta lucru putea să-și permită și ea! Eram convinsă că dormitorul nu putea fi un loc igienic pentru a naște un copil, dar cum să-ndrăznesc să-i spun asta d-nei Darby?!

Intr-o zi, după ce se născu copilul, m-au luat cu ei cu mașina, la țară, s-o vizităm pe mama lui Jim. Bebelușul stătea în spate și deodată a-nceput să plîngă. Fără alte cuvinte, Jim zbieră la el peste umăr: „Mai tacă-ți pliscul, bitongule!". Mie mi-a venit să intru în pămînt de rușine, dar Mavis fuma liniștită o țigară. Tata nici în vis n-ar fi îndrăznit să-i vorbească așa lui Trevor sau mie. Cînd am ajuns la locuința mamei lui Jim, Jim a spus cu mîndrie: „E-o colibă din secolul XIV. Ei, ce zici?"

Puteam să-l cred pe cuvînt. Totul era atît de vechi și de crăpat că te minunai cum putea Jim s-o lase pe bătrîna lui mamă să trăiască în dărăpănătura aceea. Doar el era așa de bun cu toată lumea! Cînd am pătruns înăuntru mi-am dat seama că acolo nimeni nu mai putea face nimic. Insă Mavis, încîntată, spuse: „Nu-i așa că-i drăguț, Lorna?" Dacă asta era o glumă, era mult prea deplasată. M-am întors spre bătrîna d-na Darby și am întrebat-o: „Intenționați să vă mutați?" Ea păru că nu înțelege și-atunci i-am explicat cum trebuie să faci cerere la Consiliu și cum să te ții de ei. Părea ciudat cum Consiliul nu făcuse încă nimic, cu toate planurile lor de sistematizare.

Intr-un tîrziu bătrîna se dezmetici. şi spuse senină: „Am să mă mut cînd o să mă instalez în mormînt". Am încercat să privesc în altă parte.

Covorul ce camufla igrasia nu putea să acopere şi locurile unde era căzută tencuiala. Grupul sanitar se afla afară, în curte.

Intr-o sîmbătă seara, ducîndu-mă la familia Darby, i-am găsit pregătiţi să meargă la un film, aşa că m-au luat şi pe mine cu ei. După aceea am mers împreună la nişte prieteni de-ai lor pe strada Curzon. Acolo l-am cunoscut pe Willy Morley, pictor consacrat. S-a aşezat lingă mine şi mi-a oferit un pahar. Era tînăr, brunet şi purta o cămaşă neagră, aşa că nu puteai să-ţi dai seama dacă era curată sau nu. Mai tîrziu, în timpul serii, Jim mi-a spus: „Willy vrea să te picteze, Lorna. Dar s-o întrebi mai întîi pe mama". Mama a zis că n-are nimic împotrivă dacă era un prieten de-al Darby-lor.

Pot să afirm cu toată sinceritatea că apartamentul lui Willy era cel mai insalubru loc pe care-l văzusem vreodată. Susţinea că am o frumuseţe mai neobişnuită şi că trebuie neapărat s-o prindă. Asta se întîmplă în seara cînd ne-am dus la el după ce ieşiserăm împreună la restaurant. Lumina era foarte scăzută, dar asta nu m-a împiedicat să observ că patul era desfăcut şi că aşternuturile aveau o culoare dubioasă.

Mi-a repetat-o de multe ori că vrea să mă picteze, dar i-am spus lui Mavis că nu mai voiam să merg acolo. „Nu-ţi place Willy?" m-a întrebat ea. N-am putut minţi că nu-mi plăcea Willy, avea el ceva al lui, recunosc. Şi-atunci Mavis continuă: „Sper că n-a fost prea îndrăzneţ cu tine". Am liniştit-o că nu despre asta era vorba. Intotdeauna era murdar cînd mergeam la Willy, şi o dată i-am spus-o şi lui. Iar el, ce credeţi c-a răspuns? „Lorna, eşti cu adevărat nostimă", şi m-a luat la plimbare cu maşina. Avea o maşină foarte frumoasă, dar la fel de murdară pe dinăuntru ca şi apartamentul lui. Intr-o zi Jim mi-a spus: „Să ştii că are o grămadă de bani, Lorna", iar Mavis a adăugat: „Ai putea face om din el, se pare că-l interesezi foarte mult". Au mai spus că Willy provenea dintr-o familie foarte bună.

Dar eu mi-am dat seama că nu era nimic de făcut cu el. Niciodată nu şi-ar fi schimbat cămaşa mai des, sau s-ar fi îmbrăcat ca lumea, ci ar fi umblat tot aşa ca un vagabond, împrumutînd bani, cum am văzut cu ochii mei. Se complăcea să trăiască într-o mizerie de nedescris, cu sticle goale în jurul lui şi cu rufe murdare dosite stivă într-un colţ. Niciodată nu mi-a pictat portretul, căci, zicea el, avea de terminat o natură moartă cu fructe, şi toată lumea zicea că tablourile lui sînt minunate şi că eu mă voi mărita cu el.

Într-o seară, ducîndu-mă acasă, eram tulburată ca de obicei cînd mă întorceam de la locuinţa lui. Mama şi tata se duseseră la culcare. Mi-am rotit privirea prin bucătărie şi am văzut-o strălucind toată, numai alb şi roz. Am intrat apoi în sufragerie, unde tata îmbrăcase un perete în tapet roz închis cu alb, iar pe ceilalţi în roz deschis cu lambriuri albe. Apartamentul e nou, iar mama îl îngrijeşte ca pe un copil. Şi deodată, amintindu-mi de locuinţa pictorului, cu covoarele pătate de grăsime, ca să nu mai vorbesc de vopselele ce se scurgeau peste tot, mi-am dat seama cît de proastă sînt. N-am făcut niciodată vreo diferenţiere socială, dar ca eu, umilă dactilografă (i-am spus-o şi lui Mavis) să mă căsătoresc cu Willy, ar fi însemnat să mă cobor mult prea mult.

ÎNTÎMPLAREA

Într-o seară umedă de februarie, ceva ciudat intră zburînd pe fereastră. D-ra Laura Pinkerton, ce se îndeletnicea nevinovată lîngă cămin, auzi un zgomot surd, palpitînd deasupra capului. Îşi ridică privirea şi spuse: „George, vino-aici! Vino repede!".

George Lake, deşi posomorît după cearta ce-avusese loc cu cîteva minute mai înainte, ieşi în fugă din bucătărie mestecînd un sandvici. Se uită în sus, de unde venea zgomotul şi se aşeză imediat.

Din acest moment mai departe, povestirea lor are două variante — a lui şi a ei. Cu toate acestea, amîndoi sînt de acord în faptele esenţiale, amîndoi sînt de acord că era un obiect mic, rotund şi plat şi că zbura.

— E-o farfurie zburătoare, murmură George în cele din urmă.

— Ba e-o farfurioară casnică, spuse d-ra Pinkerton tare şi răspicat, o piesă antică. Poţi să-ţi dai seama după formă.

— Nu poate fi antică, asta-i absolut sigur, îndrăzni George. Altădată avea mai mult tact şi n-o contrazicea pe d-ra Pinkerton, dar acum era prea emoţionat. Desigur că acest lucru o nemulţumi pe d-ra Pinkerton care se obişnuise să aibă întotdeauna dreptate.

— Ştiu foarte bine ce spun, repetă ea ca de obicei. Ce, crezi că m-am ramolit? Doar lucrez de douăzeci şi trei de ani în magazinul de porţelanuri vechi. Ceea ce era perfect adevărat, o ştia şi George.

Micuţa farfurioară ţopăia în jurul lămpii.

— Se pare c-o atrage lumina, remarcă George.

Pe neaşteptate, obiectul plonjă periculos spre capul lui. El se ghemui şi d-ra Pinkerton se trase la perete. Cum farfuria se-nclină într-o parte ştergînd razant umărul lui George, d-ra Pinkerton putu să vadă înăuntru.

— S-ar părea să fie radioactivă. Şi foarte periculoasă, rosti George cu răsuflarea tăiată. Farfuria se ridicase deja, descriind cercuri deasupra capului său, şi porni spre el o nouă tentativă, dar dădu greş.

— Nu e radioactivă, spuse d-ra Pinkerton, e-un porţelan Spode*.

— Nu mai vorbi aşa prostii! se auzi vocea lui George frîntă de emoţie.

— Bine, foarte bine, se enervă d-ra Pinkerton. Tu eşti expertul, George. Tu ştii mai bine, nu eu care o viaţă întreagă am stat printre porţelanuri. Uită-te la model, e clar ca lumina zilei.

— Precis e-o înşelăciune, ca să ne deruteze, rosti George prost inspirat. Farfuria continua să-l sperie, aşa cum se rotea falnic în jurul camerei.

---

* Porţelan fin, sec. XVIII—XIX. (N.t.)

— Înşelăciune, ha! Aşa zici tu! Şi-ntr-o clipită d-ra Pinkerton ieşi din cameră şi se-ntoarse cu o scăriţă. Am să mă uit pe fundul ei. Să-i văd marca, se încăpăţînă ea. Unde-mi sînt ochelarii?

Amabilă, farfuria se fixă într-un colţ; atîrna ca un paianjen la cîţiva centimetri de tavan. D-ra Pinkerton potrivi scara. Cu ochelarii pe ochi, avea din nou aerul ceremonios şi expert.

— N-o atinge, nu te apropia de ea! George o îmbrînci într-o parte, înşfăcă scara şi răsturnă un vas de sticlă albastru, o figurină de Dresda, o vază cu flori şi o carafă cu sherry. Neclintită în hotărîrea ei d-ra Pinkerton luptă să-şi recîştige scara.

— Laura! strigă el disperat. Te cred că e un Spode. Te cred pe cuvînt.

În acel moment farfuria zbură pe fereastră.

Ei acţionară rapid. Au telefonat ziarului din localitate şi un reporter urma să vină imediat. Între timp, d-ra Pinkerton telefonă celor doi prieteni ai ei iniţiaţi în probleme de ştiinţă şi tehnică — unul era preocupat cu cercetări psihice, iar celălalt era electrician. Dar nici unul nu era acasă. George se aplecă afară pe fereastră, scrutînd acoperişurile şi cerul întunecat. Apoi se trase înăuntru şi încercă luminile şi radioul. Toate erau normale ca de obicei.

Curînd sosi şi ziaristul însoţit de un fotograf.

— Nu-i nimic de fotografiat, spuse surescitată d-ra Pinkerton. S-a dus.

— Aş putea face cîteva clişee cu locul acţiunii, nu se lăsă fotograful.

D-ra Pinkerton privi dezaprobator la isprava lui George cu scara:

— Locul este un dezastru.

Sherry-ul din carafă încă mai picura pe marginea bufetului.

— Aş face puţin curat. George, ajută-mă! Se agita nervoasă şi începu să aţîţe focul cu bucăţile mici de cărbune.

— Lăsaţi totul aşa cum este, se impacientă ziaristul. Ciudăţenia a făcut dezordinea asta?

George şi d-ra Pinkerton vorbiră deodată:

— Indirect, spuse George.

— Nu era o ciudățenie, spuse d-ra Pinkerton.
Reporterul se așeză pe cel mai apropiat scaun, își scoase creionul și întrebă:
— Vă deranjează dacă iau notițe?
— Da' pe dumneavoastră vă deranjează să nu stați acolo? se precipită d-ra Pinkerton în chip de răspuns. Piesele Queen Anne sînt întotdeauna foarte fragile. Nu le folosim niciodată.
Reporterul sări ca ars, apoi se cocoță pe o măsuță, urmărit de ochii dezaprobatori ai d-rei Pinkerton.
— Știți, eu am o pasiune pentru lucrurile antice și toate aceste piese ... Dar George, plin de solicitudine (căci începuse să se simtă tare pe poziție) o așeză ușurel pe-un scaun:
— Hai, Laura dragă, stai jos și liniștește-te! Și întorcîndu-se spre ziarist rosti cu voce gravă.
— E foarte surescitată.
— Spuneți că obiectul a intrat în zbor pe geam? începu reporterul.
— Foarte exact, răspunse George.
Fotograful își îndreptă aparatul spre fereastră.
— Și erați amîndoi aici?
— Nu, interveni d-ra Pinkerton. D-l Lake se afla în bucătărie, iar eu l-am strigat imediat, bineînțeles. Dar el n-a văzut interiorul vasului, numai exteriorul, adică fundul, unde-i marca fabricației. Eu mi-am dat seama imediat ce este, dar am luat scara ca să mă conving. De-aia d-l Lake a răsturnat toate lucrurile. Da' numai eu am văzut înăuntru ...
— Vreau să spun ceva, interveni George.
Ziariștii priviră încrezători spre el. După o mică pauză, George continuă:
— Eu zic s-o luăm de la-nceput.
— Perfect, răsuflă ușurat reporterul.
— Totul se petrecu în felul următor, începu George. Am intrat imediat ce-a strigat d-ra Pinkerton, și am văzut un disc alb, convex, care zbura acolo sus.
Reporterul contemplă locul indicat de George.
— Făcea ca o rachetă adevărată, adică așa cum toarce o pisică, mai adăugă el.
— Aveți idee cam ce putea să fie? întrebă reporterul.

George făcu o pauză înainte de-a răspunde.

— Știu eu, da ... adică, nu.

— Era un porțelan Spode, își reveni d-ra Pinkerton.

George continuă:

— Eu nu mă pricep la lucrurile astea. De obicei sînt foarte sceptic. A fost o experiență ciudată pentru mine.

— Așa e cum vă spun eu, interveni d-ra Pinkerton. Eu una sînt foarte sigură. Am trăit printre porțelanuri douăzeci și trei de ani. Le recunosc imediat.

Reporterul nota grăbit:

— Și le-ați văzut vreodată zburînd?

— Nu, niciodată, dar era o farfurioară micuță, un Spode.

— Vreau să-ntreb ceva, interveni George.

D-ra Pinkerton continuă nestingherită:

— D-l Lake înrămează tablouri. Se ocupă cu pînze vechi, dar în rest nu se pricepe la antichități.

— Vreau să știu ceva. Tu povestești sau eu? se enervă George.

— Să spună mai întîi d-l Lake, îndrăzni reporterul.

D-ra Pinkerton îl străfulgeră cu privirea.

— Obiectul era legat de ceva? Se vedeau sîrme sau fire? Adică s-ar putea ca cineva să fi făcut vreo glumă?

George reflectă o clipă, apoi spuse:

— Categoric nu. Ceva însă m-a șocat de la bun început — senzația că exista o Inteligență care controla totul și care opera undeva din afară. De fapt a și încercat să m-atace.

— Și cum s-a-ntîmplat?

— D-l Lake nu a fost atacat, interveni categoric d-ra Pinkerton. Nu exista nici un fel de pericol. Doar se vedea pe fața pilotului. Rîdea cu gura pînă la urechi. Se juca cu d-l Lake, atîta tot.

— Pilot? exclamă George. Ce minuni vorbești? Pilot?

D-ra Pinkerton oftă agasată.

— Da, pilot. Un omuleț micuț, cît jumătate de deget. Stătea pe-un scaun cît un degetar. Cu o mînă ținea de un volan minuscul, iar cu cealaltă făcea semne. Și pedala cu piciorul. Era ceva acolo ca o mașină de cusut. Dar să nu deviem. D-l Lake nu a fost atacat.

— Vorbești niște aiureli?! se indignă George.

— Chiar credeţi ce spuneţi? o întrebă reporterul scrutînd-o cu privirea.

— Da' bineînţeles! Nu-mi arde de glume.

George îşi pierdu răbdarea:

— Un lucru să fie clar. Ai văzut doar fundul farfuriei şi n-ai zis nimic de nici un pilot. Eu unul n-am văzut nici un pilot.

— D-l Lake s-a speriat cînd farfuria s-a-ndreptat spre el. Dacă nu s-ar fi ghemuit ar fi putut să vadă şi el.

— Da' n-ai zis nimic de nici un pilot. Recunoaşte!

— N-am avut cînd.

Şi întorcîndu-se spre fotograf:

— Eu ştiu foarte bine ce spun. D-l Lake crede că ştie mai bine. El zice că era un fals. Da' dacă există ceva sigur pe lume, atunci asta e — un Spode veritabil!

— E ridicol! o maşină cu pedală în zilele noastre! Cum poţi crede aşa ceva?

— Şi cum de nu cădea afară? i se alătură fotograful.

— Eu aş înclina spre versiunea d-lui Lake, vorbi reporterul. D-ra s-ar putea să fi avut unele halucinaţii în urma şocului.

Chiar aşa, îl aprobă George. Şi-i şopti fotografului: „Femeile, tot femei!".

Reporterul prinse cu urechea şi zîmbi înţelegător.

— Eu zic să continuăm cu relatarea d-lui Lake şi apoi vom vedea ce facem cu amîndouă poveştile.

Însă d-ra Pinkerton luă o hotărîre rapidă. Începu să se comporte într-un mod care pe George îl lăsă cu gura căscată. Gesticulînd tot timpul cu mîna chicoti provocator, cu subînţeles:

— Vai, ce harababură! Ce seară! Nu prea sîntem obişnuiţi să bem şi de data asta ... of, dragul meu, iubitul meu!

— Te simţi bine Laura? întrebă George tăios.

— Sigur că da! De ce te-ngrijorezi? N-ar fi trebuit să facem una ca asta. Să-i aducem aici pe-aceşti domni drăguţi. Da' n-am putut să mă abţin, George. Era aşa de nostim!

Şi începu din nou să chicotească. George o privea mîhnit. Nu putea să-şi creadă ochilor.

— De bună seamă că șocul a marcat-o zdravăn, se scuză el în fața ziariștilor.

— Totul e din vina mea, dragule, totul e din vina mea.

Reporterul își privi ceasul.

— Pot afirma cu certitudine că amîndoi ați văzut un obiect zburător? Și că v-ați pierdut cumpătul?

— Scrieți că era un obiect mic, rotund și plat. Amîndoi sîntem de acord cu asta, afirmă George.

Un nou acces de rîs o înecă pe d-ra Pinkerton:

— Femeile, ce să-i faci, mai puțin rezistente! Am supt cîteva păhărele... D-l Lake chiar mai multe...

— Vă asigur că... se adresă George reporterului.

— Nu-i frumos din partea noastră că am deranjat oamenii, George. Ar putea să se supere.

— Vă asigur că, insistă George — de data asta către fotograf — că în această cameră, acum mai puțin de-o oră, a existat o farfurie zburătoare.

D-ra Pinkerton chicoti din nou.

Reporterul privi în jurul camerei cu alți ochi; și cu aerul celui care, înțelegînd totul, iartă totul, își împături carnețelul. Fotograful se mai uită o dată la sherry-ul vărsat, la florile răsturnate, la vasul spart și la figurina de Dresda. Își strînse aparatul și plecară amîndoi.

George povesti întîmplarea tuturor clienților. Le spuse ambele versiuni și le ceru părerea. În magazinul ei din colțul străzii, d-ra Pinkerton zîmbea înțelegătoare și comenta: „Farfurie zburătoare? Are George o imaginație! Dar cu nebunii nu poți să te pui" Uneori mai adăuga: „A fost o seară strașnică! De pomină!"

Întîmplarea stîrni oarecare comentarii printre vecini. George simți asta; dar altfel, chestiunea nu schimbă cu nimic relațiile dintre ei. În ceea ce mă privește, însă, înclin să dau crezare relatării d-rei Pinkerton. Este vecina mea. Am motivele mele să cred în versiunea ei, căci nu mult după aceea, m-a vizitat și pe mine o farfurie zburătoare. Atîta doar că micuțul meu pilot era foarte timid și suspicios. Era și mai plăpînd, săracu'! Așa trăgea la pedală! Și mai era o deosebire. Farfuria mea era un Royal Worcester, fals sau original, n-aș putea să zic.

În românește de:
VIORICA MIRCEA

VASILI ŞUKŞIN
(U.R.S.S.)

S-a născut în satul Sroştki din Munţii Altai, în 1929. Actor, scenarist, scriitor. Scenariul filmului „Trăieşte undeva un flăcău“ este distins cu premiul „Leul de aur“ la cel de-al XVI-lea Festival cinematografic de la Veneţia. Premiul de Stat al U.R.S.S. (1966) pentru „Fiul şi fratele nostru“ pe genericul căruia apare ca scenarist, regizor şi interpret. Premiul de Stat al U.R.S.S. (1971) pentru filmul „Pe malul lacului“. Debutează în literatură în 1959, publicînd proză scurtă în mai multe periodice sovietice. Autorul culegerilor de proză: **„Oameni de la ţară“** (1963), **„Acolo, departe“** (1968), **„Consătenii“** (1970), **„Caractere“** (1973), **„La taifas sub clar de lună“** (1974 — tradus în româneşte), **„Un şofer de elită“** — o selecţie din mai multe volume apărută în limba română în 1982, şi al romanelor: **„Liubavinii“** (1965) şi **„Atamanul“** (1971) — ambele traduse în româneşte. Moare în 1974, în timpul turnărilor pentru filmul „Ei au luptat pentru patrie“. I se decernează postum Premiul Lenin.

Veritabil copil teribil al literaturii sovietice de după război, dotat cu un talent debordant, o sensibilitate generoasă dublată de o ironie amară, o uriaşă dragoste pentru eroii săi, în marea lor majoritate oameni simpli din peisajul Siberiei natale, o neobişnuită forţă de evocare dublată de un spirit de observaţie ieşit din comun.

OFENSA

Saşka Ermolaev a fost jignit.

Mă rog, o fi fost, se mai întîmplă. Nimeni nu-ţi spune să te laşi ofensat fără să crîcneşti, dar ca să te repezi îndată să reconsideri, din această cauză, toate valorile omeneşti, să dai de-a berbeleacul însuşi sensul vieţii, asta e, ştiţi ... un lux. Vorba ceea: mai mare daraua, decît ... Desigur, cumpătarea nu-i o piesă dintr-un arsenal cavaleresc, însă te fereşte de orice primejdie. Da, da. Puteţi să nu fiţi de acord cu treaba asta, puteţi să zîmbiţi cu îngăduinţă, poate chiar cu dispreţ ... N-aveţi decît. După ce o să vă săturaţi de agitat paloşe de lemn, după ce o să fiţi daţi afară cu scandal de peste tot, după ce o să vă apuce disperarea, să veniţi şi pe la noi, cumpătaţii, să bem un ceai.

Dar să revenim.

De fapt, cum se petrecuse totul?

Sîmbăta de dimineaţă, Saşka se apucase să adune mai multe sticle de lapte goale, apoi îi spusese fiică-si: „Maşa, vii şi tu cu mine?“

— Unde? La magazin?

— Da, la magazin. Să luăm nişte lapte. Mămica ne tot ceartă că nu ne ducem după cumpărături, hai acu', să ne ducem.

— Bine că v-aţi hotărît şi voi o dată, dădu glas mămica. Vedeţi, poate găsiţi şi nişte peşte dintr-ăla, de-i zice nototenie. Să luaţi o juma' de chil.

— Ăla-i cam scump.

— Nu-i nimic. Am să-l prăjesc pentru ăia mici.

Şi uite aşa se făcu, că Saşka, însoţit de Maşa, ajunse în dimineaţa aceea la „gagazinul" cu pricina.

Luară lapte, luară nişte unt, se duseră apoi să caute şi peştele zis nototenie. Ajungînd la raionul de pescărie, zăriră în dosul tejghelei o mătuşică. Era una cam morocănoasă: pesemne că n-o fi dormit bine în noaptea aceea. Şi — hodoronc-tronc — i se năzări că-l vede în faţa ei pe acel beţivan care, cu o zi înainte, făcuse acolo un scandal de pomină. Se uită la Saşka şi-l întreabă cu ciudă:

— Ei, cum e? Ţi-a trecut?

— Ce să-mi treacă? n-o înţelese acesta.

— Nu-ţi mai aminteşti ce-ai făcut ieri p-aici?

Saşka o privi mirat.

— Ce te uiţi la mine? N-ai făcut nimic, aşa-i? Se uită ca îngeraşu'...

Ciudat lucru, dar ceea ce-l jigni mai mult pe Saşka fu tocmai acel „îngeraş".

— Ia ascultă, zise el, simţind că i se încleştează falca. Îi fi mahmură dumneata, nu eu. Ce zici c-am făcut aici?

Acum fu rîndul femeii să se simtă jignită. Rîse ironic:

— Chiar ai uitat?

— Ce să uit? Ieri am fost la lucru.

— Nu zău? Şi cu cît te plăteşte pentru lucrul ăsta? Auzi c-a fost la lucru! Şi mai îndrăzneşte să deschidă gura: „Îi fi mahmură dumneata"! Ba nu te-i fi trezit tu ca lumea!

Saşka începu să tremure. Cuvintele femeii îl jigniră atît de tare, în dimineaţa aceea, poate pentru că în ultima vreme dusese un trai tihnit, paşnic, iar de băut, nu mai băuse de cine ştie cînd ... Şi totodată pentru că strîngea în palmă mîna micuţă şi caldă a fetiţei. Să-şi bată lumea

joc de el față de fiică-sa! De făcut însă nu știa ce să facă. Cel mai bun lucru ar fi fost să înalțe din umeri, să se întoarcă și să se ducă naibii, acasă. Căci mătușica aceea era dintr-alea de-o țin una și bună. Poate că și-o fi dat și ea seama că l-a confundat, dar asta nu însemna, firește, că trebuia să ceară scuze unui ins oarecare. Ca ce chilipir s-o facă?

— Unde vă e responsabilul? fu tot ce izbuti să născocească Sașka mai amenințător.

— E-n biroul lui, spuse mătușica, fără să se tulbure.

— În care birou? Unde-și are biroul?

— L-o fi avînd și el pe undeva. Da' ce nevoie ai tu de responsabil? Auzi la el: „Unde-i responsabilul?" N-are altceva de făcut omu' decît să stea la discuții cu alde voi, ăștia! Mătușica ridicase tonul, invitîndu-i și pe ceilalți vînzători, precum și pe cumpărătorii aparținînd generației vîrstnice să participe la scandal. Una, două, să discute cu responsabilul! Responsabilul are treabă, nu stă să vă asculte pe voi. Mort, copt, să i-l dai pe responsabil!

— Ce s-a întîmplat, Roza? o întrebară celelalte vînzătoare.

— Ce să se-ntîmple? Ține morțiș dumnealui să discute cu responsabilul! Vrei, nu vrei, cheamă-l pe responsabil! Că așa dorește măria-sa. Bețivanule!

Sașka se duse chiar el să-l caute pe responsabil.

— Tanti asta ... e lea, zise Mașa.

— Ba nu e rea. E... Sașka tăcu, nu-i mai zise fiică-si cum e tanti aceea. Obrazul îi ardea, ca și cînd i-ar fi tras cineva în văzul lumii cîteva palme.

Pe coridorul de serviciu îi bară drumul un flăcău de la raionul de carne.

— Ce te-ai zborșit așa, vericule?

Ăstuia, Sașka găsi ce să-i spună. Și pesemne că avu în priviri ceva care îl făcu pe tînărul măcelar să se dea la o parte.

— Eu nu sînt responsabilă, sînt șefă de raion, îi zise o altă mătușică, aflată într-un birou minuscul. Da' ce s-a-ntîmplat?

— Păi să vedeți, începu Sașka, stă acolo ... și, nici una nici două, se ia de mine ... Ce i-am făcut eu?

— Ia-o mai calm, mai calm, îl sfătui femeia.

— Ieri am fost la lucru... P-aici nici n-am călcat. Iar dumneaei zice că v-aş fi făcut nu ştiu ce boacăne. Eu nici nu v-am trecut pragul!

— Cine zice?

— Aceea de la pescărie.

— Şi ce vrea de la dumneata?

— Zice că v-aş fi făcut p-aici nu ştiu ce necazuri. Eu nici n-am fost p-aici.

— Şi-atunci de ce te superi? Dacă n-ai fost — n-ai fost şi bună-ziua.

— Da, dar a-nceput să mă insulte. Să mă facă-n fel şi chip.

— Ce ţi-a spus?

— M-a făcut îngeraş.

Şefa de raion începu să rîdă. Saşka simţi din nou că i se încleştează falca.

— Bine, bine, să mergem, zise şefa. Să vedem despre ce-i vorba.

Cîteva clipe mai tîrziu erau la raionul de pescărie.

— Roza, ce s-a-ntîmplat? întrebă cu glas scăzut şefa de raion.

Roza, vorbind şi ea cu glasul pe jumătate — cam aşa vorbesc între ei medicii despre cîte un bolnav, cînd e şi acesta de faţă, şi tot aşa discută şi cei de la tribunal sau de la miliţie: parcă numai între ei, dar nu se sinchisesc deloc dacă-i aude şi cel despre care-i vorba — Roza, deci, îi spuse:

— S-a-mbătat ieri şi-a făcut scandal. Azi i-am adus aminte şi s-a făcut c-a uitat. Ba chiar a făcut-o pe supăratul!...

Saşka începu din nou să tremure. Începu să tremure, pentru că o văzu pe şefa de raion că dă uşurel din cap la cele ce-i spunea Roza, în semn că-şi dă seama foarte bine despre ce-i vorba. Vezi doamne, îşi dădeau seama amîndouă — deşi la Saşka nu se mai uita nici una — că lui nu-i mai rămîne nimic de făcut decît „s-o facă pe supăratul"!

Deşi începuse să tremure, Saşka încerca din răsputeri să rămînă calm.

— Da' de ce mă rog, discutaţi în stilul ăsta? întrebă el la un moment dat.

Nici șefa de raion și nici Roza nu se uitară la el. Continuară să vorbească între ele.

— Și cum s-a întîmplat? întrebă șefa de raion.

— Păi a cumpărat niște băutură și pesemne c-a isprăvit-o. A venit iar. Tocmai la ora închiderii. Nu, și nu, să-i mai vindem...

— Telefon n-ați dat?

— Ba s-a dus Liubka la telefon, însă el beat-beat, da' și-a dat seama, și-a plecat. Ne-a făcut aici în tot felul...

— Stați nițel, interveni din nou Sașka în discuția lor. Eu vă spun înc-o dată: ieri n-am fost p-aici! Mă-nțelegeți? N-am fost.

Cele două se uitară la el.

— Nici n-am trecut p-aici, mă-nțelegeți sau nu? Doar vă spun foarte clar: ieri nici nu v-am trecut pragul!

Cele două continuau să-l privească în tăcere.

Între timp în spatele lui Sașka se adunase lume. Se auziră glasuri:

— Gata: ai fost, n-ai fost, ajunge!

— Dați-ne ce-avem de luat.

— Bine, da' se poate așa ceva? întoarse capul Sașka spre cei care se așezaseră la rînd. Ieri nici n-am trecut pe-aici, iar dumnealor îmi zic c-am făcut scandal. Dumneavoastră ce vă pasă?!

Și-atunci interveni un ins mai în etate, îmbrăcat cu o manta de ploaie.

— Gata! Cică nici n-a fost p-aici, da' nu-i seară să nu fie magazinul plin cu de-alde ăștia. Zac aici cu sticla la gură. Dacă ți-a spus femeia c-ai fost, înseamnă c-ai fost.

— Vedeți-vă de treabă. Alde dumnealor nici nu ies seara din casă! zise un altul din cei care stăteau la rînd.

— Da, da. Citesc presa.

— Și tot dumnealui se ia de femeie! Noi ar trebui să ne luăm de voi! Asta ar trebui să facem!

— Ce-aveți, frate, cu mine? încercă să riposteze Sașka, dar își dădu seama că ar fi o treabă inutilă. O prostie. Prin zidul acela de oameni n-ar fi fost chip să răzbească.

— Lucrează mai departe, îi spuse şefa de raion Rozei. Lucrează în linişte. Nu-i lua în seamă.

Saşka porni spre ieşire. Cumpărătorul cu manta de ploaie îi zise din urmă:

— Vezi c-ai venit prea din vreme. De-abia la zece se deschide la băuturi...

Saşka ieşi în stradă, se opri, îşi aprinse o ţigară.

— Ce nene lău, zise Maşa.

— Da, da, nenea... tanti... mormăi Saşka. Se tot întreba ce-ar trebui să facă. Începuse din nou să tremure. Parcă l-ar fi apucat frigurile, nu alta!

În cele din urmă, se hotărî să-l aştepte pe omul cu manta de ploaie. Să stea de vorbă cu el. Să-l întrebe: pînă cînd vrei, omule, să le cîntăm în strună mitocanilor? Şi ce te-a îndemnat s-o faci adineaori pe linguşitorul? Ce metodă o mai fi şi asta? De unde dorinţa asta blestemată de a fi neapărat pe placul unui vînzător mitocan, al unui funcţionar mitocan, al mitocanului în general? Căci noi înşine i-am prăsit pe mitocani. Doar nu ni i-a adus nimeni din altă parte, nu ni i-a paraşutat nimeni...

Cam aceste gînduri îi treceau prin minte. Şi iată că omul cu manta de ploaie ieşi, în fine, pe uşa magazinului.

— Staţi puţin, veni spre el Saşka. Vreau să discutăm o treabă.

Mantaua se opri, se uită urît la Saşka.

— Ce-avem de discutat?

— Vreau să ştiu şi eu: de ce aţi sărit adineaori să-i luaţi ăleia apărarea? Vă dau cuvîntul meu că n-am trecut ieri p-aici.

— Mai intîi du-te şi te trezeşte! Auzi? Ia te uită la el, cum se ia de oameni! „Să discutăm o treabă". Las', că-ţi arăt eu ţie! O să discutăm imediat, da' nu aici. În altă parte.

— Ce ai, frate, ai turbat?

— Ai să turbezi tu, acuma. Să vezi ce-ai să mai turbezi. Ţi-arăt eu discuţii, beţivanu' dracului!

Mantaua se repezi din nou spre uşa magazinului. Pesemne să caute un telefon, gîndi Saşka.

Ăştia parcă s-ar fi înţeles cu toţii! Saşka se simţi chiar mai liniştit şi-şi spuse că n-are rost să stea pînă vine

miliția. Mai dă-o-ncolo de miliție... Dacă n-ar fi fost cu fetița după el, poate că ar fi stat. Chiar ar fi fost interesant de știut cum s-ar fi isprăvit toată povestea asta.

Porniră amîndoi spre casă. Mergînd pe stradă, Sașka se tot mira în sinea lui, tot nu izbutea să priceapă: ce se întîmplă oare cu lumea asta?

Fetița începu să bolborosească din nou pe limba ei caraghioasă. Pe Sașka îl miră la un moment dat și gîndul că boțișorul acela cu ochi tăcuse mîlc atunci cînd el stătuse de vorbă cu lumea și nu prinsese glas decît după aceea, dar și atunci numai ca să-i spună că „nenea" sau „tanti" sînt „lăi", pentru că vorbesc urît cu tăticul ei. Sașka o luă în brațe. Simți chiar că i se umezesc ochii.

— Puișorule... Chiar ai început să pricepi totul?

Venind acasă, se apucă să-i povestească nevesti-sii despre cele întîmplate. Dar nici nu începu bine, că-i și pieri pofta de povestit.

— Și ce ți-au spus?

— Eh! Mai dă-i încolo. Niște mitocani. N-ai mai avut de-a face cu ăștia?

Pe urmă însă își dădu seama că se gîndește mereu la omul acela cu manta de ploaie. Doar se vedea a fi un om în vîrstă, trecut prin viață. Și ce a ajuns pînă la urmă: un laș și un lingău, care dă fuga la telefon să cheme miliția. Oare cum o fi trăit pînă acum? Ce-o fi făcut la viața lui? Poate că nici nu-și dă seama că a fi lingău — indiferent unde, cînd și în ce fel — e urît, josnic. Și totuși, cum o fi trăit pînă acum, de vreme ce habar n-are la bătrînețe nici măcar de acest lucru? Intr-adevăr, cum o fi trăit el pînă acum? Cu ce s-o fi ocupat? Sașka îl mai văzuse și altă dată: știa că locuiește în blocul-turn din apropiere... Oare să se ducă la el acasă? Numărul apartamentului l-ar putea afla chiar acolo, la fața locului...

„Mă duc! se hotărî Sașka. Stau de vorbă cu omul. Îi spun că proasta aia m-a confundat, că ieri nici n-am trecut pe acolo. Și că n-ar fi trebuit să-i ia apărarea așa, fără să se lămurească mai întîi despre ce-i vorba... Discut cu el omenește. Poate că o fi dintr-ăia care nu au pe nimeni, trăiesc singuri cuc...

— Mă duc să-mi iau niște țigări, îi zise nevesti-sii.

— Păi abia ai venit de la magazin!
— Am uitat să-mi iau.
... După descrierea făcută, un băiețel îi spuse că-i vorba de unu Ciukalov.
— Stă-n apartamentul treizeci și șase.
— Stă singur?
— Ba nu. Are nevastă. Da' de ce?
— Întreb și eu. Avem de lămurit o treabă.
Ușa i-o deschise chiar stăpînul casei. Era într-adevăr omul pe care îl căuta Sașka. Ciukalov.
— Vă rog să nu vă speriați, îi zise în grabă Sașka. Am venit să vă explic ...
— Igor! chemă pe cineva, cu glas tare, Ciukalov.
Nu se speriase deloc, ba, dimpotrivă, se uita la noul-venit cu o stranie satisfacție. Îl ațintise cu ochii săi negri, ușor bulbucați, și părea foarte mulțumit. Rămăsese în așteptare.
— Vreau să vă explic că ...
— Acuși îmi explici totu' Igor!
— Ce s-a-ntîmplat? întrebă cineva din interiorul apartamentului. Era o voce bărbătească.
Fără să vrea, Sașka aruncă o privire spre cuier, din care cauză făcu, se vede, o mișcare ușoară... Ciukalov, crezînd pesemne că celălalt vrea să fugă, îl prinse brusc, cu o mînă neașteptat de puternică, de mîneca hainei. Ochii negri îi sclipiră a răutate și o bucurie inspirată de conștiința unei apropiate răfuieli. Răspîndea în jurul său un iz de votcă. Pe Sașka, atitudinea omului îl miră atît de mult, încît nici nu încercă să i se smulgă din mîini, doar își mișcă nițel brațul, ca să-și elibereze porțiunea de piele prinsă de Ciukalov odată cu mîneca.
— Igor!
— Poftim? În vestibul apăru cel chemat, pesemne fiul lui Ciukalov, un tînăr voinic, cu ochii la fel de negri, umezi, înfierbîntat de gustarea de dimineață și de votca băută.
— Omul ăsta m-a insultat adineaori, la magazin. A vrut să mă bată ... Ciukalov încă îl mai ținea pe Sașka de mînecă.
Igor se uită cu nedumerire la noul-venit.

— Lăsaţi-mă, vă rog, că n-am să fug, zise Saşka, ba chiar zîmbi. Doar nu m-a adus nimeni la dumneavoastră.

— Dă-i drumul, porunci Igor. Şi, cîntărindu-l parcă, îşi aţinti din nou asupra lui Saşka privirea întrebătoare, curioasă.

Ciukalov îşi retrase mîna.

— Uitaţi-vă despre ce e vorba, rosti Saşka, încercînd să fie cît mai calm, cît mai bine crescut. Insultat am fost eu, iar tatăl dumitale...

— Ţi-a picat chiar atunci sub mînă. Nu?

— Cum adică?

— A stat să mă aştepte special, în faţa magazinului...

— Eram curios să ştiu de ce... de ce vă linguşiţi...: Îndată Saşka porni să se mişte foarte repede şi în salturi... Igor îl apucă de piept — lucru la care Saşka nu s-ar fi aşteptat din partea lui — îl izbi de vreo două ori cu capul de uşă, apoi o deschise, îl tîrî de-a lungul palierului şi-i făcu vînt cu putere, în jos, pe scară. Saşka rămase ca prin minune în picioare, izbutind în ultima clipă să se prindă de balustradă. Sus, uşa pocni cu zgomot.

Lui Saşka i se păru că a picat dintr-un vîrtej care l-ar fi luat cu el, l-ar fi sucit de cîteva ori şi l-ar fi izbit apoi de pămînt. Totul se petrecuse cumva foarte repede. Îndată, mintea începu să-i lucreze cu aceeaşi iuţeală şi cu multă luciditate. Cîteva clipe doar mai rămase nemişcat în capul scării... Apoi o coborî în grabă, aproape alergînd. Acasă, în vestibul, are un ciocan solid. După aceea va veni să sune din nou, iar dacă uşa i-o va deschide bătrînul, îl va da la o parte şi va intra dincolo. Dacă îi va deschide Igor, va fi şi mai bine, mai simplu. Ei, vezi unde-ai ajuns revoltîndu-te? Acum umblă şi-ţi răcoreşte inima. Dacă ai fi plecat la timp din magazin, nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Dacă îi va deschide Igor, va trebui să împingă uşa cu genunchiul stîng şi s-o proptească îndată cu piciorul. Altminteri, celălalt va avea timp s-o împingă dinăuntru şi ciocanul nu-şi va atinge ţinta. Va lovi aiurea.

Nici n-apucă Saşka să iasă pe uşa blocului, că o şi văzu pe Vera, nevastă-sa, venind în goană spre el, în

capul gol, speriată de moarte. Saşka simţi că-l lasă picioarele: îşi închipui că s-a întîmplat ceva cu copiii — cu Maşa, sau cu cealaltă fetiţă, care abia de curînd învăţase să umble. De spaimă, Saşka nu izbuti să scoată un sunet... Rămase încremenit. Vera îl zări de departe, veni în fugă la el.

— Ce-i cu tine? strigă înspăimîntată.

— Cu tine ce-i?

— Despre care nene-i vorba? Cu cine vrei iar să te iei la bătaie? Mi-a spus Maşa nu ştiu ce despre un nene. Ce-i cu el? De ce arăţi în halul ăsta?

— Cum arăt?

— Nu te mai preface, Saşka. Te ştiu eu cum eşti. Iar arăţi a neom. Ce s-a-ntîmplat? Cu cine te-ai certat?

— Nu m-am certat cu nimeni!

— Minţi ! Mi-ai spus că te duci la magazin. Unde-ai fost?

Saşka tăcu. Acum, probabil că n-o să mai poată face nimic. Stătu o vreme cu capul plecat, cu ochii aţintiţi în pămînt, încercînd să-şi dea seama: i se potoleşte oare ceea ce-i încleştase adineaori inima, ori trebuie totuşi, neţinînd seama de nimic, să năvălească, cu ciocanul în mînă, la Igor?...

Saşka, dragul meu, vino acasă, se rugă iar de el Vera, ghicind parcă ceea ce se petrecea în sufletul bărbatului. Vino acasă, ne-aşteaptă copilaşii . . . I-am lăsat singuri. Dă-l naibii pe ăla, nu te mai lua de el Saşka, dragul meu, gîndeşte-te şi la noi. Vera îl prinse de mînă. Oare nu ţi-e milă de noi?

Lui Saşka îi veniră lacrimi în ochi ... Se încruntă. Tuşi, supărat. Vîrî mîna în buzunar, dădu la iveală pachetul de ţigări, scoase cu degetele tremurătoare una din ele, o aprinse.

— Uite cum îţi tremură mîinile. Hai, vino.

Cu o mişcare uşoară, Saşka îşi eliberă mîna. Şi se duse supus, acasă.

În româneşte de:
ALEXANDRU CALAIS

ULIȚA DERJABIN

Țăranul Afanasi Derjabin trecuse de șaizeci de ani, dar era încă în putere. Singur-singurel își acoperise casa cu tablă de zinc, iar acum acoperișul strălucea în soare ca un samovar lustruit. Era un țăran ager, drept și voinic. Înțelesese mai devreme decît toți din sat ce înseamnă să ai copii cu școală, ai lui (erau trei — doi feciori și o fiică) terminaseră zece clase și acum aveau slujbe bune la oraș. El însuși își vedea bucuros de lucru în gospodărie și, în timpul secerișului, sărea să dea o mînă de ajutor la atelierul de reparații al stațiunii de mecanizare, fără să ceară nici o răsplată.

Odată Derjabin stătea în fața casei sale cu bătrînul Vanin și discutau de ce ulița lor poartă numele de Nicolașka. Ulița nu era lungă, ducînd de la groapa din capul satului la strada principală, Strada Colhozului. Iar casa lui Derjabin era ultima dinaintea gropii. Vorbeau și vorbeau... Cu toate că nu era mare lucru de spus.

— Cum, nu știi? se miră bătrînul Vanin. Aici a locuit pe vremuri un preot, părintele Nicolai. Casa lui era chiar aici în spatele grădinii tale. Pe părintele Nicolai l-au gonit din sat, iar casa a fost dărîmată și din materialele rămase s-a construit sediul administrativ al stațiunii de tractoare, așa...

— Aha, da-da, parcă-mi amintesc, au demolat-o pe cînd eu eram încă la școală, făcu Derjabin.

— Și de aici, ulița Nicolașka.

— Mă tot gîndesc, de ce tocmai Nicolașka?

— Nicolașka... Păi, pe el îl chema părintele Nicolai, dar lumea îi spunea Nicolașka. Și așa a rămas numele uliței, Nicolașka.

Derjabin căzu pe gînduri. După o vreme, spuse misterios și cu tîlc „Oamenii de la oraș scriu pe plicuri: ulița Nicolașka și, dacă stai și te gîndești, Nicolașka ăsta nu era decît un popă". Și îl privi pe Vanin.

— Și ce-i cu asta? întrebă acesta.

— Păi, este, cum să nu fie. Derjabin căzu din nou pe gînduri, strîngînd din ochi. Știuse el de la bun început de unde venea numele uliței lor și că Nicolașka fusese un popă, dar avea un plan.

Seara, era deja tîrziu, s-a așezat la masă, și-a pus ochelarii pe nas, a luat tocul și a început să scrie:

„Către comitetul executiv raional Krasno-Holmsk,

Vă aduc la cunoștință un fapt care ar trebui să ne dea tuturor de gîndit. La noi în sat, a trăit un popă, Nicolai (cum îi spuneau bătrînii, părintele Nicolai), căruia i se mai spunea și Nicolașka, datorită faptului că era pe deplin lipsit de orice autoritate. Casa lui se afla însă pe ulița noastră. După îndepărtarea preoților ca element social, s-a omis însă ca uliței să i se dea alt nume, așa că și azi poartă acest nume în memoria lui, adică, Nicolașka. Sovietul sătesc închide ochii la această situație dar, pentru noi, locuitorii, este jignitor, mai ales pentru cei care avem copii cu școală să primim scrisori pe care adresa este înscrisă ulița Nicolașka. Pe Nicolașka ăsta, precis l-au mîncat demult viermii pe undeva, dar, vedeți, ulița noastră încă îi poartă numele. Cum e posibil? Ulița are opt case și tuturor locuitorilor le este rușine. Este chiar de mirare cum, de cincizeci de ani, aducem acest omagiu unui popă. Oare nu există printre noi oameni care să merite ca ulița să poarte numele lor? Din aceste opt case sînt convins că s-ar găsi cineva în cinstea căruia ulița să se poată numi fără să ne fie rușine. Ulița e mică, e drept! Dar nu lipsesc veterani ai muncii, care în timpul vieții lor să nu fi făcut ceva deosebit pentru colhoz, începînd chiar cu colectivizarea.

Un activist"

Derjabin scrise totul încă o dată și se simți mulțumit, ba chiar se minună cît de legat și convingător îi ieșise totul. Puse scrisoarea deoparte și făcu cu mult sîrg ciorna alteia:

„Către comitetul executiv raional, Krasno-Holmsk,

Noi, pionierii care locuim pe ulița Nicolașka, am aflat cu dezamăgire că Nicolașka a fost un preot. Ia te uită, ne-am spus. Pe de o parte învățăm că preoții au adus mari neajunsuri muncitorilor, pe de alta, sîntem nevoiți să locuim pe ulița Nicolașka. De aceea ne este tare rușine, mai ales că purtăm și cravate roșii. Oare chiar nu există pe ulița noastră oameni cu merite, în onoarea că-

rora să dăm numele uliței? De pildă, unchiul Afanasi Derjabin este un veteran al muncii, a participat la colectivizarea agriculturii, a lucrat mulți ani ca brigadier la brigada de tractoare. Casa sa se află în capul uliței. Noi, pionierii, facem propunerea ca ulița noastră să-și schimbe numele în Ulița Derjabin. Vrem să-l luăm pe unchiul Derjabin drept exemplu de muncă și vrem să locuim pe ulița Derjabin pentru că aceasta ne amintește de prezent și nu de trecut. Vă rugăm să țineți seama de propunerea noastră"!

Derjabin mai citi o dată și acest document — totul era în regulă. Își imagina chiar cum vor afla copiii săi, într-o bună zi, că nu mai trebuie să scrie pe scrisori „Ulița Nicolașka" ci, către, Afanasi Ilici Derjabin, „Ulița Derjabin". Precis o să se bucure grozav.

In ziua următoare, Derjabin chemă trei copii din vecini la el și le povesti cine fusese Nicolașka.

— Așadar, locuim pe o uliță cu un nume de popă, spuse el în final. Vreau să vă dau un sfat... Care dintre voi scrie mai frumos?

Se găsi unul.

— Scrie asta și, la sfîrșit, vă iscăliți toți. O să vă construiesc fiecăruia cîte o colivie pentru grauri...

Drăguții de copii făcură exact cum le spusese — unul scrise documentul, iar ceilalți îl iscăliră.

Derjabin vîrî scrisorile în două plicuri și le lipi. Pe unul se trecu ca expeditor el însuși, pe celălalt pe micuțul caligraf. Amîndouă scrisorile le duse la poștă și le aruncă în căsuță.

Trecu cam o săptămînă...

Într-o zi, pe la prînz, și-a oprit motocicleta în fața casei lui Derjabin, Grigori Semionov, președintele sovietului sătesc, un tinerel.

— Voiam să vă adun pe toți, dar nu e nimeni pe-acasă Raionul propune să schimbăm numele uliței voastre. Cică poartă numele unui preot. Vreau să mă consult cu dumneavoastră. Cum să-i zicem?

— Păi, ce propun cei de la raion? întrebă Derjabin cu o presimțire sumbră, ce sfat ne dau?

— Nici unul, hotărîţi voi, aşa au zis. Cum să-i zicem cel mai bine? Poate, Uliţa Gropii?

— Asta-i bună, se dezumflă Derjabin. Era trist şi inciudat. Atunci mai bine, Uliţa Strîmbă.

— Strîmbă? Nu-i rău. Chiar e strîmbă. Aşa o s-o numim.

Derjabin n-a mai apucat să spună că făcuse numai o glumă, că numele ar trebui să fie dat în cinstea cuiva... Preşedintele, care în timpul discuţiei nici nu coborîse de pe motocicletă, acceleră, motocicleta tremură... şi dus a fost.

— I-am schimbat numele... Uite ce-am fost în stare să fac, spuse Derjabin furios şi dispreţuitor. Scuipă şi se duse să lucreze sub şopron. Tîmpiţii! De-acum, de-al naibii o să scriu „Uliţa Nicolaşka".

Pe copiii lui nu i-a mai anunţat că uliţa lor se numeşte acum Uliţa Strîmbă, iar aceştia continuă să-i adreseze scrisorile ca înainte – „Afanasi Ilici Derjabin, Uliţa Nicolaşka nr. 1".

În româneşte de:
MARIUS PETRAŞCU

JAMES THURBER
(S.U.A.)

S-a născut în Colombus, Ohio, în 1894. Absolvă Universitatea din Ohio. Colaborator permanent şi caricaturist la revista „The New Yorker", unde îşi publică majoritatea lucrărilor, însoţite de desene. Menţionăm în ordine cronologică următoarele volume: **„Este sexul necesar ?"** (1929), **„Bufniţa din pod şi alte ciudăţenii"** (1931), **„Sigiliul din dormitor"** (1932), **„Viaţa mea şi timpuri grele"** (1933), **„Bărbatul de vîrstă mijlocie la trapezul zburător"** (1935), **„Lasă-ţi mintea în pace"** (1937), **„Ultima floare"** (1939), **„Fabule pentru timpul nostru şi Poeme celebre ilustrate"** (1940), **„Lumea mea — şi Bun venit"** (1942), **„Bărbaţi, femei şi cîini"** (1943), **„Carnavalul Thurber"** (1945), **„Cerbul alb"** (1945), **„Bestia din mine şi alte animale"** (1948), **„Cele 13 ceasuri"** (1950), **„Albumul Thurber"** (1952). Moare la New York în 1961.

James Thurber, aşa cum apreciază „Philadelphia Inquierer" „se înscrie în şirul marilor umorişti americani, alături de Mark Twain şi Ring Lardner". Opera sa oferă în plan estetic o imagine complexă a comicului, variind de la comicul de virtuozitate **(„Nouă ace")**, trecînd prin comicul moralizator al fabulei **(„Corbul şi privighetoarea")** şi atingînd în final valenţele rafinate ale unui comic al absurdului **(„D-l Preble se descotoroseşte de nevastă-sa")**.

NOUĂ ACE

Sînt sigur că numeroşi bărbaţi ar dori să smulgă din perete dulăpiorul de medicamente şi să-l azvîrle pe fereastră, într-atît este de ticsit cu tot felul de flacoane misterioase şi obiecte neidentificabile. Pentru orice bărbat american el constituite o permanentă sursă de consternare şi exasperare. Cu siguranţă că dulăpiorul englezesc sau franţuzesc, sau de oriunde altundeva, trebuie să fie mult mai ordonat ca al nostru. Se pare că obiceiul de a păstra totul şi de a nu arunca niciodată nimic, nici chiar sticlele goale, face din dulăpiorul de medicamente replica în miniatură a podului american. Am întîlnit prea puţine dulăpioare în această ţară care să nu fie ticsite cu zeci de articole de toate felurile, de la pastă de dinţi la acid boric, de la lame de ras la praf de albit dinţii, de la plasture la ulei de cocos. Chiar şi cea mai pedantă gospodină amînă să facă ordine în dulăpior pe motivul că are altceva de făcut, mult mai important în momentul respectiv sau mult mai amuzant. Cu un astfel de dulăpior mi-a fost dat să am de-a face într-o dimineaţă, nu cu mult timp în urmă, în apartamentul unor prieteni.

Îmi petrecusem week-end-ul cu el — la New York, într-o locuinţă de pe East Tenth Street aproape de Fifth Avenue — un week-end dintre acelea care doreşti să se prelungească şi care nu te prea îndeamnă să te scoli luni dimineaţa şi să pleci radios şi strălucitor la slujbă. Ei s-au sculat şi au plecat, eu însă nu. Am zăbovit în pat pînă la două şi jumătate, după care m-am dus la baie să mă spăl. Mă aflam cu spumă de ras pe obraz în faţa chiuvetei plină cu apă fierbinte, cînd deodată m-am tăiat cu lama. Mi-am tăiat urechea. Puţini bărbaţi pot să-şi taie urechea cînd se bărbieresc, eu însă reuşesc, poate datorită exerciţiilor de îndemînare din şcoala primară prin care profesorul de caligrafie ne învăţa să ţinem încheietura mîinii relaxată, lejeră. Urechea sîngerează puternic cînd o tai cu lama şi e destul de dificil să te descurci cu ea. Căutam un dezinfectant şi, mai degrabă de furie decît de durere, am deschis dulăpiorul de medicamente cu o mişcare violentă; de pe raftul de sus a căzut un pacheţel mic de hîrtie neagră ce conţinea nouă ace. Se pare că soţia amicului meu obişnuia să ţină ace pe primul raft al dulăpiorului. Pacheţelul căzu în apa cu clăbuc din chiuvetă, unde hîrtia se dezlipi rapid, lăsînd să plutească în voia lor nouă ace. Era cît se poate de firesc să nu fiu în cea mai bună formă, nici fizică, nici spirituală pentru a recupera nouă ace dintr-o chiuvetă plină cu spumă. Nici un alt bărbat cu faţa săpunită şi cu urechea sîngerîndă n-ar fi in cea mai bună formă pentru nimic, nici chiar să mînuiască nouă obiecte mari şi boante.

Nu mi se părea prea înţelept să scot dopul din chiuvetă şi să las acele să alunece pe canal. Într-o străfulgerare a minţii, în faţa ochilor îmi apărură imagini ale unui dezastru general cu ţevi înfundate şi scurtcircuite (ştiu foarte puţine despre electricitate, dar nici nu doresc mai mult). Cînd m-am dezmeticit din coşmarul posibil, am început să pipăi uşor pe fundul chiuvetei şi cînd am scos mîinile afară, aveam într-o palmă patru ace, iar în cealaltă trei — două le pierdusem. De-aş fi fost totuşi cu mintea mai limpede şi mai sprintenă n-aş fi făcut asta. Nu oricine se poate lăuda să fi atins treapta cea mai de jos a eficienţei umane, un bărbat însă, cu spumă pe faţă, cu urechea sîngerîndă, cu patru ace ude într-o mînă şi cu

trei în cealaltă — da ! Tot ce poate să facă este să stea nemişcat. Am încercat să mut acele din palma stîngă în palma dreaptă dar n-am reuşit să le dezlipesc. Acele ude sînt foarte lipicioase. În cele din urmă am scăpat de ele ştergînd palmele pe prosopul ce atîrna deasupra căzii. Era singurul prosop ce-l putusem găsi. Pentru restul corpului a trebuit să folosesc preşul de pe jos. Apoi am încercat să scot acele din prosop. Să vînezi şapte ace într-un prosop pluşat este cea mai plictisitoare şi obositoare îndeletnicire de care am avut parte vreodată. Am fost în stare să găsesc doar cinci dintre ele. Cu două care rămăseseră în chiuvetă însemna că lipseau cu totul patru — două în chiuvetă şi două ascunse în prosop sau — cine ştie? — căzuseră în cadă. Gînduri înspăimîntătoare îmi trecură prin minte la ideea că cineva ar putea folosi prosopul ori s-ar spăla în chiuvetă sau în cadă. Se puteau întîmpla tot felul de grozăvii dacă nu găseam acele. Ei bine, nu le-am găsit ! M-am aşezat pe marginea căzii şi am ajuns la concluzia că singurul lucru ce-l aveam de făcut era să înfăşor prosopul într-un ziar şi să-l iau cu mine. De asemenea mă hotărîsem să las un bileţel în care să explic cît mai clar cu putinţă că probabil existau două ace în cadă şi două în chiuvetă şi că să fie foarte atenţi.

Am căutat peste tot în apartament, dar nicăieri n-am găsit un creion, sau un stilou, sau o maşină de scris. Am găsit bucăţi de hîrtie, dar nimic cu ce să scriu pe ele. Nu ştiu de unde-mi veni deodată ideea — probabil dintr-un film pe care-l văzusem sau dintr-o carte — că m-am gîndit să scriu mesajul cu un ruj de buze. Orice femeie are vreun ruj de rezervă pe undeva, aşa că m-am hotărît să caut în dulăpior. Am început să bîjbîi prin el pînă ce am dat de capătul metalic a ceea ce credeam eu că era obiectul cu pricina. Atîta doar că se afla dedesubt şi cînd am încercat să-l scot, toate lucrurile năvăliră afară şi se împrăştiară peste tot. Sticluţe de toate felurile se sparseră în chiuvetă şi pe podea; lichide colorate în fel şi chip împroşcară tot ce li se ivi în cale; pile de unghii, foarfeci, lame de ras, — un talmeş-balmeş de obiecte — căzură cîntînd fiecare pe limba lui. Eram plin din cap pînă-n picioare cu parfum, pudră şi cremă de faţă.

Îmi luă o jumătate de oră să string toate rămășițele în mijlocul camerei. Nici n-am mai încercat să le pun înapoi în dulăpior. Știam că o astfel de tentativă cerea o mînă mult mai sigură decît a mea și un spirit mult mai puțin zdruncinat. Înainte de a părăsi (doar în parte bărbierit) locul masacrului, am lăsat un bilet spunînd că probabil existau ace în cadă și în chiuvetă, că le-am luat prosopul și că le voi da un telefon să le explic ce s-a întîmplat — am scris mesajul cu coada unei perii de dinți muiată în iod. Trebuie să vă mărturisesc, cu părere de rău, că încă nu i-am sunat. Și nici n-am găsit curajul și cuvintele necesare să le explic totul. Cred că prietenii mei își închipuie că în mod deliberat le-am distrus baia și le-am furat prosopul. Presupun acest lucru întrucît nici ei nu m-au mai sunat de atunci.

DOMNUL PREBLE SE DESCOTOROSEȘTE DE NEVASTĂ-SA

D-l Preble, avocat în Scarsdale, era un bărbat de vîrstă mijlocie și destul de rotofei. Obișnuia să glumească cu stenografa sa, făcînd planuri s-o șteargă împreună. „Hai să fugim", spunea el, în timpul unei pauze de dictare. „De acord", răspundea ea.

Într-o după-amiază ploioasă de luni, d-l Preble era mai serios ca de-obicei.

— Hai să fugim împreună, spuse el.

— Foarte bine, se auzi răspunsul stenografei. D-l Preble făcu să zornăie cheile în buzunar și privi pe fereastră.

— Nevastă-mea s-ar bucura să scape de mine.

— Ar fi de acord cu divorțul?

— N-aș crede.

Stenografa chicoti:

— Nu înainte de-a te descotorosi de ea.

În seara aceea, la cină, d-l Preble era neobișnuit de tăcut. Cam la o jumătate de oră după cafea, rosti cu nasul cufundat în ziar.

— Hai să coborîm în pivniță, îi spuse nevesti-sii.
— De ce! întrebă ea fără să-și ridice ochii de pe carte.
— Ei, așa! Nu mai coborîm niciodată în pivniță, ca pe vremuri...
— Dar niciodată, din cîte îmi amintesc eu, n-am coborît în pivniță. Pot să duc o viață foarte echilibrată și fără să cobor în pivniță.
D-l Preble amuți cîteva minute.
— Și dacă asta ar însemna foarte mult pentru mine? începu el.
— Dar ce-ți veni? E frig acolo jos și n-avem absolut nimic de făcut.
— Am putea să adunăm cîțiva cărbuni și să inventăm cu ei un joc.
— Nici nu mă gîndesc, și oricum, am de citit.
— Ascultă, spuse d-l Preble, ridicîndu-se și plimbîndu-se de colo-colo. De ce să nu cobori în pivniță? N-ai decît să citești și-acolo, dacă asta vrei.
— Nu-i suficientă lumină, spuse ea, și apoi, n-am de gînd să cobor în pivniță. Să-ți intre bine-n cap.
— La naiba! mormăi el lovind marginea covorului. Nevestele altora coboară în pivniță. De ce niciodată nu vrei să faci nimic? Vin acasă obosit de la birou și tu nici măcar nu vrei să cobori cu mine în pivniță. Pentru Dumnezeu, doar nu e așa departe, doar nu e același lucru cu a-ți cere să mergi la cinema sau mai știu eu unde.
— Nu vreau să merg! țipă d-na Preble.
D-l Preble se așeză pe marginea canapelei.
— Foarte bine, foarte bine, spuse el, și-și desfăcu din nou ziarul. Aș dori să mă lași să-ți spun mai multe. Este... e un fel de surpriză.
— Vrei, te rog, să nu mă mai pisezi?
— Ascultă, continuă d-l Preble sărind în picioare. In definitiv aș putea foarte bine să-ți spun adevărul, decît să mă ascund după deget. De fapt vreau să scap de tine ca să mă însor cu stenografa. E ceva rău în asta? Oamenii o fac în fiecare zi. Dragostea e ceva ce nu poți controla.
— Am crezut c-ai isprăvit. Iar o iei de la cap?

— Voiam doar să ştii cum stau lucrurile. Dar tu întotdeauna iei cuvintele la propriu. Dumnezeule, chiar îţi imaginezi că doream să cobor în pivniţă ca să mă joc cu cărbuni?

— Nici o clipă n-am crezut aşa ceva, răspunse d-na Preble. Am ştiut tot timpul că vrei să mă duci acolo ca să mă îngropi.

— Spui asta acuma, după ce ţi-am zis eu. Dar n-ai fi ghicit niciodată, dacă-mi ţineam gura.

— Nu tu mi-ai spus, ci eu te-am făcut să-mi spui, şi oricum, ştiu dinainte ceea ce gîndeşti tu.

— Ba nu ştii niciodată ce gîndesc eu, spuse d-l Preble.

— Zău?! Am ştiut că vrei să mă înmormîntezi din clipa în care ai pus piciorul în casă. D-na Preble îl ţintui cu privirea.

— Ei, acu' chiar că exagerezi, rosti d-l Preble vădit iritat. Nu ştiai nimic. De fapt, nici nu mă gîndeam la asta pînă acum cîteva minute.

— Exista în subconştientul tău, triumfă d-na Preble. Presupun că rafinata aia de femeie ţi-a dat ideea.

— Nu-i nevoie să fii ironică. Ea nu ştie absolut nimic despre asta. Nu-i amestecată de loc. Urma să-i spun că ai plecat să-ţi vizitezi nişte prieteni şi ai căzut de pe stîncă. Vrea să divorţăm.

— Mă faci să rîd. Chiar că-i nostim. Poţi să mă-ngropi mult şi bine, că tot n-o să divorţez.

— Ştia asta! I-am spus-o. Adică i-am spus că niciodată n-o să vrei un divorţ.

— O, probabil i-ai spus şi că vrei să mă-ngropi.

— A nu, asta nu! răspunse d-l Preble cu multă demnitate. Asta-i ceva între mine şi tine. Nu va şti nimeni niciodată.

—Ba ai să baţi toba peste tot; nu-mi spune tu mie. Te cunosc eu.

D-l Preble pufăi din trabuc:

— Aş dori să te-ngrop acum şi să încheiem discuţia.

— Da' nu-ţi dai seama c-or să te prindă, smintitule? Întotdeauna se termină aşa. De ce nu te duci să te culci? Nu vezi că te extenuezi degeaba?

— Nu vreau să mă culc. Vreau să te-ngrop în pivniţă. M-am hotărît. Cred că sînt destul de explicit.

— Ascultă, ţipă d-na Preble, azvîrlind cartea, o să fii mulţumit şi-o să taci dacă merg în pivniţă ? Pot să am o clipă de răgaz dacă am să cobor ? O să mă laşi atunci în pace ?

— Da, răspunse d-l Preble. Dar strici totul dacă te înverşunezi.

— Sigur, sigur, eu întotdeauna stric totul. Mă opresc din citit la mijlocul capitolului. Niciodată n-am să ştiu sfîrşitul poveştii — dar asta nu înseamnă nimic pentru tine.

— Da' ce, eu te-am făcut să citeşti cartea ? întrebă d-l Preble. Deschise uşa pivniţei. După tine, te rog !

— Brr, se înfioră d-na Preble coborînd scările. E cumplit de frig ! Să te gîndeşti la aşa ceva pe timpul ăsta ! Orice alt bărbat şi-ar fi îngropat nevasta în cursul verii.

— Nu poţi întotdeauna să aranjezi lucrurile cum vrei tu. Ce să fac dacă m-am îndrăgostit toamna tîrziu ?

— Oricine altcineva s-ar fi îndrăgostit de ea demult. Se foieşte pe-aici de ani de zile. De ce laşi mereu pe alţii să ţi-o ia înainte ? Doamne, ce mizerie e-aici ! Ce-ai acolo ?

— O lopată. Am de gînd să te lovesc cu ea. În cap.

— Ce să faci ? Ţi-ai pierdut minţile ? Vrei să laşi aşa o dovadă clară ? Primul detectiv care vine să scormonească o s-o descopere. Ieşi afară pe stradă şi caută ceva — orice, numai să nu-ţi aparţină.

— Bine, bine. Da' n-o să găsesc nimic. Numai femeile găsesc întotdeauna ceva.

— Dacă ai să cauţi unde trebuie, o să găseşti, spuse d-na Preble. Şi să nu stai mult. Să nu-ţi treacă prin cap să te opreşti la tutungerie. N-am de gînd să stau toată noaptea în beciul ăsta rece şi să îngheţ.

— Linişteşte-te, o asigură d-l Preble. O să mă grăbesc cît pot.

— Şi trage uşa aia după tine ! zbieră ea. Ce, te-ai născut în grajd ?

În româneşte de:
VIORICA MIRCEA

PIATRA DE FRONTIERĂ DIN CER

Cînd Charley anunţă că vrea să se căsătorească cu Dorothy, cineva dintre prietenii noştri spuse că a innebunit. „Nu, observă un altul, cunoscînd bine atît pe Charley cît şi pe Dorothy — o să înnebunească ceva mai tîrziu...".

Dorothy avea obiceiul, încă de mică, să încheie ea orice frază începută de interlocutorul ei. Uneori o sfîrşea nu tocmai cu cuvîntul care trebuie, şi atunci îl supăra pe vorbitor; altă dată ghicea într-adevăr ce voia să spună şi asta îl supăra şi mai mult.

— Cînd William Taft era... începea unul dintre musafirii părinţilor ei...

— ... preşedinte ! completa îndată Dorothy.

Cel care voia să vorbească s-ar putea să fi dorit să spună „preşedinte", dar e posibil ca el să fi vrut să zică „tînăr", sau „preşedinte al Tribunalului Suprem al S.U.A.". În orice caz musafirul, supărat de amestecul ei în vorbă, îşi lua pălăria şi pleca acasă.

Părinţii lui Dorothy, ca de altfel majoritatea părinţilor, nu recunoşteau că acest obicei al copilei lor era urît şi insuportabil pentru cei din jur. Ei credeau, probabil, că Dorothy a lor era pur şi simplu un copil foarte inteligent. Se prea poate că atunci cînd maică-sa a spus pentru prima dată „Vino încoace Dorothy, să mănînci...", iar Dorothy a terminat fraza zicînd: „spănăcel, sufleţelule !", a telefonat numaidecît bărbatului ei să-i comunice vestea cea mare, iar acesta şi-a împărtăşit îndată bucuria tuturor celor pe care i-a întîlnit în ziua aceea, precum şi în ziua următoare...

Dorothy era frumuşică în copilărie, iar cînd s-a făcut mai mare a devenit şi mai frumoasă — şi mai primejdioasă — pentru cei din jur. Mulţi tineri o curtau. Ea le tulbura simţămintele, însă spiritualiceşte, pur şi simplu, îi strivea. Cînd împlinise douăzeci de ani începuse cu mult zel să le caute şi să le îndrepte greşelile de gramatică şi de stil.

— Ah, Arthur, exclama ea, de ce nu faci acordul gramatical cum se cuvine? De ce spui „ei dă examene", cînd corect trebuie să zici „ei dau examene"... Înţelegi ?

Acei care o curtau îi răbdau un timp aceste lecţii, orbiţi fiind de frumuseţea ei, dar pînă la urmă declarau că n-o mai puteau suporta, atîta timp cît purtarea ei faţă de dînşii era doar pedagogică şi nu sentimentală; apoi o părăseau, preferînd alte fete mai puţin frumoase, dar mai tăcute.

Charley — un tînăr întreprinzător şi hotărît — se căsătorise în grabă cu Dorothy, rămînînd surd la avertismentele prietenilor. El îi socotea pe aceştia nişte rivali din gelozie, şi astfel nu avusese răgaz să afle altceva despre ea afară de faptul că era o fată foarte frumoasă, că avea ochi mari, senini şi că pentru dînsul era cea mai bună din lume !...

De bună seamă că măritîndu-se, Dorothy prosperă mult — acum se afla în posesia unui obiect permanent pentru exerciţiile ei pedagogice.

Pînă la căsătorie, Charley călătorise mult şi era într-adevăr un minunat povestitor. Dorothy se arăta entuziasmată de el şi de istorisirile sale şi, întrucît ea personal nu luase parte la nici una din aventurile sale de burlac, nu ştia unde şi cum greşea el vorbind despre nume, locul acţiunii şi despre oameni. Dacă nu punem la socoteală unele mărunte observaţii de ordin stilistic şi propuneri de a schimba o conjugare sau alta, ea, mai mult sau mai puţin, nu-l împiedica să vorbească. Trebuie să adăugăm că Charley stăpînea în mod mulţumitor limba engleză şi asta a fost una din pricinile pentru care Dorothy nu-l întrerupea din povestit.

Multă vreme după nunta lor nu l-am vizitat pe Charley, deoarece îmi era drag şi ştiam că voi fi foarte mîhnit văzîndu-l cum se trezeşte din farmecele Dorothy-ei şi începe să simtă primele lovituri ale realităţii. Cînd, în sfîrşit, i-am vizitat, lucrurile se prezentau întocmai după cum prevăzusem. Charley începuse să povestească în timpul mesei despre ultima lor călătorie cu maşina, dar n-am izbutit să aflu pe unde s-au plimbat, deoarece tot timpul Dorothy îşi întrerupea şi-şi corecta bărbatul.

— A doua zi — povestea Charley — ne-am sculat dis-de-dimineață și am parcurs două sute de mile pînă la...

— Dar Dorothy îl întrerupse:

— N-aș spune că ne-am sculat tare de dimineață. Ne-am trezit la aceeași oră ca și în prima zi de călătorie — pe la șapte. Și n-am parcurs două sute de mile, ci numai o sută optzeci. Eu am urmărit tot timpul vitezometrul și am văzut bine cifrele.

— Ei, în sfîrșit, asta n-are importanță, continuă Charley. Și cînd am ajuns la Farwell...

Dorothy interveni din nou:

— Dar ești sigur, dragul meu, că era Farwell?

Și astfel îl întrerupea și-l completa mereu, nu cu rectificări de stil, ci cu întrebări dacă nu cumva se înșeală asupra faptelor. Dar la urma-urmelor, era același lucru. Cînd el spunea: „Da, sînt sigur de asta", ea răspundea: „Nu dragul meu, era un alt oraș!", și continua să povestească în locul lui. De altminteri ea spunea „dragul meu" tuturor celor cu care nu era de acord...

O dată sau de două ori pe cînd am mai trecut pe la ei, sau dînșii au venit pe la mine, Dorothy îl lăsa pe Charley să ajungă cu povestirea pînă la punctul culminant, pentru ca apoi să-l deruteze tocmai acolo unde lucrurile deveneau mai interesante.

Unii bărbați, e adevărat, sînt răbdători, zîmbesc, ba chiar se mîndresc atunci cînd soțiile lor îi întrerup. Alții le dau voie bucuroși să le sfîrșească istorisirile. Dar acești bărbați sînt cei care capitulează cel mai repede. Charley nu făcea parte din categoria lor. Intervențiile soției îi răneau amorul său propriu, vanitatea lui — și el își dădea seama că trebuia să caute o ieșire. Și ceea ce născoci părea, la început, unica salvare. Spre sfîrșitul celui de-al doilea an al căsniciei lor, Charley începuse să povestească prietenilor săi diferite basme ciudate despre ceea ce, chipurile, ar fi văzut în somn, socotind că aici Dorothy n-are cum să-l corecteze.

— Și visam că pilotam un avion — spunea el — un avion construit din fire telefonice și din bucăți de piele veche... Incercam să zbor cu el în Lună, luînd startul chiar din dormitorul nostru... Dar am intîlnit în cale un

om care semăna cu Moş Crăciun, însă era îmbrăcat în uniforma ofiţerilor de vamă. Îmi făcu semn să mă opresc. Şi el zbura cu un avion construit tot din fire telefonice...: Am aterizat pe un nor. El îmi spuse: „Tu nu poţi zbura spre Lună, deoarece eşti omul care ai născocit acest tort de nuntă..."

Asemenea lucruri stranii ne povestea atunci sărmanul Charley.

Orice psihiatru v-ar fi spus că el se află pe drumul care duce treptat, dar sigur, spre casa de nebuni. Nu poţi trăi în lumea fantasmelor zi de zi, noapte de noapte şi totuşi să rămîi cu mintea zradvănă. Lumea reală începuse, încetul cu încetul, să dispară din conştiinţa lui şi el, ca să zicem aşa, se mută în lumea lui imaginară. Iar în ceea ce priveşte „monomania" de care s-a îmbolnăvit, ea a dus în cele din urmă, cum se întîmplă de obicei, la repetarea uneia şi aceleiaşi istorisiri.

Fantezia sa bolnavă secase, şi el de fiecare dată începea să povestească acelaşi basm despre călătoria sa spre Lună. Noi toţi eram foarte mîhniţi de un asemenea sfîrşit . . .

După două luni a trebuit să-l internăm într-un spital de psihiatrie. Lipseam din oraş în ziua cînd îl duseseră acolo, însă Joe, care se afla de faţă, mi-a trimis după aceea o scrisoare amănunţită.

„Se pare că-i place acolo — îmi scria el — a căpătat mai multă stăpînire de sine, privirea îi e cu mult mai liniştită".

Trebuie să spunem că în ultima vreme ochii lui Charley semănau cu cei ai unui animal sălbatic hăituit. „Îmi pare bine — încheia scrisoarea Joe — că, în sfîrşit, prietenul nostru s-a descotorosit de femeia aceea ! . . ."

Două săptămîni mai tîrziu, m-am dus şi eu la spital în vizită la Charley. Stătea într-un pat pliant cu pereţi de sticlă. Lîngă el se agita nerăbdătoare Dorothy cea cu ochi mari şi senini. Am rămas — trebuie s-o mărturisesc — uimit, găsind-o acolo, deoarece fusesem ferm încredinţat că prietenul meu scăpase definitiv de ea.

Charley avea înfăţişarea unui nebun. Cum mă văzu, începu să-mi povestească basmul său. Dorothy nu-l întrerupea şi el ajunsese curînd la momentul cînd în timpul

zborului spre Lună întîlnise pe omul semănînd cu Moş Crăciun, care cu un gest îi porunci să se oprească.

— El zbura cu un avion construit, de asemenea, din fire telefonice, spuse Charley. Eu am aterizat pe o piatră servind drept semn de frontieră...

— Dar nu-i adevărat, dragul meu, îl întrerupse Dorothy. Tu ai aterizat pe un nor. În cer nu există nici o piatră de frontieră, nici un fel de semn de graniţă. Nu există şi nici nu poate să existe! Tu ai aterizat pe un nor!...

Charley oftă din greu şi, întorcîndu-se anevoie în pat, mă privi cu jale în ochi.

Şi Dorothy se uită la mine cu zîmbetul ei cuceritor.

— Charley greşeşte întotdeauna povestind întîmplarea asta! exclamă ea.

În româneşte de:
IACOB BABIN

CORBUL ŞI PRIVIGHETOAREA

În vremuri de mult apuse, un corb se îndrăgosti de o privighetoare. El o văzuse zburînd pe lîngă cuibul său spre nord în fiecare primăvară şi spre sud în fiecare toamnă şi stabilise că era o bucăţică bună. Observase că ea o lua spre nord în fiecare an în compania altor domni, dar nu acordă nici o importanţă faptului că domnii aceia aveau toţi penajul la fel de frumos colorat. „Oricine poate să o păcălească", zise el. Aşa că se duse la nevastă-sa şi-i mărturisi că se îndrăgostise de o privighetoare dezgheţată şi zglobie. Îi mai spuse că vrea să divorţeze şi nevastă-sa consimţi pur şi simplu, deschizîndu-i uşa şi dîndu-i pălăria. „Să nu vii plîngînd la mine după ce îţi dă papucii", remarcă ea. „Pasagera aia de sezon, n-are creier. Nu ştie să gătească şi să coasă. Registrul ei de sus sună ca un tramvai în viraj. Poţi afla din orice enciclopedie că cea mai înţeleaptă pasăre e corbul, sau cel puţin aşa era, pînă în ziua în care te-ai născut tu". „Taci, zise corbul, eşti doar o femeie geloasă". I-a întins cîţiva dolari. Poftim, zise, du-te şi cumpără-ţi nişte smacuri.

Arăţi ca fundul unui ceainic vechi". Şi plecă să caute privighetoarea.

Era primăvară şi o întîlni în drum spre nord cu un însoţitor pe care nu-l mai văzuse niciodată. Corbul opri privighetoarea şi îşi pledă cauza — sau să zicem, îşi cauză pledoaria? În orice caz o curtă cu o voce aspră şi ruginită care ei îi provocă un rîs vesel. „Ai un glas ca o jaluzea bătrînă", îi zise ea pocnind din degete spre el. „Sînt mai mare şi mai puternic decît domnul — prietenul tău, se strădui corbul. Am un vocabular mai bogat decît el. Şi toate privighetorile din ţară nu ar putea nici măcar să ridice porumbul din cuibul meu. Sînt un paznic bun şi în caz de pericol vocea mea poate fi auzită la mai multe mile depărtare". „Nu văd cum toate astea ar putea interesa pe altcineva decît pe o cioară", răspunse privighetoarea şi rîse de el şi îşi continuă drumul spre nord. Însoţitorul îi întinse corbului cîteva monezi. „Poftim, zise, du-te şi cumpără-ţi o scurtă sau ceva. Arăţi ca fundul unui ibric de cafea, vechi".

Corbul zbură trist înapoi la cuibul său, dar nevasta nu era acasă. Văzu un bilet prins de uşa de la intrare: „Am plecat cu Bert, scria pe bilet, vei găsi nişte arsenic în dulăpiorul cu medicamente".

Morala: „De ce m-aţi dat de lîngă voi..."

În româneşte de:
ZORIN DIACONESCU

KURT VONNEGUT, jr.
(S.U.A.)

S-a născut la Indianopolis, în 1922. Studii universitare de biochimie şi antropologie. Lector la Universitatea din Iowa şi la Universitatea Harvard. Scrie romane: **„Pianul mecanic“** (1951), **„Sirenele de pe Titan“** (1959), **Mama noapte“** (1961), **„Leagănul pisicii“** (1963), **„Fii binecuvîntat, domnule Rosewater sau Nu strica orzul pe gişte“** (1965 — tradus în româneşte), **„Abatorul Cinci sau Cruciada copiilor — Un dans obligatoriu cu moartea“** (1969 — tradus în româneşte), **„Hrana campionilor“** (1973), **„Comedie bufă sau Adio singurătate“** (1976), **„Pescăruşul“** (1979); piese de teatru: **„La mulţi ani, Wanda June“** (1970); povestiri: **„Bun venit în casa maimuţelor“** (1968). În 1970, Institutul Naţional pentru Artă şi Literatură (al cărui membru este) îi conferă Premiul pentru literatură.

Preocupat de viitorul şi destinele omenirii, Kurt Vonnegut jr., abordează — deseori cu mijloacele „science-fiction“-ului — o problematică de interes general, de stringentă actualitate. Povestirea **„Miine şi poimiine şi răspoimiine...“** ce încheie volumul „Bun venit în casa maimuţelor“, prezintă un univers alienat de factorul iraţional din progresul tehnico-ştiinţific, fiind un avertisment, un veritabil semnal de alarmă ce face apel la conştiinţa cititorului, la discernămîntul şi simţul său de responsabilitate.

MIINE, ŞI POIMIINE, ŞI RĂSPOIMIINE...

Totul se petrecea în anul de graţie 2158. Lou şi Emerald Schwartz vorbeau în şoaptă pe balconul apartamentului aparţinînd familiei lui Lou, situat la etajul 76 al Clădirii 257 din Alden Village, un cartier al New York-ului ce se întindea pe locul ocupat odinioară de Southern Connecticut. Cînd Lou şi Emerald s-au căsătorit, părinţii lui Em susţineau printre lacrimi, că mariajul va dura doar cîteva luni; dar acum, Lou avînd o sută doisprezece ani şi Em nouăzeci şi trei, trebuiau să admită că se descurcaseră totuşi destul de frumuşel.

Em şi Lou însă, nu erau scutiţi de necazuri, şi de-aceea se aflau pe balcon, în aerul rece al nopţii.

— Cîteodată simt că înnebunesc, că-mi vine să mă duc şi să distrug anti-gerasonul* ăsta al lui, spuse Em.

— Asta ar fi ceva împotriva naturii, replică Lou, ar fi o adevărată crimă. Şi apoi, dacă ne-ar prinde meşterind ceva cu medicamentul nu numai că ne-ar dezmoş-

* Medicament contra îmbătrînirii (N.t.)

teni, dar ne-ar frînge şi gîtul. Nu înseamnă că dacă are o sută şaptezeci şi doi de ani, Gramps nu-i zdravăn ca un taur.

— Împotriva naturii? Cine mai ştie cum arăta natura? Of, doamne, nu cred c-aş avea vreodată puterea să-i distrug anti-gerasonul sau să-l vatăm în vreun fel, dar nu poţi să nu te gîndeşti că Gramps nu ne-ar părăsi niciodată dacă n-ar fi puţin „ajutat". Sîntem aşa de înghesuiţi că nici măcar nu ne putem învîrti şi Verna-şi doreşte atît de mult un copil. Bătu cu ciudă din picioare. Mi-e silă să-i mai văd faţa aia zbîrcită de riduri şi cum stă în singura cameră separată din casă, şi în cel mai bun scaun, şi mănîncă cea mai bună mîncare, şi alege ce vrea el la televizor, şi dispune de viaţa fiecăruia după cum îi vine lui cheful, tot schimbînd testamentul ăla nenorocit.

— Ei, totuşi, spuse Lou cu glas mohorît, cum-necum, Gramps este capul familiei. Şi sigur că e plin de riduri. Avea deja şaptezeci de ani cînd s-a inventat anti-gerasonul. O să plece, Em, ai să vezi. Dă-i numai puţin răgaz. O să-şi încheie el socotelile. Ştiu că-i greu de suportat, dar ai răbdare. N-o s-ajute la nimic dacă-l enervăm. Şi, oricum, o ducem mai bine ca oricare pe canapeaua din sufragerie.

— Cît timp crezi c-o să mai dormim noi pe canapea? În curînd o să-şi găsească un nou favorit. Recordul cel mai mare a fost de două luni, nu-i aşa?

— Mom şi Pop au fost campionii, din cîte-mi amintesc.

— Cînd o să moară, Lou? Crezi tu c-o să vrea el asta?

— Ştii doar, că zice tot timpul c-o să renunţe la anti-gerason, imediat după ce-o să vadă la televizor Raliul de cinci sute de mile.

— Ei, da, şi înainte zicea de Olimpiade, şi mai'nainte de nu ştiu ce serial, şi mai'nainte erau Alegerile prezidenţiale, şi mai 'nainte, dracu, mai ştie ce. E un simplu pretext, de cincizeci de ani auzim asta. Nu cred că vom mai apuca vreodată o cameră separată sau să mîncăm ceva numai al nostru.

— Foarte bine — consideră-mă un ratat! Ce-ai vrea să fac? Muncesc de mă spetesc de dimineaţa pînă seara, dar totul se reţine pentru pensia şi ocrotirea bătrîneţii.

Şi chiar dacă n-ar fi taxele astea, unde crezi tu c-am găsi o cameră liberă de închiriat? În Iowa, poate. Sau te pomeni că ţi-ar place în mahalalele Chicago-ului?

Em îşi încolăci braţele de gîtul lui:

— Lou, dragule, nu te-am considerat niciodată un ratat. Toată lumea ştie că nu eşti. Doar că n-ai avut norocul să fii cineva sau să realizezi ceva din pricină că Gramps şi cei din generaţia lui nu vor să moară sau să-i lase pe alţii să le-o ia înainte.

— Ai şi tu dreptate, se întunecă Lou la faţă. Dar, nici nu poţi să-i condamni. Gîndeşte-te cum o să procedăm şi noi la vîrsta lor. Crezi c-o să renunţăm la anti-gerason?

— Cîteodată îmi doresc să nu se fi inventat pe lume anti-gerasonul ăsta! se înfierbîntă Emerald. Sau să fie foarte scump ori greu de obţinut, nu din pămînt şi păpădie. Şi oamenii să moară obişnuit, aşa cum se strică ceasurile, fără să protesteze. Nu să decidă singuri cît timp să trăiască. Ar trebui să existe o lege care să interzică vînzarea medicamentelor indivizilor de peste o sută cincizeci de ani.

— Nici să nu te gîndeşti la aşa ceva, cu toţi banii şi voturile bătrînilor. O fixă strîns cu privirea. Tu ai fi gata să mori, Em?

— Pentru dumnezeu, Lou! Cum poţi să mă-ntrebi una ca asta? N-am nici măcar o sută de ani. Îşi plimbă uşurel palmele pe obrazul rumen şi tineresc, de parcă ar fi vrut o confirmare. Cei mai frumoşi ani ai vieţii nu i-am trăit încă. Mă mai aşteaptă atîtea! Şi totuşi, n-aş putea jura că împlinind o sută cincizeci de ani n-o să vărs anti-gerasonul în chiuvetă şi n-o să ies din cameră cu zîmbetul pe buze.

— Bine, bine, Em, sînt convins de asta. Toţi spun aşa. Dar cîţi au făcut-o într-adevăr?

— Păi, a fost şi individul ăla din Delaware...

— N-ai obosit să-mi tot zici de el? Doar s-a întîmplat acum cinci luni.

— Ei, bine, atunci Gramma Winkler, chiar aici, în clădirea asta.

— Ştii, doar, c-a lovit-o metroul.

— Aşa a ales ea să moară.

— Şi-atunci cum explici cele şase flacoane de antigerason găsite asupra ei?

Emerald clătină istovită din cap şi-şi acoperi ochii:

— Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu, nu mă mai chinui atîta! Tot ce pot să-ţi spun este că trebuie să facem ceva. Oftă din adîncul sufletului. Cîteodată mă gîndesc că mai bine-ar fi lăsat nişte boli să mai bîntuie pe-aici, să mă molipsesc şi eu, să mă-ntind în pat şi să uit de toate. Prea mulţi oameni! strigă ea şi cuvintele se izbiră de pereţii de beton ai zgîrie-norului şi se stinseră în hăul de dedesubt al curţii interioare.

Lou îşi lăsă braţul pe umerii ei, plin de tandreţe:

— Hai, dragostea mea, ştii că nu pot să te văd cum te chinui.

— Măcar dacă am fi avut o maşină, aşa cum aveau oamenii pe vremuri. Am fi ieşit şi noi undeva, să mai scăpăm de înghesuială. Doamne, ce timpuri erau!

— Da... pînă ce-au irosit tot metalul.

— Ne-am fi urcat şi Pop ar fi condus pînă la staţia de benzină şi-ar fi zis: „Plinul!".

— Aşa era... pînă să se fi consumat toată benzina!

— Da, şi ne-am fi plimbat fără griji la ţară...

— Totul pare de basm acum, nu-i aşa, Em? Greu îţi mai vine să crezi că într-adevăr au existat acele spaţii libere între oraşe.

— Şi cînd ni s-ar fi făcut foame, am fi găsit un restaurant, am fi intrat şi-am fi zis: „Un grătar şi cartofi prăjiţi, vă rog!", sau „Cum e tocăniţa de purcel, astăzi?". Şi-şi linse buzele şi ochi-i străluciră de poftă.

— Mm, da' un hamburger nu ţi-ar fi plăcut?

— Mmmm!

— Dacă cineva pe vremea aia ne-ar fi dat comprimate de alge, l-am fi scuipat între ochi, nu-i aşa, Em?

— Sau comprimate de rumeguş.

Lou căuta cu încăpăţînare să găsească latura bună a lucrurilor.

— Oricum, trebuie să recunoşti c-au realizat nişte pastile mai reuşite; nu mai au gustul ăla de alge şi de rumeguş cum îl aveau la început; şi susţin că-s mai sănătoase pentru organism decît ceea ce mîncam noi înainte.

— Ba eu mă simţeam foarte zdravăn şi atunci! izbucni Em cu îndărătnicie.

Lou ridică din umeri:

— Şi totuşi, îţi dai seama că n-ar fi putut trăi pe lume douăsprezece miliarde de oameni dacă n-ar fi existat comprimatele de alge şi de rumeguş. Este un lucru într-adevăr minunat, trebuie să recunoşti, sau cel puţin aşa zic ei.

— Ei zic primul lucru care le trece prin cap. Em închise ochii. Ţi-aduci aminte de magazine, Lou? Cum vînzătorii îmbiau clienţii să cumpere lucruri? Nu trebuia s-aştepţi să moară cineva să poţi obţine un pat, un scaun, o sobă sau mai ştiu eu ce. Nu trebuia decît să intri — şi gata! — cumpărai orice doreai. Frumos mai era înainte de a se fi terminat materiile prime! Eram copilaş pe-atunci, dar îmi amintesc foarte bine.

Deprimat, Lou păşi fără astîmpăr spre marginea balconului şi privi la stelele reci şi strălucitoare cufundate în negura infinitului.

— Ţi-aduci aminte cînd ne jucam de-a cosmonauţii? „Nava şaptesprezece, direcţia Marte, decolează de pe rampa doisprezece. Toată lumea la bord! Călătorii sînt rugaţi să nu-şi părăsească locurile. Zece secunde... nouă... opt... şapte... şase... cinci... patru... trei... doi... unu... zero!"

— Ce să ne mai frămîntăm cu ce era pe Pămînt odată? rosti Em privind la stele împreună cu el. În cîţiva ani o să fim cu toţii proiectaţi în spaţiu să ne reluăm viaţa de la început pe o nouă planetă.

Lou oftă adînc.

— Atîta doar că trebuie să ai mulţi bani ca să ajungi colonist pe Marte. Să fii proprietarul unei clădiri de două ori mai mare decît Empire State Building. Şi pentru alte cîteva trilioane de dolari poţi să-ţi duci nevasta şi căţelul. Asta va fi soluţia viitorului pentru rezolvarea suprapopulaţiei — emigrarea în Cosmos!

— Lou?

— Hm?

— Cînd e Raliul?

— Pe 30 mai.

Em îşi muşcă buza:

— Nu trebuia să-ntreb, nu-i aşa?

— Ştiu şi eu?... Toţi din casă s-au mai interesat o dată, ca să fie siguri.

— Nu vreau să fiu groaznică, Lou, dar trebuie din cînd în cînd să vorbeşti lucrurile astea, simţi nevoia să te mai descarci.

— Nu-ţi fă griji. Te simţi mai bine acum?

— Da — şi n-am de gînd să-mi mai pierd cumpătul şi vreau să fiu drăguţă cu el, aşa cum ştiu eu.

— Iat-o, în sfîrşit, pe adevărata mea Em!

Îşi îndreptară umerii, zîmbiră cu curaj şi intrară în casă.

Gramps Schwartz, cu bărbia sprijinită pe mîinile ce ţineau strîns mînerul bastonului, privea irascibil la ecranul de doi metri ce domina întreaga încăpere. Crainicul rezuma ultimele ştiri. La fiecare treizeci de secunde, Gramps lovea podeaua cu vîrful bastonului şi striga: „La dracu! Am mai auzit asta şi-acu' o sută de ani!".

Emerald şi Lou, intrînd de pe balcon trebuiră să se aşeze pe rîndul din fund, în spatele familiei lui Lou: mama şi tata, fratele şi cumnata, fiul şi nora, nepotul şi soţia, nepoata şi soţul, strănepotul şi soţia, vărul şi soţia, vărul de-al doilea şi soţia, vara de-a treia şi soţul, vărul de-al treilea şi soţia şi bineînţeles Gramps, care stătea în faţa tuturor. Toţi, cu excepţia lui Gramps, care era puţin ofilit şi încovoiat, păreau, după standardurile anti-gerasonului, să aibă aceeaşi vîrstă — undeva între douăzeci şi treizeci de ani.

„Între timp", spunea crainicul, „Primăria din Bluffs, Iowa, continuă să fie ameninţată de o cumplită tragedie. Dar cei două sute de voluntari refuză să-şi piardă speranţa şi sapă cu toate eforturile pentru a-l salva pe Elbert Haggedorn, o sută şaptezeci şi trei de ani, blocat de două zile într-o...!"

— Mi-ar place ceva mai vesel, şopti Emerald lui Lou.

— Linişte! strigă Gramps.

„Dr. Brainard Keyes Bullard", spunea comentatorul, „preşedintele Colegiului Wyandotte, a anunţat astă-seară că majoritatea bolilor nu pot fi explicate datorită rămi-

nerii în urmă a cunoştinţelor despre corpul omenesc, faţă de cunoştinţele asupra mediului înconjurător".

— La dracu! strigă Gramps. Am mai auzit asta şi acum o sută de ani!

„Astă-seară, la Maternitatea Municipală din Chicago, are loc o aniversare specială. Invitatul de onoare este Lowell W. Hitz, zero ani. Hitz s-a născut astăzi dimineaţă fiind al 21-lea milion ca număr de ordine în registrul spitalului". Pe ecran apăru micuţul Hitz care scîncea de mama focului.

— La dracu! murmură Lou. Am mai auzit asta şi acum o sută de ani!

— Cine a-ndrăznit să vorbească? urlă Gramps. Opri televizorul şi toţi descendenţii îl urmăreau cu privirile îngrozite.

— Tu, de-acolo.

— N-am vrut să spun nimic cu asta, bunicule, îngăimă Lou.

— Adă-mi testamentul! Ştii unde este. Ştiţi cu toţii unde este. Hai, mai repede!

Lou încuviinţă mohorît şi se porni trecînd prin hol spre dormitorul lui Gramps, singura cameră separată din apartamentul familiei Schwartz. Celelalte încăperi erau baia, sufrageria şi culoarul fără geam, care iniţial servise drept loc de luat masa, şi care se termina la unul din capete cu o chicinetă. Pe culoar şi în sufragerie se găseau şase saltele, patru saci de dormit şi canapeaua rezervată celui de-al unsprezecelea cuplu, favoriţii de moment ai bătrînului.

Pe biroul lui Gramps se afla testamentul, unsuros, cu colţurile răsucite, găurit şi împînzit de sute de completări, rezilieri, acuzaţii, condiţii, atenţionări, sfaturi şi cugetări personale. De fapt, documentul era un jurnal întins pe o perioadă de cincizeci de ani, totul îngrămădit pe două foi — o mărturie prescurtată a unei strădanii de zi cu zi. Astăzi, Lou urma să fie dezmoştenit pentru a unsprezecea oară şi probabil că cel puţin şase luni de purtare impecabilă trebuiau să se scurgă pentru a-şi recîştiga drepturile pierdute.

— Băiete! strigă Gramps.

— Imediat, bunicule.

Lou intră grăbit în cameră aducînd testamentul.

— Un stilou! ceru Gramps.

Imediat i se oferiră unsprezece stilouri, cîte unul de la fiecare cuplu.

— Nu ăsta care curge, spuse el, dînd la o parte stiloul lui Lou. A, uite, unul bun. Bravo, Willy!

Şi acceptă stiloul lui Willy. Aceasta era ofranda pe care fiecare în parte aştepta să i-o facă lui Gramps, iar acesta s-o primească. Willy, tatăl lui Lou, devenea deci noul favorit.

Willy, care părea aproape la fel de tînăr ca şi Lou, deşi avea o sută patruzeci şi doi de ani, putu cu greu să-şi ascundă bucuria. Privi cu timiditate la canapeaua care devenise acum a lui şi de pe care Lou şi Emerald trebuiau să se mute înapoi, pe culoar, în cel mai rău loc, lîngă uşa camerei de baie.

Spectacolul se desfăşura după legi deja cunoscute. Încruntîndu-se şi plimbîndu-şi degetul sub fiecare rînd, de parcă vedea testamentul pentru prima oară, Gramps citi cu un glas tare, ameninţător şi monoton, ca basul unei orgi de catedrală:

„Subsemnatul Harold D. Schwartz, domiciliat în Clădirea 257 din Alden Village, New York City, declar acest document ca fiind ultimul meu testament, şi prin urmare, toate dispoziţiile şi hotărîrile luate pînă la această dată, îşi pierd valabilitatea. Îşi suflă nasul, plin de importanţă, şi continuă, fără să piardă nici un cuvînt, făcînd multe repetiţii pentru a accentua pasajele mai importante, cum erau de exemplu specificaţiile foarte amănunţite legate de înmormîntare.

Cînd le isprăvi de citit pe toate, Gramps era atît de emoţionat, încît Lou spera ca bătrînul să nu-şi mai aducă aminte de ce a cerut testamentul. Însă Gramps îşi reveni repede şi după o întîrziere de un minut, începu să scrie şi să vorbească în acelaşi timp. Lou putea rosti cuvintele pe dinafară, de atîtea ori le auzise pînă atunci.

„Cu inima plină de amărăciune părăsesc această vale a plîngerii ca să-mi port paşii spre un tărîm mai binecuvîntat. Am avut multe dezamăgiri, dar cea mai adîncă durere mi-a pricinuit-o. . ." Îşi îndreptă privirea spre asistenţă, încercînd să-şi amintească cine era vinovatul.

Toţi se uitară încurajator la Lou, care ridică mîna plin de resemnare.

Gramps încuviinţă şi sfîrşi fraza: „strănepotul meu Louis J. Schwartz".

— Nepot, bunicule, spuse Lou.

— Nu mai despica firul în patru. Şi-aşa eşti destul de vinovat, spuse Gramps, dar făcu totuşi modificarea. Peroră apoi fără întrerupere pe tema dezmoştenirii, specificînd în încheiere că Lou se făcuse vinovat de lipsă de respect şi obrăznicie.

Gramps continuă cu următorul paragraf — care, la date diferite, aparţinuse fiecărui membru al familiei — din care şterse numele lui Lou, înlocuindu-l cu cel al lui Willy, pe care-l declară moştenitorul apartamentului şi — recompensa cea mai teribilă la care putea aspira cineva – proprietarul patului dublu din dormitorul privat. „Aşa!" încheie Gramps radiind de satisfacţie. Şterse data de la sfîrşitul testamentului, înlocuind-o cu cea nouă, la care adăugă şi ora exactă. „E timpul să ne uităm la Familia Mc Garvey,. adăugă el îndreptîndu-şi privirea spre televizor.

„Familia Mc Garvey" era un serial pe care Gramps îl urmărea de o sută doisprezece ani, sau altfel spus, de pe vremea cînd avea şaizeci de ani. „Ard de nerăbdare să văd ce se mai întîmplă", spuse el.

Lou se îndepărtă de ceilalţi şi se aşeză pe patul nenorocit de lîngă uşa camerei de baie. Dorea s-o simtă pe Em alături şi se întreba pe unde putea să fie.

Aţipise cîteva clipe, cînd fu trezit brusc de cineva, care, vrînd să intre în baie, sărise neîndemînatic peste el. Un moment mai tîrziu auzi un clipocit, ca atunci cînd torni un lichid în chiuvetă. Într-o străfulgerare a minţii şi-o imagină pe Em, la capătul nervilor, vărsînd pe canal doctoria lui Gramps.

— Em? şopti el prin uşă. Nu auzi nici un răspuns şi apăsă pe clanţă. Aceasta opuse o oarecare rezistenţă, ca apoi cîrligul să cedeze şi uşa să se dea în lături cu zgomot.

— Morty! icni Lou.

Mortimer, stră-strănepotul lui Lou, care tocmai se căsătorise şi-şi adusese soţia acasă, în familia Schwartz, îl

privi pe Lou cu uimire şi ură. Morty izbi uşa cu putere, nu înainte însă ca Lou să vadă ce avea în mînă — flaconul de anti-gerason al lui Gramps, pe jumătate gol, pe care-l umplea cu apă de la robinet.

În secunda următoare, Morty părăsi baia uitîndu-se sfidător la Lou şi trecînd pe lîngă el fără să rostească nici un cuvînt.

Sub impresia şocului, Lou nu mai ştia ce să facă. Nu-l putea lăsa pe Gramps să ia doctoria diluată, dar pe de altă parte, dacă l-ar fi prevenit, Gramps ar fi creat aşa o atmosferă, că pur şi simplu ar fi fost de nesuportat.

Lou aruncă o privire în sufragerie şi-i văzu pe toţi, inclusiv pe Em, uitîndu-se liniştiţi la serial. Se furişă apoi în baie, încuie uşa cît putu mai bine şi începu să verse anti-gerasonul măsluit al lui Gramps. Intenţiona să reumple flaconul cu anti-gerasonul din celelalte douăzeci şi două de sticluţe de pe etajeră. Flaconul însă conţinea jumătate de galon şi gîtul era foarte strîmt, aşa că Lou, în tensiunea în care se afla, avu impresia că o să dureze secole pînă acesta o să se golească de tot. Şi că mirosul, aproape imperceptibil, ca sosul Worcestershire, o să invadeze, prin gaura cheii şi pe sub uşă, întregul apartament.

„Glog-glog-glog-glog", susura monoton, prelingîndu-se pe canal. Deodată, dinspre sufragerie străbătură acordurile unei muzici, voci şi scrîşnete de scaune pe podea. „Şi astfel se încheie", anunţa crainicul, „al 29 121-lea capitol din viaţa prietenilor dumneavoastră, familia Mc Garvey". Pe hol se auziră zgomote de paşi. Apoi cineva bătu la uşă.

— Imediat, rosti Lou cu glas limpede. Disperat, scutură flaconul uriaş, încercînd să-l golească mai repede. Dar palmele alunecară pe sticla udă şi flaconul se făcu ţăndări pe podea.

Uşa zbură în lături şi Gramps privi încremenit la cioburi şi la Lou.

Lou aştepta încordat.

— Ei, băiete, articulă Gramps în cele din urmă, se pare că trebuie să faci niţică ordine.

Şi atît. Se întoarse, croindu-şi drum printre familia strînsă ciorchine şi se încuie în dormitor.

Toţi îl contemplară pe Lou în tăcere pentru încă o clipă, ca apoi să se împrăştie grăbiţi în sufragerie, de parcă o vină cumplită ar fi planat asupra lor dacă ar fi continuat să se uite. Morty mai zăbovi puţin, aruncîndu-i lui Lou o privire batjocoritoare. Apoi se îndreptă şi el spre sufragerie lăsînd-o pe Emerald stînd în prag.

Lacrimile îi invadaseră obrajii.

— O, prostuţul meu, nu te mai uita aşa. E vina mea. Eu te-am împins să faci asta.

— Nu, tu chiar că n-ai nici o vină. Zău, Em, eu tocmai...

— Nu trebuie să-mi explici nimic, dragul meu. Sînt de partea ta orice s-ar întîmpla.

Il sărută pe obraz şi-i şopti la ureche:

— N-ar fi fost o crimă, iubitule. N-ar fi fost un lucru atît de cumplit. L-ar fi pregătit doar, pentru momentul cînd l-ar fi luat Dumnezeu. Şi el l-ar fi luat de mult.

— Ce-o să se-ntîmple acum, Em? Ce-o să-i mai coacă mintea? rosti Lou cu glas sumbru.

Lou şi Emerald, cu sufletul la gură, au stat de veghe toată noaptea, aşteptînd decizia lui Gramps. Dar din dormitorul sacru nu se auzea nici un sunet. Cu două ore înainte de ivirea zorilor, îi răzbi somnul.

La şase însă, fură în picioare, căci era timpul, ca cei din generaţia lor, să-şi ia micul dejun in chicinetă. Nimeni nu le adresă nici un cuvînt. Aveau la dispoziţie douăzeci de minute, dar reflexele erau atît de întîrziate din pricina nopţii nedormite, că de-abia apucară să înghită de două ori din concentratul de alge tip-ou, că şi trebuiră să cedeze locul celor din generaţia următoare.

Apoi, aşa cum era obiceiul pentru ultimii dezmoşteniţi, se apucară să prepare pentru Gramps micul dejun, pe care urmau să i-l servească la pat, pe o tavă frumos aranjată. Încercară să se prefacă nepăsători. Trecură cu bine şi cel mai greu moment cînd trebuiau să aranjeze ouăle, costiţa şi margarina — toate naturale — pe care bătrînul îşi cheltuia întreg venitul.

— Să ştii, începu Emerald, că n-am de gînd să intru în panică, pînă nu sînt sigură că există un motiv întemeiat.

— Poate că n-a înţeles exact ce-am spart, încercă Lou să-şi dea curaj.

— Şi poate crede că era ceasul tău de cristal, îşi dădu cu părerea Eddie, fiul lor, în timp ce-şi făcea de lucru plictisit cu nişte concentrat de rumeguş tip-prăjitură.

— Te rog nu fi sarcastic cu tatăl tău, îi făcu observaţie Em, şi nu mai vorbi cu gura plină.

— Mi-ar place să văd pe cineva că mănîncă din porcăria asta şi nu spune nimic, răspunse Eddie, care avea şaptezeci şi trei de ani. A cam sosit timpul să-i duceţi lui Gramps micul dejun, adăugă el uitîndu-se la ceas.

— Da, ai dreptate, îngăimă Lou cu voce slabă. Hai, Em, adu tava.

Şi porniră încet, zîmbind curajos, spre uşa dormitorului, în faţa căreia toate neamurile, cu feţele prelungite, se îngrămădeau la oarecare distanţă.

Em ciocăni la uşă.

— Gramps, strigă cu voce cristalină, ma-sa e ga-ta!

Nu se auzi nici un răspuns şi ea ciocăni din nou, mai tare.

Uşa cedă sub apăsarea degetelor ei. În mijlocul încăperii, patul cu baldachin, larg şi moale şi adînc, simbolul dragostei şi recunoştinţei supreme la care rîvnea fiecare din familia Schwartz, era gol.

Un sentiment al morţii, la fel de străin ca filosofia lui Zoroastru sau cauzele răscoalei cipailor, le amuţi glasurile şi le încetini bătăile inimilor. Copleşiţi de teamă şi evlavie, moştenitorii începură să-l caute cu prudenţă pe sub mobile şi după draperii, pe Gramps, părintele neamului. Dar nu găsiră decît un bileţel, pe noptieră, sub un prespapier — o amintire de la cel de-al 2 000-lea Tîrg Internaţional. Lou citi cu voce şovăielnică:

„Cineva pe care l-am adăpostit, şi l-am îngrijit, şi l-am învăţat ce-am ştiut eu mai bun s-a întors împotriva mea precum un cîine hain şi mi-a diluat anti-gerasonul, sau a încercat s-o facă. Eu nu mai sînt tînăr. Nu mai pot îndura povara grea a vieţii aşa cum făceam altădată. Aşa că, după experienţa amară din noaptea trecută, îmi iau rămas bun de la voi. Grijile acestei lumi vor cădea ca

nişte spini uscaţi, iar eu voi cunoaşte pacea. Cînd veţi găsi acest bileţel, eu voi fi deja plecat".

— Săracu', spuse Willy îndurerat, n-a mai apucat să vadă rezultatele Raliului de 500 de mile.

— Şi nici Actualitatea Internaţională, adăugă Eddie.

— Şi nici dacă d-na Mc Garvey o să-şi recapete vederea, oftă Morty.

— Mai e încă ceva, spuse Lou şi citi cu voce tare:

„Eu, Harold D. Schwartz, declar prezentul act ca fiind ultimul meu testament şi prin urmare revoc şi declar nule toate hotărîrile anterioare luate pînă la această dată".

— Exclus! strigă Willy. Un nou testament!

„Hotărăsc", citi Lou mai departe, „ca toate bunurile mele, indiferent de natura lor, să fie stăpînite în comun, de toate generaţiile, în mod egal".

— Înseamnă că toţi am cîştigat partida, acoperi Lou glasurile celorlalţi.

Ochii tuturor se întoarseră instantaneu spre pat.

— În mod egal? întrebă Morty.

— De fapt, spuse Willy, care era acum cel mai bătrîn, totul va fi ca după vechiul sistem, în care bătrînii luau hotărîrile şi...

— Ce să spun, îmi place grozav, interveni Em. Lou să aibă tot atît cît şi tine, nu? Înţeleg ca asta să se refere la bătrînii activi. Tu care te învîrţi pe-aici toată ziua aşteptîndu-ţi pensia şi bietul Lou, care după o zi întreagă de muncă de-abia se mai ţine pe picioare, şi...

— Ce-ar fi să-i lăsăm pe cei care n-au avut parte niciodată de puţină intimitate să facă o mică excepţie? se aprinse Eddy. Voi, cei mai în vîrstă, v-aţi bucurat de viaţa personală în tinereţile voastre sau cînd eraţi copii. Eu însă m-am născut şi am crescut în înghesuiala asta împuţită de pe hol! Ce-ar fi să...

— Sigur, spuse Morty, cu toţii o ducem greu şi mă doare inima pentru fiecare, dar ia să faceţi luna de miere pe hol, ei, ce ziceţi?

— Linişte! ordonă Willy. Cine mai deschide gura, va petrece următoarele şase luni lîngă baie. Şi acum ieşiţi din dormitorul meu. Vreau să mă gîndesc.

O vază se sparse de perete la cîţiva centimetri deasupra capului său. În clipa următoare se iscă o busculadă cumplită, fiecare pereche luptîndu-se să le dea pe celelalte afară din cameră. Coaliţiile se formau şi se dizolvau în funcţie de situaţie. Em şi Lou fură aruncaţi pe hol, unde îi organizară pe ceilalţi ce avură aceeaşi soartă şi se năpustiră cu toţii înapoi spre dormitor.

După două ore de luptă fără vreun deznodămînt decisiv, poliţiştii pătrunseră în apartament.

În următoarea jumătate de oră, maşini ale poliţiei şi ambulanţe încărcară tot neamul Schwartz, iar apartamentul rămase liniştit şi spaţios.

O oră mai tîrziu, imagini din ultimele faze ale scandalului fură transmise celor 500 000 000 de telespectatori de pe Coasta de Est, ce urmăreau plini de încîntare.

În liniştea apartamentului de trei camere al familiei Schwartz, de la etajul 76 al Clădirii 257, televizorul fusese lăsat deschis. Încă o dată încăperea răsună de strigătele, gemetele şi bufniturile încăierării, de astă dată transmise inofensiv prin aparat.

Lupta apăru şi pe ecranul televizorului din secţia de poliţie unde Schwartzii şi poliţiştii urmăreau cu interes profesional.

Em şi Lou se aflau în celule, întinşi liniştiţi pe paturile de campanie.

— Em, o strigă Lou prin despărţitură, nu-i aşa că ai şi o chiuvetă personală?

— Sigur că da. Chiuvetă, pat, lampă. Şi cînd te gîndeşti că tînjeam după dormitorul lui Gramps. Ce nerozi! Oare cît o să ţină asta?

Întinse palma înainte:

— Pentru prima oară în patruzeci de ani, dragule, nu-mi tremură mîna.

— Ţine pumnii strînşi, Em, avocatul încearcă să ne obţină un an.

— Ehei, spuse Em, visătoare, mă întreb cîte sfori trebuie să tragi ca să nu-ţi bage pe altul în celulă.

— Linişte! se răsti gardianul. Or vă dau pe toţi afară. Şi ăla care nu-şi ţine gura şi răspîndeşte zvonul de cît e de bine aici în închisoare, s-a lins pe bot. Aici nu mai intră.

Prizonierii amuţiră imediat.

Sufrageria din apartamentul familiei Schwartz se întunecă o secundă, după ultima scenă a scandalului, ca apoi, pe ecran să apară figura strălucitoare a crainicului:

„Dragi telespectatori, am pentru dumneavoastră un mesaj special, transmis de către inventatorii anti-gerasonului, un mesaj adresat tuturor celor ce au peste o sută cincizeci de ani. Vă simţiţi handicapaţi datorită ridurilor, rigidităţii încheieturilor, decolorării sau căderii părului? Ei bine, de aici înainte nu veţi mai suferi, nu veţi mai fi complexaţi.

După ani de cercetări, ştiinţa medicală a inventat acum Super-anti-gerasonul! În cîteva săptămîni, da, da, săptămîni, veţi arăta şi vă veţi simţi la fel de tînăr ca străstră-strănepoţii dumneavoastră! Credeţi poate că va trebui să plătiţi 5 000 $? Ei bine, vă înşelaţi. Super-anti-gerasonul cu eficienţă garantată vă va costa cîţiva dolari pe zi. Costul mediu pentru redobîndirea strălucirii şi prospeţimii tinereţii va fi mai mic de cincizeci de dolari.

Vreţi un eşantion de probă? Scrieţi-vă numele şi adresa pe o carte poştală în valoare de un dolar şi expediaţi-o cu destinaţia „Super". Căsuţa poştală 500 000, Schenectady, N.Y. Aţi reţinut? Repet, „Super", „Căsuţa. . .".

Cuvintele crainicului erau subliniate de scîrţîitul stiloului lui Gramps, acela pe care Willy i-l dăduse cu o seară în urmă. Se întorsese cu cîteva minute mai înainte dintr-o escapadă de la cîrciuma „Idle Hour", situată vizavi de Clădirea 257. Nu era el omul care să renunţe aşa de uşor! Chemase o femeie să facă curăţenie şi angajă cel mai bun avocat din oraş să le obţină descendenţilor săi o condamnare îndelungată. Gramps mutase canapeaua în faţa televizorului ca să poată viziona dintr-o poziţie mai comodă. Era un lucru la care visa de mulţi ani.

„Schen-ec-ta-dy", silabisi el. „Am reținut". Fața i se modifică vizibil. Musculatura se relaxase, dezvăluind amabilitate și calm sub ceea ce mai înainte fusese crispare și nervi. Ca și cum eșantionul de Super-anti-gerason sosise deja. Cînd ceva îl amuza la televizor, zîmbea cu ușurință. Ce frumoasă era viața! Avea timp acum să vadă și Raliul, și Actualitatea internațională, și serialul, și...

În românește de:
VIORICA MIRCEA

WALTER WELLER
(R. D. Germană)

S-a născut la Frankfurt pe Oder în 1920. A fost mai mulţi ani muncitor calificat, urmînd după 1945 o facultate muncitorească devenind „Neulehrer" (profesor nou). Debutează relativ tîrziu (1972) cu culegerea de povestiri **„Călătorie de vară"**. Este cunoscut cititorilor noştri prin volumul **„Tot felul de întîmplări nemaipomenite"** — în care este inclusă şi nuvela **„Tunelul antifantomă"** — tradus în româneşte în 1983.

La Weller, realul se întrepătrunde cu fantasticul, situaţiile şi personajele sale evoluînd spre un comic suculent şi grotesc ce merge pînă la absurd. În povestirea **„O întîmplare nemaipomenită"**, hotărîrile prost înţelese, excesul de zel speculat la maximum, naivitatea abil manevrată în atingerea unor scopuri carieriste, devin ţinta unei satire incisive, care, prin demascare şi condamnare, se vrea un factor moralizator.

O ÎNTÎMPLARE NEMAIPOMENITĂ

Dacă ne-am închipui că zburăm cu un avion peste acea ţară, atunci survolarea n-ar dura decît cîteva minute. De sus am zări doar fugitiv capitala, în schimb n-am vedea în nici un caz muzeul din centrul acesteia, deşi — trebuie s-o spunem de la început —, el constituie adevărata inimă a ţării.

Nu era nicidecum un muzeu gigantic, iar la începutul istorisirii noastre era alcătuit doar dintr-o clădire cu un singur etaj. A fost însă înzestrat cu un nou director, domnul Schulze-Waldau. Într-adevăr, acest om putea fi privit drept trinitatea încarnată într-un învăţat posedat de specialitatea lui, a patriotului generos şi a înflăcăratului tribun al poporului. Din momentul intrării sale în funcţie, el a muncit cu o pasiune aproape fanatică pentru a face din ştiinţa preistoriei pivotul gîndirii şi activităţii întregii populaţii a ţării. Spre a schiţa cel puţin un singur aspect al acţiunii Schulze-Waldau în domeniul public, trebuie menţionat faptul că, în toate împrejurările, asemenea răposatului Cato în Senatul roman, el îşi încheia rostirile printr-un apel parcă turnat în bronz: „Nu întîmplător rimează ciobire cu moştenire, să punem mîna pe sapă, pentru a ni-o însuşi."

Niciodată însă n-ar fi avut Schulze-Waldau acel succes triumfal despre care vom mai vorbi, dacă acţiunea directorului n-ar fi venit în întîmpinarea anumitor năzuinţe privind dezvoltarea progresivă a conştiinţei şi dacă, încă de demult, nu ar fi existat cu adevărat, pe teritoriul respectiv, civilizaţii bogate, care prilejuiseră şi anterior descoperirea unor mărturii valoroase. Întrucît terenul era astfel pregătit, avîntul general nu a întîrziat să se arate. Adevărate cohorte de colaboratori onorifici s-au prezentat la muzeu şi în cele mai nebănuite locuri din ţară s-au înfiinţat cercuri şi colective arheologice de muncă. Pretutindeni, în şcoli, cămine de bătrîni, întreprinderi (de exemplu şi la cea de salubritate), studiul monumentelor îngropate în pămînt a devenit principala temă a discuţiilor şi curînd regiunile în care nu se făcea nimic din punct de vedere arheologic au început să fie considerate drept înapoiate şi ca trebuind să fie stimulate. Nu este nicidecum de mirare că directorul Schulze-Waldau se bucura de o preţuire crescîndă. Dovezile de apreciere în diferite forme, nu s-au lăsat aşteptate şi în cele din urmă numele lui a fost înscris în Cartea de Aur a capitalei. Presa a explicat unanim temeiul acestei cinstiri prin aceea că, datorită lui Schulze-Waldau, a luat naştere o nouă calitate a conştiinţei sociale, care era denumită în mod admirativ arheologică, iar aceasta nu numai în limitele graniţelor naţionale.

Ţinuta morală superioară a cetăţenilor s-a abătut asupra muzeului printr-un flux crescînd al descoperirilor arheologice. Înainte de toate, era vorba de cioburi de lut, cu alte cuvinte rămăşiţe ale unor vase vechi. Să mărturisim, sub pecetea celui mai desăvîrşit secret, că tot ce arăta a metal era reţinut de majoritatea arheologilor onorifici (nu e cazul să se dea procente), deoarece vestitele vremuri somptuoase de altădată făceau ca gîndurile să zboare spre aur, argint şi nestemate. O comportare desigur deloc lăudabilă, care însă a avut un caracter cu totul marginal şi de aceea nu trebuie amintită decît în treacăt.

Cioburile au fost prelucrate cu mare conştiinciozitate în muzeu. S-a desenat, s-a fotografiat, s-a interpretat şi s-a publicat. Deoarece personalul de bază nu mai putea face faţă lucrărilor, au fost angajate forţe noi şi întrucît

spaţiul începuse să devină neîncăpător, în parcul vechii case patriciene au fost ridicate cîteva barăci. Între timp, Schulze-Waldau medita zi şi noapte la o invenţie care avea să se arate colosală. El făurea o baghetă magică arheologică.* Aparatul, prevăzut cu contoare, avea o antenă, care intra în vibraţie atunci cînd era purtată deasupra unei porţiuni de sol ascunzînd mărturii preistorice. Dar asta nu era încă totul. Dispozitivul electronic al aparatului — de altfel foarte uşor —, indica în cîteva fracţiuni de secundă vechimea şi apartenenţa, la o cultură sau alta, a obiectelor ascunse privirii. Cu greu se poate descrie avîntul nestăvilit produs în studiul ţării de instrumentul amintit şi — se poate spune fără înconjur — al traiului din epoca preistorică. Următoarea consideraţie ilustrează cel mai bine acest avînt. După încheierea lucrului, dar mai ales la sfîrşit de săptămînă, puteai vedea familii, grupuri de excursionişti, alpinişti, amatori de sporturi nautice, unităţi de poliţie şi armată detaşate de la bază, profesori şi copii pornind la ţară, în căutare, cu aparatul detector încins pe spate. În faţa automatelor de bilete se formau cozi imense, autobuzele erau supraîncărcate, drumurile erau blocate de mulţimea automobilelor, dar toată lumea avea ochi strălucitori, chipurile iradiau mulţumire, căci pe toţi îi aştepta o pasionantă muncă de cercetare.

Este de prisos să descriem în amănunt cititorilor înzestraţi cu imaginaţie, cum mişunau pretutindeni la ţară drumeţi cu baghete magice, cum se ridicau spre cer strigătele lor de bucurie, ori de cîte ori o baghetă de oţel începea să vibreze, cum oamenii alergau atunci din toate părţile, răscoleau cît ai clipi pămîntul pe hectare întregi şi strîngeau cioburile cu chintalele. Înapoierea acasă era, e drept, destul de incomodă, trebuia oricum să te înghesui cu genţi, rucsacuri sau chiar coşuri de rufe pline, în diferite vehicule, dar nicăieri nu se auzea vreun cuvînt de supărare. Iar dacă se ivea cineva cu un bagaj deosebit de voluminos, burduşit cu diferite obiecte descoperite, nu i se făcea nici o imputare la urcarea în tren sau

* Aluzie la vergelele utilizate de rabdomanţi pentru identificarea surselor de apă sau a unor minereuri. (N.t.)

autobuz. Dimpotrivă, era întîmpinat cu ovaţii spontane. Grandioasa mişcare se finaliza la muzeu. A devenit necesar să se construiască, în faţa clădirii, o rampă de descărcare din beton. Aici munceau cinci colegi robuşti, mai tîrziu ajutaţi în activitatea lor de o bandă rulantă, pentru a transporta binecuvîntatele cioburi în interiorul muzeului. Acolo totul se desfăşura după procedeul consacrat, pînă ce comorile îşi găseau odihna în depozitele tot mai pline.

Acum însă descrierea întîmplărilor nemaipomenite trebuie întreruptă fără întîrziere, căci povestitorul se vede nevoit să lămurească unele probleme interne ale muzeului. S-a ajuns, în scurt timp, ca toate încăperile să fie ticsite. A devenit chiar necesar să se închidă sălile cu exponate, stivuindu-se şi aici materialele descoperite, pînă la tavan. În această fază a desfăşurării evenimentelor, a ieşit la iveală că, în situaţii complexe apar întotdeauna persoane şovăielnice, care nu sînt întru totul la înălţimea sarcinilor. În rîndurile personalului s-au ridicat voci — ce e drept, doar răzleţe — care cereau să se facă cunoscută populaţiei situaţia aşa cum este, fără nici un ascunziş. S-a sugerat că trebuie să se apeleze la raţiune, dîndu-i-se populaţiei de înţeles că — după cum arătau respectivii — se impunea o restrîngere considerabilă a „extravagantei căutări de cioburi". Cititorii culţi şi competenţi ştiu desigur care era răspunsul. Cu toate acestea, să redăm, fireşte prescurtată, replica lui Schulze-Waldau: Ce să înţelegem oare prin „căutări extravagante de cioburi" şi ce să înţelegem oare prin a face „cunoscută populaţiei situaţia"? Ceea ce din păcate cîţiva bezmetici elucubrează şi propun ar însemna — altfel spus — să defăimezi şi să distrugi din nou minunata şi unanim preţuita conştiinţă a locuitorilor. Oare cum poate cineva să se arate atît de lamentabil şi sărac în idei? El, Schulze-Waldau, propune să rămînă totul cum a fost, să se continue calea validată de fapte, iar populaţia să poată scormoni mai departe, plină de entuziasm. (Schulze-Waldau se străduia adesea să se exprime într-un limbaj înduioşător şi plin de culoare.) Ar fi de aceea cu totul greşit să se provoace nelinişte în opinia publică prin probleme specifice muzeului. Singura soluţie justă pentru a face faţă anumitor

greutăţi constă în a îndepărta pe ascuns (pentru a nu diminua avîntul general al căutătorilor) cioburile de prisos, acestea urmînd să fie scoase din muzeu şi îngropate în locuri îndepărtate. După aceasta, celor descurajaţi le-a căzut, fireşte, vălul de pe ochi. Ei au înţeles şi au mărturisit eroarea lor.

Şi astfel s-a deschis un nou capitol în istoria muzeului. Schulze-Waldau a insuflat oamenilor săi o adevărată pasiune pentru misiunea lor înaltă şi, spre onoarea cadrelor muzeale, acum din nou unite, s-a putut constata că fiecare a început această muncă plină de răspundere cu veritabilă bravură. A fost desfăşurată, cu acest prilej, o inventivitate exemplară, pe care Schulze-Waldau a evidenţiat-o în repetate rînduri.

Aici trebuie menţionat în primul rînd aşa-numitul Prieten al Raţelor. Numele este oarecum ciudat, dar nu a fost stabilit în cadrul muzeului, ci a fost atribuit colegului nostru de către presă. Intr-o ediţie de sîmbătă, la rubrica culturală a principalei gazete, s-a publicat o fotografie care-l înfăţişa pe Prietenul Raţelor în picioare, alături de o salcie plîngătoare, pe malul Marii Bălţi. De fapt, Prietenul Raţelor era un coleg încă tînăr (pe nume S.), care — fiind dotat cu şiretenia trebuincioasă —, îşi pusese o perucă albă la o barbă încărunţită. Lingă Prietenul Raţelor se afla un rucsac mare, umplut pînă la refuz, iar legenda fotografiei suna: Prietenul Raţelor (cu litere aldine şi spaţiate, pe un rînd întreg). Zi de zi, cetăţeanul S., care nu se mai numără acum printre cei mai tineri, veghează pe malul lacului nostru orăşenesc şi hrăneşte prietenii săi penaţi — raţele. El aruncă un întreg rucsac de mîncare recunoscătoarelor păsări de apă, care apoi, sătule şi mulţumite, încîntă pe trecătorii aflaţi în plimbări recreative prin măcăitul şi bătăile lor caraghioase din aripi. Atîta în ce priveşte ziarul.

Aproape că este puţin dureros să etichetezi frumoasa relatare despre dragostea de animale a lui S. drept incorectă. In realitate, Prietenul Raţelor nu împrăştia vreo hrană pentru locuitorii cu pene ai bălţii, ci arunca în apă cioburi preistorice, mărunţite la dimensiunea unei fărîmituri. Din cînd în cînd şi exclusiv pentru a camufla această strădanie meritorie, băga mîna în buzunarele hainei, care

erau pline de resturi de piine şi chifle, ademenind cu ele animalele flămînde.

Ajuns în acest punct al povestirii, cititorul lipsit de o experienţă multilaterală se va întreba eventual: Ce rost are o asemenea mascaradă? Va fi desigur de acord cu considerentele ce urmează: naturii omeneşti nu-i prieşte să fie confruntată brusc cu stări de lucruri evidente, care să pună sub semnul întrebării cursul obişnuit al vieţii. Reacţii imprevizibile devin atunci probabile. Hai să zicem că Prietenul Raţelor ar fi fost recunoscut ca arheolog al muzeului în timp ce arunca cioburile; în ce lumină filantropică ar apare, în acest caz, activitatea, desigur, anevoioasă, a colegului S.? Şi, din această pricină, trebuie acordată o înaltă preţuire strădaniei tuturor lucrătorilor muzeului, de a urma exemplul demn de laudă al Prietenului Raţelor. Activitatea lor nu poate fi, e drept, apreciată ca fiind creatoare; ei au fost lipsiţi de titluri de onoare, precum cel atribuit Prietenului Raţelor. Merită însă a fi evidenţiaţi atît unii bărbaţi, cît şi unele femei. Astfel, colegul T., cunoscut dintotdeauna ca un iubitor al peşterilor, se alătura, ori de cîte ori era posibil, grupelor turistice care explorau faliile adînci din pămînt sau vechi mine părăsite. Cu genţile bine îndesate de valori ale culturilor preistorice, el se posta, purtînd pe chip o expresie binevoitoare, la intrările obiectivelor amintite. Cobora apoi, ca şi ceilalţi vizitatori, cu îmbrăcămintea de protecţie adecvată, în interiorul muntelui. În funcţie de condiţiile de teren alerga sau se tîra înaintea conducerii grupului, rămînea alteori pe nesimţite în urmă şi zvîrlea în abisuri, fisuri şi zone de prăbuşire povara pe care şi-o luase cu el. La capătul unor astfel de expediţii extenuante, ieşea din nou la lumină, uşurat în cel mai propriu sens al cuvîntului, se grăbea să ajungă la muzeu şi se pregătea pentru noi acţiuni. Un alt coleg, U., era stăpînit de pornirea năpraznică de a se căţăra pe pereţi de stîncă. Şi-ar fi putut înscrie numele în multe cărţi de alpinism. Ceea ce am aflat despre activităţile lui T. în bizarele spaţii subpămîntene, se poate spune că înfăptuia temerarul U. pe formele de relief de la suprafaţă. Ajuns pe înălţimi escaladate cu trudă, arunca în hăuri şi prăpăstii, unde foarte probabil nimeni nu pusese vreodată piciorul, conţinutul de

acum lesne de presupus al bagajului său de munte. Experienţa lui U. implică în mod necesar şi o altă performanţă excepţională a returnării cioburilor. Trebuie să consemnăm, cu o deosebită satisfacţie, că această performanţă a fost realizată mai ales de către femei. Ca iniţiatoare trebuie evidenţiată colega E., care dobîndise un frumos renume de planoristă şi paraşutistă. Această colegă înfrăţită cu văzduhul şi-a amintit de — pe nedrept — uitatul zbor cu balonul şi a identificat în această disciplină sportivă, care constituia totodată un mijloc de transport, nebănuite posibilităţi de susţinere a dificilei munci a muzeului. Zborul cu balonul implică, după cum se ştie, încărcarea de balast, care mai tîrziu este aruncat. S-a confecţionat în grabă un înveliş, s-au adus recipiente cu gaz, s-a montat un coş servind drept nacelă. După pregătiri care n-au durat decît puţină vreme, un balon gata de start se afla în curtea muzeului. Şi iată că întregul personal s-a adunat; colega E., în echipament de pilot, s-a urcat în vehiculul aerian. Ea a verificat din nou cu competenţă sacii de balast umpluţi ochi cu cioburi, dînd apoi semnalul de ascensiune. Echipa de deservire a aerostatului a slobozit sforile, şi, în aplauzele asistenţei, montgolfierul îşi luă zborul.

Un vînt prielnic îl duse departe şi acolo colega E. începu să golească peste cîmpuri şi păduri sacii atîrnaţi. Trebuie să atragem în mod special atenţia asupra unei dificultăţi deosebite. N-ar fi fost deloc exclus ca bunurile diverselor culturi să fie aruncate tocmai în capul sau înaintea picioarelor unor căutători înzestraţi cu baghete magice. Colega E. trebuia de aceea să descopere mereu terenuri pustii, potrivite pentru aruncarea încărcăturii. Exista de aceea primejdia ca balonul să aterizeze înainte de vreme, în regiuni populate, cu saci încă nedeşertaţi. Pe de altă parte, colega E. era ispitită să arunce întregul balast dintr-o dată în locuri izolate, ceea ce ar fi avut ca urmare o nouă ridicare, bruscă şi periculoasă, a balonului spre înălţimi. Mulţumită priceperii în ale zborului, ca şi pasiunii pentru arheologie, de care colega E. a dat dovadă, ea a făcut faţă ireproşabil sarcinii ce i-a fost încredinţată. O dată pe zi, ulterior chiar mai des, ea pornea în călătorie cu balonul.

În acest moment al istorisirii, să ne fie îngăduită o nouă întrerupere în urmărirea întîmplărilor uluitoare amintite. Cititorii înzestraţi cu fantezie sînt desigur pe deplin capabili să-şi imagineze viaţa care pulsa la muzeu, dar, din motive bine întemeiate, să schiţăm încă o dată trăsăturile determinante ale tabloului. În faţa clădirii — fluviul imens al căutătorilor, care îşi arătau reciproc cu mîndrie comorile, aşteptînd răbdători preluarea lor la rampă; venind din clădire — fluxul colegilor mascaţi care (tocmai sosiţi de la nou înfiinţata cameră de machiaj) plecau, sub înfăţişarea de pensionari, salariaţi la tramvaie, gropari, gunoieri ş.a.m.d. greu încărcaţi, la acţiunea de returnare; deasupra clădirii — balonul care pe zi ce trece pleca mai des. Esenţial în această privinţă este conştientizarea subtilului echilibru care luase naştere şi reprezenta o premisă de bază pentru funcţionarea exemplară a întregului proces. Acest echilibru era însă ameninţat de primejdii, despre care vom vorbi în cele ce urmează.

Cioburile returnate de oamenii muzeului, în locurile alese cu perspicacitate şi considerate drept absolut sigure, nu au rămas însă neidentificate. Purtătorii baghetelor magice le-au adulmecat şi redescoperit în apă, pe pămînt şi sub pămînt. Mai întîi a fost descoperit ascunzişul simplu, dar deschizător de drumuri, al Prietenului Raţelor. Într-o bună zi, scafandrii sportivi, dotaţi cu baghete magice subacvatice, au observat că aparatele lor începuseră să semnalizeze. Au scormonit fundul mlăştinos, au găsit cioburile Prietenului Raţelor, şi, din dimensiunea extrem de modestă a fragmentelor ceramice, au dedus că aici trebuie să fi existat în vechime un altar de sacrificiu al vaselor, unde acestea erau depuse sub forma unor sfărîmături anume mărunţite. Cuprinşi de un entuziasm euforic, arheologii-scufundători au adus la cunoştinţă administraţiei orăşeneşti că tot fundul bălţii mişună de mărturii ale trecutului. Drept urmare s-a luat o măsură care pune în evidenţă ce primejdioase alterări a putut să sufere echilibrul atît de lăudat mai înainte. Apa a fost scursă din baltă, fundul mîlos a fost excavat, totul a fost încărcat în camioane şi expediat în convoi muzeului.

Personalul muzeului a deschis brusc ferestrele deoarece zgomotul asurzitor al basculantelor răsuna de parcă o

armată de tancuri s-ar fi apropiat de clădire. Uimirea s-a prefăcut aproape în groază, pe măsură ce vehicul după vehicul, descărca cu un plescăit înfundat încărcătura sa neagră, mustind de apă. Cînd clădirea a ajuns să fie aproape complet împresurată de o masă imensă de mîl, ultima basculantă tocmai ajunsese în apropierea imediată a intrării. Şoferul a deschis uşa maşinii sale şi a strigat cercetătorilor înmărmuriţi, în maniera hazlie a oamenilor de la volan: „Ia te uită ce v-am adus: Şi de mîine ne apucăm de bălţile din împrejurimi !"

Era lesne de înţeles că în muzeu s-a produs o mare agitaţie. După unele informaţii, nu încăpea nici o îndoială că locul unde făcuse returnarea Prietenul Raţelor fusese descoperit şi că cioburile oferite de el drept „hrană" zăceau acum în noroiul din faţa clădirii. Curînd deveni evident că şi celelalte puncte de depozitare se dovedeau a nu fi fost sigure. Ziarele difuzară vestea că mai multe puţuri de mină abandonate au fost din nou date în exploatare, fiindcă în ele s-ar fi reperat cioburi preistorice, care erau acum scoase la suprafaţă prin procedee miniere. Asaltul asupra rampei de descărcare a muzeului a luat proporţii considerabile, iar întregul proces a fost îngreunat, mai ales că odată cu extragerea bunurilor culturale din ape şi mine, erau de asemenea transportate la muzeu mari cantităţi de mîl şi deşeuri.

Înţeleapta obşte a cititorilor îşi va da desigur seama că istoria naţională, cu o puternică pecete arheologică, se afla din nou într-o oarecare criză. Deşi contradicţiile sînt pe deplin fireşti oricărei evoluţii, s-au ridicat din nou, în mod semnificativ, în această etapă, acele glasuri sau mai bine-zis acele „glăscioare". Ar trebui totuşi . . ? Cunoaştem doar refrenul. Neabătut, Schulze-Waldau nu le-a dat nici o importanţă. În schimb, a ordonat ca în curtea muzeului să se construiască o eficientă instalaţie de concasat minereuri. Uimirea întregului personal al muzeului s-a prefăcut în admiraţie cînd Schulze-Waldau a explicat cum aveau să procedeze în continuare. De acum înainte, precizase el, populaţia nu va mai avea prilejul să descopere şi să furnizeze muzeului cioburile returnate. (Unii pretind că l-au auzit pe Schulze-Waldau şuierînd printre dinţi: „O să le arăt eu ălora!"). Toate cioburile, a

continuat el, vor ajunge în viitor de pe rampă în concasor și vor părăsi din nou muzeul prefăcute în praf. În felul acesta, complicata returnare de tip vechi va fi evitată.

După instalarea agregatului, directorul a împărțit personalul în trei brigăzi, care din acel moment au alimentat zi și noapte concasorul cu cioburi. La început, părea că nici această formă superioară a activității muzeale nu poate face față fluxului de materiale sosit din exterior. Mormanele de cioburi continuau să crească. După ce au fost însă aplicate diferite măsuri de raționalizare în deservirea concasorului, iar brigăzile au intrat în întrecere, s-a reușit să se recupereze treptat rămînerea în urmă. Într-o bună zi, munții de cioburi au început să se micșoreze. Se putea în sfîrșit întrevedea că odată și odată vor dispare cu totul. Colegi înzestrați cu talent economic au calculat cu precizie termenul și spre marea bucurie a tuturor s-a putut reduce durata respectivă cu douăsprezece zile. Și nu numai Schulze-Waldau a dat o înaltă apreciere acestui succes, ci vestea s-a răspîndit și în afară, aflîndu-se cît de exemplar fuseseră utilizate mașinile moderne de către muzeu.

Între timp, concasorul continua să macine, dar zgomotul produs suna de obicei a gol. Pentru oamenii muzeului, acest zbîrnîit era aproape de neîndurat. Ce era de făcut? Trebuia oare abandonat drumul pe care apucaseră? Maturitatea personalului s-a reflectat în faptul că nimeni nu a dat glas acestui gînd. Nu a fost nici măcar nevoie de o cuvîntare a lui Schulze-Waldau care să traseze sarcinile ce stăteau în față. Colegii își spuneau că a crea spațiu prin fărîmițarea mărturiilor arheologice găsite constituia îndatorirea cea mai nobilă a muzeului și ar fi fost inadmisibil să se abandoneze această activitate. În clădire se mai află tone de materiale preistorice de tot felul, iar concasorul merge în gol. Ce situație absurdă!

Cu un lăudabil spirit de sacrificiu, oamenii lucrau fără odihnă mai departe la concasor, calculînd totodată momentul în care ultimul ciob din muzeu va fi măcinat. Și din nou, după mari eforturi, s-a putut sărbători o victorie a muncii bine organizate, căci termenul a fost considerabil scurtat. Pînă și încăperile de expunere au fost golite

şi curăţate, iar în vitrine doar etichetele mai stăteau mărturie exponatelor de odinioară.

Acum, temerarul Schulze-Waldau a considerat posibilă redeschiderea porţilor muzeului pentru public, cu condiţia de a se crea premisa pentru aceasta prin curăţarea coridoarelor de cioburi. Pînă şi personalului care se obişnuise treptat cu cotiturile radicale i s-a tăiat răsuflarea la această încunoştiinţare a şefului. Mulţi se întrebau dacă prezentarea muzeului gol nu va avea un efect dăunător asupra atitudinii populaţiei. Un coleg se temea chiar de producerea unui şoc, întrebîndu-se în acelaşi timp dacă Schulze-Waldau se va încumeta să provoace dezamăgire, ba chiar indignare în rîndurile oamenilor care fuseseră formaţi printr-o îndelungată muncă de cercetare arheologică şi astfel să prejudicieze una dintre cele mai remarcabile cuceriri ale ţării. Măreţia lui Schulze-Waldau s-a relevat în faptul că el nu a respins pur şi simplu asemenea învinuiri, ci a analizat cu răbdare problemele ridicate. In asemenea chestiuni, spunea el, nu poate să recunoască decît profundul ataşament al colegilor săi faţă de muzeu. Temerile se vor dovedi însă neîntemeiate. Expoziţiei i se va pune drept motto celebrul aforism al unui mare filozof: „Tot ce e adevărat e raţional şi tot ce e raţional e adevărat". El nu-şi poate închipui că ar exista în această ţară cineva care să se ridice împotriva raţiunii. In ceea ce priveşte exponatele lipsă, spuse Schulze-Waldau colaboratorilor săi, desigur lor, ca specialişti, nu trebuie să le explice, că în cercetarea preistorică ceea ce contează în ultimă instanţă sînt rezultatele, semnificaţia descoperirilor. Cioburile şi alte lucruri similare sînt numai mijloace servind scopului şi pot fi fără grijă eliminate, în schimbul cunoaşterii turnate în cuvinte. Altfel spus, sălile de expunere, cuprinzînd exclusiv textele etichetelor, reprezintă nici mai mult nici mai puţin decît raţiunea concentrată, dezbărată de mijloacele ajutătoare subordonate ei. In ce priveşte populaţia, ar mai trebui să i se explice că, fireşte, procesul cunoaşterii nu s-a încheiat şi ca urmare strîngerea sîrguincioasă pe mai departe a cioburilor este absolut necesară progresului.

Aceleaşi gînduri le-a împărtăşit prin difuzoare puternice, în ziua deschiderii expoziţiei, mulţimii care aştepta

de ore întregi în faţa muzeului. Vizitatorii au privit de aceea muzeul preveniţi din timp şi au fost pur şi simplu încîntaţi. Aproape în faţa tuturor vitrinelor s-au format ciorchini de oameni. Cînd pe o etichetă era vorba de ornamente la cioburi şi la vase, se auzeau expresii extaziate: noţiunea de „linie nobilă a desenului" proprie amforelor şi ulcioarelor de altădată, producea un entuziasm euforic, iar vîrsta respectabilă a exponatelor de odinioară stîrnea uluirea.

În presă, care, în ziua următoare, a relatat evenimentul pe pagini întregi, s-a subliniat în repetate rînduri faptul că înaintaşii au produs obiectele acelea demne de admirat chiar fără mijloacele noastre tehnice, cum ar fi de pildă roata olarului.

Doar o fetiţă, care mergea de mînă cu tatăl ei printr-o sală a muzeului, a exclamat deodată, cu o voce tare, care s-a auzit pretutindeni: „Tăticule, păi aici nu-s decît hîrtii!" Tatăl, foarte stînjenit, a spus, bîlbîindu-se: „Păi tocmai asta este!" şi a dispărut împreună cu fiica sa.

În sfîrşit, mai trebuie amintită în treacăt o întîmplare, unică, slavă Domnului, dar mult mai neplăcută. Un muzeolog cuprins de fanatism, s-a lansat într-o adevărată cursă de amoc împotriva expoziţiei şi, după cum s-a exprimat el, a „întregii sminteli". El a spart vitrinele şi s-a apucat să rupă etichetele. Fiind curînd imobilizat, daunele nu au fost prea mari. E de la sine înţeles că la un asemenea om a trebuit să se renunţe. Etichetele cu inscripţii au fost lipite la loc, iar expoziţia dăinuie neschimbată, în toată splendoarea ei.

De fapt, acum am putea să părăsim mult admiratul loc al acţiunii. La despărţire este necesar să facem cunoscut cititorului preocupat să afle ce a mai urmat că, desigur, un bărbat ca Schulze-Waldau nu putea să nu ia în considerare şi viitorul. Avînd în vedere faptul că disponibilul de cioburi preistorice existent în ţară este limitat şi că de aceea cîndva se va epuiza, a chibzuit la o nouă orientare, aceea de a îndrepta atenţia populaţiei, care, după cum se ştie, a jucat un rol hotărîtor în perioada preceramică. Pietre însă se găsesc în cantităţi aproape nelimitate în ţară, aşa încît vor putea fi adunate la nesfîrşit

și prefăcute în praf de concasorul care se dovedise a fi la înălțimea așteptărilor.

Mult prețuitul cititor va încheia pe deplin mulțumit, după această lămurire, lectura, deoarece va fi în posesia înălțătoarei certitudini că lasă în urma sa un perpetuum mobile, funcționînd cu o perfecțiune de necrezut. S-ar putea ca un gînd, ivit din cînd în cînd, să-i trezească o ușoară indispoziție: anume gîndul că pe acolo se mai află acea fetiță, care cu siguranță nu a uitat constatarea făcută în muzeu. La despărțire, un gînd consolator: nu este decît un copil. Dar, oricum, odată și odată tot o să crească.

În românește de:
I.M. ȘTEFAN și PETER SRAGHER

JERZY WITTLIN
(Polonia)

S-a născut la Lvov, în 1925. Studiază la Praga şi Wroclaw. În timpul războiului este înrolat în Armata Naţională, participînd la insurecţia de la Varşovia din 1944. Debutează în 1950 în presa literară poloneză ca satiric. Funcţionează apoi ca redactor la Editura „Ksiazka i Wiedza", apoi ca director şi redactor şef la Editura „Iskry". Se bucură în Polonia de un prestigiu deosebit ca editor, aflîndu-se în prezent în fruntea Casei editoriale WAIF. Cu sprijinul său nemijlocit a apărut în librăriile poloneze antologia de satiră şi umor Urzica — „Cine se teme de satirici ?". Printre volumele de satiră care au avut mai multe ediţii, amintim: **„Vademecum pentru grafomani"** — din care reproducem un fragment, **„Vademecum pentru viaţa de familie şi societate"**, **„Antologia de umor polonez"**. Este tradus în rusă, franceză, cehă, maghiară, germană, română.

Spiritual şi cu umor, Jerzy Wittlin recomandă celor cu veleităţi literare cîteva „Sfaturi practice", care, urmate cu stricteţe şi aplicate fără rezervă, ar putea să asigure faima şi succesul rîvnit.

VADEMECUM PENTRU GRAFOMANI

Hotărîndu-ne să scriem un roman e necesar:

a) să dispunem de timp suficient;

b) să dispunem de hîrtie suficientă pentru a evita apariţia pe parcurs a unor pauze neprevăzute;

c) să dispunem de un titlu.

Cantitatea de timp depinde de rapiditatea cu care scriem. Putem lua în medie pe zi de la 0,5 pînă la 1 capitol, dacă scriem în cursul zilei, respectiv 1—2 capitole, dacă sîntem obişnuiţi şi lucrăm noaptea. (Capitolul trebuie să fie, în cazul romanului tradiţional, de la 10 la 20 de pagini, iar în cazul celui modern de 1—2 pagini). Acceptînd că un roman de un volum mediu, ar trebui să aibă cel puţin 400—600 pagini, să vedem care ar fi calculul sumar privind timpul necesar pentru a realiza un roman tradiţional:

500*) : 15**) ≡ 33,3333
33 x 0,75***) ≡ 24,75 zile

---

*) 500 – numărul mediu de pagini
**) 15 – numărul de pagini dintr-un capitol de roman tradiţional
***) 0,75 – media ce poate fi realizată pe zi

La aceasta trebuie să mai adăugăm o săptămînă pînă la zece zile pentru unele pauze neprevăzute (caz de boală personală sau a unor membri din familie, deplasări în interes de serviciu, apariția unor sarcini profesionale neprevăzute etc.).

Cantitatea de hîrtie depinde de faptul dacă ne place să scriem de mînă sau la mașină. Pentru orice eventualitate se recomandă să te aprovizionezi cu ceva hîrtie în plus, de rezervă, necesară pentru înlocuirea paginilor șterse sau pentru cele pe care le aruncăm la coș. Rezerva trebuie să fie:

a) în cazul romanului tradițional de 25%;

b) în cazul romanului modern de 10%.

Manuscrisul trebuie făcut în zece copii pentru a-l trimite:

a) la un ziar sau revistă pentru a-l tipări ca roman foileton;

b) la o editură pentru a-l tipări în volum;

c) la cinematografie pentru a-l transforma într-un scenariu de film;

d) la radio pentru a-l transforma într-un scenariu radiofonic;

e) la televiziune pentru a-l transforma într-un spectacol;

f) la Moscova pentru a fi tradus în rusește;

g) la Paris pentru a fi publicat în franceză;

h) la I.C.R.A.L. pentru a obține spațiu de locuit suplimentar;

i) un exemplar pentru arhiva familiei.

Urmează apoi alegerea titlului și trecem la scris.

În funcție de ceea ce dorim și cum dorim să prezentăm în roman, alegem una din cele șapte modalități de abordare a demersului:

a) modalitatea întîi: prezentarea și oglindirea amplă;

b) modalitatea a doua: prezentarea amplă și oglindirea sumară;

c) modalitatea a treia: prezentarea sumară și oglindirea amplă;

d) modalitatea a patra: prezentarea și oglindirea sumară;

e) modalitatea a cincea: prezentarea fără oglindire;

f) modalitatea a șasea: prezentarea ușor deformată;

g) modalitatea a şaptea: prezentarea puternic deformată.

Dacă se respectă cu stricteţe regulile prescrise pentru scrierea unui roman, în urma eforturilor depuse trebuie să iasă o operă reprezentativă, care poate fi încadrată într-un gen din cele nouăsprezece pe care le enumerăm mai jos:

1. Roman cu cheie.
2. Roman intelectual de aventuri.
3. Roman de moravuri
4. Roman decadent.
5. Roman pentru tineret.
6. Roman poliţist.
7. Roman ştiinţifico-fantastic.
8. Roman fluviu.
9. Roman despre înalta societate.
10. Roman lectură şcolară
11. Roman filosofic.
12. Roman fatalist.
13. Roman de aventuri.
14. Roman satiric.
15. Roman rural.
16. Roman psihologic.
17. Roman despre medii sociale.
18. Roman-neroman
19. Antiroman.

Pentru ca unii autori să se orienteze şi mai bine cu privire la genul pe care îl abordează sau ar dori să-l abordeze, prezentăm mai jos cîteva date succinte ce le-ar putea facilita identificarea diferitelor genuri, luînd ca exemplu naraţiuni pe tema ce are ca titlu:

„DRAGOSTEA DINTRE PREŞEDINTELE UNEI COOPERATIVE ŞI CONTABILA ŞEFĂ".

Romanul cu cheie e realizat atunci cînd acţiunea amoroasă dintre preşedinte şi contabilă este strămutată în Mexic, schimbîndu-i numele preşedintelui din Mitică în Don Jose, iar al contabilei şefe din Marioara în Mercedes.

Romanul intelectual de aventuri se realizează atunci cînd preşedintele scrie unele poeme neofuturiste, iar contabila, pe ascuns, cîte un antiroman. În timpul întîlnirilor intime, cei doi citesc degajaţi, cu voce tare, „Agricultura la sate".

Romanul de moravuri prezintă în demersul său un preşedinte îndrăgostit de contabilă, dovedindu-se că el este căsătorit cu o femeie care este sora mai mare a contabilei, iar soţul acesteia a fost căsătorit cu sora mai mare a . . . şi tot felul de complicaţii familiale.

Romanul decadent înfăţişează dragostea dintre preşedinte şi contabila şefă, desfăşurîndu-se într-o cameră închisă din magazinul cooperativei in prezenţa altor trei perechi, consumîndu-se alcool de toate felurile, servit direct de pe rafturi.

Romanul pentru tineret descrie dragostea dintre preşedinte şi contabilă în faza ei incipientă, eroii ajungînd abia la un sărut. Din dragostea ce şi-o nutresc reciproc hotărăsc să înfiinţeze o organizaţie sătească a tinerilor cooperatori, ca treburile cooperativei să meargă şi mai bine.

Romanul poliţist înfăţişează cum dragostea dintre preşedinte şi contabilă este brusc întreruptă prin descoperirea unei delapidări de 500.000 zloţi, iar controlorul financiar care depistase frauda este găsit mort la o barieră de cale ferată în drum spre raion.

Romanul ştiinţifico-fantastic îi poate înfăţişa pe preşedintele cooperativei împreună cu contabila şefă, în luna de miere, pe Marte, unde sînt descoperiţi în flagrant delict de soţia preşedintelui. Pînă la urmă totul se termină cu bine ca orice vis.

Romanul fluviu sondează legăturile strînse ale preşedintelui şi contabilei şefe cu cei 1500 de cooperatori, descriind raporturile lor cu fiecare membru al colectivităţii în parte, aprofundînd motivaţia acestor contacte.

Romanul despre înalta societate prezintă pe preşedintele cooperativei, de fapt figura unui conte adevărat, căsătorit cu subalterna sa, contabila şefă, care se trage dintr-o familie de baroni, pe care însă „istoria i-a dat la fund". Situaţia lor din trecut şi-o cunosc după ce se căsătoresc, iar albumele de familie pe care le răsfoiesc pe ascuns, constituie pentru ei o mare mîngîiere.

Romanul lectură şcolară îl înfăţişează pe preşedintele cooperativei împreună cu contabila şefă acţionînd pe tărîm cultural, în cinstea zilei de 1 Mai, în vederea pregătirii pentru tineretul şcolar a unui program literar-artistic.

Romanul filosofic tratează dragostea dintre preşedintele cooperativei şi contabila şefă ca un pretext pentru o povestire alegorică în care se înfăţişează disputa îndelungată ce există între bibliotecara din comună, o tînără adeptă a lui Hegel, cu şeful bibliotecii raionale, partizan

al lui Feuerbach, despre conţinutul ideologic al nuvelei „Nazurile unei copile" de Makuszyński.

Romanul de război descrie în principal peripeţiile contabilei şefe, care se dovedeşte a fi fost curiera unui comandant de partizani, care între timp a devenit preşedinte de cooperativă. Cei doi se căsătoresc, iar amintirile vechi din timpul războiului fac ca dragostea dintre ei să devină şi mai înflăcărată.

Romanul de aventuri înfăţişează cu lux de amănunte dragostea ascunsă dintre preşedintele de cooperativă şi contabila şefă, tînărul preşedinte fiind fiul preşedintelui cooperativei raionale, iar contabila iubită — odrasla inspectorului financiar raional. Ambii au rude pînă la nivel central şi aspiră ca odraslele lor să aibă un avans cît mai rapid.

Romanul satiric demască apucăturile mic burgheze ale preşedintelui de cooperativă faţă de contabila şefă, fată cu o origină foarte sănătoasă. Pînă la urmă contabila devine preşedinte, iar soţul sub-contabil, ceea ce duce la îmbunătăţirea aprovizionării cu cărămidă a comunei.

Romanul rural îi înfăţişează pe cei doi îndrăgostiţi, preşedintele cooperativei şi contabila şefă, luînd hotărîrea să se mute la oraş, unde vor folosi din plin experienţa bogată căpătată la ţară.

Romanul psihologic prezintă examenul psihanalitic făcut de preşedintele cooperativei contabilei şefe, ca aceasta să ajungă în mod autocritic la concluzia că din cauza propriului libido, munca în instituţie nu merge cum trebuie.

Romanul despre medii sociale descrie personajele care se prezintă la un curs de două săptămîni pentru preşedinţi de cooperative şi contabili şefi. Aici preşedintele se îndrăgosteşte de contabila şefă.

Roman-neroman se scrie atunci cînd preşedintele de cooperativă sau contabila şefă descriu propria lor dragoste pentru a se defula.

Antiroman înseamnă descrierea inadaptării dintre preşedintele de cooperativă şi contabila şefă, chiar a urii dintre cei doi, care aduc pe lume un copil, ce nu-şi va recunoaşte niciodată părinţii.

În româneşte de:
NICOLAE MAREŞ

CUPRINS

NOTĂ

S-au inclus în această selecție lucrări publicate în pagina de proză satirică universală pe care ASTRA o editează constant de cinci ani.

Lucrarea care dă titlul volumului — microromanul „Cărămida cu miner" de Darie Magheru — a fost publicată în foileton tot în revista ASTRA (1968).

Au mai fost selectate proze publicate în volumele autorilor: Ion Băieşu („Pompierul şi opera", C.R. 1976; „Dragoste bolnavă", C.R. 1980; „Umorul la domiciliu", Ed. Sport-Turism 1981), Vasile Băran („Sub cerul umbrelei mele", C.R. 1984), Paul Everac („Şedinţa balerinelor", Ed. Albatros 1978), Daniil Harms („Un spectacol ratat", Ed. Junimea 1982), Ephraim Kishon („Actori, ageamii şi sufleori", Ed. Univers 1983), Stephen Leacock („Povestiri umoristice", E.P.L.U. 1965), Alberto Moravia („Automatul", E.P.L.U. 1965), Örkény István („Nuvele-minut", Ed. Univers 1973), Saki („Lighioane şi supralighioane", Ed. Meridiane 1969), Valentin Silvestru („Zîna castraveţilor", Ed. Albatros 1976; „De ce rîdeau gepizii", Ed. Eminescu 1973), Mircea Horia Simionescu („Ingeniosul bine temperat. Dicţionar onomastic", E.P.L.U. 1969; „După 1900, pe la amiază", Ed. Eminescu 1974), Dumitru Solomon („Scurtcircuit la creier", Ed. Albatros 1978; „În unghi ascuţit", Ed. Albatros 1983), Vasili Şukşin („Un şofer de elită", Ed. Univers 1979), Walter Weller („Tot felul de întîmplări nemaipomenite", Ed. Univers 1983).

Traducerile prozelor marcate la cuprins cu asterisc sînt inedite.

V. M.

Lector: Aurel Ion Brumaru
Corector: Ana Constanţa Duţă
Tehnoredactor: Adelina Chiaja

Bun de tipar — 28.II.1986.
Supliment al revistei ASTRA.

Tiparul executat sub comanda nr. 1 009
la Întreprinderea poligrafică Braşov

Editat de revista „ASTRA“

Redactor șef: Daniel DRĂGAN

Redactori:
Aurel Brumaru, Ion Itu, Dumitru E. Popescu, Miruna Runcan

2200 BRAȘOV Str. Sadoveanu nr. 3

Prețul: lei 23

■ Woody Allen ■ Ion Băieșu ■ Vasile Băran ■ Mario Benedetti ■ Hein
Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephraim Kishon ■ Lazar Laghin ■ Step
ván ■ Saki ■ Valentin Silvestru ■ Mircea Horia Simionescu ■ Dumitru
Walter Weller ■ Jerzy Wittlin ■ Woody Allen ■ Ion Băieșu ■ Vasile B
Everac ■ René Goscinny ■ Daniil Harms ■ Jerome K. Jerome ■ Ephra
Alberto Moravia ■ Örkény István ■ Saki ■ Valentin Silvestru ■ Mirce
Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■ Walter Weller ■ Jerzy Wittlin ■ Woo
chwald ■ Pierre Daninos ■ Paul Everac ■ René Goscinny ■ Daniil Ha
Dariu Magheru ■ Yukio Mishima ■ Alberto Moravia ■ Örkény István ■
riel Spark ■ Vasili Șukșin ■ James Thurber ■ Kurt Vonnegut, jr ■ W
Benedetti ■ Heinrich Böll ■ Art Buchwald ■ Pierre Daninos ■ Pau